IISALMEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Sisällysluettelo

1. Paikallisen opetussuunnitelmanmerkitys ja laadinta ... 10
1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma ... 10
IISALMI ... 10
1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet ... 17
IISALMI ... 19
1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen ... 19
IISALMI ... 20
1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut ... 20
2. Perusopetus yleissivistyksen perustana ... 23
2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet ... 23
2.2. Perusopetuksen arvoperusta ... 24
IISALMI ... 27
2.3 Oppimiskäsitys ... 27
3 Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet ... 28
3.1 Perusopetuksen tehtävä ... 28
3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet ... 30
3.2 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen ... 31
IISALMI ... 38
4 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri ... 44
4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen ... 44
IISALMI ... 45
IISALMI - Joustava esi- ja alkuopetus ... 45
4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet ... 45
4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat ... 49
IISALMI ... 50
IISALMI ... 52
4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet ... 53
IISALMI ... 55
5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen ... 55
5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä ... 55
5.2 Yhteistyö ... 57
5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö ... 59
5.4 Opetuksen järjestämistapoja ... 62
5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta ... 66
5.6 IISALMI ... 69

Yhteinen vastuu koulupäivästä sekä yhteistyö ... 70
Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö ... 72
Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus ... 72
Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu ... 73
Yhdysluokkaopetus ... 73
Joustava perusopetus ... 74
Opetus erityisissä tilanteissa ... 76
Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta ... 76
6 Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa ... 78
6.1 Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa ... 78
6.1.1 Formatiivinen arviointi ... 78
6.1.2 Summatiivinen arviointi ... 79
6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet ... 80
IISALMI ... 80
6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi ... 82
6.4 Työskentelyn arviointi ... 83
6.5 Käyttäytymisen arviointi ... 84
IISALMI ... 84
6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana ... 86
6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain ... 86
IISALMI ... 87
6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan ... 87
IISALMI ... 88
6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet ... 88
6.8 Perusopetuksen päättöarviointi ... 89
6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen ... 89
6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi ... 90
6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa ... 90
6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa ... 91
6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa ... 91
6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi ... 92
6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin ... 92
6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu ... 92
6.11 Todistukset ... 93

6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa ... 93
6.11.2 Lukuvuositodistus ... 93
6.11.3 Välitodistus ... 95
6.11.4 Erotodistus ... 95
6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus ... 96
IISALMI ... 99
6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset ... 100
IISALMI ... 100
7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ... 102
7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ... 102
7.1.1 Ohjaus tuen aikana ... 103
7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana ... 104
7.2 Yleinen tuki ... 105
7.3 Tehostettu tuki ... 105
7.3.1 Pedagoginen arvio ... 106
7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana ... 107
7.4 Erityinen tuki ... 109
7.4.1 Pedagoginen selvitys ... 110
7.4.2 Erityisen tuen päätös ... 111
7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma ... 111
7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen ... 114
7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus ... 116
7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus ... 117
7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot ... 119
7.5.1 Tukiopetus ... 119
7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus ... 120
7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet ... 120
IISALMI ... 122
8 Oppilashuolto ... 135
8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö ... 136
Oppilashuoltoryhmät ... 137
8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto ... 138
8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto ... 139
8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat ... 141
8.5 IISALMI ... 142

9. Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien ja toisen kotimaisen kielen opiskelu 145
9.1 Kielikasvatus 146
9.2 Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet 146
IISALMI 147
10. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä 148
10.1 Saamelaiset ja saamenkieliset 149
10.2 Romanit 149
10.2 Viittomakieliset 150
10.4 Muut monikieliset oppilaat 150
IISALMI 151
10.5 Paikallisesti päätettävät asiat 153
11. Kaksikielinen opetus 154
11.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia 154
11.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus 157
11.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus 159
11.2 Paikallisesti päätettävät asiat 159
12. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva opetus 160
12.1 Opetuksen järjestämisen periaatteet 160
12.2 Paikallisesti päätettävät asiat 161
13. Valinnaisuus perusopetuksessa 162
IISALMI 162
13.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit 162
IISALMI 163
13.2 Valinnaiset aineet 163
IISALMI 164
13.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät 164
IISALMI 165
13.4 Paikallisesti päätettävät asiat 166
14. Vuosiluokat 1-2 167
14.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä 167
IISALMI - Joustava esi- ja alkuopetus 169
14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2 169
14.3. Paikallisesti päätettävät asiat 174
14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1-2 174
14.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS 176

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 183
SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS..... 190
SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 195
IISALMI 203
14.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI 206
14.4.3 VIERAAT KIELET 208
OPETUKSEN VIERAS KIELI ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 1-2 IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 215
14.4.4 MATEMATIIKKA..... 220
MATEMATIIKKA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 224
14.4.5 YMPÄRISTÖOPPI 231
YMPÄRISTÖOPPI IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA..... 237
14.4.6 USKONTO..... 243
EVANKELIS-LUTERILAINEN USKONTO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA..... 248
ORTODOKSINEN USKONTO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA..... 252
14.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO 258
ELÄMÄNKATSOMUSTIETO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 261
14.4.8 MUSIIKKI..... 265
MUSIIKKI IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 268
14.4.9 KUVATAIDE..... 272
KUVATAIDE IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 276
14.4.10 KÄSITYÖ..... 280
KÄSITYÖN OPETUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA..... 283
14.4.11 LIIKUNTA 286
LIIKUNNAN OPETUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA..... 290
14.4.12 OPPILAANOHJAUS 293
15. Vuosiluokat 3-6..... 295
15.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä 295
15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6..... 297
15.3. Paikallisesti päätettävät asiat 302
15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6..... 302
15.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS..... 304
SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA..... 317
SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS 336

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 345
15.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI 361
RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6 363
RUOTSIN KIELI B1-OPPIMÄÄRÄ IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 369
15.4.3 VIERAAT KIELET 374
VIERAS KIELI ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6 375
VIERAS KIELI, ENGLANTI A-OPPIMÄÄRÄ IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 382
MUU VIERAS KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6 390
A2-kieli Iisalmen opetussuunnitelmassa 396
15.4.4 MATEMATIIKKA 404
MATEMATIIKKA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 412
15.4.5 YMPÄRISTÖOPPI 427
YMPÄRISTÖOPPI IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 439
15.4.6 USKONTO 455
EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO 462
EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 463
ORTODOKSINEN USKONTO 471
ORTODOKSINEN USKONTO ISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 472
15.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO 483
ELÄMÄNKATSOMUSTIETO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 489
15.4.8 HISTORIA 496
HISTORIA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 501
15.4.9 YHTEISKUNTAOPPI 506
YHTEISKUNTAOPPI IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 512
15.4.10 MUSIIKKI 517
MUSIIKKI IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 523
15.4.11 KUVATAIDE 530
KUVATAIDE IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 537
15.4.12 KÄSITYÖ 546
KÄSITYÖ IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 552
15.4.13 LIIKUNTA 560
LIIKUNTA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 567
15.4.14 OPPILAANOHJAUS 571
16. Vuosiluokat 7-9 573
16.1. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä 573
16.2. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9 576

16.3. Paikallisesti päätettävät asiat ... 582
16.4. Oppiaineet vuosiluokilla 7-9 ... 583
16.4.1. ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS ... 585
SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA ... 603
SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS ... 670
SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA ... 683
16.4.2. TOINEN KOTIMAINEN KIELI ... 708
RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ ... 731
RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA ... 741
16.4.3. VIERAAT KIELET ... 777
ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ ... 778
VIERAS KIELI ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA ... 789
VIERAS KIELI, B2-OPPIMÄÄRÄ ... 815
B2-KIELI IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA ... 824
16.4.4. MATEMATIIKKA ... 855
MATEMATIIKKA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA ... 873
16.4.5. BIOLOGIA ... 883
BIOLOGIA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA ... 898
16.4.6. MAANTIETO ... 905
MAANTIETO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA ... 920
16.4.7. FYSIIKKA ... 927
FYSIIKKA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA ... 942
16.4.8. KEMIA ... 949
KEMIA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA ... 964
16.4.9. TERVEYSTIETO ... 971
TERVEYSTIETO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA ... 987
16.4.10. USKONTO ... 994
EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO ... 1004
EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA ... 1005
ORTODOKSINEN USKONTO ... 1011
ORTODOKSINEN USKONTO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA ... 1013
16.4.11. ELÄMÄNKATSOMUSTIETO ... 1019
ELÄMÄNKATSOMUSTIETO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA ... 1030
16.4.12. HISTORIA ... 1035
HISTORIA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA ... 1048
16.4.13. YHTEISKUNTAOPPI ... 1054

YHTEISKUNTAOPPI IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 1063
16.4.14. MUSIIKKI 1068
MUSIIKKI IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 1080
16.4.15. KUVATAIDE 1087
KUVATAIDE IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 1099
16.4.16. KÄSITYÖ 1107
KÄSITYÖ IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 1116
16.4.17. LIIKUNTA 1124
LIIKUNTA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 1135
16.4.18. KOTITALOUS 1145
KOTITALOUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 1158
16.4.19. OPPILAANOHJAUS 1167
OPPILAANOHJAUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA 1175
16.4.20. VALINNAISET AINEET IISALMEN PERUSOPETUKSEN VUOSILUOKILLA 8-9 1185
Bändikurssi 1185
Erätaito 1193
Kotitalous 1195
Luonnontiedettä tekemällä ja kokeilemalla 1199
Suullinen ilmaisutaito 1201
Tekninen työ 1206
Tekstiilityö 1210
Tietotekniikka 1215
Yritys- ja taloustieto 1216
Kansainvälisyys 1223
LIITE 3 PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄN OPPILAAN OMAN ÄIDINKIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET, SISÄLLÖT JA OPPILAAN ARVIOINTI 1227
IISALMI 1245

1. Paikallisen opetussuunnitelmanmerkitys ja laadinta

1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta. Perusteasiakirja on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan. Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Perusopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita ja sisältöjä koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää tarpeellisilta osin myös viittauksia lainsäädäntöön, johon perusteissa määrättävät asiat perustuvat.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittää koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

IISALMI

Iisalmen perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu koskemaan kaikkia Iisalmen perusopetuksen kouluja. Koulut kuvaavat omissa

lukuvuosisuunnitelmissaan koulujen erityispiirteet, mahdolliset koulukohtaiset painotukset, valinnaisaineet sekä vuosittain muuttuvat asiat.

Opetussuunnitelma julkaistaan sähköisessä muodossa. Perusopetuksen opetussuunnitelman hyväksyy sivistys- ja hyvinvointilautakunta. Lukuvuosisuunnitelmat hyväksyy sivistys- ja hyvinvointitoimialan toimialajohtaja.

Perusopetuksen johtoryhmä on toiminut opetussuunnitelmaprosessin ohjausryhmänä. Opetussuunnitelmatyöhön ovat osallistuneet rehtorit sekä opetussuunnitelmatyöstä vastaavat opettajat.

Opetussuunnitelman laadintaan on osallistettu myös sekä oppilaita että huoltajia. Opetussuunnitelman laatimisessa on huomioitu kommentit ja lausunnot, joita on saatu oppilaiden, huoltajien ja koulun henkilöstön lisäksi myös muilta koulujen yhteistyötahoilta.

Opetuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut

Perusopetuksen yhtenäisyys ja siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsentyy valtioneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Yhteistyö perusopetuksen sisällä sekä sitä edeltävän esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen sekä perusopetusta seuraavan koulutusvaiheen kanssa on tärkeää. Uusissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa korostetaan myös toimintakulttuurin merkitystä perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa.

Ensimmäinen nivelvaihe on siirtymä esikoulusta perusopetukseen. Myös toisen ja kolmannen vuosiluokan välissä on nivelvaihe uusien oppiaineiden ja usein myös uuden luokanopettajan myötä. Seuraava siirtymä on useimmilla oppilailla edessä kuudennen lukuvuoden jälkeen siirryttäessä 7. vuosiluokalle.

Tuetun siirtymän merkitys korostuu erityisesti silloin, kun oppilaalla on tuen tarpeita. Tällöin tarvitaan usein moniammatillista sekä kodin ja koulun välistä yhteistyötä.

Esi- ja alkuopetus:

Esi- ja alkuopetuksen nivelvaiheen yhteistyön onnistuminen on lapsen perustaitojen, motivaation ja oppimisen tuen näkökulmasta erittäin merkityksellinen vaihe lapsen elinikäisellä oppimispolulla. Esiopetus toimii lapselle siltana varhaiskasvatuksesta perusopetukseen: Esiopetuksessa ollaan yhteistyössä varhaiskasvatukseen, kouluun sekä aamu- ja iltapäivätoimintaan. Iisalmessa nivelvaiheen yhteistyö on opetussuunnitelmatason sekä pedagogista yhteistyötä, jossa tavoitteena on 6-8-vuotiaan lapsen yksilöllisen oppimistahdin ja kypsymisen tahdin turvaaminen pedagogiikan valinnan ja yhteistyön kautta. Nivelvaiheen yhteistyötä kehitetään ja yhteisiä käytäntöjä rakennetaan jatkuvasti.

Koulun lukuvuosisuunnitelmaan kuvataan ja aikataulutetaan esi- ja alkuopetuksen yhteistyösuunnitelma lukuvuoden alkaessa. Suunnitelman toteutuminen arvioidaan keväällä.

Iisalmessa esi- ja alkuopetuksen yhteistyö on joko joustavaa esi- ja alkuopetusta tai toimintaa, jossa erillisissä tiloissa toimiva esi- ja alkuopetus tekevät säännöllistä yhteistyötä eli toimivat yhteistoimintamallin mukaisesti.

Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa on tavoitteena, että esikoululaiset ja 1.-2.-luokkalaiset toimivat yhdessä päivittäin. Varhaiskasvatuksen opettajien, luokanopettajien ja erityisopettajien yhteistyössä on mahdollista suunnitella lasten tarpeista lähteviä joustavia oppimisen käytäntöjä ja kohdentaa lapsille moniammatillista tukea. Toimintamalli tukee vuosiluokkiin sitomattomuutta ja perustaitojen yksilöllistä oppimista. Luokanopettaja ja esiopettaja suunnittelevat yhdessä joustavan esi- ja alkuopetuksen sisällöt ja toteutuksen.

Sekä joustava esi- ja alkuopetus että yhteistoimintamalli perustuvat opetussuunnitelmiin sekä nivelvaiheen yhteistyön muihin ohjaaviin asiakirjoihin. Toiminnassa on käytössä opintokokonaisuudet, joustavat heterogeeniset pienryhmät ja oppimismenetelmänä mm. leikki.

Siirtymävaihe perusopetuksen sisällä:

Perusopetuksen sisällä korostuvat erityisesti siirtyminen toiselta vuosiluokalta kolmannelle luokalle ja alakoulusta siirtyminen yläkoulun puolelle.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe:

2.-luokan luokanopettaja huolehtii siitä, että oppilaan kanssa käydystä/käydyistä oppimiskeskustelusta/oppimiskeskusteluista on tehty kattavat kirjaukset Wilman oppimiskeskustelulomakkeeseen.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe:

Oppilaalle on myös iso muutos siirtyä seitsemännelle vuosiluokalle, jolloin yhteistyön ja tiedonkulun merkitys korostuvat.

6.-luokan luokanopettaja huolehtii siitä, että oppilaan kanssa käydystä/käydyistä oppimiskeskustelusta/oppimiskeskusteluista on tehty kattavat kirjaukset Wilman oppimiskeskustelulomakkeeseen.

Siirtymävaiheiden tukena toimii tiimi, johon kuuluvat luokanopettaja, oppilaan huoltajat, erityisopettaja, opinto-ohjaaja ja tarvittaessa koulukuraattori, koulupsykologi sekä muut asiantuntijat.

Perusopetusta seuraava koulutusvaihe

Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaihe ei ole vain kahden kouluasteen välinen taitekohta, jossa tehdään valintoja jatko-opinnoista. Nivelvaihe on ymmärrettävä pidempänä siirtymävaiheena, jossa nuori asteittain selkiinnyttää suuntautumistaan ja pyrkimyksiään jatko- opintoihin ja ammattiin liittyen.

Mahdollisimman hyvä toisen asteen aloittamisprosentti edellyttää hyvää ohjausyhteistyötä peruskoulujen ja toisen asteen oppilaitosten välillä. Keskimääräistä enemmän ohjausta tarvitsevat ne nuoret, joilla on lukivaikeuksia, hahmottamisen tai keskittymisen ongelmia, mielenterveyden ongelmia tai sosiaalisen sopeutumisen ongelmia.

Tarkemmin tiedonsiirto- ja nivelvaiheyhteistyö on kuvattu Tuen käsikirjassa.

Tuntijako

Aine	1	2	minimi	3	4	5		6		minimi	7	8	9	minimi	yht.	minimi
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7	14	6	6	5		5		18	3	4	3	10	46	42
A1-kieli (eng)	1	1	2	2	2	3		2		9	2	3	2	7	18	16
B1-kieli (ruotsi)						0		2		2	1	1	2	4	6	6
Matematiikka	4	4	6	4	4	4		3		15	3	4	4	11	34	32
Ympäristöoppi	2	2	4	3	3	3		3		10					16	14
Biologia ja maant.											2	2	3	7	7	7
Fysiikka ja kemia											2	2	3	7	7	7
Terveystieto											1	1	1	3	3	3
Uskonto/ET	1	1	2	1	1	2	(1-2)	1	(1-2)	5	1	1	1	3	10	10
Historia						2	(1-2)	1	(1-2)	3	2	2	0	4	7	
Yhteiskuntaoppi						1		1		2		1	2	3	5	12
Musiikki	1	1	2	1	1	1		1		4	2			2	8	8
Kuvataide	1	1	2	1	1	1	(1-2)	2	(1-2)	5	2			2	9	9
Käsityö	2	2	4	1	1	2		2		5	2			2	12	11
Liikunta	2	2	4	3	3	2		2		9	2,5	2,5	2	7	21	20
Kotitalous											3			3	3	3
T ja t valinnaiset:	0	0		2	2	1		1		6	1	2	2	5	11	11
Oppilaanohjaus											0,5	0,5	1	2	2	2
Valinnaiset aineet	0					0		1			0	4	4	9	9	9
Vapaaehtoinen A2															0	(12)
Vapaaehtoinen B2															0	(4)
vähintään	**21**	**21**		**24**	**24**	**27**		**27**			**30**	**30**	**30**		**234**	**222**

yli minimin

välys yhdysluokkaopetuksen järjestämistä varten, vuorovuosin 1 tai 2

Valinnaiset:

1. lk:n tunti käytetään kuvataiteeseen

3-4. lk 1 tunti käsityöhön ja 1 tunti kuvataide/musiikki vuorovuosin

5-6 lk 1 tunti liikunta ja 1 tunti oppilaat valitsevat kuvataide tai musiikki

7. luokan taide- ja taitoaineiden valinnaisten opintojen opinnot voidaan sijoittaa käsityön sijasta myös painotettuu opetukseen

Musiikin painotettu opetus Edvin Laineen koulussa toteutetaan yleisopetuksen opetussuunnitelman sisällä käyttäen liikkumavarana valinnaisia ja valtakunnallisen minimin yli meneviä tunteja. Oppilaiden kokonaisopetustuntimäärä on sama kuin muilla luokilla.

Valtioneuvoston asetus 793/2018 lisää yhden EN tunnin 1.-2. luokille ja yhden tunnin 3.-6. luokille 1.1.2020 alkaen.

Kieliohjelma

A1-kieli englanti, englantia äidinkielenä

puhuvilla venäjä (1.luokalta)

B1-kieli ruotsi (6.luokalta)

B2-kieli espanja, ranska, saksa, venäjä (8.luokalta)

Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma

Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa, auttaa oppilasta kehittämään opiskelun ja oppimisen taitoja sekä ehkäistä ennakolta opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Ohjaus tarkoittaa myös oppilaan itseluottamuksen, persoonallisen kasvun ja kehityksen sekä osallisuuden tukemista. Jokaisella oppilaalla on lain mukaan oikeus saada koulun työpäivinä ohjausta. Ohjaus on erityisen tärkeää koulunkäynnin

nivelvaiheissa, esimerkiksi oppilaan siirtyessä toiseen kouluun, sekä opintoihin liittyviä valintoja tehtäessä.
Oppilaanohjauksessa käsiteltäviä aiheita ovat opiskelutaidot ja koulunkäynti, itsetuntemus, koulutusjärjestelmä, jatko-opintomahdollisuudet, ammatit ja ammattialat sekä työelämä. Kaikki oppilaat saavat tarvittaessa oppilaanohjauksen tuntien lisäksi neuvontaa ja ohjausta henkilökohtaisesti tai pienryhmissä. Lisäksi oppilaita ohjataan erilaisten tiedonhankintavälineiden sekä yhteiskunnan tarjoamien neuvonta- ja ohjauspalveluiden käytössä.
Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjauksessa ammatteihin ja työtehtäviin tutustutaan leikin avulla. Vuosiluokilla 3-6 puolestaan ammatteihin ja työtehtäviin voidaan tutustua esimerkiksi vierailemalla työpaikoilla ja koululle voidaan kutsua vierailijoita. Luokassa voidaan tutustua erilaisiin työtehtäviin ja ammattinimikkeisiin pelien, askartelun, draaman, videoiden ja muun vastaavan avulla.
Iisalmessa Juhani Ahon koulun oppilaanohjaajat ovat jakaneet oppilaat siten, että kukin oppilaanohjaaja ottaa noin kolmanneksen oppilaista kultakin ikäluokalta ja huolehtii heidän oppilaanohjauksestaan sekä oppilashuollollisista tarpeista. Päävastuu oppilaan hyvinvoinnista on luokanvalvojalla, mutta opot ja muut oppilashuollon henkilöt ovat tiiviisti mukana oppilashuollon järjestämisessä. Pohjimmiltaan oppilashuolto on koko koulua koskeva asia.

Oppilaanohjaus Juhani Ahon koulussa
Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminta muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävän, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuvan jatkumon. Oppilaanohjauksella edistetään koulutyön onnistumista, opintojen sujumista ja koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta. Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Oppilaanohjauksen keskeisenä tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskeluvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään, edistämään sosiaalista muutosvalmiutta sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja.
Oppilaanohjaus on jatkumo, joka jatkuu alakoulusta yläkouluun ja edelleen toisen ja korkea-asteen opintoihin saakka. Kussakin nivelvaiheessa huomioidaan oppilaan joustava ja turvallinen siirtyminen asteelta toiselle. Iisalmessa alakoulusta yläkouluun siirtymisen yhteydessä oppilaille järjestetään erilaisia käytänteitä, joita ovat:
• 6. luokan oppilaiden tapaaminen
• 6. luokan oppilaiden tutustuminen yläkouluun

• Tiedonsiirtopalaverit
• Vanhempainilta
• 7. luokalla ryhmäytymispäivä
Perusopetuksen 8. ja 9. luokkien oppilaanohjauksessa painottuvat jatko-opintosuunnitelmat ja koulutusvalinnat. Jatko-opintojen valinnassa olennaista on riittävä ja monipuolinen tieto eri koulutusaloista niin yleissivistävän lukiokoulutuksen kuin ammatillisen perustutkintokoulutuksen osalta. Oppilaille järjestetään erilaisia mahdollisuuksia saada tietoa jatkokoulutuspaikoista:

- ohjauskeskustelut
- tutustuvat toisen asteen oppilaitoksiin 8. ja 9.luokalla
- oppilaitosten esittelyt ja vierailut
- vanhempainillat
- tiedonsiirto

Yhteistyötä tehdään lähettävän koulun ja vastaanottavan koulun välillä muun muassa tiedonsiirron yhteydessä. Tämä painottuu uuden oppivelvollisuuslain yhteydessä, jolloin erityisesti huomioidaan tehostetun ohjauksen oppilaiden jatkokoulutukseen liittyvät tarpeet.

Valinnaiset aineet

1.-lk:n tunti käytetään kuvataiteeseen

3.-4.-lk 1 tunti käsityöhön ja 1 tunti kuvataide/musiikki vuorovuosin

5.-6.-lk 1 tunti liikunta ja 1 tunti oppilaat valitsevat kuvataide tai musiikki

7. -luokan taide- ja taitoaineiden valinnaisten opintojen opinnot voidaan sijoittaa käsityön sijasta myös painotettuun opetukseen

Opetuksen painotukset

Musiikin painotettu opetus

Painotettua opetusta tarjotaan vuosiluokilla 3 – 6 musiikissa Edvin Laineen koulussa.

Musiikin painotettu opetus toteutetaan käyttäen liikkumavarana valinnaisia ja valtakunnallisen minimin yli meneviä tunteja. Oppilaiden kokonaisopetustuntimäärä on sama kuin muilla luokilla.

Oppilaat valitaan musiikkipainotteiseen opetukseen pääsykokeen perusteella. Jos oppilas on jo hyväksytty Ylä-Savon musiikkiopiston oppilaaksi, hän saa paikan musiikkipainotteiseen opetukseen ilman pääsykoetta.

Edvin Laineen koulun Montessori-painotteinen opetus 1.-2.-luokalla:

Edvin Laineen kouluun tulevat ensimmäisen luokan oppilaat voivat valita joko yleisopetuksen tai Montessori-painotteisen opetuksen. Etusijalla Montessori-painotteiseen opetukseen ovat Montessori-päiväkodista tulevat oppilaat.

1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä. Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja oppilashuollon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa

opetusta varten. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän kouluille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä useamman koulun yhteisiä ja/tai koulukohtaisia osioita. Päätökset laatimistavasta tekee opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjät voivat sopia myös järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon, että opetus voi olla pääosin ainejakoista tai se voidaan toteuttaa eheytettynä. Eheytettyä opetusta käytettäessä myös opetussuunnitelma voidaan laatia vuosiluokkakokonaisuuksien osalta eheytettynä.

Kaikki oppilaiden yksilölliset suunnitelmat rakennetaan yhteisen opetussuunnitelman varaan. Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin koulussa lukuvuoden aikana. Perusopetusasetus velvoittaa tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista.

Yhteistyö opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen ja kasvatustyön yhtenäisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii opetustoimen henkilöstön mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön ja edistää sekä oppiaineiden yhteistyötä että eri toimijaryhmien välistä monialaista yhteistyötä. Osallistumismahdollisuuksista huolehditaan riippumatta siitä, mikä suunnitelmien laatimistapa on. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien valmisteluun. On tärkeää, että myös huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman valmisteluun sekä koulun toiminnan suunnitteluun, erityisesti kasvatustavoitteiden, toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön osalta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ja huoltajien kannalta mielekkäisiin ja monipuolisiin sekä oppilaiden kehitysvaiheen huomioon ottaviin osallistumistapoihin.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa koulutyötä ja liittää sen ympäröivän yhteisön elämään. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voidaan huolehtia. Muidenkin organisaatioiden ja eri asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua.

Oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada kaikkina koulupäivinä opetussuunnitelman mukaista perusopetusta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tämän oikeuden toteutumisesta, ja jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

IISALMI

Perusopetuksen opetussuunnitelmaa täydentävät suunnitelmat

Koulukohtaiset lukuvuosisuunnitelmat löytyvät koulujen Wilmasta. Iltapäivätoiminnan suunnitelma, Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma sekä Digitaitojen-opetussuunnitelma löytyvät Iisalmen kaupungin nettisivuilta.

Lisäksi perusopetuksen opetussuunnitelmaa täydentävät seuraavat suunnitelmat:

- Kulttuurikasvatussuunnitelma
- Lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma

1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen

IISALMI

Opetussuunnitelman seuranta ja arviointi on osa kunnan arviointijärjestelmää. Koulut arvioivat opetussuunnitelman toteutumista vuosittain lukuvuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä. Opetussuunnitelmaa kehitetään saadun arviointitiedon pohjalta.

Strategisten ja perustehtävän tavoitteiden toteutumista, toiminnan tehokkuutta, resurssien käyttöä sekä asiakas- ja henkilöstötyytyväisyyttä seurataan eri tavoilla.

Tärkeimmät menetelmät ovat

- tietojärjestelmistä saatavat mittaustiedot
- erilaiset kyselyt, joilla kartoitetaan esim. asiakas- ja henkilöstötyytyväisyyttä
- tilanneraportointi
- itsearviointi

1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Paikallinen opetussuunnitelma, sitä tarkentavat lukuvuosisuunnitelmat sekä muut suunnitelmat laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla edellä kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien ratkaisujen delegoinnista kouluille ja koulukohtaisen opetussuunnitelman laadinnasta.

Tässä alaluvussa määrätään ne paikallisesti päätettävät opetussuunnitelmaratkaisut sekä opetussuunnitelmassa kuvattavat asiat, joita ei käsitellä muissa luvuissa. Opetussuunnitelman perusteiden kussakin pääluvussa määrätään tarkemmin, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kyseisessä luvussa käsitellyn kokonaisuuden osalta päättää ja kuvata.

Opetuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelman laatimiseen liittyvistä ratkaisuista ja toimintatavoista:

- laaditaanko paikallinen opetussuunnitelma koulujen yhteisenä, kokonaan tai osin koulukohtaisena, seudullisena tai käytetäänkö muuta ratkaisua
- millä kielillä annettavaa opetusta varten opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään (suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten)
- mikä on opetussuunnitelman rakenne ja asioiden käsittelyjärjestys, missä muodossa opetussuunnitelma julkaistaan
- miten henkilöstö sekä oppilaat ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen ja miten otetaan huomioon eri tilanteissa olevien huoltajien osallistumismahdollisuudet
- miten opetussuunnitelman laatimiseen liittyvä yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetusta seuraavaa koulutusvaihetta edustavien oppilaitosten kanssa järjestetään
- mitkä muut tahot ovat mukana opetussuunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa ja miten yhteistyö järjestetään
- miten paikalliset erityispiirteet ja -tarpeet, arviointien ja kehittämistyön tuottama tieto ja kehittämisen tavoitteet sekä muut paikalliset suunnitelmat otetaan opetussuunnitelman valmistelussa huomioon
- sisältyykö naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain mukainen koulukohtainen tasa-arvosuunnitelma opetussuunnitelmaan vai laaditaanko se erillisenä suunnitelmana
    - lain mukaan suunnitelma laaditaan vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa; vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan myös laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla
- sisältyykö yhdenvertaisuuslain mukainen koulukohtainen yhdenvertaisuussuunnitelma opetussuunnitelmaan vai laaditaanko se erillisenä suunnitelmana
    - lain mukaan oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi; oppilaitoksella tulee olla suunnitelma toimenpiteistä ja sekä huoltajille että oppilaille on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi edistämistoimenpiteistä.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen liittyvät asiat:

- miten huolehditaan oppilashuoltoa ja kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien osuuksien laatimisesta yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa

- miten opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja miten opetussuunnitelmaa arvioidaan ja kehitetään
- mitkä ovat ne paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat, jotka täydentävät ja toteuttavat opetussuunnitelmaa (esimerkiksi aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma, kestävän kehityksen ohjelma, tasa-arvosuunnitelma, kulttuurikasvatussuunnitelma, tietostrategia).

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut:

- miten edistetään perusopetuksen yhtenäisyyttä sekä siirtymävaiheisiin liittyvää yhteistyötä (perusopetuksen sisällä sekä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen ja perusopetusta seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa)
- järjestetäänkö opetus tai osa siitä yhdysluokkaopetuksena (katso myös osiot "opetuksen järjestämistapoja" ja osioon "oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen" liittyvät paikallisesti päätettävät asiat)
- järjestetäänkö opetus tai osa siitä vuosiluokittain etenevänä vai vuosiluokkiin sitomattomasti etenevänä (katso myös osiot "opetuksen järjestämistapoja" ja osioon "oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen" liittyvät paikallisesti päätettävät asiat)
- järjestetäänkö opetus pääosin ainejakoisena vai kokonaan tai osin eheytettynä; mitkä ovat mahdollisen eheytetyn opetuksen järjestämisen pääpiirteet
- miten opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla (paikallinen tuntijako)
- mikä on opetuksen järjestäjän kieliohjelma, miltä vuosiluokilta eri kielten opetus aloitetaan (katso myös toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten osuudet sekä osio valinnaisuus perusopetuksessa)
- mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja mille vuosiluokille niiden opetus sijoittuu (katso myös osio valinnaisuus perusopetuksessa)
- mitkä ovat opetuksen mahdolliset painotukset ja miten ne toteutetaan; miten painotus näkyy tuntijaossa sekä opetuksen tavoitteissa ja sisällöissä (katso myös osio valinnaisuus perusopetuksessa)
- miten oppilaanohjaus järjestetään
    - ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus, jatko-ohjaus perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, työelämäyhteistyö sekä

työelämään tutustumisen järjestelyt (katso myös vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvä oppilaanohjauksen tehtäväkuvaus).

2. Perusopetus yleissivistyksen perustana

Perusopetus luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille. Perusopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet nousevat perustuslaista, perusopetuslaista ja -asetuksesta, valtioneuvoston asetuksista sekä opetussuunnitelman perusteista. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Perusopetus rakentuu yhteiselle arvoperustalle ja käsitykselle oppimisesta.

2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut. Oppilashuollon järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu.

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen,

mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulkinnan ihmisoikeuksien merkittävyydestä. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus. Saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.

2.2. Perusopetuksen arvoperusta

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu tässä esitetyn arvoperustan mukaisesti.

Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä

kokemusta siitä, että kouluyhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri kulttuureihin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveelle kasvulle ja kehitykselle. Perusopetus luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatusnäkemyksiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseen, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesäätelyyn ja vastuunottoon omasta kehittymisestä ja hyvinvoinnista.

Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus

edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiivisiksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestävälle kehitykselle.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtoajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamispohjaa luonnonvarojen kestävälle käytölle perustuvalle kiertotaloudelle. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.

Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojensa pohjalta. Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta

suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

IISALMI

Iisalmen perusopetuksen opetussuunnitelman arvoperustassa keskeistä on savolaisuuden vaaliminen monipuolisesti. Siihen kuuluvat murre, ruokakulttuuri, paikallinen historia ja kulttuuri-identiteetti. Tärkeitä arvoja ovat rehellisyys ja toisten kunnioittaminen sekä muiden huomioon ottaminen. Vuorovaikutustaidot ovat osa perusopetuksen arvoperustaa. Erilaisuuden arvostaminen ja tasa-arvon toteutuminen on tärkeää.

Aihe on ajankohtainen esimerkiksi syrjäytymisen näkökulmasta. Perusopetuksen arvoperustassa halutaan arvostaa myös yrittäjyyttä yhteiskunnassamme.

Iisalmessa arvoperustan toteutumista seurataan ja arvioidaan monipuolisesti. Palautetta kerätään oppilailta, huoltajilta sekä sidosryhmiltä. Kodin ja koulun yhteistyötä halutaan edistää siten, että saadaan suotuisa ilmapiiri keskustelulle. Arvokeskustelu on koulun rehtorin vastuulla. Arvokeskustelua tulee käydä koko koulun tasolla henkilökunnan kesken sekä esimerkiksi vanhempainilloissa. Arvokeskusteluun voidaan ottaa mukaan erilaisia sidosryhmiä, kuten oppilaskunnat, yritykset, seurakunnat ja yhdistykset.

Mahdolliset koulukohtaiset täydennykset kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan.

2.3 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii reflektoimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan.

Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

3 Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

3.1 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta kehitetään inkluusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli.

Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävää elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa sosiaalista pääomaa. Koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen

globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestävälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2§:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävän kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3§:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkielellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

3.2 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Laaja-alaisia osaamiskokonaisuuksia on seitsemän ja niillä on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän

elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeätä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään vuosiluokkakokonaisuuksittain. Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen *(L1)*

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisyys, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät

vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu *(L2)*

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista

toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot *(L3)*

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestävään elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesäätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito *(L4)*

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia

tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen *(L5)*

Tieto- ja viestintäteknologinen (tvt) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeätä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tvt:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys *(L6)*

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämätuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen *(L7)*

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

IISALMI

Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet Iisalmessa

Perusopetuksen tehtävänä Iisalmessa on luoda oppilaille mahdollisuus kasvaa omaa kulttuuriperintöänsä arvostaviksi, omat vahvuutensa tunnistaviksi,

vastuuntuntoisiksi aikuisiksi, jotka perusopetuksen päätteeksi toimivat kestävän elämäntavan mukaisesti ja rakentavat omalla toiminnallaan hyvinvointia. Laadukas perusopetus antaa eväitä selviytyä jatko-opinnoissa ja alati muuttuvassa yhteiskunnassa.

Laaja-alaisen osaamisen painotukset, toteuttaminen ja arviointi

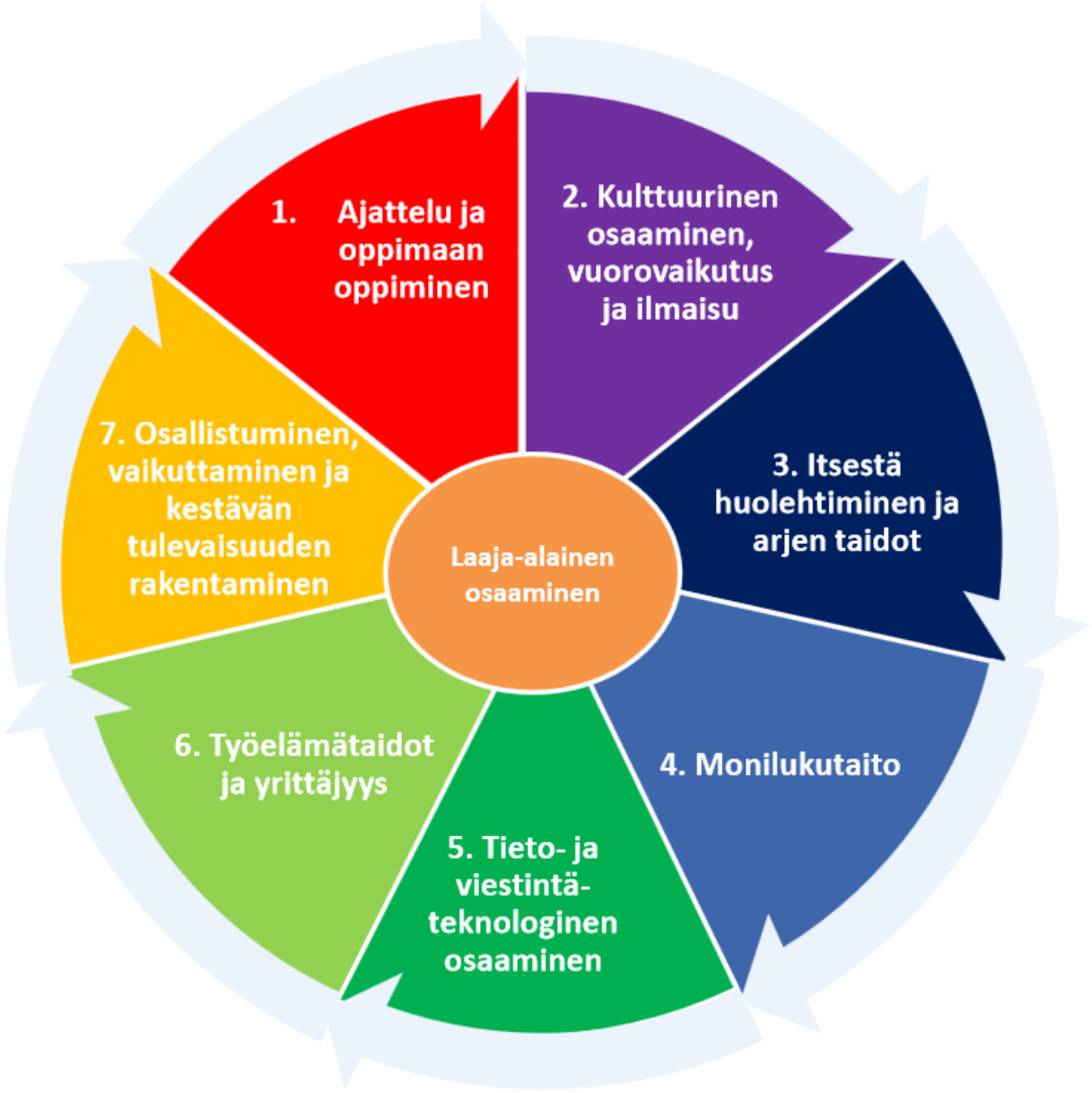

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Oppimaan oppimisen ja ajattelun taitoja tulee harjoitella jatkuvasti.

Oppilaan osaaminen ja uskomukset omista oppimisen taidoista ohjaavat oppimista ja vaikuttavat uusien oppimishaasteiden kohtaamiseen. Oppilaan olemassa olevat tiedot, taidot ja asenteet vaikuttavat oppimaan oppimisen ja ajattelun taitojen kehittymiseen ja haluun ottaa uusia haasteita vastaan silloinkin, kun oppiminen ei ole helppoa. Kyky sietää pettymyksiä ja niiden uhkaa, sekä kyky iloita ja nauttia uusista haasteista, oppimisesta ja omasta osaamisesta, ovat osa oppimaan oppimisen taitoja.

Oppimaan oppimisen ja ajattelun taitojen kehittymistä ohjataan vahvistamalla oppilaan uskomuksia itsestään taitavana oppijana, sekä oppisisältöjen, oppimisen-, arvioinnin ja vuorovaikutuksen tapojen valinnalla. Oppimistehtävissä huomioidaan tehtävän ratkaisun avoimuus eri mahdollisuuksille (ei yhtä oikeaa ratkaisua), opettajan korkeat odotukset, riittävä haasteellisuus, positiivinen kontrolloitu ristiriita opitun ja vielä opittavan asian välillä, yksilöllinen ohjaus ja ajattelun työkalujen tarjoaminen ja niiden käytön harjoitteleminen.

Oppimaan oppimisen ja ajattelun taitojen opiskelua tapahtuu kaikissa oppiaineissa, kuitenkin niin, että oppilaan oma äidinkieli on keskiössä. Kieli on ajattelun väline ja käsitteellinen ajattelu vaatii kieltä ja käsitteiden ymmärtämistä. Ymmärtävä lukeminen on tiedonhankinnan ja kommunikaation perustaito. Matematiikan opiskelussa symbolijärjestelmän ymmärtäminen ja päättelytaitojen harjaannuttaminen kehittävät oppimaan oppimisen ja ajattelun taitoja.

Arvioidaan osana oppiaineiden arviointia.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Vuorovaikutusta ja itsensä ilmaisua harjoitellaan osana oppiaineiden opetusta. Oppilaita ohjataan oman kulttuuri-identiteetin rakentamiseen tutustuttaen omaan savolaiseen elin- ja kulttuuriympäristöön. Työtavat valitaan siten, että oppilas toimii vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden ja koulun aikuisten kanssa. Hän oppii tulevaisuuden työelämän ja arjen sujumisen kannalta tarvittavia taitoja: itsensä ilmaisua ja aktiivista kuuntelua. Opetuksessa huomioidaan eri kieli- ja kulttuuriryhmät sekä kannustetaan oppilasta monikielisyyteen. Yhteistyötä voidaan tehdä mm. Ylä-Savon musiikkiopiston, kirjaston, museoiden, kulttuuritoimen, teattereiden ja Kuvataidekoulun kanssa.

Arvioidaan osana oppiaineiden arviointia.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja.

Aihealueet, joista itsestä huolehtiminen ja arjen taidot -osaamiskokonaisuus muodostuu.

Itsestä huolehtimisen ja arjen taidot- osaamiskokonaisuus liittyy tiiviisti koulun yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön. Sen avulla koulussa edistetään oppilaan hyvinvointia, itsestä huolehtimista ja arjessa tarvittavien taitojen hallitsemista. Oppilaat, huoltajat ja yhteistyökumppanit voivat osallistua osaamiskokonaisuuden suunnitteluun ja toteuttamiseen esimerkiksi pohtimalla:

- Mitkä itsestä huolehtimisen ja arjen taidot ovat osalla oppilaista kateissa?
- Mitkä itsestä huolehtimisen ja arjen taidot ovat oppilaan hyvinvoinnin ja hänen tulevaisuutensa kannalta oleellisimpia?
- Miten oppimisen ilo lisääntyy koulussamme nyt ja tulevaisuudessa?

Osaamiskokonaisuus voi toteutua erilaisten monialaisten oppimiskokonaisuuksien, valinnaisaineiden, projektien, teemapäivien tai oppiaineiden opetuksen yhteydessä yhteistyössä yhteistyökumppaneiden, kuten nuorisotyön, sosiaali- ja terveysalan toimijoiden, poliisin ja kolmannen sektorin kanssa.

Arvioidaan osana oppiaineiden arviointia.

L4 Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien (ja symbolien) tulkinnan ja tuottamisen taitoa. Käsitteenä monilukutaito on yläkäsite monelle lukutaidolle, kuten medialukutaidolle, visuaaliselle lukutaidolle ja kuvanlukutaidolle. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaitoa harjoitellaan kaikissa oppiaineissa. Monilukutaitoa vahvistetaan lisäämällä opetuksen kielitietoisuutta.
Kirjastot, mediat sekä tutkimus- ja kulttuurilaitokset toimivat luontevina yhteistyökumppaneina monilukutaidon edistämisessä. Mediakasvatus on tärkeä osa monilukutaitoa.

Arvioidaan osana oppiaineiden arviointia.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologinen (tvt) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi eri tavoin ja kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja. Sen lisäksi se tarjoaa oppilaalle mahdollisuuden dokumentoida omaa oppimista. Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Iisalmessa tarjotaan opettajille säännöllisesti täydennyskoulusta tieto- ja viestintäteknologiassa.

Iisalmeen on laadittu Iisalmen kaupungin perusopetuksen pedagoginen ICT-suunnitelma 2017-2021, jota on täydennetty Tieto- ja viestintäteknologia opetuksessa: Toimintasuunnitelma vuosille 2018-2023 -suunnitelmalla. Näiden pohjalta tieto- ja viestintäteknologinen opettaminen on vuosiluokkaistettu Digitaitokalentereiksi, joissa määritellä opetettavat asiat vuosiluokille 1.-9. Digitaitokalenterit löytyvät Iisalmen perusopetuksen nettisivulta:
https://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Palvelut/Kasvatus-ja-koulutus/Perusopetus/Opetuksen-jarjestaminen
Lisäksi 1.-6.-luokkien oppilaille on laadittu omat osaamismerkit, joiden avulla oppilas voi seurata taitojensa karttumista.

Arvioidaan osana oppiaineiden arviointia.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Oppilaita kannustetaan omatoimisuuteen ja yritteliäisyyteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Työskentelyn aikana ja sen arvioinnissa oppilaita ohjataan tunnistamaan omia vahvuuksiaan.

Oppilaiden kanssa pohditaan, millaisia taitoja tulevaisuuden työelämässä tarvitaan ja miten niitä voidaan koulussa harjoitella.
Monialaisten oppimiskokonaisuuksien ja laaja-alaisen osaamisen kokonaisuuksien toteuttamisessa voidaan tehdä yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa. Yritysvierailut ja yrittäjien kouluvierailut tarjoavat mahdollisuuden tutustua erilaisiin työpaikkoihin ja työelämässä tarvittaviin taitoihin.
Työelämätaitoja ja yrittäjämäistä toimintaa harjoitellaan osana oppiaineiden opetusta.

Arvioidaan osana oppiaineiden arviointia.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Jokaisessa koulussa toimii oppilaskunnan hallitus, joka kokoontuu säännöllisesti. Oppilaskunnan toiminta on osa koulun toimintakulttuuria ja sen toiminta kuvataan koulun vuosisuunnitelmassa.
Oppilaat otetaan mukaan suunnittelemaan, kehittämään ja arvioimaan koulun toimintakulttuuria. Opiskeltavaan asiaan valmistautuessa käydään keskustelu oppimisen tavoitteista, opiskelumenetelmistä ja osaamisen näyttämisestä. Oppilaalle annetaan mahdollisuus osallistua osaamisen ja oppimisen näyttämisen tapojen suunnitteluun. Yhteisöllisyys ja toisten huomioiminen ovat osa koulun arkea.
Yhteistyö nuorisotoimen, nuorisovaltuuston ja oppilaskuntien hallitusten kesken on osa koulujen osallisuusyhteistyötä. Koulussa tapahtuvat nuorisovaltuustovaalit ovat osa koulujen demokratiakasvatusta.

Arvioidaan osana oppiaineiden arviointia.

Koulujen laaja-alaisen osaamisen opetuksen toteuttamistavat ja lukuvuosikohtaiset painotukset kuvataan koulujen vuosisuunnitelmissa. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet sisältyvät oppiaineisiin, valinnaisaineisiin, monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin ja koulujen vuosittaisiin teemoihin. Koulun tasolla laaja-alaisen osaamisen sisällöt näkyvät osana päivittäistä työskentelyä. Laadukas perusopetus ja opetukselle sekä kasvatukselle asetettujen tavoitteiden toteutuminen taataan opettajien osaamisen ja oppimisympäristöjen kehittämisellä. Rehtorit ovat avainasemassa laaja-alaisen osaamisen toteutumisen turvaamisessa. Opetuksen järjestäjä seuraa, arvioi ja kehittää laaja-alaisen osaamisen toteutumista oman arviointijärjestelmänsä mukaisesti. Koulun laaja-alaisen osaamisen mahdolliset painotukset ja miten painottuminen ilmenee sekä järjestelyt ja toimenpiteet, joiden avulla laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan ja seurataan, kirjataan koulun vuosisuunnitelmaan.

4 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsentyy valtioneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaaman koulutyön laatuun. Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää

yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

IISALMI

Koulun lukuvuosisuunnitelmassa täsmennetään oman koulun toimintakulttuurin sekä oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet sekä tarvittava yhteistyö ja muu käytännön toteutus.

Iisalmessa perusopetuksen toimintakulttuurin painopisteet ovat yhteistyön korostaminen opettajien ja koulujen välillä, myönteisen ilmapiirin vahvistaminen, kiireettömyyden tukeminen sekä hyvinvoinnin ja turvallisuuden jatkuvuus. Toimintakulttuurissa painottuvat lisäksi vuorovaikutuksen korostaminen ja hyvät käytöstavat.

Iisalmessa perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden toteutumista arvioidaan ja kehitetään eri tavoin. Toimintakulttuurin kehittämisessä perusopetuksen opetussuunnitelman luvut 1-5 on tärkeää käydä läpi koko koulun henkilökunnan kanssa. Lukujen läpikäyminen on rehtorin kokonaisvastuulla. Toimintakulttuurin kehittymisessä on keskeistä sitoutuminen toimintaan. Tärkeää on yhteistyö muiden koulujen kanssa. Perusopetuksen toimintakulttuurin arvioinnissa huomioidaan myös oppilaiden palaute ja toiveet.

IISALMI - Joustava esi- ja alkuopetus

Joustavan esi- ja alkuopetuksen tavoitteena on tehdä esiopetuksesta ja perusopetuksen kahdesta ensimmäisestä vuosiluokasta yhtenäisempi kokonaisuus rakentamalla ammatillisessa yhteistyössä lapsen kehitystä ja oppimista tukevaa jatkumoa ja sitä tukevaa pedagogiikkaa. Varhaiskasvatuksen opettajien, luokanopettajien ja erityisopettajien yhteistyössä on mahdollista suunnitella lasten tarpeista lähteviä joustavia oppimisen käytäntöjä ja kohdentaa lapsille moniammatillista tukea.

- Iisalmen kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma: https://www.iisalmi.fi/loader.aspx?id=8ae60ff4-0de1-48de-87e1-97987ae9bc1a

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiselle kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävää elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamista, yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäseninä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnat ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Yhteisöllinen oppilashuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria.

Oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilöinä että ryhmän jäseninä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, väkivaltaa,

rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnistetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessä yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään

kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäseninä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnat täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävän elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea.

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäseninä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys

ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet. Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

IISALMI

Keskeistä on koulussa ja sen ulkopuolella tapahtuvan oppimisen kietoutuminen yhteen, ympäristöjen monipuolisuus sekä teknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen. Oppimisympäristöt kannustavat toiminnallisuuteen ja mahdollistavat riittävän työrauhan. Kouluissa voidaan järjestää teemapäiviä, vierailuja, retkiä sekä leirikoulutoimintaa.

Iisalmessa perusopetuksen oppimisympäristöjen kehittämisessä korostuu oppimisen aktiivisuuden rooli ja toiminnallisuus. Periaate "koko koulu käyttöön” kuvaa koulun muuttuvaa oppimisympäristöä, oppimista voi tapahtua useissa eri ympäristöissä. Monipuolisten oppimisympäristöjen käyttöä ja toiminnallista oppimista lisätään. Oppimisympäristöjen valinnassa huomioidaan myös lähellä olevat kohteet, jotka tukevat oppilaiden kotiseutukasvatusta.

Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnoltaan terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsentyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehityksellisen erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämisellä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttuvat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

IISALMI

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan työtapojen valinnassa vaikuttavat oppimiskäsitys ja sen tavoitteet, laaja-alaisen osaamisen edistäminen, motivaation vahvistaminen, eriyttäminen sekä eheyttäminen, yhteisöllisen oppimisen tukeminen ja teknologian hyödyntäminen.

Iisalmessa perusopetuksen työtapojen valinnassa korostuvat oppilaan TVT-taitojen oppiminen. Opettajien työskentelyssä korostuvat toimiminen työpareina tai tiiminä. Ylä- ja alakoulujen välistä toimintaa kehitetään. Työskentelyssä korostuvat luottamus ja keskusteleva ote. Erilaiset teemapäivät ja teemaviikot rikastuttavat koulun arkea.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietojaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempikestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheytettynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

IISALMI

Opetusta eheyttämällä autetaan oppilaita hahmottamaan asioita kokonaisuuksina ja näkemään eri oppiaineissa opiskeltujen asioiden yhteyden toisiinsa ja elämän eri ilmiöihin. Tämän edellytykseksi tarvitaan pedagogista otetta, jossa mietitään, miten tavoitteet, sisällöt ja työtavat liittyvät toisiinsa ja täydentävät toisiaan. Tarkoituksena on, että oppilaiden on mahdollista kokea sekä opiskeltavat asiat että oma oppimisprosessinsa mielekkäänä kokonaisuutena. Eheyttämisen tavoitteena on myös auttaa hahmottamaan koulussa opiskeltavien asioiden merkitys oman elämän, yhteisön, yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Eheyttämistä voidaan toteuttaa Iisalmen perusopetuksessa usealla tavalla. Eheyttäminen ilmenee esimerkiksi koulujen erilaisissa juhlissa, hankkeissa ja teemapäivissä. Projektien suunnitteluun voidaan ottaa mukaan mahdolliset asiantuntijat, vanhemmat ja oppilaat.

Iisalmessa lukuvuoden aikana on toteutettava vähintään yksi, monialainen oppimiskokonaisuus. Oppilaat osallistuvat aiheiden ja toteutuksen suunnitteluun sekä osallistuvat myös monialaisten oppimiskokonaisuuksien arviointiin. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien teemat, tavoitteet, sisällöt, toteutus, seuranta, arviointi ja kehittäminen sekä mukana olevat oppiaineet päätetään koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa. Kirjauksista vastaa koulun johto. Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa kesto määritellään koulukohtaisena ja toteutuksen suhteen on väljyyttä ja liikkuvuutta. Koulut voivat tehdä yhteistyötä monialaisten oppimiskokonaisuuksien ideoinnin suhteen.

5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävää elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjaukseen, oppilashuollon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja oppilashuollollisen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti oppilashuollon henkilöstön kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on kouluyhteisön jäseninä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Oppilaan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

5.2 Yhteistyö

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista. Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain

mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja oppilashuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien

suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon toteuttamisessa.

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitotoimia.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36h §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai

muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitetun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi, järjestetään tarvittava oppilashuolto. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa, kun hänet on poistettu luokkahuoneesta, muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi.

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun. Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet ja olosuhteet sekä paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu tekee mahdolliseksi joustavan opinnoissa etenemisen. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, joidenkin opetusryhmien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana. Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun käytöstä määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Mahdollisuudesta tulee mainita myös silloin kun vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytetään yksittäisen oppilaan kohdalla.

Koko koulun tai yksittäisten oppilasryhmien osalta vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun toteuttaminen edellyttää, että oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin oppiaineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemän tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Opintokokonaisuudet voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Opetussuunnitelmassa on määrättävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaille pakollisia ja mitkä valinnaisia. Kaikille vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen osallistuville oppilaille tulee laatia opinto-ohjelma.

Mikäli vuosiluokkiin sitomatonta opetusta käytetään vain yksittäisen oppilaan kohdalla, laaditaan hänelle opetussuunnitelmaan perustuva opinto-ohjelma. Siinä kuvataan oppilaan opintojen tavoitteet, määritellään opintokokonaisuuksien suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet. Oppilaan opintojen etenemistä tulee seurata säännöllisesti.

Oppimisen arvioinnista vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa määrätään osiossa Oppimisen arviointi.

Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia tai vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokursseittain

opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Opiskelu yhdysluokassa voidaan toteuttaa myös vuosiluokkiin sitomattomana perusopetusasetuksen mukaisesti. Tällöin oppimäärä määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksina jakamatta sitä vuosiluokkiin. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu voi koskea kaikkia koulun oppilaita, tiettyä yhdysluokkaa tai yksittäisiä oppilaita.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyttä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat

oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Joustava perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Joustava perusopetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä. Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös, joka valmistellaan moniammatillisesti. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja oppilashuoltoon. Oppilas voi tarvitessaan saada yleistä tai tehostettua tukea. Poikkeuksellisesti joustavaan perusopetukseen voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena.

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Se sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa erityistä tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa eli HOJKSissa.

Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa annettavana opetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle. Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus. Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehittymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisuilla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukevaksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa

oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktivoivia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalle on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävää elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen

sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin. Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Koulun tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta, koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä tekoihin syyllistyneiden sekä niiden kohteina olleiden oppilaiden huoltajille ja tarvittaessa tukea huoltajia asian selvittämisessä.

5.6 IISALMI

Koulutyön käytännön järjestämisestä päätettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että ratkaisut tukevat kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden saavuttamista ja edistävät perusopetuksen yhtenäisyyttä rakentavaa toimintakulttuuria. Kaikkien tässä käsiteltävien asioiden osalta koulukohtaiset ratkaisut, työn- ja vastuunjako sekä muu käytännön toteutus täsmennetään koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

Yhteinen vastuu koulupäivästä sekä yhteistyö

Keskeiset tavoitteet ja toimintatavat hyvän ja turvallisen koulupäivän luomiseksi määritellään jokaisessa koulussa. Turvallinen koulupäivä koostuu opetuksen lisäksi myös oppilaiden osallisuudesta, kodin ja koulun yhteistyöstä sekä yhteistyöstä muiden tahojen kanssa. Koulua kehitetään oppivana yhteisönä ja hyvinvoinnista sekä turvallisuudesta huolehditaan. Oppiva kouluyhteisö edistää jokaisen jäsenen hyvinvointia ja kannustaa kaikkia oppimaan. Oppimisen ilo, onnistumisen kokemukset ja usko omiin mahdollisuuksiin innostavat kehittämään osaamista edelleen. Eri kouluissa ratkaistaan toimintakulttuurin linjauksia ja toteutumista koulutyön käytännön järjestämisessä. Kouluilla on käytössä eri toimintamalleja ja suunnitelmia turvallisen koulupäivän takaamiseksi: järjestyssäännöt, pelastussuunnitelma, kiusaamisen ennaltaehkäisyn suunnitelma, kriisisuunnitelma.

Oppilaiden osallisuus

Jokaisessa koulussa on oppilaskunnan hallitustoimintaa. Kouluissa on myös erilaista oppilaita osallistavaa toimintaa, kuten tukioppilastoiminta, kummiluokkatoiminta, vertaissovittelu ja välituntiliikuttajat. Kummiluokkatoiminnassa koulun vanhemmat oppilaat toimivat alempien luokkien oppilaiden kummeina. Kummiluokkatoimintaan kuuluvat esimerkiksi kouluun ja sen tapoihin tutustuminen, välitunneilla mukana olo ja yhteiset oppitunnit ja juhlat. Vertaissovittelu puolestaan on ratkaisukeskeisyyteen pohjautuva menetelmä, joka on vaihtoehtoinen tapa ratkaista oppilaiden välisiä ristiriitoja koulun arkipäivässä. Menetelmän avulla pyritään edistämään oppilaiden vuorovaikutustaitoja, joiden myötä myös koulun toimintahäiriöt vähenevät. Oppilaiden osallisuutta tuetaan

myös välituntiliikuttajien avulla, joiden tarkoituksena on panostaa välituntien aikaiseen oppilaiden liikkumiseen. Yläkoulun oppilaat toimivat koulujen liikuntavastaavina ja he vastaavat oppituntien ulkopuolisesta liikunnasta yhdessä liikunnanopettajan kanssa.

Oppilaat osallistuvat monialaisten oppimiskokonaisuuksien ideointiin ja suunnitteluun. Koulujen yhteisöllinen oppilashuolto kiinnittää huomiota toimintaan, joka lisää kouluissa oppilaiden osallisuutta.

Jokainen koulu valitsee ja kirjaa lukuvuosisuunnitelmaan ne toimintatavat, joilla huolehditaan oppilaiden osallisuuden toteutumisesta.

Kodin ja koulun yhteistyö

Kodin ja koulun yhteistyössä korostuvat luottamuksellisuus ja hyvin toimivat suhteet. Yhteistyössä kodin kanssa on tavoitteena rakentaa kannustava ja toisen ihmisen ihmisarvoa kunnioittava sekä luontoa ja elämää arvostava ilmapiiri, joka noudattaa kestävän kehityksen periaatteita. Koulun kunnioitus vanhemmuutta ja oman lapsen tuntemista kohtaan on tärkeää. Uusien yhteistyömuotojen etsiminen sekä vanhojen kehittäminen on hyvä nähdä osana kasvatus- ja opetustyön arkea. Kasvatuskumppanuus edellyttää ovien avaamista, avointa ja rehellistä vuorovaikutusta sekä kodeilta että kouluilta. Menestykselliseen opiskeluun kuuluu olennaisena se, että opetushenkilöstö saa käyttöönsä ja tietoonsa oppilasta koskevat olennaiset tiedot.

Kodin ja koulun yhteistyötä voidaan kuvata eri tasoilla: koulun taso, luokan taso ja henkilökohtainen taso. Koulun tason yhteistyömuotoihin kuuluvat esimerkiksi avoimet ovet, vanhempainyhdistykset ja koulun yhteiset vanhempainillat, tiedotteet, koko koulun yhteiset juhlat ja yhteiset arvokeskustelut. Luokan tasoa kuvaavat vanhempainillat, tiedottaminen luokan asioista eri kanavien kautta, luokan juhlat sekä retket. Henkilökohtaista tasoa yhteistyössä kuvaavat oppimiskeskustelut vanhempien ja oppilaan kanssa, henkilökohtaiset yhteydenotot soittamalla tai Wilman kautta tai sähköpostilla. Koulut tarkentavat käytänteitään omissa lukuvuosisuunnitelmissa.

Koulujen sisäinen yhteistyö sekä yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa

Iisalmen perusopetuksen koulujen sisäinen yhteistyö sekä yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa suunnitellaan joko kunnan tasolla tai jokaisella koululla erikseen. Koulun sisäistä yhteistyötä ovat henkilökunnan palaverikäytännöt ja yhteissuunnittelu. Kouluilla voi olla erilaisia työryhmiä esimerkiksi tiimit ja kehittämisryhmät. Oppilashuoltosuunnitelmassa yhteistyötä kuvataan koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä sekä kouluympäristön turvallisuuden ja terveellisyyden ja hyvinvoinnin tarkastuksissa.

Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa kuvataan koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Nivelvaiheyhteistyön toiminnan kehittämisen tavoitteet sekä yhteiset toimintaperiaatteet määritellään Iisalmen perusopetuksen opetussuunnitelmassa (Luku 1.1.) sekä Tuen käsikirjassa. Käytännön toteutus kuvataan koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Iisalmen perusopetuksessa on laadittu erillinen suunnitelma kasvatuskeskusteluille ja kurinpitotoimille.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Iisalmen perusopetuksen opetussuunnitelma mahdollistaa etäyhteyksien käytön opetuksen järjestämisessä. Esimerkiksi kielten tai katsomusaineiden opetuksessa etäyhteyksien hyödyntäminen voi olla tarkoituksenmukaista. Opetuksen järjestäjä määrittelee tarkemmin etäyhteyksien käytön periaatteet ja toimintatavat ennen opetuksen aloittamista.

Mikäli koulussa opetusta järjestetään etäyhteyksien avulla, kirjataan vuosisuunnitelmaan:

- asiat, joiden asioiden opetuksessa ja opiskelussa etäyhteyksiä hyödynnetään
- etäyhteyksien opetuskäyttöä ohjaavat tavoitteet, opetuksen järjestämisen käytännöt ja yhteiset toimintatavat sekä eri toimijoiden vastuut.

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Iisalmen perusopetuksessa opetus järjestetään vuosiluokittain etenevänä. Perustelluista syistä eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän asemesta vuosiluokkiin sitomattomasti osana oppilaan kolmiportaista tukea. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu mahdollistaa joustavat opetusjärjestelyt ja on opetuksen eriyttämisen muoto.
Hallintosäännön mukaan rehtori tekee asiasta määräaikaisen hallintopäätöksen.

Oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva opinto-ohjelma yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja oppilasta opettavien opettajien kanssa. Opinto-ohjelmaan kirjataan suoritetut ja suorittamattomat opintokokonaisuudet, aikataulutus, tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain. Opintojen ja opintokokonaisuuksien etenemistä seuraa ja arvioi kyseisen oppiaineen opettaja yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Iisalmen vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen (VSOP) opintokokonaisuudet löytyvät oheisesta linkistä.

Iisalmi VSOP

Yhdysluokkaopetus

Koulut voivat tehdä omia pedagogisia ratkaisuja, jotta yhdysluokkaopetus ja vuorokurssien toteuttaminen on toimivaa ja käytännön kannalta järkevää.

Vuorokurssiperiaatetta noudattaessa käytäntönä on ollut, että parittomiin päättyvinä vuosina luetaan parittomien (1lk, 3lk, 5lk) kurssien oppimäärä ja parillisiin päättyviin parillisten (2lk, 4lk, 6lk).

Ne koulut, joissa opetusta järjestetään yhdysluokissa, tarkentavat omassa vuosisuunnitelmassaan:

- yhdysluokkaopetuksen järjestäminen ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat
- eri oppiaineiden vuosiviikkotuntien jakaminen vuosiluokille valtioneuvoston asetuksen määrittelemien nivelvaiheiden mukaisesti

Joustava perusopetus

Joustavan perusopetuksen oppilaiden valintaprosessi:

1. Koulussa pidetään hyvissä ajoin kevätlukukaudella tiedotustilaisuus 7.–8. -luokan oppilaille, jolloin annetaan tiedote oppilaan huoltajalle vietäväksi. Asiasta voidaan tiedottaa myös vanhempainilloissa, koulun tiedotteissa ja oppimiskeskusteluissa.
2. Opettajat ja oppilashuollonpalveluiden edustajat voivat ehdottaa sopivia ehdokkaita, joille tarjotaan yksilöllisemmin tietoa joustavan perusopetuksen mahdollisuuksista.
3. Oppilas ja hänen huoltajansa tekevät hakemuksen JOPO – oppilaaksi. Hakemukset käsitellään monialaisesti ja valitaan sopivimmat oppilaat haastatteluun.
4. Oppilaat ja heidän huoltajansa haastatellaan. Samalla kerrotaan tarkemmin joustavan perusopetuksen vaatimuksista ja mahdollisuuksista
5. Nimetty ryhmä valitsee haastattelujen ja mahdollisten muiden selvitysten (esim. lausunnot ja/tai pedagoginen arvio) pohjalta joustavasta perusopetuksesta eniten hyötyvät oppilaat. Rehtori tekee valinnasta hallinnollisen päätöksen.
6. Oppilaat aloittavat opiskelunsa joustavassa perusopetuksessa seuraavan syyslukukauden alussa. Koulu voi päättää mahdollisesta koeajasta, jolloin varmistetaan oppilaan jaksaminen sekä sitoutuminen toimintaan.
7. Mikäli oppilas haluaa JOPO – oppilaaksi kesken lukuvuoden, hän tekee hakemuksen monialaiselle ryhmälle ja hänet haastatellaan ennen valintaa.

8. Jos oppilaan ei katsota hyötyvän joustavasta perusopetuksesta, monialainen ryhmä käsittelee asian ja rehtori tekee muutoksesta hallinnollisen päätöksen.

Joustavaan perusopetukseen kuuluvat seuraavat menetelmät:

1. Monipuoliset ja vaihtelevat oppimisympäristöt:

työpaikat, yritykset, palvelulaitokset, museot, kirjasto, kulttuurilaitokset, maatilat, tuotantolaitokset, ammatilliset oppilaitokset jne.

2. Moniammatillinen käytännön yhteistyö:

Jopo-toiminnassa on mukana opettajan lisäksi koulutsemppari ja koulunkäynninohjaaja. Koulun ulkopuolisen opiskelun osalta lisäksi, työpaikan ohjaaja/yhdyshenkilö sekä muut kulloisenkin työyhteisön jäsenet ja mahdollisesti leireillä olevat ohjaajat. Toiminnan suunnittelun ja toteutuksen vastuu on aina opettajalla. Työnjako sovitaan erikseen koskien niin opetusta, leirien suunnittelua ja toteutusta sekä koulun ulkopuolista opetusta.

3. Elämyspedagoginen leiritys:

Voidaan toteuttaa useamman päivän toiminnallinen kokonaisuus, jonka aikana oppilaat ja aikuiset oppivat ryhmässä sekä toiminnallisia että sosiaalisia taitoja suunnitellun ohjelman mukaisesti. Suunnittelussa huomioidaan perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet ja se toteutetaan jaksoittain eri leirikohteissa joko luonnossa tai kaupunkikohteessa.

4. Tiivis yhteistyö vanhempien ja oppilaiden kanssa

5. Kokonaisvaltainen työote

Koulu kirjaa opetuksen järjestäjän ohjeistuksen mukaisesti koulukohtaiseen vuosisuunnitelmaan:

- joustavan perusopetuksen järjestäminen ja siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat
- oppilasvalinnan perusteet ja miten valinta käytännössä toteutetaan
- muissa oppilaitoksissa, työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella tapahtuvan opiskelun järjestäminen ja oppilaiden opiskelun ohjaaminen, seuranta ja arviointi

- eri toimijoiden yhteistyö, vastuut ja työnjako
- työssäoppimisjaksojen työpaikkaohjaajien perehdyttäminen työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan omalla koululla ja sairaalakoululla on velvollisuus yhteistyöhön siirryttäessä sairaalaopetukseen ja sieltä takaisin omaan kouluun. Tarvittaessa sairaalakoulun poliklinikat ja osastot toimivat konsultoivana tukena myös koulupolun jatkossa. Tuen käsikirjassa kuvataan, miten yhteistyö ja oppilaan tukeminen hoidetaan oppilaan siirtyessä omasta koulustaan sairaalaopetukseen ja palatessa jälleen omaan kouluun.

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Aamu- ja iltapäivätoiminta

Iisalmessa järjestetään iltapäivätoimintaa kouluilla tarpeen mukaan. Iltapäivätoimintaryhmä toteutuu, jos ryhmässä on lapsia vähintään seitsemän. Aamutoimintaa järjestetään erityisen tuen oppilaille tarvittaessa.

Toimintaa ohjaavat Perusopetuksen aamu – ja iltapäivätoiminnan perusteet, Iisalmen kaupungin iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma- sekä vuosisuunnitelma.

Koulun kerhotoiminta

Kouluilla järjestetään erilaista kerhotoimintaa, joka tukee oppilaiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Kerhotoimintaa järjestetään määrärahojen puitteissa yhteistyössä muiden hallintokuntien, erilaisten sidosryhmien ja kolmannen sektorin kanssa. Kerhotoiminta määritellään koulun lukuvuosisuunnitelmassa. Kerhotoiminnan järjestämisessä kuullaan oppilaita ja huoltajia. Koulut voivat myös toteuttaa joustavaa koulupäivän rakennetta.

Koulun kirjastotoiminta

Koulut voivat järjestää koulukirjastotoimintaa tai käyttää kunnan kirjastopalveluja. Kirjastoa voi käyttää kaikkien aineiden opiskelussa ja erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien yhteydessä. Kouluja kannustetaan tekemään yhteistyötä kirjastojen kanssa tiedonhankinnassa, lukuinnostukseen kannustamisessa sekä mediakasvatuksessa. Kirjaston kanssa tehtävässä yhteistyössä

korostuu oppilaan aktiivinen rooli, oppiminen tapahtuu itse tekemällä ja kokeilemalla. Kirjaston kanssa tehtävästä yhteistyöstä koulut/kunnat voivat tehdä erillisen suunnitelman.

Kouluruokailu

Kouluruokailu on osa opetusta ja liittyy moniin oppiaineisiin. Se on oppilaille oppimistilanne ja osa koulupäivää. Ruokailutilanteissa opitaan terveellisen aterian koostumus, tutustutaan ja totutaan erilaisiin ruokiin sekä opitaan käyttäytymistä ruokailutilanteessa. Kouluruoka on ravitsemussuositusten mukainen ja oppilasta kannustetaan tottuttautumaan sekä syömään kaikkia ruokia. Kouluruoka tulee tarjota sellaisena ajankohtana, että se rytmittää koulupäivää ja tauko antaa oppilaille mahdollisuuden virkistäytyä. Kouluruokailussa korostetaan rauhallisuutta ja kiireettömyyttä.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Opettajat ja koulun muu henkilökunta ohjaavat sekä valvovat oppilaita ruokailutilanteessa. Oppilaat osallistuvat kouluruokailun suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Mikäli oppilaalla on erityisruokavalio, huoltaja ottaa yhteyttä kouluterveydenhuoltoon, josta ohjataan tarvittaessa jatkotoimiin.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Koulupäivä ja opetuksen rytmittäminen määritellään lukuvuosisuunnitelmassaan.

Koulut voivat käyttää joustavaa koulupäivää, jonka rakenne mahdollistaa oppilaiden toiminnallisuuden lisäämisen osana koulupäivää. Toiminnallisuus on mm. tukioppilaiden ja oppilaskunnan toimintaa, yhteistyökumppaneiden järjestämiä tuokioita tai projekteja oppilaille sekä välkkäri- ja kerhotoimintaa.

Koulupäivä aloitetaan päivänavauksella, jonka toteuttamistapa määritellään lukuvuosisuunnitelmassa. Päivänavaus voi olla luokkakohtainen tai koulukohtainen ja sen voi pitää opettaja, oppilas tai koulun ulkopuolinen taho.

Koulu määrittää lukuvuosisuunnitelmassa lukuvuoden aikana toteutettavat yhteiset tapahtumat. Tapahtumissa tulee esiin koulun omaleimaisuus ja sijainti lähiympäristön antamilla mahdollisuuksilla. Kouluja kannustetaan järjestämään kasvun ja oppimisen kannalta monipuolista tapahtumatarjontaa lukuvuosittain.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Iisalmessa oppilaalle järjestetään maksuton koulukuljetus omaan lähikouluun, jos koulumatka on yli 5 km. Tämän lisäksi järjestetään maksuton kuljetus omaan lähikouluun 1– 3 vuosiluokan oppilaalle, jos koulumatka on yli 3 km.

Muut vaaralliset tieosuudet ja tarkennukset löytyvät Iisalmen kaupungin koulukuljetusoppaasta.

6 Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa

6.1 Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain[1] ja -asetuksen[2] mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi).
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearvioinnin taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet. Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

6.1.1 Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.
Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.
Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itsearvioinnin ja vertaispalautteen

antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.
Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.[3]
Formatiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyjen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi.
Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

6.1.2 Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet. Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan kuitenkin myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.[4] Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositodistus, jota varten tehdään summatiivinen arviointi siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.[5]
Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta. Päättöarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan.
Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.[6]

Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita jokaisella vuosiluokalla.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu kaikilla vuosiluokilla oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosiarvioinnin ja perusopetuksen päättöarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.
Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä koulussa että kotien kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on selkiyttää huoltajille arvioinnin periaatteita ja käytänteitä. Oppilaan ja huoltajan tulee saada riittävästi tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä. [7] Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin. [8]

IISALMI

Arvioinnista, sen ajankohdasta ja periaatteista tiedotetaan huoltajia syyslukukauden alussa vanhempainilloissa, henkilökohtaisissa tapaamisissa sekä tiedotteilla. Huoltajiin voidaan olla yhteydessä myös mm. Wilman, sähköpostin, puhelimen ja muiden sähköisten viestintävälineiden välityksellä.

Iisalmen kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma on luettavissa Iisalmen kaupungin www-sivuilla. Opetussuunnitelmasta huoltaja saa ajantasaisen tiedon opetuksen tavoitteista ja arvioinnista.
Alakoulussa oppilaan luokanopettajan ja yläkoulussa luokanvalvojan yhteistyössä jokaisen oppilasta opettavan aineenopettajan kanssa on huolehdittava siitä, että huoltaja saa riittävästi palautetta oppilaan oppimisen edistymisestä, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä.

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Arviointikäytänteet on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys koulussa. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana että sen päättyessä. Arvioinnin tulee kohdistua vain siihen, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Opettaja toteuttaa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opettajien yhteistyö kouluyhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteutumiseksi.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti. [9] Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu eri vuosiluokkien päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole

oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.
Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän yhteisiin tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen.
Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä. Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.
Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin.

Jos oppilas on opiskellut oppimissuunnitelmassa määriteltyjen oppiaineen erityisten painoalueiden mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteereitä käyttäen.-

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arviointikäytänteet suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytänteissä huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisiin tapoihin osoittaa osaamisensa. Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä

6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri

oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.
Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet arvioiduiksi.
Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä käyttäen.
Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä.

6.4 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.
Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Oppilaan työskentelyyn liittyviä erityistarpeita tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.5 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.
Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

IISALMI

KÄYTTÄYTYMISEN ARVIOINTI, TAVOITTEET JA ARVIOINTIPERUSTEET

Käyttäytymisen ohjaus sekä käyttäytymiseen liittyvien tietojen ja taitojen opettaminen ovat osa koulun kasvatustehtävää. Oppilaita ohjataan ottamaan huomioon muut ihmiset ja ympäristö sekä noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä. Heille opetetaan koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiallista, tilannetietoista käyttäytymistä ja hyviä tapoja. Käyttäytymistä arvioidaan ja oppilaille annetaan käyttäytymisestä ohjaavaa palautetta suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Käyttäytyminen tavoitteet perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin, yhteisön toimintakulttuuria määrittäviin linjauksiin ja järjestyssääntöihin.

Koulun keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Opetuksen tulee edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostuu ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen kuuluu yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävän kehityksen edistäminen. Oppilasta ohjataan aktiivisesti tavoitteiden mukaiseen käyttäytymiseen. Tavoitteet on oltava oppilaan tiedossa ja opettajan velvollisuus on ohjata oppilaita myönteiseen käytökseen myös omalla esimerkillään. Tämän avulla ylläpidetään kasvatuksellista dialogia. Käyttäytymisen arviointi on jatkuvaa ja formatiivista.

Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeä on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin

ominaisuuksiin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Päättö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviota ei merkitä.

KÄYTTÄYTYMISEN ARVIOINTIKRITEERIT

Muiden ihmisten, tilanteiden ja ympäristön huomioon ottaminen sekä sääntöjen ja toimintatapojen noudattaminen

10 erinomainen

- on ystävällinen kaikille
- toimii yhteishengen ja ilmapiirin rakentajana
- osaa ratkoa ristiriitoja
- kannustaa toisia hyvään käytökseen
- hoitaa ajallaan ja asianmukaisesti omat asiansa sekä luokan ja koulun yhteisiä asioita
- on luotettava ja hyvin vastuuntuntoinen myös koulun omaisuuden ja kouluympäristön suhteen
- auttaa oma-aloitteisesti
- on sovitussa paikassa sovittuna aikana
- puhuu ja käyttäytyy asiallisesti
- noudattaa koulun sääntöjä ja toimintatapoja
- käyttäytyy asiallisesti ja tilanteen vaatimalla tavalla

9 kiitettävä

- on ystävällinen kaikille
- tulee toimeen kaikkien kanssa
- toimii ristiriitatilanteissa sovittelevasti
- hoitaa asiat ajallaan ja asianmukaisesti
- on rehellinen ja luotettava
- huolehtii koulun omaisuudesta ja kouluympäristöstä omatoimisesti
- auttaa pyytämättä
- noudattaa koulun sääntöjä ja toimintatapoja
- käyttäytyy asiallisesti

8 hyvä

- on yleensä ystävällinen kaikille
- on hyvä kaveri
- ottaa yleensä muut huomioon ja tulee toimeen toisten kanssa
- tulee ajoissa kouluun ja oppitunneille
- on rehellinen
- huolehtii koulun omaisuudesta ja kouluympäristöstä ohjeiden mukaan
- auttaa mielellään
- noudattaa koulun sääntöjä ja toimintatapoja

7 tyydyttävä

- on joskus epäystävällinen
- tulee toimeen kavereidensa kanssa
- saattaa kiusata joskus toisia

- on toisinaan epäasiallinen ja ilkeä sanoissa ja teoissa
- myöhästelee
- on joskus epäluotettava
- häiritsee toisia toisinaan käyttäytymisellään
- suhtautuu joskus välinpitämättömästi koulun omaisuuteen ja kouluympäristöön
- toimii joskus vastoin järjestyssääntöjä ja toimintatapoja

6 kohtalainen

- on epäystävällinen
- tulee toimeen vain muutamien kanssa
- kiusaa toisia
- on usein epäasiallinen ja ilkeä sanoissa ja teoissa
- myöhästelee usein
- on epärehellinen
- häiritsee toisia usein käyttäytymisellään
- suhtautuu välinpitämättömästi koulun omaisuuteen ja kouluympäristöön
- on luvattomasti poissa koulusta
- rikkoo toistuvasti järjestyssääntöjä ja toimintatapoja

5 välttävä

- häiritsee toisia jatkuvasti käyttäytymisellään
- kiusaa toisia toistuvasti
- on epäasiallinen ja epärehellinen
- suhtautuu välinpitämättömästi koulutyöhön ja ympäristöön
- on toistuvasti luvattomasti poissa koulusta
- käyttäytyy piittaamattomasti koulun toimintatapoja ja sääntöjä kohtaan

4 hylätty

- käyttäytyy tahallisen piittaamattomasti toisia ihmisiä ja ympäristöä kohtaan
- laiminlyö tarkoituksella koulun sääntöjä ja toimintatapoja

Arvosanaksi muodostuu se arvosana, jonka kriteerit pääsääntöisesti täyttyvät. Yksittäinen huonompi/parempi kohta ei välttämättä vaikuta numeroon.

6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion.[10]

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.
Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä.[11] Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.
Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä näytössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.
Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.
Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.[12]

IISALMI

Iisalmessa oppilaalle annetaan lukuvuoden aikana useampia mahdollisuuksia ja tarvittaessa lukuvuoden koulutyön päätyttyä yksittäisiä mahdollisuuksia osoittaa saavuttaneensa oppiaineen hyväksyttävät tiedot ja taidot. Erilliset näytöt voivat sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suosituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden suorittaminen

hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan eteenpäin.[13]
Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta. [14]

IISALMI

Iisalmen perusopetuksessa opetus järjestetään vuosiluokittain etenevänä. Perustelluista syistä eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän asemesta vuosiluokkiin sitomattomasti osana oppilaan kolmiportaista tukea. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu mahdollistaa joustavat opetusjärjestelyt ja on opetuksen eriyttämisen muoto.
Hallintosäännön mukaan rehtori tekee asiasta määräaikaisen hallintopäätöksen.

Oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva opinto-ohjelma yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja oppilasta opettavien opettajien kanssa. Opinto-ohjelmaan kirjataan suoritetut ja suorittamattomat opintokokonaisuudet, aikataulutus, tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain. Opintojen ja opintokokonaisuuksien etenemistä seuraa ja arvioi kyseisen oppiaineen opettaja yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä.[15] Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämänkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuositodistukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden

sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.
Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.
Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty- merkinnällä.
Perusopetuksen tuntijaon mukaiset valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–3 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 4–9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.
Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa

opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.
Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.
Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) suhteessa hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin kriteereihin.
Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden arvioinnissa voidaan antaa numeroarvosanan sijaan sanallinen arvio myös päättöarvioinnissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.
Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen oppiaineiden yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.
Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämänkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö,

liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä[16] tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.
Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskeleman oppimäärän laajuus.

6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi

vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty- merkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan.

6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.
Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskeleman kohde- tai kielikylpykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.
Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta.[17] Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.[18]
Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksyttyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.

6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.[19]

6.11 Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. lukuvuositodistus
1. välitodistus
1. erotodistus
1. päättötodistus.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–3 arviointi lukuvuositodistuksiin ja mahdollisiin välitodistuksiin annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Mikäli annetaan sanallinen arvio, todistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.
Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa annetaan numeroarvosanat. Päättötodistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan välitodistuksessa annetaan numeroarvosanat. Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan todistuksen liitteenä.-
Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa vuosiluokilla 4–8. Jos käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteellä. Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan todistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.
Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.[20] Yksilöllistetyistä oppimääristä annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.

6.11.2 Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päättötodistuksen. Lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Lukuvuositodistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Kun todistuksessa käytetään numeroarvosanaa, todistukseen merkitään myös arviointiasteikko[21].

Sanallista arviota voidaan käyttää lukuvuositodistuksissa vuosiluokilla 1–3. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteenä.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, lisätään numeroarvosanan tai sanallisen arvion perään tähti (*). Todistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- arvio oppilaan käyttäytymisestä

- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.3 Välitodistus

Opetuksen järjestäjä päättää mahdollisten välitodistusten antamisesta. Välitodistus annetaan samoin perustein kuin lukuvuositodistus.
Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten.
Välitodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavaa välitodistusta)
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.4 Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta[22] tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.
Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.
Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.
Päättötodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä

- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)
- opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen
- maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.
Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.
Uskonnon ja elämänkatsomustiedon numeroarvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.
Oppilaan oman äidinkielen opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.
Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarviointia. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.
Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.
Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.
Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosanana tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” suoritetusta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2-kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa[23] tai opiskelemalla perusopetuksen lisäopetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.

IISALMI

Välitodistus

Vuosiluokille 1-2 sanallinen arviointi
Vuosiluokille 3-9 numeroarviointi
Numeroarviointia voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla.

Yksilöllistetyssä opetuksessa samoin oppiaine arvioidaan yksilöllistetyllä numeroarvioinnilla, jota voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla

Toiminta-alueittain tapahtuvassa opetuksessa arviointi sanallisesti.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin pyrkimistä varten.

Lukuvuoden päättöarviointi

Vuosiluokille 1-2 sanallinen arviointi
Vuosiluokille 3-9 numeroarviointi
Numeroarviointia voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla.

Yksilöllistetyssä opetuksessa samoin oppiaine arvioidaan yksilöllistetyllä numeroarvioinnilla, jota voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla

Toiminta-alueittain tapahtuvassa opetuksessa arviointi sanallisesti.

Todistuspohjat toteutetaan Wilmassa.

Valinnaisten aineiden arviointi

- vähintään 2 vuosiviikkotunnin valinnaisaineet arvioidaan numeroin
- alle 2 vuosiviikkotuntia valinnaisaineet arvioidaan hyväksytty/ hylätty merkinnällä
- tuntijaossa määrätyt valinnaiset taito- ja taideaineet arvioidaan lukuvuositodistuksessa päivittämällä ko. oppiaineen aiempaa arvosanaa.
- Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen

päättöarvosanaa
- Vuosiluokilla 7.-9. valinnaisten aineiden arvioinnissa sovelletaan opetussuunnitelman perusteissa valinnaisten aineiden arvioinnista päättöarvioinnissa annettuja periaatteita.

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa[24]. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.
Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.
Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.
Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.
Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

IISALMI

Iisalmessa perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa erityisessä tutkinnossa. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Tutkinto järjestetään Iisalmessa asuville, perusopetusikäisille henkilöille. Tutkinto voidaan järjestää useina näyttöinä lukuvuoden aikana tai yksittäisenä kokeena tai näyttönä lukuvuoden lopussa. Annettua päättöarvosanaa voi korottaa vain erityisellä tutkinnolla tai sanallisesti arvioitavalla syventävällä valinnaisaineella. Tutkinto voidaan järjestää kaikissa kaupungin kouluissa.
Erityiseen tutkintoon ilmoittaudutaan kirjallisesti. Ilmoittautumisen tekee huoltaja. Jos oppilas on koulun kirjoilla, ilmoittautuminen tehdään kyseisen koulun rehtorille. Kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen kohdalla ilmoittautuminen tehdään rehtorille siihen kouluun, josta opetuksen järjestäjä on määrännyt tutkivan opettajan. Kirjallisessa ilmoittautumisessa erityiseen tutkintoon on oltava:

- Erityisen tutkinnon suorittajan tunnistetiedot
- Tieto siitä, suoritetaanko erityisessä tutkinnossa koko perusopetuksen oppimäärä vai osa oppimäärästä
- Osittain suoritettavan oppimäärän osalta oppiaineet ja vuosiluokkakokonaisuudet eriteltynä

Ilmoittautumisen jälkeen sovitaan erityisen tutkinnon suorittamisen tavoista ja ajankohdista. Erityinen tutkinto suoritetaan tavallisesti n.2-3 oppiaineen kokonaisuuksina. Tällöin koko oppimäärä suoritettaessa yksittäinen tutkintokerta ei veny liian pitkäksi ja laajaksi. Tutkinnon vastaanottavan tahon kanssa neuvotellaan oppiaineiden jaottelemisesta ja ajankohdista.
Erityisen tutkinnon laatimisessa ja arvioinnissa voidaan tehdä opettajien ja koulujen välistä yhteistyötä.

6.13 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Myös valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit siirretään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

Lisäksi opetuksen järjestäjä täsmentää paikallisessa opetussuunnitelmassa seuraavat asiat:

- yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta
- arvioinnista tiedottamisen muodot
- käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet
- valinnaisten aineiden arviointi sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa

- opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt
- sanallisen arvion ja numeroarvosanan antaminen todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa
- valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- välitodistukset, mikäli opetuksen järjestäjä niitä päättää antaa
- erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat.

7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden. Tässä osiossa määrätään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Oppilashuoltoa käsitellään omassa osiossaan.

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista.

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. On huolehdittava oppilaan mahdollisuuksista saada

onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä tuettava oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki.

Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja

vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.

Päättövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päättövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Koulun henkilöstön tulee tuntea säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön oppilaan tukeen liittyvissä asioissa. Huoltajalle annetaan tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Yksilökohtaisen oppilashuollon tuki perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta (katso oppilashuollon osio).

7.2 Yleinen tuki

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiopetuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

7.3 Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä oppilasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

7.3.1 Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Käsittelyä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet

- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- opetukseen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppimissuunnitelma muissa tilanteissa

Oppimissuunnitelmaa käytetään vaikka oppilas ei saisi tehostettua tukea, mikäli

- oppilas etenee eri oppiaineiden opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelman mukaisesti
- opetus järjestetään erityisin opetusjärjestelyin

- perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilas on otettu joustavan perusopetuksen toimintaan.

Näissä tilanteissa laadittava oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

7.4 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityistä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti.

Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin. Nämä vaihtelevat oppimisen tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti. Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus saada oppimisensa tueksi tukiopetusta ja osa-aikaista erityisopetusta myös osana erityisopetusta.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opetuksen järjestäjän päättämä toimielin, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä
- oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen eteneminen
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama tehostettu tai erityinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta
- arvio ja perustelut sille, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Päätös erityisestä tuesta tehdään hallintolain mukaisesti. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, sillä huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla. Päätös on aina perusteltava. Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Yleensä erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamman, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Päätös tulee tarkistaa myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilaalle ryhdytään antamaan tehostettua tukea.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Kaikki erityistä tukea

saavan oppilaan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKSin laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Erityistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet

- oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisluokalla
- muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena annettava erityisopetus

- erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka ja suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä luokassa
- oppilaan koulukuljetusten järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- oppimisen arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä
- yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltavien oppiaineiden arviointi suhteessa HOJKSissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt toiminta-alueittain
- oppilaan edistymisen arviointi suhteessa HOIKSissa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin toiminta-alueittain

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi. Sitä muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän

yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiselle kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18§:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.

- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa

kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piirin, tehdään päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyyden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten

sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää suunnitelmallisesti sekä niin usein kuin on tarpeen.

Tukiopetukselle on ominaista yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Ennakoivassa tukiopetuksessa uusiin opittaviin asioihin perehdytään jo etukäteen. Tukiopetuksella voidaan vastata myös poissaoloista johtuviin tuen tarpeisiin.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus osallistua tukiopetukseen. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, sen voi tehdä myös oppilas tai huoltaja. Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja antaminen.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan, sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana ja opiskellessaan erityisluokassa. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen.

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla. Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkia tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa muun henkilöstön kanssa. On tärkeää, että työn- ja vastuunjako on selkeä.

Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Erityisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Oppilaan kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat oppilasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri

oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota oman koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten oppilaille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen oppilaan ja huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa. Erityistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle oppilaalle mahdollisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

IISALMI

Ohjaus

Oppilaita tulee ohjata opiskelussaan koko perusopetuksen ajan. Opiskelun ohjauksen keskeinen tehtävä on tukea oppilaan kasvua tasapainoiseksi, terveen itsetunnon omaavaksi ja vastuunsa tuntevaksi ihmiseksi. Ohjauksen avulla oppilas kehittää omia yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojaan, joita tarvitaan eri elämäntilanteissa. Ohjaus edistää myös erilaisten oppimistyylien tuntemusta, joiden avulla oppilas voi parantaa opiskelutaitojaan ja vähentää mahdollisia oppimisen esteitä.

Ohjaus kuvataan koulun yhteisenä tehtävänä. Ohjauksen tehtävä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä, edistää oppilaan opiskelutaitojen kehittymistä ja opintojen kulkua sekä selkeyttää oppilaan ammatillista suuntautumista. Ohjausta toteutetaan koulussa toimivien asiantuntijoiden kanssa yhteistyössä. Ohjaustyöhön osallistuvat rehtorit, luokanopettajat, erityisopettajat,

aineenopettajat, luokanvalvojat, oppilaanohjaajat, koulunkäynninohjaajat ja oppilashuoltohenkilöstö. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa.

Perusopetuksen kaikissa vaiheissa huoltajilla tulee olla mahdollisuus saada tietoa oppilaan opiskeluun, oppimiseen, koulunkäyntiin ja valintamahdollisuuksiin liittyvistä asioista ja niiden merkityksestä oppilaan tulevaisuudelle. Oppilaille ja huoltajille tulee selvittää ohjauksen järjestämiseen, opiskeluun, oppilashuoltoon ja tukipalveluihin liittyvät asiat.

Ennaltaehkäisevä työ ja varhaisen puuttumisen toimintamallit

Ennaltaehkäisevään työhön kuuluvat yhteisöllinen oppilashuolto sekä tiivis yhteistyö perheiden, koulukuraattorin ja –psykologin, terveydenhuollon ja sosiaalitoimen kanssa.

Kodin ja koulun yhteistyön tavoitteena on taata riittävä tiedonkulku kodin ja koulun välillä sekä ehjä oppimispolku läpi perusopetuksen. Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja koulunkäynnistä. Koulut järjestävät vuosisuunnitelmiensa mukaisesti vanhempaintapaamisia ja -iltoja, jolloin huoltajilla on mahdollisuus saada ajankohtaista tietoa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvistä asioista, tulla kuulluksi ja tutustua koulun henkilöstöön. Erityisesti silloin kun herää huoli oppilaan oppimiseen tai kasvuun liittyen, korostuu henkilöstön aloitteellisuus huoltajien osallistamiseksi tuen tarpeen arviointiin ja suunnitteluun.

Suunnitelmia ja toimintamalleja ennaltaehkäisevään työhön ja puuttumiseen ovat mm.

* Poissaolojen seuraaminen ja puuttuminen poissaoloihin
*Lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
*Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma

Tuen tarpeiden varhainen havaitseminen sekä varhaiset tukitoimet edistävät oppimista, koulunkäyntiä ja kasvua. Oppimisen tukitoimien seuranta ja ohjaus on jatkuvaa ja toimii opetuksen suunnittelun ja järjestämisen perustana.

Toiminta ja yhteistyö nivelvaiheissa

Esiopetus vastaa tiedonsiirrosta perusopetukseen oppilaiden siirtyessä perusopetukseen. Perusopetuksesta toiselle asteelle siirryttäessä tiedonsiirrosta vastaa lähettävä koulu.

Nivelvaiheessa oppilasta lähettävän koulun henkilökunnalla on päävastuu yhteistyön käynnistymisestä ja tiedon siirtymisestä uuteen kouluun.

Tarkemmin toiminta ja yhteistyö nivelvaiheissa kuvataan Iisalmen perusopetuksen opetussuunnitelman luvussa 1.1. sekä Tuen käsikirjassa.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden seulonta tuen järjestämiseksi

Esiopetuksessa kaikkia lapsia havainnoidaan ja arvioidaan. Huolen herätessä varhaiskasvatuksen erityisopettaja on hyvissä ajoin yhteydessä lapsen tulevan koulun rehtoriin tarvittavan tuen suunnittelemiseksi.
Tehostettua tai erityistä tukea saavan lapsen kouluun ohjautumisprosessi aloitetaan marras-tammikuussa. Alueen kiertävä varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja lähikoulun rehtori tekevät tiivistä yhteistyötä. Keväällä järjestetään verkostopalaveri, jossa perhe, varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja tuleva luokanopettaja tai rehtori tapaavat ja tarpeelliset tiedot siirretään. Tämän palaverin tiedot ja esiopetuksen oppimissuunnitelma auttavat uuden oppimissuunnitelman tai HOJKSin laadinnassa.

Laaja-alainen erityisopettaja tekee oppimiseen liittyviä tarpeellisia kartoituksia yhteistyössä luokanopettajan/-valvojan ja aineenopettajien kanssa. Tarvittaessa oppilaalle suunnitellaan tukitoimet. Tukitoimet kirjataan sähköiseen järjestelmään. Luokanopettajalla/-valvojalla on jatkuva mahdollisuus konsultoida erityisopettajaa ja oppilashuollon henkilöstöä tuen tarpeen suunnitteluun liittyvissä kysymyksissä.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako opetustoimessa sekä muiden hallintokuntien kanssa

Tuen käsikirjassa määritellään oppimisen tuen osalta vastuunjako eri toimijoiden kesken ja tuen tason kuvauksissa myös miltä osin vastuunjako on koulukohtaisesti määriteltävissä. Päätöksentekoon liittyvät toimintavaltuudet on määritelty hallintosäännössä.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako oppimisen tuen asiakirjojen laadinnassa

Tuen käsikirjassa määritellään oppimisen tuen osalta vastuunjako eri toimijoiden kesken ja tuen tason kuvauksissa myös miltä osin vastuunjako on koulukohtaisesti määriteltävissä. Päätöksentekoon liittyvät toimintavaltuudet on määritelty hallintosäännössä.

Yhteistyö oppilashuollon palveluista vastaavien ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa tuen tarpeen arvioinnissa, tuen suunnittelussa, järjestämisessä sekä käytännön toteuttamisessa

Koulukuraattori osallistuu pyydettäessä pedagogisen arvion ja pedagogisen selvityksen moniammatilliseen käsittelyyn ja tarvittaessa oppimissuunnitelman ja HOJKS:n laadinnassa. Koulukuraattori osallistuu lisäksi kouluyhteisössä koulun opiskeluhuoltotyöhön sekä muuhun monialaiseen opiskeluhuollon yhteistyöhön, joka koskee joko yksittäistä oppilasta, luokkaa tai koko kouluyhteisöä. Koulukuraattori selvittelee ja arvioi yksilö- ja asiakastyössään lapsen ja nuoren koulunkäyntiin ja elämäntilanteeseen liittyviä kysymyksiä.

Koulupsykologi osallistuu pyydettäessä pedagogisen arvion ja pedagogisen selvityksen moniammatilliseen käsittelyyn ja tarvittaessa on käytettävissä oppimissuunnitelman ja HOJKS:n laadinnassa. Koulupsykologi osallistuu lisäksi kouluyhteisössä koulun opiskeluhuoltotyöhön sekä muuhun monialaiseen opiskeluhuollon yhteistyöhön, joka koskee joko yksittäistä oppilasta, luokkaa tai koko kouluyhteisöä. Koulupsykologi selvittelee ja arvioi yksilö- ja asiakastyössään lapsen ja nuoren kehitykseen, oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyviä kysymyksiä.

Kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri osallistuu pyydettäessä pedagogisen arvion ja pedagogisen selvityksen moniammatilliseen käsittelyyn ja tarvittaessa on käytettävissä oppimissuunnitelman ja HOJKS:n laadinnassa. Kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri seuraavat, arvioivat ja edistävät oppilaan hyvinvointia ja terveyttä. Kouluterveydenhoitaja, ja tarvittaessa koululääkäri, osallistuvat oppilaan oppimisen, tunne-elämän ja käyttäytymisen ongelmien tunnistamiseen ja selvittämiseen muun opiskeluhuolto- ja opetushenkilöstön

kanssa. Kouluterveydenhoitaja osallistuu koko kouluyhteisön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

Kotien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset toimintaperiaatteet oppimisen ja koulunkäynnin tuen kysymyksissä

Kodin ja koulun yhteistyön tavoitteena on taata riittävä tiedonkulku kodin ja koulun välillä sekä ehjä oppimispolku läpi perusopetuksen. Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja koulunkäynnistä. Koulut järjestävät vuosisuunnitelmiensa mukaisesti vanhempaintapaamisia ja -iltoja, jolloin huoltajilla on mahdollisuus saada ajankohtaista tietoa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvistä asioista, tulla kuulluksi ja tutustua koulun henkilöstöön. Erityisesti silloin kun herää huoli oppilaan oppimiseen tai kasvuun liittyen, korostuu henkilöstön aloitteellisuus huoltajien osallistamiseksi tuen tarpeen arviointiin ja suunnitteluun.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimivaltuudet eri hallintopäätöksissä

Oppimisen tuen osalta kuvataan vastuunjako eri toimijoiden kesken tuen tason kuvauksissa myös miltä osin vastuunjako on koulukohtaisesti määriteltävissä. Päätöksentekoon liittyvät toimintavaltuudet on määritelty hallintosäännössä.

Yleinen tuki

Oppilaalla on oikeus tarvittavaan ja oikeanaikaiseen tukeen heti tarpeen ilmetessä. Yleisen tuen vaihtelevalla käytöllä ehkäistään oppilaiden tarvetta tehostettuun tukeen. Tuen tarpeen havaitsemiseksi tulee oppilaiden edistymistä eri oppiaineissa ja eri opetustilanteissa dokumentoida, arvioida ja seurata erilaisin ja monipuolisin menetelmin.

Dokumentointi tukee ja ohjaa opettajan työtä ja on välttämätöntä siinä tilanteessa, jos oppilas tarvitsee tehostettua tukea. Ennen tehostetun tuen aloittamista tulee opettajan/opettajien tehdä pedagoginen arvio oppilaasta, johon kirjataan mm. aiemmin annettu tuki ja käytetyt menetelmät. Pedagoginen arvio kuvataan tarkemmin kohdassa Tehostettu tuki.

Koulun rehtorilla on vastuu yleisen tuen järjestämisestä. Opettajien ja koulunkäynninohjaajien yhteistyö tuen toteutuksessa on keskeisen tärkeää.

Opettajien yhteistyömuotoja kehitetään ja luodaan mahdollisuudet käytännön yhteistyömallien toteuttamiselle.

Koulun tehtävänä on arvioida käytettäviä menetelmiä ja luoda työkaluja arviointiin. Näillä menetelmillä varmistetaan tuen tehokkuus, oikea-aikaisuus ja -tasoisuus.

Koulutuksen järjestäjä vastaa, että oikeus yleiseen tukeen toteutuu käytännössä ja että opettajalla on käytettävissään tarvittavat välineet tuen dokumentointiin.

Opettajan tehtävänä on tehdä oppilaskohtaista yhteistyötä huoltajan kanssa. Yhteistyön tavoitteena on oppilaan onnistuminen oppimisessa ja koulunkäynnissä lähtien oppilaan tarpeista ja oikeudesta riittävään tukeen. Huoltajan tulee olla yleisen tuen aikana tietoinen oppilaan edistymisestä sekä mahdollisesta tuen tarpeesta.

Tehostettu tuki

Tehostetun tuen aikana koulun käytössä olevia tukimuotoja tehostetaan ja monipuolistetaan. Vastuu tehostetun tuen antamisesta on luokanopettajalla tai luokanvalvojalla. Hänen tukenaan ja yhteistyökumppaneinaan ovat kaikki oppilasta opettavat opettajat mukaan lukien laaja-alainen erityisopettaja, oppilashuoltohenkilöstö sekä muu koulun henkilökunta. Tukea suunniteltaessa on hyvä ottaa huomioon myös muut palvelut kuten nuorisotyö. Tukea suunnitellaan kokonaisvaltaisesti, jolloin mm. lastensuojelun tai kuntoutuspalveluiden tms. tuki voi olla tarpeen erityisesti silloin, jos ko. palvelut ovat olleet läsnä aiemmin.

Annettua tukea dokumentoidaan, menetelmiä ja työtapoja arvioidaan lyhyellä aikavälillä ja muutetaan aina tuen tarpeen muuttuessa. Tuen onnistuessa voidaan päättää palauttaa oppilas yleiseen tukeen. Mikäli tuen taso ei riitä, voidaan päättää valmistella oppilaan siirtymistä erityisen tuen piiriin.

Pedagoginen arvio

Pedagoginen arvio pohjautuu yleisen tuen johdonmukaiseen ja aktiiviseen dokumentointiin. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa sekä yleisessä tuessa käytettyjä tukimuotoja. Mikäli oppilaalla on kuntoutusuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Pedagogisen arvion laatimisessa vastuu on luokanopettajalla/luokanvalvojalla. Tarvittaessa voidaan käyttää myös muita asiantuntijoita, jos kyse on oppilaan hyvinvointiin ja kokonaiskehitykseen liittyvistä ongelmista. Yhteistyö oppilaan ja

huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Pedagoginen arvio laaditaan yhteistyössä oppilasta opettavien opettajien kanssa ja varmistetaan, että tarvittavat tiedot on kirjattu sähköiseen järjestelmään.

Pedagoginen arvio käsitellään moniammatillisesti. Pedagogisen arvion moniammatilliseen käsittelyyn tuo luokanopettaja/luokanvalvoja. Luokanopettaja/luokanvalvoja huolehtii siitä, että moniammatillisessa käsittelyssä ovat läsnä ne henkilöt, jotka katsotaan tarpeellisiksi asian käsittelyn kannalta. Oppilaan huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä ja heidän on saatava tietoa asian valmistelusta mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Moniammatillisena yhteistyönä arvioidaan, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea. Tämän pedagogisen arvion perusteella päätetään joko jatkaa yleisen tuen antamista oppilaalle tai päättää tehostetun tuen aloittamisesta. Mikäli oppilas päätetään siirtää pedagogisen arvion perusteella tehostettuun tukeen, oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma viipymättä.

Oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelma laaditaan aina oppilaalle, joka saa tehostettua tukea. Oppimissuunnitelma kirjataan sähköiseen järjestelmään. Oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä ja siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta. Se on hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen, pedagoginen asiakirja.

Oppimissuunnitelman laadinnasta vastaa luokanopettaja/luokanvalvoja. Oppimissuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan, oppilasta opettavien opettajien ja huoltajien kanssa. Oppimissuunnitelman laadinnassa voi olla mukana myös muita asiantuntijoita.

Oppimissuunnitelma tehdään oppilaalle lukuvuodeksi kerrallaan tai lyhyemmäksi ajaksi. Sitä arvioidaan vähintään kerran vuodessa. Mikäli tuen tarpeessa tapahtuu muutoksia, tulee oppimissuunnitelmaa tarkistaa aina tuen tarpeen muuttuessa.

Erityinen tuki

Erityisen tuen päätös tehdään yleensä vasta tehostetun tuen toimenpiteiden jälkeen. Esi- ja alkuopetuksen aikana pyritään oppilasta tukemaan pääasiassa yleisen ja tehostetun tuen keinoin. Näin ollen

erityistä tukea koskevaa päätöstä ei pääsääntöisesti tehdä esi- ja alkuopetuksen aikana. Jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamman, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten, tehdään erityistä tukea koskeva päätös ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostettua tukea.

Painopiste erityisen tuen antamisessa on osa-aikaisessa erityisopetuksessa, jolloin oppilas opiskelee yleisopetusryhmässä. Toteutustapoina ovat mm. yksilöllinen tai pienessä ryhmässä annettu erityisopetus, samanaikaisopetus yleisopetusryhmän oppitunnilla, opetusryhmän jakaminen yhdessä opettajan kanssa. Koulukohtaisesti voi olla tarkoituksenmukaista luoda myös muita toimintatapoja erityisen tuen toteuttamiseksi.

Pedagoginen selvitys

Pedagogisen selvityksen laadinnassa käytetään sähköistä dokumentointia. Rehtori vastaa siitä, että selvitys laaditaan ja luokanopettaja/-valvoja on vastuussa pedagogisen selvityksen laadinnasta. Pedagogista selvitystä varten kootaan valtakunnallisessa opetussuunnitelman perusteissa määritetyt asiat sähköiseen Pedagoginen selvitys -lomakkeeseen. Tämä tehdään moniammatillisena yhteistyönä ja arvio oppilaan erityisen tuen tarpeesta kirjataan samaan lomakkeeseen. Pedagogista selvitystä laadittaessa hyödynnetään huoltajan toimittamien asiantuntijalausuntojen sisältämää tietoa. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää tuen tarpeiden selvittämisessä.

Erityisen tuen päätös

Pääsääntöisesti erityisen tuen päätöstä edeltää oppilaan saama tehostettu tuki.

Erityisen tuen päätöstä tehtäessä oppilaalle tehdään yksi pedagoginen selvitys, jossa kuvataan kaikki opetussuunnitelman perusteissa määrätyt asiat. Pedagogisessa selvityksessä oppilaan opettajat selvittävät oppilaan oppimisen etenemisen. Lisäksi on hankittava oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehty selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta. Näiden kahden selvityksen perusteella tehdään arvio erityisen tuen tarpeesta. Pedagogista selvitystä voidaan täydentää psykologisella tai lääketieteellisellä asiantuntijalausunnolla tai vastaavalla sosiaalisella selvityksellä.

Ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja huoltajaa tai oppilaan laillista edustajaa. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä siitä huolimatta, vaikka huoltaja ei tulisi kuulemistilaisuuteen tai haluaisi tulla kuulluksi.

Erityisen tuen aloittamisesta päättää sivistys- ja hyvinvointitoimialan toimialajohtaja. Päätös on määräaikainen, mikä tarkoittaa sitä, että oppilaan

erityisen tuen tarve arvioidaan huolellisesti ainakin 2. vuosiluokan jälkeen ja ennen 7. vuosiluokalle siirtymistä. Oppilaalle laaditaan pedagoginen selvitys, jonka pohjalta esitetään erityisen tuen jatkamista tai siirtämistä tehostettuun tukeen. Päätöksenteko tapahtuu näissä tapauksissa aiemmin kuvatulla tavalla.

Silloin, kun oppilaan ei katsota enää tarvitsevan erityistä tukea, hänet on siirrettävä takaisin tehostettuun tukeen. Menettelytapa on sama kuin erityiseen tukeen siirrettäessä. Perusteet kirjataan pedagogiseen selvitykseen. Asiantuntijalausuntoa ei kuitenkaan tarvita ilman erityistä syytä.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on määritelty, miltä osin yllä olevista menettelytavoista on mahdollisuus poiketa.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Rehtori vastaa siitä, että HOJKS laaditaan. HOJKSin laatii luokanopettaja/-valvoja viipymättä, kun erityinen tuki aloitetaan ja tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi. HOJKSin laadinnassa käytetään sähköistä dokumentointia. Vastuuhenkilö tekee yhteistyötä erityisopettajan, muiden opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön kanssa. HOJKS pohjautuu oppilaan opettajilta ja oppilashuoltohenkilöstöltä etukäteen hankittuihin oppilaan koulunkäyntiä ja oppimista koskeviin tietoihin eli pedagogiseen selvitykseen ja tehostetun tuen aikana laadittuun oppimissuunnitelmaan.

HOJKS:n sisältö välitetään oppilaan opettajille, joiden opettamia oppiainesisältöjä suunnitelma koskee tai joiden oppitunneilla tuen tarve muulla tavalla ilmenee. He osallistuvat myös HOJKS:n seurantaan.

HOJKS laaditaan oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Oppilas osallistuu ikätasonsa edellytysten mukaisesti HOJKS:n laatimiseen. Hänelle tulee kertoa, mistä HOJKS:ssa on kysymys ja mitä se sisältää. HOJKS:aan kirjataan vastuualueita, joista oppilaan tulee itse huolehtia ja näin lisätään oppilaan omaa vastuunottoa koulunkäyntiinsä liittyvissä asioissa. Myös huoltajien osuus oppilaan koulunkäynnin ja oppimisen tukemisessa määritellään HOJKS:ssa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Oppimäärän yksilöllistäminen ei koskaan ole ensisijainen ratkaisu, vaan oppilaalle on tarjottava mahdollisimman varhain tukea esimerkiksi sisällöllisellä eriyttämisellä keskittyen vain oppiaineen erityisiin painoalueisiin. Erityisistä painoalueista lisalmessa ohjeistetaan tarkemmin Tuen käsikirjassa.

Alkuopetuksen aikana yksittäisen oppiaineen oppimäärää ei yksilöllistetä. Oppiaineen voi yksilöllistää aikaisintaan alkavaksi 3. vuosiluokan alusta. Jokainen yksilöllistämispäätös edellyttää, että oppiainetta on opiskeltu vähintään yksi lukuvuosi ja oppilaalle on annettu opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kuvattujen kriteerien mukaista tehostettua tukea.

On kuitenkin perusteltua yksilöllistää edellä mainittua nopeammassa aikataulussa uusi alkava oppiaine niissä tapauksissa, kun oppilaalla on jo yksilöllistettynä useita oppiaineita ja hänellä on todettu oppimista merkittävästi haittaavat puutteelliset kognitiiviset valmiudet. Mikäli kyseessä on vaikea kehityksellinen viivästymä (esim. kehitysvamma) oppiaineet voi yksilöllistää heti koulun alkaessa.

Ennen kuin oppiaineen oppimäärä yksilöllistetään, on laadittava moniammatillisesti pedagoginen selvitys. Siinä tulee käydä ilmi, ettei oppilas suoriudu yleisopetuksen tavoitteissa sekä annetut tukitoimet ja niiden vaikuttavuus. Selvitystä käsiteltäessä tulee myös aina olla saatavilla psykologin tutkimuksella saatu tieto oppilaan kognitiivisesta kapasiteetista ja muista mahdollisista erityisistä oppimisvaikeuksista.

Erityisen tuen päätöksen tekee sivistys- ja hyvinvointitoimialan toimialajohtaja rehtorin esityksen pohjalta, johon on liitetty pedagoginen selvitys. Vaikka oppilaalla olisi jo yksilöllistetty oppimäärä jossakin oppiaineessa, täytyy uusista yksilöllistettävistä oppimääristä tehdä erilliset esitykset ja päätökset. Erityisen tuen päättymisestä päättää sivistys- ja hyvinvointitoimialan toimialajohtaja rehtorin esityksen pohjalta.

Yksilöllistetyn oppiaineen tavoitteet, arvioinnin perusteet, oppimateriaali ja opetusmenetelmät määritellään oppilaan HOJKS:ssa.

Oppiaineesta vapauttamisessa toimitaan siten, kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on määritelty. Vapauttaminen ei yleensä ole oppilaan edun mukaista silloin, kun kyse on myös toisella asteella pakollisena opiskeltavasta oppiaineesta. Oppimäärän yksilöllistämisen tarjoamat mahdollisuudet on hyödynnettävä opetuksessa kaikin keinoin.

Päätöksen oppiaineesta vapauttamisesta tekee sivistys- ja hyvinvointitoimialan toimialajohtaja.

Pidennetty oppivelvollisuus

Iisalmessa pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus järjestetään päiväkodeissa, erillisessä tai yhdysluokan yhteydessä olevassa esiopetusryhmässä tai pienryhmissä. Opetuksesta vastaa esiopettaja, joka konsultoi tarvittaessa varhaiskasvatuksen erityisopettajaa tai erityisopettajaa. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) laatimisesta vastaa varhaiskasvatuksen erityisopettaja yhteistyössä esiopettajan tai erityisopettajan kanssa. Vastuu tiedonsiirrosta nivelvaiheessa esiopetuksesta kouluun on esiopettajalla.

Pidennettyyn oppivelvollisuuteen otettavien lasten opetuksen järjestämispaikka päätetään yksilöllisesti oppilaan tarpeet huomioiden. Esiopetus voidaan järjestää päiväkodissa tai koulussa. Iisalmessa pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus järjestetään seuraavilla tavoilla:

- Lapsi aloittaa pidennettyä oppivelvollisuutta edeltävän esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää viisi, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen 7-vuotiaana.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Kun opetusta ei voida vaikean kehitysvamman, muun vaikean vamman tai sairauden vuoksi järjestää oppiaineittain, yleistä opetussuunnitelmaa yksilöllistäen, opetus järjestetään toiminta-alueittain. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa opetettavat asiat ovat sidoksissa oppilaan kehitystasoon ja psykofyysiseen tilaan. Oppimisen tavoitteet ja käytettävät opetusmenetelmät ovat yksilöllisiä. Nämä sekä edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS). HOJKS:n laadintaan osallistuvat oppilaan huoltajat, opetushenkilöstö, ja muut oppilaan opetukseen ja kuntoutukseen osallistuvat asiantuntijat. Kun tavoitteet ovat laajasti tiedossa, voi oppilas harjoitella taitojaan eri tilanteissa ja eri henkilöiden kanssa sekä siirtää opittuja taitoja ja tietoja uusiin tilanteisiin (siirtovaikutus). Oppilaan kuntoutus- ja terapiapalvelut voivat sisältyä koulupäivään.

Vaikka oppimisen tavoitteet ovat yksilöllisiä, opetus ei ole pelkästään yksilöopetusta. Ryhmällä on merkitys niin oppimiseen kuin sitoutumiseen ja yhteisöön liittymiseen. Opetusmenetelmät voivat vaihdella paljonkin eri oppilaiden kohdalla, opetusmenetelmissä painotetaan erityisesti toiminnallisuutta. Tavoitteet rakennetaan siten, että ne ovat oppilaan saavutettavissa ja hänelle mielekkäitä. Eri toiminta-alueiden tavoitteet yhdistetään monialaisiksi oppimiskokonaisuuksiksi, näin tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä ja edistetään hänen toimintakykyään.

Toiminta-alueet voivat sisältää yksittäisen oppiaineen sisältöjä ja tavoitteita oppilaiden vahvuuksien mukaisesti. Samassa opetusryhmässä voi olla oppilaita useilta eri luokka-asteilta. Eri oppiaineet voidaan sijoitella esimerkiksi seuraavilla tavoilla toiminta-alueiden sisälle:

- MOTORISET TAIDOT: liikunta, kuvataide ja musiikki
- KIELI JA KOMMUNIKAATIO: äidinkieli ja soveltuvin osin muut vieraat kielet
- SOSIAALISET TAIDOT: ympäristö- ja luonnontieto, musiikki, uskonto
- PÄIVITTÄISET TAIDOT: kotitalous, käsityö, ympäristöoppi ja luonnontieteet ja soveltuvin osin historia
- KOGNITIIVISET TAIDOT: matematiikka ja soveltuvin osin fysiikka ja kemia

Opetuksella luodaan pohjaa peruskoulun jälkeisille jatko-opinnoille ja työelämään siirtymiselle. Retket, tutustumiskäynnit ja toiminnalliset työtavat ovat keskeisessä asemassa opetussuunnitelman toteuttamisessa. Päättöluokalla mahdollinen työharjoittelu pohjustaa siirtymistä jatko-opintoihin ja yhteistyötä tehdään ammatillisten oppilaitosten kanssa.

Oppilaille asetettuja henkilökohtaisia tavoitteita arvioidaan jatkuvasti. Todistuksissa annetaan sanallinen oppilasarviointi.

Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

Tukiopetus

Tukiopetuksen toteuttamisen lähtökohtana on oppilaan oikeus. Tukiopetusta voidaan käyttää myös ennaltaehkäisevästi eriyttämisen keinona, jolloin annettu tuki ehkäisee oppimisen vaikeuksia. Annettu tukiopetus dokumentoidaan sähköiseen järjestelmään ja sen toteutumista ja onnistumista arvioidaan ja toimintamalleja kehitetään jatkuvasti. Tukiopetuksen oppilaskohtaiset tavoitteet kirjataan tehostetun tuen aikana oppimissuunnitelmaan ja erityisen tuen aikana HOJKSiin.

Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan Iisalmessa:

- pienryhmäopetuksena
- periodiopetuksena
- samanaikaisopetuksena, jolloin ryhmän toimintaa ohjataan niin, että sen vuorovaikutus edistää kaikkien oppilaiden oppimista.
- tarvittaessa yksilöopetuksena

Osa-aikaisen erityisopetuksen tulee olla joustava ja aina tarpeen mukaan suunnattava resurssi, jonka käyttöä tulee tarkastella sekä lukuvuosisuunnitelmassa että jatkuvassa koulutyön suunnittelussa. Opetus nivelletään tavoitteellisesti oppilaan saamaan muuhun opetukseen.

Laaja-alaisella erityisopettajalla on merkittävä rooli koulussa erityispedagogiikan asiantuntijana kaikilla tuen tasoilla. Erityisopettaja toimii konsultoiden luokan- ja aineenopettajia niin yksittäisiä oppilaita koskevissa kuin myös ryhmiä koskevissa pedagogisissa kysymyksissä. Luokanopettaja, aineenopettaja ja erityisopettaja määrittelevät yhteistyössä oppimistavoitteet, menettelytavat ja erityisopetusajan. Erityisopettaja toimii yhteistyössä paitsi koulun muiden opettajien myös eri hallintokuntien edustajien, huoltajien ja oppilashuollon henkilöiden kanssa

Laaja-alainen erityisopettaja osallistuu tarvittaessa oppimissuunnitelman ja HOJKS:n laatimiseen. Laaja-alainen erityisopettaja dokumentoi antamansa tuen sähköiseen järjestelmään ja arvioi käyttämiään menetelmiä ja työtapoja säännöllisesti yhdessä muiden opettajien kanssa. Erityisopettaja huolehtii omalta osaltaan siitä, että huoltajat saavat riittävästi ja usein tietoa lapsensa oppimisesta.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Palvelujen järjestämisen tarve ja tapa arvioidaan tapauskohtaisesti, ottaen huomioon oppilaan tuen tarve ja opetuksen järjestäminen hänen edellytystensä mukaisesti. Tuen tarve määritellään moniammatillisesti yhteistyössä kodin ja koulun kanssa.

Tulkitsemis-, avustamis- ja ohjaamispalveluiden tarkoituksena on taata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset ja mahdollisimman esteetön oppimisympäristö. Koulunkäynninohjaajan, avustajan tai tulkin antaman tuen tulee edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Tulkitsemis-, avustamis- ja ohjaajapalveluiden tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän

kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään.

Tulkitsemispalveluista päättää sivistys- ja hyvinvointitoimialan toimialajohtaja rehtorin tai jonkin asiantuntijan esityksestä.

Koulunkäynnin ohjaajien ja avustajien antama tuki suuntautuu pääsääntöisesti koko opetusryhmälle ottaen huomioon ryhmässä opiskelevien oppilaiden yksilölliset tuentarpeet.

Koulunkäynninohjaustarpeen määrittely ja päätöksen toimeenpano

Olemassa oleva koulunkäynninohjausresurssi jaetaan kouluille lukuvuosittain huomioiden koulun oppilasmäärä ja tiedossa oleva tuen tarve. Rehtori päättää saamansa koulunkäynninohjausresurssin kohdentamisesta koulun sisällä.

Arviointi

Oppilaan ohjaamisen toteutumista arvioidaan oppilaskohtaisesti oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa ja koulukohtaisesti kokonaisuuden toteutumista arvioidaan yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä.

8 Oppilashuolto

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä.

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatus- ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi

oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Opetuksen toteuttamiseen kuuluvasta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään omassa osiossaan.

8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa. Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla. Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa.

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon

toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia.

Oppilashuoltoryhmät

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kun käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon yhteinen, jolloin ryhmästä on perusteltua käyttää nimitystä opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen koulukohtainen ryhmä.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi

ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä. Oppilashuolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Kouluyhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti.

Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka

etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden

varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun.
Koulun oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista. Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä.
Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

8.5 IISALMI

Oppilashuolto

Iisalmi on osa Ylä-Savon oppilashuollon strategiaa (2020), jonka tehtävänä on taata kaikille hyvinvoiva ja turvallinen kasvu-, oppimis- ja työympäristö. Oppilashuollossa tärkeää ovat lapsi- ja perhelähtöisyys, turvallisuus, vastuullisuus, tasa-arvo ja yhteistyö. Oppilashuollon näkemyksenä on, että vahva lapsi- ja perhelähtöinen sekä ennaltaehkäisevä perustyö takaa kaikkien hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen varhaiskasvatuksesta koulupolulle ulottuvan jatkumon. Oppilashuollon strategia sisältää erilaisia ulottuvuuksia. Niitä ovat resurssien vahvistaminen, lapsi- ja perhelähtöisen toimintatavan vahvistaminen, osaamisen lisäämineen, painopiste ennaltaehkäisevään työhön ja varhaiseen tukeen, erityisen tuen ja erilaisten tukipalveluiden oikea kohdentaminen sekä asiakkaan tarpeita palveleva hallinto.

Oppilashuollon järjestämisellä on yhteys Ylä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Hyvinvointisuunnitelmassa painopiste on ennaltaehkäisevässä työssä ja varhaisessa puuttumisessa. Lisäksi hyvinvointisuunnitelmassa tulee esille oppilaiden tukeminen koulun arjessa sekä ravitsemus-, liikunta - ja päihdekasvatus kouluissa. Erityistä huomiota kiinnitetään myös nivelvaiheisiin päivähoidosta kouluun, alakoulusta yläkouluun ja opiskelun eri vaiheisiin.

Iisalmessa opetussuunnitelman mukaisen oppilashuollon periaatteita ovat painotus oppilashuollon ennaltaehkäisevässä luonteessa ja yhteisöllisen oppilashuollon korostamisessa. Yhteisöllisen oppilashuollon kehittäminen tukee myös yleisesti koulun toimintakulttuuria ja koko henkilöstön hyvinvointia. Oppilashuollossa korostetaan yhteistyön merkitystä niin yhteisöllisen kuin yksilökohtaisen oppilashuollon toteuttamisessa.

Iisalmessa oppilashuollon palveluiden järjestämisestä ja sen edellyttämästä työn- ja vastuunjaosta sekä palveluiden toteuttamisessa tarvittavasta yhteistyöstä vastaa Ylä-Savon sote kuntayhtymä 31.12.2022 saakka ja 1.1.2023 alkaen Pohjois-Savon hyvinvointialue. Oppilashuollon palvelut kohdennetaan

yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan.

Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa oppilashuollon yleisestä suunnittelusta kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista aina esiopetuksesta toisen asteen opetukseen ja lukiokoulutukseen. Ryhmään kuuluu edustus esiopetuksesta, perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta, ammatillisesta toisen asteen koulutuksesta, nuorisotoimesta, neuvola-, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta, lastensuojelusta sekä mielenterveyspalveluista. Ryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa.

Kussakin koulussa toimii oma koulukohtainen oppilashuollon työryhmä, jota johtaa rehtori. Tähän monialaiseen yhteisölliseen oppilashuollon työryhmään voivat kuulua rehtorin lisäksi koulun koko huomioiden terveydenhoitaja, koululääkäri, kuraattori, psykologi, laaja-alainen erityisopettaja, oppilaanohjaaja sekä opetushenkilöstön, oppilaiden ja huoltajien edustajat sekä koulun sidosryhmien edustajat ja tarvittavat asiantuntijat. Ryhmän tehtävänä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Koulukohtainen oppilashuollon työryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa suunnitellen, kehittäen ja arvioiden yhteisöllistä oppilashuoltotyötä.

Yhteisöllinen oppilashuolto

Kunkin koulun tai lähikoulujen yhteisöllistä oppilashuoltotyötä tekevien ryhmien ja toimijoiden toiminta kuvataan vuosittain koulun lukuvuosisuunnitelmassa ja koulun kotisivuilla.

Koulukohtaisen yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän ensisijaisena tehtävänä on seurata, arvioida ja kehittää kouluyhteisön, oppilaiden ja oppilasryhmien hyvinvointia. Koulukohtaiselle oppilashuoltoryhmälle kuuluvat mm. kiusaamista ehkäisevän työn edistäminen, oppilaiden hyvinvointia koskevan tiedon keruu ja käsittely, hyvinvointia edistävän toiminnan suunnittelu, kodin ja koulun välinen yhteistyö sekä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden vahvistaminen koulussa.

Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeää on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy.

Yksilökohtainen monialainen asiantuntijaryhmä kootaan erikseen kutakin oppilashuollollista asiaa varten. Asiantuntijaryhmän kokoaja vastaa, että ryhmällä on toimintaansa varten oppilaan, tai jos hänellä itsellään ei ole edellytyksiä arvioida suostumuksensa merkitystä, huoltajan kirjallinen suostumus. Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Iisalmessa oppilashuoltokertomus laaditaan Wilma-lomakkeelle. Oppilashuoltokertomus on salassa pidettävää tietoa ja sen lukemiseen huoltaja/oppilas antavat lukuoikeudet yksilökohtaisessa oppilashuoltokokouksessa. Oppilashuollon toimijat kirjaavat kokouksen omiin asiakasrekistereihinsä.

Ylä-Savon sote (jatkossa Pohjois-Savon hyvinvointialue) vastaa yksilökohtaisen oppilashuollon henkilöstön (kouluterveydenhuollon sekä oppilashuollon kuraattori- ja psykologipalvelut) resursoinnista kouluille.

Kunkin koulun yksilökohtaisen oppilashuoltotyön resurssit (työntekijät ja siihen työjärjestyksellisesti varattu aika niin oppilashuollon kuin opetushenkilöstön osalta) kuvataan vuosittain kunkin koulun lukuvuosisuunnitelmassa ja koulun kotisivuilla.

Opetuksen järjestäjänä Iisalmi vastaa oppilashuoltorekisterin ylläpidosta lain edellyttämällä tavalla.

Oppilashuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma on oppilashuollon osalta laadittu yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaisten kanssa.

Koulukohtaiset oppilashuoltosuunnitelmat on tehty koulun omana oppilashuoltosuunnitelmana. Koulukohtaisiin oppilashuoltosuunnitelmiin sisältyy seuraavat kokonaisuudet: oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat palvelut, yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat,

yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen, oppilashuollon yhteistyön järjestäminen sekä oppilashuoltosuunnitelmien toteuttaminen ja seuraaminen.

9. Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien ja toisen kotimaisen kielen opiskelu

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan oman äidinkielen opetusta. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	**Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä**	**Toinen kotimainen kieli**	**Toinen kotimainen kieli**
	yhteinen	*yhteinen*	*valinnainen*
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi

saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

9.1 Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

9.2 Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä

ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Paikalliseen opetussuunnitelmaan laaditaan tällöin kielikohtainen sovellus näiden opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Englantiin on opetussuunnitelman perusteissa laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman noudattaen näitä opetussuunnitelman perusteita soveltuvin osin.

IISALMI

Perusopetuksen kieliohjelma

A1-kieli englanti, englantia äidinkielenä
puhuvilla venäjä (1.luokalta)

B1-kieli ruotsi (6.luokalta)

B2-kieli espanja, ranska, saksa, venäjä (8.luokalta)

Perusopetuksen kieliohjelma ja tuntijako

Luokka-aste	A1-kieli	B1-kieli
1	1	

2	1	
3	2	
4	2	
5	3	
6	2	2
7	2	1
8	3	1
9	2	2

10. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan perusopetuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin.

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Oppilaiden opintoja varten voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma. Suunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma, joka kuvataan osiossa "Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana".

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

10.1 Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä antaa heille mahdollisuus omaksua saamelainen kulttuuriperintö. Tavoitteena on lisätä oppilaiden valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä. Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus lujittuvat, kun oppilaat oppivat käyttämään kieltä yhteisölle ominaisella tavalla.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon eri saamen kielet ja niiden murteet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöönsä sekä myönteisen viestintäilmapiirin rakentamisen tärkeyttä osana oman elämänsä hallintaa ja kielellistä tapakasvatusta. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

10.2 Romanit

Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetus vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaille pyritään tarjoamaan romanikielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan heille tarjotaan myös romanikielistä opetusta. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

10.2 Viittomakieliset

Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä. Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus tulee antaa viittomakielellä. Viittomakielinen perusopetus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä oppilaista. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Viittomakielisille kuuleville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikaation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

10.4 Muut monikieliset oppilaat

Muiden monikielisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamiaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei ole riittävää yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun (katso myös Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus).

Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

IISALMI

Monikulttuurisuus ja kansainvälisyyskasvatus kuuluvat olennaisena osana jokaisen nyky-yhteiskuntaan oppilaitansa valmistavan koulun oppisisältöön. Maahanmuuttajien koulutuksen tavoitteena on antaa Suomeen muuttaville valmiuksia toimia tasavertaisina jäseninä suomalaisessa yhteiskunnassa. Kaksi- ja monikielisyyttä ei ole Suomessa nähty haasteeksi, vaan mahdollisuudeksi. Tutkimukset ovat osoittaneet, että terve lapsi kykenee omaksumaan useampia kuin yhden kielen. Kaksikielisen ajattelu on luovaa, joustavaa ja oivaltavaa. Kaksikielisten on myös keskimäärin helpompi oppia vieraita kieliä kuin yksikielisten. Kaikkien kielellisten virikkeiden on todettu kehittävän lapsen yleistä kielikykyä.
Koulujen toimintakulttuurissa huomioidaan kielitietoisuus. Kielellä on merkitys kaikessa kanssakäymisessä, oppimisessa ja opettamisessa. Kieli- ja kulttuuritietoinen opetus vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta. Sen avulla luodaan myös pohja erilaisuutta arvostavalla moninaisuudelle. Kielitietoisessa koulussa jokainen opettaja on myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja ja kielellinen malli. Kaikki oppilaat hyötyvät kielitietoisista työtavoista.

Oppilaan omaa kieli- ja kulttuuri-identiteettiä pyritään tukemaan mm. oman äidinkielen opetuksella. Tavoitteena on tukea monikielisyyttä sekä opettaa oppilaita arvostamaan moninaisuutta ja käymään kulttuurista dialogia. Oppilasta kannustetaan osallistumaan perusopetusta täydentävään oman äidinkielen

opetukseen. Iisalmessa oppilas sitoutuu oman äidinkielen opiskeluun lukuvuosittain. Huoltajat vastaavat tarvittavista kuljetuksista oman äidinkielen opetusryhmiin. Koulut voivat tehdä yhteistyötä oman äidinkielen opetuksen järjestämiseksi. Oman äidinkielen opetuspaikkana voi siis olla jokin muu kuin oppilaan oma koulu. Opetettavat kielet ja opetusjärjestelyt voivat vaihdella vuosittain.

- Liite 3: Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetussuunnitelma

Iisalmessa oppilaiden kieli- ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä tuetaan eri tavoilla. Kouluissa on erilaisia käytäntöjä, miten oppilaiden kielelliset valmiudet ja kulttuuritausta otetaan huomioon. Oppilaan ja hänen huoltajiensa tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, kielistä ja kulttuureista hyödynnetään opetuksessa.

Maahanmuuttajalapsille voidaan antaa äidinkielen tai vieraan kielen ylläpitämiseen tähtäävää opetusta, tukiopetusta tai maahanmuuttajan perusopetukseen valmistavaa opetusta.

Iisalmessa on hyväksytty valmistavan opetuksen opetussuunnitelma. Iisalmessa on valmistavassa opetuksessa olevia lapsia, mutta ei valmistavia luokkia. Maahanmuuttajaoppilaat sijoitetaan inkluusion mukaisesti lähikouluihin ja valmistava opetus toteutetaan integroituna yleisopetuksen luokkiin. Iisalmen valmistava opetus on tarkoitettu Iisalmessa asuville maahanmuuttajataustaisille lapsille. Valmistava opetus kestää yhden lukuvuoden. Sinä aikana oppilaalle annetaan opetusta suomen tai ruotsin kielessä ja perusopetuksen oppiaineissa. Valmistavan opetuksen jälkeen oppilas jatkaa perusopetuksen oppilaana.

- Iisalmen perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma https://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Palvelut/Kasvatus-ja-koulutus/Perusopetus/Monikulttuurinen-opetus

Oppilas opiskelee suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän sijaan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidoissa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetus järjestetään Iisalmessa suomen kieli ja kirjallisuus -opetuksen yhteydessä, samanaikaisopetuksena, erillisessä ryhmässä tai edellisten yhdistelmänä. Mikäli oppilaalla on suomen

kielen peruskielitaidoissa puutteita, häntä tuetaan kaikissa oppiaineissa sekä oppimisen eri osa-alueilla hyvien oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi.

Iisalmen perusopetuksessa on laadittu suomi toisena kielenä (S2) -toimintamalli, jossa on kuvattu tarkemmin esimerkiksi opetuksen järjestämisen, arvioinnin ja nivelvaiheiden periaatteet. Toimintamalli on kuvattu Tuen käsikirjassa.

Maahanmuuttotaustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon kehittyvä suomen kielen taito kaikissa oppiaineissa. Arvioinnissa käytetään monipuolisia ja joustavia arviointitapoja. Oppilaan arviointi voidaan arvioida sanallisesti päättöarviointia lukuun ottamatta.

S2-oppilaan arviointi:

S2-status huomioidaan kaikkien oppiaineiden arvioinnissa. Maahanmuuttotaustaisen oppilaan osaamista voidaan myös joissakin oppiaineissa tarpeen mukaan arvioida sanallisin arvioin todistuksessa, jossa muuten opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti annetaan numeroarvosanoja. Luokilla 3-9 todistuksessa voi siten olla sekä numeraalisesti että sanallisesti arvioituja oppiaineita. Sanallisessa arvioinnissa käytetään viisiportaista asteikkoa. Arviointia voidaan myös täydentää sanallisella kuvailevalla arvioinnilla. Numeroarvioinnista on mahdollista palata sanalliseen arviointiin. Päättöarvioinnissa käytetään numeroarviointia. Jos oppiainetta ei arvioida, sen osalta ei laiteta mitään merkintääkään. Ainoastaan kesken jääneen soveltava valinnainen aineen kohdalle voidaan merkitä osallistunut-merkintä.

10.5 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon paikalliset, kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset ja ratkaistaan, miten opetus järjestetään. Opetussuunnitelman laadinnassa tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä kyseisten kieli- ja kulttuuriyhteisöjen kanssa.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten oppilaiden kieli, kielelliset valmiudet ja kulttuuri otetaan huomioon opetuksen järjestämisessä ja koulutyössä ja miten opetus käytännössä järjestetään
- minkälaisin toimenpitein oppilaiden kieli- ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä tuetaan
- käytetäänkö oppimissuunnitelmaa oppilaan opiskelun tukena sekä mikä on oppimissuunnitelman rakenne ja keskeinen sisältö.

11. Kaksikielinen opetus

Koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi ja joissakin tapauksissa saame, romani tai viittomakieli. Opetuksessa voidaan perusopetuslain mukaan käyttää koulun varsinaisen opetuskielen lisäksi myös muuta kieltä, jos arvioidaan, että se ei vaaranna oppilaiden mahdollisuutta seurata opetusta. Erillisessä opetusryhmässä tai koulussa opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä.

Perusopetuslain mukainen opetuskieli määrittelee, millä kielellä äidinkielen ja kirjallisuuden opetus annetaan. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän ja A1-kielen oppimäärän tunnit voidaan kuitenkin tarvittaessa yhdistää valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Yhdistetystä tuntimäärästä on tällöin vähintään puolet opetettava koulun varsinaisella opetuskielellä.

Kodin ja koulun yhteistyön turvaamiseksi huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana koulun perusopetuslain mukaisella opetuskielellä sekä tarpeen mukaan myös koulun muulla tai muilla opetuskielillä.

Opetus voidaan toteuttaa laajamittaisena kaksikielisenä opetuksena, joka voidaan jakaa kotimaisten kielten varhaiseen täydelliseen kielikylpyyn ja muuhun laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen. Sitä voidaan antaa myös suppeampana kaksikielisenä opetuksena, josta käytetään tässä nimitystä kielirikasteinen opetus. Joskus kaksikielistä opetusta toteutetaan muilla kuin kotimaisilla kielillä kielikylvyn tapaan. Tällainen opetus, samoin kuin mahdolliset kestoltaan lyhyemmät kielikylpyohjelmat katsotaan tässä kuuluvaksi muun kaksikielisen opetuksen piiriin.

11.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia

Kaksikielisellä opetuksella pyritään saavuttamaan hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä koulun opetuskielessä että kohdekielessä. Kaksikielisen opetuksen pitkäntähtäimen tavoitteena on perustan luominen elinikäiselle kielten oppimiselle sekä kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostamiselle. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaille tarjotaan autenttinen kielenkäyttöympäristö. Tavoitteeseen pyritään järjestämällä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen/kohdekielen tuntien lisäksi eri oppiaineiden opetusta kummallakin kielellä ja hyödyntämällä molempia kieliä koulun arjessa myös opetuksen ulkopuolella. Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielen/kohdekielen sisällöt ja tuntimäärän. Kielikylpykieli/kohdekieli on yleensä samalla oppilaan A1-kieli.

Kaikissa oppiaineissa tulee saavuttaa valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet.

Kaksikielisessä opetuksessa painottuu luonnollinen viestintä ja vuorovaikutus, toiminnallisuus ja oppilaiden aktiivinen kielenkäyttö. Oppilaan mahdollisuuksia käyttää kieltä oppiainekohtaisesti sekä koulun opetuskielessä että kielikylpykielessä/kohdekielessä tuetaan tietoisesti. Koulun opetuskieli ja kielikylpykieli/kohdekieli muodostavat kokonaisuuden, ja molempien kielten oppimista tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kaksikielinen opetus heijastuu koko koulun toimintakulttuuriin. Opetuksen suunnittelu ja toteutus edellyttää systemaattista yhteistyötä ja vuoropuhelua sekä eri oppiaineita opettavien opettajien että myös koulun muun henkilöstön kesken.

Siirryttäessä opetuksessa luokanopetuksesta aineenopetukseen, on siirtymävaihe hyvä suunnitella opettajien välisenä yhteistyönä. Tällöin kaksikielisen opetuksen asettamat erityisvaatimukset voidaan ottaa suunnitelmallisesti huomioon.

Opetuksen jatkumon ja siirtymävaiheiden suunnittelu edellyttää yhteistyötä myös sidosryhmien kesken.

Kielikylpykielen/kohdekielen opetus

Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielelle/kohdekielelle asetettavat tavoitteet ja sisällöt. Tavoitteiden asettamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi Kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Kielikylpykielen/kohdekielen opetuksessa kehitetään oppilaiden kielitaitoa monipuolisesti ja samalla ottaen huomioon eri oppiaineiden asettamat vaatimukset kielitaidolle.

Oppiaineiden opetuksen muuttuessa käsitteellisemmäksi tarvitaan myös vaativamman asiatekstin tuottamis- ja ymmärtämistaitoja sekä taitoa keskustella

vaativista aiheista. Myös oikeakielisyyteen kiinnitetään huomiota lisääntyvässä määrin. Kielikylpykielen/kohdekielen kehittymistä tuetaan ja seurataan.

Muiden oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä

Eri oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä edellyttää opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta sekä riittävää kielenhallintaa. Tarvitaan yhteistä pohdintaa siitä, millaiset kielenkäytön konventiot ja millaiset tekstit ovat millekin oppiaineelle tyypillisiä. Näin määritellään kielellisiä tavoitteita eri oppiaineissa. Opetuksessa korostuu havainnollisuus ja konkreettisuus, oppilaskeskeiset työtavat ja vuorovaikutteisuus. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kielikylpykieltä/kohdekieltä eri oppiainesisältöjä opiskeltaessa. Tavoitteena on, että oppilaat ovat samanaikaisesti sekä kielen oppijoita että kielen käyttäjiä. Oppilaiden kielikylpykielen/kohdekielen tuottamista tuetaan opettajan ja muiden oppilaiden vertaistuella.

Muiden oppiaineiden opetus koulun opetuskielellä

Opetuksessa varmennetaan, että oppilaiden äidinkielinen käsitteiden hallinta sekä tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät ikäkauden mukaiselle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa. Myös koulun opetuskielellä annettavassa opetuksessa edellytetään opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta.

Seurannan ja arvioinnin erityispiirteet kaksikielisessä opetuksessa

Arvioinnin tulee antaa opettajalle, oppilaalle ja huoltajille monipuolisesti palautetta oppilaiden aineenhallinnan ja kielitaidon kehittymisestä suhteessa opetukselle määriteltyihin tavoitteisiin. Oppilaan kielitaidon kehittymistä molemmissa kielissä seurataan eri oppiaineissa sekä kaikkien opettajien yhteistyönä että oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla. Tässä voidaan hyödyntää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Eri oppiaineiden arvioinnissa noudatetaan perusopetuksen yleisiä arviointiperusteita riippumatta siitä, millä kielellä niitä on opetettu. Arvioinnissa huomioidaan myös oppiainekohtaisen kielen kehittyminen niiden kielellisten tavoitteiden osalta, jotka on paikalliseen opetussuunnitelmaan kirjattu.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa kielikylpykielen tai kohdekielen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan A1-kielen päättöarvioinnin kriteereiden mukaisesti. Näin menetellään oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi toisen asteen opintoihin hakeuduttaessa. Mahdollisuuksien mukaan arviointi tehdään yhteistyössä eri oppiaineita opettavien opettajien kesken. Päättötodistuksen

yhteydessä oppilaalle voidaan antaa liite kielikylpyyn tai muuhun kaksikieliseen opetukseen osallistumisesta.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki kaksikielisessä opetuksessa

Pedagogisissa arvioissa ja tukitoimissa huomioidaan kaksikielinen kielenkehitys ja pohditaan millä kielellä ja millaista tukea voidaan antaa. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada ohjausta ja riittävää tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiin heti, kun tarvetta ilmenee. Oppilaan tuen tarvetta seurataan säännöllisesti, ja tukea annetaan tarpeen mukaan. Tarkoitus on, että oppilas saa suunnitelmallista, jatkuvaa tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki suunnitellaan yhteistyössä opettajien, oppilaan ja oppilaan huoltajien sekä oppilashuollon kesken.

11.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy

Kotimaisten kielten varhaisella täydellä kielikylvyllä tarkoitetaan tässä varhaisintaan kolmevuotiaana ja viimeistään esiopetuksesta alkavaa ja perusopetuksen loppuun kestävää ohjelmaa, jossa osa opetuksesta järjestetään koulun varsinaisella opetuskielellä ja osa toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Kyseisestä kielestä käytetään tässä nimitystä kielikylpykieli. Kielikylpyopetus on tarkoitettu pääsääntöisesti lapsille, jotka eivät puhu kyseistä kieltä äidinkielenään.

Kielikylpykielellä annettavan opetuksen osuus varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä on koko ohjelman ajan vähintään 50 % niin, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kielikylpykielen osuus on lähes 100 %, vuosiluokilla 1–2 noin 90%, vuosiluokilla 3-4 noin 70% ja vuosiluokilla 5-9 keskimäärin 50%. Osuus lasketaan vuosiluokan koko tuntimäärästä.

Kaikkia oppiaineita pyritään opettamaan perusopetuksen kestäessä sekä kielikylpykielellä että koulun opetuskielellä, mutta ei molemmilla kielillä samanaikaisesti. Opettajat toimivat joko koulun opetuskielen tai kielikylpykielen mukaisina kielellisinä malleina. Opettajalla on yksikielinen rooli kielikylpyryhmässä. Opetuskielen vaihtuessa vaihtuu siis myös opettaja. Opetusmateriaali on samankielistä kuin opetus. Tärkeää on, että oppilas saavuttaa riittävän kielitaidon eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Kielikylvyssä tuetaan kummankin opetuskäytössä olevan kotimaisen kielen avulla oppilaan kulttuuri-identiteetin syvenemistä. Kotimaisten kielten lisäksi

tuetaan muiden kielten ja kulttuureiden kohtaamista ja vahvistetaan tällä tavoin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja kielikylpykielessä on osittain yhteisiä tavoitteita ja sisältöjä. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen opetussuunnitelmat laaditaan opettajien yhteistyönä niin, että kaikki äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöt tulevat katetuiksi ja tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen sekä kielikylpykielen opetuksen välillä on siirtovaikutusta varsinkin kun kielikylpykielen opetuksen tuntimäärä on suuri ja opetus aloitetaan varhain. Lukemaan ja kirjoittamaan opettaminen tapahtuu vuosiluokilla 1-2 ainoastaan kielikylpykielellä. Oppilaan kielikylpykielen kehityksen tukemiseksi opetus järjestetään niin, että oppilaat saavat sekä lukuaineissa että taito- ja taideaineissa riittävästi opetusta kielikylpykielellä. Siirtovaikutuksen suuruus vaihtelee sisältöaiheittain. Sisältöjen suunnittelussa voidaan hyödyntää äidinkielenomaisia tai maahanmuuttajille tarkoitettuja suomen/ruotsin kielen oppimääriä.

Muu laajamittainen kaksikielinen opetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa käytetään koulun opetuskielen lisäksi yhtä tai useampaa muuta kieltä. Muusta opetuksessa käytetystä kielestä käytetään tässä nimitystä *kohdekieli*.

Laajamittaisella kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vähintään 25 % perusopetuksen koko oppimäärän opetuksesta järjestetään kohdekielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla laajamittaista kaksikielistä opetusta toteutetaan. Laajamittainen kaksikielinen opetus voi alkaa jo esiopetuksessa ja kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden kielitausta voi myös vaihdella suuresti. Joidenkin oppilaiden äidinkieli ei ole mikään opetuskielistä. Osa oppilaista tulee kouluun ulkomailta niin myöhäisessä perusopetuksen vaiheessa, että oppisisältöjen opiskelu suomeksi/ ruotsiksi tuottaa heille vaikeuksia. Ellei näitä oppilaita jostakin syystä voida ohjata valmistavaan opetukseen, heille tarjotaan muita tukitoimia (katso luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki).

Oppilaat, joiden äidinkieli on jokin muu kuin koulun opetuskieli, opiskelevat useimmiten suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärää. Näiden oppilaiden kielitaidon kehittymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jos kohdekielisen opetuksen osuus koko opetuksesta on suuri.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää miettiä sitä, millaisia oppiaineita tai sisältöjä on mielekästä opettaa kohdekielellä. Lisäksi tulee pohtia, onko osa oppiaineiden sisällöistä sellaisia, että niiden opiskelu suomeksi tai ruotsiksi olisi erityisen tärkeää, jotta oppilas saavuttaisi hyvät toimintavalmiudet suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mikäli kohdekielisen opetuksen määrä on suuri, on huolehdittava siitä, että oppilaiden suomenkielinen/ruotsinkielinen käsitteiden hallinta sekä vaativan asiatekstin ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät hyvälle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa.

Kaksikielinen opetus tulee järjestää niin, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa perusopetuksen aikana jatko-opintokelpoisuuden toisen asteen opetukseen.

Kouluissa, joissa opetusta järjestetään kahdella tai useammalla kielellä, on usein runsas kielten ja kulttuurien kirjo niin oppilaiden kuin koulun henkilökunnankin keskuudessa. Tämä antaa paljon mahdollisuuksia tuoda kieliä ja kulttuureita esiin koulun arjessa, kehittää kulttuurien kohtaamistaitoja ja ruokkia monikielisyyttä. Samalla se asettaa koululle haasteen tukea kunkin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

11.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus

Kielirikasteinen opetus

Kielirikasteisella opetuksella tarkoitetaan tässä opetusta, jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan muulla kuin koulun opetuskielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla kielirikasteista opetusta toteutetaan. Kielirikasteista opetusta voi olla jo esiopetuksessa, ja se voi kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Kielirikasteisen opetuksen tavoitteet eri oppiaineiden opetuksen ja oppimistulosten osalta ovat perusopetuksen päättyessä samat kuin sellaisessa perusopetuksessa, joka ei ole kielirikasteista. Kielirikasteinen opetus kannustaa ja aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön varsinaisten kielen tuntien lisäksi. Kielelliset tavoitteet suhteutetaan kielirikasteisen opetuksen määrään.

11.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa kaksikielistä opetusta jossakin muodossa, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- kenelle kaksikielinen opetus on tarkoitettu ja mitkä ovat oppilaaksi oton periaatteet
- mikä on kielikylpykielen/kohdekielen sekä koulun opetuskielen tuntijako
- mitkä oppiaineet tai oppiaineiden sisältöalueet opetetaan koulun opetuskielellä ja mitkä kielikylpykielellä/kohdekielellä; mikäli tilanne on tarpeen tarkistaa kunkin lukuvuoden osalta erikseen, opetussuunnitelmassa määritellään, miten tarkistus tehdään ja miten asia kuvataan lukuvuosisuunnitelmassa
- mitkä ovat kielikylpykielellä/kohdekielellä opetettavien oppiaineiden keskeiset kielelliset tavoitteet
- mitkä ovat kielikylpykielen/kohdekielen ja tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain.

Lisäksi varhaisen täydellisen kielikylvyn osalta päätetään ja kuvataan

- mitkä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen sisältöalueet opetetaan koulun opetuskielellä ja mitkä kielikylpykielellä.

Lisäksi laajamittaisen kaksikielisen opetuksen osalta päätetään ja kuvataan

- miten järjestetään sellaisten lyhytaikaisesti Suomessa asuvien oppilaiden opetus, jotka eivät pysty opiskelemaan opetuskielellä eivätkä kohdekielellä
- käytetäänkö oppilaaksi otossa soveltuvuuskokeita ja mikä niiden vaikutus on oppilaaksi ottoon.

12. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva opetus

12.1 Opetuksen järjestämisen periaatteet

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan perusopetuksen järjestämiseen. Järjestämisluvassa opetuksen järjestäjälle voidaan määrätä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva erityinen koulutustehtävä.

Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvassa perusopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa perusopetukselle asetettuja yleisiä kasvatustavoitteita ja opetukselle asetettuja tavoitteita. Opetuksessa noudatetaan näitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita sitouttamatta oppilaita tiettyyn opetuksen taustalla olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatusjärjestelmän taustalla olevaan arvo- tai kasvatusfilosofiseen näkemykseen. Poikkeamista ja painotuksista määrätään järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksessa.

12.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen paikallinen opetussuunnitelma voi olla järjestäjäkohtainen tai yksikkökohtainen tai näiden yhdistelmä opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva paikallinen opetussuunnitelma voi olla omaleimainen opetuksen järjestämisluvan ja valtioneuvoston asetuksen määrittämissä rajoissa. Opetussuunnitelma ei voi olla ristiriidassa perusopetuslain ja -asetusten, tavoitteita ja tuntijakoa koskevan valtioneuvoston asetuksen tai perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kanssa.

Opetuksen järjestäjän tulee päättää ja kuvata opetussuunnitelmassa sen lisäksi mitä tämän perusteasiakirjan muissa luvuissa määrätään

- Erityiseen maailmakatsomukseen perustuva opetuksen osalta
    - mitkä ovat erityiseen maailmankatsomukseen perustuvat, perusopetuksen arvoperustaa sekä tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä täydentävät näkökulmat
    - miten nämä näkökulmat näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa
    - miten ko. maailmankatsomukseen perustuvia arvoja, tietoja, taitoja ja valmiuksia painottavaa opetusta toteutetaan läpäisyperiaatteella eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa.
- Erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen osalta
    - mitkä ovat erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvat näissä opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä perusopetuksen pedagogisia linjauksia täydentävät pedagogiset periaatteet ja ratkaisut
    - miten nämä näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa sekä eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa.

13. Valinnaisuus perusopetuksessa

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

IISALMI

Taide- ja taitoaineiden valinnaisten 11 vuosiviikkotunnista 6 sijoittuu vuosiluokille 3-6 ja viisi vuosiluokille 7-9.

Valinnaisten aineiden yhdeksästä vuosiviikkotunnista yksi sijoittuu vuosiluokalle 6 ja kahdeksan vuosiluokille 8 - 9.

B2-kieli kuuluu oppilaan valinnaisiin aineisiin ja siten oppilaan kokonaistuntimäärään.

13.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1-6 ja vuosiluokille 7-9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7−9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista

tunneista. Taide- ja taitoaineiden tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä arvioita perusopetuksessa käytettävissä todistuksissa.

IISALMI

Luokka-asteet 1 – 6

1.-lk:n tunti käytetään kuvataiteeseen.

Luokka-asteiden 3 - 4 taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista (3. -4.-luokilla kaksi tuntia) 1 tunti käsityöhön ja 1 tunti kuvataide/musiikki vuorovuosin. Luokka-asteilla 5 -6 1 tunti liikuntaa ja 1 tunti oppilaat valitsevat joko kuvataide tai musiikki.

Tavoitteet ja sisällöt määräytyvät ko. taide- ja taitoaineiden opetussuunnitelmista.

Luokka-asteet 7 – 9

7. -luokan taide- ja taitoaineiden valinnaisten opintojen opinnot voidaan sijoittaa käsityön sijasta myös painotettuun opetukseen.

Luokka-asteiden 8 - 9 taide- ja taitoaineiden valinnaisaineet tarjotaan oppilaiden valittavaksi. Tavoitteet ja sisällöt määräytyvät ko. taide- ja taitoaineiden opetussuunnitelmista. Oppimista syvennetään ja laajennetaan sisältöalueittain ja keskitytään taitojen hiomiseen. Oppilaat valitsevat yhden jatkuvan taito- ja taideaineen (2 tuntia) valinnan luokille 8-9. Valinta alkaa kahdeksannella luokalla ja jatkuu samana yhdeksännen luokan loppuun.

13.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1-9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetukseen soveltuvia, syventäviä ja soveltavia perusopetukselle asetettuja tavoitteita tukevia aineita tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai

laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle.

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1-9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (222 vvt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

IISALMI

Valinnaisten aineiden yhdeksästä vuosiviikkotunnista yksi sijoittuu vuosiluokalle 6 ja kahdeksan vuosiluokille 8 - 9.

B2-kieli kuuluu oppilaan valinnaisiin aineisiin ja siten oppilaan kokonaistuntimäärään.

Luokka-asteet 1-6

6. luokalla 1 h. Opetussuunnitelman laadinnasta vastaa jokainen koulu.

Koulun pienestä oppilasmäärästä johtuen valinnaisainejärjestelyt voidaan joutua päättämään tapauskohtaisesti.

Luokka-asteet 7 - 9

Luokka-asteiden 8 - 9 valinnaiset aineet tarjotaan oppilaiden valittavaksi. Koulu päättää tarjottavat valinnaisaineet ja laatii niihin opetussuunnitelmat. Oppilaat valitsevat kaksi valinnaista ainetta (2x2 tuntia). Valinta alkaa kahdeksannella luokalla ja jatkuu samana yhdeksännen luokan loppuun.

13.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielelle varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Valinnaisen B-kielen (B-kieli) laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

IISALMI

A1-kieli

A1-kielenä, joka on ensimmäinen vieras kieli, tarjotaan kaikissa kouluissa englantia. Lisäksi A1-kielenä tarjotaan englantia äidinkielenä puhuville oppilaille myös venäjää. A1-venäjän ryhmä voidaan perustaa, mikäli kielen valinneita on vähintään 12 oppilasta. A1-kieleksi venäjän valinneille järjestetään mahdollisuus opiskella englantia A2-kielenä 4. luokalta alkaen.

A2-kieli

Venäjää A1-kielenä opiskeleville A2-kieli on englanti. A2-kieliryhmä voidaan perustaa, mikäli kielen valinneita on vähintään 12 oppilasta. A2-englannin ryhmä voidaan muodostaa pienemmälläkin oppilasmäärällä. A2-kielen valinneilla on enintään kaksi muuta valinnaisainetta vuosiluokilla 8 ja 9.

A2-kielen opiskelua ei voi keskeyttää perusopetuksen aikana ilman painavaa syytä. Mikäli 6. luokan lopussa todetaan, että vapaaehtoinen A2-kieli on osoittautunut ylivoimaisen vaikeaksi, opintomenestys heikoksi tai opiskelu muutoin raskaaksi, se voidaan keskeyttää. Vuosiluokilla 7 – 9 opiskellaan A1- ja A2-kieliä aikaisempien valintojen mukaan.

B1-kieli

Peruskoulun 6. vuosiluokalla oppilas aloittaa B1-kielen, joka on ruotsi.

B2-kieli

B2-kielenä (valinnainen) voidaan tarjota saksaa, ranskaa, espanjaa ja venäjää.

Valinnaiskielten etäopetus

Iisalmen kaupungin perusopetuksessa valinnaiskieliä voidaan opettaa myös verkkovälitteisesti.

Iisalmen kaupungin perusopetuksen kieliohjelma ja tuntijako

Luokka-aste	A1-kieli	A2-kieli	B1-kieli	B2-kieli
1	1			
2	1			
3	2			
4	2			
5	3			
6	2		2	
7	2		1	
8	3		1	
9	2		2	

A2-kieli lisää oppilaan kokonaistuntimäärää vuosiluokilla 4 - 7 kahdella tunnilla. Vuosiluokille 8 - 9 A2-kieli kuuluu oppilaan valinnaisaineisiin, mutta mikäli oppilaalla on B2-kieli, A2-kieli lisää oppilaan kokonaistuntimäärää.

B2-kieli kuuluu oppilaan valinnaisiin aineisiin ja siten oppilaan kokonaistuntimäärään.

13.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää valinnaisuudesta opetuksessa siten, että tarjonta toteuttaa perusopetukselle asetettuja tavoitteita ja vastaa oppilaiden tarpeisiin. Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

- miltä osin taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja osoitetaan taide- ja taitoaineiden oppimääriin jakamalla näitä tunteja taide- ja taitoaineiden kesken
- miltä osin taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja osoitetaan taide- ja taitoaineiden oppimääriin oppilaan valintaan perustuen
- mitkä ovat kunkin taide- ja taitoaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt niillä vuosiluokilla, joilla näiden oppiaineiden opetustunnit muodostuvat osittain tai kokonaisuudessaan taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista

Valinnaiset aineet

- mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet
    - mikä on kunkin valinnaisen aineen nimi ja laajuus sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnaista ainetta tarjotaan
    - miten vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain
    - mitkä ovat kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

- mitkä ovat oppilaille mahdollisesti tarjottavat vapaaehtoiset ja valinnaiset kielet
    - miten niiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain
    - mitkä ovat opetussuunnitelman perusteiden pohjalta määritellyt tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

14. Vuosiluokat 1-2

14.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeätä. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

Vuosiluokat 1-2: Koululaiseksi kasvaminen

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeätä, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisyys sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1-2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla luvun 4 mukaisia monialaisia oppimiskokonaisuuksia.

Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa.

IISALMI - Joustava esi- ja alkuopetus

Joustavan esi- ja alkuopetuksen tavoitteena on tehdä esiopetuksesta ja perusopetuksen kahdesta ensimmäisestä vuosiluokasta yhtenäisempi kokonaisuus rakentamalla ammatillisessa yhteistyössä lapsen kehitystä ja oppimista tukevaa jatkumoa ja sitä tukevaa pedagogiikkaa. Varhaiskasvatuksen opettajien, luokanopettajien ja erityisopettajien yhteistyössä on mahdollista suunnitella lasten tarpeista lähteviä joustavia oppimisen käytäntöjä ja kohdentaa lapsille moniammatillista tukea.

- Iisalmen kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma: https://www.iisalmi.fi/loader.aspx?id=8ae60ff4-0de1-48de-87e1-97987ae9bc1a

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 1-2.

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestävään elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeätä, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevansa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestävään elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämisessä korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista

monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeätä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön

huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Monilukutaitoiseksi kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikasta tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tvt) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös, mihin tarkoituksiin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään lähiympäristössä ja mikä sen merkitys on arjessa.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Koulutyössä harjoitellaan laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä ja opetellaan niiden keskeisiä käyttö- ja

toimintaperiaatteita. Samoin harjoitellaan näppäintaitoja sekä muita tekstin tuottamisen ja käsittelyn perustaitoja. Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaiden kanssa keskustellaan ja luodaan yhdessä tvt:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja. Huomiota kiinnitetään terveellisiin työasentoihin sekä sopivan pituisten työjaksojen merkitykseen hyvinvoinnille. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Oppilaat saavat kokemuksia oppimista tukevien yhteisöllisten palveluiden käytöstä ja harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

14.3. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisesti päätettävät asiat on kirjattu oppiaineiden yhteyteen.

14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1-2

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
L4 Monilukutaito
L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen.

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on

mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan oman äidinkielen opetusta. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	**Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä**	**Toinen kotimainen kieli**	
	yhteinen	*yhteinen*	*valinnainen*
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

14.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja

kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentavaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja

vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun, draamaan, kaunokirjallisuuteen ja monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta kouluun niin äidinkielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoitteleminen yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä_monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemansa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki ja oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa

kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3
T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin	S1	L1, L2, L7
T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla	S1	L1, L2, L7
T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin	S1	L1, L2, L7

Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä	S2	L1, L2, L4
T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	S2	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen	S2	L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla	S3	L1, L4, L5, L7
T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L2, L4, L5
T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen	S4	L2, L4, L7
T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa,	S4	L2, L3, L4

kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön		
T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa	S4	L2, L4, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle

tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Suomen kielen ja kirjallisuuden osuus Iisalmen opetussuunnitelmassa pohjautuu valtakunnalliseen Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014-asiakirjaan. Tavoitteet ja sisällöt ovat samat kuin valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa. Paikallisesti on laadittu tavoitteiden ja sisältöjen vuosiluokille jakautuminen ja sisältöjen lisähuomiot.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS TAVOITTEET

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Opetuksen tavoite: **T1** Ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	
1. Ik	2. Ik

Oppilas osallistuu vuorovaikutustilanteisiin omassa ryhmässään. Oppilas kuuntelee ja tutustuu ikätasolleen sopiviin teksteihin.	Oppilas osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas kuuntelee, lukee ja ymmärtää monipuolisesti ikätasolleen sopivia tekstejä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S1 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Opetuksen tavoite: **T2** Opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin.	
1. lk	2. lk
Oppilas osallistuu erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin kehittäen vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan.	Oppilas ilmaisee itseään erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa kehittäen vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S1 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot	
Opetuksen tavoite: **T3** Tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla	
1. lk	2. lk
Oppilas kehittää ilmaisuaan leikin ja draaman kautta.	Oppilas ilmaisee itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S1 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Ilmaisukeinojen käyttö	
Opetuksen tavoite: **T4** Ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin.	
1. lk	2. lk
Oppilas havainnoi erilaisia viestintätapoja koulun arjessa.	Oppilas rakentaa myönteistä viestijäkuvaansa ja ymmärtää erilaisten viestintätapojen vaikutuksia lähiympäristössään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S1 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	

Tekstien tulkitseminen	
Opetuksen tavoite: **T5** Ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan.	
1. lk	2. lk

Oppilas oppii lukemaan ja kehittää lukutaitoaan.	Oppilas vahvistaa teknistä lukutaitoaan sekä luetun ymmärtämistaitojaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S2 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Lukutaidon oppiminen ja tekstin ymmärtämisen taito	
Opetuksen tavoite: **T6** Ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä.	
1. lk	2. lk
Oppilas innostuu kuuntelemaan, lukemaan ja tarkastelemaan ohjatusti ikä- ja taitotasolleen sopivia käsitteitä, tekstejä ja kirjallisuutta. Oppilas laajentaa sana- ja käsitevarastoaan.	Oppilas ymmärtää monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita. Oppilas laajentaa sana- ja käsitevarantoaan
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S2 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Tekstien tulkitseminen	
Opetuksen tavoite: **T7** Ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee tiedon etsintää eri tavoin.	Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista lähteistä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S2 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineissa: Tiedonhankintataidot	
Opetuksen tavoite: **T8** Kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen.	
1. lk	2. lk
Oppilas innostuu kuuntelemaan ja lukemaan erilaisia tekstejä ja kirjallisuutta.	Oppilas hankkii tietoa ja lukuelämyksiä lukemalla erilaisia tekstejä ja jakamalla lukukokemuksiaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S2 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Lukukokemusten jakaminen	

Tekstien tuottaminen	
Opetuksen tavoite: **T9** Rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.	
1. lk	2. lk
Oppilas osaa kuvata omia kokemuksiaan ja mielipiteitään suullisesti. Oppilas osaa kertoa tarinoita suullisesti ja kuvien avulla.	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja kuvata kokemuksiaan sekä kertoa tarinoita suullisesti ja kirjoittamalla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S3	

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	
Opetuksen tavoite: **T10** Ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.	
1. lk	2. lk
Oppilas oppii kirjoittamaan sanoja, lauseita ja lyhyitä tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.	Oppilas osaa tuottaa erilaisia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Oman ajattelun kielentäminen	
Opetuksen tavoite: **T11** Opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia.	
1. lk	2. lk
Oppilas oppii käsinkirjoittamisen taidon ja tutustuu näppäintaitoihin.	Oppilas vahvistaa käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja huomioiden oikeinkirjoittamisen perusasiat. Oppilas oppii suunnittelemaan ja tuottamaan erilaisia tekstejä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineissa: Kirjoitustaito	

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	
Opetuksen tavoite: **T12** Kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen.	
1. lk	2. lk
Oppilas havainnoi kieltä ja oppii kielellisen tietoisuuden osa-alueita. Oppilas havainnoi kielenkäytön vaikutuksia arjen vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas tuntee kielen peruskäsitteet. Oppilas tiedostaa erilaisia puhetapoja ja ymmärtää oman kielenkäyttönsä vaikutusta vuorovaikutustilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L4, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Kielen peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen.	
Opetuksen tavoite: **T13** Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön.	
1. lk	2. lk

Oppilas innostuu kartuttamaan luku- ja kuuntelukokemuksiaan. Oppilas tutustuu kirjaston käyttöön.	Oppilas valitsee ja lukee itseään kiinnostavia monimuotoisia kirjoja ja tekstejä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L3, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Lukuharrastuksen kehittyminen	
Opetuksen tavoite: **T14** Ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa.	
1. lk	2. lk
Oppilas tutustuu oman kielen ja kulttuurin erityispiirteisiin. Oppilas oppii havainnoimaan kulttuurien moninaisuutta. Oppilas osallistuu pienten esitysten tekemiseen yhdessä muiden kanssa.	Oppilas tiedostaa oman kielen ja kulttuurin arvon sekä oppii arvostamaan kulttuurista moninaisuutta. Oppilas osallistuu kulttuurin tuottamiseen yhdessä muiden kanssa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L4, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineissa: Kieli- ja kulttuuritietoisuus	

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS OPPIAINEEN SISÄLTÖALUEET

1. lk	2. lk
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä. Esim. oman mielipiteen ja kuulumisten kertominen, lukukokemuksista kertominen, pienet esitykset ja näytelmät, erilaiset	**S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:** Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä. Esim. oman mielipiteen ja kuulumisten kertominen, lukukokemuksista kertominen, pienet esitykset ja näytelmät, erilaiset asiointitilanteet, kuten kirjastovierailut ja

asiointitilanteet, kuten kirjastovierailut ja kouluvierailijoiden kohtaaminen.	kouluvierailijoiden kohtaaminen, kirjaesitelmän laatiminen.
S2 Tekstien tulkitseminen: Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.	**S2 Tekstien tulkitseminen:** Opetellaan lukemaan sujuvasti ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.
S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Esim. runo, satu, tarina, postikortti, viesti, sarjakuva, kirje. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua.	**S3 Tekstien tuottaminen:** Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Esim. runo, satu, tarina, postikortti, viesti, sarjakuva, kirje, esitelmä, tietoteksti. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua.

Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa.	Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä. Opetellaan isoilla ja pienillä tekstauskirjaimilla kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Esim. murteet, yleiskieli vs puhekieli, asiallinen kielenkäyttö. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön.	**S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Esim. murteet, yleiskieli vs puhekieli, asiallinen kielenkäyttö. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön.

Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin (esim. kansansadut ja -uskomukset, piirileikit, perinneruoat) ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.	Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin (esim. kansansadut ja -uskomukset, piirileikit, perinneruoat) ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

Seuraavat oppimäärät löytyvät opetussuunnitelman valtakunnallisista perusteista: Ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus sekä muu oppilaan äidinkieli.

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti[1]. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat

[1] Valtioneuvoston asetus 422/2012

oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista[2]. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta[3]. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito

[2] Perusopetuslaki 628/1998, 30 §
[3] Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen painopiste on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen ja ilmaisuun sekä erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	S1	L2, L4
T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua	S1	L1, L2, L7
T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen	S2	L1, L2, L4
T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan	S2	L2, L4
Tekstien tuottaminen		

T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista	S3	L2, L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja	S3	L4, L5
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen	S4	L4, L6, L7
T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen	S4	L2, L4
T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin	S4	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana	S5	L1, L2, L4
T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin	S5	L1, L2, L4
T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan	S5	L1, L2, L4

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa

tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Opetuksen tavoite: **T1** Oppilas harjoittelee yksinkertaisia ja omaan arkielämään liittyviä vuorovaikutustilanteita omassa ryhmässä. Oppilas kuuntelee ja tunnistaa ikätasolleen sopivia tekstejä.	
1.lk: Sisällöt	2.lk Sisällöt
S1 Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä. Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Opetuksessa huomioidaan positiivisen kasvun ja oppimisen näkökulma, kannustava palaute ja oppilaan vahvuuksien tunnistaminen. Tutustutaan jokapäiväisiin tervehdyksiin, ohjeisiin, pyyntöihin, kieltoihin ja muiden arkisten asioiden ilmaisuun opettajan ohjauksessa Nimetään tunteita ja harjoitellaan tunnetaitoja.	S1 Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä. Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito	
Opetuksen tavoite 1.lk: **T2** Oppilas kartuttaa sanavarastoa erilaisista aihepiireistä ja osaa kertoa omista tunteistaan.	**Opetuksen tavoite 2.lk:** **T2** Oppilas osaa kertoa omista ajatuksistaan ja keskustella erilaisista aiheista.
1.lk: Sisällöt	2.lk: Sisällöt
S1 Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide-	S1 Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide-

ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Opetellaan nimeämään ympärillä olevia asioita ja esineitä ja keskustelemaan niistä. Toiminnalliset harjoitukset, leikit ja pelit Harjoitellaan vuorovaikutus- ja tunnetaitoja Roolileikki, muisti- ja korttipelit, kuvakorteista kertominen, kuvasanakirjan käyttö Kielitaitotasoon sopivaa lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja	ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Vahvistetaan ympärillä olevien asioiden ja esineiden nimeämistä ja keskustellaan niistä. Toiminnalliset harjoitukset, leikit ja pelit Harjoitellaan vuorovaikutus ja tunnetaitoja Roolileikki, muisti- ja korttipelit, kuvakorteista kertominen, kuvasanakirjan käyttö Kielitaitotasoon sopivaa lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L7 Osallistuminen vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	
Opetuksen tavoite: **T3** Oppilas kehittää mielikuvitustaan ja ilmaisuaan leikin ja draaman kautta.	**Opetuksen tavoite:** **T3** Oppilas osallistuu erilaisiin ilmaisutilanteisiin ja ilmaisee itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin.
1.lk	**2.lk**
S1 Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.	S1 Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä. Käytetään draaman monipuolisia työtapoja, kuten patsaat ja tilannekuvat sekä niistä kehitetyt lyhyet näytelmät ajatusäänet ja puhutut äänet, kätketyt ajatukset yhteinen kirjoittaminen/roolissa kirjoittaminen: uutinen, päiväkirja, kirjeet jne.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	

Tekstien tulkitseminen	
Opetuksen tavoite: **T4** Oppilas oppii lukemaan ja kartuttaa sana- ja käsitevarastoaan luetunymmärtämisessä.	**Opetuksen tavoite:** **T4** Oppilas vahvistaa lukutaitoaan sekä luetunymmärtämistaitojaan *ikä- ja kielitaitotasolleen sopivissa teksteissä.*
1.lk: Sisällöt	**2.lk Sisällöt**
S2: Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne. Opetuksessa valitaan luettavat ja käsiteltävät tekstit ottaen huomioon oppilaan kehittyvä suomentaito. Teksteissä otetaan huomioon myös kulttuurisen osaamisen ja moninaisuuden	S2: Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan käsite- ja sanavarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan pääkäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni). Opetuksessa valitaan luettavat ja käsiteltävät tekstit ottaen huomioon oppilaan kehittyvä suomentaito. Teksteissä otetaan huomioon

näkökulma. Oma äidinkieli kulkee rinnalla myös tekstien suhteen. Tarkastellaan ja luetaan kuvia, kirjaimia ja otsikoita. Ennakoidaan, tutkitaan ja työstetään tekstiä (mm. piirtäminen, kirjoittaminen, draama, keskustelu).	myös kulttuurisen osaamisen ja moninaisuuden näkökulma. Oma äidinkieli kulkee rinnalla myös tekstien suhteen. Kasvatetaan sanavarastoa yhteisellä keskustelulla luetun pohjalta. Luetaan erilaisia tekstejä, joita käsitellään yhdessä (esim. tekstin pilkkominen ja avainsanojen etsiminen).
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito	
Opetuksen tavoite 1.lk: **T5** Oppilas innostuu lukemaan ikä- ja kielitaidolleen sopivia tekstejä ja kirjallisuutta.	**Opetuksen tavoite 2.lk:** **T5** Oppilas lukee ikä- ja kielitaidolleen sopivia tekstejä ja oppii keskustelemaan lukemastaan.
1.lk: Sisällöt	**2.lk: Sisällöt**
S2 Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostusten mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lasten kirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Oppilasta ohjataan valitsemaan, lukemaan ja tarkastelemaan tekstejä oma taitotaso huomioon ottaen, tavoitteena myös sanavaraston laajentaminen ja käsitteiden avaaminen. Tutustutaan kirjastoon ja jaetaan lukukokemuksia eri tavoin ja menetelmin.	S2 Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostusten mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lasten kirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Oppilasta ohjataan valitsemaan, lukemaan ja tarkastelemaan tekstejä oma taitotaso huomioon ottaen, tavoitteena myös sanavaraston laajentaminen ja käsitteiden avaaminen. Käytetään kirjastoa ja jaetaan lukukokemuksia eri tavoin ja menetelmin.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito	

Tekstien tuottaminen	
Opetuksen tavoite: **T6** Oppilas tuottaa yksinkertaisia puhuttuja tekstejä ja oppii kirjoittamaan sanoja, lauseita ja lyhyitä tekstejä.	**Opetuksen tavoite:** **T6** Oppilas oppii tuottamaan erilaisia tekstilajeja puhuen ja kirjoittaen.
1.lk: Sisällöt	2.lk Sisällöt
S3 Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Opetuksessa pyritään huomioimaan tuottamisen ilo omien tarinoiden ja tekstien	S3 Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin Opetuksessa pyritään huomioimaan tuottamisen ilo omien tarinoiden ja tekstien

kautta, ottaen huomioon oppilaan ikä- ja taitotaso. Tarkastellaan yksinkertaisten viestien, esimerkiksi tekstiviestien, postikorttien ja reseptien, rakennetta ja sanastoa sekä luetaan niitä ja harjoitellaan niiden tuottamista ohjatusti. Tekstilajien tarkastelussa käytetään malleja erilaisista tekstilajeista. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sanavalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa.	kautta, ottaen huomioon oppilaan ikä- ja taitotaso. Tarkastellaan yksinkertaisten mainosten, uutisten ja muiden tekstilajien rakennetta ja sanastoa sekä luetaan niitä ja harjoitellaan niiden tuottamista ohjatusti. Tekstilajien tarkastelussa käytetään malleja erilaisista tekstilajeista. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sanavalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito	
Opetuksen tavoite: **T7** Oppilas oppii käsin kirjoittamista ja tutustuu näppäintaitoihin.	**Opetuksen tavoite:** **T7** Oppilas vahvistaa käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoa sekä harjoittelee tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja.
S3 Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja. Kerrotaan sanoja, lauseita sekä lyhyitä tekstejä ja tarinoita suullisesti ja kirjallisesti. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa kirjoitusharjoituksissa ja harjoitellaan näppäintaitoja. Varataan riittävästi aikaa peruskirjoitustaidon harjoittamiselle	S3 Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja. Kerrotaan lauseita sekä lyhyitä tekstejä ja tarinoita suullisesti ja kirjallisesti. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa kirjoitusharjoituksissa ja harjoitellaan näppäintaitoja. Varataan riittävästi aikaa peruskirjoitustaidon harjoittamiselle.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L4 Monilukutaito, L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	
Opetuksen tavoite: **T8** Oppilas kehittää oikeinkirjoitustaan sana-lausetasolla.	**Opetuksen tavoite:** **T8** Oppilas kehittää oikeinkirjoituksen perusasioita.
S3 Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja	S3 Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Vahvistetaan tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Vahvistetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisten harjoitteiden ja lukemisen avulla (kirjain-äännevastaavuus, tavuttaminen, sana, sanaväli, lause).

lukemisen avulla (kirjain-äännevastaavuus, tavuttaminen, sana).	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4 Monilukutaito, L5 Tieto- Ja viestintäteknologinen osaaminen	

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	
Opetuksen tavoite: **T9** Oppilas tekee havaintoja oman lähipiirinsä erilaisista puhetavoista. Oppilas oppii havainnoimaan omaa kielenkäyttöään eri tilanteissa.	**Opetuksen tavoite:** **T9** Oppilas tiedostaa erilaisia puhetapoja ja ymmärtää oman kielenkäytön vaikutuksen vuorovaikutustilanteissa.
1.lk: Sisällöt	**2.lk Sisällöt**
S4 Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Oppilasta kannustetaan kuuntelemaan ja lukemaan sekä suomeksi että omalla ensimmäisellä kielellä tai kielillä. Ohjataan arvostamaan sekä omaa että suomalaista kulttuuriperintöä. Tuetaan oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä. Puhekieli, yleiskieli, kirjakieli, erilaiset puhetavat, koulun eri kielet. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla.	S4 Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Oppilasta kannustetaan kuuntelemaan ja lukemaan sekä suomeksi että omalla ensimmäisellä kielellä tai kielillä. Ohjataan arvostamaan sekä omaa että suomalaista kulttuuriperintöä. Tuetaan oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä. Puhekieli, yleiskieli, kirjakieli, erilaiset puhetavat, koulun eri kielet (koulun, kodin ja muun lähipiirin, puhekielet ja murteet). Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L4 Monilukutaito, L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys, L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	
Opetuksen tavoite 1.lk: **T 10** Oppilas innostuu kartuttamaan luku- ja kuuntelukokemuksiaan ikä- ja kielitaitotasonsa mukaisesti ja oppii käyttämään kirjastoa sekä tutustuu suomalaisiin kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin sekä lastenkulttuuritarjontaan.	**Opetuksen tavoite 2.lk:** **T 10** Oppilas lukee ikätasolle sopivaa lastenkirjallisuutta ja tutustuu alueen lastenkulttuuritarjontaan.

1.lk: Sisällöt	2.lk: Sisällöt
S4 Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan koulukirjaston käyttöön. Luetaan itselle sopivaa kirjallisuutta. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin. Tutustutaan alueella esimerkiksi kirjaston lastenosaston tarjontaan ja erilaisiin tapahtumiin. Tutustutaan museon, teatterin ja erilaisten järjestöjen sekä yhdistyksien lastenkulttuuritarjontaan mahdollisuuksien mukaan.	S4 Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Hyödynnetään kirjastopalveluita. Luetaan itselle sopivaa kirjallisuutta. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin. Tutustutaan alueella esimerkiksi kirjaston lastenosaston tarjontaan ja erilaisiin tapahtumiin. Tutustutaan museon, teatterin ja erilaisten järjestöjen sekä yhdistyksien lastenkulttuuritarjontaan mahdollisuuksien mukaan.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito	
Opetuksen tavoite: **T11** Oppilas tutustuu eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin ja eläytyy erilaisten ihmisten elämäntilanteisiin.	**Opetuksen tavoite:** **T11** Oppilas tunnistaa ja arvostaa eri kieliä ja kulttuureita ja eläytyy eri ihmisten asemaan.
1.lk: Sisällöt	**2.lk: Sisällöt**
S4 Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin. Koulun arjessa huomioidaan eri kieli- ja kulttuuriryhmien moninaisuus.	S4 Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin. Koulun arjessa huomioidaan eri kieli- ja kulttuuriryhmien moninaisuus.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena	
Opetuksen tavoite: **T12** Oppilas rakentaa myönteistä minäkäsitystä itsestään kielenoppijana.	**Opetuksen tavoite:** **T12** Oppilas harjoittelee kielenkäyttöä monipuolisesti lukijana, viestijänä, tekstin tuottajana ja kielenoppijana.
1.lk: Sisällöt	2.lk Sisällöt
S5 Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena. Laajennetaan sanavarastoa ja vahvistetaan oppilaan sosiaalista kielitaitoa sekä luodaan perustaa eri tiedonalojen kielten oppimiselle.	S5 Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena. Laajennetaan sanavarastoa ja vahvistetaan oppilaan sosiaalista kielitaitoa sekä luodaan perustaa eri tiedonalojen kielten oppimiselle.

Tutustutaan erilaisiin laitteisiin ja sähköisiin oppimisympäristöihin. Kannustetaan oppilasta käyttämään osaamiaan kieliä.	Hyödynnetään erilaisia laitteita ja sähköisiä oppimisympäristöjä.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito	
Opetuksen tavoite 1.lk: **T13** Oppilas kehittää sanavarastoaan eri oppiaineissa.	**Opetuksen tavoite 2.lk:** **T13** Oppilas kehittää kielitaitoaan eri oppiaineissa ja tutustuu eri tekstilajeihin.
1.lk: Sisällöt	2.lk: Sisällöt
S5 Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin sekä opetellaan niiden keskeisimpiä sanoja ja käsitteitä kuvien ja muiden havaintovälineiden avulla. Hyödynnetään eri oppiaineiden sisältöihin suunniteltuja sähköisiä oppimismateriaaleja ja oppimispelejä. Kielitietoinen opetus kaikissa oppiaineissa ja yhteistyö luokan- ja aineenopettajan välillä.	S5 Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista. Tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin ja opetellaan niiden keskeisimpiä sanoja ja käsitteitä. Hyödynnetään eri oppiaineiden sisältöihin suunniteltuja sähköisiä oppimismateriaaleja ja oppimispelejä. Kielitietoinen opetus kaikissa oppiaineissa ja yhteistyö luokan- ja aineenopettajan välillä.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito	
Opetuksen tavoite: **T14** Oppilas kiinnostuu kielenoppimisesta ja harjoittelee arvioimaan omaa kielenoppimistaan.	**Opetuksen tavoite:** **T14** Oppilas havainnoi kielitaitoaan erilaisissa tilanteissa sekä arvioi omaa kielenoppimistaan.
1.lk	2.lk
S5 Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Oppilas harjoittelee arvioimaan itse omaa kielenoppimistaan. Kannustetaan oppilasta oman äidinkielen opiskeluun.	S5 Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Oppilas arvioi itse omaa kielenoppimistaan. Kannustetaan oppilasta oman äidinkielen opiskeluun.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito	

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne. Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa

tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoitteleminen yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

IISALMI

Iisalmessa suomi toisena kielen opetusta järjestetään osittain suomen kielen ja kirjallisuuden oppitunneilla ja osittain S2-opettajan ryhmässä, samanaikaisopetuksena tai edellisten yhdistelmänä.

Ainetietoiset työtavat tarkoittavat S2-opettajan ja aineenopettajien yhteistyötä. Suomi toisena kielenä -opetuksessa tulee ottaa huomioon eri oppiaineissa tarvittavat tekstilajit. Näiden taitojen harjoittelua ja hallintaa tuetaan S2-opetuksessa. Opetuksessa otetaan huomioon erilaiset oppimisympäristöt ja mm. yhteisprojektit, joiden kautta ohjataan oppilasta käyttämään monipuolisesti suomen kieltä oman äidinkielen kehittämiseen rinnalla kannustaen. Suomi toisena kielenä -opetuksessa kielitietoisuus merkitsee myös oppilaiden monikielisyyden huomioimista ja hyödyntämistä opetuksessa. Suomi toisena kielenä -opetuksessa korostuvat erilaiset oppimisympäristöt ja -menetelmät, joiden tavoite on myös osallistaa ja edistää kulttuurista osaamista ja vuorovaikutusta autenttisissa kielen käyttötilanteissa. Erilaiset tieto- ja viestintäteknologian tuomat oppimisympäristöt ja niiden käyttöaidot ovat osa moninaisia oppimisympäristöjä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Suomi toisena kielenä -oppijoiden taustat ovat moninaiset suomen kielenkin suhteen: osa on syntynyt Suomessa ja osa muuttaa Suomeen jossain vaiheessa perusopetusta. Opetuksessa on otettava huomioon oppijoiden erilaiset tarpeet ja sisältöjä voidaan ottaa aiemmilta vuosiluokilta. Oppilaalle tehdään tässä tapauksessa merkintä oppimäärän eriyttämisestä eri vuosiluokalle oppilaan omaan oppimissuunnitelmaan. Suomen kielen jatkumo ei voi muuten rakentua perustuksistaan käsin. Eriyttämisen suhteen on hyvä ottaa huomioon mm. oppilaan oma äidinkieli, Suomessa oloaika, aiempi koulutausta, sekä oppilaiden moninaiset tavat ja strategiat oppimiseen. Opetuksen eriyttämisessä keskeistä on työtapojen valinta sekä riittävä ohjaus oppilaan lähtökohdat ja erityistarpeet huomioon ottaen.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemansa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Mikäli oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, huomioidaan tämä myös muiden oppiaineiden sisältöjen arvioinnissa. Oppilaan arvioinnin tulee aina pohjautua asetettuihin tavoitteisiin. Monikielisten oppilaiden arvioinnissa tulee myös ottaa huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä suomen kielen taito. Arvioinnissa käytetään monipuolisia ja joustavia arviointitapoja. Arvioinnissa huomioidaan oppilaan kokonaistilanne, ja oppilas saa osoittaa osaamistaan monin eri tavoin. Erilaisissa näyttötilanteissa

varmistetaan, että kukin oppilas ymmärtää tehtäväksi annon ja saa riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen. Lisäksi huolehditaan mahdollisuuksista hyödyntää tarvittaessa tieto- ja viestintäteknologiaa ja antaa suullisia näyttöjä. Arviointi nähdään kokonaisuutena, jossa huomiota kiinnitetään erityisesti jatkuvan palautteen antamiseen sekä yhteistyöhön huoltajien kanssa.

Arviointi voi olla sanallista päättöarviointiin asti. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa. Perusopetuksen päättötodistuksessa arviointi on aina numeerinen. Vain oppilas, jolla on väestörekisterissä merkittynä äidinkieli muu kuin suomi, voi saada perusopetuksen päättötodistuksessa päättöarvioinnin suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärässä.

14.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi kolme oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI (RUOTSI, FINSKA)

Vuosiluokilla 1–2 toisen kotimaisen kielen opetuksen erityisenä tehtävänä on herättää oppilaiden myönteinen asenne ruotsin tai suomen kielen oppimiseen sekä vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Opetus herättelee oppilaiden uteliaisuutta kieliin ja se tukee oppilaan kykyä havainnoida ja hyödyntää ympäröivässä maailmassa olevia kielellisiä ja kulttuurisia virikkeitä. Opetuksessa tarjotaan monipuolisia kokemuksia ruotsin tai suomen kielestä sekä ruotsin tai suomen kieleen liittyvistä kulttuureista. **Äidinkielenomaisessa ruotsin tai suomen kielen** opetuksessa kaksikieliset oppilaat saavat mahdollisuuden pohtia ja syventää ruotsin tai suomen kielen taitoaan ja ruotsin- tai suomenkielisen kulttuurin erityispiirteiden tuntemustaan. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa korostuu oppimisen ilo, vaihtelevat työtavat, toiminnallisuus ja suullinen vuorovaikutus arkeen liittyvissä tilanteissa. Käsiteltävät aihepiirit valitaan yhdessä oppilaiden kanssa heitä itseään kiinnostavista aiheista ja niitä käsitellään monipuolisesti. Opetuksen alussa

oppilaalta ei edellytetä luku- ja kirjoitustaitoa. Oppilaan kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä kohtaan herätellään ja lisätään. Vähitellen lisätään myös oppilaan kiinnostusta lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

SEURAAVAT LUVUT LÖYTYVÄT PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEISTA

- Ruotsin kieli, A1-oppimäärä vuosiluokilla 1-2
- Ruotsin kieli, äidinkielenomainen ruotsi, A1-oppimäärä vuosiluokilla 1-2
- Suomen kieli, A1-oppimäärä vuosiluokilla 1-2
- Suomen kieli, äidinkielenomainen suomi, A1-oppimäärä vuosiluokilla 1-2

14.4.3 VIERAAT KIELET

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

VIERAS KIELI/SAAMEN KIELI, A1-OPPIMÄÄRÄ

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 1–2 vieraan kielen ja saamen kielen opetuksen erityisenä tehtävänä on herättää oppilaiden myönteinen asenne kielenoppimiseen sekä vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Opetus herättelee oppilaiden uteliaisuutta kieliin. Opetus tukee oppilaan kykyä havainnoida ja hyödyntää ympäröivässä maailmassa olevia kielellisiä ja kulttuurisia virikkeitä. Opetuksessa tarjotaan monipuolisia kokemuksia vieraasta kielestä tai saamen kielestä sekä niihin liittyvistä kulttuureista. Opetuksessa korostuu oppimisen ilo, vaihtelevat työtavat, toiminnallisuus ja suullinen vuorovaikutus arkeen liittyvissä tilanteissa. Käsiteltävät aihepiirit valitaan yhdessä oppilaiden kanssa heitä aidosti itseään kiinnostavista asioista. Opetuksessa käsitellään monipuolisesti erilaisia aiheita. Opetuksen alussa oppilaalta ei edellytetä luku- ja kirjoitustaitoa. Oppilaan

kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä kohtaan herätellään ja lisätään. Vähitellen lisätään myös oppilaan kiinnostusta lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

Vieraan kielen/saamen kielen A1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet**	**Laaja-alainen osaaminen**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 tutustutaan, mitä kieliä ja kulttuureita koulussa, lähiympäristössä ja Suomessa on. Ohjata oppilasta tunnistamaan kohdekieli muista kielistä.	Oppilas oppii tiedostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta arjessaan sekä tunnistamaan kohdekieli muista osaamistaan kielistä. (tavoitetta ei arvioida)	S1 Pohditaan yhdessä, mitä kieliä koulussa, lähiympäristössä ja Suomessa puhutaan ja tutustutaan niissä esiintyviin kulttuureihin. Keskustellaan eri kielten yhtäläisyyksistä ja eroista.	L1, L2, L5, L7
T2 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kielitaustaansa sekä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta	Oppilas oppii arvostamaan omaa kielitaustaansa sekä eri kieliä ja kulttuureja. (tavoitetta ei arvioida)	S1 Pohditaan yhdessä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkitystä ja arvoa eri yhteisöille.	L1, L2
Kielenopiskelutaidot			
T3 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä muiden kanssa ja toimia ryhmässä	Oppilas oppii yhteistyö- ja ryhmätyötaitoja.	S2 Harjoitellaan tekemään yhteistyötä ja työskentelemään pareittain ja ryhmissä.	L1, L2, L6
T4 ohjata oppilasta tekemään	Oppilas oppii arvaamaan ja	S2 Havainnoidaan pääsääntöisesti	L1, L4, L5

havaintoja kielestä ja kielenkäytös-tä sekä kehittämään kielellistä päättelykykyä	päättelemään sanojen ja ilmausten merkityksiä sekä tekemään havaintoja kielestä ja kielenkäytöstä. (tavoitetta ei arvioida)	puhuttua kieltä. Harjoitellaan sanojen merkitysten päättelyä asiayhteyden, yleistiedon tai muiden kielten osaamisen perusteella.	
T5 tutustutaan yhdessä erilaisiin tapoihin oppia kieliä ja kokeillaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat oppilaalle parhaiten. Harjoitellaan yhdessä asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle.	Oppilas oppii tunnista-maan, kokeilemaan, harjoittelemaan ja käyttämään erilaisia kielenopiskelutaitoja .	S2 Pohditaan, miten kieliä opitaan ja miten kieliä voi oppia. Harjoitellaan erilaisia tapoja opiskella kieltä. Harjoitellaan arvioimaan omaa kielitaitoa itse- ja vertaisarvioinnin keinoin käyttämällä esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.	L1, L7
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T6 rohkaista oppilasta käyttämään kieltä monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	Oppilas oppii käyttä-mään kieltä viestintä-kumppanin tukemana muutamissa yleisimmin toistuvissa viestintätilanteissa.	S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Keskeisiä sisältöjä ovat eri kielenkäyttötarkoituksiin liittyvät tilanteet, kuten tervehtiminen, hyvästely, omasta itsestä kertominen ja arkeen liittyvät kielenkäyttötilanteet. Opetuksessa	L1, L2, L4, L6, L7

		harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Osana vuorovaikutusta harjoitellaan sanastoa ja rakenteita fraaseina esimerkiksi laulujen, leikkien, draaman ja pelillistämisen avulla.	
T7 ohjata oppilasta hyödyntämään non-verbaalisia keinoja ja käyttämään erilaisia keinoja päätellä sanojen merkityksiä. Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omia oivalluksiaan sekä viestin ymmärtämiseen liittyviä vaikeuksia.	Oppilas oppii hyödyntämään erilaisia apukeinoja kuten eleitä, ilmeitä, sanastoja ja TVT-taitoja selviytyäkseen vuorovaikutustilanteista. Oppilas oppii arvaamaan tai päättelemään yksittäisten sanojen merkityksiä. Oppilas oppii ilmaisemaan, onko ymmärtänyt kuulemansa. Oppilas oppii tuomaan esille omia oivalluksiaan.	S3 Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan erilaisten viestinnässä tarvittavien apukeinojen, kuten eleiden ja piirtämisen käyttöä. Harjoitellaan sanojen merkitysten päättelyä asiayhteyden, yleistiedon tai muiden kielten osaamisen perusteella. Harjoitellaan ilmaisuja, joita tarvitaan, kun viestin ymmärtämisessä on ongelmia.	L1, L2, L3, L4, L5, L7
T8 rohkaista oppilasta käyttämään kieltä viestintätilanteeseen ja kulttuuriin sopivalla tavalla	Oppilas oppii käyttämään joitakin kielelle ja kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuu-den ilmauksia	S3 Totutellaan käyttämään kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia arjen	L2, L4, L6, L7

		vuorovaikutustilanteissa, kuten tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen ja avun pyytäminen. Harjoitellaan luontevaa reagointia vuorovaikutustilanteissa.	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään kohdekielen tavallisimpia sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilanteissa	Oppilas oppii ymmärtämään muutamia kuulemiaan ja näkemiään sanoja ja ilmauksia.	S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilas tutustuu ensisijaisesti puhuttuihin teksteihin ja vähitellen myös kirjoitettuihin teksteihin sekä arjessa kuuluvaan ja näkyvään kieleen. Kuunnellaan ja havainnoidaan kohdekielen ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Ymmärtämistä harjoitellaan esimerkiksi laulujen, leikkien, lorujen, tarinoiden ja kuvien avulla.	L1, L2, L3, L4, L5, L7
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			

T10 ohjata oppilasta käyttämään kohdekielen tavallisimpia sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilanteissa erityisesti puheessa ja harjoittelemaan ääntämistä	Oppilas oppii käyttämään tavallisimpia sanoja ja ilmauksia puheessa sekä ääntämään niitä ymmärrettävästi.	S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Harjoitellaan runsaasti ja monipuolisesti kohdekielen ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan osana vuorovaikutusta erilaisissa oppilaille tutuissa tilanteissa sekä esimerkiksi kuvien, laulujen, leikkien, lorujen, tarinoiden, draaman ja pelillistämisen avulla. Tarjotaan mahdollisuuksia tutustua vähitellen kirjoittamiseen.	L1, L2, L3, L4, L5, L7

Vieraan kielen/saamen kielen A1-oppimäärän työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Työtapojen valinnassa tulee ottaa huomioon erilaiset ja eri taustoista tulevat oppijat sekä oppilaiden ikäkausi ja kehitysvaihe. Työtapojen tulee olla monipuolisia, oppilaslähtöisiä ja oppilaita osallistavia. Työtapoja valittaessa lähtökohtana on toiminnallisuus ja tutkiva oppiminen. Opetusta voidaan eheyttää niin, että kohdekielen taitojen oppiminen nivotaan muiden oppiaineiden opetukseen.

Työtavoilla ohjataan oppilaita monipuoliseen vuorovaikutukseen, yhteiseen pohtimiseen, kielelliseen uteliaisuuteen ja päättelyyn sekä yhteistyötaitojen kehittämiseen. Työtavoissa yhdistyy leikinomaisuus, musiikki, draama, pelit ja liike sekä eri aistien hyödyntäminen. Oppilaille tarjotaan suullisen vuorovaikutuksen lisäksi mahdollisuuksia tutustua kohdekieleen ja oppia sitä myös kirjoitetun kielen kautta. Oppilaita ohjataan pohtimaan kielen oppimistaan esimerkiksi Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla sekä vähitellen ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetuksessa voidaan hyödyntää koko koulua ja koulun lähiympäristöä oppimisympäristöinä. Monikielisyys, kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus ovat näkyvissä oppimisympäristöissä. Kohdekieli kuuluu ja näkyy oppimistilanteissa ja oppilaalle tutuissa vuorovaikutustilanteissa. Oppimisympäristöjä voidaan muuttaa erilaisiin kielenoppimistilanteisiin sopiviksi ja siten mahdollistaa monipuoliset työtavat sekä työskentely ryhmissä ja itsenäisesti. Oppimisympäristöjä suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa. Oppimisympäristöt tukevat oppilaan luontaista uteliaisuutta ja kokeilunhalua sekä leikillisyyttä ja mielikuvitusta, jotta oppilas rohkaistuu käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan alusta asti. Oppimisympäristöjen avulla vahvistetaan oppilaiden monilukutaidon kehittymistä hyödyntämällä opetuksessa esimerkiksi kuvia, liikettä, ääntä ja erilaisia didaktisia välineitä. Opetuksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia tutustua kohdekieleen ja kohdekieleen liittyvään kulttuuriin hyödyntämällä erilaisia oppimisympäristöjä sekä mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi verkkoyhteyksiä muiden kohdekieltä puhuvien kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen/saamen kielen A1-oppimäärässä vuosiluokilla 1–2

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu, kielenopiskelutaitojen vahvistaminen sekä toiminnalliset, luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat tukevat oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaille tarjotaan tilaisuuksia tutustua myös muihin koulun tarjoamiin kieliin. Heille kerrotaan monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja heitä kannustetaan opiskelemaan monipuolisesti kieliä.

Opetus tulee järjestää oppilaiden lähtökohdat huomioon ottaen ja opetusta tulee tarvittaessa eriyttää. Oppilaalla on oikeus saada oppimisen tukea tuen tarpeen ilmetessä. Oppilaan vapauttamiseen kielen opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen harkintaan. Oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään perusopetuksen

opetussuunnitelman perusteiden 2014 luvussa 7. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kohdekieltä entuudestaan osaaville oppilaille. Oppilaita ohjataan löytämään itselleen sopivaa ja kiinnostavaa oppimista edistävää aineistoa esimerkiksi verkosta tai kirjastosta.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen/saamen kielen A1-oppimääräss vuosiluokilla 1–2

Lukuvuoden aikana toteutettavan arvioinnin ensisijainen tehtävä on ohjata oppimista kannustavan palautteen avulla. Opettajan antama palaute antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoiseksi oppimisen tavoitteista sekä omista taidoista ja niiden kehittämisestä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että opettaja antaa oppilaille mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan eri tavoin. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itse- ja vertaisarvioinnin taitoja osana kielten opiskelua.

Lukuvuoden päätteeksi A1-kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi tekemiensä havaintojen perusteella oppilaiden osaamista suhteessa kaikkiin opetussuunnitelman perusteissa oppimiselle asetettuihin tavoitteisiin. Opettajan arvioidessa oppilaan oppimista on huolehdittava siitä, että oppilaat voivat osoittaa osaamistaan eri tavoin.

OPETUKSEN VIERAS KIELI ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 1-2 IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Opetuksen tavoite: **T1** tutustutaan, mitä kieliä ja kulttuureita koulussa, lähiympäristössä ja Suomessa on. Ohjata oppilasta tunnistamaan kohdekieli muista kielistä.	
1.-2. lk: Oppilas oppii tiedostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta arjessaan sekä tunnistamaan kohdekieli muista osaamistaan kielistä.	
1. lk	2. lk
Oppilas oppii ensin erottamaan kohdekielen omasta äidinkielestään. Oppilaiden muut hallitsemat kielet	Kielikasvatuksessa edetään jatkumona erottamaan kohdekieli muista kielistä, mikä vahvistaa oppilaan kielitietoisuutta.

nostetaan kielikasvatuksessa esille. Kielitietoisuuden vahvistumista tuetaan esimerkiksi eurooppalaisen kielisalkun käytön avulla. Kielisalkkua voidaan alkuvaiheessa täydentää kuvilla, videoilla ja tallenteilla.	Oppilaiden muut hallitsemat kielet nostetaan kielikasvatuksessa esille. Kielitietoisuuden vahvistumista tuetaan esimerkiksi eurooppalaisen kielisalkun käytön avulla. Kielisalkkua voidaan alkuvaiheessa täydentää kuvilla, videoilla ja tallenteilla.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Pohditaan yhdessä, mitä kieliä koulussa, lähiympäristössä, Suomessa ja muualla maailmassa puhutaan ja tutustutaan niissä esiintyviin kulttuureihin. Keskustellaan eri kielten yhtäläisyyksistä ja eroista. Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L5, L7	
Opetuksen tavoite: **T2** ohjata oppilasta arvostamaan omaa kielitaustaansa sekä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta	
1.-2. lk: Oppilas oppii arvostamaan omaa kielitaustaansa sekä eri kieliä ja kulttuureja.	
1. lk	2. lk
Oppilas tutustuu eri kieliin ja niiden ilmenemiseen omassa arkielämässään kielitietoisuuden herättämiseksi. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen.	Oppilas tutustuu edelleen eri kieliin ja niiden ilmenemiseen omassa arkielämässään kielitietoisuuden syventämiseksi. Oppilaiden kiinnostusta kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen syvennetään.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Pohditaan yhdessä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkitystä ja arvoa eri yhteisöille. Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2	

Kieltenopiskelutaidot

Opetuksen tavoite: **T3** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä muiden kanssa ja toimia ryhmässä	
1.-2. lk: Oppilas oppii yhteistyö- ja ryhmätyötaitoja.	
1. lk	2. lk
Oppilas osallistuu ja oppii ilmaisemaan itseään erilaisissa pari- ja ryhmätilanteissa. Oppilas kehittää vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan.	Oppilas osallistuu ja oppii ilmaisemaan itseään erilaisissa pari- ja ryhmätilanteissa. Oppilas jatkaa vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen harjoittelemista.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S2 Harjoitellaan tekemään yhteistyötä ja työskentelemään pareittain ja ryhmissä. Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L6	
Opetuksen tavoite: **T4** ohjata oppilasta tekemään havaintoja kielestä ja kielenkäytöstä sekä kehittämään kielellistä päättelykykyä	

1.-2. lk: Oppilas oppii arvaamaan ja päättelemään sanojen ja ilmausten merkityksiä sekä tekemään havaintoja kielestä ja kielenkäytöstä.	
1. lk	2. lk
Oppilas tunnistaa englannin kielen merkityksiä visuaalisten virikkeiden kuten kuvien, muotojen ja sanahahmojen perusteella. Auditiivisten virikkeiden avulla oppilas oppii yhdistämään äänen, kuvan tai sanan vastaavuuden.	Oppilas ymmärtää englannin kielen merkityksiä visuaalisten virikkeiden kuten kuvien, muotojen, sanojen ja lyhyiden tekstien perusteella. Auditiivisten virikkeiden avulla oppilas oppii yhdistämään äänen, kuvan, sanan ja fraasien vastaavuuden.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S2 Havainnoidaan pääsääntöisesti puhuttua kieltä. Harjoitellaan sanojen merkitysten päättelyä asiayhteyden, yleistiedon tai muiden kielten osaamisen perusteella. Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4, L5	
Opetuksen tavoite: **T5** tutustutaan yhdessä erilaisiin tapoihin oppia kieliä ja kokeillaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat oppilaalle parhaiten. Harjoitellaan yhdessä asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle	
1.-2. lk: Oppilas oppii tunnistamaan, kokeilemaan, harjoittelemaan ja käyttämään erilaisia kielenopiskelutaitoja.	
1. lk	2. lk
Oppilas tunnistaa ja kokeilee erilaisia kielenopiskelutaitoja. Kieltä opiskellaan toiminnallisesti ja monipuolisesti esimerkiksi pelien, leikkien, draaman, lorujen ja musiikin avulla. Oppilas hyödyntää myös TVT:tä kielen oppimisessa. Valitaan yhdessä oppilaan arkeen liittyviä vuorovaikutustilanteita, joita harjoitellaan suullisesti parin kanssa ja ryhmissä. Pyritään siihen, että tavanomaisimmista fraaseista tulisi luonteva osa oppilaan arkielämän kommunikaatiota. Oppilas harjoittelee asettamaan yhdessä opettajan ja muiden oppilaiden kanssa yksinkertaisia ja konkreettisia tavoitteita kielenoppimiselleen.	Oppilas harjoittelee ja hyödyntää erilaisia kielenopiskelutaitoja. Kieltä opiskellaan toiminnallisesti ja monipuolisesti esimerkiksi pelien, leikkien, draaman, lorujen ja musiikin avulla. Oppilas hyödyntää myös TVT:tä kielen oppimisessa. Valitaan yhdessä oppilaan arkeen liittyviä vuorovaikutustilanteita, joita harjoitellaan suullisesti parin kanssa ja ryhmissä. Pyritään siihen, että tavanomaisimmat fraasit ovat luonteva osa oppilaan arkielämän kommunikaatiota. Oppilas oppii asettamaan yhdessä opettajan ja muiden oppilaiden kanssa yksinkertaisia ja konkreettisia tavoitteita kielenoppimiselleen.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S2 Pohditaan, miten kieliä opitaan ja miten kieliä voi oppia. Harjoitellaan erilaisia tapoja opiskella kieltä. Harjoitellaan arvioimaan omaa kielitaitoa itse- ja vertaisarvioinnin keinoin käyttämällä esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua. Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L7	

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

<table>
<tr><td colspan="2">Opetuksen tavoite:
T6 rohkaista oppilasta käyttämään kieltä monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa</td></tr>
<tr><td colspan="2">1.-2. lk: Oppilas oppii käyttämään kieltä viestintäkumppanin tukemana muutamissa yleisimmin toistuvissa viestintätilanteissa.</td></tr>
<tr><td>1. lk</td><td>2. lk</td></tr>
<tr><td>Oppilas harjoittelee tavanomaisia ja yksinkertaisia arkipäivän vuorovaikutustilanteisiin liittyviä fraaseja. Oppilas harjoittelee käyttämään erilaisia nonverbaalisia keinoja viestin perille saamiseksi. Oppilas harjoittelee pyytämään ja antamaan apua vuorovaikutustilanteen onnistumiseksi.</td><td>Oppilas käyttää tavanomaisia ja yksinkertaisia arkipäivän vuorovaikutustilanteisiin liittyviä fraaseja. Oppilas käyttää erilaisia nonverbaalisia keinoja viestin perille saamiseksi. Oppilas oppii pyytämään ja antamaan apua vuorovaikutustilanteen onnistumiseksi.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S3
Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Keskeisiä sisältöjä ovat eri kielenkäyttötarkoituksiin liittyvät tilanteet, kuten tervehtiminen, hyvästely, omasta itsestä kertominen ja arkeen liittyvät kielenkäyttötilanteet.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L4, L6, L7</td></tr>
<tr><td colspan="2">Opetuksen tavoite:
T7 ohjata oppilasta hyödyntämään nonverbaalisia keinoja ja käyttämään erilaisia keinoja päätellä sanojen merkityksiä. Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omia oivalluksiaan sekä viestin ymmärtämiseen liittyviä vaikeuksia.</td></tr>
<tr><td colspan="2">1.-2. lk: Oppilas oppii hyödyntämään erilaisia apukeinoja kuten eleitä, ilmeitä, sanastoja ja TVT-taitoja selviytyäkseen vuorovaikutustilanteista. Oppilas oppii arvaamaan tai päättelemään yksittäisten sanojen merkityksiä. Oppilas oppii ilmaisemaan, onko ymmärtänyt kuulemansa. Oppilas oppii tuomaan esille omia oivalluksiaan.</td></tr>
<tr><td>1. lk</td><td>2. lk</td></tr>
<tr><td>Oppilas tiedostaa ja harjoittelee käyttämään erilaisia keinoja kuten eleet, ilmeet, piirtäminen tai TVT selviytyäkseen vuorovaikutustilanteissa. Oppilas harjoittelee reagoimaan asianmukaisesti vuorovaikutustilanteissa, jos viestin ymmärtämisessä on ongelmia.</td><td>Oppilas käyttää erilaisia keinoja kuten eleet, ilmeet, piirtäminen tai TVT selviytyäkseen vuorovaikutustilanteissa.
Oppilas harjoittelee edelleen reagoimaan asianmukaisesti vuorovaikutustilanteissa, jos viestin ymmärtämisessä on ongelmia.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S3
Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan erilaisten viestinnässä tarvittavien apukeinojen, kuten eleiden ja piirtämisen käyttöä. Harjoitellaan sanojen merkitysten päättelyä asiayhteyden, yleistiedon tai muiden kielten osaamisen perusteella. Harjoitellaan ilmaisuja, joita tarvitaan, kun viestin ymmärtämisessä on ongelmia.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L3, L4, L5, L7</td></tr>
<tr><td colspan="2">Opetuksen tavoite:</td></tr>
</table>

T8 rohkaista oppilasta käyttämään kieltä viestintätilanteeseen ja kulttuuriin sopivalla tavalla	
1.-2. lk: Oppilas oppii käyttämään joitakin kielelle ja kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee käyttämään kulttuurisidonnaisia käyttäytymis- ja vuorovaikutusmalleja kuten kohteliaisuusfraasien käyttö, vastaaminen voinnin kyselyyn ja nimien käyttö tervehtimisen yhteydessä.	Oppilas oppii käyttämään yksinkertaisia ja tavanomaisia kulttuurisidonnaisia käyttäytymis- ja vuorovaikutusmalleja kuten kohteliaisuusfraasien käyttö, vastaaminen voinnin kyselyyn ja nimien käyttö tervehtimisen yhteydessä.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S3 Totutellaan käyttämään kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia arjen vuorovaikutustilanteissa, kuten tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen ja avun pyytäminen. Harjoitellaan luontevaa reagointia vuorovaikutustilanteissa. Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L4, L6, L7	

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Opetuksen tavoite: **T9** ohjata oppilasta ymmärtämään kohdekielen tavallisimpia sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilanteissa	
1.-2. lk: Oppilas oppii ymmärtämään muutamia kuulemiaan ja näkemiään sanoja ja ilmauksia.	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee ymmärtämään ja päättelemään keskeisen sanoman kuulemastaan asiayhteyden, yleistiedon ja nonverbaalisten vihjeiden avulla. Oppilas harjoittelee kohdekielen ääntämistä, sana- ja lausepainoa sekä puherytmiä ja intonaatiota esimerkiksi laulujen ja lorujen avulla.	Oppilas oppii ymmärtämään ja päättelemään keskeisen sanoman kuulemastaan asiayhteyden, yleistiedon ja nonverbaalisten vihjeiden avulla. Oppilas harjoittelee kohdekielen ääntämistä, sana- ja lausepainoa sekä puherytmiä ja intonaatiota esimerkiksi laulujen, lorujen ja lyhyiden tekstien avulla.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilas tutustuu ensisijaisesti puhuttuihin teksteihin ja vähitellen myös kirjoitettuihin teksteihin sekä arjessa kuuluvaan ja näkyvään kieleen. Kuunnellaan ja havainnoidaan kohdekielen ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Ymmärtämistä harjoitellaan esimerkiksi laulujen, leikkien, lorujen, tarinoiden ja kuvien avulla. Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L3, L4, L5, L7	

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Opetuksen tavoite: **T10** ohjata oppilasta käyttämään kohdekielen tavallisimpia sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilanteissa erityisesti puheessa ja harjoittelemaan ääntämistä.	
1.-2. lk: Oppilas oppii käyttämään tavallisimpia sanoja ja ilmauksia puheessa sekä ääntämään niitä ymmärrettävästi.	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee suullisesti tuottamaan ja ääntämään yksinkertaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavaa kieltä.	Oppilas harjoittelee edelleen suullisesti tuottamaan ja ääntämään yksinkertaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavaa kieltä. Oppilas harjoittelee kirjoittamaan yksinkertaisia sanoja ja fraaseja.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Harjoitellaan runsaasti ja monipuolisesti kohdekielen ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan osana vuorovaikutusta erilaisissa oppilaille tutuissa tilanteissa sekä esimerkiksi kuvien, laulujen, leikkien, lorujen, tarinoiden, draaman ja pelillistämisen avulla. Tarjotaan mahdollisuuksia tutustua vähitellen kirjoittamiseen. Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L3, L4, L5, L7	

Englannin kielen A1-oppimäärän arviointi vuosiluokilla 1-2

Lukuvuoden päätteeksi A1-kielen sanallista arviota antaessaan opettaja arvioi tekemiensä havaintojen sekä oppilaiden itse- ja vertaisarvioinnin perusteella oppilaiden osaamista suhteessa kaikkiin opetussuunnitelman perusteissa oppimiselle asetettuihin tavoitteisiin lukuun ottamatta T1, T2 ja T4. Opettajan arvioidessa oppilaan oppimista on huolehdittava siitä, että oppilaat voivat osoittaa osaamistaan eri tavoin.

14.4.4 MATEMATIIKKA

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 1−2 matematiikan opetuksessa oppilaille tarjotaan monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää oppilaiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	S1-S4	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa	S1-S4	L4
T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan	S1-S4	L1, L4, L6
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	S1-S4	L1, L4
T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä	S2	L1, L4

T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin	S2	L1, L4
T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita	S2	L1, L4
T9 tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia	S3	L1, L4, L5
T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate	S3	L1, L4
T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin	S4	L4, L5
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	S1	L1, L2, L4, L5

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaat tottuvat työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapa. Opetuksessa ja opiskelussa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Koulun alkaessa selvitetään, mitä oppilaat jo osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaille tarjotaan tukea puutteellisten, aiemmin opittujen tietojen ja taitojen

täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien kehittämiselle ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja tuetaan oppimista systemaattisesti. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaille turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitaville oppilaille tarjotaan mahdollisuus syventää vuosiluokkien 1-2 sisältöjen ymmärtämistä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi luonnollisten lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja vaativammat peruslaskutoimitusten sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoittelemiseen. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen.

Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat

- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä
- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa
- edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.

MATEMATIIKAN TAVOITTEET

Merkitys, arvot ja asenteet	
Opetuksen tavoite: **T1** tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä.	
1. lk	2. lk
Oppilas innostuu ja kiinnostuu matematiikasta.	Oppilaalle kehittyy myönteinen minäkuva sekä itseluottamus oppijana.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S1: Ajattelun taidot S2: Luvut ja laskutoimitukset S3: Geometria ja mittaaminen S4: Tietojenkäsittely ja tilastot Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L3, L5	

Työskentelyn taidot	
Opetuksen tavoite: **T2** ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa.	
1. lk	2. lk
Oppilaalle kehittyy taito tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta.	Oppilaalle kehittyy taito tulkita ja hyödyntää havaintojaan eri tilanteissa matematiikan näkökulmasta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S1: Ajattelun taidot S2: Luvut ja laskutoimitukset S3: Geometria ja mittaaminen S4: Tietojenkäsittely ja tilastot Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L4	
Opetuksen tavoite: **T3** kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	
1. lk	2. lk
Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin ja suullisesti.	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S1: Ajattelun taidot S2: Luvut ja laskutoimitukset S3: Geometria ja mittaaminen S4: Tietojenkäsittely ja tilastot Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L4, L5	
Opetuksen tavoite: **T4** Ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan.	
1. lk	2. lk
Oppilas osaa kuvailla ja havainnollistaa välineillä omaa päättelyään ja ongelmanratkaisuaan.	Oppilas osaa kuvata omaa päättelyään ja ongelmanratkaisuaan usealla tavalla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S1: Ajattelun taidot S2: Luvut ja laskutoimitukset Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4, L6	

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet	
Opetuksen tavoite: **T5** ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja.	
1. lk	2. lk

Oppilas tunnistaa ja ymmärtää matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja, esim. <,>,=,+,-,	Oppilas ymmärtää matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja, esim. <,>,=,+,-,·
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S1: Ajattelun taidot S2: Luvut ja laskutoimitukset S3: Geometria ja mittaaminen S4: Tietojenkäsittely ja tilastot Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4	
Opetuksen tavoite: **T6** tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä.	
1. lk	2. lk
Oppilas hallitsee lukukäsitteen lukualueella 0-20 ja tutustuu kymmenjärjestelmän periaatteeseen.	Oppilas hallitsee lukukäsitteen lukualueella 0-100 ja ymmärtää kymmenjärjestelmän periaatteen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S2 Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Perehdytään kymmenylityksen periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.	Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S2 Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmoittamisessa.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4	
Arviointi: Edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa sekä edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä ovat keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita.	
Opetuksen tavoite: **T7** perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin.	
1. lk	2. lk
Oppilas ymmärtää yhteen- ja vähennyslaskun periaatteen.	Oppilas osaa hyödyntää yhteen- ja vähennyslaskun ominaisuuksia ja tutustuu kertolaskun periaatteeseen ja ominaisuuksiin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S2 Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 20.	Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S2 Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100.

Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.	Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4	
Arviointi: Edistyminen peruslaskutoimituksissa.	
Opetuksen tavoite: **T8** ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita.	
1. lk	2. lk
Oppilaalle kehittyy sujuva peruslaskutaito lukualueella 0-20.	Oppilaalle kehittyy peruslaskutaito lukualueella 0 – 100. Hän käyttää erilaisia päässälaskustrategioita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S2 Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0-20. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin	Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S2 Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa. Opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4	
Arviointi: Edistyminen laskutaidon sujuvuudessa on keskeinen arvioinnin ja palautteen antamisen kohde.	
Opetuksen tavoite: **T9** tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia.	
1. lk	2. lk
Oppilas havaitsee ympäristössään tasokuvioita ja niiden ominaisuuksia.	Oppilas osaa tunnistaa ja nimetä kappaleiden ja tasokuvioiden ominaisuuksia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:

S3 Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.	S3 Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota myös luokitellaan.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4, L5	
Arviointi: Edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa on keskeinen arvioinnin ja palautteen antamisen kohde.	
Opetuksen tavoite: **T10** ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate.	
1. lk	2. lk
Oppilas tutustuu mittaamisen periaatteeseen.	Oppilas ymmärtää mittaamisen periaatteen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S3 Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.	Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S3 Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4	
Opetuksen tavoite: **T11** tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin.	
1. lk	2. lk
Oppilas tutustuu yksinkertaisiin taulukoihin ja diagrammeihin.	Oppilas tutustuu yksinkertaisiin taulukoihin ja diagrammeihin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S4 Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.	Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S4 Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L4, L5	
Opetuksen tavoite: **T12** harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan.	
1. lk	2. lk
Oppilas osaa toimia vaiheittaisen toimintaohjeen mukaan.	Oppilas osaa laatia vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimia ohjeen mukaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S1 Testataan vaiheittaisia toimintaohjeita.	Tavoitteeseen liittyvät sisällöt: S1

	Laaditaan vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L4, L5	

MATEMATIIKAN TAVOITTEIISIIN LIITTYVÄT SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKILLA 1-2

1. lk	2. lk
S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Testataan vaiheittaisia toimintaohjeita.	S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Laaditaan vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.
S2 Luvut ja laskutoimitukset: Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Perehdytään kymmenylityksen periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 20. Tutustutaan vaihdannaisuuteen yhteenlaskussa. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.	S2 Luvut ja laskutoimitukset: Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.	Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
S3 Geometria ja mittaaminen: Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.	S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota myös luokitellaan. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.
S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.	S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoittelemiseen. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen. Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat
- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä
- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa
- edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.

14.4.5 YMPÄRISTÖOPPI

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana[4] ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen

[4] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §

ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 1-2 ympäristöopin opetus jäsennetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilaiden omaa ympäristöä sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön jäsentämistä ja nimeämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		

T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	
T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä	S1-S6	L1, L6
T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään	S2-S4, S6	L3
T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L4
T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä	S1-S6	L1, L4
T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2, S4, S6	L3, L1
T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		

T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina	S1-S6	L4, L1
T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1-S6	L2, L4
T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	S1, S5	L3

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Kasvu ja kehitys: Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämänkulusta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Perehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi: Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan

ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen: Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen: Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.

S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen: Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen

pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Opittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämisehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat

- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa
- edistyminen havaintojen tekemisessä
- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.

YMPÄRISTÖOPPI IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

YMPÄRISTÖOPIN TAVOITTEET

Merkitys, arvot ja asenteet	
Opetuksen tavoite: **T1** tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen.	
1. lk	2. lk
Oppilas kiinnostuu ympäristöopin asioista ja hän toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan.	Oppilas kokee ympäristöopin asiat merkityksellisiksi.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristö ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen	
Opetuksen tavoite: **T2** kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä.	
1. lk	2. lk
Oppilas iloitsee ympäristöopin oppimisesta ja omasta osaamisestaan.	Oppilas iloitsee uusista haasteista ja harjoittelee pitkäjänteistä työskentelyä.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristö ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L6	
Opetuksen tavoite: **T3** tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä	
1. lk	2. lk
Oppilas tietää, kuinka hän voi toimia kestävällä tavalla kouluyhteisössä. Hän harjoittelee toimimista koulun arjessa.	Oppilas tietää, kuinka hän voi toimia kestävällä tavalla lähiympäristössä. Hän harjoittelee toimimista koulun arjessa.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristö ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L3, L7	

Tutkimisen ja toimimisen taidot	
Opetuksen tavoite: **T4** ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään.	
1. lk	2. lk
Oppilas tutkii ja toimii lähiympäristössä.	Oppilas liikkuu ja retkeilee lähiympäristössä.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristö ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L3	
Opetuksen tavoite:	

T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana.	
1. lk	2. lk
Oppilas ihmettelee ympäristöön liittyviä asioita ja osaa tehdä siihen liittyviä kysymyksiä.	Oppilas käyttää yhteisiä pohdintoja tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristö ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L7	

Opetuksen tavoitteet	
Opetuksen tavoite: **T6** ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin.	
1. lk	2. lk
Oppilas tekee havaintoja ja kokeiluja eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen.	Oppilas tekee havaintoja ja kokeiluja eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen. Oppilas osaa esitellä tuloksiaan eri tavoin.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristö ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4	
Opetuksen tavoite: **T7** ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä.	
1. lk	2. lk
Oppilas kuvailee, vertailee ja luokittelee eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeää niitä.	Oppilas kuvailee, vertailee ja luokittelee monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeää niitä.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristö ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4	
Opetuksen tavoite: **T8** opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita.	
1. lk	2. lk
Oppilas toimii turvallisesti ja noudattaa annettuja ohjeita.	Oppilas toimii turvallisesti ja ymmärtää annettujen ohjeiden perusteluja.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristö ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L3	
Opetuksen tavoite: **T9** ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien	
1. lk	2. lk

Oppilas tutustuu koulun teknologiaan. Hän kokeilee erilaisia laitteita yksin ja yhdessä.	Oppilas tutustuu arjen erilaisiin teknologisiin laitteisiin. Hän rakentaa, keksii ja luo uutta yksin ja yhdessä toimien.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristö ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L3	
Opetuksen tavoite: **T10** ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista.	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee itseilmaisua ja toisten kuuntelemista.	Oppilas pystyy toimimaan ryhmän jäsenenä. Hän harjoittelee tunnetaitoja.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristö ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L3	
Opetuksen tavoite: **T11** ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä.	
1. lk	2. lk
Oppilas käyttää yksinkertaisia ohjelmia tiedon hankkimiseen.	Oppilas osaa taltioida ja esittää havaintojaan yksinkertaisilla ohjelmilla.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristö ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L4, L5	

Tiedot ja ymmärrys	
Opetuksen tavoite: **T12** ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla.	
1. lk	2. lk
Oppilas jäsentää ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla.	Oppilas jäsentää ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristö ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1	
Opetuksen tavoite: **T13** ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajin	
1. lk	2. lk
Oppilas ymmärtää pienen alueen karttoja ja yksinkertaisia kuvia ja malleja.	Oppilas ymmärtää kartan perusperiaatteet ja osaa tulkita yksinkertaisia kuvia ja malleja.

Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristö ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4	
Opetuksen tavoite: **T14** rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista.	
1. lk	2. lk
Oppilas ilmaisee itseään ja mielipiteitään.	Oppilas harjoittelee perustelemaan näkemyksiään.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Kasvu ja kehitys S2 Kotona ja koulussa toimiminen S3 Lähiympäristö ja sen muutosten havainnointi S4 Tutkiminen ja kokeileminen S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L4	
Opetuksen tavoite: **T15** ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä.	
1. lk	2. lk
Oppilas tuntee terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä.	Oppilas tuntee ikäkautensa kasvun ja kehityksen piirteitä. Hän tietää elämän perusedellytykset.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Kasvu ja kehitys S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L3	

YMPÄRISTÖOPIN SISÄLTÖALUEET

S1 Kasvu ja kehitys		
T1- T15	1. lk	2. lk
Ihmisen keho, rakenne ja elintoiminnot L1	Oppilas tietää kehon osat ja tutustuu elämänkulkuun ja ihmisen elämänvaiheisiin.	Oppilas tunnistaa keskeiset elimet ja niiden toiminnan. Hän tietää asioita oman ikäkautensa kasvusta ja kehityksestä.
Mielen hyvinvointi ja tunnetaidot L2, L3	Oppilas tunnistaa erilaisia tunteita. Hän harjoittelee tunteiden ilmaisua ja säätelyä.	Oppilas jatkaa tunteiden ilmaisun ja säätelyn harjoittelua. Hän opettelee itsensä ja muiden arvostamista.
Terveys L3	Oppilas tutustuu terveellisen ravinnon, puhtauden, levon ja liikunnan merkitykseen ihmisen terveydelle.	Oppilas tutustuu terveellisen ravinnon, puhtauden, levon ja liikunnan merkitykseen ihmisen terveydelle.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen		
T1- T14	1. lk	2. lk

Turvataidot ja turvallisuusohjeet L3	Oppilas opettelee kulkemaan koulumatkansa turvallisesti. Oppilas tutustuu kodin ja koulun turvallisuusohjeisiin. Hän opettelee hakemaan ja hälyttämään apua.	Oppilas opettelee kulkemaan lähiliikenteessä turvallisesti.
Arjen tilanteet L3, L6	Oppilas tutustuu kouluun ja koulualueeseen opiskelupaikkana. Hän harjoittelee säänmukaista pukeutumista. Oppilas tutustuu erilaisiin töihin ja ammatteihin.	Oppilas harjoittelee arjen pieniä itsehoitotaitoja.
Teknologia L1, L3, L5	Oppilas harjoittelee koululla olevien laitteiden esim. ympäristöopin välineiden käyttöä. Hän tutustuu tietoteknisiin välineisiin ja niiden käyttöön.	Oppilas harjoittelee koululla olevien laitteiden esim. ympäristöopin välineiden käyttöä. Oppilas käyttää ikätasonsa mukaisia ohjelmia.
Yhteistyötaidot, fyysinen koskemattomuus ja kiusaamisen ehkäiseminen L1, L3	Oppilas harjoittelee arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa ja fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista.	Oppilas harjoittelee arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa ja fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista. Oppilas harjoittelee koululaisen työskentelytaitoja esim. yksinkertaisia oppimisstrategioita.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi		
T1-T15	1. lk	2. lk
Lähiympäristön havainnointi ja tutkiminen, rakennettu ympäristö L1, L2	Oppilas havainnoi lähiympäristöä eri vuodenaikoina (mm. säähavainnot) ja tutustuu alueen rakennettuihin kohteisiin.	Oppilas havainnoi lähiympäristöä eri vuodenaikoina ja tutustuu alueen rakennettuihin kohteisiin.
Eliöt ja erilaiset elinympäristöt eri vuodenaikoina L1, L2	Oppilas opettelee tunnistamaan elollista ja elotonta luontoa. Oppilas tutustuu lähiympäristön ja pihan eliöstöön.	Oppilas tunnistaa kodin, pihan ja lähiympäristön kasveja ja eläimiä. Hän tunnistaa kasvin osat. Oppilas ymmärtää, että eliöitä voidaan luokitella eri tavoin.
Erilaisia alueita L1	Oppilas tutustuu yksinkertaiseen Suomen karttaan ja perustietoihin Suomesta.	Oppilas hahmottaa maapallon erilaisia alueita.

Karttataidot, geomedia L1, L2, L4	Oppilas harjoittelee huoneen kartan ja pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä. Oppilas tietää, että diagrammeilla voidaan havainnollistaa erilaisia ympäristöopin asioita.	Oppilas harjoittelee pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä. Hän tutustuu oman asuinalueensa ja Suomen karttaan.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen		
T1-T14	1. lk	2. lk
Tutkimustehtävät, ongelmanratkaisu ja keksiminen L1, L5, L7	Lukuvuoden sisällöistä valitaan tutkimus- ja, ongelmanratkaisuja keksimistehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen eri vaiheita. Esim. kasvien kasvattaminen ja niistä huolehtiminen.	Lukuvuoden sisällöistä valitaan tutkimus-, ongelmanratkaisu- ja keksimistehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen eri vaiheita. Esim. lämpötilan vaihtelun tutkiminen ja kokeita valolla ja varjolla.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen		
T1-T15	1. lk	2. lk
Ravinto ja ravintoketjut L1, L3	Oppilas tutustuu puutarhan ja metsän satoon.	Oppilas tutustuu kotimaisen ravinnon tuotantoon ja ravintokasveihin. Oppilas hahmottaa yksinkertaisia ravintoketjuja.
Vesi, valo, ilma, lämpö L7	Oppilas tutkii veden ominaisuuksia ja olomuotoja. Oppilas tutustuu ilman ominaisuuksiin ja ilmiöihin. Oppilas havainnoi ilman lämpötilaeroja eri vuodenaikoina.	Oppilas ymmärtää puhtaan veden merkityksen. Oppilas tutustuu valon lähteisiin. Oppilas opettelee käyttämään lämpömittaria.
Maapallo ja avaruus L1	Oppilas tutustuu vuodenaikoihin ja käsitteisiin vuosi, kuukausi ja vuorokausi.	Oppilas oppii käsitteet vuosi, kuukausi ja vuorokausi. Hän ymmärtää Auringon ja Maapallon liikkeen yhteyden näihin ilmiöihin.

S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen		
T1-T15	1. lk	2. lk
Luonnonvarojen kestävä käyttö L3, L7	Oppilas opettelee kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä.	Oppilas opettelee kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Hän osallistuu

	Oppilas pohtii omien tekojen merkitystä lähiympäristölle.	ympäristövastuulliseen toimintaan, esim. lähiympäristön tilan ja kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen.
Viihtyisä ympäristö L7	Oppilas harjoittelee huolehtimaan omista ja yhteisistä tavaroista. Oppilas tutustuu omaan kotiseutuunsa.	Oppilas harjoittelee huolehtimaan omista ja yhteisistä tavaroista. Oppilas tutustuu omaan kotiseutuunsa ja sen merkitykseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Opittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämisehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat
- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa
- edistyminen havaintojen tekemisessä
- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.

14.4.6 USKONTO

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan

uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen

T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3	L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1	L1
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	S1	L2, L7
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2	L2, L3, L7
T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	S1, S3	L2, L6, L7
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	S3	L3, L7
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman

uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta.

S2 Uskontojen maailma: Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonnottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille.

Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:
- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja

sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin jouluun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämänkaareen liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenkiertoon ja elämänkaareen liittyviä juhlia. Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonnottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämänkysymysten pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.

EVANKELIS-LUTERILAINEN USKONTO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

EVANKELIS-LUTERILAISEN USKONNON TAVOITTEET

Opetuksen tavoite: **T1** herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	
1. lk	2. lk
Oppilas tietää mihin uskontokuntaan hän ja hänen perheensä kuuluu.	Oppilas tietää mihin uskontokuntaan hän, hänen perheensä ja lähisukunsa kuuluu.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3	

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L4	
Opetuksen tavoite: **T2** ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	
1. lk	2. lk
Oppilas tutustuu Raamatun kertomuksiin. Oppilas tunnistaa oman uskonnon keskeisimmän symbolin, ristin.	Oppilas tutustuu Raamatun kertomuksiin. Oppilas tunnistaa oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1	
Opetuksen tavoite: **T3** ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	
1. lk	2. lk
Oppilas tuntee oman uskonnon vuodenkierron pääpiirteittäin (merkittävimmät juhlat ja niiden ajankohdat). Oppilas tutustuu juhlien sisältöön ja niiden erilaisiin viettotapoihin.	Oppilas tietää, miksi vuodenkierrossa keskeisiä juhlapyhiä vietetään. Oppilas tutustuu oman uskonnon perinteisiin ja tapoihin.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L7	
Opetuksen tavoite: **T4** kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	
1. lk	2. lk
Oppilas tietää, että on olemassa myös muita uskontoja kuin oma uskonto. Eri uskontojen ohella oppilas tutustuu myös käsitteeseen uskonnottomuus.	Oppilas tutustuu lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin. Oppilas tunnistaa joitakin yhtäläisyyksiä ja eroja oman sekä toisen uskonnon tavoissa ja juhlaperinteissä.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S2 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L3, L7	
Opetuksen tavoite: **T5** rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	
1. lk	2. lk
Oppilas rohkaistuu kertomaan arkisista kokemuksistaan. Oppilas harjoittelee tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan. Oppilas harjoittelee toisten kuuntelemista ja heidän ajatustensa kunnioittamista.	Oppilas rohkaistuu kertomaan arkisista kokemuksistaan. Oppilas harjoittelee tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan. Oppilas harjoittelee toisten kuuntelemista ja heidän ajatustensa kunnioittamista.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L6, L7	
Opetuksen tavoite: **T6** ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee eläytymistä toisen ihmisen asemaan. Oppilas harjoittelee tunnistamaan oikean ja väärän.	Oppilas tietää, että ihmisillä on erilaisia ajatuksia ja vakaumuksia. Oppilas harjoittelee ymmärtämään ja kunnioittamaan myös erilaisia ajattelutapoja ja vakaumuksia. Oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L6, L7	

Opetuksen tavoite: **T7** ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	
1. lk	2. lk
Oppilas osaa nimetä muutamia asioita, joista hän voi ottaa vastuuta omassa arjessaan. Oppilas pohtii, kuinka hän voi omalta osaltaan vaikuttaa oman lähipiirinsä hyvinvointiin.	Oppilas pohtii, kuinka hän voi omalta osaltaan vaikuttaa oman lähipiirinsä hyvinvointiin. Oppilas osaa nimetä joitakin tapoja, joilla hän voi huolehtia ympäristöstä ja luonnosta.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L3, L7	
Opetuksen tavoite: **T8** luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	
1. lk	2. lk
Oppilas rohkaistuu kertomaan omia mielipiteitään. Oppilas harjoittelee kuuntelemaan toisen kertomaa ja esittämään kysymyksiä.	Oppilas rohkaistuu kertomaan omia mielipiteitään. Oppilas harjoittelee perustelemaan mielipiteitään. Oppilas harjoittelee kuuntelemaan toisen kertomaa ja esittämään kysymyksiä. Oppilas harjoittelee ymmärtämään myös eriäviä mielipiteitä.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L5, L6, L7	

EVANKELIS-LUTERILAISEN USKONNON SISÄLTÖALUEET

S 1 Suhde omaan uskontoon	
1. lk	2. lk
Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämänkaareen liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenkiertoon ja elämänkaareen liittyviä juhlia.	Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.
Molemmat luokat 1-2	Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin jouluun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia.

S 2 Uskontojen maailma	
Molemmat luokat	Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin,

1-2	niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonnottomuus.

S 3 Hyvä elämä	
1. lk	2. lk
Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämänkysymysten pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin.	Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö.
Molemmat luokat 1-2	Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat: - edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä - edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa - edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

ORTODOKSINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yhteys ortodoksisuuteen ja muihin kirkkoihin tai katsomuksiin. Opetuksessa aloitetaan mysteerioiden tarkastelu osana perheen ja lapsen omaa elämää. Tutustutaan alustavasti oman uskonnon piirteisiin ja kirkon keskeisiin käsitteisiin, sanastoon ja symboleihin sekä erilaisiin jumalanpalveluksiin. Tutkitaan kirkkoa rakennuksena. Tutustutaan omaan seurakuntaan sekä ortodoksisen kirkkovuoden keskeisimpiin juhliin vuoden kristillisen juhlakierron mukaisesti. Tarkastelussa otetaan huomioon kirkkovuoden juhlien perinteet ja tavat sekä joitakin niihin liittyviä pyhiä ihmisiä. Tutustutaan oppilaan omaan nimikkopyhään.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan oman luokan oppilaiden, koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin ja uskonnottomuuteen koulun arjen tapahtumien ja juhlien yhteydessä. Opetuksessa huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma. Tutustutaan oppilaan ortodoksiseen perinnetaustaan osana monikulttuurista ortodoksisuutta.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksiseen ihmiskäsitykseen liittyvä opetus vapaudesta ja vastuusta sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Perehdytään vastuuseen ympäristöstä ja luonnosta sekä tunnistetaan elämän ainutkertaisuus. Pyritään eläytymään toisen asemaan ja pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rehellisyys, huolenpito, rakkaus niin perheessä kuin kouluyhteisössäkin. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Tarkastellaan elämää ja kuolemaa sekä eettisiä kysymyksiä Vanhan ja Uuden Testamentin kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.

ORTODOKSINEN USKONTO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

ORTODOKSISEN USKONNON TAVOITTEET

Opetuksen tavoite: **T1** herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	
1. lk	2. lk
Oppilaasas herää mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan. Oppilas tietää oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.	Oppilaassa herää mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan. Oppilas tuntee oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L4	
Opetuksen tavoite: **T2** ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	
1. lk	2. lk
Oppilas tutustuu Raamattuun ja keskeisiin ortodoksisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin.	Oppilas tutustuu Raamatun kertomuksiin. Oppilas tunnistaa oman uskonnon keskeisiä ortodoksisia käsitteitä, kertomuksia ja symboleita
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1	
Opetuksen tavoite: **T3** ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	
1. lk	2. lk
Oppilas tuntee kirkkovuoden kierron pääpiirteittäin. Oppilas tutustuu juhlien sisältöön ja niiden erilaisiin viettotapoihin.	Oppilas tietää, miksi keskeisiä juhlapyhiä vietetään. Oppilas tutustuu ortodoksisiin perinteisiin ja tapoihin.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L7	
Opetuksen tavoite: **T4** kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	
1. lk	2. lk
Oppilas tietää, että on olemassa myös muita uskontoja kuin oma uskonto ja on olemassa myös muita katsomuksia.	Oppilas tutustuu lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin. Oppilas osaa nimetä joitakin yhtäläisyyksiä ja eroja oman sekä toisen uskonnon tavoissa ja juhlaperinteissä.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S2 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L3, L7	
Opetuksen tavoite: **T5** rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	
1. lk	2. lk
Oppilas rohkaistuu kertomaan arkisista kokemuksistaan. Oppilas harjoittelee tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan.	Oppilas rohkaistuu kertomaan arkisista kokemuksistaan. Oppilas harjoittelee tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan.

Oppilas harjoittelee kuuntelemaan toisia ja kunnioittamaan heidän ajatuksiaan.	Oppilas harjoittelee kuuntelemaan toisia ja kunnioittamaan heidän ajatuksiaan
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L6, L7	
Opetuksen tavoite: **T6** ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee eläytymistä toisen ihmisen asemaan sekä pyrkii kunnioittamaan toisen ajatuksia. Oppilas harjoittelee tunnistamaan oikean ja väärän.	Oppilas harjoittelee ymmärtämään ja kunnioittamaan myös erilaisia ajattelutapoja ja vakaumuksia. Oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L6, L7	
Opetuksen tavoite: **T7** ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	
1. lk	2. lk
Oppilas osaa nimetä asioita, joista hän voi ottaa vastuuta omassa arjessaan. Oppilas pohtii, kuinka hän voi omalta osaltaan vaikuttaa oman lähipiirin hyvinvointiin.	Oppilas pohtii, kuinka hän voi omalta osaltaan vaikuttaa oman lähipiirin hyvinvointiin. Oppilas osaa nimetä joitakin tapoja, joilla hän voi huolehtia ympäristöstä ja luonnosta.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L3, L7	
Opetuksen tavoite: **T8** luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	
1. lk	2. lk
Oppilas rohkaistuu kertomaan omia mielipiteitään. Oppilas harjoittelee kuuntelemaan toisen kertomaa ja esittämään kysymyksiä.	Oppilas rohkaistuu kertomaan omia mielipiteitään. Oppilas harjoittelee perustelemaan mielipiteitään.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L5, L6, L7	

ORTODOKSISEN USKONNON SISÄLTÖALUEET

S1 Suhde omaan uskontoon	
1. lk	2. lk
Opetuksessa huomioidaan perheiden erilaisuus ja ekumeeniset perheet sekä mysteeriot (kaste, mirhavoitelu ja ehtoollinen) osana perheen ja lapsen omaa elämää.	Tutustutaan Raamatun kertomuksiin ja evankeliumeihin. Tutustutaan ortodoksisen kirkon tärkeimpiin rukouksiin, jumalanpalveluksiin ja kirkkorakennukseen.

Tutustutaan alustavasti oman uskonnon sanastoon, symboleihin ja tapoihin (ristinmerkki, rukous, ikoni, paasto). Tutustutaan oppilaan nimikkopyhään. Tutustutaan Raamatun kertomuksiin Jumalan rakkaudesta ja huolenpidosta.	Tutustutaan pyhään ja arkeen osana kirkkovuoden kulkua. Tutustutaan ortodoksisen seurakunnan toimintaan.
1-2lk Tutustutaan kirkkovuoden tärkeimpiin juhliin ja niihin liittyviin tapoihin. Tarkastellaan pyhien ihmisten ikoneja ja tapahtumaikoneja.	

S2 Uskontojen maailma	
1. lk	2. lk
Tutustutaan oman koulun uskontoihin ja niiden tapoihin	Tutustutaan oman koulun uskontoihin ja uskonnottomuuteen.
1-2lk Opetuksessa huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma.	

S3 Hyvä elämä	
1. lk	2. lk
Pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä, kuten lähimmäisen kunnioittaminen ja huomioonottaminen sekä anteeksiantaminen. Tarkastellaan elämään liittyviä kysymyksiä Raamatun kertomusten ja arjen esimerkkien avulla. Harjoitellaan tunteiden sekä oman mielipiteen ilmaisua ja toisten mielipiteiden kunnioittamista.	Pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten rehellisyys, vapaus ja vastuu sekä lähimmäisenrakkaus. Tarkastellaan elämän ja kuoleman kysymyksiä Raamatun kertomusten ja arjen esimerkkien avulla. Harjoitellaan tunteiden sekä oman mielipiteen ilmaisua ja toisten mielipiteiden kunnioittamista.
1-2lk Pohditaan YK:n Lapsenoikeuksien merkitystä oppilaan omassa elämässä	

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:
- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

KATOLINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan katoliseen uskontoon oppilaan perheen kautta. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkon jäsenyys, kaste ja pyhä messu, ristinmerkki, Pyhä Kolminaisuus, Jeesus Kristus ja Jeesuksen elämän päätapahtumat. Tutustutaan keskeisiin katolisen uskonnon päivittäisiin rukouksiin. Tutkitaan Raamatun kuvausta elämän synnystä. Opetuksessa tutustutaan Raamatun asemaan pyhänä kirjana sekä kirkkovuoden suuriin juhliin. Tutustutaan omaan seurakuntaan ja kirkkorakennukseen sekä tarkastellaan Neitsyt Mariaa ja joitakin pyhiä ihmisiä.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma tausta ja sen mahdollinen monikulttuurisuus ja moniuskontoisuus. Tutustutaan oman luokan, oman koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin sekä uskonnottomuuteen osana arkea ja juhlaa. Tutkitaan katolisen perinteen yhtäläisyyksiä muiden uskontojen ja katsomusten kanssa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa pohditaan Vanhan testamentin ja Uuden testamentin kertomusten avulla hyvän ja pahan tunnistamista ja erottamista. Pohditaan toisista välittämisen ja rehellisyyden merkitystä. Perehdytään vastuuseen luonnosta ja maailmasta sekä tarkastellaan vastuuta luomiskertomuksen antamana tehtävänä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Opiskellaan alustavasti uskonnon keskeiset käsitteet kuten syntiinlankeemus, anteeksisaaminen ja -antaminen, oma ja yhteinen hyvä sekä näihin liittyvät keskeiset käskyt.

ISLAM

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan islamiin oman perheen kautta. Opiskellaan alustavasti islamilaisen kalenterin juhlat sekä ihmisen elämänkaareen liittyvät perinteet. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat islamin opin perusteet: Jumalan ykseys, profeetat, pyhät kirjat, usko näkymättömään. Tutustutaan alustavasti Koraaniin ja perimätietoon sekä Islamilaiseen yhteisöön. Tarkastellaan islamin monimuotoisuutta ilmiönä sekä moskeijan merkitystä muslimeille. Pohditaan muslimin uskonnollisia velvollisuuksia.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden pyhiin rakennuksiin, juhlaperinteisiin sekä uskonnottomaan tapakulttuuriin.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaari ja siihen liittyvät elämänkysymykset. Keskeisiä sisältöjä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja lasten oikeudet. Pohditaan toisen asemaan eläytymistä. Tutustutaan islamin oikeuksiin ja velvollisuuksiin perhe-elämässä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Keskeisinä opittavina sisältöinä ovat hyvän elämän perusteet islamissa. Lisäksi tarkastellaan oman perheen tapakulttuuria ja pohditaan erilaisuuden hyväksymistä.

JUUTALAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan juutalaisuuteen oman perheen kautta. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat juhlat, niiden suhde juutalaiseen

kalenteriin, elämänkaareen liittyvät perinteet sekä juutalaisuuden opin perusteet: Jumalan ykseys, Toora, Tanach ja muut merkittävät uskonnolliset kirjat ja usko näkymättömään. Tutustutaan juutalaiseen seurakuntaan ja tarkastellaan juutalaisuuden monimuotoisuutta ilmiönä. Perehdytään synagogaan juutalaisten elämän keskuksena.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin ja juhlaperinteisiin, oman alueen pyhiin rakennuksiin sekä uskonnottomuuteen perinteiden keskellä.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaareen liittyvät asiat. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämänkysymysten pohdinta ja avataan juutalaista näkökulmaa niihin. Tärkeitä pohdittavia kysymyksiä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä toisen asemaan eläytyminen. Opetuksessa tutustutaan juutalaisuuteen perhe-elämässä sekä oman perheen tapakulttuuriin ja hyvän elämän perusteisiin juutalaisuudessa. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta.

14.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on tärkeätä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja

kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 1-2 elämänkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua	S1-S4	L1, L2, L4
T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin	S2	L1, L2, L7
T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua	S1	L1, L2, L7
T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä	S1-S4	L1, L2, L7
T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia	S1-S4	L1, L3, L4
T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä	S1-S4	L1, L3, L7
T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja	S2	L2, L4
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita	S1-S4	L2, L3, L7
T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa	S4	L3, L5, L7

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioivaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämänkatsomustiedossa ovat
- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

ELÄMÄNKATSOMUSTIEDON TAVOITTEET

Opetuksen tavoite: **T1** ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee tulemaan toimeen toisten lasten kanssa ja kuuntelemaan heidän mielipiteitään.	Oppilas harjaantuu toiminaan toisten lasten kanssa ja oppii huomioimaan toisten mielipiteitä.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3, S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L4	

Opetuksen tavoite: **T2** rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin	
1. lk	2. lk

Oppilas harjoittelee tunnistamaan tunteita ja niiden ilmaisemista.	Oppilasta rohkaistaan oman ajattelun ja tunteiden ilmaisemiseen.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S2 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L7	

Opetuksen tavoite: **T3** ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee tunnistamaan ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja.	Oppilas opettelee arvostamaan omia ja toisten näkökulmia.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L7	

Opetuksen tavoite: **T4** edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee keskustelutaitoja.	Oppilas harjoittelee esittämään kysymyksiä ja perustelemaan mielipiteitään.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3, S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L7	

Opetuksen tavoite: **T5** ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia	
1. lk	2. lk
Oppilas tutustuu omaan lähiympäristöönsä ja harjoittelee havaitsemaan omien valintojensa vaikutusta siihen	Oppilas opettelee havaitsemaan arkipäivän elämän syy- seuraussuhteita ja vastuullisuutta omassa toiminnassaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3, S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L3, L4	

Opetuksen tavoite: **T6** rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee pohtimaan oikean, väärän ja hyvän merkityksiä.	Oppilas pohtii, mitä kuuluu hyvään elämään. Oppilasta rohkaistaan arvioimaan oikean ja väärän erottamista sekä ihmisen hyvyyttä.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3, S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L3, L7	

Opetuksen tavoite: **T7** opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja	
1. lk	2. lk
Oppilas tutustuu erilaisiin elämäntapoihin omassa lähiympäristössään	Oppilas tutustuu lähiympäristönsä koti- ja kulttuuritaustoihin.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S2 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L3, L7	

Opetuksen tavoite: **T8** ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita	
1. lk	2. lk
Oppilas tutustuu ystävyyden sisältöihin.	Oppilas tutustuu ihmisten yhteiselämän perusteisiin erilaisissa arkipäivän tilanteissa ja yhteisöissä.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3, S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L3, L7	

Opetuksen tavoite: **T9** ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa	
1. lk	2. lk
Oppilas tutustuu oman lähiympäristön luontoon ja tarkastelee toimintansa vaikutusta siihen.	Oppilas etsii luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia ja opettelee kunnioittamaan ympäristöään.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L3, L5, L7	

ELÄMÄNKATSOMUSTIEDON SISÄLTÖALUEET

S1 Kasvaminen hyvään elämään	
1. lk	2. lk
Tutustutaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiin ja niiden erottamiseen. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.	Pohditaan yhdessä oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista. Käsitellään hyvän elämän sekä ihmisen hyvyyden teemoja.
1-2lk Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua.	

S2 Erilaisia elämäntapoja

1. lk	2. lk
Käsitellään aihepiirejä minä ja muut omassa lähiympäristössään. Aiheina ovat esimerkiksi minä itse, minun perheeni ja kotini, perheeni juhlat sekä erilaiset perheet.	Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan. Tutustutaan esimerkiksi erilaisiin kulttuureihin ja uskontoihin omassa koulussa ja elinpiirissä.
1-2lk Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” Tutustutaan erilaisiin tapoihin elää ja ajatella. Ohjataan oppilaan minäkäsityksen vahvistumista sekä kasvatetaan erilaisuutta hyväksyvää ajattelutapaa.	

S3 Yhteiselämän perusteita	
1. lk	2. lk
Tutustutaan ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä oppilaan elämän arkipäivän tilanteissa. Miten nämä asiat näkyvät esimerkiksi kotona, koulussa, harrastuksissa, liikenteessä ja peleissä/leikeissä.	Pohditaan syventäen ihmisten yhteiselämään vaikuttavia tekijöitä kuten erilaisia käytänteitä, tapoja ja sopimuksia erilaisissa tilanteissa. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lasten asemaan erilaisissa yhteisöissä.
1-2lk Pohditaan, miksi ihmisten yhdessä elämiseen tarvitaan sääntöjä, keskinäistä luottamusta ja rehellisyyttä. Opetuksessa annetaan mahdollisuus tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen harjoitteluun.	

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus	
1. lk	2. lk
Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen.	Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia. Harjoitellaan kunnioittavaa suhtautumista ympäristöä kohtaan.
1-2lk Tutkitaan ympäristöä lähtien oppilaan omasta lähiympäristöstä ja laajentaen erilaisiin elämänmuotoihin maapallolla. Pohditaan myös elämän rajallisuutta ja harjoitellaan huomaamaan oman toiminnan vaikutus ympäristöön. Tutustutaan erilaisiin kertomuksiin maailman synnystä.	

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämänkatsomustiedossa ovat
- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

14.4.8 MUSIIKKI

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 1-2 musiikin opetuksessa oppilaat voivat yhdessä havaita ja kokea, kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen ja kuinka musiikillinen toiminta luo parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Musiikin opetus tukee kinesteettisen ja auditiivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä myönteisen musiikkisuhteen kehittymistä. Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. Oppilaiden luovaa musiikillista ajattelua sekä esteettistä ja musiikillista ymmärrystä edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat

suunnitella ja toteuttaa erilaisia äänikokonaisuuksia sekä käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen	S1-S4	L2, L7
Musisointi ja luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L1, L2, L4
T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen	S1-S4	L1, L4
T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja	S1-S4	L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta	S1-S4	L2, L4
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen perusperiaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa	S1-S4	L7
Oppimaan oppiminen musiikissa		

T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat tutustuvat musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto: Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja

vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 1-2

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

MUSIIKKI IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

MUSIIKIN TAVOITTEET

Osallisuus
Opetuksen tavoite:

T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä.	Oppilas osallistuu taitojensa mukaan yhteismusisointiin.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3, S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L7	

Musisointi ja luova tuottamien	
Opetuksen tavoite: **T2** ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee äänenkäyttöä monipuolisesti laulujen ja laululeikkien avulla. Oppilas harjoittelee toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä.	Oppilas harjoittelee äänenkäyttöä monipuolisesti laulujen ja laululeikkien avulla sekä tutustuu omaan ääneensä laulaen ja puhuen. Oppilas kehittää toimintaansa musiikillisen ryhmän jäsenenä.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3, S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L4	
Opetuksen tavoite: **T3** kannustaa oppilaita kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen	
1. lk	2. lk
Oppilas käyttää leikkiä ja liikettä musiikkiin eläytymisessä sekä musiikkikäsitteiden opiskelussa.	Oppilas käyttää laulua, soittoa, leikkiä ja liikettä musiikkiin eläytymisessä sekä musiikkikäsitteiden opiskelussa.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3, S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4	
Opetuksen tavoite: **T4** antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjata heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee rytmistä keksintää ja improvisointia ryhmän jäsenenä liikkuen.	Oppilas harjoittelee rytmistä keksintää ja improvisointia ryhmän jäsenenä liikkuen, soittaen ja laulaen.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3, S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L5, L6	

Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito	
Opetuksen tavoite: **T5** innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta	
1. lk	2. lk

Oppilas kuuntelee aktiivisesti monenlaista ikäkauteen sopivaa musiikkia, keskittyen erityisesti lastenmusiikkiin.	Oppilas kuuntelee aktiivisesti eläytyen monenlaista ikäkauteen sopivaa musiikkia eri aikakausilta ja musiikin eri lajeista keskittyen erityisesti lastenmusiikkiin.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3, S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L4	
Opetuksen tavoite: **T6** auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen perusperiaatteita musisoinnin yhteydessä	
1. lk	2. lk
Oppilas tutustuu musiikin käsitteisiin ja niihin liittyviin merkintätapoihin leikkien.	Oppilas tutustuu musiikin käsitteisiin ja niihin liittyviin merkintätapoihin musisoiden ja leikkien.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3, S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L4	

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa	
Opetuksen tavoite: **T7** ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti musisoinnissa	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee soitinten asianmukaista käsittelyä ja ohjeiden kuuntelua.	Oppilas harjoittelee soitinten asianmukaista käsittelyä ja ohjeiden kuuntelua.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3, S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L7	

Oppimaan oppiminen musiikissa	
Opetuksen tavoite: **T8** tarjoaa oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa	
1. lk	2. lk
Oppilas on osana yhdessä toteutettavaa musiikillista esitystä.	Oppilas harjoittelee tavoitteellista työskentelyä. Oppilas oppii ymmärtämään harjoittelun merkityksen.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3, S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1	

MUSIIKIN OPETUKSEN SISÄLTÖALUEET

S1 Miten musiikissa toimitaan	
1. lk	2. lk
Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen.	Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen.

Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.	Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

S2 Mistä musiikki muodostuu	
1. lk	2. lk
Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen (melodian suunta, perussyke, sanarytmi, kaikurytmi, voimakas-hiljainen). Tehdään perussykettä vahvistavia rytmiharjoituksia. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.	Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen (melodian suunta, tasajakoinen-kolmijakoinen, sana- ja melodiarytmi, kaikurytmi, tauon käsite, voimakas-hiljainen, soolo-tutti). Tehdään perussykettä vahvistavia rytmiharjoituksia. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:	
1. lk	2. lk
Oppilasta ohjataan kiinnittämään huomiota lauluasentoon istuen ja seisten. Havainnoidaan arjen ääniympäristöjä ja hyödynnetään näitä musiikillisessa keksinnässä, kuten äänimaisemien tekemisessä.	Oppilasta ohjataan kiinnittämään huomiota lauluasentoon istuen ja seisten. Havainnoidaan arjen ääniympäristöjä ja hyödynnetään näitä musiikillisessa keksinnässä, kuten äänimaisemien tekemisessä. Käytetään mahdollisuuksien mukaan teknologisia sovelluksia.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto:	
1. lk	2. lk
Lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä valittaessa huomioidaan oppilaiden ikäkausi, paikallisuus, oppilaiden omat kulttuuritaustat, vuodenkierto, sekä mahdolliset merkkivuodet ja erikoistapahtumat lukuvuoden aikana. Ohjelmiston valinnassa otetaan myös huomioon eheyttäminen muihin oppiaineisiin. Luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin	Lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä valittaessa huomioidaan oppilaiden ikäkausi, paikallisuus, oppilaiden omat kulttuuritaustat, vuodenkierto, sekä mahdolliset merkkivuodet ja erikoistapahtumat lukuvuoden aikana. Oppilaita osallistetaan ohjelmiston suunnittelussa mahdollisuuksien mukaan. Ohjelmiston valinnassa otetaan myös huomioon eheyttäminen muihin oppiaineisiin. Luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta

	ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat
- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

14.4.9 KUVATAIDE

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa

tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 1-2 luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Ilmaisun taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä tuetaan eri aistien ja koko kehon yhteistyöllä. Oppilaita ohjataan käyttämään mielikuvia, kuvataiteen käsitteistöä ja kuvallisen tuottamisen keinoja. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen taideoppimiseen. Kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla. Opetuksessa rohkaistaan toimimaan yhdessä, jakamaan kokemuksia sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta kuvallisesta työskentelystä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6

materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja		
T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen

valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet

toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessa
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessa.

KUVATAITEEN TAVOITTEET

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu
Opetuksen tavoite: **T1** kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä
1.- 2. lk: Oppilas harjoittelee havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja tekee taidetta.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L3, L4, L5
Opetuksen tavoite: **T2** rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan
1.-2. lk: Oppilas keskustelee havainnoistaan ja ajatuksistaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L4, L5, L6
Opetuksen tavoite: **T3** innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla
1.-2. lk: Oppilas nauttii havaintojen ja ajatuksien ilmaisemisesta kuvallisesti tuottaen.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L3, L4, L5

Kuvallinen tuottaminen
Opetuksen tavoite: **T4** innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja
1.-2. lk: Oppilas intoutuu kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelee kuvallisia ilmaisutapoja.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L3, L5, L6
Opetuksen tavoite: **T5** kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa
1.-2. lk: Oppilas tekee pitkäjänteistä kuvallista työskentelyä yksin ja yhdessä muiden kanssa.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L3, L5
Opetuksen tavoite: **T6** kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa
1.-2. lk: Oppilas tutustuu kuvallisen vaikuttamisen keinoihin omissa ja muiden kuvissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L4, L7

Visuaalisen kulttuurin tulkinta
Opetuksen tavoite: **T7** ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä
1.-2. lk: Oppilas tutustuu kuvataiteen peruskäsitteisiin ja ilmenemismuotoihin.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4, L5, L6
Opetuksen tavoite:

T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössä	
1.-2. lk: Oppilas tunnistaa erilaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin esiintymismuotoja lähiympäristössä. Oppilas tunnistaa erilaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin esiintymismuotoja lähiympäristössä.	
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L3, L6, L7	
Opetuksen tavoite: **T9** innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta	
1. lk	2. lk
Oppilas tarkastelee omaa elinympäristöään ja tekee kuvia.	Oppilas tarkastelee omaa elinympäristöään, aikakausia ja kulttuureja ja tekee kuvia tutustumisen pohjalta.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L5, L6	

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen
Opetuksen tavoite: **T10** ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja
1.-2. lk: Oppilas tunnistaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L3, L6, L7
Opetuksen tavoite: **T11** kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys
1.-2. lk: Oppilas tekee huomioita kulttuurisesta moninaisuudesta ja käyttää kestävän kehityksen työtapoja ja materiaaleja.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L4, L7

KUVATAITEEN OPETUKSEN SISÄLTÖALUEET

S1 Omat kuvakulttuurit	
1. lk	2. lk
Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä	Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä

oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.	oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit	
1. lk	2. lk
Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.	Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.

S3 Taiteen maailmat	
1. lk	2. lk
Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.	Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessa

- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessa.

14.4.10 KÄSITYÖ

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisen maailman tuntemus luo perustaa kestävälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 1-2 käsityön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsityön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsityön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsityö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja työskentelyä. Käsityön kasvatustehtävänä

on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön	S1-S4	L1, L2
T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta	S1, S2, S3	L1, L4, L5
T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa	S1-S5	L1, L7
T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti	S2-S4	L4, L6
T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	S1-S6	L1, L3

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että kokonaisen käsityön prosessi toteutuu ja erilaiset materiaalit ja työtavat tulevat tutuksi. Työskennellään yhteisten ilmiöiden parissa useiden oppiaineiden kanssa.

S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

S5 Dokumentointi: Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

S6 Arviointi: Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda pedagogisesti erilaisia työtapoja ja vuorovaikutustilanteita, joilla tuetaan sekä yksilöllistä käsityötaitojen oppimista ja suunnittelua että yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet sekä tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Käsityön toiminnallinen oppiminen edellyttää riittävästi aikaa, tilaa ja ohjausta.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoittelemiseen. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.

Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat
- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa
- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa
- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

KÄSITYÖN OPETUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

KÄSITYÖN TAVOITTEET

Opetuksen tavoite: **T1** rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön	
1.-2. lk: Oppilaalla on tilaa omille ideoille, yrityksille ja erehdyksille.	
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3, S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2	
Opetuksen tavoite: **T2** ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee käsityötuotteen ideointia ja tuotteen tekemistä sekä lopputuloksesta kertomista.	Oppilas harjoittelee kokonaista käsityöprosessia ideoimalla, suunnittelemalla kuvallisesti, tekemällä ja esittelemällä käsityötuotteita erilaisia materiaaleja käyttäen.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L4, L5	
Opetuksen tavoite:	

T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa	
1. lk	2. lk
Oppilas harjoittelee käsityötuotteen suunnittelemista ja valmistamista.	Oppilas suunnittelee ja valmistaa käsityötuotteita ohjatusti luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3, S4, S5 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L7	
Opetuksen tavoite: **T4** opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti	
1. lk	2. lk
Oppilas tutustuu erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen vastuuntuntoisesti ja turvallisesti.	Oppilas tutustuu erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen vastuuntuntoisesti ja turvallisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S2, S3, S4 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L4, L6	
Opetuksen tavoite: **T5** tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	
1. lk	2. lk
Oppilaan itsetunto ja myönteinen minäkuva kehittyvät onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta.	Oppilaan itsetunto ja myönteinen minäkuva kehittyvät onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1, S2, S3, S4, S5, S6 Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L3	

KÄSITYÖN OPETUKSEN SISÄLTÖALUEET

S1 IDEOINTI	
1. lk	2. lk
• Lähtökohtana tunteet, tarinat sekä mielikuvitus, luonnon- ja rakennetut ympäristöt • Tutkitaan liikettä ja tasapainoa osana käsityöprosessia • Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista (sään mukainen pukeutuminen) • Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri, pinta	• Lähtökohtana tunteet, tarinat sekä mielikuvitus, luonnon- ja rakennetut ympäristöt • Tutkitaan liikettä ja tasapainoa osana käsityöprosessia • Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista (sään mukainen pukeutuminen) • Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri, pinta

S2 KOKEILU	
1. lk	2. lk

• Kokeillaan ohjatusti sekä kovia että pehmeitä materiaaleja (puu, metalli, muovi, kuidut, langat, kankaat, luonnon- ja kierrätysmateriaalit) sekä ainakin vuosiluokalle kuuluvia tekniikoita: ○ leikkaaminen ○ liimaaminen ○ sahaaminen ○ naulaaminen ○ käsin ompeleminen ○ erilaisia lankatekniikoita ○ pinnan viimeistely ja käsittely ○ oikeat otteet työvälineistä • Kokeilujen pohjalta jatketaan ideointia ja suunnittelua, edelleen ohjatusti • Myös kokeilu ja siitä tulevat johtopäätökset voivat olla itsessään tavoite	• Kokeillaan ohjatusti sekä kovia että pehmeitä materiaaleja (puu, metalli, muovi, kuidut, langat, kankaat, luonnon- ja kierrätysmateriaalit) sekä ainakin vuosiluokalle kuuluvia tekniikoita: ○ leikkaaminen ○ liimaaminen ○ sahaaminen ○ naulaaminen ○ käsin ompeleminen ○ erilaisia lankatekniikoita, virkkauksen alkeet ○ pinnan viimeistely ja käsittely ○ oikeat otteet työvälineistä • Kokeilujen pohjalta jatketaan ideointia ja suunnittelua, edelleen ohjatusti • Myös kokeilu ja siitä tulevat johtopäätökset voivat olla itsessään tavoite • Lisää materiaaleja ja vaativampia kokeiluja

S3 SUUNNITTELU	
1. lk	2. lk
• Ideointi ja kokeilut ovat suunnittelun pohjana • Suunnittelun pohjana esim. äänite, piirros, tarina, kuva • Käytetään piirtämistä, muovailua, rakentelua, palikoita ja soveltuvin osin tvt:aa suunnittelun pohjana	• Oppilaan oma ideointi ja kokeilut ovat suunnittelun pohjana • Käytetään piirtämistä, muovailua, rakentelua, palikoita ja soveltuvin osin tvt:aa suunnittelun pohjana

S4 TEKEMINEN	
1. lk	2. lk
• Valmistetaan omien ja yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita ja teoksia • Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja	• Valmistetaan omien ja yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita ja teoksia • Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja

S5 DOKUMENTOINTI	
1. lk	2. lk
• Tutustutaan TVT:n mahdollisuuksiin ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana	• Tutustutaan TVT:n mahdollisuuksiin ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana

• Valmis tuotos kuvataan	• Valmis tuotos ja prosessin vaiheita kuvataan. • Dokumentoinnin tallentaminen

S6 ARVIOINTI	
1. lk	2. lk
• Harjoitellaan arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista prosessin edetessä • Harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä	• Harjoitellaan arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista prosessin edetessä • Harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoittelemiseen. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.

Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat - edistyminen työskentelyn sujuvuudessa - edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa - edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa - edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

14.4.11 LIIKUNTA

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista

omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoitteleminen. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä leikkien.”

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen pääpaino on havaintomotoristen taitojen ja motoristen perustaitojen oppimisessa, yhdessä tekemisessä ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä sekä liikuntaan liittyvien myönteisten kokemusten vahvistamisessa. Opetus tukee oppilaita auttamalla heitä kohtaamaan emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia	S1	L1, L3

liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla		
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina	S1	L3
T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä	S1	L3
T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito	S1	L3
T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa	S2	L2, L3, L6, L7
T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta	S2	L2, L6, L7
Psyykkinen toimintakyky		
T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.	S3	L1, L2, L3
T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja	S3	L1, L2

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksuja ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja

musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista.

Tutustutaan monipuolisin ja turvallisin tehtävin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 1-2 on tärkeää tunnistaa sellaiset motorisen oppimisen vaikeudet, joilla voi olla yhteyttä muihin oppimisen ongelmiin.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituksena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava ja kannustava palaute tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.

Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat

- edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä
- edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa
- edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa
- edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.

LIIKUNNAN OPETUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

LIIKUNNAN TAVOITTEET

FYYSINEN TOIMINTAKYKY
Opetuksen tavoite: **T1** Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla
1.-2. lk: Oppilas on fyysisesti aktiivinen. Hän kokeilee itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä ilmaisee rohkeasti itseään liikunnan avulla.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Monipuolisesti eri liikuntaleikkejä ja harjoitteita. Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L3
Opetuksen tavoite: **T2** Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.
1.-2. lk: Oppilas harjoittelee havaintomotorisia taitoja. Hän havainnoi itseään ja ympäristöään eri aistien avulla ja tekee tilanteisiin sopivia ratkaisuja.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Monipuolisia liikuntaleikkejä ja harjoitteita, joissa kehitetään kehon hahmotusta ja kehon koordinaatiota suhteessa toisiin oppilaisiin ja liikuntaympäristöihin. Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L3, L4
Opetuksen tavoite:

T3 Vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina.
1.-2. lk: Oppilas kehittää motorisia perustaitojaan (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot). Hän osaa soveltaa taitojaan eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Erilaisia motorisia harjoitteita, pelejä ja leikkejä, joissa käytetään välineitä tarkoituksenmukaisesti ja monipuolisesti. Esim. heittäminen, kiinniottaminen, potkaiseminen, kuljettaminen, hyppääminen, juokseminen Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L3
Opetuksen tavoite: **T4** Harjaannuttaa oppilasta liikkumaan erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla liikuntavälineillä ja telineillä.
1.-2. lk: Oppilas osaa liikkua erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla liikuntavälineillä ja telineillä.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Leikinomaisia harjoitteita erilaisia liikuntavälineitä ja telineitä hyödyntäen. Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L3
Opetuksen tavoite: **T5** Tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito.

1. lk	2. lk
Oppilas tutustuu vesiliikuntaan ja harjoittelee alkeisuimataitoa.	Oppilas tutustuu vesiliikuntaan ja vahvistaa alkeisuimataitoa.

Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Veteen tutustuminen, vesileikit ja alkeisuintitekniikat Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L3
Opetuksen tavoite: **T6** Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.
1.-2. lk: Oppilas osaa toimia asiallisesti ja turvallisuustekijät huomioiden liikuntatunneilla.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S1 Toiminnan säännöt eri pelissä ja leikeissä ja erilaisissa liikkumisympäristöissä. Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L3, L6, L7

SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY
Opetuksen tavoite: **T7** Ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa.
1.-2. lk: Oppilas osaa säädellä toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa liikuntatunneilla.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S2 Pelejä ja leikkejä pareittain ja erilaisissa ryhmissä. Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L3, L6, L7
Opetuksen tavoite: **T8** Tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta.
1.-2. lk: Oppilas osaa noudattaa sovittuja sääntöjä. Hän kantaa vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S2 Erilaisia leikkejä ja pelejä. Reilun pelin säännöt. Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L2, L6, L7

PSYYKKINEN TOIMINTAKYKY
Opetuksen tavoite:

T9 Tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.
1.-2. lk: Oppilas rakentaa myönteistä minäkäsitystä. Hän osaa työskennellä itsenäisesti ja ilmaisee itseään monipuolisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S3 Oppilas pääsee kokeilemaan monia erilaisia liikuntamuotoja erilaisissa liikuntaympäristöissä, jotka edesauttavat myönteisiä liikuntakokemuksia. Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2, L3
Opetuksen tavoite: **T10** Varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja.
1.-2. lk: Oppilas osaa suhtautua myönteisesti liikuntaan ja kokeilee rohkeasti toimintakykynsä rajoja.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet: S3 Oppilas pääsee kokeilemaan monia erilaisia liikuntamuotoja erilaisissa liikuntaympäristöissä, jotka edesauttavat myönteisiä liikuntakokemuksia. Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen: L1, L2

LIIKUNNAN OPETUKSEN SISÄLTÖALUEET

S1 FYYSINEN TOIMINTAKYKY	
1. lk	2. lk
Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksuja ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista. Tutustutaan monipuolisin ja turvallisin tehtävin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.	Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksuja ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista. Tutustutaan monipuolisin ja turvallisin tehtävin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.

S2 SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY	
1. lk	2. lk

Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta. .	Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

S3 PSYYKKINEN TOIMINTAKYKY	
1. lk	2. lk
Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.	Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituksena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava ja kannustava palaute tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.

Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat - edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä - edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa - edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa - edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.

14.4.12 OPPILAANOHJAUS

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden

asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoittelemiseen ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammateista.

15. Vuosiluokat 3-6

15.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa opetuksen järjestäjän tarjoamasta kieliohjelmasta. Oppilaita kannustetaan monipuoliseen kieltenopiskeluun. Ennen kielivalintojen tekemistä voidaan järjestää kielisuihkuja monipuolisten kielivalintojen toteutumiseksi. Kielisuihkuissa kieleen tai kieliin voidaan tutustua esimerkiksi laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Kielisuihkut voidaan toteuttaa muun toiminnan yhteydessä tai niille voidaan varata omia opetustuokioita.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttäen. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon

siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on tärkeää, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä tuodaan esiin, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 3-6.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tulemisen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävän elämäntavan omaksumiselle ja kestävän kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa

työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja

ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai

ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkutella ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävistä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan tvt:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen.

Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen*: Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tvt:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään

kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

15.3. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisesti päätettävät asiat on kirjattu oppiaineiden yhteyteen.

15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
L4 Monilukutaito
L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan omaa äidinkieltä. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	**Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä**	**Toinen kotimainen kieli**	
	yhteinen	*yhteinen*	*valinnainen*
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi

saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

15.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentavaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä

luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoiseksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	L1, L2, L7

T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	L1 L2, L4, L7
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3, L4
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	L1, L2, L4, L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan	S3	L1, L4, L5, L7

kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä		
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L1, L4, L5
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L4, L5, L6
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	L1, L2, L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2, L4, L5, L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin

merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa	S1	Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.

viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä			
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen-sekä osallistuu draamatoimintaan.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia-tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja	S3	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan

vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana			monimuotoisten tekstien avulla.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa

			toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Suomen kielen ja kirjallisuuden osuus Iisalmen opetussuunnitelmassa pohjautuu valtakunnalliseen Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014-asiakirjaan. Tavoitteet ja sisällöt ovat samat kuin valtakunnallisessa OPS:ssa. Paikallisesti on laadittu tavoitteiden ja sisältöjen vuosiluokille jakautuminen ja sisältöjen lisähuomiot.

Opetuksen tavoitteet:

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
Opetuksen tavoite: **T1** opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista.	Oppilas jakaa kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti erilaisissa viestintätilanteissa. Oppilas osaa esittää ja perustella oman mielipiteensä erilaisissa viestintätilanteissa ja -ympäristöissä.	Oppilas osaa esittää ja jakaa omia kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L7		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Puheviestintätilanteissa toimiminen		

Opetuksen tavoite:	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:**

T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa		Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestienkohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee oman mielipiteensä ilmaisemista, tilanteeseen sopivaa äänen käyttöä ja toisten kuuntelemista.	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä. Oppilas osaa ottaa toiset huomioon ja olla kohtelias. Oppilas vahvistaa vuorovaikutustaitojaan.	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen toiset huomioon ottaen.	Oppilas osaa antaa ja ottaa vastaan rakentavaa palautetta. Oppilas osaa havainnoida omaa sekä muiden vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L7		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Toiminta vuorovaikutustilanteissa		

Opetuksen tavoite: **T3** ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee erilaisia itseilmaisun keinoja. Oppilas osallistuu draamatoimintaan.	Oppilas harjoittelee monipuolisia itseilmaisukeinoja ja pienten esitysten tuottamista.	Oppilas harjoittelee valmistellun puheenvuoron tai esityksen esittämistä.	Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti. Oppilas osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1 L2, L4, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ilmaisukeinojen käyttö

Opetuksen tavoite: **T4** kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas havainnoi sekä itseään että muita erilaisissa vuorovaikutustilanteis-sa.	Oppilas kehittää kykyään toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas kehittää viestijäkuvaansa erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilan-teissa.	Oppilas osaa toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilan-teissa. Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen

Tekstien tulkitseminen			
Opetuksen tavoite: **T5** ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee sujuvaa lukemista.	Oppilas lukee monipuolisesti	Oppilas tarkkailee, arvioi ja tulkitsee lukemiaan	Oppilas lukee sujuvasti

Oppilas harjoittelee tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas arvioi lukemisen taitoaan.	erilaisia tekstejä. Oppilas harjoittelee tekstien tutkimista ja tekstityyppien vertailua. Oppilas harjoittelee tekstin tulkinnan taitoja ja erilaisia tekstinymmärtä-misen strategioita.	tekstejä. Oppilas tarkkailee käyttämiään tekstinymmärtämisstrategi-oita ja arvioi omaa lukutaitoaan.	monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämi-sen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L4, L5		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta		

Opetuksen tavoite: **T6:** opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas kehittää ajattelutaitojaan ja laajentaa sana- ja käsitevarantoaan erilaisia tekstejä tutkimalla. Oppilas harjoittelee sanojen luokittelua merkityksen ja muodon perusteella.	Oppilas harjoittelee selittämään ja vertailemaan sanojen erilaisia muotoja ja merkityksiä ja niiden hierarkioita. Oppilas tutkii ja vertailee monimuotoisia tekstejä.	Oppilas harjoittelee tunnistamaan ja erittelemään erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas laajentaa ajattelutaitojaan kielen piirteitä tutkimalla.	Oppilas tunnistaa erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L4, L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tekstien erittely ja tulkinta

Opetuksen tavoite: **T7** ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas oppii etsimään tietoa erilaisista lähteistä. Oppilas harjoittelee arvioimaan lähteiden luotettavuutta.	Oppilas käyttää monipuolisia tiedon lähteitä ja laajentaa tietämystään luetun avulla. Oppilas harjoittelee arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.	Oppilas osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä. Oppilas osaa käyttää tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia strategioita ja ajattelutaitoja.	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä. Oppilas osaa valikoida tiedon hankintaan sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L4, L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys

Opetuksen tavoite: **T8** kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.

sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä			
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu ikätasolleen sopivaan lastenkirjallisuuteen ja jakaa lukukokemuksiaan.	Oppilas osoittaa kiinnostusta lasten kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan. Oppilas etsii tietoa ja jakaa lukukokemuksiaan.	Oppilas osaa etsiä tietoa itselleen kiinnostavista aiheista. Oppilas jakaa lukukokemuksiaan ja tietojaan myös monimediaisissa ympäristöissä.	Oppilas tuntee lasten- ja nuorten kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L4, L5		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen		
Tekstien tuottaminen			
Opetuksen tavoite: **T9** rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee tuottamaan monimuotoisia tekstejä. Oppilas harjoittelee ajatusten ja mielipiteiden ilmaisemista kirjoittamalla. Oppilas arvioi kirjoittamisen taitoaan.	Oppilas tuottaa monipuolisesti erilaisia tekstejä ajatusten, havaintojen, mielipiteiden ja toisten tekstien pohjalta.	Oppilas arvioi kirjoittamisen tarkoitusta ja valikoi kielellisen ilmaisun muodon sen mukaan.	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään monimuotoisten tekstien avulla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3		

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L4, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen

Opetuksen tavoite: **T10** kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee kielentämään ajatuksiaan kirjoittamalla. Oppilas harjoittelee erilaisten tekstien kirjoittamista ja otsikointia. Oppilas tutustuu tekstien tuottamiseen myös monimediaisessa ympäristössä.	Oppilas harjoittelee tekstien elävöittämistä. Oppilas kirjoittaa erilaisia tekstilajeja huomioiden tekstille ominaiset rakenteelliset piirteet.	Oppilas osaa tunnistaa ja kirjoittaa monipuolisesti erilaisia tekstilajeja myös monimediaisissa ympäristöissä. Oppilas harjoittelee tekstin rakenteita ja kappalejakoa.	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L4, L5, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö

Opetuksen tavoite: **T11** ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**

Oppilas harjoittelee sujuvaa käsinkirjoittamisen taitoa. Oppilas edistää näppäintaitojaan. Oppilas harjoittelee oikeinkirjoituksen perusasioita.	Oppilas tutkii ja harjoittelee kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden hallintaa. Oppilas vahvistaa käsinkirjoitustaitojaan ja näppäintaitojaan.	Oppilas vahvistaa oikeinkirjoituksen perusasioita ja osaa käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas käyttää kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita oman tekstinsä tuottamisessa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L4, L5		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta		

Opetuksen tavoite: **T12** kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee yksinkertaisia tekstin tuottamisen prosesseja. Oppilas harjoittelee antamaan ja saamaan palautetta	Oppilas kehittää opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja. Oppilas harjoittelee lähteiden käyttöä ja merkintää sekä eettistä verkossa toimimista.	Oppilas syventää taitoaan käyttää tekstin tuottamisen prosesseja. Oppilas oppii tarkastelemaan omia tekstejään. Oppilas oppii arvioimaan, antamaan ja saamaan palautetta tuotetuista teksteistä. Oppilas syventää taitoaan lähteiden	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja

tuottamistaan teksteistä.		käytössä ja merkinnässä sekä eettisessä verkossa toimimisessa.	vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L4, L5, L6		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä		

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
Opetuksen tavoite: **T13** ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas vahvistaa kielitietoisuuttaan ja tutkii ja tarkkailee kieltä.	Oppilas tutustuu kieltä ja sen rakennetta kuvaaviin käsitteisiin. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojensa vaikutuksia.	Oppilas laajentaa tietämystään kielen rakenteesta. Oppilas tunnistaa kielellisiä piirteitä kuvaavia käsitteitä sekä käyttää niitä ilmaisussaan.	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S4
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta

Opetuksen tavoite: **T14:** kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu kirjaston käyttöön ja osaa löytää itseään kiinnostavaa luettavaa. Oppilas harjoittelee lukukokemusten jakamista.	Oppilas lukee lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta. Oppilas jakaa lukukokemuksiaan.	Oppilas laajentaa lukemaansa tekstivalikoimaa. Oppilas jakaa aktiivisesti kokemuksiaan lukuelämyksistä. Oppilas osaa käyttää kirjastoa.	Oppilas lukee monipuolista lasten ja nuorten kirjallisuutta. Oppilas osaa keskustella ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S4
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L4, L5, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kirjallisuuden tuntemus

Opetuksen tavoite: **T15:** tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
Oppilas tutustuu kansanperinteeseen ja omaan ja muihin kieliin ja kulttuureihin. Oppilas tutustuu lapsille ja nuorille suunnattuun media- ja kulttuuritarjontaan. Oppilas osallistuu esitysten toteuttamiseen.	Oppilas vertailee omaa kieltään ja kulttuuriaan muihin. Oppilas laajentaa näkemystään media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu esitysten suunnitteluun ja toteuttamiseen.	Oppilas syventää tuntemustaan eri kielistä ja kulttuureista. Oppilas tutustuu media- ja kulttuuritarjontaan ja opettelee keskustelemaan siitä.	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S4		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L4, L6, L7		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen		

Opetuksen sisällöt:

3. luokka	4. luokka	5. luokka	6. luokka
S1 Vuorovaikutus-tilanteissa **toimiminen** Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa	**S1 Vuorovaikutus-tilanteissa** **toimiminen** Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöis-sä. Harjoitellaan ja	**S1 Vuorovaikutus-tilanteissa toimiminen** Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöis-sä.	**S1 Vuorovaikutus-tilanteissa toimiminen** Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöis-sä. Harjoitellaan ja

vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Esim. varjoteatteri, runojen esittäminen, lukukokemuksesta kertominen, esitelmä, pienet näytelmät, animaatio, haastattelu, gallup	havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Esim. asiointitilanteiden harjoittelu, puhe-esitys, lukukokemuksesta kertominen, animaatio, elokuva, näytelmä, varjoteatteri, kuunnelma	Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Esim. esitelmä, lukuteatteri, näytelmä, räppi, kirjavinkkaus, uutislähetys, video-ohje/-mainos, haastattelu	havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Esim. puhe, dokumenttielokuva, kirjailijaesittely, räppi, haastattelu

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien lukemista. Esim. runo, satu, kirje, päiväkirja, uutinen, mielipidekirjoitus, sarjakuva, tietoteksti Tutustutaan tekstinymmärtämisen strategioihin ja laajennetaan ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Harjoitellaan tarkastelemaan, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Tutustutaan sanojen luokitteluun niiden merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat:	**S2 Tekstien tulkitseminen:** Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista. Esim. satu, kertomus, runo, kirje, pienet näytelmät, uutinen, mielipidekirjoitus Harjoitellaan käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja	**S2 Tekstien tulkitseminen:** Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista. Esim. kertomus, novelli, fantasiakirjat, elämänkerta, mielipidekirjoitus, runo, tietoteksti, näytelmä, blogi, raportti, haastattelu, ohje, tiedote Opitaan käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämi-sen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Opitaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien,	**S2 Tekstien tulkitseminen:** Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista. Esim. novelli, romaani, runo, näytelmä, blogi, valokuva, sarjakuva, päiväkirja, mainos, tietoteksti, elokuva-arvostelu Opitaan käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämi-sen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Opitaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden

adjektiivi, verbi, substantiivi). Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Esim. lukupiiri, kirjavinkkaus Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.	muodon perusteella (sanaluokat). Opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Esim. lukupiiri, kirjavinkkaus Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.	sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Syvennetään oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. esim. lukupiiri, kirjavinkkaus, lukupäiväkirja Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla.	merkityksiä ja niiden hierarkioita. Syvennetään oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Esim. lukupiiri, kirjavinkkaus, lukupäiväkirja Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema.

		Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.	Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.
S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä tekstejä omien kokemusten, havaintojen ja ajatusten pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Esim. satu, tarina, postikortti, pienet esitelmät, viesti, ilmoitus, runo, arvoitukset, sarjakuva, kirje, uutinen, mielipidekirjoitus, tietoteksti Sujuvoitetaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiä	**S3 Tekstien tuottaminen:** Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Esim. satu, tarina, runo, pienet näytelmät, kirje, päiväkirja, mielipidekirjoitus, uutinen, oma lehti, kuunnelma, tietosanakirjan kokoaminen Sujuvoitetaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.	**S3 Tekstien tuottaminen:** Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Esim. kertomus, runo, uutinen, sarjakuva, mielipidekirjoitus, näytelmä, räppi, vuoropuhelu, lehti-ilmoitus, ohje, tiedote Sujuvoitetaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan	**S3 Tekstien tuottaminen:** Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Esim. kirje, tietoteksti, päiväkirja, runo, vuoropuhelu, sarjakuva, uutinen, novelli, tekstiviesti, sähköpostiviesti, elokuva-arvostelu, kronikka Sujuvoitetaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.

kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia ja elävöittämistä. Tarkastellaan sananvalintojen ja sanontojen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Esim. lopetusmerkit, yhdyssanat, erisnimet. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä.	Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia ja elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulause ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita sekä palautteen	käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia ja rakenteita sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit sekä lauseen pääjäsenet. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa.	Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit sekä lauseen pääjäsenet ja

Harjoitellaan lähteiden käyttöä. Tutustutaan eettiseen verkossa toimimiseen, yksityisyyden kunnioittamiseen ja tekijänoikeuksien noudattamiseen.	antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Esim. lopetusmerkit, yhdyssanat, erisnimet, pilkku. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tai käsitekartan tekemistä. Harjoitellaan lähteiden käyttöä. Harjoitellaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.	Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Esim. lopetusmerkit, yhdyssanat, erisnimet, pilkku. Syvennetään opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä. Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää. Tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.	käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Esim. lopetusmerkit, yhdyssanat, erisnimet, pilkku. Syvennetään opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä. Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää. Tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Esim. kansantarinat, kansanmusiikki ja -tanssi, uskomukset, ruoka Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median	**S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Esim. kansantarinat, kansanmusiikki ja -tanssi, esineet, rakennukset, uskomukset, ruoka Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita.	**S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Esim. kansantarinat, kansanmusiikki ja -tanssi, esineet, rakennukset, uskomukset, ruoka Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita.	**S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Esim. kansantarinat, kansanmusiikki ja -tanssi, esineet, rakennukset, uskomukset, ruoka Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa,

roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.	Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.	Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.	esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan

			kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

SEURAAVAT LUVUT LÖYTYVÄT VALTAKUNNALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEISTA:

- Ruotsin kieli ja kirjallisuus (svenska och litteratur)
- Saamen kieli ja kirjallisuus
- Romanikieli ja kirjallisuus
- Viittomakieli ja kirjallisuus

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti[5]. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

[5] Valtioneuvoston asetus 422/2012

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista[6]. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta[7]. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken

[6] Perusopetuslaki 628/1998, 30 §
[7] Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alaiseen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	L1, L2, L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	L1, L4

T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	L2, L4
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	L1, L4, L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	S3	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	L1, L2, L4
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	L2, L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	L2, L4
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	L1, L2, L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	L4, L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,	S5	L1, L6, L7

tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden

hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä-palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvarantoaan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekumppaninsa.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.

T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.
Tekstien tuottaminen			
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	S3	Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä

			osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.
T 14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.
T 15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsennellyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Oppimäärän nimi: SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS 3–6

Vuosi-luokat	Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen				
3	T1 Oppilas käyttää oppimiaan vuorovaikutustaitoja luokan vuorovaikutustilanteissa tarkoituksenmukaisesti.	S1 Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Käytetään draaman työtapoja monipuolisesti. Tuetaan positiivista kasvua ja oppimista antamalla kannustavaa palautetta tunnistamalla oppilaan vahvuudet. Otetaan huomioon kaikessa opetuksessa oppilaan kehittyvä suomen kielen taito. Harjoitellaan toimimaan vuorovaikutustilanteissa rohkeasti ja rakentavasti. Harjoitellaan puheviestintätaitoja, kuten puhelinkäyttäytymistä ja asioimista koulu- ja arkitilanteissa. Harjoitellaan erilaisia tapoja olla kohteliaita erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito	Vuorovaikutus-taidot ja ilmaisuvaranto	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutus-tilanteisiin käyttäen ilmaisuvarantoaan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.

4	T1 Oppilas osallistuu keskusteluihin luokassa ja harjoittelee ilmaisutapoja.	S1 Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti ja monipuolisten työtapojen kautta erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Käytetään draaman työtapoja monipuolisesti.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		
5	T1 Oppilas havainnoi omaa vuorovaikutustaan ja ilmaisuaan suhteessa toisiin.	S1 Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajanilmaiseminen kerronnassa, vertaaminen kuvailussa). Käytetään draaman työtapoja monipuolisesti. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		
6	T1 Oppilas osaa käyttää erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaisee oman mielipiteensä rakentavasti ja perustellen.	S1 Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja kannustetaan mielipiteen ilmaisuun rakentavasti erilaisissa tilanteissa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		

		Pohditaan myös vuorovaikutustilanteissa kulttuurisia tekijöitä. Käytetään monipuolisesti draaman työtapoja sekä teatteri-ilmaisun harjoituksia, esimerkiksi tunnetila-, status- ja improvisaatioharjoituksia.			
3	T2 Oppilas soveltaa oppimiaan vuorovaikutustaitoja erilaisissa luokan kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas harjoittelee kuuntelemaan opetuspuhetta ja erilaisia tekstejä tuetusti.	S1 Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oman mielipiteensä sekä perustella sen, ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja ja työtapoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito	Tekstien ymmärtäminen ja vuoro-vaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutus-tilanteissa.
4	T2 Oppilas vahvistaa vuorovaikutustaitojaan luokassa ja jäsentää kuulemiaan tekstejä.	S1 Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		

		oman mielipiteensä sekä perustella sen, ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja ja työtapoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä.			
5	T2 Oppilas osaa arvioida erilaisia kuulemiaan tekstejä ja löytää oppimisen kannalta olennaisia asioita aihepiiriltään tutusta tai tuetusta opetuspuheesta.	S1 Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oman mielipiteensä sekä perustella sen, ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja ja työtapoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		
6	T2 Oppilas ymmärtää kuulemiaan erilaisia tekstejä ja kykenee oppimaan kuulemansa perusteella. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.	S1: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen,		

		Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oman mielipiteensä sekä perustella sen, ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja ja työtapoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä.	vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		
3	T3 Oppilas käyttää sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja luokassa sekä harjoittelee ilmaisua myös draaman keinoin.	S1 Ohjataan kokonaisilmaisuun ja käytetään esimerkiksi seuraavanlaisia draaman työtapoja ja teatteri-ilmaisuharjoituksia työskentelyn välineinä: • Patsaat ja tilannekuvat • Kuuma tuoli, Tyhjä tuoli • Omantunnonkuja ja Kannustuskuja • Ajatusäänet ja puhutut äänet, Kätketyt ajatukset • Kuvalliset työtavat • Yhteinen kirjoittaminen/Roolissa kirjoittaminen (uutinen, päiväkirja, kirjeet jne.) • Improvisaatiot (koko ryhmä, pienryhmät) • Tarinankerronta • Nuket ja nukketeatteri • Teatteri- ja roolileikit	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Ilmaisu vuorovaikutus-tilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekumppaninsa.

		• Tunnetilaharjoitukset • Statusharjoitukset			
4	T 3 Oppilas harjoittelee monipuolisia itseilmaisukeinoja, kehittää luovuuttaan ja toisten huomioon ottamista myös draaman keinoin.	S1 Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja käytetään esimerkiksi seuraavanlaisia draaman työtapoja ja teatteri-ilmaisuharjoituksia työskentelyn välineinä: • Patsaat ja tilannekuvat • Ajatusäänet ja puhutut äänet, Kätketyt ajatukset • Kuvalliset työtavat • Yhteinen kirjoittaminen/Roolissa kirjoittaminen (uutinen, päiväkirja, kirjeet jne.) • Improvisaatiot (koko ryhmä, pienryhmät) • Tarinankerronta • Nuket ja nukketeatteri • Teatteri- ja roolileikit • Tunnetilaharjoitukset • Statusharjoitukset	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		
5	T 3 Oppilas arvioi omaa ilmaisuaan ja sen vaikutusta muihin vuorovaikutustilanteen osallistujiin.	S1 Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutustilanteisiin. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja käytetään toiminnallisia draamaharjoituksia sekä pedagogisia draamatarinoita oppimisen välineenä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		

6	T 3 Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja luovasti. Oppilas osaa ottaa huomioon puhekumppaninsa.	S1 Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutustilanteisiin. Harjoitellaan monipuolisesti itseilmaisua omia vahvuuksia etsien ja tunnistaen entistä itsenäisemmin. Rohkaistaan ilmaisuun erilaisissa tilanteissa ja myös draamaan ja toiminnallisiin työtapoihin väliin heittäytyen.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		
	Tekstien tulkitseminen				
3	T4 Oppilas harjoittelee sujuvaa lukemista ja tunnistamaan erilaisia tekstilajeja.	S2 Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Valitaan luettavat ja käsiteltävät tekstit ottaen huomioon oppilaan kehittyvä suomen kielen taito.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4 Monilukutaito	Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.
4	T4 Oppilas lukee monipuolisesti erilaisia tekstejä. Oppilas harjoittelee tekstien tutkimista ja tekstityyppien vertailua.	S2 Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4 Monilukutaito		

		Valitaan luettavat ja käsiteltävät tekstit ottaen huomioon oppilaan kehittyvä suomen kielen taito.			
5	T4 Oppilas tarkkailee, arvioi ja tulkitsee lukemiaan tekstejä.	S2 Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaaottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedonlähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Ohjataan oppilasta oikeatasoisten tekstien ja monipuolisen kirjallisuuden äärelle eri tekstilajit huomioon ottaen. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4 Monilukutaito		
6	T4 Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja tunnistaa erilaisia tekstilajeja. Oppilas arvioi ja tulkitsee tekstejä oppimansa perusteella.	S2 Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaaottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedonlähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4 Monilukutaito		

		Ohjataan oppilasta oikeatasoisten tekstien ja monipuolisen kirjallisuuden äärelle eri tekstilajit huomioon ottaen. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä.			
3	T5 Oppilas harjoittelee erilaisia luku- ja tekstinymmärtämisen strategioita.	S2 Opitaan tunnistamaan kertovien ja kuvaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tarkastelemaan, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luetaan erilaisia tekstejä ottaen huomioon oppilaan suomen kielen taito.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito	Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.
4	T5 Oppilas harjoittelee erilaisten tekstien tulkintaa ja tekstinymmärtämisen strategioita.	S2 Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Käsitellään tekstejä ryhmässä ja itsenäisesti erimerkkien ja mallien kautta. Harjoitellaan lukustrategioita monilukutaitoon erityistä huomiota kiinnittäen (esim. silmäilevä lukeminen, kuvat ja taulukot, otsikot, pääkäsitteiden kääntäminen omalle äidinkielelle).	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		

		Harjoitellaan tarkastelemaan, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla.			
5	T5 Oppilas arvioi oppimiaan strategioita erilaisissa tekstitilanteiden tulkinnassa.	S2 Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Käsitellään tekstejä ryhmässä ja itsenäisesti erimerkkien ja mallien kautta. Harjoitellaan lukustrategioita monilukutaitoon erityistä huomiota kiinnittäen (esim. silmäilevä lukeminen, kuvat ja taulukot, otsikot, pääkäsitteiden kääntäminen omalle äidinkielelle). Harjoitellaan tarkastelemaan, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		
6	T5 Oppilas käyttää oppimiaan strategioita erilaisissa tekstitilanteiden tulkinnassa.	S2 Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Käsitellään tekstejä ryhmässä ja itsenäisesti erimerkkien ja mallien kautta. Harjoitellaan lukustrategioita monilukutaitoon erityistä huomiota	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		

		kiinnittäen (esim. silmäilevä lukeminen, kuvat ja taulukot, otsikot, pääkäsitteiden kääntäminen omalle äidinkielelle). Harjoitellaan tarkastelemaan, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla.			
3	T6 Oppilas laajentaa sana- ja käsitevarantoaan erilaisia tekstejä tutkimalla. Oppilas harjoittelee sanojen luokittelua merkityksen ja muodon perusteella.	S2 Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat): substantiivit, adjektiivit (vertailumuodot) ja verbit (persoonamuodot). Laajennetaan sana- ja käsitevarastoa. Harjoitellaan tekstien sanoman ymmärtämistä. Oppimispelit ja muut toiminnalliset oppimismenetelmät	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.
4	T6 Oppilas tutkii ja vertailee monimuotoisia tekstejä sekä selittää ja vertailee sanojen muotoja ja merkityksiä.	S2 Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat): substantiivit, adjektiivit (vertailumuodot) ja verbit (persoonamuodot). Laajennetaan sana- ja käsitevarastoa. Harjoitellaan tekstien sanoman ymmärtämistä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		

		Oppimispelit ja muut toiminnalliset oppimismenetelmät			
5	T6 Oppilas harjoittelee tunnistamaan tekstien merkityksiä ja kehittää sanavarastoaan.	S2 Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään ja vertailemaan sanojen ja niiden synonyymien merkityksiä. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Syvennetään tekstinymmärtämistaitoja. Syvennetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Kirjaston käyttö Pohditaan mm. kielikuvien ja sanontojen eroja ja yhtäläisyyksiä sekä kulttuurisia yhtäläisyyksiä. Ohjataan oppilasta valitsemaan kielitaitotasoon sopivia tekstejä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		

6	T6 Oppilas osaa käyttää päättelevää tekstien tulkintaa oppimansa perusteella. Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon.	S2 Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät. Syvennetään tekstinymmärtämistaitoja. Mm. kielikuvien ja sanontojen suhteen pohditaan eri kielten eroja sekä yhtäläisyyksiä ja niiden kulttuurisia yhteyksiä. Otetaan huomioon oppilaan suomen kielen taitotaso tekstejä valittaessa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		
	Tekstien tuottaminen				
3	T7 Oppilas harjoittelee sujuvaa kirjoittamista. Oppilas tutustuu eri tekstilajien tyypilliseen kieleen.	S3 Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Pyritään kirjoittamisen iloon omien tarinoiden kautta. Varataan riittävästi aikaa peruskirjoitustaidon harjoittelemiseen. Harjoitellaan näppäintaitoja. Kirjoitetaan erilaisia tekstejä käsin ja viestintätekniikkaa hyväksikäyttäen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4 Monilukutaito, L5 Tieto- ja viestintä-teknologinen osaaminen	Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittami nen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
4	T7 Oppilas vahvistaa käsinkirjoitustaitojaan ja näppäintaitojaan. Oppilas harjoittelee monimuotoisten tekstien tyypillistä kieltä yksin ja ryhmässä.	S3 Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Pyritään kirjoittamisen iloon omien tarinoiden kautta. Varataan riittävästi aikaa peruskirjoitustaidon harjoittelemiseen. Harjoitellaan näppäintaitoja. Kirjoitetaan erilaisia tekstejä käsin ja viestintätekniikkaa hyväksikäyttäen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4 Monilukutaito, L5 Tieto- ja viestintä-teknologinen osaaminen		
5	T7 Oppilas käyttää eri tekstilajien tyypillistä kieltä ohjatusti kirjoittaessaan.	S3 Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja. Pyritään kirjoittamisen iloon omien tekstien kautta. Rinnan tekstilajien tulkitsemisen kanssa tuotetaan erilaisia tekstejä. Vahvistetaan kirjoittamisen taitoja käsin kirjoittamalla ja tieto- ja viestintätekniikkaa hyväksikäyttäen. Vahvistetaan peruskirjoitustaitoa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4 Monilukutaito, L5 Tieto- ja viestintä-teknologinen osaaminen		
6	T7 Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja on omaksunut tarvittavat näppäintaidot. Oppilas osaa tuottaa monimuotoisia tekstejä.	S3 Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja. Pyritään kirjoittamisen iloon omien tekstien kautta. Rinnan tekstilajien tulkitsemisen kanssa tuotetaan erilaisia tekstejä. Vahvistetaan kirjoittamisen taitoja käsin kirjoittamalla ja tieto- ja viestintätekniikkaa hyväksikäyttäen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4 Monilukutaito, L5 Tieto- ja viestintä-teknologinen osaaminen		
3	T8 Oppilas käyttää monipuolista sanavarastoa ja harjoittelee erilaisia rakenteita tekstien tuottamisen yhteydessä.	S3 Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia tekstejä sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä omien kokemusten, havaintojen,	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen	Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen

		ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Tarkastellaan tekstilajeja eri tekstilajimallien avulla.	osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
4	T8 Oppilas kirjoittaa erilaisia tekstilajeja ja harjoittelee tekstille ominaisia rakenteellisia piirteitä.	S3 Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja kieliopillisia rakenteita Tarkastellaan erilaisia tekstilajeja.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		
5	T8 Oppilas osaa tunnistaa ja kirjoittaa monipuolisesti erilaisia tekstejä. Oppilas harjoittelee tekstin sananvalintoja, rakenteita ja kappalejakoa.	S3 Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia ja ohjaavia kantaaottavia tekstilajeja ja niissä käytetään tekstilajille sopivaa sanastoa ja fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita. Tekstilajien tarkastelussa ja tuottamisessa käytetään apuna malleja erilaisista tekstilajeista. Verbien aikamuotojen hallinta tukee juonellista kirjottamista sekä muiden kielten opiskelua vuosiluokalla.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		
6	T8 Oppilas tuottaa sanastoltaan ja rakenteiltaan monipuolisia tekstejä ja osoittaa oikeinkirjoituksen tuntemusta.	S3 Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia ja ohjaavia kantaaottavia tekstilajeja ja niissä käytetään sekstilajille sopivaa sanastoa ja fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen,		

		Tekstilajien tarkastelussa ja tuottamisessa käytetään apuna malleja erilaisista tekstilajeista. Verbien aikamuotojen hallinta tukee juonellista kirjottamista sekä muiden kielten opiskelua vuosiluokalla.	vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		
3	T9 Oppilas harjoittelee antamaan ja saamaan palautetta tuottamistaan teksteistä.	S3 Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella. Opetellaan arvioimaan omia tekstejä sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Eläytyvä ja luova kirjoittaminen: kirjoittamisen ilo ja kielen tutkiminen omien tarinoiden kautta.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito	Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.
4	T9 Oppilas opettelee tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstien tuottajana.	S3 Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella. Opetellaan arvioimaan omia tekstejä sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Eläytyvä ja luova kirjoittaminen: kirjoittamisen ilo ja kielen tutkiminen omien tarinoiden kautta.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		
5	T9 Oppilas osaa tarkastella omia tekstejään. Oppilas harjoittelee arvioimaan, antamaan ja saamaan palautetta tuoteutuista teksteistä.	S3 Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella. Opetellaan arvioimaan omia tekstejä sekä palautteen antamista ja vastaanottamista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja		

			ilmaisu, L4 Monilukutaito		
6	T9 Oppilas osaa arvioida omia tekstejään sekä antaa ja vastaanottaa palautetta.	S3 Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella. Opetellaan arvioimaan omia tekstejä sekä palautteen antamista ja vastaanottamista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		
	Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen				
3	T10 Oppilas vahvistaa kielitietoisuuttaan, tutkii ja tarkkailee kieltä.	S4 Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Kannustetaan lukemiseen sekä suomeksi että omalla ensimmäisellä kielellä tai kielillä. Autetaan oppilasta valitsemaan kielitaitotasolle sopivaa kirjallisuutta. Ohjataan arvostamaan sekä omaa että suomalaista kulttuuriperintöä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito	Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.
4	T10 Oppilas tutustuu puhutun ja kirjoitetun kielen piirteisiin sekä kielen rakennetta kuvaaviin käsitteisiin.	S4 Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Kannustetaan lukemiseen sekä suomeksi että omalla ensimmäisellä kielellä tai kielillä. Autetaan oppilasta valitsemaan kielitaitotasolle sopivaa kirjallisuutta. Ohjataan arvostamaan sekä omaa että suomalaista kulttuuriperintöä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		

5	T10 Oppilas vertailee kielenkäytön erilaisia piirteitä sekä kielenkäytön tilanteista vaihtelua. Oppilas tutustuu ympäristönsä eri kieliin ja murteisiin.	S4 Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielenvaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita. Tutustutaan alueen murteeseen ja koulun/alueen eri kieliin. Kannustetaan oppilaita lukemaan sekä suomeksi että omalla ensimmäisellä kielellä tai useammilla kodin kielillä ja ohjataan heitä arvostamaan sekä omaa että suomalaista kulttuuriperintöä. Autetaan valitsemaan kielitaitoa vastaavia kirjoja.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		
6	T10 Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja osaa tehdä havaintoja kielenkäytöstä eri tilanteissa. Oppilas osaa jäsentää ympäristönsä erilaisia kieliä ja murteita.	S4 Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielenvaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		

		Havainnoidaan koulun tai alueen erilaisia kieliä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Kannustetaan oppilaita lukemaan sekä suomeksi että omalla ensimmäisellä kielellä tai kielillä ja ohjataan heitä arvostamaan sekä omaa että suomalaista kulttuuriperintöä. Autetaan valitsemaan kielitaitoa vastaavia kirjoja.			
3	T11 Oppilas tutustuu kirjaston käyttöön ja osaa löytää itseään kiinnostavaa luettavaa. Oppilas harjoittelee lukukokemusten jakamista.	S4 Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Ääneen lukeminen (opettaja) parilukeminen ja lukupiirit, kirjavinkkaus. Kirjaston (kirjastopalveluiden) käyttö	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.
4	T11 Oppilas lukee lapsille ja nuorille suunnattua, kielitaitotasolleen sopivaa kirjallisuutta. Oppilas osaa jakaa lukukokemuksiaan.	S4 Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Ääneen lukeminen (opettaja), parilukeminen ja lukupiirit. kirjavinkkaukset Kirjaston (kirjastopalveluiden) käyttö	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		

5	T11 Oppilas laajentaa lukemaansa tekstivalikoimaa, oppilas osaa kertoa lukuelämyksistään ja oppilas osaa käyttää kirjastoa.	S4 Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Kirjaston käyttö	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		
6	T11 Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta monipuolisesti, oppilas osaa keskustella lukemastaan.	S4 Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Kirjaston käyttö	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		
3	T12 Oppilas havainnoi ympäristönsä kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta.	S4 Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita. Tuetaan oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä. Rohkaistaan oppilasta käyttämään omaa äidinkieltä ja tuomaan esille omaa kulttuuritaustaansa. Tehdään yhteistyötä oppilaiden omien äidinkielen opettajien kanssa ja kannustetaan oppilasta oman äidinkielen opiskeluun.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito	Kielellisen ja kulttuurisen moni-muotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.
4	T12 Oppilas tarkastelee omaa ja ympäristön kieliä ja kulttuureja. Oppilas rakentaa monikulttuurista identiteettiä.	S4 Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		

		Tuetaan oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä. Rohkaistaan oppilasta käyttämään omaa äidinkieltä ja tuomaan esille omaa kulttuuritaustaansa. Tehdään yhteistyötä oppilaiden omien äidinkielien opettajien kanssa ja kannustetaan oppilasta oman äidinkielen opiskeluun.			
5	T12 Oppilas syventää tuntemustaan eri kielistä ja kulttuureista. Oppilas havainnoi itseään osana monikielistä ja monikulttuurista koulua.	S4 Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita. Tuetaan oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä. Rohkaistaan oppilasta käyttämään omaa äidinkieltä ja tuomaan esille omaa kulttuuritaustaansa. Kannustetaan oppilasta arvostamaan kotimaansa ja muiden maiden sekä Suomen kulttuurin erityispiirteitä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		
6	T12 Oppilas osaa havainnoida kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas arvostaa monikielistä ja -kulttuurista identiteettiään sekä hyödyntää ja kehittää omaa kieliosaamistaan.	S4 Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen. Tuetaan oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä. Rohkaistaan oppilasta käyttämään omaa äidinkieltä ja tuomaan esille omaa kulttuuritaustaansa. Kannustetaan oppilasta arvostamaan oman kulttuuritaustansa sekä moninaisen Suomen kulttuurin erityispiirteitä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito		

	Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena				
3	T13 Oppilas arvioi omaa oppimistaan suhteessa tavoitteisiin ja tunnistaa omia vahvuuksiaan oppijana.	S5 Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Laajennetaan sanavarastoa, vahvistetaan oppilaan sosiaalista kielitaitoa ja eri tiedonalojen kielten oppimista. Tuetaan ja kannustetaan oppilaan myönteistä käsitystä itsestään suomen kielen käyttäjänä. Kannustetaan ja ohjataan oppilasta käyttämään ja hyödyntämään suomenkielistä mediaa ja tukimateriaaleja monipuolisesti.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Oppimis-tavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.
4	T13 Oppilas havainnoi itseään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana. Oppilas rakentaa myönteistä käsitystään itsestä oppijana.	S5 Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Laajennetaan sanavarastoa, vahvistetaan oppilaan sosiaalista kielitaitoa ja eri tiedonalojen kielten oppimista. Tuetaan ja kannustetaan oppilaan myönteistä käsitystä itsestään suomen kielen käyttäjänä. Kannustetaan ja ohjataan oppilasta käyttämään ja hyödyntämään suomenkielistä mediaa ja tukimateriaaleja monipuolisesti.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		

5	T13 Oppilas kehittää taitoaan omien oppimistavoitteiden asettelussa ja itsensä arvioinnissa erityisesti kielenoppijana.	S5 Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Laajennetaan sanavarastoa, vahvistetaan oppilaan sosiaalista kielitaitoa ja eri tiedonalojen kielten oppimista. Tuetaan ja kannustetaan oppilaan myönteistä käsitystä itsestään suomen kielen käyttäjänä. Ohjataan oppilasta asettamaan itselleen oppimistavoitteita sekä arvioimaan omaa oppimistaan. Kannustetaan ja ohjataan oppilasta käyttämään ja hyödyntämään suomenkielistä mediaa ja tukimateriaaleja monipuolisesti.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		
6	T13 Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.	S5 Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Laajennetaan sanavarastoa, vahvistetaan oppilaan sosiaalista kielitaitoa ja eri tiedonalojen kielten oppimista suomeksi ja omalla äidinkielellä. Tuetaan ja kannustetaan oppilaan myönteistä käsitystä itsestään suomen kielen käyttäjänä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		

		Ohjataan oppilasta asettamaan itselleen oppimistavoitteita. Kannustetaan ja ohjataan oppilasta käyttämään ja hyödyntämään suomenkielistä mediaa ja tukimateriaaleja monipuolisesti. Median suhteen hyödynnetään myös oman äidinkielistä mediaa.			
3	T14 Oppilas tunnistaa eri oppiaineiden tekstejä ja niiden keskeistä sanastoa ja käsitteistöä.	S5 Harjoitellaan eri oppiaineiden (tiedonalojen) tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Luetaan erilaisia asiatekstejä, joilla harjoitellaan eri oppiaineiden (tiedonalojen) ilmaisua ja käsitteistöä. Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen.	L4 Monilukutaito, L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.
4	T14 Oppilas harjoittelee eri oppiaineiden tekstien lukemista ja niiden keskeisten sanastojen ja käsitteiden ymmärtämistä.	S5 Harjoitellaan eri oppiaineiden (tiedonalojen) tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen.	L4 Monilukutaito, L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		
5	T14 Oppilas syventää osaamistaan eri oppiaineiden kielten hallitsemisessa ja tutustuu eri oppiaineiden tekstien rakenteeseen.	S5 Harjoitellaan eri oppiaineiden (tiedonalojen) tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista.	L4 Monilukutaito, L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän		

		Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen.	tulevaisuuden rakentaminen		
6	T14 Oppilas osaa lukea eri oppiaineiden tekstejä ja kuvailla eri oppiaineiden tekstien rakenteita.	S5 Harjoitellaan eri oppiaineiden (tiedonalojen) tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen.	L4 Monilukutaito, L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		
3	T15 Oppilas etsii ohjatusti tietoa eri lähteistä. Oppilas ymmärtää erilaisten kielellisten keinojen hyödyntämisen oppimisen tukena. Oppilas harjoittelee yksinkertaisten tekstien tuottamista lähteiden avulla.	S5 Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa. Kannustetaan oppilasta työskentelemään suomeksi sekä hakemaan tietoa itsenäisesti ja ryhmässä. Harjoitellaan erilaisia lukutekniikoita (1. Silmäily 2. Skannaus: tiettyjen yksityiskohtien etsiminen esim. asiasanan perusteella. 3. Pääkohtien etsiminen 4. Kriittinen / arvioiva lukeminen (intensiivinen): tosiasia vai mielipide)	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys, L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsennellyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.
4	T15 Oppilas harjoittelee käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä ja harjoittelee	S5 Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen,		

	osaamiensa eri kielien hyödyntämistä osana oppimistaan ja tekstien tuottamista.	harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa.	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys, L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		
5	T15 Oppilas osaa etsiä tietoa eri lähteistä. Oppilas osaa ohjatusti käyttää tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia strategioita ja ajattelutaitoja sekä hyödyntää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä oppimisen tukena ja suullisen tai kirjallisen esityksen tuottamisen apuna.	S5 Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys, L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		
6	T15 Oppilas osaa käyttää tiedonhankinnassaan mediaa, omaa kielellistä osaamistaan eri kielistä ja eri tekstiympäristöjä. Oppilas osaa valikoida ohjatusti tiedonhankintaan sopivia strategioita yksin ja ryhmässä toimiessaan. Oppilas osaa tuottaa pienen suullisen tai kirjallisen tekstin hankkimansa tiedon perusteella.	S5 Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys, L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		

		Tuetaan ja kannustetaan oppilasta työskentelemään suomeksi, sekä tarpeen mukaan rinnan muilla kielillä, sekä hakemaan ja jäsentämään tietoa jo itsenäisemmin, kuin aiemmilla vuosiluokilla.			

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

SERURAAVAT LUVUT LÖYTYVÄT PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEISTA:

- Ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (svenska som andraspråk och litteratur)
- Suomi saamenkielisille
- Ruotsi saamenkielisille
- Suomi viittomakielisille
- Ruotsi viittomakielisille

15.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat

B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi kolme oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI (RUOTSI, FINSKA)

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa

monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

SERURAAVAT LUVUT LÖYTYVÄT PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEISTA:

- Ruotsin kieli, A-oppimäärä vuosiluokilla 3-6
- Suomen kieli, A-oppimäärä vuosiluokilla 3-6

RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	S1	L1, L2, L4

T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	L2
Kieltenopiskelutaidot		
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	L1, L5, L3
T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	L3, L5
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	L4
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	L4

Ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota /arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö -alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 Auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	S1	Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä	S1	Ruotsin kielen aseman ja merkityksen	Oppilas osaa nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia ja mainita

ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen		tunteminen Suomessa	ruotsista suomeen lainautuneita sanoja.
Kielenopiskelutaidot			
T3ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	Toiminta opiskelutilanteessa	Oppilas harjaannuttaa ruotsin taitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida ruotsin taitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.
T4 rohkaista oppilaita näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	Ruotsin kielen käyttöalueiden ja –mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Oppilas osaa mainita joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			**Taitotaso: A1.2**

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin .
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			**Taitotaso A1.2**
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas

			tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			**Taitotaso A1.1**
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja

RUOTSIN KIELI B1-OPPIMÄÄRÄ IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

OPETUKSEN TAVOITTEET:

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet ja laaja-alainen osaaminen

Tavoite: T1 Auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	
6. lk: Oppilas oppii kertomaan, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja tunnistaa yhteyden muihin osaamiinsa kieliin.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen**
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen

Tavoite: T2 Tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	
6. lk : Oppilas oppii, että Suomi on kaksikielinen maa. Opitaan näkemään yhtäläisyyksiä suomen ja ruotsin kielten välillä, esim. lainasanat.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen**
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa

Kielenopiskelutaidot	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet ja laaja-alainen osaaminen

Tavoite: T3 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	
6. lk: Harjoitellaan tavoitteiden asettamista ja kokeillaan monipuolisia työskentelytapoja	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S2 Kielenopiskelutaidot**
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Toiminta opiskelutilanteessa

Tavoite: T4 Rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	
6. lk Oppilas harjoittelee löytämään tilanteita, joissa ruotsin kieltä voi käyttää. Hän huomaa, että ruotsin kieltä löytyy monista paikoista lähiympäristöstä.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S2 Kielenopiskelutaidot**
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ruosin kielen käyttöalueiden ja -mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet ja laaja-alainen osaaminen

Tavoite: T5 Ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	
6.lk Oppilas harjoittelee erilaisia yksinkertaisia suullisia ja kirjallisia vuorovaikutustilanteita omaan elinpiiriin liittyvillä aiheilla	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4 Monilukutaito
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Tavoite: T6 Rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	
6.lk Oppilas tutustuu erilaisiin viestintästrategioihin käyttäen keskeisimpiä sanoja ja ilmauksia. Käytetään mahdollisimman paljon kohdekieltä oppitunneilla.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Viestintästrategioiden käyttö

Tavoite: T7 Ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	
6. lk: Oppilas pohtii erilaisia kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyviä tilanteita ja harjoittelee niitä.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4 Monilukutaito
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet ja laaja-alainen osaaminen

Tavoite: T8 Rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä.	
6. lk: Oppilas tutustuu tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältäviin lyhyisiin teksteihin ja puhuttuun kieleen. Harjoitellaan tekstin pääajatuksen tunnistamista.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4 Monilukutaito
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tekstien tulkintataidot

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet ja laaja-alainen osaaminen

Tavoite: T9 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	
6. lk: Oppilas harjoittelee tuottamaan ruotsin kielelle tyypillisiä äänteitä, lyhyitä ilmauksia, yksinkertaisia lauseita ja lyhyitä viestejä ja kertomuksia.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4 Monilukutaito
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tekstien tuottamistaidot

Opetuksen sisällöt:

6. luokka	7. luokka	8. luokka	9. luokka
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	**S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen**	**S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen**	**S1 Kasvu kulttuurisuuteen ja kielitietoisuuteen**
Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.	Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Harjoitellaan käyttämään sellaisia kielitiedon	Tehdään ja raportoidaan havaintoja Suomen ja Ruotsin kulttuurin ominaispiirteistä. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita	Tehdään ja raportoidaan havaintoja Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä

	käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.	kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.	niitä yhdistävistä tekijöistä.
S2 Kielenopiskelutaidot	**S2 Kielenopiskelutaidot**	**S2 Kielenopiskelutaidot**	**S2 Kielenopiskelutaidot**
Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.	Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielenkäytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa. Tutustutaan erilaisiin opiskelustrategioihin, oppimateriaaleihin ja oppimisympäristöihin opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla.	Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielenkäytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa. Käytetään pitkäjänteiseen työskentelyyn ohjaavia toimintatapoja tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla.	Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielenkäytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa. Käytetään kriittiseen tiedonhankintaan liittyviä toimintatapoja ylläpitäen tehokasta opiskelumotivaatiota.
S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**
Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.	Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Sisältöjä valittaessa näkökulmana ovat oppilaiden kiinnostuksen kohteet sekä nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä.	Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Sisältöjä valittaessa näkökulmana ovat oppilaiden kiinnostuksen kohteet sekä nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä.	Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Sisältöjä valittaessa näkökulmana ovat oppilaiden kiinnostuksen kohteiden lisäksi ajankohtaisuus, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon.

SERURAAVAT LUVUT LÖYTYVÄT PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEISTA:

- Suomen kieli, B1-oppimäärä vuosiluokilla 3-6 (finska, B1-lärokurs i årskurs 3-6)
- Ruotsin kieli, äidinkielenomainen ruotsi, A-oppimäärä vuosiluokilla 3-6
- Suomen kieli, äidinkielenomainen suomi, A-oppimäärä vuosiluokilla 3-6

15.4.3 VIERAAT KIELET

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden

toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

VIERAS KIELI ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	L1, L2

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	L2, L4, L5, L7
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	L4
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	L3, L4, L5, L7

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat

saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Englannin A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen			
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoittei- den asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			**Taitotaso A2.1**
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			**Taitotaso A2.1**
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			**Taitotaso A2.1**
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen

			perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

VIERAS KIELI, ENGLANTI A-OPPIMÄÄRÄ IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Opetuksen tavoitteet:

Opetuksen tavoite: **T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** **Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.**	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu englannin kieleen ja sen ilmenemiseen omassa arkielämässään sekä joihinkin englantilaisen kulttuurin piirteisiin. Oppilas tutustuu ajatukseen, että englannin kieli mahdollistaa viestinnän joka puolella maailmaa. Oppilas tiedostaa lähiympäristössään puhuttujen kielten kirjon.	**Englantilaisen kulttuurin ja englannin kielen aseman tuntemus laajenee. Oppilas tutustuu ajatukseen, että englannin kieltä puhutaan eri puolilla maailmaa eri tavoin. 3. luokan tavoitteiden syventäminen.**	**3. ja 4. luokan tavoitteiden syventäminen.**	**Oppilas tiedostaa englannin kielen globaalin aseman maailmassa, ja tunnistaa englannin kielen eri variaatioita. Oppilas osaa kuvata, millaisia kieliä hänen lähiympäristössään puhutaan.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kielellisen ympäristön hahmottaminen		

Opetuksen tavoite: **T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä**	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:**

ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
(3. -5. lk) Oppilas ymmärtää oman kulttuuritaustansa suhteessa muihin, ja harjoittelee suvaitsevaisuutta muita kulttuuri –ja kieliryhmiä kohtaan.			**Oppilas osaa arvostaa omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä muita ihmisiä ja heidän kieliään ja kulttuuriaan ilman ennakkoluuloja.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	• L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen • L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa			

Opetuksen tavoite: **T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** **Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.**	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu siihen, että englannin, äidinkielen tai muun hänen osaamansa kielen välillä on yhteneväisyyksiä (kuten esim. lainasanat) ja eroja siinä, miten kielet toimivat.	**Oppilaan kielellinen päättelykyky kehittyy vähitellen näkemään periaatteita, joilla kielet toimivat.**	**3. ja 4. luokan tavoitteet syvenevät.**	**Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen keskeisten rakenteiden toiminnasta verrattuna äidinkieleen, ja niitä soveltaen pystyy tuottamaan uusia ilmaisuja.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	• L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kielellinen päättely		

Opetuksen tavoite: **T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan**	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** **Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.**

edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa			
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu vähitellen oman kielitaidon tasonsa mukaisiin aineistoihin.	**Oppilas tutustuu vähitellen oman kielitaidon tasonsa mukaisiin aineistoihin.**	**Oppilas harjoittelee valitsemaan oman kielitaidon tasonsa mukaista aineistoa.**	**Oppilas osaa etsiä ja valita sisällöiltään ja vaikeustasoltaan hänelle sopivaa omaa oppimistaan edistävää aineistoa.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	• L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Englanninkielisen aineiston löytäminen		

Opetuksen tavoite: **T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** **Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.**	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas totuttelee englannin kielen harjoitteluun parin kanssa tai pienissä ryhmissä. Oppilas rohkaistuu käyttämään hankkimaansa sen hetkistä kielitaitoa eri tilanteissa ja kannustamaan myös toisia.	**3. luokan tavoitteita syvennetään.**	**Edellisten luokkien tavoitteita syvennetään.**	**Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja toimia pari- ja ryhmätöissä yhteistä tavoitetta edistäen.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2 Kielenopiskelutaidot		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	• L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen • L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä		

Opetuksen tavoite: **T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen**	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** **Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan**

sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten			
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu erilaisiin kielenoppimistapoihin ja –menetelmiin ja pyrkii etsimään omaa oppimistyyliään. Oppilas rohkaistuu käyttämään englannin kieltä ja tottuu säännölliseen harjoitteluun. (3.-4.lk)	**Oppilas harjoittelee tunnistamaan omia vahvuuksiaan kielenoppijana ja tiedostaa säännöllisen harjoittelun merkityksen kielenoppimiselle sekä harjoittelee asettamaan tavoitteita omalle kielenopiskelulleen.**	**Edellisten tavoitteiden syventäminen.**	**Oppilas osaa asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen ja käyttää itselleen sopivia kielenoppimismenetelmiä ja –tyyliä sekä arvioi omaa kielenopiskeluaan ja kielitaitoaan.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2 Kielenopiskelutaidot		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	• L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen • L4 Monilukutaito • L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen • L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen		

Opetuksen tavoite: **T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** **Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta**	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee vuorovaikutusta englannin kielellä pienissä yksinkertaisissa vuorovaikutustilanteissa ja rohkaistuu käyttämään pientäkin oppimaansa kielitaitoa.	**Rohkeus oman kielitaidon käyttämiseen säilyy vuorovaikutustilanteiden monipuolistuessa.**	**Oppilas harjaantuu ylläpitämään viestintätilanteita esim. pyytämällä selvennystä tai toistoa.**	**Oppilas osaa toimia englannin kielellä tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa ja pystyy ylläpitämään viestintätilanteita eri keinoin.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä		

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	• L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu • L4 Monilukutaito • L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen • L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Opetuksen tavoite: **T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Taitotaso A2.1: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu erilaisiin viestintätilanteisiin jokapäiväisistä arjen tilanteista lähtien	**Oppilas harjoittelee erilaisia viestintätilanteita ja joitakin viestinnän ylläpitämiskeinoja.**	**Oppilas harjoittelee pitämään yllä viestintätilanteita.**	**Osaa käyttää viestintästrategioita ja osaa soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.**

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	• L4 Monilukutaito
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Viestintästrategioiden käyttö

Opetuksen tavoite: **T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** **Taitotaso A2.1: Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.**	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu englannin kielen yleisimpiin kohteliaisiin tervehdyksiin ja puhutteluihin.	**Oppilas harjoittelee toimimista erilaisissa pienissä sosiaalisissa tilanteissa esim. pyynnöt ja ostoskeskustelut.**	**Oppilas harjoittelee toimimista erilaisissa pienissä sosiaalisissa tilanteissa esim. pöytäkeskustelu,**	**Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti**

		matkailuun liittyvät tilanteet.	**esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	• L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu • L4 Monilukutaito		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Viestinnän kulttuurinen sopivuus		

Opetuksen tavoite: **T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** **Taitotaso A2.1: Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.**	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu englanninkielisen tekstin ymmärtämisstrategioihin .	**Oppilas harjoittelee vaativuudeltaan kasvavien puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien ymmärtämisstrategioita .**	**Oppilas harjoittelee vaativuudeltaan kasvavien puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien ymmärtämisstrategioita .**	**Oppilas ymmärtää tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää viestien sisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä tekstistä. Oppilas pystyy**

			päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	• L4 Monilukutaito		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tekstien tulkintataidot		

Opetuksen tavoite: **T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** **Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.**	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee tuottamaan puhetta arkipäiväisissä tilanteissa.	**Oppilas harjoittelee tuottamaan puhetta ja kirjoitusta yhä monipuolisemmissa viestintätilanteissa sanaston laajentuessa ja kirjallisen ilmaisun kehittyessä pääpainon ollessa edelleen puheen tuottamisessa.**	**Oppilas harjoittelee tuottamaan tekstiä eri aihepiireistä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin.**	**Oppilas pystyy tuottamaan tekstiä eri aihepiireistä. Oppilas osaa perussanaston ja keskeiset kielen rakenteet sekä osaa puhua pääsääntöisesti oikein ääntäen.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	• L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot • L4 Monilukutaito • L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen • L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tekstien tuottamistaidot		

Opetuksen sisällöt:

S1: Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

VALITSE VAIHTOEHTO A TAI B

A

3. – 6. luokka
Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin kielen levinnäisyyteen. Tutustutaan englannin maailmanlaajuiseen asemaan kielenä, jolla pärjää ympäri maailmaa. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Tutustutaan siihen, mitä muita kieliä omassa ympäristössä kuulee ja näkee, esim. lainasanojen esiintymiseen eri kielissä. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle omia ja aikuisten kokemuksia hyödyntäen.

B

3. luokka	4. luokka	5. luokka	6. luokka
Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin kielen levinnäisyyteen. Tutustutaan englannin maailmanlaajuiseen asemaan kielenä, jolla pärjää ympäri maailmaa. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Tutustutaan siihen, mitä muita kieliä omassa ympäristössä kuulee ja näkee, esim. lainasanojen esiintymiseen eri kielissä.	Edellisiä taitoja syvennetään.	Edellisten taitojen lisäksi harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.	Edellisten taitojen lisäksi hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle omia ja aikuisten kokemuksia hyödyntäen.

S2: Kielenopiskelutaidot

3. luokka	4. luokka	5. luokka	6. luokka
Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa	Edellisiä kielenopiskelutaitoja syvennetään läpi alakoulun.	Edellisten taitojen lisäksi opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä.	Edellisiä taitoja syvennetään

ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa.			

MUU VIERAS KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimisnopeuteen.

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaalle-tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4 L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L3, L4, L5, L7

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan

opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoiseksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Vieraan kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.

välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen			
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			**Taitotaso A1.3** T7 – T9
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa

			rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			**Taitotaso A1.3**
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			**Taitotaso A1.2**
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

A2-kieli Iisalmen opetussuunnitelmassa

Opetuksen tavoitteet:

Opetuksen tavoite:	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:**
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan

kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.	
4.lk	5.lk	6.lk
Oppilas tutustuu opiskeltavaan kieleen ja kulttuuriin sekä kielen asemaan maailman kielten joukossa.	Opiskeltavan kielen ja kulttuurin tuntemus laajenee.	Oppilas tiedostaa opiskeltavan kielen aseman maailmassa ja tietää, mihin kielikuntaan kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, millaisia kieliä lähiympäristössä puhutaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	

Opetuksen tavoite: **T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia**	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	
4.lk	5.lk	6.lk
Oppilas hahmottaa oman kulttuuritaustansa suhteessa muihin kulttuureihin ja arvostaa muita kulttuuri- ja kieliryhmiä ilman ennakkoluuloja.	Oppilaan ennakkoluuloton suhtautuminen maailman eri kulttuureihin syvenee	Oppilas osaa arvostaa omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä muita ihmisiä ja heidän kieli- ja kulttuuritaustaansa ilman ennakkoasenteita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	

Opetuksen tavoite: **T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä**	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä

4.lk	5.lk	6.lk
Oppilas tutustuu äidinkielensä, opiskeltavan kielen ja muiden osaamiensa kielten välisiin yhteneväisyyksiin ja eroihin.	Oppilaan kielellinen päättelykyky kehittyy vähitellen näkemään periaatteita, joilla kielet toimivat.	Oppilas osaa verrata opiskeltavan kielen rakenteita ja sanastoa äidinkieleensä ja muihin osaamiinsa kieliin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	

Opetuksen tavoite: **T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa**	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.	
4.lk	5.lk	6.lk
Oppilas tutustuu oman kielitaitonsa tasoiseen aineistoon.	Oppilas harjoittelee oman kielitaitonsa tasoisen aineiston etsimistä.	Oppilas osaa kertoa, mistä voi löytää opiskeltavaa kieltä sisältävää aineistoa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kohdekielisen aineiston löytäminen	

Opetuksen tavoite: **T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen**	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.	
4.lk	5.lk	6.lk
Oppilas harjoittelee opiskeltavaa kieltä esim. parin kanssa tai pienissä ryhmissä rohkaistuen käyttämään kielitaitoaan eri tilanteissa ja kannustamaan myös muita rohkeaan kielenkäyttöön.	Syvennetään 4. luokan tavoitteita.	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita. Oppilas osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen kannustavassa ilmapiirissä keskittyen viestin perillesaattamiseen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2 Kielenopiskelutaidot	

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä

Opetuksen tavoite: **T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
4.lk	5.lk	6.lk
Oppilas tutustuu eri kielenoppimistyyleihin ja harjaantuu löytämään itselleen sopivat tavat oppia kieltä. Oppilas harjoittelee käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna kielen opiskelussa.	Oppilas syventää 4. luokalla harjoiteltuja taitoja.	Oppilas osaa asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen käyttäen itselleen sopivia kielenoppimismenetelmiä ja -tyylejä, esim. tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Oppilas osaa arvioida omaa kielenopiskeluaan ja kielitaitoaan
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt		S2 Kielenopiskelutaidot
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen

Opetuksen tavoite: **T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
4.lk	5.lk	6.lk
Oppilas harjoittelee suullista ja kirjallista viestintää käyttäen eri viestintäkanavia.	Oppilaan vuorovaikutustaidot erilaisissa tilanteissa syvenevät.	Oppilas osaa käyttää kielitaitoaan sekä suullisesti että kirjallisesti yksinkertaisissa viestintätilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt		S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Opetuksen tavoite: **T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
4.lk	5.lk	6.lk
Oppilas harjoittelee erilaisia viestintätilanteita ja viestinnällisiä reagointitapoja.	Oppilas oppii lisää viestinnällisiä taitoja.	Oppilas osaa viestiä ja reagoida yksinkertaisilla ilmauksilla ja pienillä eleillä sekä äännähdyksillä, vaikka joutuukin pyytämään selvennystä tai toistoa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt		S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Viestintästrategioiden käyttö

Opetuksen tavoite: **T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
4.lk	5.lk	6.lk
Oppilas tutustuu opiskeltavan kielen kohteliaisiin ilmauksiin.	Oppilas harjoittelee kohteliaita ilmauksia erilaisissa tilanteissa.	Oppilas osaa toimia kohteliaasti arkielämän sosiaalisissa tilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt		S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Opetuksen tavoite:	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	
4.lk	5.lk	6.lk
Oppilas tutustuu ikätasolleen sopiviin ja itseään kiinnostaviin puhuttuihin ja kirjallisiin teksteihin.	Oppilas harjoittelee tulkitsemaan omaan ikä- ja taitotasoonsa sopivia tekstejä.	Oppilas ymmärtää rakenteellisesti ja sanastollisesti tuttua ja kiinnostavaa kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L4 Monilukutaito	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tekstien tulkintataidot	

Opetuksen tavoite: **T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin**	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.	
4.lk	5.lk	6.lk
Oppilas harjoittelee ikätasolleen sopivia suullisia ja kirjallisia tehtäviä ja tutustuu opiskeltavan kielen ääntämiseen ja perusrakenteisiin.	Oppilas harjoittelee ikätasolleen sopivia suullisia ja kirjallisia tehtäviä kiinnittäen huomiota opiskeltavan kielen ääntämiseen ja perusrakenteisiin.	Oppilas osaa kertoa yksinkertaisilla ilmauksilla sekä suullisesti että kirjallisesti tutuista ja itselleen tärkeistä asioista perusrakenteet halliten. Hän osaa myös ääntämisen perusteet.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tekstien tuottamistaidot	

A2-kielen tavoitteisiin liittyvät sisällöt:

4. luokka	5. luokka	6. luokka
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	**S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen**	**S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen**
Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.	Tarkastellaan kielen ja kulttuurin merkitystä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Tarkastellaan sanojen lainautumista kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.	Tarkastellaan kielen ja kulttuurin merkitystä yksilölle ja yhteisölle. Syvennetään käsitystä omasta kieli- ja kulttuuritaustasta. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Tarkastellaan sanojen lainautumista kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.
S2 Kielenopiskelutaidot	**S2 Kielenopiskelutaidot**	**S2 Kielenopiskelutaidot**
Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.
S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**
Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä	Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä	Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä

monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien ja haastattelujen muodossa. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.	monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Harjoitellaan erilaisia kielenkäyttötilanteita, kuten esimerkiksi avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmienja haastattelujen yhteydessä. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tarvittavia kirjoitusmerkkejä.	monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Harjoitellaan erilaisia kielenkäyttötilanteita, kuten esimerkiksi avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

SERURAAVAT LUVUT LÖYTYVÄT PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEISTA:

- Vieras kieli B1-oppimäärä vuosiluokilla 3-6
- Saamen kieli A-oppimäärä vuosiluokilla 3-6

15.4.4 MATEMATIIKKA

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 3−6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	L1, L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	S1-S5	L1, L3, L4, L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	L1, L2, L4, L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	L1, L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	S1-S5	L1, L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	L1, L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	L1, L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden	S4	L4, L5

geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin		
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.	S4	L1, L3, L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	L4, L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	L1, L4, L5, L6

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja

esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapa. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne

tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältöa lueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5		Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja	S1-S5	Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.

päätelmiä havaintojensa pohjalta			
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiarvon.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

MATEMATIIKKA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Opetuksen tavoitteet:

Merkitys, arvot ja asenteet Opetuksen tavoitteena on T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta.		Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	
3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
T1 Oppilas vahvistaa jo harjoiteltuja taitoja, häntä kannustetaan oppimaan uutta. Oppilas ratkaisee tehtäviä, jotka tulevat oppilaan arjen tilanteista.	T1 Oppilas vahvistaa jo harjoiteltuja taitoja, häntä kannustetaan oppimaan uutta. Oppilas ratkaisee tehtäviä, jotka tulevat oppilaan arjen tilanteista.	T1 Oppilas vahvistaa jo harjoiteltuja taitoja, kannustetaan oppimaan uutta. Oppilas ymmärtää matematiikan merkityksen hänen omassa kokemusmaailmassaan sekä ympäristössään.	T1 Oppilas vahvistaa jo harjoiteltuja taitoja, oppii uutta. Oppilas ymmärtää matematiikan merkityksen hänen omassa kokemusmaailmassaan sekä ympäristössään.
S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys			
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen.	

Työskentelyn taidot Opetuksen tavoitteena on T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä.		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä.	
3.lk	4.lk	5.lk	6.lk

T2 Oppilas tunnistaa oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Oppilas havaitsee syy- ja seuraussuhteita.	T2 Oppilas tunnistaa oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Oppilas havaitsee syy- ja seuraussuhteita.	T2 Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä. Oppilas havaitsee syy- ja seuraussuhteita.	T2 Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä. Oppilas havaitsee syy- ja seuraussuhteita.
S1 Havaitaan syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa S2 Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S1 Havaitaan syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa S2 Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S1 Havaitaan syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa S2 Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S1 Havaitaan syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa S2 Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4)	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Opittujen asioiden yhteydet	

Työskentelyn taidot Opetuksen tavoitteena on T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.			Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.
3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
T3 Oppilas osaa esittää	T3 Oppilas osaa esittää	T3 Oppilas osaa esittää	T3 Oppilas osaa esittää

matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.	matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.	matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.	matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.
S1Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S1Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S1Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S1Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot

Työskentelyn taidot Opetuksen tavoitteena on T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
T4 Oppilas osaa ilmaista ratkaisujaan konkreettisin välinein, piirroksin ja suullisesti.	T4 Oppilas osaa ilmaista ratkaisujaan konkreettisin välinein, piirroksin ja suullisesti.	T4 Oppilas osaa ilmaista ratkaisujaan konkreettisin välinein ja piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	T4 Oppilas osaa esittää ratkaisujaan ja päätelmiään monipuolisesti konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S1Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S1Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S1Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	

Työskentelyn taidot Opetuksen tavoitteena on T5ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä.		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.	
3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
T5 Oppilas kehittää ongelmanratkaisu-taitojaan.	T5 Oppilas kehittää ongelmanratkaisu-taitojaan.	T5 Oppilas kehittää ongelmanratkaisu-taitojaan.	T5 Oppilas kehittää ongelmanratkaisu-taitojaan. Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.
S1Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset	S1Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset	S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset	S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset

S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely tilastot ja todennäköisyys	S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Ongelmaratkaisutaidot	

Työskentelyn taidot Opetuksen tavoitteena on T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.	
3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
T6 Oppilas harjoittelee arvioimaan ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.	T6 Oppilas harjoittelee arvioimaan ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.	T6 Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.	T6 Oppilas osaa arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S1Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S1Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S1Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Taito arvioida ratkaisua	

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet Opetuksen tavoitteena on T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.	
3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
T7 Oppilas osaa käyttää esimerkiksi yhteen- ja vähennyslaskuun sekä kertolaskuun liittyviä matemaattisia käsitteitä ja yksikkömerkintöjä matemaattisessa ilmaisussa.	T7 Oppilas osaa käyttää esimerkiksi kerto- ja jakolaskun ja geometrian matemaattisia käsitteitä ja yksikkömerkintöjä matemaattisessa ilmaisussa.	T7 Oppilas osaa käyttää esimerkiksi koordinaatistoon liittyviä matemaattisia käsitteitä ja yksikkömerkintöjä matemaattisessa ilmaisussa.	T7 Oppilas osaa käyttää esimerkiksi mittakaavaan ja prosentteihin liittyviä matemaattisia käsitteitä ja yksikkömerkintöjä matemaattisessa ilmaisussa.
S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S1Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S1Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys	S1Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4)	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet Opetuksen tavoitteena on T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä.		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.	
3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
T8 Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän	T8 Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän	T8 Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän	T8 Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän

periaatteen lukualueella 0-1000.	periaatteen lukualueella 0-10000.	periaatteen luonnollisilla luvuilla.	periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.
S2 Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä.	S2 Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä.	S2 Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää.	S2 Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4)	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet Opetuksen tavoitteena on T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin.			Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja.
3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
T9 Oppilas osaa käyttää kokonaislukuja lukualueella 0-1000.	T9 Oppilas osaa käyttää kokonaislukuja lukualueella 0-10000.	T9 Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja.	T9 Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja.
S2 Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.	S2 Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite. Opitaan murtoluvun käsite.	S2 Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen.	S2 Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä.

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4)
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Lukukäsite

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet Opetuksen tavoitteena on T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia.		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.	
3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
T10 Oppilas laskee sujuvasti yhteen- ja vähennyslaskuja hyödyntäen niiden ominaisuuksia.	T10 Oppilas laskee sujuvasti kerto- ja jakolaskuja hyödyntäen niiden ominaisuuksia.	T10 Oppilas laskee sujuvasti peruslaskutoimituksia päässä ja kirjallisesti hyödyntäen niiden ominaisuuksia.	T10 Oppilas laskee sujuvasti päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia.
S2 Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan.	S2 Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Oppilaita ohjataan	S2 Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään	S2 Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla

Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.	pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.	luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla.	kertomisessa ja jakamisessa. Harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Harjoitellaan prosenttiluvun ja -arvon laskemista yksinkertaisissa tapauksissa.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet Opetuksen tavoitteena on T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin.		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.	
3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
T11 Oppilas havainnoi monikulmioita lähiympäristössä. Oppilas osaa kuvailla kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia.	T11 Oppilas osaa luokitella tasokuvioita niiden ominaisuuksia kuvaavilla geometrisillä käsitteillä (esim. kulma, sivu, säde, halkaisija).	T11 Oppilas osaa piirtää suoran suhteen symmetrisiä kuvioita. Oppilas osaa hyödyntää mittakaavaa kartan käytössä.	T11 Oppilas osaa luokitella kappaleita niiden ominaisuuksia kuvaavilla geometrisillä käsitteillä. Oppilas osaa piirtää pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa pienennöksissä ja suurennoksissa.
S4 Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita	S4 Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja	S4 Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja	S4 Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.

ja kuvioita. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen.	luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Harjoitellaan kulmien luokittelemista. Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.	luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Harjoitellaan kulmien piirtämistä ja mittaamista. Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.	Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta. Käytetään mittakaavaa suurennoksissa ja pienennöksissä.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet Opetuksen tavoitteena on T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.	
3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
T12 Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen pituuden, massan, tilavuuden mittaamiseen ja hän osaa arvioida mittaustuloksen järkevyyttä.	T12 Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea piirejä.	T12 Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja hallitsee niiden muunnokset.	T12 Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Hän hallitsee mittayksikkömuunnokset.
S4 Harjoitellaan mittaamista ja	S4 Harjoitellaan mittaamista ja	S4 Harjoitellaan mittaamista ja	S4 Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota

kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia.	kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestel-mä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia.	kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Lasketaan erimuotoisten kuvioiden pinta-aloja. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia.	mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Lasketaan suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Mittaaminen	

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet Opetuksen tavoitteena on T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä.		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiarvon.	
3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
T13 Oppilas osaa kerätä tietoa sekä tallentaa ja esitellä tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla.	T13 Oppilas osaa kerätä tietoa järjestelmällisesti sekä tallentaa ja esitellä tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla.	T13 Oppilas osaa tulkita erilaisia taulukoita ja diagrammeja. Oppilas ymmärtää tilastollisesti tunnusluvut suurin arvo, pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.	T13 Oppilas osaa tulkita erilaisia taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiarvon. Oppilas päättelee todennäköisyyksiä.
S5 Kehitetään oppilaiden taitoja	S5 Kehitetään oppilaiden taitoja	S5 Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa	S5 Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa

kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo.	kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla.	järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.	järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista keskiarvo ja tyyppiarvo.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet Opetuksen tavoitteena on T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä.		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.	
3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
T14 Oppilas osaa antaa yksinkertaisia toimintaohjeita graafisessa ohjelmointiympä-ristössä.	T14 Oppilas osaa laatia loogisen toimintaohjeen graafisessa ohjelmointiympä ristössä.	T14 Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympä-ristössä.	T14 Oppilas osaa suunnitella ja toteuttaa toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.
S1 Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.			
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät sisällöt vuosiluokilla 3-6

S1 Ajattelun taidot			
3.lk.	4.lk.	5.lk.	6.lk.

S1 Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuk-sia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäris-tössä.	S1 Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuk-sia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäris-tössä.	S1 Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäris-tössä.	S1 Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäris-tössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset			
3.lk.	4.lk.	5.lk.	6.lk.
Syvennetään oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä lukualueella 0-1000 ja kehitetään lukualueen lukujonotaitoja. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja	Syvennetään oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä lukualueella 0- 10000 ja kehitetään lukualueen lukujonotaitoja. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite. Opitaan murtoluvun käsite. Harjaannutetaan taitoa laskea	Syvennetään oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä ja kehitetään lukujonotaitoja. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.	Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä ja kehitetään lukujonotaitoja. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä. Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä.

sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.	peruslaskutoimituksia päässä. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan.	Perehdytään prosentin käsitteeseen. Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla.	Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa.

S3 Algebra			
Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.			
3.lk.	4.lk.	5.lk.	6.lk.
Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.	Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.	Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan	Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan

		lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen.	lukujonoa säännön mukaan. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen			
3.lk.	4.lk.	5.lk.	6.lk.
Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen. Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten	Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Harjoitellaan kulmien luokittelemista. Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä. Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen.	Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Harjoitellaan kulmien piirtämistä ja mittaamista. Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä. Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Lasketaan erimuotoisten kuvioiden pinta-aloja. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjes-telmä rakentuu.	Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta. Käytetään mittakaavaa suurennoksissa ja pienennöksissä. Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Lasketaan suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia.

mittayksikköjärjes-telmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia.	Lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjes-telmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia.	Harjoitellaan yksikönmuunnoksia.	
S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys			
3.lk.	4.lk.	5.lk.	6.lk.
Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo.	Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla.	Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.	Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista keskiarvo ja tyyppiarvo.

15.4.5 YMPÄRISTÖOPPI

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana

ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana[8] ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa

[8] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §

yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	L1, L7
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	L1, L5
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	L2, L3, L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja	S1-S6	L3

ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen		
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	L1, L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	L2, L4, L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	L1, L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1-S3, S6	L1, L3

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Minä ihmisenä: Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediaa.

S4 Ympäristön tutkiminen: Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmiöitä. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen,

kysymysten ja konkreettisten kehittämisehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

Ympäristöopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö -alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

ympäristöopin osaamistaan			
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen	S2-S6	Teknologinen osaaminen ja	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen

teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien		yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknolo	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa

viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti		gian käyttäminen	tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen	S1, S3-S6	Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen,	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja

tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen		eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnat ja kehityksen.
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemiaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa	S2, S4-S6	Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen

aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle			periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.	S1-S3, S6	Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumuksien tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämänkulun eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

YMPÄRISTÖOPPI IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Opetuksen tavoitteet:

Opetuksen tavoite: **T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas kiinnostuu ympäristöön liittyvistä asioista.	Oppilas ymmärtää ympäristöopin tiedonalojen erilaisuuden.	Oppilas ymmärtää ympäristöopin tiedonalojen merkityksen yhteiskunnalle.	Oppilas kokee kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen ja osaa antaa niistä esimerkkejä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen		S1-S6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen		

Opetuksen tavoite: T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas osaa työskennellä asetetun tavoitteen suuntaisesti.	Oppilas osaa työskennellä pitkäjänteisesti asetetun tavoitteen suuntaisesti.	Oppilas työskentelee pitkäjänteisesti omien opiskelutavoitteidensa saavuttamiseksi.	Oppilas tunnistaa oman ympäristöopin osaamisensa ja osaa asettaa itselleen tavoitteita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen		S1-S6 L1, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen		

Opetuksen tavoite: T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tietää erilaisia keinoja lähiympäristön vaalimiseen.	Oppilas ymmärtää kestävän kehityksen käsitteen.	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä.	Oppilas osaa kuvata erilaisia vaikuttamiskeinoja kestävän kehityksen edistämiseksi ja toimii ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen		S1-S6 L3, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot		

Opetuksen tavoite:	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:**

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana		Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas osaa muodostaa eri aihepiireihin liittyviä kysymyksiä.	Oppilas osaa muodostaa eri aihepiireihin liittyviä kysymyksiä.	Oppilas osaa muodostaa eri aihepiireihin liittyviä kysymyksiä, joita käytetään toiminnan lähtökohtana.	Oppilas osaa muodostaa eri aihepiireihin liittyviä kysymyksiä, joita voidaan kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen		S1-S6 L1, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kysymysten muodostaminen		

Opetuksen tavoite: T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas toteuttaa pieniä tutkimuksia. Hän mittaa ja havainnoi niiden tuloksia yksin ja muiden kanssa.	Oppilas toteuttaa tutkimuksia ja dokumentoi niiden tuloksia ohjeiden mukaisesti.	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti.	Oppilas suunnittelee itse tutkimuksia ja tulkitsee niiden tuloksia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen		S1-S6 L1, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset		

Opetuksen tavoite: T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tunnistaa syy-seuraussuhteita tutkimuksiensa pohjalta.	Oppilas esittää tutkimustensa	Oppilas esittelee tutkimuksiaan ja	Oppilas tekee johtopäätöksiä tutkimustuloksistaan.

	tuloksia ohjeiden mukaisesti.	niiden tuloksia eri tavoilla.	

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1-S6 L1, L2, L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen

Opetuksen tavoite: T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas kokeilee ja käyttää teknologisia sovelluksia.	Oppilas kokeilee ja käyttää teknologisia sovelluksia.	Oppilas osaa kuvata joidenkin teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita.	Oppilas työskentelee yhdessä muiden kanssa teknologisessa ongelmanratkaisussa, esimerkiksi oman sovelluksen keksiminen tai muu kokeilu.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S2-S6 L2, L3, L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa

Opetuksen tavoite: T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu erilaisiin turvallisuusohjeisiin.	Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa.	Oppilas osaa toimia erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteiden harjoituksissa.	Oppilas tuntee keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä telijöitä. Hän harjoittelee

			niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1-S6 L3
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot

Opetuksen tavoite: T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas liikkuu lähiympäristössä ja tekee havaintoja.	Oppilas osaa toimia luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaan.	Oppilas osaa liikkua luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ja suorittaa tutkimuksia ryhmän jäsenenä.	Oppilas osaa retkeillä luonnossa ja liikkua rakennetussa ympäristössä. Hän osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S2-S6 L3
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen

Opetuksen tavoite: T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas osaa ilmaista itseään ja kuunnella muita erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Hän harjoittelee kohteliasta käytöstä ja tunteiden säätelyä.	Oppilas osaa toimia erilaisissa rooleissa vuorovaikutustilanteissa. Hän osaa kuvata kohteliaaseen käytökseen liittyviä asioita.	Oppilas osaa ilmaista omia tunteitaan. Hän tuntee keinoja, joilla	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä

		säädellä niitä.	toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen S1-S6	S1-S6 L2, L3
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely

Opetuksen tavoite: T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa käyttää tieto- viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tietojen hankinnassa.	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä.	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa turvallisesti tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä.	Oppilas osaa käyttää tieto-viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1-S6 L5, L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen

Opetuksen tavoite: T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tuntee ympäristöopin peruskäsitteitä.	Oppilas kehittää käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä.	Oppilas osaa hahmottaa ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä	Oppilas osaa hahmottaa ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä

		ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä.	ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alinen osaaminen S1-S6	S1-S6 L1
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Käsitteiden käyttö

Opetuksen tavoite: T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas ymmärtää konkreettisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä.	Oppilas osaa käyttää ja ymmärtää konkreettisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä.	Oppilas osaa tehdä erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1-S6 L1, L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Mallien käyttäminen

Opetuksen tavoite: T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee tietojen hakemista erilaisista tietolähteistä.	Oppilas osaa valita joitakin luotettavia tietolähteitä.	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Hän harjoittelee erilaisten	Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa. Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja

		näkemysten perustelemista.	valita joitakin luotettavia tietolähteitä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen S1-S6	S1-S6 L2, L4, L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito

Opetuksen tavoite: T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnat ja kehityksen.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvi- ja eläinlajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas osaa tutkia yksinkertaisilla kokeilla kasvien kasvua yhdessä muiden kanssa.	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvi- ja eläinlajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa.	Oppilas osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnat ja kehityksen.	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvi- ja eläinlajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion. Oppilas osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1, S3-S6
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys

Opetuksen tavoite: T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemiaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas osaa käyttää yksinkertaista karttaa	Oppilas ymmärtää esim. fyysisen	Oppilas hahmottaa koko	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa

oman ympäristönsä hahmottamisen välineenä.	kartan merkintöjä. Hän, hahmottaa opiskelemiaan alueita ja osaa lukea esim. väestökarttaa.	maapallon karttakuvaa. Hän osaa tulkita esim. ilmasto- ja teemakarttoja.	ympäristöään ja hahmottaa opiskelemiaan alueita esim. erilaisten maantieteellisten tilastojen avulla. Hän hahmottaa koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S3-S6 L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot

Opetuksen tavoite: T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa ja luonnossa.	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä.	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2, S4-S6
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen

Opetuksen tavoite: T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla

		esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas osaa havainnoida ja kuvata tuttujen aineiden, esim. veden, ominaisuuksia ja olomuotoja. Hän tutustuu veden kiertokulkuun.	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä.	Oppilas osaa selittää kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia.	Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S2, S4-S6		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen		

Opetuksen tavoite: T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämänkulun eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas ymmärtää arjen terveystottumusten merkityksen hyvinvoinnille.	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita. Hän tietää, miten terveyttä voi arjessa edistää.	Oppilas osaa kuvata elämänkulun eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämänkulun eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1-S3, S6 L3		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumuksien tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen		

Ympäristöopin opetuksen tavoitteisiin liittyvät sisällöt:

OPSIN SISÄLTÖALUEET ja laaja-alaiset osaamisalueet (L)	3. LK	4. LK	5. LK	6. LK
S1 Minä ihmisenä				
Liittyy tavoitteisiin: T1, T2, T3, T5, T6, T8, T10, T11, T12, T13, T14, T15, T19				
Ihmisen keho, rakenne ja elintoiminnot L1			Oppilas oppii ihmisen rakenteen ja keskeiset elintoiminnot. Hän tutustuu kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin ja ikäkauden mukaiseen seksuaaliseen kehitykseen. Oppilas ymmärtää, kuinka ihminen lisääntyy. Oppilas tutustuu ihmiskunnan kehitysvaiheisiin.	
Mielen hyvinvointi ja tunnetaidot L2, L3	Oppilas perehtyy mielen hyvinvointiin ja tunnetaitoihin liittyviin asioihin esim. yhteistyö ja yhteishenki.	Oppilas perehtyy mielen hyvinvointiin ja tunnetaitoihin liittyviin asioihin esim. itsetunto ja erilaisuuden kunnioittaminen.	Oppilas perehtyy mielen hyvinvointiin ja tunnetaitoihin liittyviin asioihin esim. murrosiän vaikutus mieleen.	Oppilas perehtyy mielen hyvinvointiin ja tunnetaitoihin liittyviin asioihin esim. vastuu itsestä ja muista sekä identiteetti.
Terveys L3	Oppilas harjoittelee itsestään huolehtimisesta ja tutustuu arjen terveystottumuksiin.	Oppilas perehtyy terveellisiin elämäntapoihin ja unen ja liikunnan merkitykseen. Hän tutustuu lasten sairauksiin	Oppilas ymmärtää hygienian tarpeellisuuden ja liikunnan ja ravinnon vaikutuksen elimistöön.	Oppilas tietää, mitä ovat päihteet ja niiden vaikutukset elimistölle ja terveydelle.

		ja niiden ehkäisyyn.		
S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen				
Liittyy tavoitteisiin T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T14, T17, T18, T19				
Turvataidot ja turvallinen liikkuminen L3	Oppilas tutustuu polkupyöräilijän rooliin liikenteessä. Hän tutustuu turvalliseen vesillä liikkumiseen kesällä ja talvella. Oppilas ymmärtää tulen käytön riskejä. Hän harjoittelee tulipalolta suojautumista. Oppilas tutustuu sähköturvallisuus-ohjeisiin.	Oppilas harjoittelee yksinkertaisia ensiaputaitoja. Oppilas ymmärtää kuulon suojelun merkityksen.	Oppilas tutustuu kitkan merkitykseen turvallisessa liikkumisessa.	Oppilas harjoittelee ensiaputaitoja.
Teknologia L1, L3, L5	Oppilas harjoittelee viestintävälineiden ja internetin turvallista käyttöä. Oppilas tutustuu arjen teknologiaan esim. polkupyörän rakenteeseen, lämpömittarin toimintaan ja erilaisiin sähkölaitteisiin.	Oppilas harjoittelee viestintävälinei-den ja internetin turvallista käyttöä. Oppilas tutustuu arjen teknologiaan esim. vipu ja jousi ja valoon liittyviin kuten peili ja linssit.	Oppilas ymmärtää viestintävälinei-den ja internetin turvallisen käytön merkityksen. Oppilas tutustuu arjen teknologiaan esim. koneiden merkitys arjessa (voima ja liike).	Oppilas ymmärtää viestintävälinei-den ja internetin turvallisen käytön merkityksen.
Yhteistyötaidot, fyysinen koskemattomuus ja kiusaamisen ehkäiseminen L1, L3	Oppilas harjoittelee yhteistyötaitoja toimimalla erilaisissa ryhmissä. Oppilas harjoittelee osallistumista ja vaikuttamista, esim.	Oppilas harjoittelee yhteistyötaitoja toimimalla erilaisissa ryhmissä. Hän ja harjoittelee fyysisen	Oppilas harjoittelee yksilöllisyyden kunnioittamista ja yhteistyötaitoja toimimalla erilaisissa ryhmissä. Hän opettelee	Oppilas harjoittelee yksilöllisyyden kunnioittamista ja yhteistyötaitoja toimimalla erilaisissa ryhmissä. Hän

	luokkakokoukset, oppilaskunta.	koskemattomuu-den kunnioittamista ja kiusaamisen ehkäisemistä, esim. erilaisten ohjelmien kuten KiVa-koulu, ProKoulu avulla Oppilas harjoittelee osallistumista ja vaikuttamista, esim. luokkakokoukset, oppilaskunta.	ymmärtämään eroja yksilön kasvussa. Oppilas tietää osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja.	opettelee ymmärtämään eroja yksilön kasvussa. Oppilas tietää osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja.
S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan				
Liittyy tavoitteisiin: T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T14, T15, T16, T19				
Lähiympäristön havainnointi ja tutkiminen, rakennettu ympäristö Eliöt ja erilaiset elinympäristöt eri vuodenaikoina L1, L2	Oppilas tutustuu vesiin ja rantoihin elinympäristönä. Hän tunnistaa vesien ja rantojen kasveja ja eläimiä. Oppilas tutkii keinoja, joilla eliöt sopeutuvat eri vuodenaikoihin. Oppilas tutustuu eläinkunnan luokitteluun.	Oppilas tutustuu kotimaan maatilan eläimiin ja viljelykasveihin.	Oppilas tutustuu jokamiehenoikeuk-siin ja harjoittelee niitä.	Oppilas tutustuu niittyihin, metsiin ja soihin elinympäristönä. Hän tunnistaa niittyjen, metsien ja soiden eläimiä ja kasveja. Oppilas tutustuu eliökunnan luokitteluun.
Erilaisia alueita L1, L2	Oppilas tutustuu omaan lääniinsä, Suomeen, sen alueisiin ja tärkeimpiin kaupunkeihin. Hän hahmottaa vesistön rakenteen.	Oppilas tutustuu Pohjoismaiden ja Baltian valtioihin. Oppilas tutustuu Itämereen ja sen merkitykseen.	Oppilas tutustuu Euroopan kasvillisuus- ja ilmastovyöhykkeisiin sekä sen alueisiin.	Oppilas tunnistaa maanosat. Hän tutustuu maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhyk-keisiin sekä

				erilaisiin kulttuureihin.
Karttataidot, geomedia L1, L2, L4	Oppilas tutustuu kartan periaatteisiin ja opettelee käyttämään Suunnistuskarttaa. Oppilas tutustuu myös paikkatietoon ja muuhun geomediaan.	Oppilas harjoittelee käyttämään erilaisia karttoja eri välineillä esim. fyysinen kartta ja väestökartta. Oppilas tutustuu myös paikkatietoon ja muuhun geomediaan.	Oppilas hahmottaa ajankohtaisten uutisten avulla Euroopan luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Hän osaa tulkita ilmastodiagrammeja ja teemakarttoja. Oppilas tutustuu edelleen paikkatietoon ikätasoisesti osana muita geomediataitoja.	Oppilas hahmottaa ajankohtaisten uutisten avulla maailman luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Hän osaa tulkita ilmastodiagrammeja, teemakarttoja ja tilastoja. Oppilas tutustuu edelleen paikkatietoon ikätasoisesti osana muita geomediataitoja.
S4 Ympäristön tutkiminen				
Liittyy tavoitteisiin: T1, T2 T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T14, T15, T16, T17, T18				
Tutkimustehtävät, ongelmanratkaisu ja keksiminen L1, L5, L7	Lukuvuoden sisällöistä valitaan tutkimus-, ongelmanratkaisu- ja keksimistehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen eri vaiheita. Esim. Oppilas tutkii säätä sekä maa- ja kallioperää.	Lukuvuoden sisällöistä valitaan tutkimus-, ongelmanratkaisu- ja keksimistehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen eri vaiheita. Esim. Oppilas tekee tutkimuksia eri materiaaleilla. Hän tekee kokeita valolla ja ilmalla	Lukuvuoden sisällöistä valitaan tutkimus-, ongelmanratkaisu- ja keksimistehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen eri vaiheita. Esim. Oppilas tutkii kappaleiden liikkeiden muutoksia. Oppilas tutkii kokeellisesti kasvien kasvua eri	Lukuvuoden sisällöistä valitaan tutkimus-, ongelmanratkaisu- ja keksimistehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen eri vaiheita. Esim. Oppilas laatii kasvion opiskelemistaan kasveista.

			kasvupaikkatekijöitä vaihdelleen.	
S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut				
Liittyy tavoitteisiin: T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T14, T15, T16, T17, T18				
Ravinto ja ravintoketjut L1, L3	Oppilas perehtyy erilaisiin ravintoketjuihin. Hän ymmärtää yhteyttämisen perusperiaatteet.	Oppilas tutustuu ruuan reitteihin.		Oppilas tutustuu ravinnontuotan-toon.
Vesi L1, L7	Oppilas tutkii veden ominaisuuksia, tunnistaa veden olomuodot ja ymmärtää veden kiertokulkua.			
Valo, ilma, lämpö L1, L4	Oppilas tutkii ja tutustuu sääilmiöihin. Hän tutustuu jääkauden merkkeihin Suomessa	Oppilas tutkii ilmaan aineena esim. ilman liikkeet, noste ja ääni.		
Energia, liike ja voima L1	Oppilas tutustuu palamisen perusedellytyksiin. Oppilas tietää, että on olemassa sähkö-, lämpö- ja valoenergiaa.		Oppilas tutkii fysiikan ilmiöitä: liike, voima, kitka ja ilmanpaine.	Oppilas ymmärtää yhteyttämisen kemiallisena ja palamisen reaktiona. Oppilas havainnoi ja hahmottaa energian muuntumista ja siirtymistä ja energian säilymisen periaatetta. Hän tutustuu energialähteisiin ja

				sähkön tuottamiseen.
Materiaalit ja aineet L1, L3	Oppilas hahmottaa aineen olomuotoja veden olomuotojen kautta.	Oppilas tutustuu erilaisiin materiaaleihin ja niiden ominaisuuksiin.	Oppilas tutustuu alkuaineisiin ja tutkii aineiden välisiä reaktioita esim. käyminen. Oppilas ymmärtää käsitteet raaka-aine ja tuote.	Oppilas ymmärtää aineen säilymisen periaatteen esim. hiilen kiertokulun avulla.
Maapallon rakenne, avaruus L1			Oppilas ymmärtää, mistä johtuvat vuosi, vuodenajat, kuukausi, ja vuorokausi. Oppilas tutustuu maapallon aurinkokunnan ja maailmankaikkeu-den rakenteeseen.	
S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen				
Liittyy tavoitteisiin: T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T14, T15, T16, T17, T18, T19				
Luonnon monimuotoisuus L1, L7	Oppilas ymmärtää vesien ja vesieliöiden suojelun merkityksen ja tietää keinoja siihen.	Oppilas ymmärtää metsän ja soiden suojelun merkityksen. Hän oppii arvostamaan luonnon monimuotoi-suutta.		Oppilas ymmärtää luonnon monimuotoi-suuden merkityksen maapallon eri alueilla. Hän tiedostaa monimuotoi-suuden vähenemisen syyt ja seuraukset.
Luonnonvarojen kestävä käyttö L1, L7		Oppilas tutustuu tuotteiden elinkaariin ja opettelee vastuullisia valintoja.	Oppilas harjoittelee lajittelua ja kierrätystä. Oppilas tutustuu tuotteiden elinkaariin ja hän	Oppilas ymmärtää, mitä on kestävä elämäntapa ja pyrkii siihen esim. metsien kestävä käyttö.

		Oppilas tietää, mitä on ilmastonmuutos ja keinoja sen hillitsemiseksi.	ymmärtää luonnonvarojen rajallisuuden.	
Viihtyisä ympäristö L2, L7	Oppilas tutustuu kotiseudun ja Suomen kulttuuriperintöön ja vähemmistöihin.	Oppilas tunnistaa Itämeren alueen suojelun tärkeyden.	Oppilas tutustuu Euroopan väestöön ja kulttuureihin. Hän tiedostaa, että on olemassa ihmisoikeudet ja lapsen oikeudet.	Oppilas osallistuu yhteiseen vaikuttamisprojek-tiin, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

15.4.6 USKONTO

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee

oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	L1, L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	L2, L3, L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	L1, L2

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	L1, L3, L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	L1

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit

ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonnottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut

huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	**Sisältö-alueet**	**Arvioinnin kohteet oppiaineessa**	**Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen**
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä

			paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa

			uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kultaista sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Opetuksen tavoitteet:

Opetuksen tavoite: T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu Vanhan testamentin kertomuksiin ja keskeisiin opetuksiin.	Oppilas tutustuu Jeesuksen elämään ja opetuksiin.	Oppilas perehtyy varhaisen kristillisyyden merkitykseen kristinuskon kehittymisessä maailmanuskonnoksi.	Oppilas tuntee Raamatun perusrakenteen ja merkityksen kristinuskon opin lähteenä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1 L1
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito

Opetuksen tavoite: T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas ymmärtää juhlan ja arjen vuorottelun kirkkovuodessa. Oppilas tietää rukouksen merkityksen. Oppilas tutustuu kirkkoon uskonnollisena rakennuksena.	Oppilas osaa nimetä sakramentit. Oppilas perehtyy seurakunnan toimintaan.	Oppilas osaa nimetä keskeisimpiä rukouksia. Oppilas syventyy elämänkaaren kristillisiin rituaaleihin. Oppilas syventyy kirkkoarkkitehtuuriin ja sen symboliikkaan.	Oppilas ymmärtää sakramenttien merkityksen.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1 L1, L2
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito

Opetuksen tavoite: T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu uskonnollisen kielen erityispiirteisiin ja vertauskuvallisuuteen.	Oppilas tutustuu uskonnollisen kielen erityispiirteisiin ja vertauskuvallisuuteen.	Ei tavoitteena.	Oppilas tiedostaa, että Raamatussa on erilaisia kirjallisuudenlajeja ja ymmärtää Raamatun kielen vertauskuvallisuutta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen S1, S2	S1, S2 L2, L3, L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi

Opetuksen tavoite:	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:**
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee Raamatun käyttöä.	Oppilas opettelee etsimään tietoa monipuolisia lähteitä käyttäen.	Oppilas harjoittelee kuvan lukemista erilaisista lähteistä. Oppilas löytää Raamatusta tarvitsemansa Raamatun kohdan.	Oppilas harjoittelee tunnistamaan uskontoihin liittyvää uutisointia ja tutustuu ajankohtaisiin uskontoon liittyviin aiheisiin mediassa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1, S2, S3 L4, L5, L6
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa

Opetuksen tavoite:	**Hyvän osaamisen kuvau 6. luokan lopussa:**
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Ei tavoitteena.	Ei tavoitteena.	Oppilas tuntee kirkon synnyn vaiheita.	Oppilas tuntee pääpiirteittäin kirkkojen jakaantumisen ja reformaation vaiheita. Oppilas perehtyy Euroopan uskonnolliseen nykytilaan.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1, S3 L1, 2
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto

Opetuksen tavoite: T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin.	Ei tavoitteena.	Oppilas tutustuu juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteisiin. Oppilas tunnistaa juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviä piirteitä.	Ei tavoitteena.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S2, S3 L2		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto		

Opetuksen tavoite: T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilaalla on mahdollisuuksien mukaan tilaisuus vierailla pyhäköissä ja osallistua uskonnollisia elementtejä sisältäviin tilanteisiin. Oppilas tietää pyhän käsitteen ja osaa yhdistää sen kirkkorakennukseen.	Oppilaalla on mahdollisuuksien mukaan tilaisuus vierailla pyhäköissä ja osallistua uskonnollisia elementtejä sisältäviin tilanteisiin. Oppilas osaa yhdistää pyhän käsitteen luterilaisuuden sakramentteihin.	Oppilaalla on mahdollisuuksien mukaan tilaisuus vierailla pyhäköissä ja osallistua uskonnollisia elementtejä sisältäviin tilanteisiin. Oppilas ymmärtää pyhyyden merkitystä uskonnoissa ja tiedostaa itselleen pyhiä asioita.	Oppilaalla on mahdollisuuksien mukaan tilaisuus vierailla pyhäköissä ja osallistua uskonnollisia elementtejä sisältäviin tilanteisiin. Oppilas tietää, kuinka erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa toimitaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1, S2, S3 L2, L5, L6		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Uskonnon monilukutaito		

Opetuksen tavoite: T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu Vanhan testamentin keskeiseen eettiseen opetukseen. Oppilas käsittelee keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta testamentista valittujen kertomusten avulla.	Oppilas tutustuu Uuden testamentin keskeiseen eettiseen opetukseen. Oppilas käsittelee keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Uudesta testamentista valittujen kertomusten avulla.	Oppilas pohtii eettisiä kysymyksiä Raamatun keskeisten opetusten pohjalta.	Oppilas perehtyy uskontoja ja katsomuksia yhdistäviin eettisiin periaatteisiin ja osaa tunnistaa niitä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1, S2, S3 L7		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Etiikkaa koskeva tieto		

Opetuksen tavoite: T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu ikätasoonsa sopivalla tavalla lastenoikeuksiin ja niiden toteutumiseen maailmassa.	Oppilas tutustuu ikätasoonsa sopivalla tavalla lastenoikeuksiin ja niiden toteutumiseen maailmassa.	Oppilas tutustuu ikätasoonsa sopivalla tavalla lastenoikeuksiin ja niiden toteutumiseen maailmassa.	Oppilas tutustuu ikätasoonsa sopivalla tavalla lastenoikeuksiin ja niiden toteutumiseen maailmassa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen		S2, S3 L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ihmisoikeusetiikka		

Opetuksen tavoite: T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

kestävän tulevaisuuden näkökulmasta			
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilasta ohjataan arvioimaan tekemiään valintoja	Oppilasta ohjataan arvioimaan tekemiään valintoja	Oppilas tietää arvo –käsitteen ja osaa yhdistää sen omaan ajatteluunsa. Oppilasta ohjataan pohtimaan elämänkysymyksiinsä liittyviä valintoja ja arvoja niiden taustalla.	Oppilasta ohjataan pohtimaan elämänkysymyksiinsä liittyviä valintoja ja arvoja niiden taustalla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen		S2, S3 L1, L3, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Eettinen pohdinta		

Opetuksen tavoite: T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee keskustelemaan ja ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan.	Oppilas harjoittelee keskustelemaan ja ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan.	Oppilas osaa ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoittelee perustelemaan omia näkemyksiään.	Oppilas osaa ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoittelee perustelemaan omia näkemyksiään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen		S1, S2, S3 L1, L4, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot		

Opetuksen tavoite: T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilaalla on valittujen työtapojen kautta	Oppilaalla on valittujen työtapojen kautta	Oppilaalla on valittujen työtapojen kautta	Oppilaalla on valittujen työtapojen

mahdollisuus muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.	mahdollisuus muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.	mahdollisuus muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.	kautta mahdollisuus muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatso-musta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S3 L1		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	-		

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO, OPPIAINEEN TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT SISÄLLÖT:

S1				
	3.lk	4.lk	5lk	6.lk
	Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena.	Opetuksessa perehdytään Jeesukseen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa. Opetuksessa syvennetään tietoja elämänkaaren kristillisistä rituaaleista, sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista.	Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään	Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricola merkitykseen uskonnon uudistajina. Tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.
Kaikki luokat 3-6	Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.			
S2				

	3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
	Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin. Tarkastellaan uskonnottomuutta. Tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.	Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.	Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.	Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.
S3				
	3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
	Kristinuskon tärkeimmistä eettisistä ohjeista tarkastellaan Kultaista sääntöä ja Kymmentä käskyä. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta testamentista valittujen kertomusten avulla.	Kristinuskon tärkeimmistä eettisistä ohjeista tarkastellaan rakkauden kaksoiskäskyä. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Uudesta testamentista valittujen kertomusten avulla.	Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa.	Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeänä sisältönä on myös luonnon vaaliminen.
Kaikki luokat 3-6	Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo ja elämän kunnioittaminen. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.			

ORTODOKSINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteeriot ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämänkatsomuksen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä: Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämännäkemyksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän

kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalia vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

ORTODOKSINEN USKONTO ISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Opetuksen tavoitteet:

Opetuksen tavoite: T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu Raamattuun ja pyhiin kertomuksiin sekä niiden keskeisiin opetuksiin ortodoksisen opetuksen näkökulmasta.	Oppilas perehtyy evankeliumikirjoihin sekä Raamattuun kirkon kirjana ja uskon lähteenä sekä muihin pyhiin kirjoituksiin.	Oppilas perehtyy varhaisen kristillisyyden merkitykseen kristinuskon kehittymisessä maailmanuskonnoksi.	Oppilas tuntee Raamatun perusrakenteen ja merkityksen kristinuskon opin lähteenä. Oppilas tuntee kirkkoisien opetuksia ja pääpiirteissään kristillisen opin muodostumisen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito		

Opetuksen tavoite: T2 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**

Oppilas tutustuu kirkon rituaaleihin ja joihinkin mysteerioihin sekä keskeisiin rukouksiin. Oppilas tutustuu kirkkoon uskonnollisena rakennuksena. Oppilas tutustuu kirkon keskeisiin juhliin.	Oppilas tutustuu kirkon mysteerioihin, kirkkoon jumalanpalveluspaikkana, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Oppilas tutustuu kirkon keskeisiin juhliin.	Oppilas perehtyy liturgisen elämän peruspiirteisiin sekä kirkkomusiikkiin ja ikonitaiteeseen. Oppilas perehtyy kirkon juhliin.	Oppilas tuntee liturgisen elämän peruspiirteet sekä osaa kertoa mysteerioista. Oppilas tutustuu luostariin pyhänä paikkana ja tuntee sen merkityksen. Oppilas perehtyy kirkon juhliin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito		

Opetuksen tavoite: T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas pohtii Raamatun opetusten vertauskuvallisuutta.	Oppilas pohtii Jeesuksen opetusten vertauskuvallisuutta. Oppilas tunnistaa kirkkorakennuksen ja jumalanpalvelusten symboliikkaa.	Oppilas pohtii Jeesuksen opetusten vertauskuvallisuutta. Oppilas tunnistaa ortodoksisen ikonitaiteen, rukousperinteen ja kirkkoveisujen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.	Oppilas tunnistaa ortodoksisen uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja huomaa samankaltaisuutta ja erilaisuutta muissa kristillisissä perinteissä sekä juutalaisuudessa ja islamissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S2		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L3, L4		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi		

Opetuksen tavoite: T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee Raamatun käyttöä ja kuvanlukutaitoa ikonien avulla sekä harjoittelee etsimään tietoa erilaisista lähteistä.	Oppilas opettelee etsimään tietoa mm. paikkakunnalla vaikuttavista uskonnollisista yhteisöistä monipuolisia lähteitä käyttäen.	Oppilas harjoittelee kuvan lukemista kirkkotaiteessa ja etsii tietoa kirkkoveisujen sisältämästä opetuksesta sekä mediasta. Oppilas osaa käyttää Raamattua.	Oppilas harjoittelee tunnistamaan ja arvioimaan uskontoihin liittyvää uutisointia ja tutustuu ajankohtaisiin uskontoon liittyviin aiheisiin mediassa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S2, S3		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L4, L5, L6		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa		

Opetuksen tavoite: T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tietää Suomen suurimmat uskonnolliset yhteisöt ja omassa koulussa opetettavia katsomuksia.	Oppilas tietää lähialueen uskontoja ja uskonnollisia yhteisöjä.	Oppilas tuntee kirkon synnyn vaiheita ja Suomen uskonnollisia ja katsomuksellisia juuria ja nykytilaa.	Oppilas tuntee pääpiirteittäin ortodoksisen kirkon olemuksen apostolisena ja katolisena yhteisönä. Oppilas osaa kuvata eri uskontoja ja uskonnottomuutta Euroopassa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S3		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2		

Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto

Opetuksen tavoite: T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu Abrahamin uskontojen syntyyn.	Oppilas tutustuu juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteisiin.	Ei tavoitteena.	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteitä ja keskeisiä suhteita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2, S3		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto		

Opetuksen tavoite: T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee asianmukaista käyttäytymistä pyhäköissä ja erilaisissa uskonnollisia elementtejä sisältävissä tilanteissa. Oppilas tietää pyhän käsitteen ja osaa yhdistää sen kirkkorakennukseen ja Raamattuun.	Oppilas harjoittelee asianmukaista käyttäytymistä pyhäköissä ja erilaisissa uskonnollisia elementtejä sisältävissä tilanteissa. Oppilas osaa yhdistää pyhän käsitteen mysteerioihin.	Oppilas osaa käyttäytyä asianmukaisesti pyhäköissä ja erilaisissa uskonnollisia elementtejä sisältävissä tilanteissa. Oppilas ymmärtää pyhyyden merkitystä uskonnoissa ja tiedostaa itselleen pyhiä asioita.	Oppilas osaa käyttäytyä asianmukaisesti pyhäköissä ja erilaisissa uskonnollisia elementtejä sisältävissä tilanteissa. Oppilas osoittaa kunnioitusta toisen pyhää kohtaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S2, S3		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L5, L6		

Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Uskonnon monilukutaito

Opetuksen tavoite: T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu Vanhan testamentin keskeiseen eettiseen opetukseen. Oppilas käsittelee keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Raamatusta valittujen kertomusten avulla.	Oppilas tutustuu Uuden Testamentin keskeiseen eettiseen opetukseen. Oppilas käsittelee keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla.	Oppilas tutustuu ortodoksisen kirkon keskeiseen eettiseen opetukseen.	Oppilas tunnistaa uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S2, S3		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L7		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Etiikkaa koskeva tieto		

Opetuksen tavoite: T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu ikätasoonsa sopivalla tavalla lastenoikeuksiin ja niiden toteutumiseen maailmassa.	Oppilas tutustuu ikätasoonsa sopivalla tavalla lastenoikeuksiin ja niiden toteutumiseen maailmassa.	Oppilas ymmärtää ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta.	Oppilas ymmärtää ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2, S3		

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ihmisoikeusetiikka

Opetuksen tavoite: T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilasta pohtii ja arvioi tekemiään valintoja.	Oppilas arvioi tekemiään valintoja ja pohtii toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja Jeesuksen opetusten etiikkaa hyödyntäen.	Oppilas tuntee arvo – käsitteen ja osaa yhdistää sen omaan ajatteluunsa. Oppilas pohtii elämänkysymyksiinsä liittyviä valintoja ja arvoja niiden taustalla sekä vaikutusta kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas pohtii elämänkysymyksiinsä liittyviä valintoja ja arvoja niiden taustalla sekä valinnoista seuraavaa globaalia vastuuta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2, S3		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L3, L4		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Eettinen pohdinta		

Opetuksen tavoite: T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee keskustelemaan ja ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan.	Oppilas harjoittelee keskustelemaan ja ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan sekä	Oppilas osaa ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä ottaa toisen huomioon. Oppilas harjoittelee	Oppilas osaa ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä ottaa toisen huomioon. Oppilas harjoittelee

	opettelee ottamaan toisen huomioon.	perustelemaan omia näkemyksiään.	perustelemaan omia näkemyksiään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S2, S3		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L4, L6, L7		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot		

Opetuksen tavoite: T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilaalla on valittujen työtapojen kautta mahdollisuus muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.	Oppilaalla on valittujen työtapojen kautta mahdollisuus muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.	Oppilaalla on valittujen työtapojen kautta mahdollisuus muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.	Oppilaalla on valittujen työtapojen kautta mahdollisuus muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1		

Ortodoksisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät sisällöt:

S1				
Sisällöt vuosiluokit -tain	**3.lk**	**4. lk**	**5. lk**	**6.lk**
	Opetuksessa perehdytään Raamattuun pyhänä kirjana sekä muihin pyhiin kirjoituksiin. Sisältöjen valinnassa keskeistä on Jumalan liitto ihmisen kanssa Vanhassa testamentissa;	Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä ovat Kristuksen elämä ja opetukset. Opetuksessa perehdytää	Opetuksessa perehdytään kirkon syntyyn ja apostolien elämään sekä opetuksiin. Tutustutaan kirkkoon uskonnollisen	Opetuksessa perehdytään ortodoksisen kirkon mysteerioihin sekä jumalanpalveluselämään ja kirkollisiin toimituksiin. Tutustutaan kirkkoisien opetuksiin ja Raamatun

	alkukertomukset sekä patriarkkakertomukset. Opetuksessa perehdytään Raamatun käytön perusteisiin.	n Raamatun käytön perusteisiin.	a rakennuksena.	käyttöön jumalanpalveluksissa.
Kaikki luokat **3-6**	Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Opetuksessa tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin, kirkkomusiikkiin ja kirkkotaiteeseen.			
S2				
Sisällöt vuosiluokit-tain	**3.lk**	**4. lk**	**5. lk**	**6.lk**
	Opetuksessa tutustutaan ortodoksisen kirkon keskeisiin rukouksiin ja tapoihin, kuten ristinmerkki, kumarrukset ja paasto. Tutustutaan Suomen kansankirkkoihin: luterilainen ja ortodoksinen kirkko sekä oman koulun uskontoihin ja katsomuksiin.	Opetuksessa tutustutaan kirkkorakennukseen ja jumalanpalveluksten symboliikkaan, esim. suitsutus, saatot. Tutustutaan lähialueen uskontoihin sekä kristinuskoon, juutalaisuuteen ja islamiin Suomessa.	Opetuksessa tutustutaan ikoneissa esiintyvään symboliikkaan. Tutustutaan ortodoksisuuteen Suomessa, Euroopassa ja maailmassa sekä Euroopan uskonnolliseen karttaan.	Opetuksessa perehdytään ortodoksiseen rukousperinteeseen ja pyhien kuvaamiseen verrattuna esim. juutalaiseen, islamilaiseen ja katoliseen perinteeseen. Tutustutaan muiden kristillisten kirkkojen pyhäköihin sekä moskeijaan ja synagogaan jumalanpalveluspaikkana. Tutustutaan ekumeniaan sekä uskonnottomuuteen elämänkatsomuksen muotona.
Kaikki luokat **3-6**	Vierailut lähialueen pyhäköissä.			
S3				
Sisällöt vuosiluokit-tain	**3.lk**	**4. lk**	**5. lk**	**6.lk**
	Opetuksessa tutustutaan ortodoksisen	Opetuksen sisältöjen valinnassa	Opetuksessa perehdytään kirkon opetukseen lähimmäisenrakkaudesta	Opetuksessa perehdytään Vuorisaarnaan

	kirkon opetukseen ihmisestä Jumalan kuvana. Perehdytään Raamatun 10 käskyyn eettisenä ohjeena.	keskeistä ovat Kristuksen eettiset opetukset, erityisesti Rakkauden kaksoiskäsky.	(esim. kultainen sääntö) ja ihmisenä kasvamisesta (esim. Kylväjä-vertaus). Tutustutaan luostarielämään kilvoittelun muotona.	eettisenä ohjeena. Tutustutaan muiden uskontojen eettiseen opetukseen (esim. kultainen sääntö). Perehdytään paaston merkitykseen ja paastorukouksen sisältöön. Tutustutaan ajankohtaisiin eettisiin kysymyksiin.
Kaikki luokat **3-6**	Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä pyhyyden ja elämän kunnioittaminen. Opetuksessa tutustutaan YK:n Lapsenoikeuksien sopimukseen ja kestävään tulevaisuuteen.			

KATOLINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan katolisen kirkon opetuksen lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Tutustutaan oman seurakunnan elämään, messuun ja sakramenttien viettoon sekä liturgian vietoissa käytettäviin paramenteihin ja sakraaliesineisiin. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki ja kirkkotaide. Perehdytään Vanhan ja Uuden testamentin päätapahtumiin sekä muun uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin sekä niiden käyttöön katolisen kirkon elämässä. Opetuksessa käsitellään esimerkkejä Jeesuksen ja ihmisten kohtaamisesta. Tutustutaan omaan suojeluspyhään ja oman seurakunnan suojeluspyhään sekä joidenkin pyhien ihmisten elämään.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tutkitaan katolisen kirkon ja muiden kristittyjen kohtaamista eri aikoina. Opetuksessa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. Keskeisinä sisältöinä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat harjoittaa uskontoa lähialueen kirkoissa, uskonnollisissa yhteisöissä ja eri uskontojen parissa. Perehdytään alustavasti juutalaisuuteen, islamiin ja kristinuskoon sekä niiden yhteisiin piirteisiin. Pohditaan uskonnonvapauslain vaikutusta uskontojen ja kirkkojen asemaan Suomessa. Tutustutaan ihmisoikeuksiin eri uskonnoissa, ekumeeniseen ajatteluun ja uskontodialogiin sekä Kirkkojen maailmanneuvostoon ja Suomen ekumeeniseen neuvostoon ja katolisen kirkon suhteeseen niihin.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat katolinen ihmiskuva ja ihmisoikeudet. Perehdytään katolisen kirkon moraaliopetukseen perusteisiin yksilöä koskevissa ja yhteiskuntamoraalia koskevissa yhteyksissä. Syvennetään Kymmenen käskyn, Vuorisaarnan, Rakkauden kaksoiskäskyn ja katolisen kirkon käskyjen tuntemista. Pohditaan käskyjä moraalisen kasvamisen perustana, omantunnon tutkistelua ja parannuksen tekoa sekä niiden seurauksia. Tärkeitä opetuksessa huomioitavia asioita ovat elämän kunnioittaminen, omat valinnat ja vastuu sekä huolenpito luonnosta. Opetuksessa keskeistä on eri uskontojen eettisten opetusten yhteisten piirteiden tutkiminen.

ISLAM

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Islamin opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat Koraani, perimätieto ja islamin opillinen perusta. Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen tradition vaikutusta kulttuuriin, arkkitehtuuriin ja islamilaiseen taiteeseen. Tutustutaan Islamin maailmanlaajuiseen vaikutukseen Antiikin kirjallisuuden ja kommentaarien kautta. Opetuksessa otetaan huomioon Islamin pyhät paikat ja niiden merkitys. Sisältöjen valinnassa tärkeitä ovat islamilaisen perinteen ikäkauteen sopivat uskonnolliset opetukset ja kertomukset. Tutustutaan uskonnollisiin symboleihin, juhliin ja islamilaiseen kalenteriin. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskonnollisen kielen erityispiirteet, islamilainen terminologia ja sen yhdistävä vaikutus islamilaisessa maailmassa. Perehdytään

islamin monimuotoisuuteen ja tutkitaan tarinoita profeetoista islamin opin kehityksen näkökulmasta. Opetuksessa tutustutaan islamin historiaan Euroopassa ja islamiin Suomessa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään niitä yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin. Tutkitaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutusta eurooppalaiseen kulttuuriin. Opetuksessa otetaan huomioon Suomessa vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt ja uskontodialogin merkitys sekä uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa sekä uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen etiikan perusteita ja elämän arvoja. Perehdytään käsitykseen kielletystä ja sallitusta islamissa sekä syntikäsitteeseen. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalivastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta, islamilaisia käytöstapoja, myötäelämisen taitoa ja oppilaiden elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä.

JUUTALAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan Tooraan, Tanachiin, perimätietoon ja juutalaisuuden opilliseen perustaan. Perehdytään juutalaisen tradition vaikutukseen eurooppalaiseen kulttuuriin ja tieteisiin. Opetuksessa tarkastellaan juutalaisuuden pyhiä paikkoja ja niiden merkitystä. Opetukseen valitaan juutalaisen perinteen ikäkauteen sopivia uskonnollisia opetuksia ja kertomuksia. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta sekä Tooran erityisasemaa. Perehdytään uskonnollisiin symboleihin ja juutalaisen kalenterin juhliin, juutalaisuuden monimuotoisuuteen sekä juutalaisuuteen Suomessa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään uskontoja yhdistäviin henkilöihin, tapahtumiin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin sekä vaikutukseen eurooppalaisessa kulttuurissa. Tarkastellaan erityisesti juutalaisuuden historiaa Euroopassa ja

perehdytään oppilaiden lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja uskontodialogin merkitykseen. Opetuksessa otetaan huomioon uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa ja uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat juutalaisen etiikan perusteet ja elämän arvo. Perehdytään uskonnollisten käskyjen eli mitzvojen jakoon kiellettyihin ja vaadittaviin tekoihin. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Tutkitaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä, juutalaisen kielen terminologiaa ja sen yhdistävää vaikutusta juutalaisessa maailmassa. Opetuksessa tärkeitä sisältöjä ovat juutalaisuuden vaikutus arkielämän käyttäytymiseen, myötäelämisen taito ja oppilaiden elämästä nousevat eettiset kysymykset.

15.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja

toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 3-6 elämänkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	L1, L2, L3, L7
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	L1, L4, L5
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3	L1, L4
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3	L3, L7
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	S2-S4	L2, L4, L5
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	L1, L2

T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1- S4	L1, L2, L5
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3	L2, L7
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	L2, L3
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	L5, L6, L7

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.
S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden,

yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissä otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Elämänkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Elämänkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämänkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Elämänkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet **Opetuksen tavoitteena on**	**Sisältöalueet**	**Arvioinnin kohteet oppiaineessa**	**Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen**
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1, S2, S3	Päättelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäättelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1, S2, S3	Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun

			ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2, S3, S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1-S4	Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1, S2, S3	Vuorovaikutus-taidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja	S1-S4	Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin

vastuullisesti omassa ympäristössään			vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Opetuksen tavoitteet:

Opetuksen tavoite: T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee havaitsemaan ja pohtimaan eettisiä kysymyksiä arjen tilanteissa.	Oppilas harjaantuu eettisten kysymysten pohtimisessa ja harjoittelee niiden soveltamisesta arjessa.	Oppilas tutustuu muutamiin keskeisiin etiikan käsitteisiin ja harjoittelee niiden havaitsemista arkielämässä.	Oppilas harjoittelee eettisten ajattelun taitojen soveltamista. Oppilas osaa selittää keskeisimpiä etiikan käsitteitä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L7		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen		

Opetuksen tavoite: T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee erilaisten näkökulmien tunnistamista ja niiden avointa kohtaamista.	Oppilas harjaantuu erilaisten väitteiden tunnistamisessa sekä niiden perustelujen havaitsemisessa.	Oppilas harjoittelee erilaisten väitteiden ja perustelujen kriittistä havaitsemista keskusteluissa ja monipuolisissa medioissa.	Oppilas kykenee löytämään keskustelusta väitteitä ja osaa pohtia kriittisesti niiden perusteluita. Oppilas tiedostaa erilaisten näkökulmien käytön myös erilaisissa medioissa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L4, L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi

Opetuksen tavoite: T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa tunnistaa virhepäättelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee arkielämän syy-seuraussuhteiden havaitsemista.	Oppilas harjaantuu pohtimaan eri tekijöiden vaikutusta ja asioiden välisiä suhteita elämän erilaisissa käytännön tilanteissa.	Oppilas harjoittelee oman päättelynsä tunnistamista, ilmaisemista ja arviointia.	Oppilas osaa tunnistaa omia näkökulmiaan ja ymmärtää, että näkökulmat voivat kehittyä virhepäättelyn havaitsemisen ja uusien näkökulmien myötä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S2, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Päättelytaidot.

Opetuksen tavoite: T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee omasta toiminnasta vastuun ottamista ja toisten huomioimista omassa elämänpiirissään.	Oppilas vahvistaa oman vastuuntunnon kehittymistä toimiessa toisten kanssa sekä luonnossa.	Oppilas harjoittelee arvioimaan oman toimintansa oikeudenmukaisuutta suhteessa toisiin ihmisiin ja ympäristöön.	Oppilas tietää, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen. Oppilas osaa kuvata, miten vastuun ottaminen näkyy omassa toiminnassa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S2, S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3, L7		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Vastuullisen toiminnan tunteminen.		
Opetuksen tavoite: T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu suomalaiseen kulttuuriperintöön sekä harjoittelee havainnoimaan lähiympäristönsä kulttuurista moninaisuutta.	Oppilas syventää suomalaisen kulttuuriperinnön tuntemustaan ja harjaantuu havainnoimaan lähiympäristönsä kulttuurista moninaisuutta.	Oppilas tutustuu eurooppalaiseen kulttuuriperintöön ja oppii hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	Oppilas tutustuu maailman kulttuuriperintöön ja osaa hahmottaa kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2, S3, S4		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L4, L5		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tietojen ja käsitteiden hallinta		
Opetuksen tavoite: T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilaan katsomuksellinen ja kulttuurinen yleissivistys rakentuu suhteessa lukuvuonna käsiteltäviin sisältöihin.	Oppilaan katsomuksellinen ja kulttuurinen yleissivistys rakentuu suhteessa lukuvuonna käsiteltäviin sisältöihin.	Oppilaan katsomuksellinen ja kulttuurinen yleissivistys rakentuu suhteessa lukuvuonna käsiteltäviin sisältöihin.	Oppilaan katsomuksellinen ja kulttuurinen yleissivistys rakentuu suhteessa lukuvuonna käsiteltäviin sisältöihin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4		

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tietojen ja käsitteiden hallinta

Opetuksen tavoite: T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee ohjatusti oman katsomuksellisen opiskelun suunnittelua ja arviointia.	Oppilas harjaantuu oman katsomuksellisen opiskelun suunnittelussa ja arvioinnissa. Oppilas harjaantuu ohjatusti toimimaan asettamiensa tavoitteiden suunnassa.	Oppilas harjaantuu asettamaan katsomukselliselle opiskelulleen tavoitteita sekä itsenäisesti että ryhmän kanssa. Oppilas harjaantuu toimimaan asettamiensa tavoitteiden suunnassa ja arvioimaan niiden toteutumista.	Oppilas osaa asettaa katsomukselliselle opiskelulleen tavoitteita sekä itsenäisesti että ryhmän kanssa. Oppilas toimii asettamiensa tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Oppimaan oppimisen taidot

Opetuksen tavoite: T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia näkemyksiä.	Oppilas harjaantuu ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia näkemyksiä.	Oppilas osaa pohtia ja ilmaista katsomustaan ja osaa kuunnella muiden katsomuksellisia näkemyksiä.	Oppilas osaa eritellä ja ilmaista omaa katsomustaan kirjallisesti tai suullisesti sekä kuunnella muiden katsomuksellisia näkemyksiä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S2, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Vuorovaikutus-taidot ja toiminta ryhmän jäsenenä

Opetuksen tavoite: T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu joihinkin YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksessa mainittuihin oikeuksiin.	Oppilas perehtyy joihinkin YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksessa mainittuihin oikeuksiin ja niihin sisältyvään eettiseen ajatteluun.	Oppilas tutustuu YK:n ihmisoikeuksien julistuksen keskeiseen sisältöön.	Oppilas osaa kertoa YK:n ihmisoikeuksien julistuksen keskeisestä sisällöstä ja tuntee siihen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L3
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ihmisoikeusetiikka

Opetuksen tavoite: T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas pohtii vastuullisen toiminnan keinoja ja merkitystä lukuvuonna käsiteltävien sisältöjen näkökulmasta. Oppilas harjoittelee vastuullista	Oppilas pohtii vastuullisen toiminnan keinoja ja merkitystä lukuvuonna käsiteltävien sisältöjen näkökulmasta. Oppilas rohkaistuu kantamaan vastuuta	Oppilas pohtii vastuullisen toiminnan keinoja ja merkitystä lukuvuonna käsiteltävien sisältöjen näkökulmasta. Oppilas tutustuu joihinkin vastuullisen vaikuttamisen keinoihin. Oppilas	Oppilas pohtii vastuullisen toiminnan keinoja ja merkitystä lukuvuonna käsiteltävien sisältöjen näkökulmasta. Oppilas tutustuu joihinkin vastuullisen vaikuttamisen keinoihin. Oppilas

toimintaa arkisessa ympäristössään.	ja toimimaan aloitteellisesti arkisessa ympäristössään.	harjoittelee etsimään tietoa vastuullisesta vaikuttamisesta.	syventää tiedonhaun taitojaan vastuullisesta vaikuttamisesta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L5, L6, L7		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Vaikuttamisen keinojen tunteminen		

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteisiin liittyvät sisällöt:

S1 Kasvaminen hyvään elämään				
	3.lk	**4. lk**	**5. lk**	**6. lk**
	Tutkitaan oikeudenmukai-suuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä, esim. kaverisuhteissa.	Tutkitaan oikeudenmukai-suuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä, esim. säännöt kotona ja koulussa.	Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä sekä oikeudenmukai-suuden toteutumista omassa toiminnassa. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskon-non- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista.	Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä sekä oikeudenmukai-suuden toteutumista omassa toiminnassa. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista.
Kaik-ki luo-kat **3-6**	Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää.			
S2 Erilaisia elämäntapoja				

3.lk	4. lk	5. lk	6. lk
Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin. Pohditaan esimerkiksi hyväksymisen ja ymmärtämisen merkityksiä.	Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin. Pohditaan esimerkiksi hyväksymisen ja ymmärtämisen merkityksiä.	Perehdytään erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä.	Perehdytään erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen.

Kaikki luokat **3-6**	Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita

Sisällöt vuosiluokittain	3.lk	4. lk	5. lk	6. lk
	Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen ja oikeuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa.	Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen ja oikeuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa.	Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.	Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

Kaikki luokat **3-6**	Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista.			
S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus				
Sisällöt vuosiluokit-tain	**3.lk**	**4. lk**	**5. lk**	**6. lk**
	Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä.	Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä.	Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.	Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

15.4.8 HISTORIA

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennytään lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 4-6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus mennyttä aikaa, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5	L1-L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	L1, L2, L4-L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	L2-L4, L6, L7

T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	L2, L4, L7
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	L1-L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	L1, L2, L4, L7
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	L1, L2, L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	L1-L7
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	L2-L4, L6, L7

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Historian opiskelu on hyvä aloittaa perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden avulla. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.
S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

S3 Keskiaika: Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

S4 Uuden ajan murrosvaihe: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

S5 Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4-6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Historian arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämismuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.

T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	Muutoksen hahmottamine n	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 ohjata oppilasta esittämämään muutoksille syitä	S1-S5	Syy- ja seuraus-suhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1–S5	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

HISTORIA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Opetuksen tavoitteet:

Tavoite: T1 Ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
4lk	**5lk**	**6lk**
	T1 Oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena.	T1 Oppilas on kiinnostunut historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1-S5 L1-L7	
Tavoite: T2 Johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.
4lk	**5lk**	**6lk**
	T2 Oppilas tutustuu erilaisiin historian lähteisiin.	T2 Oppilas tunnistaa erilaisia historian lähteitä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1-S5 L1, L2, L4, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Historian tietolähteiden tunnistaminen	
Tavoite: T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.
4lk	**5lk**	**6lk**
	T3 Oppilas tutustuu historialliseen faktatietoon ja sen tulkinnallisuuteen.	T3 Oppilas ymmärtää historiallisen faktatiedon ja tulkinnan eron.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1-S5 L1, L2, L4-L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	

Tavoite: T4 Auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämismuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.
4lk	**5lk**	**6lk**
	T4 Oppilas tutustuu erilaisiin historiallisiin aikakausiin sekä opettelee käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä.	T4 Oppilas hahmottaa erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä osaa käyttää niihin liittyviä historiallisia käsitteitä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1-S5 L1-L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kronologian ymmärrys	
Tavoite: T5 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.
4lk	**5lk**	**6lk**
	T5 Oppilas oppii ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja.	T5 Oppilas ymmärtää ihmisen toiminnan motiiveja.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1-S5 L2-L4, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Historiallinen empatia	
Tavoite: T6 Johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.
4lk	**5lk**	**6lk**
	T6 Oppilas tutustuu erilaisiin syihin ja seurauksiin historian tapahtumille ja ilmiöille.	T6 Oppilas osaa hahmottaa erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1-S5 L2, L4, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	
Tavoite: T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
4lk	**5lk**	**6lk**
	T7 oppilas oppii tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille.	T7 oppilas tunnistaa muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtää, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1-S5 L1-L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Muutoksen hahmottaminen	
Tavoite: T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.
4lk	**5lk**	**6lk**
	T8 oppilas tutustuu historian jatkuvuuteen ja osaa antaa jonkun esimerkin historian jatkuvuudesta.	T8 oppilas hahmottaa jatkuvuuksia historiassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1-S5 L1, L2, L4, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Jatkuvuuden tunnistaminen	

Tavoite: T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.
4lk	**5lk**	**6lk**
	T9 Oppilas osaa esittää jollekin historia muutokselle syyn.	T9 Oppilas osaa esittää joillekin historian muutoksille syitä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1-S5 L1, L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Syy- ja seuraus-suhteen kuvaileminen	
Tavoite: T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.
4lk	**5lk**	**6lk**
	T10 oppilas oppii, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä.	T10 oppilas osaa selittää, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1-S5 L1-L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tulkintojen selittäminen	
Tavoite: T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.
4lk	**5lk**	**6lk**
	T11 Oppilas osaa selittää ihmisen toimintaa.	T11 Oppilas osaa selittää ihmisen toimintaa useammasta eri näkökulmasta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt ja laaja-alainen osaaminen	S1-S5 L2-L4, L6, L7	

Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ihmisen toiminnan selittäminen

Historian opetuksen tavoitteisiin liittyvät sisällöt:

Yhdysluokilla vuorokurssiopetuksessa tavoitteet S1-S5 voidaan opettaa Suomen historia ja yleinen historia erikseen kronologisesti vuorovuosina.

4 lk	5lk	6lk
	S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.	**S3 Keskiaika:** Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan. Tutustutaan idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin sekä eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.
	S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan orastavaan demokratiaan Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.	**S4 Uuden ajan murrosvaihe**: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.
		S5 Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla paikallinen näkökanta huomioiden.

15.4.9 YHTEISKUNTAOPPI

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita

kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokilla 4-6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja kouluyhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4	
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	L2, L3, L4, L7
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	L2, L4, L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	L3, L4, L6, L7
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	L1, L2, L4

Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	L2, L6, L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	L3, L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	L3, L4, L5, L7

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta

paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittelemisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäseninä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana

kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4		Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan	S1-S3	Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.

oikeudellisia periaatteita			
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä	S1, S4	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöönsä sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin

harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja			ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

YHTEISKUNTAOPPI IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Opetuksen tavoitteet:

Tavoite: T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
	5lk	**6lk**
	T1 oppilas kiinnostuu ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana.	T1 oppilas on kiinnostunut ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4	
Tavoite: T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
	5lk	**6lk**
	T2 oppilas harjoittelee eettiseen arviointikykyyn liittyviä erilaisia	T2 oppilas harjoittelee eettiseen arviointikykyyn liittyviä erilaisia

	inhimillisiä, yhteiskunnallisia ja taloudellisia kysymyksiä.	inhimillisiä, yhteiskunnallisia ja taloudellisia kysymyksiä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4	
Tavoite: T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.
	5lk	**6lk**
	T3 oppilas opettelee hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä. Oppilas opettelee ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita.	T3 oppilas hahmottaa itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtää ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottaa yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L3, L4, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	
Tavoite: T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.
	5lk	**6lk**
	T4 oppilas opettelee tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa.	T4 oppilas oppii tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Median roolin tarkastelu	
Tavoite: T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.
	5lk	**6lk**
	T5 oppilas tutustuu työnteon ja yrittäjyyden merkitykseen lähiyhteisössään.	T5 oppilas oivaltaa työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S4	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3, L4, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	
Tavoite: T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.
	5lk	**6lk**
	T6 oppilas opettelee ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.	T6 oppilas ymmärtää, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S3	

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	
Tavoite: T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.
	5lk	**6lk**
	T7 oppilas tutustuu demokraattisen vaikuttamisen perustaitoihin sekä opettelee keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä.	T7 oppilas harjoittelee demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä oppii keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	
Tavoite: T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöönsä sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.
	5lk	**6lk**
	T8 oppilas opettelee oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä tutustuu niihin liittyviin taitoihin.	T8 oppilas ymmärtää oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelee niihin liittyviä taitoja.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S4	

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	
Tavoite: T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.
	5lk	**6lk**
	T9 Oppilas tutustuu erilaisten yhteisöjen toimintaan. Oppilas opettelee median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla.	T9 Oppilas kiinnostuu erilaisten yhteisöjen toiminnasta. Oppilas harjoittelee median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3, L4, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Mediataidot	

Yhteiskuntaoppi 5-6 lk sisältöalueet:

5lk	**6lk**
S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan	**S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen:** Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa

rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.	toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.
S2 Demokraattinen yhteiskunta: Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.	**S4 Taloudellinen toiminta:** Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

15.4.10 MUSIIKKI

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja

kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	L2, L6, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	L1, L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	L1, L2, L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	Musiikkilliset yhteistyö-taidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	Musiikki-liikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaisemi nen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Musiikin merkityste n havainnoi nti	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Musiikin merkintä-tapojen ymmärtä mi-nen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.

Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	Oppimaan oppiminen ja työskentely-taidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

MUSIIKKI IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Opetuksen tavoitteet:

Opetuksen tavoite: **T1 oppilas osallistuu yhteismusisointiin ja rakentaa myönteistä yhteishenkeä yhteisössään.**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Osallistuu taitojensa mukaan yhteismusisointiin ja rakentaa myönteistä yhteishenkeä luokassaan	Osallistuu taitojensa mukaan yhteismusisointiin ja rakentaa myönteistä yhteishenkeä luokassaan	Osallistuu yhteismusisointiin ja rakentaa myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	Osallistuu yhteismusisointiin ja rakentaa myönteistä yhteishenkeä yhteisössään
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L6, L7		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Musiikilliset yhteistyötaidot, halu edesauttaa positiivisen ilmapiirin muodostumisessa		

Opetuksen tavoite: **T2 Oppilas harjoittelee luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, sekä kehittää keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä**	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.

3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
Oppilas käyttää ääntään luonnollisesti, oppilas harjoittelee keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään luonnollisesti, oppilas harjoittelee keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään luonnollisesti, oppilas kehittää keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään luonnollisesti, oppilas kehittää keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä		

Opetuksen tavoite: **T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
oppilas harjoittelee kokonaisvaltaista kehollista liikeilmaisua kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen pohjalta	Oppilas harjoittelee kokonaisvaltaista kehollista liikeilmaisua kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen pohjalta	Oppilas käyttää kokonaisvaltaisesti kehoaan keholliseen liikeilmaisuun kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen pohjalta	Oppilas käyttää kokonaisvaltaisesti kehoaan keholliseen liikeilmaisuun kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen pohjalta
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Musiikkiliikunta		

Opetuksen tavoite: **T4 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen**	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:**

kuunteluun, sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä		Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia sekä esittää näkemyksiään kuulemastaan.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee jäsentämään kuulemaansa musiikkia ja ääniympäristön ääniä, sekä pystyy kertomaan kuulemastaan	Oppilas harjoittelee jäsentämään kuulemaansa musiikkia ja ääniympäristön ääniä, sekä pystyy kertomaan kuulemastaan	Oppilas jäsentää kuulemaansa musiikkia ja ääniympäristön ääniä, sekä pystyy kertomaan kuulemastaan	Oppilas jäsentää kuulemaansa musiikkia ja ääniympäristön ääniä, sekä pystyy kertomaan kuulemastaan
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Musiikin kuuntelu		

Opetuksen tavoite: **T5 Rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen.**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas oppii luomaan ryhmän mukana pienimuotoisia musiikillisia kokonaisuuksia	**Oppilas kehittää taitojaan pienimuotoisten musiikillisten kokonaisuuksien luomisessa parin kanssa**	**Oppilas harjoittelee luomaan omia musiikillisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia**	**Oppilas keksii omia musiikillisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Musiikillinen tuottaminen		

Opetuksen tavoite: **T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu musiikilliseen kauneuteen	Oppilas tutustuu maailman musiikkiin ja yhdistää oppimaansa muihin kokemuksiinsa eri maiden kulttuureista	Oppilas tutustuu eri aikakausien musiikkiin ja yhdistää oppimaansa tietoihinsa historiasta	Oppilas oppii yhdistämään musiikillisia kokemuksiaan tietoihinsa historian, kulttuurin ja estetiikan monimuotoisuudesta sekä esittämään näkemyksiään
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Musiikin merkityksen havainnointi		

Opetuksen tavoite: **T7 Ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee musiikkikäsitteitä ja merkintätapoja	**Oppilas kehittää taitojaan käyttää opetettuja musiikkikäsitteitä ja merkintätapoja musisoinnissa**	**Oppilas osaa käyttää opetettuja musiikillisia merkitsemistapoja musisoinnissa**	**Oppilas osaa käyttää opetettuja musiikillisia merkitsemistapoja musisoinnissa**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L4		

Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen

Opetuksen tavoite: **T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuden	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas osaa käyttää ääntään ja instrumentteja sopivalla äänenvoimakkuudella	**Oppilas oppii huoltamaan ääntään ja instrumenttejaan**	**Oppilas osaa käyttää musisointi välineitä ja laitteita turvallisesti**	**Oppilas osaa käyttää musisointi välineitä ja laitteita turvallisesti**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö		

Opetuksen tavoite: **T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisen kehittämiseksi ja toimii tavoitteellisesti yhteismusisoinnissa.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisen kehittämiseksi ja toimii tavoitteellisesti yhteismusisoinnissa	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisen kehittämiseksi ja toimii tavoitteellisesti yhteismusisoinnissa.	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisen kehittämiseksi ja toimii tavoitteellisesti yhteismusisoinnissa.	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisen kehittämiseksi ja toimii tavoitteellisesti yhteismusisoinnissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4		

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot

MUSIIKIN TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT SISÄLLÖT:

3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
S1 Miten musiikissa toimitaan			
Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi- ja melodiasoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen, kuuntelu- ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen	Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi- ja melodiasoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen, kuuntelu- ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.	Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen, kuuntelu- ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.	Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen, kuuntelu- ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.
S2 Mistä musiikki muodostuu			
Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden **rytmi** (harjoituksia soittaen ja liikkein rytmimerkinnästä, rytmikaanon), **melodia** (äänialan laajentaminen, kaanon,) **harmonia**, **muoto** (kysymys-vastaus, rondo, AB,) **sointiväri** (soittimiin tutustuminen äänen	Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden **rytmi** (harjoituksia soittaen ja liikkein rytmimerkinnästä, rytmi-kaanon), **melodia** (äänialan laajentaminen, kaanon,) **harmonia,** **muoto** (kysymys-vastaus, rondo, AB,) **sointiväri** (soittimiin tutustuminen äänen	Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden **rytmi** (harjoituksia soittaen ja liikkein rytmimerkinnästä, rytmikaanon, rytmi-improvisaatio), **melodia** (nuottiavaimet ja –viivasto, sävelnimet, äänialan laajentaminen, kaanon,) **harmonia**	Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden **rytmi** (harjoituksia soittaen ja liikkein rytmimerkinnästä, rytmikaanon, rytmi-improvisaatio), **melodia** (nuottiavaimet, -viivasto, sävelnimet, äänialan laajentaminen, kaanon,) **harmonia**

tuottamistavan ja äänenvärin perusteella), **dynamiikka** (pp/ff,) ja **musiikin hahmottamiskyvyn kehittämiseen**. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.	tuottamistavan ja äänenvärin perusteella), **dynamiikka** (pp/ff,) ja **musiikin hahmottamiskyvyn kehittämiseen.** Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.	(sointumerkit), **muoto** (kysymys-vastaus, rondo, AB, ABA) **sointiväri** (soittimiin tutustuminen äänen tuottamistavan ja äänenvärin perusteella), **dynamiikka** (pp/ff, crescendo, diminuendo) ja **musiikin hahmottamiskyvyn kehittämiseen**. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia.	(sointumerkit**)**, **muoto** (kysymys-vastaus, rondo, AB, ABA) **sointiväri** (soittimiin tutustuminen äänen tuottamistavan ja äänenvärin perusteella), **dynamiikka** (pp/ff, crescendo, diminuendo) ja **musiikin hahmottamiskyvyn kehittämiseen**. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia.
S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa			
Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.	Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.	Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.	Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.
S4 Ohjelmisto			
Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.			

15.4.11 KUVATAIDE

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, ~~ja~~ mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja

tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6

T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen,

eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	**Sisältö-alueet**	**Arvioinnin kohteet oppiaineessa**	**Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen**
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja

ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista			muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan	S1, S2, S3	Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden

todellisuuden ja fiktion suhdetta			vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

KUVATAIDE IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu T1, T2, T3

Lasta innostetaan tutkimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria erilaisten havaintojen ja moniaististen kokemusten kautta. Oppilasta rohkaistaan keskustelemaan havainnoista ja ajatuksistaan sekä perustelemaan näkemyksiään. Visuaalista havaitsemista ja ajattelua tehdään näkyväksi kuvin, poikkitaiteellisesti ja oppiainerajat ylittävästi.

Kuvallinen tuottaminen T4, T5, T6

Lapsen kanssa käytetään kuvan tekemisessä monipuolisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun muotoja. Opetellaan lisää erilaisia taiteen tekemisen tapoja ja nautitaan tekemisen kautta syntyvästä oppimisesta yksin ja muiden kanssa. Oppilaan kanssa tutustutaan kuvallisen viestinnän tapoihin ja vaikuttamisen keinoihin.

Visuaalisen kulttuurin tulkinta T7, T8, T9

Oppilaan kanssa tarkastellaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä. Puhutaan kuvataiteesta teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista. Pohditaan todellisuutta ja fiktiota visuaalisessa kulttuurissa sekä historian ja kulttuurien vaikutusta kuviin. Oppilas innostuu eri aikakausien ja kulttuurien kuvailmaisun tavoista ja kokeilee niitä kuvallisessa ilmaisussaan.

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen T10, T11

Oppilaan kanssa keskustellaan esteettisistä, ekologisista ja eettisistä arvoista ympäristössä, taiteessa ja visuaalisessa kulttuurissa. Lapsi tekee kestävän kehityksen mukaisia valintoja valitessaan kuvan tekemisen sisältöjä ja tapoja. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta ja opetellaan arvostamaan erilaisuutta.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet, sisällöt ja arviointi

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

Opetuksen tavoite:	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:**
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä

3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
Oppilas havainnoi moniaistisesti taidetta ja ympäristöä erilaisin kuvallisin välinein	Oppilas havainnoi moniaistisesti taidetta ja ympäristöä erilaisin kuvallisin välinein	Oppilas havainnoi taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	Oppilas havainnoi taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	*Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)* *Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)* *Monilukutaito (L4)* *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)*		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen		

Opetuksen tavoite: **T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas sanallistaa havaintojaan ja ajatuksiaan visuaalisesta kulttuurista	Oppilas sanallistaa havaintojaan ja ajatuksiaan visuaalisesta kulttuurista	Oppilas keskustelee havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelee näkemystensä perustelemista	Oppilas keskustelee havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelee näkemystensä perustelemista
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	*Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)* *Monilukutaito (L4)* *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)* *Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)*		

Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen

Opetuksen tavoite: **T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee erilaisten tiedonlähteiden hyödyntämistä havaintojensa ja ajatustensa tukena ja ilmaisee tätä kuvallisesti	Oppilas harjoittelee havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista kuvallisesti. Oppilas syventää kuvallista tietoa muilla tiedon muodoilla	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	*Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)* *Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)* *Monilukutaito (L4)* *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)*		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen		

Kuvallinen tuottaminen

Opetuksen tavoite: **T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas monipuolistaa erilaisten materiaalien, tekniikoiden ja ilmaisukeinojen käyttöä sekä	Oppilas monipuolistaa erilaisten materiaalien, tekniikoiden ja ilmaisukeinojen käyttöä sekä	Oppilas harjoittelee tekemään valintoja erilaisten materiaalien, tekniikoiden ja ilmaisukeinojen välillä	Oppilas soveltaa erilaisten materiaalien, tekniikoiden ja ilmaisukeinojen käyttämistä

harjaannuttaa kuvan tekemisen taitojaan	harjaannuttaa kuvan tekemisen taitojaan	kuvallisessa tuottamisessaan	kuvallisessa tuottamisessaan
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	*Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)* *Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)* *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)* *Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)*		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen		
Opetuksen tavoite: **T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas asettaa ohjatusti tavoitteita ja harjoittelee kuvallisten taitojen kehittämistä yksin ja ryhmässä	Oppilas asettaa tavoitteita ja harjoittelee kuvallisten taitojen kehittämistä yksin ja ryhmässä	Oppilas asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä	Oppilas asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	*Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)* *Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)* *Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)* *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)*		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen		
Opetuksen tavoite:		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:**	

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan		Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tutustuu erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja kokeilee niiden käyttämistä omissa kuvissaan	Oppilas tutustuu erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja kokeilee niiden käyttämistä omissa kuvissaan	Oppilas käyttää erilaisia kuvallisen viestinnän tapoja omissa kuvissaan	Oppilas käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitä omissa kuvissaan
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	*Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)* *Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)* *Monilukutaito (L4)* *Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)*		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen		

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

Opetuksen tavoite: **T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee kuvien tarkastelua eri lähtökohdista eri yhteyksissä. Harjoittelee tunnistamaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	Oppilas harjoittelee kuvien tarkastelua eri lähtökohdista eri yhteyksissä. Harjoittelee tunnistamaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	Oppilas tarkastelee kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä ja pohtii todellisuuden ja fiktion suhdetta	Oppilas tarkastelee sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan. Oppilas erottaa todellisuuden ja fiktion elementtejä
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	*S1 Omat kuvakulttuurit*		

	S2 Ympäristön kuvakulttuurit *S3 Taiteen maailmat*
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	*Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)* *Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)* *Monilukutaito (L4)* *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)*
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kuvien tarkastelu

Opetuksen tavoite: **T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin**	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa

3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tarkastelee ohjatusti taideteoksia tekijän ja katsojan näkökulmasta	Oppilas tarkastelee ohjatusti taideteoksia tekijän ja katsojan näkökulmasta	Oppilas tarkastelee taideteoksia tekijän ja katsojan näkökulmasta sekä historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	Oppilas tulkitsee taideteoksia tekijän ja katsojan näkökulmasta sekä historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin. Oppilas käyttää tulkintojaan ryhmäkeskustelussa
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	*Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)* *Monilukutaito (L4)* *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)* *Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)*		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen		

Opetuksen tavoite:	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:**

T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan		Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas kokeilee ohjatusti eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	Oppilas kokeilee ohjatusti eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	Oppilas käyttää erilaisia kuvailmaisun tapoja visuaalisen kulttuurin tarkastelussa ja omien kuvien tekemisessä	Oppilas hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	*Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)* *Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)* *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)* *Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)*		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kuvailmaisun tapojen käyttäminen		

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

Opetuksen tavoite: **T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas syventää ohjatusti ymmärrystään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	Oppilas syventää ohjatusti ymmärrystään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	Oppilas harjoittelee näkemyksiensä ilmaisemista taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	Oppilas ilmaisee näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit*		

	S3 Taiteen maailmat
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	*itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)* *Monilukutaito (L4)* *Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)* *Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)*
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvojen tarkasteleminen

Opetuksen tavoite: **T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan**		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuuriseen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas ottaa ohjatusti huomioon kuvia tehdessään kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	Oppilas ottaa ohjatusti huomioon kuvia tehdessään kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	Oppilas huomioi kuvailmaisussaan kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia	Oppilas huomioi kuvailmaisussaan kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	*Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)* *Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)* *Monilukutaito (L4)* *Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)*		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta		

Sisältöesimerkkejä vuosiluokille 3-6:

S1 Omat kuvakulttuurit

Tutkitaan visuaalista lähiympäristöä. Oma huone, koulun ja kodin arkkitehtuuri, esinekulttuuri, luontoympäristö sekä harrastukset ja musiikki ovat kuvallisen ilmaisun lähtökohtana. Oppilaat kertovat sanoin ja kuvin omista kuvakulttuureistaan. Taidehistoriassa ja nykytaiteessa esille tulevia aineksia heijastetaan oppilaan omaan kuvakulttuuriin sekä luodaan uutta lasten ja nuorten kuvakulttuuria.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Ympäristöä käytetään työskentelyn lähtökohtana. Opetuksen sisällöt valitaan monipuolisesti rakennetuista ympäristöistä ja luonnonympäristöistä, esineistä (esim. muotoilu, merkitys, kierrätys, historia) ja mediakulttuureista (esim. valokuva, mainoskuva, sarjakuva, liikkuvakuva). Havainnoidaan retkien avulla rakennushistoriaa sekä sen vaalimista, lähialueiden arkkitehtuurisia painotuksia ja käyttötarkoitusta vastaavaa suunnittelua. Lasta ohjataan syventäviin kokemuksiin ja rakennustaidetta lasten tavoin uudistaviin kokeiluihin erilaisilla tilakokemuksilla ja maja- & rakennusleikeillä.
Tutustutaan ympäristötaiteeseen ja kuvataiteen hetkellisyyteen (maataide), pohditaan muuttuvaa ympäristöä. Tutkitaan luonnonilmiöitä ja ympäristöön vaikuttamista kuvataiteen keinoin.

S3 Taiteen maailmat

Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia ja pohtimalla taiteilijan roolia (taidehistoria & nykyisyys). Järjestetään mahdollisuuksien mukaan taidemuseovierailu 3.luokalla, kaikilla vuosiluokilla taiteilijatapaamisia tai työhuonevierailuja ja kuvataidenäyttelyvierailuja (virtuaalisiakin). Oppilaiden kanssa tehdään taidenäyttelyitä koululle ja esim. vanhusten talolle. Mahdollistetaan lasten taiteen näkymistä kaupunki- ja kyläkuvassa, sosiaalisessa mediassa ja (kansainvälisessä) kommunikoinnissa. Taiteen kautta luodaan suvaitsevaisuutta, vieraanvaraisuutta ja ymmärrystä erilaisista kulttuureista esimerkiksi kutsumalla eri kulttuuritaustaisia pajaohjaajia. Taide toimii erisukupolvia yhteen tuovana ja lähentävänä toimintakehyksenä. Tutustutaan kuvataiteen kapinaluonteeseen ajatusten ilmaisijana sekä opetellaan kyseenalaistamista. 3.-6.luokkalaiset voisivat toimia 1.-2.luokkalaisten taiteen tekemisen työpajaohjaajina.

Tekniikoissa esimerkiksi: valutekniikka, kipsinauha, keramiikka, luonnonmateriaalit, maalaus- ja piirustustekniikoita, värioppia, mittakaavan alkeita, tilan kuvaamisen alkeita. Arkkitehtuurinkuvausta, ympäristötaidetta,

kierrätysmateriaalit & elinkaariajattelu. Rakentelu. Mobileja ja robotiikka-veistoksia. Symmetria, toisto, sommittelu, kuvakoot ja -kulmat, tarinallisuus. Valokuvaaminen, elokuva, sähköiset välineet, kuvankäsittely, kuvan julkaisu, tekijänoikeudet. Aihealueina voivat painottua esim. lasten ja eläinten oikeudet, ystävyys, ympäristön tärkeys.

15.4.12 KÄSITYÖ

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisen maailman tuntemus luo perustaa kestävälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 3-6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään

kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestävän kehityksen näkökulmista.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6	L1, L2
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	L1, L5
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3, S5	L4, L6
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	S1-S5	L3, L6
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto– ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	L5

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	L1, L4, L7
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	L1, L3, L7

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.
S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisalustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan—myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäsenneltyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Käsityön arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaan~~sa~~ perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3,S5	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto– ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja	S1, S2, S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti-käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja

käsityöprosessin dokumentoinnissa			käsityöprosessin dokumentoinnissa.
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	Kulutus- ja tuotanto-tapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

KÄSITYÖ IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Opetuksen tavoitteet:

Opetuksen tavoite: T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas kiinnostuu käsin tekemisestä sekä innostuu keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	Oppilas kiinnostuu käsin tekemisestä sekä innostuu keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	Oppilaan kiinnostus käsin tekemiseen vahvistuu. Oppilas innostuu keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	Oppilaan kiinnostus käsin tekemiseen vahvistuu. Oppilas innostuu keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Ideointi, S2 Suunnittelu, S3 Kokeilu, S4 Tekeminen, S5 Soveltaminen, S6 Dokumentointi ja arviointi		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa			

Opetuksen tavoite: T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheissa.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee hahmottamaan ja hallitsemaan kokonaista käsityöprosessia ja sen dokumentointia	Oppilas harjoittelee hahmottamaan ja hallitsemaan kokonaista käsityöprosessia ja sen dokumentointia	Oppilas harjoittelee hahmottamaan ja hallitsemaan kokonaista käsityöprosessia ja sen dokumentointia	Oppilas hahmottaa ja hallitsee kokonaisen käsityöprosessin ja sen dokumentoinnin
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Ideointi, S2 Suunnittelu, S3 Kokeilu, S4 Tekeminen, S5 Soveltaminen, S6 Dokumentointi ja arviointi		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi		

Opetuksen tavoite: T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas suunnittelee ja valmistaa ohjatusti, yksin tai yhdessä käsityötuotteen tai –teoksen luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	Oppilas suunnittelee ja valmistaa ohjatusti, yksin tai yhdessä käsityötuotteen tai –teoksen luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	Oppilas suunnittelee ja valmistaa opastetusti, yksin tai yhdessä käsityötuotteen tai –teoksen luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	Oppilas suunnittelee ja valmistaa opastetusti, yksin tai yhdessä käsityötuotteen tai –teoksen luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Ideointi, S2 Suunnittelu, S3 Kokeilu, S4 Tekeminen		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tuotteen valmistaminen		

Opetuksen tavoite: T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää

		tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas tunnistaa käsitteistöä ja joitakin erilaisia materiaaleja sekä työstää niitä ohjattuna tarkoituksenmukaisesti	Oppilas tunnistaa käsitteistöä ja joitakin erilaisia materiaaleja sekä työstää niitä ohjattuna tarkoituksenmukaisesti	Oppilas tunnistaa käsitteistöä ja monia erilaisia materiaaleja sekä työstää niitä ohjattuna tarkoituksenmukaisesti	Oppilas tunnistaa käsitteistöä ja monia erilaisia materiaaleja sekä työstää niitä tarkoituksenmukaisesti
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Kokeilu, S5 Soveltaminen		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L4 Monilukutaito L6 Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjyys		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen		

Opetuksen tavoite: T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas opettelee toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	Oppilas harjoittelee toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	Oppilas pyrkii toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	Oppilas toimii pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtii turvallisesta työskentelystä sekä valitsee ja käyttää työhön sopivaa välineistöä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Ideointi, S2 Suunnittelu, S3 Kokeilu, S4 Tekeminen, S5 Soveltaminen		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjyys		

Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Työskentelytaidot		
Opetuksen tavoite: T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto – ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas käyttää ohjatusti tieto – ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	Oppilas käyttää ohjatusti tieto – ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	Oppilas käyttää ohjatusti tieto – ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	Oppilas käyttää ohjatusti tieto – ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Ideointi, S2 Suunnittelu, S6 Dokumentointi ja arviointi		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä		
Opetuksen tavoite: T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas opettelee arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	Oppilas harjoittelee arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	Oppilas harjoittelee arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	Oppilas pyrkii arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Ideointi, S2 Suunnittelu, S3 Kokeilu, S5 Soveltaminen, S6 Dokumentointi ja arviointi		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		

Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen		
Opetuksen tavoite: T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti		**Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:** Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaareen.	
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas harjoittelee arvioimaan kulutustapoja kriittisesti	Oppilas harjoittelee arvioimaan kulutustapoja kriittisesti	Oppilas harjoittelee arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	Oppilas harjoittelee arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Ideointi, S2 Suunnittelu, S3 Kokeilu, S5 Soveltaminen		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta		

Käsityön opetuksen tavoitteisiin liittyvät sisällöt vuosiluokilla 3-6:

S1 Ideointi			
3. luokka	**4. luokka**	**5. luokka**	**6. luokka**
· Tutustutaan erilaisiin suunnittelun lähtökohtiin (esim. moniaistiset kokemukset, elämykset, esineiden, rakennetun ja luonnonympäristön havainnointi ja analysointi) · Integroidaan muiden oppiaineiden sisältöjä mahdollisuuksien mukaan	· Tutustutaan erilaisiin suunnittelun lähtökohtiin (esim. moniaistiset kokemukset, elämykset, esineiden, rakennetun ja luonnonympäristön havainnointi ja analysointi) · Integroidaan muiden oppiaineiden sisältöjä mahdollisuuksien mukaan	· Perehdytään erilaisiin suunnittelun lähtökohtiin (esim. moniaistiset kokemukset, elämykset, esineiden, rakennetun ja luonnonympäristön havainnointi ja analysointi) · Integroidaan muiden oppiaineiden sisältöjä mahdollisuuksien mukaan	· Perehdytään erilaisiin suunnittelun lähtökohtiin (esim. moniaistiset kokemukset, elämykset, esineiden, rakennetun ja luonnonympäristön havainnointi ja analysointi) · Integroidaan muiden oppiaineiden sisältöjä mahdollisuuksien mukaan

		· Tutustutaan materiaalien taipumis- ja lujuusominaisuuksiin, rakenteiden syntytapaan ja energian käyttöön osana yksinkertaisia koneita ja laitteita.	· Tutustutaan materiaalien taipumis- ja lujuusominaisuuksiin, rakenteiden syntytapaan ja energian käyttöön osana yksinkertaisia koneita ja laitteita.
S2 Suunnittelu			
3. luokka	**4. luokka**	**5. luokka**	**6. luokka**
· Ideointi ja tarvittavat kokeilut ovat suunnittelun pohjana. · Käytetään esim. piirtämistä, muovailua, rakentelua ja palikoita sekä kokeillaan TVT-mahdollisuuksia suunnittelussa · Harjoitellaan kuvallisten suunnitelmien tekemistä ja niihin mittojen merkitsemistä. Suunnitelmaa täydennetään visuaalisesti ja kirjallisesti. · Pohditaan oman työskentelyn työvaiheiden järjestystä.	· Ideointi ja tarvittavat kokeilut ovat suunnittelun pohjana. · Käytetään esim. piirtämistä, muovailua, rakentelua ja palikoita sekä kokeillaan TVT-mahdollisuuksia suunnittelussa · Harjoitellaan kuvallisten suunnitelmien tekemistä ja niihin mittojen merkitsemistä. Suunnitelmaa täydennetään visuaalisesti ja kirjallisesti. · Opetellaan suunnittelemaan oman työskentelyn työvaiheiden järjestystä ohjatusti.	· Ideointi ja tarvittavat kokeilut ovat suunnittelun pohjana. · Käytetään esim. piirtämistä, muovailua, rakentelua ja palikoita sekä harjoitellaan TVT-mahdollisuuksia suunnittelussa · Tehdään kuvallisia suunnitelmia ja niihin mittojen merkitsemistä. Suunnitelmaa täydennetään visuaalisesti ja kirjallisesti. · Suunnitellaan oman työskentelyn työvaiheiden järjestystä ohjatusti.	· Ideointi ja tarvittavat kokeilut ovat suunnittelun pohjana. · Käytetään esim. piirtämistä, muovailua, rakentelua, palikoita ja TVT-mahdollisuuksia suunnittelussa · Tehdään kuvallisia suunnitelmia ja niihin mittojen merkitsemistä. Suunnitelmaa täydennetään visuaalisesti ja kirjallisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja · Suunnitellaan oman työskentelyn työvaiheiden järjestys.
S3 Kokeilu			
3. luokka	**4. luokka**	**5. luokka**	**6. luokka**
· Kokeillaan ohjatusti kovia ja pehmeitä materiaaleja (puu, metalli, muovi, kuidut, langat,	· Kokeillaan ohjatusti kovia ja pehmeitä materiaaleja (puu, metalli, muovi, kuidut, langat,	· Kokeillaan kovia ja pehmeitä materiaaleja (puu, metalli, muovi, kuidut, langat, kankaat,	· Kokeillaan kovia ja pehmeitä materiaaleja (puu, metalli, muovi, kuidut, langat, kankaat,

kankaat, nahka, paperi, luonnon- ja kierrätysmateriaalit), esimerkiksi seuraavia vuosiluokalle kuuluvia tekniikoita - mittaaminen ja merkitseminen - puuntyöstön alkeet - pintakäsittely - liimaus - koneompelun alkeet - silittäminen - lankatöiden alkeet · Kokeilujen pohjalta jatketaan ideointia ja suunnittelua, edelleen ohjatusti. Myös kokeilu ja siitä tulevat johtopäätökset voivat olla itsessään tavoite. · Tutustutaan ohjatusti tavallisimpien työskentelyssä käytettävien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteisiin	kankaat, nahka, paperi, luonnon- ja kierrätysmateriaalit), esimerkiksi seuraavia vuosiluokalle kuuluvia tekniikoita - mittaaminen ja merkitseminen - puuntyöstön alkeet - pintakäsittely - liimaus - koneompelun alkeet - silittäminen - lankatöiden alkeet · Kokeilujen pohjalta jatketaan ideointia ja suunnittelua, edelleen ohjatusti. Myös kokeilu ja siitä tulevat johtopäätökset voivat olla itsessään tavoite. · Tutustutaan ohjatusti tavallisimpien työskentelyssä käytettävien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteisiin	kierrätysmateriaali), esimerkiksi seuraavia vuosiluokalle kuuluvia tekniikoita - kaava ja mittakaava - poraaminen - neulominen, virkkaaminen ja huovuttaminen - kankaan kuviointi ja painanta - solmeilu, pujottelu, kudonta - askartelu - hiominen, viilaaminen, höylääminen - pintakäsittely: maalaaminen, petsaaminen, lakkaaminen, öljyäminen - liitokset - robotiikkaan tutustuminen - elektroniikkarakentelun perusteet - kierrätys, korjaaminen ja uusiokäyttö · Kokeilujen pohjalta jatketaan ideointia ja suunnittelua ohjatusti. Myös kokeilu ja siitä tulevat johtopäätökset	kierrätysmateriaali), esimerkiksi seuraavia vuosiluokalle kuuluvia tekniikoita - kaava ja mittakaava - poraaminen - neulominen, virkkaaminen ja huovuttaminen - kankaan kuviointi ja painanta - solmeilu, pujottelu, kudonta - askartelu - hiominen, viilaaminen, höylääminen - pintakäsittely: maalaaminen, petsaaminen, lakkaaminen, öljyäminen - liitokset - robotiikkaan tutustuminen - elektroniikkarakentelun perusteet - kierrätys, korjaaminen ja uusiokäyttö · Kokeilujen pohjalta jatketaan ideointia ja suunnittelua ohjatusti. Myös kokeilu ja siitä tulevat johtopäätökset

		voivat olla itsessään tavoite. · Perehdytään tarkemmin tavallisimpien työskentelyyn käytettävien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteisiin.	voivat olla itsessään tavoite. · Perehdytään tarkemmin tavallisimpien työskentelyyn käytettävien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteisiin.
S4 Tekeminen			
3. luokka	**4. luokka**	**5. luokka**	**6. luokka**
· Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. · harjoitellaan työskentelyä itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.	· Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. · harjoitellaan työskentelyä itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.	· Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. · Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.	· Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. · Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.
S5 Soveltaminen			
3. luokka	**4. luokka**	**5. luokka**	**6. luokka**
· Työskennellessä opitaan käyttämään oikeita nimityksiä työvälineistä ja -tekniikoista sekä tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. · Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuurin.	· Työskennellessä opitaan käyttämään oikeita nimityksiä työvälineistä ja -tekniikoista sekä tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. · Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuurin.	· Työskennellessä opitaan käyttämään oikeita nimityksiä työvälineistä ja -tekniikoista sekä tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. · Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.	· Työskennellessä opitaan käyttämään oikeita nimityksiä työvälineistä ja -tekniikoista sekä tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. · Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.
S6 Dokumentointi ja arviointi			

3. luokka	4. luokka	5. luokka	6. luokka
· hyödynnetään TVT:n mahdollisuuksia ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana · tarkastellaan suunnitelman ja pohdittujen työvaiheiden toteutumista osana itsearviointia · harjoitellaan työvaiheiden dokumentointia visuaalisesti ja sanallisesti · suunnitelma ja kuva valmiista työstä tallennetaan mahdollisuuksien mukaan verkkopalveluun	· hyödynnetään TVT:n mahdollisuuksia ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana · tarkastellaan suunnitelman ja pohdittujen työvaiheiden toteutumista osana itsearviointia · harjoitellaan työvaiheiden dokumentointia visuaalisesti ja sanallisesti · suunnitelma ja kuva valmiista työstä tallennetaan mahdollisuuksien mukaan verkkopalveluun	· käytetään TVT:n mahdollisuuksia ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana · tarkastellaan suunnitelman ja pohdittujen työvaiheiden toteutumista osana itsearviointia · harjoitellaan työvaiheiden dokumentointia visuaalisesti ja sanallisesti · suunnitelma työvaiheineen ja kuva valmiista työstä tallennetaan mahdollisuuksien mukaan verkkopalveluun	· käytetään TVT:n mahdollisuuksia ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana · tarkastellaan suunnitelman ja pohdittujen työvaiheiden toteutumista osana itsearviointia · dokumentoidaan työvaiheita visuaalisesti ja sanallisesti · suunnitelma työvaiheineen ja kuva valmiista työstä tallennetaan mahdollisuuksien mukaan verkkopalveluun

15.4.13 LIIKUNTA

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoitteleminen. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

"Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen."

Vuosiluokilla 3-6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä	S1	L3

monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.		
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	L2, L6, L7
Psyykkinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	L1, L2, L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	L1, L2

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus

onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Oppiaineen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä

liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.			aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy	S1	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen

liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä			(Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.
Psyykkinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta,	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan

pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.			kokemuksiaan osana itsearviointia.

LIIKUNTA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Opetuksen tavoitteet:

Fyysinen toimintakyky

Opetuksen tavoite: T1 Kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. Oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee mielellään erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelee parhaansa yrittäen.			
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee mielellään erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelee parhaansa yrittäen.			
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Monipuolisesti eri liikuntamuotoja ja –lajeja vuodenajat ja paikalliset olosuhteet huomioiden.		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L3		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Toiminta ja työskentely: Oppilas on fyysisesti aktiivinen. Hän harjoittelee erilaisia liikuntatehtäviä parhaansa yrittäen.		
Opetuksen tavoite: T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja. Oppilas osaa harjaannuttaa havaintomotorisia taitojaan eli havainnoida itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tehdä liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.			
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.			

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Esim. kiinniottoleikit, voimistelu, musiikkiliikunta, hiihto sekä pallopelit ja –leikit.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L3, L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Oppiminen: Oppilas harjoittelee käyttämään motorisia taitojaan eri aistien avulla liikuntaympäristöön ja välineisiin sopivalla tavalla.

Opetuksen tavoite: T3 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.			
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas vahvistaa tasapaino- ja liikkumistaitojaan sekä soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.			
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Esim. voimistelu telineillä, kamppailut, luistelu, hiihto, pallopelit, musiikki- ja tanssiliikunta, perusliikunta sekä suunnistus ja retkeily.		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Oppiminen: Oppilas harjoittelee tasapaino- ja liikkumistaitoja ja osaa soveltaa niitä erilaisissa liikuntapaikoissa ja eri vuodenaikoina.		

Opetuksen tavoite: T4 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.			
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas vahvistaa ja soveltaa välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa yksilö- ja pienryhmätyöskentelyä korostaen.	Oppilas vahvistaa ja soveltaa välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa lisääntyvässä määrin yhteistoiminnallisesti.		
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Pomputtaminen, kuljettaminen käsillä ja jaloilla, heittäminen sekä kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen.		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3		

Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Oppiminen: Oppilas oppii käyttämään monipuolisesti erilasia liikuntavälineitä ja osaa soveltaa taitojaan erilaisissa liikuntapaikoissa ja eri vuodenaikoina

Opetuksen tavoite: T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.			
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.			
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Esim. Pelit ja leikit, liikkuvuus- ja kehonhuoltoharjoittelu sekä Move-mittaus ja sen harjoittelu.		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Oppiminen: Oppilas oppii ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan (nopeus, liikkuvuus, kestävyys ja lihaskunto). Hän osaa arvioida suoritustaan myönteisellä ja kannustavalla tavalla.		

Opetuksen tavoite: T6 Opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.			
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä.	Vahvistaa uimataitoa ja opettaa pelastautumaan vedestä.		
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Vesileikit ja -pelit sekä erilaiset harjoitteet uimataidon ja vedestä pelastautumisen kehittämiseksi.		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).		

Opetuksen tavoite: T7 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.			
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.			
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1		

	Opetuksessa käytetään monipuolisesti vaihtelevia työskentelymuotoja, kuten yksilö-, pari- ja yhteistoiminnalliset työskentelymuodot. Toimiminen sääntöjen mukaan peleissä, leikeissä ja erilaisissa liikkumisympäristöissä.
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3, L6, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Toiminta ja työskenteleminen: Oppilas osaa toimia asiallisesti ja turvallisesti liikuntatunnilla.

Sosiaalinen toimintakyky

Opetuksen tavoite: T8 Ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.			
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas osaa työskennellä kaikkien kanssa sekä säädellä toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa.			
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2 Ystävällinen käytös kaikkia kohtaan, rehellisyys, omista ja yhteisistä välineistä huolehtiminen sekä työrauhan antaminen muille.		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L3, L6, L7		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Toiminta ja työskenteleminen: Oppilas oppii työskentelemään kaikkien kanssa. Hän osaa säädellä toimintaansa ja tunteitaan olosuhteet ja muut paikallaolijat huomioiden.		

Opetuksen tavoite: T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.			
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas toimii reilun pelin periaatteella sekä kantaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. Oppilas toimii reilun pelin periaatteella ja kantaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.			
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2 Tuetaan oppilaan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Liikutaan ja pelataan ”Fair Playn” hengessä.		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L6, L7		

Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Toiminta ja työskenteleminen: Oppilas osaa toimia reilun pelin periaatteilla ja kantaa oman vastuunsa oppimistilanteista

Psyykkinen toimintakyky

Opetuksen tavoite: T10 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.			
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitojaan.			
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Toimintaa, jossa oppilas kokee itsensä tärkeäksi ja merkitykselliseksi ja jossa hän saa kantaa vastuuta, tehdä valintoja ja päättää itseään koskevia asioista.		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Toiminta ja työskenteleminen: Oppilas oppii ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja harjoittelee toimimaan myös itsenäisesti.		

Opetuksen tavoite: T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydesta.			
3.lk	**4.lk**	**5.lk**	**6.lk**
Oppilas saa yhdessä toisten kanssa toimiessaan myönteisiä pätevyyden kokemuksia ja myönteinen minäkuva vahvistuu.			
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Toimintaa, jossa oppilas kokee iloa ja virkistäytymistä synnyttäen myönteisten tunteiden kokemista.		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.		

15.4.14 OPPILAANOHJAUS

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaan, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaan koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilasta tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilas oppii tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilasta kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa.

Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

16. Vuosiluokat 7-9

16.1. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä

Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

16.2. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 7-9.

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. Erityisen tärkeätä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestävän elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestävän kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestävän kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Taiteet syventävät eettistä ja esteettistä ajattelua herättämällä tunteita ja luomalla uusia oivalluksia.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta. Eri oppiaineiden tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti

kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan. Tutustutaan keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin ja niiden merkitykseen ja toteutumiseen maailmassa.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediaympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti ja osallistutaan sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin.

Kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien kokemusten kautta oppilaiden maailmankuva avartuu ja taito käydä dialogia kehittyy. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat

valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihteettömyydestä liikenteessä.

Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Heitä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman talouden suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L4 Monilukutaito

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan myös vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tarjotaan runsaasti tilaisuuksia näiden taitojen yhteistoiminnalliseen harjoittelemiseen.

Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista

lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Siinä tarkastellaan ja tulkitaan myös työelämään liittyviä tekstejä. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään aihepiiriä monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tvt:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestävään kehitykseen.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Ohjelmointia harjoitellaan osana eri oppiaineiden opintoja. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta*: Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestävään tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. He oppivat, miten suojaudutaan mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja vältytään tiedon häviämiseltä. Vastuulliseen toimintaan ohjataan pohtimalla, mitä esimerkiksi käsitteet tietosuoja ja tekijänoikeus tarkoittavat, ja mitä seurauksia vastuuttomasta ja lainvastaisesta toiminnasta voi olla. Oppilaita opastetaan terveellisten ja ergonomisten työtapojen omaksumiseen. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely*: Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen*: Opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita

ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja opitaan hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Huolehditaan siitä, että viimeistään tässä vaiheessa oppilaat saavat kokemuksia työelämästä ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja sekä yritystoimintaa. Tällaisia ovat mm. työelämään tutustumisjaksot, koulussa vierailevien henkilöiden kanssa käytävät keskustelut, vierailut yrityksissä ja erilaisissa organisaatioissa sekä harjoitusyritystoiminta ja vapaaehtoistyö.

Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Heitä rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäseninä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä, oppilaskunnassa sekä kouluyhteisössä tapahtuva monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia yhteiskuntaa rakentavan osallistumisen keinoista ja muodoista kuten tukioppilastoiminnasta, ympäristötoiminnasta ja vapaaehtoistyöstä tai median, taide-elämän, julkisen sektorin, kansalaisjärjestöjen ja poliittisten puolueiden kautta vaikuttamisesta. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

16.3. Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten tuetaan oppilaiden siirtymistä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle sekä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen
    - toimintatavat siirtymävaiheessa
    - tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut

Paikallisesti päätettävät asiat on kirjattu oppiaineiden yhteyteen.

16.4. Oppiaineet vuosiluokilla 7-9

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien ja toisen kotimaisen kielen opiskelu

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan oman äidinkielen opetusta. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen

kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	**Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä**	**Toinen kotimainen kieli**	**Toinen kotimainen kieli**
	yhteinen	*yhteinen*	*valinnainen*
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä	-	ruotsi tai suomi

	suomi tai ruotsi toisena kielenä		

16.4.1. ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentavaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja

tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 7–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja monimediaisissa ympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmapiiriin. Opetuksen tehtävänä on rohkaista oppilaita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Oppilaita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Kirjallisuuden analyysin ja tulkinnan taitoja syvennetään. Oppilaita ohjataan kirjallisuuden lukemiseen, oman lukuharrastuksen syventämiseen ja lukuelämysten hankkimiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämissä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki tavoitealueet ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa oppimistilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki

perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy äidinkielen ja kirjallisuuden päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta,

tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

Oppiaineen tavoitteet

T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä

Tavoitealue
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet
- S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Arvioinnin kohde
Toiminta vuorovaikutusitilanteissa

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmissä ja tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa ryhmissä ja vuorovaikutustilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmissä, myös vaativissa vuorovaikutustilanteissa.

T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan

Tavoitealue
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Arvioinnin kohde

Ryhmäviestinnän taidot

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kuunnella muita ja osallistuu keskusteluun. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja esittää sille jonkin perustelun.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa ottaa toisten näkemykset huomioon omassa viestinnäs-sään. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä asiallisesti ja esittää sille yksinkertaisia perusteluja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa edistää puheenvuoroillaan keskustelua. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä selkeästi ja perustella sen melko monipuolisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tulkita muiden puheenvuoroja ja niiden tavoitteita sekä säädellä omaa viestintäänsä tilanteen mukaan. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä tilanteeseen sopivalla tavalla ja perustella sen vakuuttavasti.

T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.

Tavoitealue

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas monipuolistaa kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Arvioinnin kohde

Esiintymisen taidot

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa pitää lyhyen puhe-esityksen konkreettisesta, itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa pitää valmistellun yksinkertaisen puhe-esityksen. Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa pitää valmistellun puhe-esityksen ja kohdentaa sen kuuli-joilleen. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pitää valmistellun puhe-esityksen vaativastakin aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuaan kuulijoiden ja tavoitteen mukaan.

T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä

Tavoitealue

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii havainnoiman omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Arvioinnin kohde

Vuorovaikutustaitojen kehittäminen

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä jonkin viestinnällisen vahvuutensa tai kehittämiskohteensa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvata itseään viestijänä ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa eritellä viestintätaitojaan sekä kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa arvioida viestintätaitojaan ja vahvuuksiaan ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.

T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita

Tavoitealue

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisensa kehittämistarpeita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S2 Tekstien tulkitseminen

Arvioinnin kohde

Tekstin ymmärtäminen ja omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistaminen

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää jotakin yksinkertaista tekstinymmärtämisen strategiaa. Oppilas osaa nimetä jonkin lukemiseen liittyvän vahvuutensa tai kehittämiskohteensa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää muutamia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa kuvata itseään lukijana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa valita tekstilajiin sopivia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa eritellä lukutaitoaan ja kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää lukutilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia teks-tinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa arvioida lukutaitojaan ja pohtia, miten voi niitä kehittää.

T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä

Tavoitealue

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S2 Tekstien tulkitseminen

Arvioinnin kohde

Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita eri tekstilajeja edustavia tekstejä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä.

T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa

Tavoitealue

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia- ja mediateksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S2 Tekstien tulkitseminen

Arvioinnin kohde

Asia- ja mediatekstien erittely ja tulkinta

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa poimia tekstistä keskeisiä sisältöjä apukysymysten avulla. Oppilas osaa nimetä muutaman yksinkertaiselle tekstilajille tyypillisen kielellisen tai tekstuaalisen piirteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa erottaa tekstin pääasiat ja kuvata tekstin tavoitteita. Oppilas osaa kuvata tavanomaisille tekstilajeille tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa eritellä tekstin tarkoitusperiä, kohderyhmiä ja merkityksiä. Oppilas osaa eritellä tekstilajien piirteitä ja kuvata niitä muutamien keskeisten käsitteiden avulla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tulkita ja pohtia tekstin rakentamia merkityksiä ja arvioida tekstin vaikutuksia. Oppilas osaa analysoida tekstilajien piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen ja arvioida tekstiä suhteessa sen tavoitteisiin ja tarkoitusperiin.

T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla

Tavoitealue

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S2 Tekstien tulkitseminen

Arvioinnin kohde

Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa etsiä yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä. Oppilas osaa nimetä muutaman lähteiden luotettavuuteen liittyvän piirteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää tavanomaisia lähteitä ja hakea tietoa niistä. Oppilas osaa kuvata käyttämiensä lähteiden luotettavuutta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvata tiedonhaun keskeiset vaiheet, etsiä erilaisia lähteitä ja hakea tietoa niistä. Oppilas osaa arvioida erilaisten lähteiden luotettavuutta ja käytettävyyttä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa toimia tiedonhaun vaiheiden mukaisesti. Oppilas osaa käyttää monipuolisia lähteitä ja hakea niistä tietoa tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilas osaa pohtia lähteiden luotettavuuteen ja tiedon käytettävyyteen liittyviä tekijöitä ja perustella omat lähdevalintansa.

T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista

Tavoitealue

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystään fiktion keinoista.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S2 Tekstien tulkitseminen

Arvioinnin kohde

Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa selostaa yksinkertaisen fiktiivisen tekstin juonen ja nimetä joitakin fiktion keinoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvailla fiktiivisen tekstin piirteitä ja tehdä havaintoja fiktion keinoista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa eritellä fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan. Oppilas osaa käyttää erittelyssä muutamia keskeisiä käsitteitä sekä tunnistaa fiktion kielen ja ilmaisutapojen erityispiirteitä ja kerronnan keinoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa analysoida fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä ja pohtia fiktion monitulkintaisuutta.

T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

Tavoitealue

Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde

Monimuotoisten tekstien tuottaminen ja tekstin tuottamisen taitojen kehittäminen

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohteensa tekstin tuottajana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tuottaa erityyppisiä tekstejä ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään tekstien tuottajana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tuottaa tavoitteen mukaisia tekstejä. Oppilas osaa eritellä vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstejä. Oppilas osaa arvioida vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.

T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja

Tavoitealue

Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde

Tekstilajien hallinta

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tuottaa ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti erilaisia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä keinoja.

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana

Tavoitealue

Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde
Tekstin tuottamisen prosessien hallinta

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa ideoida ja tuottaa tekstiä mallien tai apukysymysten avulla. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta muiden teksteistä ja ottaa vastaan palautetta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa suunnitella ja tuottaa tekstiä sekä yksin että ryhmässä. Oppilas osaa antaa palautetta ja hyödyntää saamaansa palautetta satunnaisesti tekstien tuottamisessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa muokata tekstin rakenteita ja kieliasua palautteen pohjalta. Oppilas osaa antaa rakentavaa palautetta ja hyödyntää saamaansa palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa muokata monipuolisesti ja itsenäisesti tekstin ilmaisua ja rakenteita. Oppilas osaa antaa tekstien muokkaamista edistävää palautetta muiden teksteistä ja soveltaa saamaansa palautetta kehittäessään tekstin tuottamisen taitojaan.

T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista

Tavoitealue
Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen hallintaansa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet
- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde
Ymmärrettävän tekstin tuottaminen ja kirjoitetun kielen konventioiden hallinta

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tuottaa yksinkertaisen tekstin, jonka viestistä saa selvää. Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia virke- ja lauserakenteita sekä pääosin virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta virkkeen alussa ja erisnimissä.

	Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tuottaa tekstin, jonka viesti välittyy pääosin helposti. Oppilas osaa jaksottaa tekstinsä ja kiinnittää huomiota virke- ja lauserakenteisiin sekä noudattaa useita kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tuottaa tekstin, joka on helposti ymmärrettävä ja sujuva. Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappaleensa loogisesti ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin sekä noudattaa pääosin kirjoitetun yleiskielen käytänteitä tekstejä tuottaessaan ja muokatessaan. Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tuottaa eheän ja havainnollisen tekstin. Oppilas osaa käyttää sidosteisuuden keinoja monipuolisesti, käyttää monipuolisia lause- ja virkerakenteita, kiinnittää huomiota tekstin tyyliin sekä noudattaa kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.

T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

Tavoitealue

Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde

Tiedon esittäminen, hallinta sekä eettinen viestintä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen luetun, kuullun tai nähdyn pohjalta. Oppilas osaa käyttää lähteitä mekaanisesti ja yksinkertaisesti teksteissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojalla tarkoitetaan.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muistiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa. Oppilas merkitsee lähteet asianmukaisella tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa yhdistellä omissa teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Tavoitealue

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Arvioinnin kohde

Kielitietoisuuden kehittyminen

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien piirteitä. Oppilas osaa nimetä muutamia tavanomaisia kirjoitetun ja puhutun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttötilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa eritellä eri rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa pohtia kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten valintojen vaikutuksista omassa viestinnässään.

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

Tavoitealue

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas avartaa kirjallisuusnäkemystään, tutustuu kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä kirjallisuuden eri lajeihin.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Arvioinnin kohde

Kirjallisuuden tuntemus ja lukuharrastus

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä kirjallisuuden päälajit. Oppilas on lukenut muutamia kokonaisia kaunokirjallisia tekstejä, esimerkiksi novelleja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden päälajien tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä päälajeihin kuuluvista teoksista. Oppilas on lukenut osan lukuvuosittain sovituista teoksista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvailla kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta. Oppilas osaa nimetä kirjallisuuden vaiheita ja yhdistää muutaman teoksen ja kirjailijan niihin. Oppilas on lukenut lukuvuosittain sovitut teokset.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa analysoida kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta osana kulttuuria. Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden vaiheita sekä niiden keskeisiä tyylipiirteitä ja nimetä eri vaiheiden keskeisiä teoksia ja kirjailijoita. Oppilas tuntee monipuolisesti kirjallisuutta.

T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi

Tavoitealue

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Arvioinnin kohde

Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä Suomessa puhuttavia kieliä ja jonkin suomen sukukielen. Oppilas osaa nimetä jonkin suomen kielelle tyypillisen piirteen ja kertoa oman äidinkielensä merkityksestä itselleen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvailla suomen kielen asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa nimetä keskeisiä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä ja kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista moni-muotoisuutta. Oppilas osaa eritellä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä ja pohtia äidinkielen yhteyttä identiteetteihin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle. Oppilas osaa eritellä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin ja pohtia äidinkielen käsitettä ja merkityksiä identiteettien rakentumisen kannalta.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

S2 Tekstien tulkitseminen

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin.

Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

SUOMEN KIELEN JA KIRJALLISUUDEN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 7-9

Tavoite: **T1** ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä

7. lk	8. lk	9. lk
Oppilas tutustuu erilaisiin viestintäympäristöihin ja -tilanteisiin.	Oppilas ymmärtää, että viestintätilanteessa on erilaisia rooleja ja tavoitteita. Oppilas ymmärtää, että hänen viestintänsä vaikuttaa muihin. Oppilas osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja.	Oppilas laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuoro-vaikutustilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	

Tavoite: **T2** kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan

7. lk	8. lk	9. lk
Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan mielipiteensä. Oppilas tutustuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin.	Oppilas osaa ilmaista ja perustella mielipiteensä monipuolisesti. Oppilas harjoittelee erilaisia vuorovaikutustilanteita.	Oppilas monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L3, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Vuorovaikutus ryhmässä	

Tavoite: **T3** ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.

7. lk	8. lk	9. lk
Oppilas vahvistaa taitojaan erilaisissa esiintymistilanteissa. Oppilas osaa ilmaista itseään ja pitää lyhyen puhe-esityksen.	Oppilas vahvistaa taitojaan erilaisissa esiintymistilanteissa ja käyttää havainnollistamisen ja kokonaisilmaisun keinoja tavoitteen ja tilanteen mukaan. Hän ottaa huomioon yleisönsä.	Oppilas monipuolistaa kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esi-tystilanteissa.

	Oppilas pohtii omia vahvuuksiaan esiintyjänä.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L3, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	
Tavoite: **T4** kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas havainnoi omaa viestintäänsä.	Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämisalueensa. Palautteen pohjalta hän kehittää taitojaan.	Oppilas oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	
Tavoite: T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu erilaisiin tekstiympäristöihin.	Oppilas pohtii omaa lukutaitoaan ja suhdettaan erilaisiin teksteihin. Oppilas harjoittelee erilaisia lukemisen strategioita.	Oppilas oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisensa kehittämistarpeita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tekstinymmärtämisen strategiat	
Tavoite: **T6** tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä		

7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tarkastelee monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Oppilas tarkastelee ja tulkitsee ohjatusti monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä. Oppilas laajentaa käsitystään erilaisista teksteistä.	Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	
Tavoite: **T7** ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu tekstin tulkinnassa tarvittaviin käsitteisiin ja eri tekstilajeihin.	Oppilas tunnistaa erilaisia tekstilajeja ja harjoittelee erittelemään niitä. Oppilas harjoittelee kriittistä lukutaitoa. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.	Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia- ja media-teksteistä ja tul-kitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tekstien erittely ja tulkinta	
Tavoite: **T8** kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu tiedonhaun vaiheisiin. Oppilas osaa hakea ohjatusti luotettavaa ja	Oppilas hakee tietoa itsenäisesti. Oppilas osaa ohjatusti arvioida tietojen	Oppilas oppii arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä

tarkoituksenmukaista tietoa.	käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.	tarkoituksenmukaisella tavalla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4, L5, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	

Tavoite: **T9** kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tuntee kirjallisuuden keskeiset käsitteet. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan. Hän saa luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksia erilaisista tekstityypeistä.	Oppilas lukee useita eri tyyppisiä kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan. Oppilas löytää itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas harjoittelee erilaisten tekstityyppien tulkintaa. Oppilas liittää ohjatusti tekstit johonkin kontekstiin.	Oppilas tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku-, kuuntelu- ja katselukoke-muksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystään fiktion keinoista.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	

Tavoite: **T10** rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu erilaisiin tekstilajeihin. Oppilas harjoittelee ajatuksiensa	Oppilas tuottaa erilaisia tekstejä ja tiedostaa niiden tarkoituksen. Oppilas osaa	Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia

ilmaisua kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä.	kuvailla ja arvioida itseään tekstien tuottajana.	tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittä-miskohteitaan tekstin tuottajana.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	

Tavoite: **T11** tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tuottaa kertovia, kuvaavia ja ohjaavia tekstejä.	Oppilas tuottaa kantaaottavia ja pohtivia tekstejä. Oppilas harjoittelee kuhunkin tekstilajiin sopivia ilmaisutapoja.	Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja. .
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tekstilajien hallinta	
Tavoite: **T12** ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu tekstin tuottamiseen prosessina.	Oppilas suunnittelee ja tuottaa tekstiä vaiheittain ja reflektoi omaa työskentelyään.	Oppilas vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä

Oppilas harjoittelee tekstin tuottamista ohjatusti. Oppilas harjoittelee palautteen antamista ja vastaanottamista.	Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta rakentavasti sekä hyödyntää vastaanottamaansa palautetta.	muiden kanssa sekä vahvistaa taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4, L5, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	
Tavoite: **T13** ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas osaa kirjoittaa hyvää, ymmärrettävää ja sujuvaa yleiskieltä. Oppilas kirjoittaa käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	Oppilas osaa kirjoittaa hyvää, ymmärrettävää ja sujuvaa yleiskieltä. Oppilas harjoittelee kielen rakenteita ja ymmärtää niiden merkityksen hyville tekstitaidoille. Oppilas kirjoittaa tottuneesti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	Oppilas sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen hallintaansa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4, L5, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	
Tavoite: **T14** harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.		

7. lk	8. lk	9. lk
Oppilas osaa etsiä tarkoituksenmukaista tietoa. Oppilas tutustuu erilaisiin muistiinpanotekniikoihin ja osaa referoida hankkimaansa tietoa. Oppilas harjoittelee lähteiden merkintää.	Oppilas suhtautuu kriittisesti hankkimaansa tietoon. Oppilas käyttää tekstinhallinnassa erilaisia muistiinpanotekniikoita . Oppilas osaa käyttää muualta hankittua tietoa osana omaa tuotostaan ja merkitä lähteet. Oppilas tutustuu tekijänoikeuksiin ja ymmärtää niiden merkityksen.	Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	

Tavoite: **T15** ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.

7. lk	8. lk	9. lk
Oppilas osaa keskeisimpiä käsitteitä, joiden avulla voidaan kieltä ja tekstejä käsitellä. Oppilas tunnistaa kielen rakenteita ja tekee niistä havaintoja.	Oppilas tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä. Oppilas tuottaa tyylipiirteiltään ja sävyltään erilaisia tekstejä.	Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kielitietoisuuden kehittyminen	

Tavoite: **T16** kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas saa opastusta kirjastossa käymiseen ja käy mahdollisesti opettajan johdolla luokan kanssa lainaamassa kirjoja. Oppilas lukee kehitystasolleen sopivaa kirjallisuutta. Oppilas tunnistaa kirjallisuuden päälajit. Oppilas saa mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen.	Oppilas tutustuu erilaisiin tapoihin luokitella kaunokirjallisuutta. Oppilas lukee eri lajityyppeihin kuuluvia romaaneja ja novelleja. Oppilas saa mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen.	Oppilas avartaa kirjallisuusnäkemystään, tutustuu kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä kirjallisuuden eri lajeihin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kirjallisuuden tuntemuksen, -kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	

Tavoite: **T17** ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu kulttuurin eri muotoihin.	Oppilas tutustuu kulttuurin eri muotoihin ja pohtii rooliaan kulttuurin kuluttajana ja	Oppilas tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuri-seen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja

	tuottajana. Oppilas pohtii oman äidinkielen merkitystä.	piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	

SUOMEN KIELEN JA KIRJALLISUUDEN TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	7. lk	**8. lk**	**9. lk**
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin	Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa.	Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä.	Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä.

taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.	Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista.	Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.	Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.
S2 **Tekstien tulkitseminen**: Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin	Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä.	Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen	Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen

ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen.	Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Kannustetaan oppilasta etsimään omalle kehitystasolleen sopivaa ja kiinnostavaa kirjallisuutta. Ylläpidetään lukuharrastusta. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.	strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaaottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla	strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Kannustetaan oppilasta haastamaan itseään lukijana esimerkiksi lukemaan klassikoita. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien

Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.		ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.	tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.
S3 **Tekstien tuottaminen** **Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina,**	Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä.	Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä.	Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä.

audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden	Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville ja ohjaaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset	Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan pohtiville ja kantaaottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä.	Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan pohtiville ja kantaaottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä.

rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.	kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.	Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja	Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (lauseenvastikkeet) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutava*t.* Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan

		noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.	tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.
S4 **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen** Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta	Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja ja oppilaan kehitystasolle sopivia kirjoja, niin faktaa kuin fiktiota. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.	Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden joihinkin alalajeihin ja keskeisiin	Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja

toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.		tyylivirtauksiin sekä yleisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti kirjallisuuden eri alalajeihin kuuluvia kirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.	lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen

			kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Ruotsin kieli ja kirjallisuus (svenska och litteratur)

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 7–9

I1 Att kommunicera
Eleverna stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. De ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. De tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. De bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. De övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. De övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.

I2 Att tolka texter
Elevernas texttolkningsförmåga fördjupas genom att de läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. De funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. De iakttar även sin egen läsutveckling. Eleverna bekantar sig också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer. Eleverna ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. De reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. Då eleverna läser litteratur reflekterar de över sina egna

livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsupplevelser. De vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. De analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. De övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. De lär sig om symboler och bildspråk och fördjupar sin kännedom om berättarteknik. De bekantar sig med informationssökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. De övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. De övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter. Eleverna studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. De lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen. Eleverna undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. De lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. De undersöker olika tidsformer och laborerar med dessa i sina egna texter. De bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. Eleverna förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Eleverna använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. Eleverna tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. Eleverna fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De

svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk. Eleverna bekantar sig med det svenska språkets utveckling och historia, med språkbruket i Finland och Norden och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. Eleverna bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklore, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. De vidgar sin kultursfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. Eleverna diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. De bekantar sig med olika skeden inom finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. Eleverna övar sig även i att analysera och tolka litteratur, de laborerar med litteraturens huvudgenrer, några undergenrer och stilriktningar och blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp. Eleverna uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.

Oppiaineen tavoitteet

M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer

Tavoitealue
Att kommunicera

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven utvecklar sin förmåga att agera i olika kommunikationssituationer.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- I1 Att kommunicera

Arvioinnin kohde
Förmåga att agera i kommunikationssituationer

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan agera i en välbekant grupp och i vardagliga kommunikationssituationer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan agera ändamålsenligt i grupper och sedvanliga kommunikationssituationer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan agera konstruktivt i olika grupper och kommunikationssituationer.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan agera konstruktivt i många slags grupper, också i krävande kommunikationssituationer.

M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val

Tavoitealue

Att kommunicera

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven breddar sin förmåga att kommunicera i grupp och utvecklar sin förmåga att motivera sina synpunkter.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- I1 Att kommunicera

Arvioinnin kohde

Förmåga att kommunicera i grupp

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan lyssna på andra och deltar i samtalet. Eleven kan uttrycka sin åsikt samt ge någon slags motivering till den.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan ta hänsyn till andras synpunkter i den egna kommunikationen. Eleven kan uttrycka sin åsikt sakligt och presentera enkla motiveringar till den.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan föra diskussionen vidare i sina egna inlägg. Eleven kan uttrycka sina åsikter klart och motivera dem tämligen mångsidigt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan tolka andras inlägg och syftet med dem, samt anpassa sin egen kommunikation enligt situationen. Eleven kan uttrycka sin åsikt på ett för situationen ändamålsenligt sätt och motivera den övertygande.

M3 handleda eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer och framträdanden, även genom drama

Tavoitealue

Att kommunicera

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven breddar sina färdigheter att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer och vid uppträdanden inför publik.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- I1 Att kommunicera

Arvioinnin kohde

Förmåga att framträda

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan framföra ett kort anförande om ett för hen bekant och konkret ämne. Eleven kan uttrycka sig förståeligt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan framföra ett enkelt, förberett anförande. Eleven kan uttrycka sig tydligt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan framföra ett förberett anförande och anpassa det till sina åhörare. Eleven kan uttrycka sig på ett för situationen ändamålsenligt sätt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan framföra ett förberett anförande, också om ett krävande ämne. Eleven kan uttrycka sig mångsidigt och anpassa sin kommunikation enligt åhörare och syfte.

M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig att iaktta sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala

Tavoitealue

Att kommunicera

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att iaktta sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och utvecklingsområden.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- I1 Att kommunicera

Arvioinnin kohde

Förmåga att utveckla kommunikativa färdigheter

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsområde i sin kommunikation.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan beskriva sitt sätt att kommunicera och identifiera några styrkor och utvecklingsområden.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan redogöra för sina kommunikativa färdigheter, beskriva sina styrkor och utvecklingsområden.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan utvärdera sina kommunikativa färdigheter och styrkor och reflektera över hur de kan utvecklas.

M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas

Tavoitealue

Att tolka texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven utvecklar strategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att kunna läsa och lär sig att bedöma sina utvecklingsbehov.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I2 Att tolka texter

Arvioinnin kohde

Förmåga att förstå texter och identifiera egna styrkor och utvecklingsområden

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan använda någon enkel lässtrategi för att förstå text. Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsbehov som berör läsning hos sig själv.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan använda sig av några lässtrategier. Eleven kan beskriva sig själv som läsare och identifiera några styrkor och utvecklingsbehov.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan välja lässtrategier som är lämpade för texttypen. Eleven kan redogöra för sin läsfärdighet och beskriva sina styrkor och svagheter.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan använda för situationen ändamålsenliga lässtrategier. Eleven kan utvärdera sina läsfärdigheter och reflektera över hur de kan utvecklas.

M6 att erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter

Tavoitealue

Att tolka texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- I2 Att tolka texter

Arvioinnin kohde

Multilitteracitet och förmåga att bredda sin textvärld

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan läsa enkla skönlitterära, fakta- och medietexter i olika former.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan välja, använda och läsa olika slag av texter men håller sig främst till välbekanta textgenrer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan välja, använda och tolka texter som representerar olika textgenrer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan välja, använda, tolka och utvärdera också för hen själv nya typer av texter.

M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet och öva sin förmåga att göra iakttagelser i texter och att tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet

Tavoitealue

Att tolka texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig analytisk och kritisk läsfärdighet, lär sig att göra iakttagelser om fakta- och medietexter och tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I2 Att tolka texter

Arvioinnin kohde

Förmåga att analysera och tolka fakta- och medietexter

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan plocka ut centralt innehåll ur en text med hjälp av stödfrågor. Eleven kan nämna några språkliga eller textuella drag i någon enkel textgenre.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan särskilja huvudpunkterna i en text och beskriva ändamålen med den. Eleven kan beskriva språkliga och textuella drag i vanliga textgenrer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan redogöra för textens syfte, målgrupp och betydelse. Eleven kan redogöra för typiska drag för textgenrer och beskriva dem med hjälp av några centrala begrepp.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan tolka och reflektera över textens betydelse och bedöma textens påverkan. Eleven kan analysera typiska drag för textgenrer med hjälp av ändamålsenliga begrepp och bedöma texter i relation till deras syfte och ändamål.

M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att bedöma flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt

Tavoitealue

Att tolka texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att bedöma flera olika källor för att få information och använda informationen på ett ändamålsenligt sätt.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- I2 Att tolka texter

Arvioinnin kohde

Färdigheter i informationssökning och källkritik

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan söka enskild information i givna källor. Eleven kan nämna några drag som utmärker en tillförlitlig källa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan använda självklara källor för att söka information. Eleven kan beskriva källans tillförlitlighet.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan beskriva de centrala delarna i informationssökning, söka olika källor och hitta information i dem. Eleven kan bedöma tillförlitligheten och ändamålsenligheten i olika källor.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan agera i informationssökningens olika processer. Eleven kan använda mångsidiga källor och söka information i dem på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan reflektera över faktorer som anknyter till källornas tillförlitlighet och informationens ändamålsenlighet samt motivera sina val av källor.

M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av visuell, audiovisuell, och skriven text och dela med sig av dem samt fördjupa elevens förståelse av särdrag inom fiktionen

Tavoitealue

Att tolka texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven bekantar sig med fiktiva texter i olika former som är nya för hen själv. Eleven breddar sina erfarenheter av visuell, audiovisuell och skriven text och delar med sig av dem samt fördjupar sin förståelse av särdrag inom fiktionen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet
- I2 Att tolka texter

Arvioinnin kohde
Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan redogöra för handlingen i en enkel fiktiv text och nämna enstaka särdrag inom fiktionen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan beskriva särdrag inom fiktiv text och göra iakttagelser om särdrag inom fiktionen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan redogöra för fiktiva texter i olika former. Eleven kan använda några centrala begrepp och identifiera särdrag och berättartekniska grepp som är typiska för fiktivt språk och uttryck.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan analysera fiktiva texter i olika former med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven kan tolka fiktiva texter och reflektera över deras mångtydighet.

M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och producera texter, även multimodala, samt stödja eleven i att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent

Tavoitealue
Att producera texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven lär sig att uttrycka sina tankar genom att skriva och producera texter, även multimodala, samt identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet
- I3 Att producera texter

Arvioinnin kohde
Förmåga att producera texter, också multimodala, och utveckla färdigheterna som textproducent

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan producera enkla texter enligt modell. Eleven kan nämna någon styrka eller något utvecklingsbehov hos sig själv som textproducent.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan producera olika typer av texter enligt instruktioner. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent och nämna några styrkor eller utvecklingsbehov.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan producera texter enligt givet syfte. Eleven kan redogöra för sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan på ett kreativt sätt producera texter enligt situation och ändamål. Eleven kan utvärdera sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent och reflektera över hur de kan utvecklas.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt diskuterande och ställningstagande texter, även i multimediala miljöer, och hjälpa eleven att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation

Tavoitealue

Att producera texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att producera berättande, beskrivande, instruerande, diskuterande och ställningstagande texter, också i multimediala miljöer, och lär sig att välja ett uttryckssätt som är lämpligt för textgenren och situationen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- I3 Att producera texter

Arvioinnin kohde

Förmåga att behärska textgenrer

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan med hjälp av modeller producera berättande och beskrivande texter som är enkla och konkreta. Texterna utgår från bekanta ämnen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan producera instruerande och enkla ställningstagande texter och kan med hjälp av modeller använda uttryckssätt som är typiska för dem.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan producera diskuterande och olika ställningstagande texter och använda uttryckssätt som kännetecknar dem.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan självständigt producera olika slags texter och använder mångsidiga uttryckssätt som kännetecknar dem.

M12 handleda eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent

Tavoitealue

Att producera texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven utvecklar sina textproduktionsprocesser och producerar text tillsammans med andra, stärker sin förmåga att ge och ta emot respons samt utvärderar sig själv som textproducent.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- I3 Att producera texter

Arvioinnin kohde

Förmåga att behärska textproduktionsprocesser

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan samla idéer och producera text enligt modell eller med hjälp av stödfrågor. Eleven kan ge knapphändig eller ensidig respons och ta emot respons.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan planera och producera text både individuellt och i grupp. Eleven kan ge respons och slumpmässigt utnyttja den respons hen får i sin egen textproduktion.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan bearbeta textens struktur och språkdräkt utgående från respons. Eleven kan ge konstruktiv respons åt andra och i olika skeden av textproduktionsprocessen utnyttja den respons hen själv får.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan självständigt och mångsidigt bearbeta textens uttryck och struktur. Eleven kan ge respons som främjar textbearbetning och tillämpa den respons hen får i utvecklingen av den egna textproduktionsfärdigheten.

M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens för att producera text samt fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, och stärka elevens kompetens i standardspråket genom att öka hens kunskap om skriftspråkets konventioner

Tavoitealue

Att producera texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven utvecklar och stärker sin skrivfärdighet både för hand och med hjälp av digitala verktyg och fördjupar sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform. Eleven stärker sin kompetens i standardspråket.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- I3 Att producera texter

Arvioinnin kohde
Förmåga att producera begriplig text och behärska skriftspråkets konventioner

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan producera enkel text vars budskap man förstår. Eleven kan använda enkel menings- och satsbyggnad samt i huvudsak skiljetecken vid meningsgränser och versal i början av mening och i egennamn. Eleven kan skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan producera text som i huvudsak är lätt att förstå. Eleven kan strukturera sin text i stycken och fästa uppmärksamhet vid menings- och satsbyggnad samt följa flera av standardspråkets skriftspråks normer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan producera text som är smidig och lätt att förstå. Eleven kan strukturera sin text och sina stycken logiskt och fästa uppmärksamhet vid ordval samt i huvudsak följa standardspråkets skriftspråksnormer i sin textproduktion och -bearbetning. Eleven kan flytande skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan producera en sammanhängande och åskådlig text. Eleven kan använda textbindningsmetoder mångsidigt och använda mångsidiga menings- och satsbyggnader och fästa uppmärksamhet vid textens uttryckssätt samt följa standardspråkets skriftspråksnormer.

M14 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera information och tillämpa sina kunskaper och att använda sig av flera olika källor och göra källhänvisningar i sin egen text, samt vägleda eleven att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer

Tavoitealue
Att producera texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven stärker sin förmåga att hantera och använda information. Eleven använder sig av flera olika källor samt behärskar källhänvisningsteknik. Eleven tränar sin förmåga att respektera personlig integritet och följa upphovsrättsliga normer i olika miljöer.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet
- I3 Att producera texter

Arvioinnin kohde
Förmåga att presentera och använda information samt etisk kommunikation

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan göra en enkel sammanfattning utifrån det eleven hört, läst eller sett. Eleven kan mekaniskt och på ett enkelt sätt använda källor i sina texter. Eleven följer upphovsrättsliga normer och förstår betydelsen av personlig integritet på nätet.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan göra enkla anteckningar samt källhänvisningar enligt modell.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan göra mångsidiga anteckningar och sammanfatta information hen samlat. Eleven hänvisar till källor på ett korrekt sätt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan kombinera information från flera olika källor i sina texter.

M15 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem

Tavoitealue
Att förstå språk, litteratur och kultur

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven fördjupar sin språkliga medvetenhet och sitt intresse för språkliga fenomen, känner igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och förstår betydelsen av språkliga val och följderna av dem.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet
- I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Arvioinnin kohde
Förmåga att utveckla språklig medvetenhet

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan göra enkla iakttagelser om särdrag i text. Eleven kan nämna några vanliga skillnader mellan skriftspråk och talspråk eller vardagligt språk och standardspråk.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan göra iakttagelser om särdrag i språk och text. Eleven kan beskriva språkliga variationer i olika situationer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan redogöra för olika språkvarianter och stildrag. Eleven kan reflektera över betydelsen och följderna av språkliga och textuella val.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan analysera drag i texter, språkvarianter och stildrag. Eleven kan tillämpa information om följderna av språkliga val i sin egen kommunikation.

M16 sporra eleven att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och hjälpa eleven att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse i sitt eget liv samt ge eleven möjlighet att både själv ta del av och dela med sig av läs- och andra kulturupplevelser

Tavoitealue

Att förstå språk, litteratur och kultur

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven vidgar sin litteraturkunskap, lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer**.**

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Arvioinnin kohde

Litteraturkunskap och läsintresse

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan nämna litterära huvudgenrer. Eleven har läst några skönlitterära verk, till exempel noveller.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan beskriva typiska drag för litterära huvudgenrer. Eleven kan ge exempel på verk som hör till huvudgenrerna. Eleven har läst en del av de verk som man läsårsvis kommit överens om.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan beskriva mångfalden inom skönlitteraturen. Eleven kan nämna litteraturens olika skeden och kan koppla några

	verk och författare till dessa. Eleven har läst de verk som man läsårsvis kommit överens om.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan analysera mångfalden inom skönlitteraturen som en del av kulturen. Eleven kan beskriva litteraturens olika skeden samt centrala stildrag och nämna centrala författare och verk som hör till dessa skeden. Eleven har mångsidig kunskap om litteratur.

M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former

Tavoitealue

Att förstå språk, litteratur och kultur

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär känna den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Eleven lär känna det svenska språket, dess historia och utveckling samt de nordiska grannspråken och nordisk kultur. Eleven reflekterar över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Arvioinnin kohde

Förmåga att reflektera över betydelsen av språk och språkets ställning

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan nämna språk som talas i Finland samt något grannspråk till svenskan. Eleven kan nämna något drag som är typiskt för svenskan, berätta om sin språkliga vardag och modersmålets betydelse för hen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan beskriva svenska språkets ställning bland andra språk. Eleven kan nämna centrala drag som är typiska för det svenska språket och beskriva de nordiska grannspråken och kulturen. Eleven kan beskriva modersmålets betydelse för individen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket och placera det i en nordisk kulturell kontext. Eleven kan reflektera över modersmålets betydelse för identiteter.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan reflektera över den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för individen

	och samhället. Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket i relation till andra språk och förstår betydelsen av de språkliga och kulturella banden till övriga Norden. Eleven kan reflektera över modersmål som begrepp och dess betydelse för identitetsbygget.

Saamen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Saamen kielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhuttujen saamen kielten säilymistä elävänä ja vahvistaa niiden asemaa muiden kielten rinnalla. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, saamenkielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Saamen kieltä ja kirjallisuutta voidaan opettaa jollakin Suomessa puhutuista saamen kielistä: inarin-, koltan- tai pohjoissaamen kielellä. Kieli on sekä opetuksen kohde että väline. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus syntyvät, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Eri saamen kielet huomioidaan erityisesti saamelaiskulttuurien alueelliseen variaatioon tutustumisen yhteydessä. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Saamen kieli ja kirjallisuus-oppimäärässä kulttuurisisällöistä keskeisiä ovat sanataiteen, teatteritaiteen ja draaman sekä median lisäksi kertomusperinne, saamelainen lyriikka (livđe,

leu'dd, luohti), kieliyhteisön tavat, perinteet, taide, saamelainen elämäntapa ja historia.

Vuosiluokilla 7–9 saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden saamen kielen taitoa. Oppilaat tutustuvat erilaisiin puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde saamenkieliseen kirjallisuuteen, kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan ja hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan. Oppilaiden arvostus saamen kieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat ymmärtävät saamen kielen aseman ja oman mahdollisuutensa kielen ylläpitäjänä ja edistäjänä.

Oppiaineen tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja perustelemaan mielipiteitään tarjoamalla monimuotoisia tilaisuuksia vuorovaikutuksen harjoitteluun

Tavoitealue

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan itseään ja mielipiteitään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Arvioinnin kohde

Itsensä ilmaiseminen, mielipiteen ilmaisu ja perustelu

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmissä ja tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa toimia eettisesti erilaisissa ryhmissä ja vuorovaikutustilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmissä, myös vaativissa ja monikielisissä vuorovaikutustilanteissa

T2 rohkaista oppilasta kehittämään sosiaalisia taitojaan ohjaamalla monipuoliseen vuorovaikutukseen sekä taitoon antaa ja vastaanottaa palautetta

Tavoitealue

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitoaan antaa ja vastaanottaa palautetta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Arvioinnin kohde

Vuorovaikutus, palautteen antaminen ja vastaanottaminen

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kuunnella ja ottaa muut huomioon omassa viestinnässään. Oppilas osaa vastaanottaa palautetta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa ottaa toisten näkemykset huomioon omassa viestinnässään. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa edistää puheenvuoroillaan keskustelua sekä antaa ja vastaanottaa palautetta rakentavalla tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tulkita muiden puheenvuoroja ja niiden tavoitteita sekä säädellä omaa viestintäänsä tilanteen mukaan. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta tilanteeseen sopivalla tavalla.

T3 kannustaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan viestintätaitojaan erilaisissa puheviestintäympäristöissä ohjaamalla kulttuurienväliseen dialogiin ja toimimaan monenlaisten ihmisten kanssa erityisesti saamen kielellä

Tavoitealue

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja monipuolistaa kokonaisilmaisuaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Arvioinnin kohde

Viestintätaidot

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa pitää itse valmistelemansa puhe-esityksen sekä kohdentaa sen kuulijoilleen. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa pitää itse valmistelemansa, yksinkertaisen puhe-esityksen. Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa pitää itse valmistelemansa puhe-esityksen sekä kohdentaa sen kuulijoilleen. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pitää sekä spontaanin että valmistellun puhe-esityksen vaativastakin aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuaan kuulijoiden ja tavoitteen mukaan.

T4 rohkaista oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia tietoja ja taitoja

Tavoitealue

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S2 Tekstien tulkitseminen

Arvioinnin kohde

Tekstin erittely ja tulkinta

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa poimia tekstistä keskeisiä sisältöjä apukysymysten avulla. Oppilas osaa nimetä muutaman yksinkertaiselle tekstilajille tyypillisen kielellisen tai tekstuaalisen piirteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa erottaa tekstin pääasiat ja kuvata tekstin tavoitteita. Oppilas osaa kuvata tavanomaisille tekstilajeille tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa eritellä tekstin tarkoitusperiä, kohderyhmiä ja merkityksiä. Oppilas osaa eritellä tekstilajien piirteitä ja kuvata niitä muutamien keskeisten käsitteiden avulla.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tulkita ja pohtia tekstin rakentamia merkityksiä ja arvioida tekstin vaikutuksia. Oppilas osaa analysoida tekstilajien piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen ja arvioida tekstiä suhteessa sen tavoitteisiin ja tarkoitusperiin.

T5 ohjata oppilasta monipuolistamaan tekstimaailmaansa, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia tekstejä, media- ja asiatekstejä ja käyttämään niitä tiedonhankintaan, elämysten saamiseen ja lukuinnon tukemiseen

Tavoitealue

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan saamenkielisiä kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S2 Tekstien tulkitseminen

Arvioinnin kohde

Tekstitaidot tekstien tulkitsemisessa ja tiedon hankinta

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita erilajisia tekstejä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan lukutaitoaan ja havaitsemaan sen kehittämistarpeita harjoittelemalla itselleen sopivia luku- ja opiskelustrategioita

Tavoitealue

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisensa kehittämistarpeita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S2 Tekstien tulkitseminen

Arvioinnin kohde

Oman lukutaidon analysointi ja lukustrategiat

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää jotakin yksinkertaista tekstin ymmärtämisen strategiaa. Oppilas osaa nimetä jonkin lukemiseen liittyvän vahvuutensa tai kehittämiskohteensa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää muutamia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa kuvata itseään lukijana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa valita tekstilajiin sopivia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa eritellä lukutaitoaan ja kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää lukutilanteen kannalta tarkoituksenmukai-sia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa arvioida lukutaitojaan ja pohtia, miten voi niitä kehittää.

T7 ohjata oppilasta analysoimaan ja tulkitsemaan kirjallisuutta sekä käyttämään siinä tarvittavia käsitteitä sekä tekemään havaintoja saamelaisten ja muiden alkuperäiskansojen teksteistä ja tulkitsemaan niitä

Tavoitealue

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan ja monipuolistaa luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystään fiktion keinoista.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S2 Tekstien tulkitseminen

Arvioinnin kohde

Kirjallisuuden analysoiminen ja tulkinta

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa selostaa yksinkertaisen fiktiivisen tekstin juonen ja nimetä joitakin fiktion keinoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvailla fiktiivisen tekstin piirteitä ja tehdä havaintoja fiktion keinoista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa eritellä fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan. Oppilas osaa käyttää erittelyssä muutamia keskeisiä käsitteitä ja tunnistaa

	fiktion kielen erityispiirteitä ja kerronnan keinoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa analysoida fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä ja pohtia fiktion kielen ja ilmaisutapojen monitulkintaisuutta.

T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään monimuotoisten tekstien avulla erilaisissa viestintäympäristöissä

Tavoitealue

Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde

Tekstitaidot tekstien tuottamisessa

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohteensa tekstin tuottajana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tuottaa erityyppisiä tekstejä ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään tekstien tuottajana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti tavoitteen mukaisia tekstejä. Oppilas osaa eritellä vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstejä. Oppilas osaa arvioida vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.

T9 ohjata oppilasta laajentamaan tekstilajien tuntemustaan tarjoamalla tilaisuuksia erityisesti kantaa ottavien, ohjaavien ja pohtivien monimuotoisten tekstien tuottamiseen sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

Tavoitealue

Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde

Tekstilajien hallinta, tekstien tuottaminen, omien taitojen havainnointi

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tuottaa ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti erilaisia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä keinoja.

T10 tukea oppilasta sujuvoittamaan kirjoittamistaan ja auttaa häntä valitsemaan kuhunkin tekstilajiin, kohderyhmälle ja tilanteeseen sopiva ilmaisutapa sekä vahvistaa kirjoitetun yleiskielen hallintaa

Tavoitealue

Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde

Kirjoittamisen sujuvuus ja kirjoitetun yleiskielen hallinta

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa ideoida ja tuottaa yksinkertaista tekstiä mallien tai apukysymysten avulla.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tuottaa tekstiä ja kiinnittää huomiota virke- ja lauserakenteisiin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tuottaa tekstiä, joka on helposti ymmärrettävää ja sujuvaa. Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappaleensa loogisesti sekä kiinnittää huomiota sanavalintoihin. Oppilas noudattaa pääosin kirjoitetun yleiskielen keskeisiä käytänteitä tekstejä tuottaessaan ja muokatessaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tuottaa eheän ja havainnollisen tekstin. Oppilas osaa käyttää sidosteisuuden keinoja monipuolisesti. Oppilas käyttää monipuolisia lause- ja virkerakenteita ja kiinnittää huomiota tekstin tyyliin. Oppilas noudattaa kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.

T11 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tuottamaan tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta, innostaa vahvistamaan tiedon hankinnan ja arvioinnin taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä omassa tekstissä tekijänoikeuksia, eettistä verkossa viestimistä ja yksityisyyttä kunnioittaen

Tavoitealue

Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde

Tekstin tuottamisen prosessien hallinta, tiedon hankinta ja eettinen viestintä

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen luetun, kuullun tai nähdyn pohjalta. Oppilas osaa käyttää lähteitä mekaanisesti ja yksinkertaisesti teksteissään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muistiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa. Oppilas merkitsee lähteet asianmukaisella tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa yhdistellä omissa teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.

T12 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja ohjata häntä kiinnostumaan saamen kielen ilmiöistä ja tunnistamaan kielen eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä sekä ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Tavoitealue

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Arvioinnin kohde

Kielitietoisuuden kehittyminen

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa nimetä muutamia tavanomaisia kirjoitetun ja puhutun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kielen piirteitä sekä eri rekisterien ja tyylien eroja. Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttötilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa eritellä eri rekisterien ja tyylien eroja. Oppilas osaa pohtia kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten valintojen vaikutuksista omassa viestinnässään.

T13 ohjata oppilasta tiedostamaan saamelaisuus voimavarana saamelaisen kulttuurin ja kielen monimuotoisuuden kautta sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään ymmärtämällä saamen kielen merkitystä ja juuria

Tavoitealue

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tutustuu saamelaisuuden kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuu-teen, saamen kielten taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Arvioinnin kohde

Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä saamen kieliä. Oppilas osaa nimetä jonkin saamen kielelle tai kielille tyypillisen piirteen. Oppilas osaa kertoa oman äidinkielensä merkityksestä itselleen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä keskeisiä saamen kielelle tai kielille tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvailla saamen kielten monimuotoisuutta ja saamen kielten asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa eritellä saamen kielelle tai kielille tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa pohtia äidinkielen yhteyttä identiteetteihin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle. Oppilas osaa eritellä saamen kielelle tai kielille tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin. Oppilas osaa pohtia äidinkielen käsitettä ja merkitystä identiteettien rakentumisen kannalta.

T14 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan, saamenkieliseen kirjallisuuteen ja mediaan sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässä

Tavoitealue

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas avartaa kirjallisuusnäkemys-tään, tutustuu kirjallisuuden historiaan, saamenkieliseen kirjallisuuteen ja mediaan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Arvioinnin kohde

Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa erottaa toisistaan kirjallisuuden päälajeihin kuuluvia tekstejä. Oppilas on lukenut muutaman kaunokirjallisen teoksen, esimerkiksi novelleja.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden päälajien tyypillisiä piirteitä ja nimetä muutaman keskeisen teoksen. Oppilas on lukenut lukuvuosittain sovitut teokset.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvailla kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta ja nimetä kirjallisuuden vaiheita ja yhdistää muutaman teoksen niihin. Oppilas on lukenut itse valitsemiaan teoksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa analysoida kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta osana kulttuuria. Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden vaiheita sekä niiden keskeisiä tyylipiirteitä ja nimetä eri vaiheiden keskeisiä teoksia. Oppilas on hankkinut monipuolisia lukukokemuksia kirjallisuuden eri lajeista.

T15 kannustaa oppilasta monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa kielitaitoa sekä hyödyntämään saamen kielen taitoa kaikessa oppimisessa

Tavoitealue

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään saamen kieltä eri tiedonaloille sopivalla tavalla ja oppii hyödyntämään saamen kielen taitoaan kaikessa oppimisessa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Arvioinnin kohde

Eri tiedonaloilla käytettävän kielen hallinta

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kuvailla, miten eri tiedonaloilla tarvitaan erilaista kieltä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää joidenkin tiedonalojen yksinkertaista kieltä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää kieltä eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla ja hahmottaa niiden yhteyden arkikieleen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää monipuolisesti kieltä eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla ja eritellä käyttämäänsä kieltä.

T16 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan saamen kielellä ja muilla kielillä tapahtuvassa tiedonhaluisessa, osallistuvassa ja tutkivassa oppimisessa

Tavoitealue

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii etsimään erityisesti saamenkielistä tietoa monipuolisesti eri lähteistä, suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa työskentelyään yksin ja ryhmässä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Arvioinnin kohde
Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa etsiä tietoa tutuista lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan työskentelyään mallin mukaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa etsiä tietoa itselle uusista lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan työskentelyään ryhmän jäsenenä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa etsiä tietoa eri lähteistä sekä pystyy itsenäisesti suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa etsiä tietoa itsenäisesti luotettavista ja monipuolisista lähteistä sekä pystyy aktiivisesti suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
Harjoitellaan kuuntelemisen ja keskustelemisen taitoja arkielämässä ja toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kuten ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä, yleisön huomioon ottamista, palautteen antamista ja

vastaanottamista. Arvioidaan ja kehitetään omia vuorovaikutustaitoja sekä havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Syvennetään draaman toimintamuodoin oppilaiden kykyä käyttää itsensä ilmaisemisessa puheen ja kokonaisilmaisun keinoja. Tarjotaan mahdollisuuksia tutustua teatteriin taidemuotona ja harjoittaa omia esiintymistaitoja.

S2 Tekstien tulkitseminen
Syvennetään lukutaitoa ja tekstien tulkinnan taitoja lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan, tutustumalla eri tekstilajeihin sekä hyödyntämällä tekstin ymmärtämisen strategioita. Tutustutaan monimuotoisiin, erityisesti pohtiviin, kantaa ottaviin ja ohjaaviin teksteihin ja niiden keskeisiin kielellisiin piirteisiin. Harjoitellaan kriittistä lukutaitoa ja kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta erilaisin kriteerein. Syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Opitaan tunnistamaan ja tulkitsemaan saamen kielen kuvallisuutta, metaforia ja symboliikkaa. Tutustutaan muiden alkuperäiskansojen teksteihin ja tulkitaan niitä.

S3 Tekstien tuottaminen
Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan. Opiskellaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien, pohtivien ja kantaa ottavien tekstien tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä sekä tekstin tuottamisen vaiheita. Tutkitaan monimuotoisten tekstien elementtejä kuten otsikointia, kappalejaon perusteita, erilajisten tekstien tyypillisiä kokonaisrakenteita ja tekstin sidosteisuutta sekä sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä, konventioista ja erilaisista tavoista ilmaista aikaa. Opitaan hyödyntämään opittua tietoa omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja opitaan kielen käsitteitä. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan saamen kielelle tyypillisiin piirteisiin. Tutustutaan saamen kielten kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin ja saamen kielten vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja saamelaiskulttuurin ilmenemismuotoihin sekä tarjotaan mahdollisuuksia myös itse osallistua kulttuurin tuottamiseen. Pohditaan kielen, kulttuurin ja identiteettien välistä suhdetta ja eri kulttuurien heijastumista monimuotoisiin teksteihin. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin sekä yleisen, suomalaisen ja saamelaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan saamelaisen kirjallisuuden keskeisiä teoksia ja saamelaista nykykirjallisuutta. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan sekä saamenkielisen median hyödyntämiseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
Syvennetään ja sovelletaan eri oppiaineiden sanaston ja käsitteistön osaamista muun muassa tutkimalla, tuottamalla ja tulkitsemalla sekä erilaisia oppimisympäristöjä hyödyntämällä.

Romanikieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Romanikielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhutun romanikielen säilymistä elävänä ja vahvistaa sen asemaa muiden kielten rinnalla. Oppimäärää voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on romanikieli. Opetus vastaa yhteistyössä kotien ja romanikielisen yhteisön kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille vähemmistöille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Oppilaiden romanikielen osaamisen lähtötaso otetaan huomioon kielellisesti virikkeisen oppimisympäristön rakentamisessa ja opetusmenetelmien

valinnassa. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus muodostuvat, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Kodin ja koulun yhteistyö sekä monimediaiset oppimisympäristöt antavat mahdollisuuden kielen käyttöalueen laajentumiseen koulun ulkopuolelle.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Romanikielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Romanikulttuuriin kuuluu vahva kerronta-, musiikki- ja käsityöperinne, jota hyödynnetään opetuksessa.

Vuosiluokilla 7–9 romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden romanikielen taitoa. Oppilaat tutustuvat erilaisiin puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde romanikieliseen kirjallisuuteen, kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan ja hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan. Oppilaiden arvostus romanikieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat ymmärtävät romanikielen aseman ja oman mahdollisuutensa kielen ylläpitäjänä ja edistäjänä.

Oppiaineen tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään romanikielellä sekä toimimaan monikielisissä ja -kulttuurisissa vuorovaikutustilanteissa

Tavoitealue
Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan itseään ja mielipiteitään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet
- S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Arvioinnin kohde
Viestintä vuorovaikutustilanteissa

Romanikieli ja kirjallisuus –oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmissä ja tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa toimia eettisesti erilaisissa ryhmissä ja vuorovaikutustilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmissä, myös vaativissa ja monikielisissä vuorovaikutustilanteissa.

T2 ohjata oppilasta rakentavaan vuorovaikutukseen, kehittämään ilmaisuaan sekä kykyään antaa ja vastaanottaa palautetta

Tavoitealue

Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitoaan antaa ja vastaanottaa palautetta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Arvioinnin kohde

Rakentava vuorovaikutus, ilmaisu, taito antaa ja vastaanottaa palautetta

Romanikieli ja kirjallisuus –oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kuunnella ja ottaa muut huomioon omassa viestinnässään. Oppilas osaa vastaanottaa palautetta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa ottaa toisten näkemykset huomioon omassa viestinnässään. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa edistää puheenvuoroillaan keskustelua sekä antaa ja vastaanottaa palautetta rakentavalla tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tulkita muiden puheenvuoroja ja niiden tavoitteita sekä säädellä omaa viestintäänsä tilanteen mukaan. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta tilanteeseen sopivalla tavalla.

T3 kannustaa oppilasta monipuolistamaan vuorovaikutus- ja esiintymistaitojaan erilaisissa ympäristöissä ja rohkaista häntä käyttämään romanikieltä eri-ikäisten kanssa

Tavoitealue

Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja monipuolistaa kokonaisilmaisuaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Arvioinnin kohde

Kokonaisilmaisu ja esiintymisen taidot

Romanikieli ja kirjallisuus –oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa pitää lyhyen itse valmistelemansa puhe-esityksen konkreettisesta, itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi mutta yksipuolisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa pitää itse valmistelemansa, yksinkertaisen puhe-esityksen. Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa pitää itse valmistelemansa puhe-esityksen sekä kohdentaa sen kuulijoilleen. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pitää sekä spontaanin että valmistellun puhe-esityksen vaativastakin aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuaan kuulijoiden ja tavoitteen mukaan.

T4 rohkaista oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia tietoja ja taitoja

Tavoitealue

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S2 Tekstien tulkitseminen

Arvioinnin kohde

Tekstien erittely ja tulkinta

Romanikieli ja kirjallisuus –oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa poimia tekstistä keskeisiä sisältöjä apukysymysten avulla. Oppilas osaa nimetä muutaman yksinkertaiselle tekstilajille tyypillisen kielellisen tai tekstuaalisen piirteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa erottaa tekstin pääasiat ja kuvata tekstin tavoitteita. Oppilas osaa kuvata tavanomaisille tekstilajeille tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa eritellä tekstin tarkoitusperiä, kohderyhmiä ja merkityksiä. Oppilas osaa eritellä tekstilajien piirteitä ja kuvata niitä muutamien keskeisten käsitteiden avulla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tulkita ja pohtia tekstin rakentamia merkityksiä ja arvioida tekstin vaikutuksia. Oppilas osaa analysoida tekstilajien piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen ja arvioida tekstiä suhteessa sen tavoitteisiin ja tarkoitusperiin.

T5 ohjata oppilasta käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia tekstejä tiedonhankintaan, elämysten saamiseksi ja lukuinnon tukemiseksi

Tavoitealue

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S2 Tekstien tulkitseminen

Arvioinnin kohde

Tekstimaailman monipuolistaminen ja tiedon hankinta

Romanikieli ja kirjallisuus –oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan lukutaitoaan ja havaitsemaan sen kehittämistarpeita harjoittelemalla itselleen sopivia luku- ja opiskelustrategioita

Tavoitealue

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisensa kehittämistarpeita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S2 Tekstien tulkitseminen

Arvioinnin kohde

Oman lukutaidon analysointi ja lukustrategiat

Romanikieli ja kirjallisuus –oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää jotakin yksinkertaista tekstin ymmärtämisen strategiaa. Oppilas osaa nimetä jonkin lukemiseen liittyvän vahvuutensa tai kehittämiskohteensa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää muutamia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa kuvata itseään lukijana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa valita tekstilajiin sopivia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa eritellä lukutaitoaan ja kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää lukutilanteen kannalta tarkoituksenmukai-sia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa arvioida lukutaitojaan ja pohtia, miten voi niitä kehittää.

T7 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään monimuotoisten tekstien avulla erilaisissa viestintäympäristöissä

Tavoitealue

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde

Tekstitaidot tekstien tuottamisessa

Romanikieli ja kirjallisuus –oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohteensa tekstin tuottajana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tuottaa erityyppisiä tekstejä ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään

	tekstien tuottajana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti tavoitteen mukaisia tekstejä. Oppilas osaa eritellä vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstejä. Oppilas osaa arvioida vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.

T8 tukea oppilasta laajentamaan tekstilajien tuntemustaan, sujuvoittamaan kirjoittamistaan sekä auttaa häntä tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

Tavoitealue

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde

Tekstilajien hallinta ja tekstin tuottaminen sekä omien taitojen havainnointi

Romanikieli ja kirjallisuus –oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tuottaa ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti erilaisia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä keinoja.

T9 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tuottamaan tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta, innostaa vahvistamaan tiedon hankinnan ja arvioinnin taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä omassa tekstissä tekijänoikeuksia, eettistä verkossa viestimistä ja yksityisyyttä kunnioittaen

Tavoitealue

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde

Tekstin tuottamisen prosessien hallinta, tiedon hankinta ja eettinen viestintä

Romanikieli ja kirjallisuus –oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen luetun, kuullun tai nähdyn pohjalta. Oppilas osaa käyttää lähteitä mekaanisesti ja yksinkertaisesti teksteissään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muistiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa. Oppilas merkitsee lähteet asianmukaisella tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa yhdistellä omissa teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.

T10 ohjata oppilasta syventämään tietouttaan romanikielen piirteistä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Tavoitealue

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Arvioinnin kohde

Romanikielen piirteiden hallinta

Romanikieli ja kirjallisuus –oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien piirteitä. Oppilas osaa nimetä muutamia tavanomaisia kirjoitetun ja puhutun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kielen piirteitä sekä eri rekisterien ja tyylien eroja. Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttötilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa eritellä eri rekisterien ja tyylien eroja. Oppilas osaa pohtia kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten valintojen vaikutuksista omassa viestinnässään.

T11 ohjata oppilasta tiedostamaan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitys ja tukea häntä kehittämään omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään

Tavoitealue

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tutustuu romanikielen ja -kulttuurin monimuotoisuu-teen, romanikielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Arvioinnin kohde

Kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkityksen hahmottaminen

Romanikieli ja kirjallisuus –oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä jonkin Suomen romanikielelle tyypillisen piirteen. Oppilas osaa kertoa oman äidinkielensä merkityksestä itselleen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä keskeisiä Suomen romanikielelle tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvailla romanikielen monimuotoisuutta ja sen asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa eritellä Suomen romanikielelle tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa pohtia äidinkielen yhteyttä identiteetteihin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle. Oppilas osaa eritellä Suomen romanikielelle tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin. Oppilas osaa nimetä eri maissa puhuttuja romanimurteita. Oppilas osaa pohtia äidinkielen käsitettä ja merkitystä identiteettien rakentumisen kannalta.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
Harjoitellaan kuuntelemisen ja keskustelemisen taitoja arkielämässä ja toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä, yleisön huomioon ottamista, palautteen antamista ja sen vastaanottamista. Arvioidaan ja kehitetään omia vuorovaikutus- ja esiintymistaitoja. Tarjotaan mahdollisuuksia itsensä ilmaisemiseen draaman keinoin.

S2 Tekstien tulkitseminen
Syvennetään lukutaitoa ja tekstien tulkinnan taitoja lukemalla ja tutkimalla monimuotoisia tekstejä. Tutustutaan erityisesti kantaa ottaviin, ohjaaviin ja pohtiviin teksteihin ja niiden keskeisiin kielellisiin piirteisiin. Eläydytään luettuun, pohditaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Harjoitellaan tekstien analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen
Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, kantaa ottavia, ohjaavia ja pohtivia tekstejä. Opiskellaan tekstin tuottamisen vaiheita. Tutkitaan monimuotoisten tekstien elementtejä kuten otsikointia, kappalejaon perusteita ja erilajisten tekstien tyypillisiä kokonaisrakenteita. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun romanikielen piirteistä. Hyödynnetään opittua tietoa omien tekstien tuottamisessa ja muokkaamisessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan niiden käyttöä omia tekstejä tuotettaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja opitaan kielen käsitteitä. Tutustutaan Suomen romanikielen uhanalaisuuteen ja kielen sukulaisuussuhteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja romanikulttuurin ilmenemismuotoihin sekä tarjotaan mahdollisuuksia myös itse osallistua kulttuurin tuottamiseen. Pohditaan kielten, kulttuurien ja identiteettien välistä suhdetta. Kannustetaan aktiiviseen lukuharrastukseen ja tutustutaan romanikieliseen mediaan.

Viittomakieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Erityisenä tehtävänä on tukea suomalaisten viittomakielten säilymistä elävänä. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, viittomakielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjaa heitä ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Opetuksessa keskeisiä ovat kieli, kirjallisuus ja kertomusperinne, perinteet, tavat, taide ja historia. Opetuksessa otetaan huomioon myös osallisuus kansallisen ja kansainvälisen yhteisön asioihin. Oppimisen iloa tuottaa, kun oppilaat ovat aktiivisia toimijoita ja opetus ottaa huomioon myös heidän kielimaailmansa ja kokemuksensa. Pyrkimyksenä on, että oppilaat tulevat entistä tietoisimmaksi itsestään viittomakielen käyttäjinä ja ymmärtävät kielen sosiaalisen merkityksen yhteisölle.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen laajuus. Opetussuunnitelman perusteet on laadittu viittomakielen ja kirjallisuuden opetukseen, jota annetaan äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä. Muun viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä sekä oppimisen arvioinnissa huomioidaan opetuksen laajuus.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden viittomakielen taitoa. Oppilaat tutustuvat erilaisiin viitottuihin ja muihin

teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde viittomakieliseen kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan ja hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan. Oppilaiden arvostus viittomakieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat ymmärtävät viittomakielen aseman vähemmistökielenä ja vastuunsa kielen säilymisessä.

Oppiaineen tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta kehittämään kykyään selviytyä erilaisista vuorovaikutustilanteista mielipiteitä esittäen ja hyödyntäen toisten näkemyksiä sekä kykyään antaa ja vastaanottaa palautetta opastamalla häntä vastuullisuuteen eri kielenkäyttötilanteissa ja ohjaten tunnistamaan kielen kautta välittyviä arvoja ja asenteita

Tavoitealue

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan itseään ja mielipiteitään viittomakielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Arvioinnin kohde

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa vastaanottaa palautetta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmissä ja tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa toimia eettisesti erilaisissa ryhmissä ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta rakentavalla tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmissä, myös vaativissa ja monikielisissä vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta tilanteeseen sopivalla tavalla.

T2 tarjota oppilaalle tilaisuuksia eritellä, ottaa kantaa ja suostutella sekä rohkaista häntä syventämään ymmärrystään viestijänä kannustaen häntä ilmaisemaan itseään, osallistumaan ja vaikuttamaan myös erilaisia välineitä käyttäen

Tavoitealue

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja monipuolistaa kokonaisilmaisuaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Arvioinnin kohde

Viestinnän keinojen hallinta ja viestijänä toimiminen

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa pitää lyhyen itse valmistelemansa esityksen konkreettisesta, itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa pitää itse valmistelemansa, yksinkertaisen esityksen. Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa pitää itse valmistelemansa esityksen sekä kohdentaa sen vastaanottajilleen. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pitää sekä spontaanin että valmistellun esityksen vaativastakin aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuaan vastaanottajien ja tavoitteen mukaan.

T3 rohkaista oppilasta tarkkailemaan monimuotoisia esityksiä ja esitelmiä erittelevästi, tulkitsevasti ja kriittisesti auttaen häntä huomaamaan omien tulkintataitojensa kehittämistarpeet

Tavoitealue

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja monimuotoisista viitotuista teksteistä ja esityksistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S2 Tekstien tulkitseminen

Arvioinnin kohde

Tulkinnan taidot ja niiden arviointi

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa poimia viitotuista teksteistä ja esityksistä keskeisiä sisältöjä apukysymysten avulla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa erottaa viitotun tekstin ja esityksen pääasiat ja kuvata tekstin tavoitteita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa eritellä viitotun tekstin ja esityksen tarkoitusperiä, kohderyhmiä ja merkityksiä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tulkita ja pohtia viitotun tekstin ja esityksen rakentamia merkityksiä ja arvioida viitotun tekstin ja esityksen vaikutuksia.

T4 innostaa oppilasta toimimaan kertovien, kuvaavien ja kantaa ottavien lisäksi myös ohjaavien ja pohtivien tekstien parissa, keskustelemaan niistä ja jakamaan kokemuksia viestintäympäristöissä eri tavoin

Tavoitealue

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan viittomakielisiä kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S2 Tekstien tulkitseminen

Arvioinnin kohde

Erilaisten tekstien parissa toimiminen ja kokemusten jakaminen

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita erilajisia tekstejä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä.

T5 ohjata oppilasta käyttämään yhtä yleisimmin käytössä olevaa viittomakielen merkintätapaa

Tavoitealue

Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde

Viittomakielen merkintätavan hallinta

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla viittomakielen merkintätavan mukaisia yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohteensa tekstin tuottajana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tuottaa viittomakielen merkintätavan mukaisia eri tyyppisiä tekstejä ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään tekstien tuottajana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti tavoitteen mukaisia tekstejä, joissa käyttää viittomakielen merkintätapaa. Oppilas osaa eritellä vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia viittomakielen merkintätavan mukaisia tekstejä. Oppilas osaa arvioida vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.

T6 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja syventämään tietoaan viittomakielen rakenteista, viittoman muodostumisesta ja ilmaisutavoista

Tavoitealue

Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas vahvistaa viittomakielisen ilmaisun ja tekstin tuottamisen prosessejaan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde

Viittomakielinen ilmaisu

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa ideoida ja tuottaa yksinkertaista tekstiä mallien tai apukysymysten avulla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tuottaa tekstiä ja kiinnittää huomiota viittomakielen yksinkertaisiin rakennepiirteisiin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tuottaa tekstiä, joka on helposti ymmärrettävää ja sujuvaa. Oppilas tuntee viittomakielen yleisimmät rakennepiirteet ja viittoman muodostumisen sekä noudattaa pääosin viittomakielen merkintätavan keskeisiä käytänteitä tekstejä tuottaessaan ja muokatessaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tuottaa eheän ja havainnollisen tekstin. Oppilas osaa käyttää viittomakielen erilaisia ilmaisutapoja monipuolisesti. Oppilas käyttää monipuolisia viittomakielen lauseeseen liittyviä ilmiöitä ja kiinnittää huomiota tekstin tyyliin.

T7 kannustaa oppilasta vakiinnuttamaan yksin ja yhteisöllisesti tehtävien monimuotoisten tekstien tuottamisen prosesseja erilaisissa viestintäympäristöissä ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä tekijänoikeuksia ja eettistä viestintää kunnioittaen

Tavoitealue

Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde

Tekstien tuottaminen ja sen prosessin hallinta, eettinen viestintä

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen nähdyn pohjalta. Oppilas osaa käyttää lähteitä mekaanisesti ja yksinkertaisesti teksteissään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muistiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa. Oppilas merkitsee lähteet asianmukaisella tavalla.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa yhdistellä omissa teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.

T8 ohjata oppilasta syventämään tietouttaan kielen ilmiöistä, tunnistamaan kielen rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Tavoitealue

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Arvioinnin kohde

Kielitietoisuuden kehittyminen

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa nimetä muutamia tavanomaisia viitotun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kielen piirteitä sekä eri rekisterien ja tyylien eroja. Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttötilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa eritellä eri rekisterien ja tyylien eroja. Oppilas osaa pohtia kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten valintojen vaikutuksista omassa viestinnässään.

T9 ohjata oppilasta tutustumaan suomalaisen viittomakielen kulttuuriseen ja kielelliseen monimuotoisuuteen ja ohjata häntä näkemään se voimavarana sekä auttaa oppilasta pohtimaan viittomakielen merkitystä ja asemaa ja ymmärtämään sen historiaa tukien oppilasta viittomakielisen ja kulttuurisen identiteetin muodostamisessa

Tavoitealue

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tutustuu viittomakieliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuu-teen, viittomakielen ja kuurojen kulttuurin historiaan ja nykytilanteeseen sekä pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Arvioinnin kohde

Viittomakielen merkityksen ja aseman hahmottaminen

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä Suomessa käytetyt viittomakielet. Oppilas osaa nimetä jonkin viittomakielelle tyypillisen piirteen. Oppilas osaa kertoa oman äidinkielensä merkityksestä itselleen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä keskeisiä viittomakielelle tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvailla viittomakielten monimuotoisuutta ja niiden asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa eritellä viittomakielelle tyypillisiä piirteitä ja kuvailla puhutun ja viitotun kielen eroja. Oppilas osaa pohtia äidinkielen yhteyttä identiteetteihin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle. Oppilas osaa eritellä viittomakielelle tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin. Oppilas osaa pohtia äidinkielen käsitettä ja merkitystä identiteettien rakentumisen kannalta.

T10 rohkaista oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään, tutustumaan kulttuurin eri muotoihin ja instituutioihin sekä auttaa häntä pohtimaan kielen ja kulttuurin merkitystä sekä omassa elämässään että yhteiskunnassa

Tavoitealue

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas avartaa kulttuurinäkemys-tään tutustumalla kulttuurin eri muotoihin ja instituutioihin. Oppilas perehtyy viittomakieliseen kulttuuriin, viittomakielen eri käyttäjäryhmiin ja erilaisiin kommunikaatiomenetelmiin.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Arvioinnin kohde

Kulttuurin ja sen eri muotojen tuntemus

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa erottaa toisistaan kulttuurin eri muotoja ja tuntee jonkin kulttuuri-instituution nimeltä. Oppilas osaa nimetä jonkin viittomakielen käyttäjäryhmän.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvailla, miten eri kulttuurimuodot liittyvät eri kulttuuri-instituutioihin. Oppilas osaa nimetä viittomakielen käyttäjien eri ryhmät.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja tuntee tärkeimmät kulttuuri-instituutiot. Oppilas osaa kuvailla viittomakielen käyttäjien ryhmiä ja erilaisia kommunikaatiomenetelmiä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa analysoida kulttuurin monimuotoisuutta yhteiskunnassa ja omassa elämässään. Oppilas osaa analysoida viittomakielen käyttäjäryhmien tilannetta yhteiskunnassa.

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuus vakiinnuttaa taitoaan käyttää tulkkipalveluja ja toimia yhteistyössä viittomakielen tulkin kanssa erilaisissa asioimis-, opiskelu- ja kulttuuritilanteissa

Tavoitealue

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tilaamaan tulkkauksen ja toimimaan tulkin kanssa erilaisissa tilanteissa

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Arvioinnin kohde

Tulkin käyttötaidot

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää tulkkauspalveluja ohjatusti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää tulkkauspalveluja ja tuntee yksinkertaiset tulkkauskäytänteet.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tilata tulkkauksen itsenäisesti ja toimia tulkin kanssa tavanomaisissa tilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa sekä tulkkaustoiminnan periaatteet ja käytänteet ja huomioi ne omassa toiminnassaan.

T12 ohjata oppilasta laajentamaan tekstimaailmaansa kohti jatko-opintoja ja yhteiskunnan kannalta keskeisiä tekstejä sekä kehittämään eri tiedonalojen kielen hallintaa

Tavoitealue

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii etsimään erityisesti viitottua tietoa monipuolisesti eri lähteistä, suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa työskentelyään yksin ja ryhmässä. Oppilas oppii käyttämään viittomakielen sanakirjaa, tutustuu viittomien kehitykseen ja laajentaa eri tiedonalojen viittomistoaan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Arvioinnin kohde
Tekstimaailman laajentaminen, eri tiedonalojen kielen hallinta

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa etsiä tietoa tutuista lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan työskentelyään mallin mukaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa etsiä tietoa itselle uusista lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan työskentelyään ryhmän jäsenenä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa etsiä tietoa eri lähteistä sekä pystyy itsenäisesti suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa etsiä tietoa itsenäisesti luotettavista ja monipuolisista lähteistä sekä pystyy aktiivisesti suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitojaan ja viestintätapaa sekä havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Harjoitellaan improvisaation

perusasioita ja syvennetään draaman toimintamuodoin kykyä käyttää itsensä ilmaisemisessa viittomisen ja kokonaisilmaisun keinoja. Harjoitellaan toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä kiinnittäen huomiota viittomisen selkeyteen, ymmärrettävyyteen ja viittomistoon. Harjoitellaan yleisön huomioon ottamista valmistellussa esityksessä sekä palautteen antamista vastaanottamista. Syvennetään monimuotoisia ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja asioiden yhteyksien huomaamiseen liittyviä taitoja sekä harjoitellaan lukemaan ympäristön moninaisia kulttuurisia viestejä.

S2 Tekstien tulkitseminen
Tunnistetaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä sekä arvioidaan tiedon pätevyyttä ja luotettavuutta. Tutkitaan kiinteiden ja produktiivisten viittomien sekä viittomakielisten idiomien merkityksiä. Harjoitellaan analysoimaan viittomakielen rakenteita, viittomien taipumista ja viittomien merkityksiä. Tarkastellaan viittoman rakenteeseen ja viittomakielen kieliopillisiin prosesseihin liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä. Laajennetaan tekstien käyttötaitoja tutkimalla painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä, kuten verkkosivustoja ja viranomaistekstejä.

S3 Tekstien tuottaminen
Harjoitellaan eri tekstilajeille ominaisia kielen piirteitä ja argumentointia. Harjoitellaan tekstin rakennetta: aloitusta, juonen kehittelyä ja lopetusta. Vakiinnutetaan oman tuotoksen luomisprosessia: ideointia, suunnittelua, luonnostelua, viimeistelyä, viittomista ja palautetta. Tuotetaan monipuolisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä ja hyödynnetään kielen kuvallisuutta omissa esityksissä ja esitelmissä sekä tutustutaan viittomakielen merkintätapoihin.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
Tarkastellaan suomalaisen viittomakielen viittomistoa sekä tiedostetaan eri viittomien merkityssisällöt ja käyttötarkoitukset eri kielenkäyttöyhteyksissä. Aktivoidaan oppilasta vertailemaan suomalaista viittomakieltä muihin viittomakieliin sekä puhuttuihin kieliin. Tutustutaan viittomakielen eri käyttäjäryhmiin esimerkiksi kuurosokeisiin ja kuuroutuneisiin ja heidän kommunikaationsa erityispiirteisiin. Tutustutaan suomalaisen viittomakielen ja kuurojen kulttuurin historiaan ja nykytilanteeseen sekä järjestötoimintaan ja kansainväliseen yhteistyöhön tehden myös kulttuurikäyntejä.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
Harjoitellaan viittomakielen sanakirjojen käyttöä. Tutustutaan synonymiaan, homonymiaan, polysemiaan, kielen kuvallisuuteen, viittomien syntyyn, johtamiseen ja muuttumiseen.

Muu oppilaan äidinkieli

Oppimäärän tehtävä

Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa suomen, ruotsin, saamen, romanikielen ja viittomakielen lisäksi myös muuta opetuksen järjestäjän tarjoamaa ja huoltajan valitsemaa oppilaan äidinkieltä. Tällöin mainittua äidinkieltä opetetaan valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n määrittelemällä tuntimäärällä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineena. Opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetuksen järjestäjä tai koulu laatii perusteiden pohjalta kielikohtaisen opetussuunnitelman. Kielikohtaiset opetussuunnitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan äidinkielen kehittymiselle.

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli

oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa suomen kielen taitoa, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Kehitetään kielellisiä valmiuksia jatko-opintoja, yhteiskuntaa ja työelämää varten. Kirjallisuuden opetuksessa kannustetaan monipuoliseen, elämykselliseen ja erittelevään lukemiseen.

Oppiaineen tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa

Tavoitealue
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas kehittää taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen kasvokkaisissa koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet
- S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Arvioinnin kohde
Vuorovaikutustaidot

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu ennakoitaviin koulun vuorovaikutustilanteisiin aktiivisesti kuuntelemalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osallistuu suullisesti ja rakentavalla tavalla koulun vuorovaikutustilanteisiin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas edistää omalla toiminnallaan vuorovaikutuksen onnistumista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas toimii vuorovaikutustilanteissa aloitteellisesti ja sovittaa puhettaan tilanteen mukaan.

T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja

Tavoitealue

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas syventää muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Arvioinnin kohde

Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas ymmärtää selkeästi havainnollistettuja puhuttuja arkikielisiä tekstejä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ymmärtää puhuttuja arkikielisiä tekstejä ja selvittää niiden merkityksiä yhdessä muiden kanssa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas ymmärtää pääkohdat opetuspuheesta ja tuttuja aiheita käsittelevistä median puhutuista teksteistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas erottaa olennaiset asiat opetuspuheesta ja median puhutuista teksteistä sekä arvioi kuulemaansa. Oppilas pystyy vastaanottamaan tietoa muodollisissa puhetilanteissa.

T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen

Tavoitealue

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Arvioinnin kohde

Esiintymistaidot

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas ilmaisee itseään erilaisissa arkisissa tilanteissa tai kertoo jostakin omakohtaisesta aiheesta kielitaitonsa mahdollistamalla tavalla. Oppilas täydentää kielitaitonsa rajoitteita muilla ilmaisun keinoilla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas valmistelee ja pitää puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen läheisestä aiheesta. Oppilas ilmaisee itseään ymmärrettävästi.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas valmistelee ja pitää selkeän esityksen aiheesta, joka vaatii tiedonhankintaa. Oppilas ilmaisee itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas valmistelee ja pitää koherentin, sisällöltään monipuolisen ja havainnollisen esityksen. Oppilas ilmaisee itseään tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella

Tavoitealue

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnassa, laajentaa sana- ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päättelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S2 Tekstien tulkitseminen

Arvioinnin kohde

Tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas ymmärtää, miksi tekstit eroavat toisistaan. Oppilas tunnistaa joitakin piirteitä tavallisimmista tekstilajeista. Oppilas ymmärtää tekstin sisältöä puutteellisesti.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tunnistaa tavallisimpia tekstilajeja. Oppilas ymmärtää tuttuja aihepiirejä käsitteleviä tekstejä ja hahmottaa tekstin kokonaisuuden. Oppilas selvittää avainsanat ymmärtääkseen tekstin pääajatuksen. Oppilas hyödyntää tekstejä sana- ja käsitevarantonsa laajentamisessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas tunnistaa eri tekstilajien rakennetta ja kielellisiä piirteitä. Oppilas laajentaa aktiivisesti sana- ja käsitevarantoaan lukemalla erilaisia tekstejä. Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisia strategioita tekstien tulkinnassa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas erittelee eri tekstilajien rakennetta ja kielellisiä piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas kehittää sana- ja käsitevarantoaan siten, että se riittää itsenäiseen tekstien tulkintaan ja arviointiin.

T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä

Tavoitealue

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas harjaantuu puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien kriittiseen tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S2 Tekstien tulkitseminen

Arvioinnin kohde

Tekstien tulkinta

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas lukee ja ymmärtää yksinkertaisia, kieleltään konkreettisia tekstejä tutuissa tilanteissa. Oppilas esittää niistä kysymyksiä ja mielipiteitä yhdessä muiden kanssa ja itsenäisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas lukee ja ymmärtää ikäkauden mukaisia, myös abstrakteja tekstejä. Oppilas tekee teksteistä päätelmiä ja esittää niiden sisällöstä perusteltuja mielipiteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää tekstien tulkinnan taitoaan oppimisen resurssina. Oppilas arvioi tekstejä ja tekee tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä. Oppilas ymmärtää, että muut tekstit vaikuttavat tekstin tulkintaan.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas arvioi tekstien vaikutuskeinoja. Oppilas havainnoi tekstien sellaisia merkityksiä, joita ei sanota suoraan, kuten tekstin ajatuskulkua, asenteita ja näkökulmia. Oppilas tulkitsee, miten muut tekstit vaikuttavat tekstin merkityksiin.

T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä

Tavoitealue

Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kantaaottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde

Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tuottaa rakenteeltaan, kieleltään ja sisällöltään yksinkertaisia ja konkreettisia tekstejä itselleen tutuista aiheista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas suunnittelee ja tuottaa tekstejä eri aihepiireistä mallien avulla itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas ottaa vastaan palautetta teksteistään. Oppilas tuottaa tekstilajiltaan tunnistettavia tekstejä, mutta tekstilajipiirteiden hyödyntäminen on rajallista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä, joissa käytetään eri tekstilajien piirteitä tarkoituksenmukaisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas tuottaa itsenäisesti tekstejä, joissa käytetään eri tekstilajien piirteitä monipuolisesti. Oppilas käyttää myös muita tekstejä omien tekstien lähteinä.

T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa

Tavoitealue

Tekstien tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas noudattaa kirjoittamissaan teksteissä yleiskielen normeja ja hyödyntää tekstilajille tyypillistä sanastoa ja kieliopillisia rakenteita. Hän sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S3 Tekstien tuottaminen

Arvioinnin kohde

Kirjoitetun kielen hallinta

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas kirjoittaa tekstejä tutuista aihepiireistä. Teksti voi olla epäkoherenttia, verrattain hankalasti luettavaa ja sanastoltaan hyvin rajallista. Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas kirjoittaa ymmärrettäviä tekstejä kieliopillisista puutteista huolimatta. Sanasto voi olla vielä suppeaa. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on horjuvaa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas kirjoittaa koherentteja tekstejä ja käyttää niissä tarkoituksenmukaista sanastoa ja rakenteita. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on melko vakiintunutta. Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas kirjoittaa sisällöllisesti ja kielellisesti monipuolisia tekstejä. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on vakiintunutta.

T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Tavoitealue

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kiinnostuu kielen ilmiöistä. Hän tunnistaa kielen rakenteita ja hyödyntää muodollista ja epämuodollista kieltä kielenkäytön resurssina sekä kielen tyylipiirteitä ja sävyjä. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Arvioinnin kohde

Kielitietoisuuden kehittyminen

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa, että kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas tunnistaa kirjoitetun ja puhutun kielen eroja. Oppilas hahmottaa

	lauserajat ja tunnistaa verbin lauseen keskuksena.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas pohtii tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä sekä niiden merkityksiä yhdessä muiden kanssa. Oppilas tunnistaa muodollisen ja epämuodollisen kielenkäytön ja eri tyylien välisiä eroja. Oppilas osaa jakaa lauseen rakenneosiinsa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas havainnoi ja erittelee tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä sekä niiden merkityksiä tarkoituksenmukaisten käsitteiden avulla. Oppilas ymmärtää muodollisen ja epämuodollisen kielenkäytön ja eri tyylien vaikutuksia. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas tekee päätelmiä tekstien kielellisistä ja tekstuaalisista piirteistä. Oppilas hyödyntää kielenkäytössään muodollista ja epämuodollista kieltä. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen vaikutuksen merkitysten rakentumiseen tekstissä.

T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin

Tavoitealue

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas lukee ja tulkitsee suomenkielistä kirjallisuutta, erityisesti suomalaista nykykirjallisuutta. Hän tutustuu suomalaisen kirjallisuuden päävaiheisiin ja niiden yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ymmärtää kirjallisuuden lajin ja muiden tekstien vaikutuksen teokseen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Arvioinnin kohde

Kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas lukee lyhyitä, helppotajuisia suomenkielisiä kaunokirjallisia tekstejä. Oppilas erottaa fiktiivisen tekstin muista teksteistä. Oppilas hahmottaa, että eri aikoina on kirjoitettu erilaisia tekstejä. Oppilas tunnistaa mallien avulla tekstien välisiä yhteyksiä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas lukee suomenkielisiä kaunokirjallisia tekstejä ja keskustelee lukukokemuksestaan muiden kanssa. Oppilas on tutustunut joihinkin suomalaisen kirjallisuuden päävaiheita

	edustaviin teksteihin. Oppilas tuntee joitakin kirjallisuuden lajeja ja kuvailee vähintään yhtä niistä. Oppilas tunnistaa, mihin lajiin teksti kuuluu.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas lukee suomenkielisiä kirjoja ja erittelee lukukokemustaan. Oppilas osaa nimetä suomalaisen kirjallisuuden päävaiheita. Oppilas osaa eritellä kirjallisuuden lajien piirteitä lukemastaan tekstistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas lukee monipuolisesti suomenkielistä kirjallisuutta ja analysoi lukemaansa keskustelemalla ja kirjoittamalla. Oppilas tuntee suomalaisen kirjallisuuden päävaiheita ja niiden yhteyden eurooppalaisiin virtauksiin.

T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta

Tavoitealue

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisen koulun ja yhteiskunnan merkityksen. Hän tunnistaa kulttuurisia eroja ja samankaltaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Arvioinnin kohde

Kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tietää, että jokainen yhteiskunta on monikielinen ja kulttuurisesti monimuotoinen. Oppilas tunnistaa ja osaa kuvata kulttuurisia kytköksiä omassa elämässään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tunnistaa yksilön ja lähiympäristön monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas monipuolistaa kulttuurisia kokemuksiaan ja osaa kertoa niistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas erittelee yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa eritellä kulttuurisia kokemuksiaan. Oppilas tekee havaintoja siitä, että kulttuuri, yksilöiden toiminta ja erilaisten ryhmien muodostuminen vaikuttavat toisiinsa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas esittää näkemyksiä kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksestä itselleen ja yhteiskunnalle. Oppilas osallistuu

	aktiivisesti yhteisten kulttuuristen kokemusten luomiseen.

T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta

Tavoitealue

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas vahvistaa myönteistä käsitystä itsestään kielenoppijana ja kielen käyttäjänä. Hän vertailee ja hyödyntää erilaisia oppimisen tapoja itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Arvioinnin kohde

Viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tekee havaintoja kielenoppimisestaan ja omista oppimisen tavoistaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan kielenoppijana ja kielen käyttäjänä sekä asettaa itselleen oppimistavoitteita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas kehittää kielenoppimistaitojaan ja hyödyntää monipuolisesti ympäristöään kielenoppimisen resurssina.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas asettaa itselleen haasteellisia oppimistavoitteita ja edistää yhteistä oppimista.

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla

Tavoitealue

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilaan kielitaito kehittyy arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Arvioinnin kohde

Eri tiedonalojen kielen havainnointi

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas käsittelee eri tiedonalojen aiheita arkikielellä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ymmärtää ikätasolleen suunnattua kognitiivisesti melko vaativaa kieltä vahvan kontekstin tuen avulla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas ymmärtää ikätasolleen suunnattua kognitiivisesti vaativaa kieltä, mutta tarvitsee kontekstin tukea.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas tuntee abstraktin kielen keinoja ja käyttää niitä tekstien tulkinnassa.

T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä

Tavoitealue

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisia tiedonhankintakeinoja tekijänoikeuksia noudattaen. Hän suunnittelee, jäsentää ja arvioi omaa työskentelyään itsenäisesti ja ryhmässä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Arvioinnin kohde

Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas etsii yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojalla tarkoitetaan. Oppilas suunnittelee ja arvioi työskentelyään vain vähän.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas etsii tietoa tutuista tai annetuista lähteistä, mutta käsittelee tietoa toistaen. Oppilas arvioi omaa työskentelyään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas etsii tietoa eri lähteistä sekä suunnittelee, jäsentää ja arvioi työskentelyään itsenäisesti ja ryhmässä. Oppilas tuo oman panoksensa yhteiseen työskentelyyn.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas etsii ja yhdistelee monipuolisesti eri tietolähteiden tietoa vertaillen ja tiedon luotettavuutta arvioiden. Oppilas edistää tavoitteellisesti yhteistä työskentelyä.

Suomi toisena kielenä -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät

keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: kussakin toiminnassa tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.

S2 Tekstien tulkitseminen
Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.

S3 Tekstien tuottaminen
Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyylilajeja ja rekistereitä sekä

erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin. Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS -OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 7-9

Tavoite: T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas havainnoi ja opettelee rakentavaa vuorovaikutustilanteissa toimimista.	Oppilas vahvistaa taitoaan toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa koulussa ja yhteiskunnassa.	Oppilas kehittää taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen kasvokkaisissa koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4	

Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Vuorovaikutustaidot	
Tavoite: T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median ymmärtämistä.	Oppilas harjaannuttaa taitoaan ymmärtää muodollisia puhetilanteita, opetuspuhetta ja mediaa.	Oppilas syventää muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteessa	

Tavoite: T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee esityksen tekoa. Oppilas havainnoi ja opettelee erilaisissa tilanteissa tarvittavaa ilmaisua.	Oppilas kehittää esityksen valmistelussa tarvittavia taitoja sekä harjoittelee esiintymistilanteiden ilmaisukeinoja. Oppilas kehittää erilaisissa tilanteissa tarvittavaa ilmaisuaan.	Oppilas kehittää esiintymistaito-jaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2	

Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Esiintymistaidot

Tavoite: T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu ohjaavan, kertovan ja kuvaavan tekstin tekstilajipiirteisiin. Oppilas laajentaa sana- ja käsitevarantoaan. Oppilas tutustuu lukemisen ja ymmärtämisen strategioihin.	Oppilas tutustuu ohjaavan ja kantaa ottavan tekstin tekstilajipiirteisiin. Oppilas tutustuu pohtivaan tekstiin. Oppilas harjaantuu tunnistamaan vaikuttamisen keinoja teksteissä. Oppilas laajentaa sana- ja käsitevarantoaan sekä harjoittelee lukemisen ja ymmärtämisen strategioita.	Oppilas hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnassa, laajentaa sana- ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päättelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa	

Tavoite: T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu tekstien kriittiseen tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä.	Oppilas harjoittelee tekstien tulkintaa kriittisestä näkökulmasta	Oppilas harjaantuu puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien kriittiseen tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä.

	itsenäisesti ja ryhmässä.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tekstien tulkinta	

Tavoite: **T6** ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu tekstin tekemisen prosessiin. Hän käyttää erilaisia tekstilajeja omien tekstiensä malleina ja lähteinä.	Oppilas vakiinnuttaa tekstin suunnittelu-, tuottamis- ja muokkaamistaidot osaksi omaa osaamistaan. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kantaaottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä.	Oppilas suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kantaaottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	

Tavoite: **T7** auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**

Oppilas harjoittelee kirjoitetun yleiskielen perussääntöjä ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa teksteissään. Oppilas laajentaa eri tekstilajeihin liittyvää sanastoaan.	Oppilas vahvistaa yleiskielen normien tuntemustaan ja soveltaa niitä kirjoittamissaan teksteissä sekä laajentaa eri tekstilajeihin liittyvää sanastoaan. Oppilas harjaantuu kieliopillisten rakenteiden hallinnassa.	Oppilas noudattaa kirjoittamissaan teksteissä yleiskielen normeja ja hyödyntää tekstilajille tyypillistä sanastoa ja kieliopillisia rakenteita. Hän sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kirjoitetun kielen hallinta	

Tavoite: T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas kehittää kielitietoisuuttaan ja opettelee kielen perusrakenteita. Oppilas havainnoi tekstien kielellisiä valintoja (muodollinen ja epämuodollinen kieli).	Oppilas havainnoi kielen ilmiöitä ja opettelee kielen rakenteita sekä eri rekistereitä ja tyylipiirteitä.	Oppilas kiinnostuu kielen ilmiöistä. Hän tunnistaa kielen rakenteita ja hyödyntää muodollista ja epämuodollista kieltä kielenkäytön resurssina sekä kielen tyylipiirteitä ja sävyjä. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4	

Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoite: **T9** innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu kirjallisuuden peruslajeihin ja lukee sekä tulkitsee kirjallisuutta.	Oppilas tutustuu kirjallisuuden lajeihin sekä lukee ja tulkitsee kirjallisuutta.	Oppilas lukee ja tulkitsee suomenkielistä kirjallisuutta, erityisesti suomalaista nykykirjallisuutta. Hän tutustuu suomalaisen kirjallisuuden päävaiheisiin ja niiden yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ymmärtää kirjallisuuden lajin ja muiden tekstien vaikutuksen teokseen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus	

Tavoite: **T10** auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään, erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu kulttuurin käsitteeseen ja monikielisyyteen sekä oppii pohtimaan kulttuurin ja monikielisyyden merkitystä itselleen.	Oppilas tutustuu kulttuurin vaikutukseen koulussa ja yhteiskunnassa ja havainnoi kulttuuriin liittyviä eroja ja samankaltaisuuksia.	Oppilas ymmärtää kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisen koulun ja yhteiskunnan merkityksen. Hän tunnistaa kulttuurisia eroja ja samankaltaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S4	

Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoite: T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas havainnoi ohjatusti vahvuuksiaan eri kielitaidon osa-alueilla ja kielenoppijana ja tutustuu oppimisen tyyleihin ja tapoihin sekä oppimiseen muilta.	Oppilas harjaannuttaa kykyään arvioida kielenosaamistaan kielitaidon eri osa-alueilla myönteisesti sekä harjoittelee oppimisen tyylejä ja tapoja itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa.	Oppilas vahvistaa myönteistä käsitystä itsestään kielenoppijana ja kielen käyttäjänä. Hän vertailee ja hyödyntää erilaisia oppimisen tapoja itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S5	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi	

Tavoite: **T12** ohjata oppilasta havainnoi-maan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu eri tiedonalojen tapaan käyttää kieltä.	Oppilas havainnoi tapoja käyttää kieltä eri tiedonaloilla.	Oppilaan kielitaito kehittyy arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S5	

Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4, L6
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Eri tiedonalojen kielen havainnointi

Tavoite: T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja sekä oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjaannuttaa ohjatusti tiedonhankintataitoja, työskentelyn suunnittelu-, jäsennys- ja arviointitaitojaan yksin ja ryhmässä.	Oppilas opettelee etsimään tietoa eri lähteistä ja vakiinnuttaa työskentelyn suunnittelu-, jäsennys- ja arviointitaidot itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä osaksi omia opiskelutaitojaan.	Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisia tiedonhankintakeinoja tekijänoikeuksia noudattaen. Hän suunnittelee, jäsentää ja arvioi omaa työskentelyään itsenäisesti ja ryhmässä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S5	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L5, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS, TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	7. lk	**8. lk**	**9. lk**
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteit	Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, selostamista ja referointia sekä puhe-esityksen pitoa ja havainnollistamista.	Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita Tutkitaan kielen modaalisuutta.	Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita.

a, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: kussakin toiminnassa tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.	Harjoitellaan keskustelutaitoja kasvokkain ja sosiaalisessa mediassa. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: Opetellaan eri tilanteissa tarvittavia kiteytyneitä fraaseja ja ilmauksia. Opetellaan peruseroja tuttavallisen ja muodollisen kielen rekistereissä. Kiinnitetään huomioita omaan ääntämiseen ja tavoitellaan selkeää ja ymmärrettävää ääntämistä. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa.	Opetellaan vahvistamista ja pehmentämistä mielipiteen ilmaisussa ja toisen puheeseen viittaamista. Harjoitellaan keskustelutaitoja kasvokkain ja sosiaalisessa mediassa. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.	Harjoitellaan tiivistämistä ja toisen puheeseen viittaamista. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.
S2 **Tekstien tulkitseminen**: Syvennetään	Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta	Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta	Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta

opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.	merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.	merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta. Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.	merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.
S3 **Tekstien tuottaminen**: Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja	Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten	Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa	Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa

ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyylilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.	tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyylilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.	laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyylilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.	laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyylilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.
S4 **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen**: Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa.	Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan kirjallisuuteen,	Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan kirjallisuuteen,	Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja

Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin. Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.	elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin.	elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.	kielen kehityksen päävaiheisiin. Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.
S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä	Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä	Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä	Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä

kaiken oppimisen tukena.	kaiken oppimisen tukena.	kaiken oppimisen tukena.	kaiken oppimisen tukena.

Ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 7–9

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. De enskilda innehållsområdena ska användas för att bilda helheter för de olika årskurserna.

I1 Att kommunicera
Eleverna tränar formella kommunikationssituationer, att argumentera, kommentera, referera samt att hålla och åskådliggöra en muntlig presentation. Eleverna tränar sina färdigheter att arbeta genom att diskutera olika ämnen och texter. Eleverna undersöker och använder språket i olika funktioner och situationer och övar samtidigt etablerade fraser och uttryck, familjära och formella uttryck, modalitet, hur man uttrycker sin åsikt kraftigt och mera dämpat, samt sammanfattar och hänvisar till någon annans tal. Eleverna övar sig att lyssna och förhålla sig kritiskt till det hörda och att använda det hörda som modell för sin egen kommunikation. Eleverna tränar förmågan att uttrycka sig genom tal och helhetsgestaltning (med medel som är kopplade till kropp, ljud, tid och rum). Eleverna tränar att hålla förberedda muntliga presentationer.

I2 Att tolka texter
Eleverna fördjupar sig i att läsa mångsidigt och analysera texter som är viktiga med tanke på studier, samhälle och kultur. Texterna läses med fokus på värderingar, ideologier och påverkningsmedel (hur tolkningen påverkas av perspektiv, meningsstruktur, benämningar på personer och företeelser, språkliga bilder och ironi). Undervisningen befäster elevernas förmåga att tillämpa lässtrategier dynamiskt och vidgar elevernas ord- och begreppsförråd. Eleverna tränar att analysera i synnerhet förklarande, argumenterande och instruerande texter med fokus på språkliga drag samt att känna igen litterära

stilriktningar i texter. Eleverna övar att analysera egna och andras texter samt att ge och ta emot respons.

I3 Att producera texter
Eleverna producerar i synnerhet förklarande, argumenterande och instruerande texter och vidgar samtidigt sin repertoar av textgenrer. Eleven handleds att göra mångsidigt bruk av ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer (bl.a. strukturer som koncentrerar formuleringen) i sina texter. Undervisningen stärker behärskningen av skrivprocessens olika faser och bruket av olika informationskällor. Eleverna tränar olika stilarter och register samt olika sätt att uttrycka person och tid på ett konsekvent sätt i en text. Eleverna lär sig att välja lämpliga uttryckssätt för olika texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur
Eleverna undersöker texter och reflekterar över språkets betydelser och strukturer (satsdelar, ordböjning) samt hur språkliga val påverkar hur en text tas emot. Eleverna jämför det svenska språket med andra bekanta språk och undersöker hur olika språk påverkar varandra. Eleverna bekantar sig med språksituationen i Finland och med de centrala skedena i svenska språkets utveckling. Eleverna bekantar sig med litteratur, film, teater och mediekultur. Elevernas förståelse av den kulturella mångfalden stöds genom att kulturella upplevelser från olika tider och olika håll i världen jämförs. Eleverna undersöker mediernas funktion i det egna livet och i samhället kritiskt.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande
Undervisningen stödjer elevernas förmåga att läsa, skriva, lyssna på och tala texter inom olika kunskapsområden. Eleverna jämför hur språk används i vardagen och inom olika kunskapsområden. Undervisningen stärker elevernas förmåga att använda digitala verktyg för att söka information, lära sig och utvärdera sitt lärande. Undervisningen fördjupar elevernas förmåga att använda sitt eget modersmål samt andra bekanta språk som stöd för allt lärande.

Oppiaineen tavoitteet

M1 uppmuntra eleven att utveckla sina färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i samhället

Tavoitealue
Att kommunicera

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven utvecklar sina färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i samhället.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I1 Att kommunicera

Arvioinnin kohde

Att utveckla kommunikativa färdigheter

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven deltar i förutsebara kommunikationssituationer genom att lyssna aktivt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven deltar muntligt och på ett konstruktivt sätt i kommunikationssituationer i skolan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven främjar med sitt agerande en lyckad kommunikationssituation.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven tar initiativ i olika kommunikationssituationer och anpassar sitt tal enligt situationen.

M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att förstå formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter

Tavoitealue

Att kommunicera

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven fördjupar sin förmåga att förstå formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- I1 Att kommunicera

Arvioinnin kohde

Förmåga att förstå i kommunikationssituationer

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven förstår talade texter på vardagligt språk som åskådliggörs tydligt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven förstår talade texter på vardagligt språk och tar reda på deras betydelse tillsammans med de andra.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven förstår huvuddragen i muntliga kommunikationen i undervisningen och i talade medietexter som behandlar teman som är bekanta för eleven.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven urskiljer den väsentliga informationen i den muntliga kommunikationen i undervisningen och i talade medietexter samt utvärderar vad hen har hört. Eleven kan ta emot information i formella talsituationer.

M3 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttryckssätt

Tavoitealue

Att kommunicera

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven utvecklar sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttryckssätt.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- I1 Att kommunicera

Arvioinnin kohde

Förmåga att uppträda

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven uttrycker sig själv i olika vardagliga situationer eller berättar om något ämne som intresserar hen på det sätt som hens språkkunskaper ger möjlighet till. Eleven kompletterar sin språkfärdighet med andra uttryckssätt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven förbereder och håller ett anförande eller en muntlig presentation om ett tema som ligger nära hen själv. Eleven uttrycker sig förståeligt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven förbereder och håller en tydlig presentation om ett tema som förutsätter att hen söker information. Eleven uttrycker sig på ett för situationen lämpligt sätt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven förbereder och håller en sammanhängande och till sitt innehåll mångsidig och åskådlig presentation. Eleven uttrycker sig målmedvetet och ändamålsenligt.

M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begreppsförråd och använda lässtrategier effektivt samt utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna

Tavoitealue

Att tolka texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven använder sin kunskap om textgenrer för att tolka talade, skrivna och multimediala texter, utvidgar sitt ord- och begreppsförråd, använder effektivt lässtrategier och strategier för att förstå text och drar slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I2 Att tolka texter

Arvioinnin kohde

Förmåga att använda kunskaper om textgenrer i tolkningen av talade, skrivna och multimediala texter

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven förstår varför texter skiljer sig från varandra. Eleven känner igen några särdrag för de vanligaste textgenrerna. Eleven förstår bristfälligt innehållet i en text.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven känner igen de vanligaste textgenrerna. Eleven förstår texter som behandlar ämnesområden som är bekanta för hen och kan uppfatta texten som helhet. Eleven tar reda på nyckelord för att förstå huvudtanken i texten. Eleven använder texter för att utvidga sitt ord- och begreppsförråd.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven identifierar strukturen och de språkliga särdragen i olika textgenrer. Eleven utvidgar aktivt sitt ord- och begreppsförråd genom att läsa olika slags texter. Eleven använder ändamålsenliga strategier för att tolka texter.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven särskiljer mellan strukturen och de språkliga särdragen i olika textgenrer med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven utvecklar sitt ord- och begreppsförråd så att det är tillräckligt för att hen självständigt kan tolka och utvärdera texter.

M5 handleda eleven att tolka texter kritiskt både självständigt och i grupp

Tavoitealue

Att tolka texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven övar sig på att kritiskt tolka talade, skrivna och multimediala texter både självständigt och i grupp.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I2 Att tolka texter

Arvioinnin kohde

Förmåga att tolka talade, skrivna och multimediala texter

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven läser och förstår enkla texter med ett konkret språk och i för eleven bekanta situationer. Eleven ställer frågor och uttrycker åsikter utifrån texterna tillsammans med andra och självständigt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven läser och förstår texter, även abstrakta sådana, som är lämpliga för hens ålder. Eleven drar slutsatser om texterna och framför motiverade åsikter om textens innehåll.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven använder sin förmåga att tolka texter som en resurs för lärandet. Eleven utvärderar texter och drar slutsatser om och ställer kritiska frågor utifrån texten. Eleven förstår att andra texter inverkar på textens tolkning.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven utvärderar texternas sätt att påverka. Eleven iakttar sådana betydelser i texterna som inte är direkt uttalade, såsom textens tankegång, attityder och synpunkter. Eleven tolkar hur andra texter inverkar på textens betydelse.

M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna använda olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna

Tavoitealue

Att producera texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven planerar, producerar och bearbetar texter. Eleven använder berättande, beskrivande och ställningstagande texter som modeller och källor för de egna texterna.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I3 Att producera texter

Arvioinnin kohde

Förmåga att tillämpa kunskap om textgenrer i produktionen av texter

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven producerar texter som till sin struktur, sitt språk och sitt innehåll är enkla och konkreta och som berör ett ämne som är bekant för hen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven planerar och producerar med hjälp av modeller texter om olika ämnesområden, både självständigt och tillsammans med andra. Eleven tar emot respons på sina texter. Eleven producerar texter där man känner igen textgenrerna men där textgenrernas typiska särdrag används bristfälligt.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven planerar, producerar och bearbetar texter där hen använder särdragen för olika textgenrer på ett ändamålsenligt sätt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven producerar självständigt texter där särdragen för olika textgenrer används på ett mångsidigt sätt. Eleven använder också andra texter som källor för de egna texterna.

M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärskningen av det ordförråd och de strukturer som behövs för olika textgenrer

Tavoitealue

Att producera texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven följer normerna för standardskriftspråket i sina texter och använder de ordförråd och språkliga strukturer som är karakteristiska för olika textgenrer.

Eleven utvecklar smidighet och mångsidighet i sin textproduktion samt skriver för hand och med hjälp av digitala verktyg.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- I3 Att producera texter

Arvioinnin kohde

Förmåga att behärska skriftspråket

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven producerar texter om ämnesområden som är bekanta för hen själv. Texten kan vara icke-koherent, något svårläst och skriven med ett väldigt begränsat ordförråd. Eleven kan skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven producerar texter som är förståeliga trots språkliga brister. Ordförrådet kan fortfarande vara begränsat. Elevens användning av skriftspråksnormer är osäkert.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven producerar koherenta texter och använder ändamålsenliga ord och strukturer i dem. Eleven följer skriftspråksnormerna tämligen väl. Eleven kan skriva flytande för hand och med hjälp av digitala verktyg.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven producerar texter som innehållsmässigt och språkligt är mångsidiga. Eleven följer skriftspråksnormerna väl.

M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen språkliga strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följder av olika språkliga val

Tavoitealue

Att förstå språk, litteratur och kultur

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven blir intresserad av språkliga fenomen. Eleven känner igen språkliga strukturer och använder formellt och informellt språk som en resurs för språkanvändningen samt använder språkliga stildrag och nyanser. Eleven förstår betydelser och följder av olika språkliga val.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Arvioinnin kohde

Förmåga att utveckla språklig medvetenhet

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven observerar att språkbruket varierar i olika situationer. Eleven identifierar skillnaderna mellan skrivet och talat språk. Eleven uppfattar gränserna mellan satser och känner igen verbet i centrum av satsen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven reflekterar över textens språkliga och textuella drag och deras betydelser tillsammans med andra. Eleven känner igen formellt och informellt språkbruk och skillnaderna mellan olika språkliga stilar. Eleven kan dela in satsen i satskonstruktionens olika delar.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven uppfattar och skiljer mellan språkliga och textuella drag i texter och deras betydelser med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven förstår formellt och informellt språkbruk och effekterna av olika språkliga stilar. Eleven förstår betydelser och följder av olika språkliga val.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven drar slutsatser om texters språkliga och textuella särdrag. Eleven utnyttjar formellt och informellt språk i sitt språkbruk. Eleven förstår vilken inverkan språkliga val har för hur betydelsen byggs upp i en text.

M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet den finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra

Tavoitealue

Att förstå språk, litteratur och kultur

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven läser och tolkar svenskspråkig litteratur, i synnerhet modern finlandssvensk litteratur. Eleven bekantar sig med den finlandssvenska litteraturens viktigaste skeden och deras kopplingar till världslitteraturen. Eleven förstår hur litteraturgenren och andra texter påverkat ett verk.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet
- I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Arvioinnin kohde
Förmåga att analysera och tolka skönlitteratur

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven läser korta och lättförståeliga svenskspråkiga skönlitterära texter. Eleven skiljer mellan fiktiva texter och andra texter. Eleven förstår att olika texter har skrivits vid olika tidpunkter. Eleven identifierar med hjälp av modeller kopplingar mellan texter.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven läser svenskspråkiga, även finlandssvenska, skönlitterära texter och diskuterar sina läsupplevelser med de andra. Eleven känner till några litteraturgenrer och kan identifiera till vilken genre en text hör.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven läser och kan analysera en skönlitterär text. Eleven kan nämna centrala verk i den finlandssvenska litteraturen. Eleven kan särskilja litteraturgenrernas särdrag i texter som hen läser.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven läser mångsidig svenskspråkig litteratur och analyserar och tolkar det hen läst genom att diskutera och skriva om sina upplevelser. Eleven känner till den finlandssvenska litteraturen och dess förhållande till världslitteraturen.

M10 hjälpa eleven att vidga sin kulturuppfattning och att redogöra för flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället samt att se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser

Tavoitealue
Att förstå språk, litteratur och kultur

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven förstår betydelsen av språklig och kulturell mångfald i skolan och i samhället. Eleven ser skillnader och likheter mellan kulturer samt kulturbundenheter i och mellan olika företeelser.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet
- I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Arvioinnin kohde

Förmåga att utveckla kulturell medvetenhet

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven känner till att det förekommer flerspråkighet och kulturell mångfald i alla samhällen. Eleven kan identifiera och kan beskriva kulturella och kulturbundna företeelser i sin närmaste omgivning.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven identifierar flerspråkighet och kulturell mångfald på individnivå och i den nära omgivningen. Eleven breddar sina kulturella erfarenheter och kan berätta om dem.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven redogör för vad flerspråkighet och kulturell mångfald innebär i samhället. Eleven kan redogöra för sina kulturella erfarenheter. Eleven observerar att kulturen samt individers verksamhet och olika gruppbildningar påverkar varandra.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven framför synpunkter på vad flerspråkighet och kulturell mångfald betyder för hen själv och för samhället. Eleven deltar aktivt i att skapa gemensamma kulturella upplevelser.

M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika inlärningsstilar och sätt att lära sig samt att lära sig av andra

Tavoitealue

Att använda språket som stöd för allt lärande

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven stärker en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att lära sig och använda språk. Eleven jämför och använder olika sätt att lära sig både självständigt och i grupp.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- I5 Att använda språket som stöd för allt lärande

Arvioinnin kohde

Förmåga att utveckla sitt eget sätt att lära sig språk

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven gör iakttagelser om hur hen lär sig språk och sina egna sätt att lära sig.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven identifierar sina styrkor och utvecklingsområden när det gäller hens sätt att lära sig och använda språk samt ställer upp mål för sitt eget lärande.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven utvecklar sina färdigheter att lära sig språk och använder mångsidigt sin omgivning som en resurs för att lära sig språk.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven ställer upp utmanande mål för sitt eget lärande och främjar det gemensamma lärandet.

M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika vetenskapsområden

Tavoitealue

Att använda språket som stöd för allt lärande

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Elevens språkkunskap utvecklas från ett vardagligt språk mot språket som används inom olika vetenskapsområden.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- I5 Att använda språket som stöd för allt lärande

Arvioinnin kohde

Förmåga att utveckla ett abstrakt språk

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven behandlar teman som berör olika vetenskapsområden på ett vardagligt språk.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven förstår med stöd av en stark kontext språk som är rätt så kognitivt krävande och lämpligt med hänsyn till elevens ålder.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven förstår kognitivt krävande språk som är lämpligt med hänsyn till hens ålder, men behöver stöd från kontexten.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven känner till metoder för användningen av ett abstrakt språk och använder dem för att tolka texter.

M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och i grupp

Tavoitealue

Att använda språket som stöd för allt lärande

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven använder ändamålsenliga sätt att söka information och följer upphovsrättsliga normer. Eleven planerar, strukturerar samt utvärderar sitt eget arbete självständigt och i grupp.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- I5 Att använda språket som stöd för allt lärande

Arvioinnin kohde

Förmåga att söka information samt förmåga att planera, strukturera och utvärdera sitt eget arbete

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven söker enstaka information från givna källor. Eleven följer upphovsrätten och förstår betydelsen av personlig integritet på nätet. Eleven planerar och utvärderar sitt eget arbete endast i liten grad.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven söker information från bekanta källor eller källor som hen fått, men upprepar informationen. Eleven utvärderar sitt arbete.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven söker information från olika källor och planerar, strukturerar och utvärderar sitt eget arbete både självständigt och i grupp. Eleven bidrar med sin egen insats i det gemensamma arbetet.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven söker och kombinerar mångsidigt information från olika källor samt jämför informationen och bedömer dess tillförlitlighet. Eleven främjar målmedvetet gemensamt arbete.

Suomi saamenkielisille

Oppimäärän tehtävä

Suomi saamenkielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat saamen kieltä ja kirjallisuutta. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja saamenkielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

Ruotsi saamenkielisille

Lärokursen svenska för samisktalande är avsedd för elever som studerar samiska och litteratur. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för

att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den samiska gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur. Läroplanen utarbetas med hänsyn till elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

Suomi viittomakielisille

Oppimäärän tehtävä

Suomi viittomakielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat viittomakieltä ja kirjallisuutta suomenkielisissä kouluissa. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja viittomakielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään suomen kieli ja kirjallisuus ja/tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Tällöin myös oppilaan arviointi määräytyy sen mukaan, kumman oppimäärän pohjalta suomi viittomakielisille -oppimäärä on laadittu. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

Ruotsi viittomakielisille

Lärokursen svenska för teckenspråkiga är avsedd för elever som studerar teckenspråk och litteratur i svenska skolor. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den teckenspråkiga gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur och/eller svenska som andraspråk och litteratur. Eleven bedöms också enligt den lärokurs som utgör grund för lärokursen svenska för teckenspråkiga. Läroplanen utarbetas med beaktande av

elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

16.4.2. TOINEN KOTIMAINEN KIELI

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: äidinkielenomainen suomi ja ruotsi, ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä sekä ruotsin ja suomenkeskipitkä eli B1-oppimäärä.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin.

Toinen kotimainen kieli (ruotsi, finska)

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä

opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Ruotsin kieli, A-oppimäärä

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3–6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Ruotsin kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun ruotsin kielellä eri oppiaineissa.

Oppiaineen tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä.

Oppilas oppii tuntemaan Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde

Kieli- ja kulttuuriympäristön ja kielen merkityksen hahmottaminen

Ruotsin kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja joitakin pohjoismaisia kieliä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä Suomessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja niiden viralliset kielet. Oppilas osaa kertoa keskeisiä asioita ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä. Oppilas osaa kuvailla Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa nimetä vuorovaikutukseen liittyviä kulttuurisia piirteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kielen asemaa Suomessa ja Pohjoismaissa ja maailman kielten joukossa ja pohtia kielen merkitystä yksilölle.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kieltä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa pohtia ruotsin kielen asemaa kansalliskielenä ja siihen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kulttuurisia piirteitä vuorovaikutuksessa.

T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat maailmankuvaa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde

Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen ruotsin taitoa hyödyntämällä

Ruotsin kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin aineistoista ja toimintaympäristöistä, joissa voi käyttää ruotsin kieltä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa vertailla ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä omaa oppimistaan edistääkseen.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin.
Oppilas oppii käyttämään ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde

Kielellinen päättely

Ruotsin kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin ruotsin kielen säännönmukaisuuksista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen kielitiedon

	käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa esimerkkejä, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ja osaa käyttää ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä kielitaitonsa kehittämiseen.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Tavoitealue

Kielenopiskelutaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulleen ja oppii reflektoimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S2 Kielenopiskelutaidot

Arvioinnin kohde

Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö

Ruotsin kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia

Tavoitealue

Kielenopiskelutaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Oppilas oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielen oppijana.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S2 Kielenopiskelutaidot

Arvioinnin kohde

Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen

Ruotsin kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää ruotsin kielen taitoaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.

T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Ruotsin kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.2 Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A2.2 Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.1 Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti monenlaisissa jokapäiväisissä viestintätilanteissa.

T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensaatiota

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii olemaan aktiivinen viestintätilanteissa. Oppilas oppii käyttämään viestintästrategioita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Viestintästrategioiden käyttö

Ruotsin kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.2 Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A2.1 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A2.2 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen käyttää tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu

	pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.1 Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnässä eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.

T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään kulttuurisesti sopivaa kieltä viestintätilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Ruotsin kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.2 Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A2.1 Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A2.2 Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.1 Oppilas osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian tuttavallista eikä liian muodollista. Oppilas pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja

	viestintäkumppania kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Oppilas oppii tekstien ymmärtämisstrategioita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Tekstien tulkintataidot

Ruotsin kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A2.1 Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso B1.1 Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A2.2 Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.2/B2.1 Oppilas ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista

	argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Oppilas ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Oppilas ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Tekstien tuottamistaidot

Ruotsin kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso B1.1 Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Oppilas käyttää melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa

	joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.2/B2.1 Oppilas ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä sekä ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Oppilas pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin.

Ruotsin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat toimimaan ruotsinkielisissä ympäristöissä Suomessa ja muualla. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa. Perehdytään yksilön kielellisiin oikeuksiin.

S2 Kielenopiskelutaidot
Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Ruotsin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä.

Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa ruotsin kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän

kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan ruotsin kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan ruotsin kielen A-oppimäärän oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ruotsin kielen A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Suomen kieli, A-oppimäärä (finska, A-lärokurs)

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet
Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra olika språk och att studera finska. Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter.

I2 Färdigheter för språkstudier
Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter
Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att studera och öva olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier.

Oppiaineen tavoitteet

M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som anknyter till nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer

Tavoitealue
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven känner till det finska språkets ställning i Finland. Eleven lägger märke till kulturella skillnader mellan nationalspråken. Eleven utvecklar sin förmåga och vilja att komma till rätta i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet
- I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Arvioinnin kohde
Förståelse för frågor som gäller språkens ställning och språkens och kulturens betydelse

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven känner till att man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om att det finns olika språkmiljöer i Finland och kan reagera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan förklara varför man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om nationalspråkens betydelse för individen.

	Eleven kan komma till rätta i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan berätta om rättigheter och skyldigheter i anknytning till Finlands nationalspråk. Eleven kan ta i beaktande språkens betydelse för individen. Eleven kan agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan klargöra för rättigheter och skyldigheter i anknytning till Finlands nationalspråk. Eleven kan reflektera över språkens betydelse för individen. Eleven kan agera flexibelt i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer enligt situation.

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika sammanhang och miljöer

Tavoitealue

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att hitta olika sammanhang och miljöer där hen kan utveckla sina kunskaper i finska.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Arvioinnin kohde

Förmåga att med hjälp av finska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan ge exempel på några sammanhang och miljöer där finska kan användas.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan berätta om sammanhang och miljöer där finska kan användas för att främja det egna lärandet.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan jämföra sammanhang och miljöer där finska kan användas för att främja det egna lärandet.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan reflektera över hur hen kan utnyttja finskspråkiga sammanhang och miljöer för att främja det egna lärandet.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande

Tavoitealue

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och göra jämförelser mellan finska och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Arvioinnin kohde

Språklig förmåga

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i det finska språket.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i det finska språket i jämförelse med andra språk. Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan dra slutsatser om finska i jämförelse med andra språk. Eleven kan berätta om centrala språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan utgående från sina iakttagelser dra slutsatser om regelbundenheter i det finska språket, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska för att utveckla sina språkkunskaper.

M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Tavoitealue

Färdigheter för språkstudier

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- I2 Färdigheter för språkstudier

Arvioinnin kohde
Förmåga att ställa upp mål, utnyttja studiestrategier och reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan utnyttja de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig finska. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan mångsidigt utnyttja varierande och för hen själv passande sätt att lära sig finska. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.

M5 stödja elevens förmåga att kreativt tillämpa sina språkfärdigheter samt utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande

Tavoitealue
Färdigheter för språkstudier

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper i olika situationer samt att utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i sin omgivning. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet
- I2 Färdigheter för språkstudier

Arvioinnin kohde
Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan ge några exempel på hur hen kan utveckla sina färdigheter i finska.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan beskriva hur hen kan utveckla de egna färdigheterna i finska även efter avslutad skolgång.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina

	färdigheter i finska även efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att öva sig i att delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer

Tavoitealue

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att aktivt delta i olika bekanta kommunikationssituationer.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Arvioinnin kohde

Kommunikationsförmåga i olika situationer

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Kunskapsnivå A2.2: Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven kan kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man diskuterar om en aktuell händelse.

M7 handleda eleven att vara ta initiativ i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier

Tavoitealue

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer och att använda olika kompensationsstrategier.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Arvioinnin kohde

Användning av kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Kunskapsnivå A2.2: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven kan ta initiativ i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas och kan försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan rätta till missförstånd eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta och mer komplicerade uttryck.

M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk

Tavoitealue

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation. Eleven lär sig att anpassa sin kommunikation enligt situation.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Arvioinnin kohde

Kulturellt lämpligt språkbruk

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Kunskapsnivå B1.1/B1.2: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna och kan ta hänsyn till formell språkanvändning. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.

M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll

Tavoitealue

Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att förstå budskapet i muntliga och skriftliga texter genom att använda sin slutledningsförmåga. Eleven lär sig att hitta det centrala innehållet i texter för sin informationssökning.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Arvioinnin kohde

Förmåga att tolka texter

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord.

	Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Kusnkapsnivå B1.1/B1.2: Eleven förstår det väsentliga och flera detaljer i mer krävande allmänspråkligt tal i normalt tempo eller i allmänspråklig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord eller viktiga detaljer.

M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Tavoitealue

Växande språkkunskap, förmåga att producera texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda lämpligt ordförråd och centrala strukturer. Eleven lär sig att uttala förståeligt.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Arvioinnin kohde

Förmåga att producera texter

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för

	hen. Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Kunskapsnivå A2.2/B1.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och också krävande strukturer samt idiomatiska uttryck. Eleven kan tillämpa grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Oppiaineen tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan suomenruotsalaista ja pohjoismaista kieliympäristöä sekä suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii tuntemaan Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde

Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen

Ruotsin kielen B-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja joitakin pohjoismaisia kieliä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä suomenruotsalaisista ja pohjoismaisista kulttuureista ja elämänmuodoista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja niiden viralliset kielet. Oppilas tietää, että ruotsia puhutaan eri tavoin Suomessa ja Ruotsissa. Oppilas osaa kertoa suomenruotsalaisista ja

	pohjoismaisista kulttuureista ja elämänmuodoista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielestä käyttökielenä Suomessa ja Pohjois-maissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin Suomessa ja Ruotsissa käytetyn ruotsin kielen erityispiirteistä. Oppilas osaa kuvailla suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuureita ja elämänmuotoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kieltä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa kertoa joistakin Suomessa ja Ruotsissa käytetyn ruotsin kielen erityispiirteistä. Oppilas osaa vertailla suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuureita ja elämänmuotoja.

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin. Oppilas oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde

Kielellinen päättely

Ruotsin kielen B-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin ruotsin kielen säännönmukaisuuksista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksia. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan ruotsin kielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen kielitiedon käsitteistä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.

T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Tavoitealue

Kieltenopiskelutaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulleen ja reflektoimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S2 Kielenopiskelutaidot

Arvioinnin kohde

Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö

Ruotsin kielen B-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää itselle sopivia yleisimpiä kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää itselle sopivia keskeisimpiä kielenoppimistapoja. Oppilas osaa eritellä tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää itselle sopivia monipuolisia tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

Tavoitealue

Kieltenopiskelutaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään.

Oppilas oppii käyttämään ruotsia erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S2 Kielenopiskelutaidot

Arvioinnin kohde

Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen

Ruotsin kielen B-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää ruotsin kieltä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää ruotsin kielen taitoa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää ruotsin kielen taitoaan myös koulun ulkopuolella ja koulun päätyttyä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa kertoa, kuinka ruotsin kielen taitoa voi hyödyntää omassa elämässä koulun ulkopuolella ja koulun päätyttyä.

T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Ruotsin kielen B-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso: A1.3 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A1.3/A2.1 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista. Oppilas

	pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa.

T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Viestintästrategioiden käyttö

Ruotsin kielen B-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A1.3/A2.1 Oppilas osallistuu viestintään ja tarvitsee vain satunnaisesti apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa melko usein turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas osaa soveltaa jonkin verran viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.

T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet
- S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde
Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Ruotsin kielen B-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomai-simmissa sosiaalisissa kontakteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A1.3/A2.1 Oppilas selviytyy joistakin lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää joitakin kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Tavoitealue
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet
- S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde
Tekstien tulkintataidot

Ruotsin kielen B-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A1.3/A2.1 Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä hidasta puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon lyhyistä, yksinkertaisista, itseään kiinnostavista viesteistä ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Tekstien tuottamistaidot

Ruotsin kielen B-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean perussanaston, muutaman

	tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A1.3/A2.1 Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa keskeistä perussanastoa ja rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissa kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

S2 Kielenopiskelutaidot
Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista

teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan

tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa ruotsin kielen B1-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan ruotsin kielen B1-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T5–T9) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.3 ja A2.1 välitasoksi A1.3/A2.1 Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

TOISEN KOTIMAISEN KIELEN (RUOTSI) B1-OPPIMÄÄRÄN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 7-9

Tavoite: T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan.	Oppilas tekee havaintoja ruotsin kielestä omassa arjessaan.	Oppilas tutustuu Pohjoismaihin ja niiden kulttuureihin sekä yhteisiin arvoihin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen**	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen**	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	

Tavoite: T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas jatkaa tutustumista ruotsin kielen säännönmukaisuuksiin.	Oppilas tunnistaa keskeisiä kielitiedon käsitteitä ja osaa verrata niitä muihin kieliin.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä omassa kielenkäytössään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen**	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4 Monilukutaito**	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kielellinen päättely	

Tavoite: T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee tavoitteiden asettamista ja kokeilee monipuolisia työskentelytapoja omassa oppimisessaan.	Oppilas osaa arvioida omaa osaamistaan asettamiensa tavoitteiden pohjalta ja tunnistaa itselleen sopivimmat työskentelytavat.	Oppilas osaa arvioida omaa osaamistaan ja asettaa tavoitteita jatko-opiskelua silmällä pitäen. Oppilas osaa toimia myönteisesti vuorovaikutustilanteissa toisia kannustaen ja pyrkien viestin välittymiseen.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S2 Kielenopiskelutaidot**	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen**	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	

Tavoite: T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas osaa antaa esimerkkejä tilanteista, joissa voi käyttää ruotsin kieltä.	Oppilas pyrkii käyttämään ruotsia rohkeasti oppitunnilla.	Oppilas osaa nimetä mahdollisuuksia, joissa hän voi hyödyntää ruotsin kielen taitoaan tulevaisuudessa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S2 Kielenopiskelutaidot**	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu; L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen**	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	

Tavoite: T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee erilaisia suullisia ja kirjallisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	Oppilas kehittää suullisia ja kirjallisia vuorovaikutustaitojaan eri viestintäkanavia hyödyntäen.	Oppilas syventää suullisia ja kirjallisia vuorovaikutustaitojaan eri viestintäkanavia hyödyntäen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**L4 Monilukutaito**	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	

Tavoite: T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu kielellisten	Oppilas harjoittelee kielellisten viestintästrategioiden	Oppilas syventää osaamistaan eri viestintästrategioiden käytössä.

viestintästrategioiden käyttöön.	käyttöä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu; L4 Monilukutaito**	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Viestintästrategioiden käyttö	

Tavoite: T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu kohteliaisiin kielenkäytön tilanteisiin.	Oppilas harjoittelee kohteliasta kielenkäyttöä arkipäivän sosiaalisissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää oppimiaan kohteliaita ilmauksia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito, L6 Työelämän taidot ja yrittäjyys**	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	

Tavoite: T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu yksinkertaista ja tuttua sanastoa ja ilmauksia sisältävään kirjoitettuun ja puhuttuun kieleen.	Oppilas harjoittelee tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Oppilas löytää tarvitsemansa tiedon lyhyestä tekstistä ja ymmärtää asiayhteyden tukemana hidasta puhetta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**L4 Monilukutaito**	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tekstien tulkintataidot	

Tavoite: T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**

Oppilas harjoittelee ruotsin kielelle tyypillisiä äänteitä sekä opettelee lyhyitä, yksinkertaisia ilmauksia ja rakenteita.	Oppilas käyttää oppimiaan lyhyitä ilmaisuja, sanastoa ja rakenteita arkipäivän puhe- ja kirjoitustilanteissa	Oppilas osaa kirjoittaa yksinkertaisia viestejä ja kertoa arkisista ja itselleen tärkeistä asioista ymmärrettävästi.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**L4 Monilukutaito, L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen**	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tekstien tuottaminen	

TOISEN KOTIMAISEN KIELEN (RUOTSI) B1-OPPIMÄÄRÄN TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

6. luokka	7. luokka	8. luokka	9. luokka
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	**S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen**	**S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen**	**S1 Kasvu kulttuurisuuteen ja kielitietoisuuteen**
Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.	Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Harjoitellaan käyttämään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.	Tehdään ja raportoidaan havaintoja Suomen ja Ruotsin kulttuurin ominaispiirteistä. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.	Tehdään ja raportoidaan havaintoja Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä niitä yhdistävistä tekijöistä.
S2 Kielenopiskelutaidot	**S2 Kielenopiskelutaidot**	**S2 Kielenopiskelutaidot**	**S2 Kielenopiskelutaidot**
Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.	Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielenkäytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa. Tutustutaan erilaisiin opiskelustrategioihin, oppimateriaaleihin ja oppimisympäristöihin	Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielenkäytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa. Käytetään pitkäjänteiseen työskentelyyn ohjaavia	Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielenkäytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa. Käytetään kriittiseen tiedonhankintaan liittyviä toimintatapoja

	opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla.	toimintatapoja tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla.	ylläpitäen tehokasta opiskelumotivaatiota.
S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**
Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.	Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Sisältöjä valittaessa näkökulmana ovat oppilaiden kiinnostuksen kohteet sekä nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä.	Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Sisältöjä valittaessa näkökulmana ovat oppilaiden kiinnostuksen kohteet sekä nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä.	Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Sisältöjä valittaessa näkökulmana ovat oppilaiden kiinnostuksen kohteiden lisäksi ajankohtaisuus, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon.

Suomen kieli, B1-oppimäärä

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla deras språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet
Att bekanta sig med typiska drag i det finska språket, med den finska kulturen och med finska språkmiljöer och släktspråk. Att fästa uppmärksamhet vid skillnader mellan talad och skriven finska och att jämföra det finska språket med andra språk eleverna studerar. Att använda språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra språk med varandra och att studera finska.

I2 Färdigheter för språkstudier
Att använda olika lärstrategier, läromedel och lärmiljöer effektivt och på ett sätt som stärker studiemotivationen. Att tillämpa arbetssätt som främjar självständigt, långsiktigt arbete och kritisk informationssökning. Att träna kommunikativa färdigheter och uppmuntra eleverna att använda språket mångsidigt i olika situationer.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter
Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig rikligt i olika kommunikationssituationer och med hjälp av olika medier.

Oppiaineen tavoitteet

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket

Tavoitealue

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att lägga märke till kulturella skillnader mellan nationalspråken. Eleven lär känna språkmiljön.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Arvioinnin kohde

Förståelse för frågor som anknyter till språkets och kulturens betydelse

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven känner till att man talar finska och svenska i Finland. Eleven lägger märke till olika språkmiljöer i Finland.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan berätta varför man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om olika språkmiljöer och att de har betydelse för individen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven känner till olika språkmiljöer och kan beskriva särdrag i dessa. Eleven förstår språkets betydelse för individen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan jämföra olika språkmiljöer och särdragen i dessa. Eleven kan ta språkens betydelse i beaktande i olika språkmiljöer.

M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande

Tavoitealue

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och att göra jämförelser mellan finska och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Arvioinnin kohde

Språklig förmåga

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i det finska språket.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i det finska språket i jämförelse med andra språk. Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska i jämförelse med andra språk. Eleven kan berätta om centrala språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska språket, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska för att utveckla sina språkkunskaper.

M3 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Tavoitealue

Färdigheter för språkstudier

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- I2 Färdigheter för språkstudier

Arvioinnin kohde

Förmåga att ställa upp mål, utnyttja studiestrategier och reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig språk.

	Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan mångsidigt använda sig av varierande och för hen själv passande sätt att lära sig finska. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.

M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda sina språkfärdigheter och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan

Tavoitealue

Färdigheter för språkstudier

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda sina kunskaper genom att modigt utnyttja språket i olika situationer i och utanför skolan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- I2 Färdigheter för språkstudier

Arvioinnin kohde

Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan ge några exempel på möjligheter att utveckla kunskaperna i finska.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan beskriva möjligheter att utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.

M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier

Tavoitealue

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Arvioinnin kohde

Kommunikationsförmåga i olika situationer

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Kunskapsnivå A1.1: Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Kunskapsnivå A1.2: Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer. Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.

M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

Tavoitealue

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att använda olika språkliga kommunikationsstrategier.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Arvioinnin kohde

Användning av kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Kunskapsnivå A1.1: Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Kunskapsnivå A1.2: Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta

	hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven deltar i kommunikation och behöver endast sporadiskt hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be om förtydligande eller upprepning och behöver mera sällan stödja sig på non-verbala uttryck. Eleven kan utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk

Tavoitealue

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig ett lämpligt och artigt språkbruk.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Arvioinnin kohde

Kulturellt lämpligt språkbruk

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Kunskapsnivå A1.1: Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven klarar av några korta sociala situationer och kan använda några artiga hälsnings- och tilltalsfraser samt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Tavoitealue

Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven lär sig att förstå för åldern lämpliga muntliga och skriftliga texter.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet
- I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Arvioinnin kohde
Förmåga att tolka texter

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Kunskapsnivå A1.1: Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Kunskapsnivå A1.2: Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd.

M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Tavoitealue
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda lämpligt ordförråd och centrala strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet
- I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Arvioinnin kohde
Förmåga att producera texter

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Kunskapsnivå A1.1: Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärda standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Kunskapsnivå A1.3/A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett centralt ordförråd och strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Ruotsin kieli, äidinkielenomainen ruotsi, A-oppimäärä

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen opiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä antaen tilaa myös tunteiden käsittelylle.

Oppiaineen tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia monikielisissä ja -kulttuurisissa ympäristöissä

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan ruotsin kielen aseman kansalliskielenä sekä siihen liittyviä arvoja ja ilmiöitä. Oppilas oppii tuntemaan Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde

Kansalliskielten aseman sekä pohjoismaisen kieli- ja kulttuuriympäristön hahmottaminen

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja joitakin pohjoismaisia kieliä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä. Oppilas osaa kertoa jotakin Pohjoismaiden kulttuureista ja elämänmuodoista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja niiden viralliset kielet. Oppilas osaa kertoa keskeisiä asioita ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä. Oppilas osaa kuvailla Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia ruotsin kielellä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielestä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä ja joistakin siihen liittyvistä ilmiöistä. Oppilas osaa vertailla Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa tavoista toimia ruotsin kielellä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kieltä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa pohtia ruotsin kielen asemaa kansalliskielenä sekä siihen liittyviä arvoja ja ilmiöitä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia ruotsin kielellä.

T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii kehittämään taitoaan käyttää ruotsin kieltä monipuolisesti erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet
- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde
Kielitaidon hyödyntäminen

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin yhteisöistä ja toimintaympäristöistä, joissa voi hyödyntää ruotsin kielen taitoaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä yhteisöjä ja toimintaympäristöjä, joissa voi hyödyntää ruotsin kielen taitoaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvailla, miten ruotsin kielen taitoa voi hyödyntää ruotsinkielisissä yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää ruotsin kielen taitoaan ruotsinkielisissä yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Tavoitealue
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii löytämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin. Oppilas oppii käyttämään ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet
- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde
Kielellinen päättely

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin ruotsin kielen säännönmukaisuuksista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas

	osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen kielitiedon käsitteistä ja niiden käytöstä kielitaitonsa kehittämiseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Tavoitealue

Kielenopiskelutaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulleen ja reflektoimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde

Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia

Tavoitealue

Kielenopiskelutaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan eri tilanteissa itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Oppilas oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielen oppijana.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S2 Kielenopiskelutaidot

Arvioinnin kohde

Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää ruotsin kielen taitoaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.

T6 rohkaista oppilasta toimimaan monissa erilaisissa viestintätilanteissa, joissa aiheet voivat olla jo melko vaativia

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso B1.1 Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso B1.2 Oppilas pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa, kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.2/B2.1 Oppilas pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös uusissa ja vaativammissa viestintätilanteissa.

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan puheenvuoron ottamista, keskusteluun tai kirjalliseen viestintään liittymistä sekä neuvottelemaan merkityksestä

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii olemaan aktiivinen viestintätilanteissa. Oppilas oppii käyttämään viestintästrategioita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Viestintästrategioiden käyttö

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A2.1 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso B1.1 Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa

	ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso B1.2 Oppilas pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Oppilas pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti sekä neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.2/B2.1Oppilas pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Oppilas pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.

T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota viestinnän muodollisuusasteeseen, harjoittelemaan viestintää käyttäen erilaisia tekstilajeja (kuten blogit, haastattelut) sekä ottamaan viestinnässä huomioon kulttuurienvälisen vuorovaikutustaidon vaatimukset

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii viestimään tilanteeseen sopivalla tavalla. Oppilas oppii käyttämään kulttuurisesti sopivaa kieltä viestintätilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A2.1 Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaali-sista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohte-liaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä osaa esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata niihin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso B1.1Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuoro-vaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso B1.2 Oppilas osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian tuttavallista eikä liian muodollista, tuntee tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja toimii niiden mukaisesti. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.2/B2.1Oppilas osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian tuttavallista eikä liian muodollista. Oppilas pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkump-pania kunnioit-taen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.

T9 tarjota oppilaalle ja etsiä yhdessä oppilaiden kanssa monipuolisia ja merkityksellisiä tekstejä, jotka edellyttävät päättelyä ja erilaisia tekstinymmärtämisstrategioita

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Oppilas oppii tekstien ymmärtämisstrategioita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Tekstien tulkintataidot

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A2.1 Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso B1.1 Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso B1.2 Oppilas ymmärtää selväpiirteistä asiatietoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä. Oppilas ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.2/B2.1 Oppilas ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Oppilas ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Oppilas ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.

T10 ohjata oppilasta tuottamaan, tulkitsemaan ja jakamaan tekstejä melko vaativista aiheista kiinnittäen huomiota tekstilajien monipuolisuuteen (myös pienet esitelmät, mielipidekirjoitukset, tarinat), rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään hallintaan

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Tekstien tuottamistaidot

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso B1.1 Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista

	jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Oppilas käyttää melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso B1.2 Oppilas osaa kertoa tavallisista, konkreeteista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen ilmaisten itseään suhteellisen vaivattomasti. Oppilas pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Oppilas käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.2/B2.1 Oppilas ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä sekä ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Oppilas pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
Selvitetään, mitä yksilön kielelliset oikeudet tarkoittavat. Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat oppilaita perehtymään ruotsinkielisen kulttuurin eri ilmiöihin ja lisäämään tietojaan niistä. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita ruotsin kielen opiskelussa ja kielten välisessä vertailussa sekä tarpeen mukaan tunnistamaan puhutun ja kirjoitetun ruotsin kielen variantteja ja murteita.

S2 Kielenopiskelutaidot
Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä sekä tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on ajankohtaisuus sekä oppilaat toimijana ruotsin kielellä Suomessa ja Pohjoismaissa. Valitaan yhdessä oppilaita kiinnostavia aihepiirejä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan erilaisia sekä suullisia että kirjallisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat saavat tilaisuuksia tutustua pohjoismaisiin verkostoihin. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tukea oppilaiden oppimista koulussa ja koulun ulkopuolella auttamalla oppilaita kehittämään sopivia opiskelustrategioita ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita rohkaistaan etsimään itseään kiinnostavia tekstejä, jotka vahvistavat oppilaiden lukutaitoa ja rohkaisevat lukemaan itsenäisesti kirjallisuutta ja muita tekstejä. Oppilaat oppivat myös turvallista ja eettisesti vastuullista medioiden käyttöä. Oppilaat saavat yksilöllistä ohjausta ja

palautetta vuorovaikutustaitojensa ja tekstintuottamistaitojensa kehittämiseksi. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea käsitteiden oppimisessa ja ajatustensa pukemisessa sanoiksi. Opetus kannustaa kielellisesti lahjakkaita oppilaita valitsemaan haastavia lukutehtäviä ja asettamaan itselleen sopivia tavoitteita ja työskentelytapoja.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on äidinkielenomaisen ruotsin A-

oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T10) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa B1.2 ja B2.1 välitasoksi B1.2/B2.1 Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Suomen kieli, äidinkielenomainen suomi, A-oppimäärä

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i hemmet och i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet
Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna, att jämföra olika språk och att notera att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

I2 Färdigheter för språkstudier
Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter
Att välja innehåll tillsammans utifrån aktualitet och med målet att eleverna ska utveckla och fördjupa sin kunskap i finska i olika sammanhang också utanför skolan. Att tillsammans välja ämnen som intresserar eleverna. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig att uttrycka sig både muntligt och skriftligt och att kommunicera i olika situationer med hjälp av olika medier.

Oppiaineen tavoitteet

M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer

Tavoitealue
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven lär känna det finska språkets ställning i Finland. Eleven lär sig att förstå kulturella skillnader mellan nationalspråken samt bakgrunden till dessa. Eleven lär sig att agera i olika språkmiljöer.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet
- I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Arvioinnin kohde
Förståelse för frågor som gäller nationalspråkens ställning

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i modersmålsinriktad finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan berätta om våra nationalspråk och ge några exempel på flerspråkiga miljöer. Eleven kan reagera i flerspråkiga miljöer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven är medveten om värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan komma till rätta i flerspråkiga miljöer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan ta i beaktande värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan agera i flerspråkiga miljöer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan genom sitt agerande beakta värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan agera flexibelt enligt situation i flerspråkiga miljöer.

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att mångsidigt använda finska i olika sammanhang och miljöer

Tavoitealue

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att mångsidigt använda finska i olika sammanhang och miljöer.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Arvioinnin kohde

Förmåga att mångsidigt använda sig av sina språkkunskaper för att utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i modersmålsinriktad finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan ge exempel på några sammanhang och miljöer där hen kan använda finska.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan berätta om sammanhang och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan jämföra olika sammanhang och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan reflektera över hur hen ändamålsenligt kan använda finska i olika sammanhang och miljöer för att främja det egna lärandet.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande

Tavoitealue

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och likheter och olikheter i jämförelse med andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet
- I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Arvioinnin kohde
Språklig förmåga

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i modersmålsinriktad finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan göra iakttagelser om regelbundenheter och känner till några språkvetenskapliga begrepp i finska.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter i jämförelse med andra språk. Eleven känner till de vanligaste språkvetenskapliga begreppen i finska.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter och jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till centrala språkvetenskapliga begrepp i finska.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska.

M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation

Tavoitealue
Färdigheter för språkstudier

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens eget lärande.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet
- I2 Färdigheter för språkstudier

Arvioinnin kohde
Förmåga att ställa upp mål, att utnyttja studiestrategier och att reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i modersmålsinriktad finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan utnyttja de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan mångsidigt utnyttja varierande och för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkfärdigheter och utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande

Tavoitealue

Färdigheter för språkstudier

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper i olika situationer samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som finns i hens omgivning. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- I2 Färdigheter för språkstudier

Arvioinnin kohde

Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i modersmålsinriktad finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Eleven kan använda sina färdigheter i finska i några situationer och ge exempel på hur hen kan utveckla de egna färdigheterna.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Eleven kan beskriva olika möjligheter att utveckla sina färdigheter i finska även avslutad skolgång. Eleven kan använda sina kunskaper i finska i olika situationer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång. Eleven kan mångsidigt tillämpa sina kunskaper i finska i olika situationer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina

	färdigheter i finska även efter avslutad skolgång. Eleven kan målmedvetet tillämpa sina kunskaper enligt situation.

M6 uppmuntra eleven att delta i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande

Tavoitealue

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Arvioinnin kohde

Kommunikationsförmåga i olika situationer

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i modersmålsinriktad finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mera krävande situationer som till exempel då man informerar om en aktuell händelse.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Kunskapsnivå B1.2/B2.1: Eleven kan kommunicera relativt obehindrat också i nya och mer krävande situationer.

M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att ta initiativ i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser

Tavoitealue

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer. Eleven lär sig att använda olika kompensationsstrategier och omformulera sitt budskap.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Arvioinnin kohde
Användning av kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i modersmålsinriktad finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas. Eleven kan relativt naturligt rätta till missförstånd. Eleven kan diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Kunskapsnivå B1.2/B2.1: Eleven kan uttrycka sin åsikt och diskutera betydelsen också där mer krävande ämnen behandlas. Eleven kan diskutera betydelsen också av komplicerade uttryck och begrepp. Eleven kan naturligt rätta till missförstånd och korrigera sitt språk.

M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan

Tavoitealue
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Eleven lär sig att anpassa sin kommunikation enligt situation.

Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet
- I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Arvioinnin kohde
Kulturellt lämpligt språkbruk

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i modersmålsinriktad finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven känner till de viktigaste artighetskutymerna och följer dem. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Kunskapsnivå B1.2/B2.1: Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven kan ta hänsyn till sin samtalspartner och till de krav som olika situationer ställer.

M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier

Tavoitealue

Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att förstå muntliga och skriftliga texter och att tillämpa olika strategier för att tolka dem.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Arvioinnin kohde

Förmåga att tolka texter

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i modersmålsinriktad finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig

	skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Kunskapsnivå B1.2: Eleven förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller ganska allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning. Eleven förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion i omgivningen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Kunskapsnivå B1.2/B2.1: Eleven förstår muntlig och skriven text som är mera invecklad till språk och innehåll samt klarar av texter som förutsätter slutledning. Eleven kan följa med komplicerad argumentation samt redogöra för det centrala innehållet i olika texter. Eleven förstår en stor del av en pågående diskussion i omgivningen.

M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet och användandet samt behärskningen av varierande strukturer

Tavoitealue

Växande språkkunskap, förmåga att producera texter

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt i olika sammanhang och för olika ändamål genom att använda centralt ordförråd och centrala strukturer.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Arvioinnin kohde

Förmåga att producera texter

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i modersmålsinriktad finska

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett

	relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Eleven uttrycker sig relativt obehindrat. Eleven kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	KUnskapsnivå B1.2/B2.1: Eleven kan med rätt mångsidiga strukturer och ett omfattande ordförråd uttrycka sig klart och exakt om olika ämnen som hör till det egna erfarenhetsområdet. Eleven kan uttrycka sina tankar också om fiktiva ämnen. Eleven kan delta också i mer formella diskussioner.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av bl.a. spel, finskspråkig litteratur, musik, film och drama ges möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller i samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja elevernas lärande i och utanför skolan genom att hjälpa eleverna att utveckla lämpliga lärstrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på läsfärdigheten och som uppmuntrar till att självmant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också få lära sig trygg och etiskt ansvarsfull användning av medier. Individuell respons ska ges för att utveckla de kommunikativa färdigheterna och förmågan att producera texter. Eleverna ska erbjudas stöd för verbala inlärningssvårigheter. Eleverna ska få handledning och stöd för att lära sig nya begrepp och använda dem. Språkligt begåvade elever ska också uppmuntras att till exempel anta utmanande läsuppgifter och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem.

Bedömning av elevernas lärande i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

16.4.3. VIERAAT KIELET

Kielikasvatus

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ

Oppilaita rohkaistaan käyttämään englantia monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun englannin kielellä eri oppiaineissa.

Oppiaineen tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Hän oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde
Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky

Englannin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa englantia puhutaan. Oppilas osaa kertoa jotakin kielialueen maiden kulttuureista ja elämänmuodoista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kertoa, missä englantia puhutaan ja että sitä puhutaan eri tavoin. Oppilas osaa kuvailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa nimetä vuorovaikutukseen liittyviä kulttuurisia piirteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kertoa englannin asemasta maailmankielenä. Oppilas osaa vertailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa kulttuurisista piirteistä vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia englannin asemaa maailmankielenä ja siihen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kulttuurisia piirteitä vuorovaikutuksessa.

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista

Tavoitealue
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet
- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde
Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä

Englannin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin aineistoista ja toimintaympäristöistä, joissa voi käyttää englannin kieltä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa vertailla englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä omaa oppimistaan edistääkseen.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde

Kielellinen päättely

Englannin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin englannin kielen säännönmukaisuuksista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan englannissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä englannin kielen kielitiedon käsitteistä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan englannissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa kohdekielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan englannissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Tavoitealue

Kielenopiskelutaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulleen ja reflektoimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S2 Kielenopiskelutaidot

Arvioinnin kohde

Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö

Englannin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia englannin kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä jatkuvan kieltenopiskelun valmiuksia

Tavoitealue

Kielenopiskelutaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Oppilas oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielenoppijana.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S2 Kielenopiskelutaidot

Arvioinnin kohde

Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen

Englannin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää englannin kielen taitoaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää englannin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää englannin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää englannin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.

T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Englannin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.3 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A2.2 Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso B1.1 Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.1/B1.2 Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään myös joissakin vaativammissa tilanteissa, kuten keskusteltaessa ajankohtaisesta tapahtumasta.

T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensaatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Oppilas oppii käyttämään viestintästrategioita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Viestintästrategioiden käyttö

Englannin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A2.2 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Oppilas käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso B1.1 Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.1/B1.2 Oppilas pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin, korjata väärinymmärryksiä sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ja melko mutkikkaidenkin ilmauksien merkityksistä.

T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Oppilas oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet
- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde
Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Englannin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A2.2 Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso B1.1 Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.1/B1.2 Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja osaa kiinnittää huomiota kielenkäytön muodollisuuteen. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon tärkeimpiä kulttuurisia käytänteitä.

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita

Tavoitealue
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Oppilas oppii tekstien ymmärtämisstrategioita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet
- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde
Tekstien tulkintataidot

Englannin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.3 Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A2.2 Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen sekä ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso B1.1 Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.1/B1.2 Oppilas ymmärtää pääasiat ja useita yksityiskohtia hieman vaativammasta normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Tekstien tuottamistaidot

Englannin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A2.2 Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso B1.1 Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.1/B1.2 Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja useita yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen

opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot
Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi englannin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa englannin kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan englannin kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa

opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on englannin kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan englannin kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy englannin kielen A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Englannin kielen A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T10) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa B1.1 ja B1.2 välitasoksi B1.1/B1.2. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

VIERAS KIELI ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

ENGLANTI, A1-OPPIMÄÄRÄ OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 7-9

Tavoite: T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tietää, missä englantia puhutaan ja että englannin kielessä on eri variantteja.	Oppilas syventää tietoaan eri kielialueista ja osaa tunnistaa eri variantteja.	Oppilas ymmärtää, miksi englannin kielestä on kehittynyt maailmankieli. Oppilas tunnistaa useita eri variantteja sekä niiden yksilöllisiä ja kulttuurisia eroja.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	

Tavoite: T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ymmärtää, että on olemassa erilaisia toimintaympäristöjä, joissa	Oppilas harjoittelee itsenäisesti erilaisissa englanninkielisissä toimintaympäristöissä toimimista.	Oppilas osaa toimia erilaisissa englanninkielisissä toimintaympäristöissä ja

toimiakseen hän tarvitsee englannin kieltä.		ymmärtää miten ne hyödyttävät hänen oppimistaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	
Tavoite: T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas huomaa eri kielten välisiä yhtäläisyyksiä ja eroja sekä osaa vertailla niitä keskenään. Oppilas tuntee kielitiedon peruskäsitteitä.	Oppilas ymmärtää säännönmukaisuuksia englannin kielessä ja osaa tehdä johtopäätöksiä niiden ja muiden kielten perusteella. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.	Oppilas osaa käyttää ja soveltaa hankkimaansa tietoa muista kielistä idiomaattisen englannin kielen tuottamisessa. Oppilas osaa englannin kielen keskeiset kielitiedon käsitteet.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kielellinen päättely	
Tavoite: T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee erilaisia oppimistyylejä sekä itse- ja vertaisarviointia.	Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan oppijana ja osaa hyödyntää niitä opiskelussaan.	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja arvioida rakentavasti omaa ja muiden opiskelua.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2 Kielenopiskelutaidot	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	
Tavoite: T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee käyttämään kielitaitoaan erilaisissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää kielitaitoaan monipuolisesti erilaisissa tosielämän tilanteissa.	Oppilas kehittää kielitaitoaan yhä enemmän itsenäisesti omien tavoitteidensa mukaisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2 Kielenopiskelutaidot	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	

Tavoite: T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas osaa viestiä arkipäivän kommunikaatiotilanteissa.	Oppilas osaa ilmaista perusteltuja mielipiteitä eri aiheista.	Oppilas kykenee aktiiviseen ja perusteltuun viestintään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4 Monilukutaito	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	
Tavoite: T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensaatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu kiertoilmauksiin.	Oppilas harjoittelee sujuvuutta viestintätilanteissa ja erilaisia tapoja ilmaista sama asia.	Oppilas osaa korvata ja kiertää tuntemattomia ilmauksia ja selventää niiden merkityksiä. Oppilas on aloitteellinen eri viestintätilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Viestintästrategioiden käyttö	
Tavoite: T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu erilaisiin kulttuurienvälisiin kohteliaisuuskäytänteisiin.	Oppilas syventää tietoaan eri kulttuureille ja tilanteille tyypillisistä kohteliaisuuskäytänteistä.	Oppilas osaa käyttää kieltä tilanteeseen sopivalla ja kohteliaalla tavalla kulttuurien väliset erot huomioiden.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	
Tavoite: T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ymmärtää kirjoitettua ja puhuttua kieltä, joka käsittelee	Oppilas ymmärtää kirjoitettua ja puhuttua kieltä, joka käsittelee	Oppilas ymmärtää eri tekstityyppien välisiä eroja.

hänelle itselleen läheisiä asioita ja aihepiirejä.	myös oman kokemuspiirin ulkopuolisia aiheita.	Oppilas ymmärtää myös yleismaailmallista kirjoitettua ja puhuttua kieltä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4 Monilukutaito	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tekstien tulkintataidot	
Tavoite: T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas osaa tuottaa jo yksinkertaista tekstiä ja puhetta hänelle itselleen läheisistä asioista ja aihepiireistä. Oppilas harjoittelee välttämättömiä rakenteita ja aiheeseen liittyvää sanastoa. Oppilas osaa keskeiset ääntämissäännöt.	Oppilas osaa tuottaa tekstiä ja puhetta, jotka käsittelevät hänen oman kokemuspiirinsä ulkopuolisiakin aiheita. Oppilas osaa soveltaa keskeisiä ääntämissääntöjä uuteen sanastoon.	Oppilas osaa tuottaa tekstiä ja puhetta monipuolisista aiheista. Oppilas pyrkii käyttämään aiheeseen liittyvää sanastoa ja rakenteita vaihtelevasti. Oppilas hallitsee kielen ääntämissääntöjä ja intonaatiota vieraassakin tekstissä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tekstien tuottamistaidot	

ENGLANTI, A1-OPPIMÄÄRÄ TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	7. lk	**8. lk**	**9. lk**
S1 Kasvu moninaiseen kulttuuriin ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa	Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Tutustutaan joihinkin englannin kielen variantteihin. Harjoitellaan sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilasta englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa.	Syvennetään tietoa joistakin englannin kielen varianteista ja opetellaan erottamaan niitä toisistaan. Käytetään monipuolisesti sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielenopiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä lingua francaksi.	Syvennetään edelleen tietämystä englannin kielen varianteista ja kielitiedon käsitteistä. Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista.

englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.			
S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.	Kehitetään kieltenopiskelutaitoja harjoitellen oppimateriaalin ja sanastojen monipuolista käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.	Vahvistetaan kieltenopiskelutaitoja harjoitellen oppimateriaalin ja sanastojen monipuolista käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.	Syvennetään kieltenopiskelutaitoja harjoitellen oppimateriaalin ja sanastojen monipuolista käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.
S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation	Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Tutustutaan erilaisiin tekstityyppeihin sekä niiden sanastoon ja rakenteisiin. Opetellaan tuottamaan tekstejä kirjoittaen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.	Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on oppilaiden kiinnostuksen kohteiden lisäksi oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti. Tutustutaan syvemmin erilaisiin tekstityyppeihin sekä niiden sanastoon ja rakenteisiin. Syvennetään englanninkielisen tekstin tuottamisen taitoja. Harjoitellaan ja havainnoidaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.	Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana ovat ajankohtaisuus, suuntautuminen toisen asteen opintoihin, tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus globaalisti. Ymmärretään ja tulkitaan erilaisia tekstityyppejä sekä niiden sanastoa ja rakenteita. Tuotetaan monipuolisesti tekstejä eri tarkoituksia varten. Harjoitellaan ja havainnoidaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita.

kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.			

Muu vieras kieli, A-oppimäärä

Oppilaita rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemiaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu karttuvan kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit).

Vieraan kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun kyseisellä kielellä eri oppiaineissa.

Oppiaineen tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Oppilas oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde

Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky

Vieraan kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa kohdekieltä puhutaan. Oppilas osaa kertoa jotakin kielialueen maiden kulttuureista ja elämänmuodoista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan ja että sitä puhutaan eri tavoin. Oppilas osaa kuvailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa nimetä vuorovaikutukseen liittyviä kulttuurisia piirteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kertoa kohdekielen asemasta maailmassa. Oppilas osaa vertailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa kulttuurisista piirteistä vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia kohdekielen asemaan liittyviä ilmiöitä maailmassa. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kulttuurisia piirteitä vuorovaikutuksessa.

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde

Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen opiskeltavaa kieltä käyttämällä

Vieraan kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin aineistoista ja toimintaympäristöistä, joissa voi käyttää kohdekieltä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa vertailla kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä omaa oppimistaan edistääkseen.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään kohdekielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan kohdekieltä muihin kieliin.
Oppilas oppii käyttämään kohdekielen kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde

Kielellinen päättely

Vieraan kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin kohdekielen säännönmukaisuuksista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksia. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa kohdekielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Tavoitealue

Kielenopiskelutaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja reflektoimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas käyttää erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S2 Kielenopiskelutaidot

Arvioinnin kohde

Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö

Vieraan kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.

T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan

Tavoitealue

Kielenopiskelutaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Oppilas oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielenoppijana.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S2 Kielenopiskelutaidot

Arvioinnin kohde

Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen

Vieraan kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää kohdekielen taitoaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.

T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan jokapäiväisissä viestintätilanteissa aloitteellisesti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Vieraan kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.2 Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A2.2 Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A2.2/B1.1 Oppilas selviää melko vaivattomasti monista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy olemaan aloitteellinen monenlaisissa viestintätilanteissa.

T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensaatiota

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan aktiivisesti viestintätilanteessa. Oppilas oppii hyödyntämään viestintästrategioita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Viestintästrategioiden käyttö

Vieraan kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.2 Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A2.1 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A2.2 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A2.2/B1.1 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään, osaa pyytää tarkennusta avainsanoista ja varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa satunnaisesti kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen.

T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään kohdekieltä kulttuurisesti sopivalla tavalla viestinnässä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Vieraan kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.2 Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A2.1 Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja, esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A2.2 Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A2.2/B1.1 Oppilas osaa käyttää kieltä erilaisiin tarkoituksiin. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Oppilas oppii tekstien ymmärtämisstrategioita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet
- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde
Tekstien tulkintataidot

Vieraan kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.2 Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A2.1 Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A2.2 Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A2.2/B1.1 Oppilas pystyy seuraamaan selväpiirteisen asiapuheen pääajatusta, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Tavoitealue
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kohdekielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Tekstien tuottamistaidot

Vieraan kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A2.2 Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista

ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot
Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan

tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Vieraan kielen A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T19) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa A2.2 ja B1.1 välitasoksi A2.2/B1.1. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Vieras kieli, B1-oppimäärä

Oppilaita rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemiaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu karttuvan kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit).

Oppiaineen tavoitteet

T1 ohjata oppilasta hyödyntämään kielitiedon käsitteitä ja tekemään johtopäätöksiä siitä, miten eri kielissä ilmaistaan samankaltaisia asioita ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään kohdekielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan kohdekieltä muihin kieliin.
Oppilas oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde

Kielellinen päättely

Vieraan kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin kohdekielen säännönmukaisuuksista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksia. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa kohdekielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.

T2 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaille valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Hän oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde

Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky

Vieraan kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa kohdekieltä puhutaan. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kielialueen maiden kulttuureista ja elämänmuodoista.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan, ja tietää, että sitä puhutaan eri tavoin. Oppilas osaa kertoa kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa nimetä vuorovaikutukseen liittyviä kulttuurisia piirteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kertoa kohdekielen asemasta maailmassa. Oppilas osaa kuvailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa vuorovaikutukseen liittyvistä kulttuurisista piirteistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia kohdekielen asemaa maailmassa ja siihen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa vertailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla vuorovaikutukseen liittyviä kulttuurisia piirteitä.

T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Tavoitealue

Kielenopiskelutaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulleen ja reflektoimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S2 Kielenopiskelutaidot

Arvioinnin kohde

Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö

Vieraan kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa eritellä tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa

	vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

T4 kannustaa ja ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä omassa elämässään sekä käyttämään kieltä rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

Tavoitealue

Kielenopiskelutaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä myös koulun päätyttyä. Oppilas oppii käyttämään kohdekieltä erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S2 Kielenopiskelutaidot

Arvioinnin kohde

Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen

Vieraan kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää kohdekielen taitoaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.

T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Vieraan kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A1.3/A2.1 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista. Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa.

T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Viestintästrategioiden käyttö

Vieraan kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A1.3/A2.1 Oppilas osallistuu viestintään ja tarvitsee vain satunnaisesti apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa.

T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään erilaisia kohdekielen kulttuuriin liittyviä kohteliaisuuden ilmauksia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Vieraan kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A1.3/A2.1 Oppilas käyttää yleisiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia sosiaalisissa tilanteissa.

T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Tekstien tulkintataidot

Vieraan kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A1.3/A2.1 Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä hidasta puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon lyhyistä, yksinkertaisista, itseään kiinnostavista viesteistä ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kohdekielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Tekstien tuottamistaidot

Vieraan kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja ilmaisuja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita ja pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A1.3/A2.1 Oppilas osaa kohtalaisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita ja pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen melko suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan melko yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut melko hyvin.

Vieraan kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Tutustutaan kielen käyttöympäristöihin ja tärkeimpiin näkökohtiin niiden maiden elämänmuodossa, joissa kyseistä kieltä puhutaan.

S2 Kielenopiskelutaidot
Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema.

Vieraan kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kohdekieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi vieraan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen B1-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen B1-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen B1-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on vieraan kielen B1-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen B1-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy

vieraan kielen B1-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Vieraan kielen B1-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T5–T9) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.3 ja A2.1 välitasoksi A1.3/A2.1. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

VIERAS KIELI, B2-OPPIMÄÄRÄ

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemiaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit). Opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Oppilaita rohkaistaan tiedon hakuun opetettavalla kielellä eri oppiaineissa.

Oppiaineen tavoitteet

T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen suhteen muihin kieliin. Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen kielialuetta sekä kulttuureita ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään ja monikielisyyttään.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet
- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde
Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen

Vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen kulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan sekä antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen suhteesta muihin kieliin. Oppilas osaa kertoa kohdekielen kulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan, ja vertailla kohdekielen suhdetta muihin kieliin. Oppilas osaa kuvailla kohdekielen kulttuureita ja kuvailla niihin liittyviä elämänmuotoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa vertailla ja pohtia kohdekielen suhdetta muihin kieliin. Oppilas osaa hyödyntää kohdekielen keskeisimpiä erityispiirteitä oppimisessaan. Oppilas osaa vertailla kohdekielen kulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja.

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella

Tavoitealue
Kielenopiskelutaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä myös koulun päätyttyä. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet
- S2 Kielenopiskelutaidot

Arvioinnin kohde

Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö

Vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää kohdekieltä. Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa kertoa, kuinka kohdekielen taitoa voi hyödyntää myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä

	tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Viestintästrategioiden käyttö

Vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A2.1 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään kohdekielelle ja kielialueen kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A2.1 Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Tekstien tulkintataidot

Vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A2.1 Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Tekstien tuottamistaidot

Vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.1/A1.2 Oppilas pystyy kertomaan ohjatusti joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja lauseita. Oppilas ääntää harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean

	perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.2 Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

Vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot
Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa

tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen B2-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen B2-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

B2-KIELI IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

B2-KIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 8-9

Iisalmen kaupungin yläkoulussa B2-kieltä opiskellaan 2 vuosiviikkotuntia 8. ja 9. luokilla. B2-kielinä tarjotaan saksan, ranskan, venäjän ja espanjan kieliä.

Tavoite: T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	
8.lk	**9. lk**
Oppilas tutustuu opiskelemaansa kieleen ja kielialueeseen sekä osaa verrata uutta kieltä aiemmin oppimiinsa kieliin. Oppilas havainnoi kielialueen erilaisia ilmiöitä.	Oppilas tuntee opiskeltavan kielen aseman maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielten erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen**
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen** **L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu** **L4 Monilukutaito**
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen

Tavoite: T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieltä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	
8. lk	**9.lk**
Oppilas vertaa erilaisia kielenopiskelutapoja ja valitsee niistä itselleen sopivia sekä rohkaistuu käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan eri ympäristöissä.	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten kehittää sitä koulun päätyttyä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S2 Kielenopiskelutaidot**
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot**
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö

Tavoite: T3 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

8. lk	**9. lk**
Oppilas harjoittelee erilaisia tavanomaisia suullisia ja kirjallisia vuorovaikutustilanteita.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**L4 Monilukutaito**
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Tavoite: T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	
8. lk	**9. lk**
Oppilas oppii erilaisia kielellisiä viestintästrategioita.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. Nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**L4 Monilukutaito**
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Viestintästrategioiden käyttö.

Tavoite: T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmaisujen tuntemustaan	
8. lk	**9. lk**
Oppilas löytää eroja ja yhtäläisyyksiä uuden kielen ja aiemmin oppimiensa kielten kohteliaiden ilmaisujen käytössä erilaisissa viestintätilanteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**L4 Monilukutaito** **L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys**
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Tavoite: T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	
8. lk	**9. lk**
Oppilas löytää tarvitsemansa tiedon lyhyestä, yksinkertaisesta tekstistä ja puheesta.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**L4 Monilukutaito**
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tekstien tulkintataidot

Tavoite: T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	
8.lk	**9.lk**
Oppilas oppii kertomaan perussanastoa hyödyntäen tutuista asioista suullisesti ja kirjallisesti. Oppilas tutustuu ääntämisen perusteisiin ja kielen perusrakenteisiin.	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	**S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä**
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	**L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen**
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tekstien tuottamistaidot

B2-KIELTEN (ESPANJA, RANSKA, SAKSA, VENÄJÄ) TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET

ESPANJAN KIELEN (B2) TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	8.lk	**9.lk**
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	- Espanja ja Espanjan autonomiset alueet - oppilaan oman kielihistorian pohtiminen	- Espanja, Latinalaisen Amerikan espanjan kieliset maat ja muut espanjankieliset alueet maailmassa.

	- oman aiemman kielitaidon hyödyntäminen espanjan kielen oppimisessa - Itsestä ja omasta lähipiiristä, koulusta ja harrastuksista kertominen - kohteliaisuusfraasit, tervehtiminen ja hyvästeleminen, voinnin kysyminen ja kertominen - espanjalaiseen kahvilakulttuuriin tutustuminen - erilaisten espanjan varianttien ääntäminen, kuunteleminen ja tunnistaminen - nonverbaalinen kommunikaatio - natiivikielenpuhujien käyttö oppitunneilla mahdollisuuksien mukaan	- oppilaan oman kielihistorian pohtiminen - oman aiemman kielitaidon hyödyntäminen espanjan kielen oppimisessa - Itsestä ja omasta lähipiiristä, koulusta ja harrastuksista kertominen - ruokakulttuuri ja säästä keskusteleminen - tien kysyminen ja neuvominen - kohteliaisuusfraasit, tervehtiminen ja hyvästeleminen, voinnin kysyminen ja kertominen, teitittely - erilaisten espanjan varianttien ääntäminen, kuunteleminen ja tunnistaminen - nonverbaalinen kommunikaatio - natiivikielenpuhujien käyttö oppitunneilla mahdollisuuksien mukaan

	8.lk	**9.lk**
S2 Kielenopiskelutaidot	- kannustavan ja positiivisen oppimisilmapiirin luominen yksilö- ja ryhmätasolla - harjoitellaan asettamaan omat taitotasotavoitteet - oman kielitaidon arvostaminen - opetellaan kantamaan vastuuta oppimateriaaleista ja omasta työskentelystä - monipuoliset opetus- ja opiskelumenetelmät ja itselle sopivimpien menetelmien käyttö - itsearviointi ja vertaisarviointi oman taitotason asettamisessa ja arvioinnissa - harjoitellaan itsenäistä ja kriittistä tiedonhakua erilaisista lähteistä	- kannustavan ja positiivisen oppimisilmapiirin luominen yksilö- ja ryhmätasolla - harjoitellaan asettamaan omat taitotasotavoitteet - oman kielitaidon arvostaminen - opetellaan kantamaan vastuuta oppimateriaaleista ja omasta työskentelystä - monipuoliset opetus- ja opiskelumenetelmät ja itselle sopivimpien menetelmien käyttö - itsearviointi ja vertaisarviointi oman taitotason asettamisessa ja arvioinnissa - harjoitellaan itsenäistä ja kriittistä tiedonhakua erilaisista lähteistä - kannustetaan oppilasta elinikäiseen kielenoppimiseen ja huomaamaan kielenopiskelun tärkeys globaalissa maailmassa

	8.lk	9.lk
S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	- suullisen kielitaidon ja vuorovaikutuksen korostaminen - ääntämisen, sanapainotuksen ja lauseintonaation harjoittelu - monipuolisiin tekstityyppeihin tutustuminen oppilaita kiinnostavien ja vuosiluokan aihepiiriin liittyvien teemojen pohjalta -opitaan tuottamaan pieniä tekstejä tutuista aihepiireistä - opitaan kommunikoimaan suullisesti tutuista aihepiireistä	- suullisen kielitaidon ja vuorovaikutuksen korostaminen - ääntämisen, sanapainotuksen ja lauseintonaation harjoittelu - monipuolisiin tekstityyppeihin tutustuminen oppilaita kiinnostavien ja vuosiluokan aihepiiriin liittyvien teemojen pohjalta -rohkaistaan pidempien ja aihepiiriltään laajempien tekstien tuottamiseen - opitaan kommunikoimaan suullisesti tutuista aihepiireistä sekä arkipäivään ja matkailuun liittyvissä viestintätilanteissa - Rohkaistaan päättelemään erimuotoisten tekstien sisältöä jo tuttujen piirteiden avulla sekä sietämään epävarmuutta sisältöjen ymmärtämisessä.

	8.lk	9.lk
Rakenteet vuosiluokan loppuun mennessä	- verbit: säännöllisten verbien preesenstaivutus ja olla-verbit *ser, estar, tener* sekä *ir-* ja *hacer-*verbit - substantiivit: monikko, sanan suku ja artikkelit - pronominit: yksikön omistuspronominit ja persoonapronominit - pitää jostakin - lukusanat ja kellonajat	- *hay* ja *estar* sekä olla-verbien kertaus - *tener que* + perusmuoto sekä *ir a* + perusmuoto - artikkelit ja ainesanat - *gustar*-verbi - adjektiivien taipuminen ja käyttö - demonstratiivipronominit - kysymyslauseet - *ver-* ja *saber*-verbit - monikon omistuspronominit ja omistusrakenne

RANSKAN KIELEN (B2) TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	8.lk	9.lk
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	- Tutustutaan maailman ranskankielisiin alueisiin (Metropoli-Ranska, muut Euroopan ranskankieliset alueet, Afrikka, Amerikka, Aasia). - Oppilas oppii kertomaan itsestään omaan arkipäiväänsä liittyvistä asioista, koulusta, harrastuksista, jne. - Oppilas oppii kohteliaan kielenkäytön eri viestintätilanteissa: kohteliaisuusfraasit, puhuttelu, tervehtiminen ja hyvästeleminen, voinnin kysyminen ja kertominen. - Syntyperäisten kielenpuhujien vierailut oppitunneilla mahdollisuuksien mukaan syventävät oppilaan kuvaa opiskeltavasta aiheesta ja kannustavat oppilasta selviytymään vieraalla kielellä yksinkertaisissa puhetilanteissa. - Oppilas oppii hyödyntämään jo olemassa olevaa kielitaitoaan ranskan kielen oppimisessa.	- Tutustutaan lähemmin Ranskaan ja lähialueiden ranskankielisiin maihin (Belgia, Sveitsi, Luxemburg) ja niiden erikoispiirteisiin matkailijan näkökulmasta. - Perehdytään mm. tapakulttuuriin ja opetellaan selviytymään sujuvasti arkipäivän viestintätilanteissa. - Opitaan hyödyntämään muita kieliä ranskan kielen oppimisessa. - Syntyperäisten kielenpuhujien vierailut oppitunneilla mahdollisuuksien mukaan syventävät oppilaan kuvaa opiskeltavasta aiheesta ja kannustavat oppilasta selviytymään vieraalla kielellä yksinkertaisissa puhetilanteissa.

	8.lk	9.lk
S2 Kielenopiskelutaidot	- Oppilas osallistuu kannustavan ja positiivisen oppimisilmapiirin luomiseen. - Oppilas oppii löytämään itselleen sopivimmat, monipuoliset työskentely- ja opiskelumenetelmät - Oppilas asettaa itselleen taitotasotavoitteet ja arvostamaan omaa kielitaitoaan. - Oppilas oppii kantamaan vastuun omasta työskentelystä ja huolehtimaan oppimateriaaleista ja läksyistä. - Oppilas käyttää itsearviointia ja vertaisarviointia oman taitotason arvioinnissa ja asettamisessa.	- Oppilas osallistuu kannustavan ja positiivisen oppimisilmapiirin luomiseen. - Oppilas asettaa itselleen taitotasotavoitteet ja arvostamaan omaa kielitaitoaan. - Oppilas oppii kantamaan vastuun omasta työskentelystä ja huolehtimaan oppimateriaaleista ja läksyistä. - Monipuoliset opetus- ja opiskelumenetelmät, joiden avulla oppilasta autetaan löytämään itselleen sopivimmat työskentely- ja opiskelumenetelmät.

		- Oppilas käyttää itsearviointia ja vertaisarviointia oman taitotason arvioinnissa ja asettamisessa.

	8.lk	9.lk
S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä	- Korostetaan suullista kielitaitoa ja vuorovaikutusta, harjoitellaan kohdekielen mukaista reagointia erilaisissa puhetilanteissa. - Oppilas oppii ääntämään, kuuntelemaan ja tunnistamaan eri kirjain-äänneyhdistelmät, aakkoset. - Oppilas tutustuu monipuolisiin tekstityyppeihin oppilaita kiinnostavien ja vuosiluokan aihepiiriin liittyvien teemojen pohjalta - Oppilas osaa tuottaa pieniä tekstejä tutuista aiheista niin suullisesti kuin kirjallisestikin.	- Korostetaan suullista kielitaitoa ja vuorovaikutusta, harjoitellaan kohdekielen mukaista reagointia erilaisissa puhetilanteissa. - Oppilas oppii ääntämään, kuuntelemaan ja tunnistamaan eri kirjain-äänneyhdistelmät. - Monipuolisiin tekstityyppeihin tutustuminen oppilaiden ehdottamien teemojen pohjalta. - Osataan tuottaa pieniä tekstejä tutuista aiheista niin suullisesti kuin kirjallisestikin.

	8.lk	9.lk
Rakenteet vuosiluokan loppuun mennessä	- Verbien preesenstaivutus: säännölliset *er*-verbit ja keskeisimmät epäsäännölliset verbit (*être, avoir, faire, aller,* ym.) - Puhekielen kysymyslause (=intonaatiokysymys) ja *est-ce que* -kysymys - Kieltosanat *ne-pas* ja kieltolause - Persoonapronominien perusmuoto ja omistusmuoto - Substantiivien artikkelit, monikko ja genetiivi - Adjektiivien taivutus ja paikka - Lukusanat 0-69	- Verbien preesenstaivutus, myös keskeisimmät epäsäännölliset verbit - Lähifutuuri, *passé récent*, *être en train de* -rakenne - Intonaatio- ja *est-ce que* -kysymys - Kieltosanat ja kieltolause - Persoona- ja omistuspronominit (perusmuoto, painollinen muoto ja omistusmuoto) - Partitiivirakenteet - Lukusanat (myös järjestysluvut ja päiväys) - Artikkelit ja paikan prepositiot

SAKSAN KIELEN (B2) TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	8.lk	**9.lk**
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	- Saksa, Itävalta, Sveitsi ja muut saksankieliset alueet - oppilaan oman kielihistorian pohtiminen - aiemman kielitaidon (englanti, ruotsi) hyödyntäminen saksan kielen oppimisessa - itsestä, lähipiiristä, koulusta ja vapaa-ajan vietosta kertominen -kohteliaisuusfraasien käyttö, teitittely - tervehtiminen, hyvästely, voinnista kertominen ja kysyminen - natiivikielenpuhujien käyttö oppitunneilla mahdollisuuksien mukaan	- Saksa, Itävalta, Sveitsi ja muut saksankieliset alueet - oppilaan oman kielihistorian pohtiminen ja yhdistäminen uuden oppimiseen - aiemman kielitaidon (englanti, ruotsi) hyödyntäminen saksan kielen oppimisessa - itsestä, lähipiiristä, koulusta ja vapaa-ajan vietosta kertominen -kohteliaisuusfraasien käyttö, teitittely - tervehtiminen, hyvästely, voinnista kertominen ja kysyminen - natiivikielenpuhujien käyttö oppitunneilla mahdollisuuksien mukaan

	8.lk	**9.lk**
S2 Kielenopiskelutaidot	- kannustavan ja positiivisen oppimisilmapiirin luominen yksilö- ja ryhmätasolla - harjoitellaan asettamaan omat taitotasotavoitteet - oman kielitaidon arvostaminen - opetellaan kantamaan vastuuta oppimateriaaleista ja omasta työskentelystä - monipuoliset opetus- ja opiskelumenetelmät ja itselle sopivimpien menetelmien käyttö - itsearviointi ja vertaisarviointi oman taitotason asettamisessa ja arvioinnissa - harjoitellaan itsenäistä ja kriittistä tiedonhakua erilaisista lähteistä	- kannustavan ja positiivisen oppimisilmapiirin ylläpitäminen yksilö- ja ryhmätasolla - harjoitellaan edelleen asettamaan omat taitotasotavoitteet - oman kielitaidon arvostaminen - opetellaan kantamaan vastuuta oppimateriaaleista ja omasta työskentelystä - monipuoliset opetus- ja opiskelumenetelmät ja itselle sopivimpien menetelmien käyttö - itsearviointi ja vertaisarviointi oman taitotason asettamisessa ja arvioinnissa - harjoitellaan itsenäistä ja kriittistä tiedonhakua erilaisista lähteistä

	8. lk	**9.lk**
S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä	- suullisen kielitaidon ja vuorovaikutuksen korostaminen - harjoitellaan ääntämään, kuuntelemaan ja tunnistamaan eri kirjain-äänneyhdistelmät - aakkoset	- suullisen kielitaidon ja vuorovaikutuksen korostaminen - harjoitellaan ääntämään, kuuntelemaan ja tunnistamaan eri kirjain-äänneyhdistelmät - aakkoset

	- tutustutaan monipuolisiin tekstityyppeihin oppilaita kiinnostavien ja vuosiluokan aihepiiriin liittyvien teemojen pohjalta -opitaan tuottamaan pieniä tekstejä tutuista aihepiireistä - opitaan kommunikoimaan suullisesti tutuista aihepiireistä	- tutustutaan monipuolisiin tekstityyppeihin oppilaita kiinnostavien ja vuosiluokan aihepiiriin liittyvien teemojen pohjalta -tuotetaan hieman pidempiä tekstejä tutuista aihepiireistä - kommunikoidaan suullisesti tutuista aihepiireistä -harjoitellaan sietämään epävarmuutta kommunikaatiotilanteissa ja siitä huolimatta luottamaan viestin perille menemiseen

	8. lk	**9. lk**
Rakenteet vuosiluokan loppuun mennessä	- preesens (säännölliset ja epäsäännölliset verbit) - kysymyssanat ja –lauseet - kieltosanat ja kieltolause - persoona- ja omistuspronominit - substantiivien suvut - nominatiivi, akkusatiivi ja datiivi (substantiivit ja pronominit) - sanajärjestys - eriävät yhdysverbit - modaaliapuverbit - käskylause	- preesensin kertaus - kysymyssanojen ja – lauseen kertaus - kieltosanojen ja – lauseen kertaus - persoona- ja omistuspronominien kertaus - substantiivien suvun kertaus - sivulauseen sanajärjestys - haben- ja sein-verbien imperfekti - perfekti - substantiivien ja persoonapronominien datiivi - man-rakenne

VENÄJÄN KIELEN (B2) TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	8.lk	**9.lk**
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	-tutustutaan venäjän kielen erityispiirteisiin; kyrilliseen kirjaimistoon, liudennukseen sekä äänteiden erilaisuuteen -tarkastellaan venäläisiä lainasanoja suomen kielessä -tarkastellaan venäläisyyttä Suomessa -tutustutaan kulttuuriin, mm. Kohteliaisuusmuodot, venäläiset nimet -kulttuuriin ja kieleen tutustuminen erilaisten viestintävälineiden avulla	-venäjän kielen erityispiirteiden omaksumista, harjoitellaan edelleen kyrillistä kirjaimistoa, liudennusta sekä harjoitellaan erilaisia äänteitä -hyödynnetään venäläisyyttä Suomenna ja omassa lähiympäristössä -tutustutaan kulttuuriin pienten projektitöiden avulla -hyödynnetään erilaisia viestintävälineitä

	8.lk	**9.lk**
S2 Kielenopiskelutaidot	-työskennellään oppilaiden ikätasolle mielekkäillä tavoilla hyödyntäen oppilaiden mielenkiinnonkohteita -kannustavan ja positiivisen oppimisilmapiirin luominen -hyödynnetään aiemmin opittuja kielenopiskelutaitoja ja tarkastellaan niiden soveltuvuutta venäjän opiskeluun -käytetään monipuolista opiskelumateriaalia (internet, lehdet, kirjat, mainokset, erilaiset äänimateriaalit) -korostetaan opiskelussa omatoimisen tiedonhankinnan ja oman vastuun merkitystä	-työskennellään oppilaiden ikätasolle mielekkäillä tavoilla hyödyntäen oppilaiden mielenkiinnonkohteita -kannustavan ja positiivisen oppimisilmapiirin ylläpitäminen -hyödynnetään aiemmin opittuja kielenopiskelutaitoja ja sovelletaan niitä venäjän opiskeluun -käytetään monipuolista opiskelumateriaalia (internet, lehdet, kirjat, mainokset, erilaiset äänimateriaalit) -korostetaan opiskelussa omatoimisen tiedonhankinnan ja oman vastuun merkitystä

	8.lk	**9.lk**
S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä	-kielitaidon monipuolinen harjoittelu -kannustetaan oppilaita vähäisenkin kielitaidon rohkeaan käyttämiseen -harjoitellaan sietämään epävarmuutta kommunikaatiotilanteissa	-kielitaidon monipuolinen harjoittelu -kannustetaan oppilaita vähäisenkin kielitaidon rohkeaan käyttämiseen -harjoitellaan sietämään epävarmuutta kommunikaatiotilanteissa

	8.lk	**9.lk**
Rakenteet vuosiluokan loppuun mennessä	-kysymykset “Kuka tämä on?” ja “Mikä tämä on?”	-verbien kertausta -adverbeja

	-substantiivien suku -lukusanat 0-100-> -persoonapronominien nominatiivi ja akkusatiivi -omistuspronominit -prepositionaali, missä?-kysymys -verbin taivutusta -substantiivien monikko -omistuspronominien monikko -adjektiivien taivutus -menneen ajan muoto preteriti -liittofutuuri -kuukaudet -akkusatiivi	-kysymyssanoja -järjestysluvut -kellonajat -refleksiiviverbit -prepositionaali, kulkuneuvot -adjektiivien ja adverbien vertailumuodot -instrumentaali -liikeverbejä -akkusatiivi, minne?-kysymys -genetiivi -datiivi -demonstratiivipronominit -muodollinen subjekti

Saamen kieli, A-oppimäärä

Oppilaita rohkaistaan käyttämään saamen kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Nämä ovat yleiset saamen kielen opetuksen perusteet. Opetuksen järjestäjä laatii näiden perusteiden mukaan paikallisen sovelluksen pohjoissaameen, inarinsaameen tai kolttasaameen.

Saamen kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun saamen kielellä eri oppiaineissa.

Oppiaineen tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia saamen kielen asemaan alkuperäiskansan kielenä liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia saamenkielisissä ja saamelaiskulttuuria vaalivissa ympäristöissä

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan saamen kielen aseman alkuperäiskansan kielenä sekä siihen liittyviä arvoja ja ilmiöitä. Oppilas oppii tuntemaan saamelaiskulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja. Oppilas oppii toimimaan saamenkielisissä ja saamelaiskulttuuria vaalivissa ympäristöissä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde

Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky

Saamen kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa saamen kieliä puhutaan alkuperäiskansan kielenä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä saamelaiskulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä joitakin saamen kieliä ja kertoa, missä niitä puhutaan alkuperäiskansan kielenä. Oppilas osaa kuvailla saamelaiskulttuureja ja niihin liittyviä elämänmuotoja sekä saamen kielen asemaa. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia saamen kielellä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa nimetä saamen kielet ja kertoa, missä niitä puhutaan alkuperäiskansan kielenä, ja tietää, että niitä puhutaan eri tavoin. Oppilas osaa vertailla saamelaiskulttuureja ja niihin liittyviä elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa tavoista toimia saamen kielellä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia saamen kieliä ja niiden asemaa alkuperäiskansan kielenä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia saamelaiskulttuureja ja niihin liittyviä elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia saamen kielellä.

T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä ja löytää itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä

Tavoitealue

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä. Oppilas oppii löytämään itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet
- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde
Saamen kielen taidon hyödyntäminen

Saamen kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä. Oppilas osaa nimetä joitakin itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa vertailla mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavista saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisällöistä ja ilmiöistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa vertailla ja pohtia mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä. Oppilas osaa kuvailla itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia saamen kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Tavoitealue
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii löytämään saamen kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan saamen kieltä muihin kieliin. Oppilas oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet
- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde
Kielellinen päättely

Saamen kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin saamen kielen säännönmukaisuuksista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä saamen kielen säännönmukaisuuksia. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan saamessa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä saamen kielen kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä saamen kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan saamen kielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa saamen kielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä saamen kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan saamen kielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee saamen kielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Tavoitealue
Kielenopiskelutaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja oppii reflektoimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet
- S2 Kielenopiskelutaidot

Arvioinnin kohde
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö

Saamen kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa,

T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää jatkuvan kieltenopiskelun valmiuksiaan

Tavoitealue

Kielenopiskelutaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Oppilas oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielenoppijana.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S2 Kielenopiskelutaidot

Arvioinnin kohde

Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen

Saamen kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää saamen kielen taitoaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.

T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii toimimaan jokapäiväisissä viestintätilanteissa aloitteellisesti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet
- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Saamen kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.2 Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A2.2 Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.1 Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.

T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivisia viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää saamenkielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensaatiota

Tavoitealue
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii aktiivisuuteen viestintätilanteissa. Oppilas oppii käyttämään erilaisia kielellisiä viestintästrategioita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet
- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde
Viestintästrategioiden käyttö

Saamen kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.2 Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin.

	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A2.1 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A2.2 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään ja käyttää tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.1 Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.

T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään kieltä kulttuurisesti sopivalla tavalla viestinnässä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Saamen kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.2 Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A2.1 Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A2.2 Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.1 Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Oppilas oppii erilaisia tekstien ymmärtämisstrategioita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Tekstien tulkintataidot

Saamen kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.2 Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A2.1 Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A2.2 Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen ja ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta.

	Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso B1.1 Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen saamen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Tekstien tuottamistaidot

Saamen kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa

	joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A2.2 Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat tutustumaan saamelaiskulttuurin eri ilmiöihin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja saamen kielen opiskelussa. Perehdytään yksilön kielellisiin oikeuksiin.

S2 Kielenopiskelutaidot
Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana ovat ajankohtaisuus sekä nuoren toiminta saamenkielisissä yhteisöissä, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä ja puhumista sekä erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Saamen kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Saamen kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki Saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai saamen kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas

on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa saamen kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan saamen kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut saamen kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt saamen kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on saamen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan saamen kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy saamen kielen A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Saamen kieli, B2-oppimäärä

Valinnaisen B2-saamen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilaita

rohkaistaan käyttämään saamen kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä. Opetusta voidaan integroida muiden oppiaineiden opetukseen ja monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun saamen kielellä eri oppiaineissa.

Oppiaineen tavoitteet

T1 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskelemansa saamen kielen suhde muihin saamen kieliin, suomen kieleen sekä hänen aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan saamen kielten puhuma-alueisiin, saamelaisalueeseen sekä joihinkin saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon keskeisiin piirteisiin

Tavoitealue
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii tuntemaan saamen kielen suhteen muihin kieliin. Oppilas oppii tuntemaan saamen kielen aluetta, puhuma-alueita ja saamelaisalueita sekä saamelaiskulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet
- S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Arvioinnin kohde
Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen

Saamen kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieliä puhutaan. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä saamelaiskulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieliä puhutaan, ja antaa joitakin esimerkkejä saamen kielten suhteesta suomen kieleen. Oppilas osaa

	kertoa saamelaiskulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieliä puhutaan, sekä saamen kielten suhteesta suomen kieleen. Oppilas osaa kuvailla saamelaiskulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieliä puhutaan, sekä saamen kielten suhteesta suomen kieleen ja oppilaan aiemmin opiskelemiin kieliin. Oppilas osaa vertailla saamelaiskulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja.

T2 rohkaista oppilasta näkemään saamen kielen taito osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata häntä löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella

Tavoitealue

Kielenopiskelutaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä myös koulun päätyttyä. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S2 Kielenopiskelutaidot

Arvioinnin kohde

Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö

Saamen kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää saamen kieltä. Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa kertoa, kuinka saamen kielen taitoa voi hyödyntää myös koulun päätyttyä.

	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä.

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Saamen kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A2.1 Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde
Viestintästrategioiden käyttö

Saamen kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A2.1 Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Tavoitealue
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii käyttämään saamen kielelle ja kielialueen kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet
- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde
Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Saamen kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A2.1 Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Tekstien tulkintataidot

Saamen kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.2 Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä

	ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.3 Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A2.1 Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Tavoitealue

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppi ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Arvioinnin kohde

Tekstien tuottamistaidot

Saamen kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Taitotaso A1.1 Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Taitotaso A1.1/A1.2 Oppilas pystyy kertomaan ohjatusti joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja lauseita. Oppilas ääntää harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean

	perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Taitotaso A1.2 Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Taitotaso A1.3 Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

Saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat saamen kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perusteella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan saamen kielen levinneisyyden historialliseen taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia saamen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot
Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten saamen kielen oppimista, mihin saamen kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa saamenkielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan voidaan opiskella myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, muut ja saamelaisuus. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan saamen kieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-

ajan vietto sekä elämä saamenkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Havainnoidaan saamen kielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Opetellaan tarpeen mukaan foneettisia tarkekirjoitusmerkkejä ja graafisia kirjoitusmerkkejä.

Saamen kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi opettajat tekevät yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Saamen kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki Saamen kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai saamen kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi saamen kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa saamen kielen B2-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan saamen kielen B2-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy saamen kielen B2-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Saamen kielen B2-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvän tavoitteen seitsemän (T7) arvosanassa 7 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.1 ja A1.2 välitasoksi A1.1/A1.2. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

16.4.4. MATEMATIIKKA

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 7–9 matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä. Opetus innostaa oppilaita löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään. Oppilaiden valmiuksiin kuuluvat ongelmien matemaattinen mallintaminen ja ratkaiseminen. Matematiikan opetus ohjaa oppilaita tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilaita rohkaistaan esittämään ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä. Opetuksessa kehitetään oppilaiden yhteistyötaitoja.

Oppiaineen tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana

Tavoitealue

Merkitys, arvot, asenteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Oppilas pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
- S2 Luvut ja laskutoimitukset
- S3 Algebra
- S4 Funktiot
- S5 Geometria
- S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Arvioinnin kohde

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus
Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien

Tavoitealue

Merkitys, arvot, asenteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
- S2 Luvut ja laskutoimitukset
- S3 Algebra
- S4 Funktiot
- S5 Geometria
- S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Arvioinnin kohde

Vastuunottaminen opiskelusta

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas kykenee ohjattuna aloittamaan työskentelyn ja ylläpitämään sitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas työskentelee osin itsenäisesti ja saattaa työskentelyn ohjattuna loppuun. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan vaihtelevasti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas ottaa vastuuta ryhmän toiminnasta ja pyrkii kehittämään koko ryhmän osaamista.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

Tavoitealue

Työskentelyn taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
- S2 Luvut ja laskutoimitukset
- S3 Algebra
- S4 Funktiot
- S5 Geometria
- S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Arvioinnin kohde

Opittujen asioiden yhteydet

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas havaitsee ohjattuna opittavien asioiden välisiä yhteyksiä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas havaitsee ja kuvailee oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas löytää ja selittää perustellen oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas yhdistää oppimiaan asioita ja kuvailee, mistä opittujen asioiden yhteys johtuu.

T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti

Tavoitealue

Työskentelyn taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
- S2 Luvut ja laskutoimitukset
- S3 Algebra
- S4 Funktiot
- S5 Geometria
- S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Arvioinnin kohde

Matemaattinen ilmaisu

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas ilmaisee ohjattuna matemaattista ajatteluaan jollakin tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan joko suullisesti tai kirjallisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas ilmaisee perustellen matemaattista ajatteluaan.

T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä

Tavoitealue

Työskentelyn taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä hyödyntäen matematiikan menetelmiä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
- S2 Luvut ja laskutoimitukset
- S3 Algebra
- S4 Funktiot
- S5 Geometria
- S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Arvioinnin kohde

Ongelmanratkaisutaito

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas jäsentää ohjattuna ongelmia ja ratkaisee osia ongelmasta.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa poimia annetusta ongelmasta matemaattisen informaation ja ratkaisee ohjattuna ongelmia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas jäsentää ja ratkaisee loogista ja luovaa ajattelua vaativia ongelmia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas tutkii, onko olemassa muita ratkaisuvaihtoehtoja.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

Tavoitealue

Työskentelyn taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas arvioi ja kehittää matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
- S2 Luvut ja laskutoimitukset
- S3 Algebra
- S4 Funktiot
- S5 Geometria
- S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Arvioinnin kohde

Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas selittää ohjattuna tuottamansa ratkaisun ja pohtii ohjattuna tuloksen mielekkyyttä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas selittää laatimansa ratkaisun, pohtii tuloksen mielekkyyttä ja arvioi ohjattuna ratkaisuaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas tarkastelee kriittisesti matemaattista ratkaisuaan ja tuloksen mielekkyyttä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas arvioi ja tarvittaessa kehittää ratkaisuaan.

T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa

Tavoitealue

Työskentelyn taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
- S2 Luvut ja laskutoimitukset
- S3 Algebra
- S4 Funktiot
- S5 Geometria
- S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Arvioinnin kohde

Matematiikan soveltaminen

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa matematiikan käyttömahdollisuudet ympärillään ja tietää ongelman matemaattisen muotoilun tarpeellisuuden.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas soveltaa matematiikkaa muotoillen ongelmia matematiikan kielelle annettuja esimerkkejä noudattaen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä muotoillen reaalimaailman ongelmia matematiikan kielelle.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas antaa esimerkkejä, kuinka matematiikkaa sovelletaan yhteiskunnassa. Oppilas hyödyntää matematiikan taitojaan eri tilanteissa.

T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun

Tavoitealue

Työskentelyn taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
- S4 Funktiot
- S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Arvioinnin kohde
Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa vertailla ohjattuna tietoa matemaattisella perusteella.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas käsittelee ja esittää tietoa annetun esimerkin mukaisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas hankkii, käsittelee ja esittää tietoa sekä pohtii sen uskottavuutta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas soveltaa tiedonhallinta- ja analysointitaitoja, tulkitsee tietoa sekä arvioi tiedon luotettavuutta.

T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa

Tavoitealue
Työskentelyn taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet
- S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
- S2 Luvut ja laskutoimitukset
- S3 Algebra
- S4 Funktiot
- S5 Geometria
- S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Arvioinnin kohde
Tieto- ja viestintäteknologian käyttö

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tutustuu matematiikan oppimista tukevaan ohjelmistoon ja käyttää sitä ohjatusti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas käyttää sopivaa ohjelmistoa omien tuotosten laatimiseen ja matematiikan opiskeluun.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa matemaattisten ongelmien tarkastelemiseen ja ratkaisemiseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas soveltaa ja yhdistää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkivassa työskentelyssä.

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa

Tavoitealue
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet
- S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
- S2 Luvut ja laskutoimitukset

Arvioinnin kohde
Päättely- ja laskutaito

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas laskee päässään lyhyitä laskutoimituksia ja löytää ohjattuna matemaattisia säännönmukaisuuksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas laskee päässään laskutoimituksia ja löytää matemaattisia säännönmukaisuuksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas laskee päässään monivaiheisia laskutoimituksia ja soveltaa päättelykykyään eri tilanteissa.

T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla

Tavoitealue
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas laskee peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet
- S2 Luvut ja laskutoimitukset

Arvioinnin kohde
Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas laskee samannimisten, positiivisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja. Oppilas kertoo murtoluvun kokonaisluvulla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas laskee positiivisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja. Oppilas kertoo ja jakaa murtoluvun kokonaisluvulla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas laskee sujuvasti peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas hyödyntää rationaalilukujen peruslaskutoimituksia ongelmanratkaisussa.

T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuihin

Tavoitealue

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää reaalilukujen algebrallisia, järjestys- ja tarkkuusominaisuuksia sekä tutustuu piihin ja neliöjuureen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S2 Luvut ja laskutoimitukset

Arvioinnin kohde

Lukukäsite

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas sijoittaa annetun desimaaliluvun lukusuoralle. Oppilas tunnistaa tilanteet, jolloin tarvitaan pyöristämistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas kuvailee, millaisia lukuja on eri lukujoukoissa ja sijoittaa niitä lukusuoralle. Oppilas pyöristää luvun annettuun tarkkuuteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas tunnistaa rationaaliluvun ja irrationaaliluvun eron. Oppilas pyöristää luvun oikeaan tarkkuuteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas ymmärtää tarkan arvon ja likiarvon eron sekä määrittää lukujen suuruusjärjestyksen.

T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta

Tavoitealue

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää prosentin ja prosenttiyksikön käsitteet ja kertoo niiden käytöstä eri tilanteissa. Hän laskee prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän sekä muutos- ja vertailuprosentin.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S2 Luvut ja laskutoimitukset
- S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Arvioinnin kohde

Prosentin käsite ja prosenttilaskenta

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas selittää, päättelee tai laskee prosenttiosuuden ja prosenttiluvun osoittaman määrän.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas laskee prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutoksen suuruuden ja muutoksen prosentteina.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää prosenttilaskennan eri menetelmiä. Oppilas ymmärtää prosentin ja prosenttiyksikön välisen eron.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas tekee suhteellista vertailua ja hyödyntää prosenttilaskentaa eri tilanteissa.

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan

Tavoitealue

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää tuntemattoman ja lausekkeen käsitteet sekä ratkaisee ensimmäisen asteen ja vaillinaisen toisen asteen yhtälöitä päättelemällä ja symbolisesti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S3 Algebra
- S4 Funktiot

Arvioinnin kohde

Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas yhdistää samanmuotoisia termejä. Oppilas ratkaisee ohjattuna ensimmäisen asteen yhtälöitä ja päättelee ohjattuna vaillinaisen toisen asteen yhtälön jonkin ratkaisun.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas sieventää lausekkeita. Oppilas ymmärtää yhtäsuuruuden säilymisen ja ratkaisee ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti ja vaillinaisen toisen asteen yhtälön joko päättelemällä tai symbolisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas ymmärtää yhtäsuuruuden käsitteen ja ratkaisee vaillinaisen toisen asteen yhtälön symbolisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää sujuvasti tuntematonta yhtälön muodostamisessa ja hyödyntää yhtälönratkaisun taitoja ongelmanratkaisussa.

T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista

Tavoitealue

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas laajentaa käsitystään muuttujista kahden muuttujan yhtälöihin ja piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajia. Oppilas tekee päätelmiä funktion ja sen kuvaajan välisestä yhteydestä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S3 Algebra
- S4 Funktiot

Arvioinnin kohde

Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas laskee lausekkeen arvon ja lukee leikkauspisteiden koordinaatteja. Oppilas tunnistaa nousevan ja laskevan suoran yhtälöstä. Oppilas piirtää ohjattuna ensimmäisen asteen funktion kuvaajan koordinaatistoon.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas sijoittaa muuttujan paikalle lukuarvoja ja saatuja pisteitä koordinaatistoon. Oppilas piirtää ensimmäisen asteen funktion kuvaajan ja ratkaisee ohjattuna yhtälöparin graafisesti tai algebrallisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteet sekä osaa piirtää funktion kuvaajia. Oppilas ratkaisee annetun yhtälöparin graafisesti ja algebrallisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää yhtälöparia ongelmanratkaisussa ja ymmärtää yhtälönratkaisun geometrisen merkityksen. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.

T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä

Tavoitealue

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tuntee pisteen, suoran, kulman, janan ja puolisuoran käsitteet ja niihin liittyviä ominaisuuksia. Hän nimeää monikulmioita, tietää niiden ominaisuuksia ja laskee niiden piirejä. Oppilas ymmärtää symmetriaan ja yhdenmuotoisuuteen liittyviä ominaisuuksia ja verrannollisuutta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet
- S5 Geometria

Arvioinnin kohde
Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa ja nimeää kulmia ja monikulmioita ja laskee ohjattuna niihin liittyviä laskuja. Oppilas piirtää suoran suhteen symmetrisiä kuvioita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas piirtää pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita. Oppilas löytää vastinosat yhdenmuotoisista kuvioista, käyttää verrantoa ja osaa määrittää mittakaavan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas hyödyntää perustellen geometrian peruskäsitteisiin ja yhdenmuotoisuuteen liittyviä ominaisuuksia. Oppilas käyttää verrantoa ja ymmärtää mittakaavan käsitteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää yhdenmuotoisuutta ja verrantoa ongelmanratkaisussa.

T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia

Tavoitealue
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas ymmärtää suorakulmaisen kolmion ominaisuuksia ja hyödyntää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita.

Oppilas tietää ympyrään liittyviä käsitteitä ja ominaisuuksia sekä osaa laskea ympyrän kehän pituuden.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet
- S5 Geometria

Arvioinnin kohde
Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas laskee hypotenuusan pituuden käyttämällä Pythagoraan lausetta. Oppilas osaa tutkia kolmion suorakulmaisuutta. Oppilas tunnistaa ympyrään liittyviä käsitteitä ja laskee ohjattuna ympyrän kehän pituuden.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ratkaisee annetusta suorakulmaisesta kolmiosta kulmien suuruudet ja sivujen

	pituudet. Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet sekä laskee keskuskulmaa vastaavan kaaren pituuden.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas ratkaisee annetusta suorakulmaisesta kolmiosta kulmien suuruudet ja sivujen pituudet. Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet sekä laskee keskuskulmaa vastaavan kaaren pituuden.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää Pythagoraan lausetta ja sen käänteislausetta sekä trigonometriaa ongelmanratkaisussa.

T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia

Tavoitealue

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tietää avaruuskappaleisiin liittyviä nimityksiä ja ominaisuuksia. Hän osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja sekä kappaleiden tilavuuksia ja vaipan pinta-aloja. Hän soveltaa tietojaan käytännön tilanteisiin ja tekee pinta-alayksiköiden, tilavuusyksiköiden ja vetomittojen välillä muunnoksia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S5 Geometria

Arvioinnin kohde

Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas muuntaa yleisimmin käytettyjä pinta-alan ja tilavuuden yksiköitä. Oppilas osaa laskea suorakulmion pinta-alan ja suorakulmaisen särmiön tilavuuden.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas muuntaa pinta-alan ja tilavuuden yksiköitä. Oppilas laskee yleisimpien tasokuvioiden pinta-alat ja kappaleiden tilavuudet.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia. Oppilas laskee yksittäisen tasokuvion pinta-alan ja kappaleen tilavuuden sekä vaipan pinta-alan. Oppilas laskee keskuskulmaa vastaavan sektorin pinta-alan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas laskee moniosaisen tasokuvion pinta-alan, kappaleen tilavuuden ja vaipan pinta-alan sekä hyödyntää osaamistaan ongelmanratkaisussa.

T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä

Tavoitealue

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas hallitsee aineistojen keräämisen, luokittelun, analysoinnin ja raportoinnin. Hän lukee ja tulkitsee diagrammeja sekä tekee ennusteita niihin perustuen. Oppilas laskee keskiarvon ja määrittää tyyppiarvon sekä mediaanin ja tekee niiden perusteella päätelmiä. Oppilas määrittää klassisen ja tilastollisen todennäköisyyden sekä ymmärtää niiden antamaa informaatiota.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet
- S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Arvioinnin kohde
Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas lukee tiedon pylväs-, viiva- ja ympyrädiagrammista sekä taulukosta. Oppilas laskee keskiarvon ja määrittää ohjattuna tyyppiarvon ja mediaanin. Oppilas päättelee ohjattuna klassisia todennäköisyyksiä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa esittää tiedon sopivalla diagrammilla tai taulukolla. Oppilas laskee tavallisimpia keskilukuja, määrittää vaihteluvälin ja osaa ohjattuna kertoa tutkimustuloksista ja johtopäätöksistä. Oppilas laskee klassisia todennäköisyyksiä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut. Oppilas osaa toteuttaa pienen tutkimuksen, jossa hyödyntää tilastolaskentaa. Oppilas määrittää klassisia ja tilastollisia todennäköisyyksiä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas havainnoi ja vertailee tutkimuksia tilastollisia tunnuslukuja hyödyntäen. Oppilas käyttää todennäköisyyslaskentaa ongelmanratkaisussa.

T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen

Tavoitealue
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Ajattelun taidot ja menetelmät

Arvioinnin kohde

Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa yksinkertaisen algoritmin askeleet ja testaa ohjattuna valmiita ohjelmia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas käyttää ehto- ja toistorakennetta ohjelmoinnissa sekä testaa ja tulkitsee ohjelmia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja ohjelmoi pieniä ohjelmia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas hyödyntää ohjelmointia ongelmien ratkaisussa. Oppilas muokkaa ja kehittää ohjelmaa.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset
Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina

on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

S3 Algebra
Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

S4 Funktiot
Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

S5 Geometria
Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys
Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan

hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapa. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilaita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon jokaisen oppilaan osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmalähtöisiä tutkimustehtäviä oppilaita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä ja ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Palaute tukee oppilaiden myönteistä minäkuvaa matematiikan oppijana. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin matematiikan tavoitteisiin. Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Palaute auttaa oppilaita huomaamaan, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearvioinnissa oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja havainnoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona matematiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut matematiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt matematiikan tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on matematiikan tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan matematiikan

oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy matematiikan päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella matematiikassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana.

MATEMATIIKKA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

MATEMATIIKAN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 7-9

MERKITYS ARVOT JA ASENTEET

Tavoite: T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Oppilas pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.	Oppilas oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Oppilas pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.	Oppilas oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Oppilas pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	-	
Tavoite: T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ymmärtää, mitä tarkoittaa vastuun ottaminen omasta oppimisestaan. Oppilas osaa tehdä yhteistyötä toisten oppilaiden kanssa.	Oppilas työskentelee vastuullisesti matemaattisten taitojensa kehittämiseksi niin yksin kuin yhdessä muiden kanssa.	Oppilas aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Vastuunottaminen opiskelusta

TYÖSKENTELYN TAIDOT

Tavoite: T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas havaitsee matematiikassa opiskeltavien asioiden välisiä yhteyksiä ja osaa kuvailla havaitsemiansa yhteyksiä.	Oppilas havaitsee ja löytää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä ja osaa kuvailla ja selittää löytämiänsä yhteyksiä.	Oppilas havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Opittujen asioiden yhteydet	
Tavoite: T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee matemaattisesti oikeita merkintätapoja. Oppilas osaa selittää ajatuksiaan suullisesti.	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.	Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Matemaattinen ilmaisu	
Tavoite: T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas käyttää loogista ja luovaa ajatteluaan tehtävien ratkaisemisessa.	Oppilas jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä hyödyntäen matematiikan menetelmiä.	Oppilas jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä hyödyntäen matematiikan menetelmiä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3, L4, L5, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ongelmanratkaisutaito	
Tavoite: T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas osaa käyttää erilaisia matemaattisia ratkaisutapoja	Oppilas valitsee ratkaisutavoista	Oppilas arvioi ja kehittää matemaattista ratkaisuaan ja

ja pohtii saamiensa vastausten mielekkyyttä.	mielekkäimmän ja arvioi tuloksen mielekkyyttä.	tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3, L4, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	
Tavoite: T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas havaitsee ja tunnistaa, että matematiikkaa voidaan soveltaa muissakin oppiaineissa ja arkielämässä.	Oppilas rohkaistuu soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa.	Oppilas tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1 - L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Matematiikan soveltaminen	
Tavoite: T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä.	Oppilas hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä.	Oppilas hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	
Tavoite: T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas jatkaa tutustumistaan tieto- ja viestintäteknologian käyttöön ja ymmärtää sen mahdollisuudet matematiikan opiskelussa.	Oppilas harjoittelee soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmien ratkaisemisessa.	Oppilas soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	

KÄSITTEELLISET JA TIEDONALAKOHTAISET TAVOITTEET

Tavoite: T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee käyttämään päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa.	Oppilas rohkaistuu käyttämään päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa.	Oppilas tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Päättely- ja laskutaito	
Tavoite: T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas laskee peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.	Oppilas laskee peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.	Oppilas laskee peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	
Tavoite: T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuihin		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu reaalilukujen algebrallisiin, järjestys- ja tarkkuusominaisuuksiin sekä neliöjuureen.	Oppilas ymmärtää reaalilukujen algebrallisia, järjestys- ja tarkkuusominaisuuksia sekä tutustuu piihin ja neliöjuureen.	Oppilas ymmärtää reaalilukujen algebrallisia, järjestys- ja tarkkuusominaisuuksia sekä tutustuu piihin ja neliöjuureen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Lukukäsite	
Tavoite: T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Ei tavoitteita.	Oppilas ymmärtää prosentin ja prosenttiyksikön käsitteet ja kertoo niiden käytöstä eri tilanteissa. Hän laskee prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän sekä muutos- ja vertailuprosentin.	Oppilas ymmärtää prosentin ja prosenttiyksikön käsitteet ja kertoo niiden käytöstä eri tilanteissa. Hän laskee prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän sekä muutos- ja vertailuprosentin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	

Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	
Tavoite: T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu tuntemattoman ja lausekkeen käsitteisiin sekä harjoittelee ensimmäisen asteen yhtälön ratkaisemista.	Oppilas ymmärtää tuntemattoman ja lausekkeen käsitteet sekä ratkaisee ensimmäisen asteen ja vaillinaisen toisen asteen yhtälöitä päättelemällä ja symbolisesti.	Oppilas ymmärtää tuntemattoman ja lausekkeen käsitteet sekä ratkaisee ensimmäisen asteen ja vaillinaisen toisen asteen yhtälöitä päättelemällä ja symbolisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot	
Tavoite: T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
--	--	Oppilas laajentaa käsitystään muuttujista kahden muuttujan yhtälöihin ja piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajia. Oppilas tekee päätelmiä funktion ja sen kuvaajan välisestä yhteydestä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	
Tavoite: T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tuntee pisteen, suoran, kulman, janan ja puolisuoran käsitteet ja niihin liittyviä ominaisuuksia. Hän nimeää monikulmioita, tietää niiden ominaisuuksia ja laskee niiden piirejä.	Oppilas tuntee pisteen, suoran, kulman, janan ja puolisuoran käsitteet ja niihin liittyviä ominaisuuksia. Hän nimeää monikulmioita, tietää niiden ominaisuuksia ja laskee niiden piirejä. Oppilas ymmärtää symmetriaan ja yhdenmuotoisuuteen liittyviä ominaisuuksia ja verrannollisuutta.	Oppilas tuntee pisteen, suoran, kulman, janan ja puolisuoran käsitteet ja niihin liittyviä ominaisuuksia. Hän nimeää monikulmioita, tietää niiden ominaisuuksia ja laskee niiden piirejä. Oppilas ymmärtää symmetriaan ja yhdenmuotoisuuteen liittyviä ominaisuuksia ja verrannollisuutta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	
Tavoite: T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ymmärtää suorakulmaisen kolmion ominaisuuksia. Oppilas tietää ympyrään liittyviä käsitteitä.	Oppilas ymmärtää suorakulmaisen kolmion ominaisuuksia ja hyödyntää Pythagoraan lausetta. Oppilas tietää ympyrään liittyviä käsitteitä ja ominaisuuksia sekä osaa laskea ympyrän kehän pituuden.	Oppilas ymmärtää suorakulmaisen kolmion ominaisuuksia ja hyödyntää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Oppilas tietää ympyrään liittyviä käsitteitä ja ominaisuuksia sekä osaa laskea ympyrän kehän pituuden.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	
Tavoite: T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
--	Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja. Hän soveltaa tietojaan käytännön tilanteisiin ja tekee pinta-alayksiköiden välillä muunnoksia.	Oppilas tietää avaruuskappaleisiin liittyviä nimityksiä ja ominaisuuksia. Hän osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja sekä kappaleiden tilavuuksia ja vaipan pinta-aloja. Hän soveltaa tietojaan käytännön tilanteisiin ja tekee pinta-alayksiköiden, tilavuusyksiköiden ja vetomittojen välillä muunnoksia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	
Tavoite: T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas lukee arvoja diagrammeista ja määrittää keskiarvon.	Oppilas lukee arvoja diagrammeista ja määrittää keskiarvon.	Oppilas hallitsee aineistojen keräämisen, luokittelun, analysoinnin ja raportoinnin. Hän lukee ja tulkitsee

		diagrammeja sekä tekee ennusteita niihin perustuen. Oppilas laskee keskiarvon ja määrittää tyyppiarvon sekä mediaanin ja tekee niiden perusteella päätelmiä. Oppilas määrittää klassisen ja tilastollisen todennäköisyyden sekä ymmärtää niiden antamaa informaatiota.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	
Tavoite: T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee laatimaan algoritmeja ja käyttää valmiita tietokoneohjelmia.	Oppilas oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan algoritmin. Oppilas harjoittelee ohjelmoinnin perusteita.	Oppilas ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4, L5, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	

MATEMATIIKAN TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	7. lk	**8. lk**	**9. lk**
S1 Ajattelun taidot ja menetelmät	Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.	Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.	Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään

	Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.	Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.	vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.
S2 Luvut ja laskutoimitukset	Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen	Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin. Vahvistetaan edelleen ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta.	Vahvistetaan edelleen ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

	laskutoimitusten osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Tutustutaan potenssin käsitteeseen.	Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.	
S3 Algebra	Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Tutustutaan lausekkeiden sieventämiseen. Tutustutaan ensimmäisen asteen yhtälön ratkaisemiseen. Syvennetään oppilaiden taitoja tutkia ja muodostaa lukujonoja.	Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen- vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.	Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.
S4 Funktiot	Ei sisältöjä.	Ei sisältöjä.	Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen.

			Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tutkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.
S5 Geometria	Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään suoran ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen. Varmennetaan ja laajennetaan pituuden mittayksiköiden hallintaa.	Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Tutustutaan Pythagoraan lauseeseen ja sen käänteislauseeseen. Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Varmennetaan ja laajennetaan pinta-alan mittayksiköiden hallintaa.	Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia. Varmennetaan ja laajennetaan tilavuuden mittayksiköiden hallintaa.
S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys	Ei sisältöjä.	Ei sisältöjä.	Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi,

			suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

16.4.5. BIOLOGIA

Oppiaineen tehtävä

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa oppilaan luonnontuntemusta sekä ohjata oppilaita ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoimintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa työskennellään myös luonnossa ja ohjataan oppilaita tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa tuetaan oppilaiden ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.

Biologian opetus auttaa oppilaita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdinnoissa, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää oppilaiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilaat saavat valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilaita ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Oppiaineen tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja

Tavoitealue

Biologinen tieto ja ymmärrys

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas syventää tietojaan ekosysteemin perusrakenteesta ja toiminnasta. Hän oppii vertailemaan erilaisia ekosysteemejä. Oppilas oppii tunnistamaan lajeja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Biologinen tutkimus
- S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön
- S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta
- S4 Mitä elämä on?
- S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Arvioinnin kohde

Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan tuntemus

Biologian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa luokitella metsäekosysteemin osia elollisiin ja elottomiin. Oppilas rakentaa yksinkertaisen ravintoketjun esimerkkilajeista. Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin lajeja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa luokitella ja nimetä metsäekosysteemin osia ja kertoa niiden toiminnasta. Oppilas tunnistaa ja nimeää erilaisia ekosysteemejä. Oppilas tunnistaa ja nimeää lajeja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvailla ja kertoa metsäekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan. Oppilas tunnistaa, nimeää ja vertailee erilaisia ekosysteemejä. Oppilas tunnistaa ja nimeää lajeja eri ekosysteemeistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa selittää ja perustella metsäekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan. Oppilas vertailee eri ekosysteemejä ja selittää niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Oppilas tunnistaa ja nimeää monipuolisesti lajeja eri ekosysteemeistä.

T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta

Tavoitealue

Biologinen tieto ja ymmärrys

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja. Hän oppii luokittelemaan eliöitä eri eliökuntiin ja antamaan esimerkkejä kullekin kunnalle tyypillisistä piirteistä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Biologinen tutkimus
- S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön
- S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta
- S4 Mitä elämä on?
- S5 Ihminen

Arvioinnin kohde

Eliökunnan ja eliöiden rakenteiden ja elintoimintojen tuntemus

Biologian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä eliökunnat sekä eri eliöryhmille yhteisiä perusrakenteita ja toimintoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä eliökunnat. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden perusrakenteita ja kuvailee elintoimintoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa nimeätä eliökunnat ja kuvailla eliökunnan luokittelun periaatteita esimerkkilajien avulla. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden perusrakenteita sekä kertoo eliöiden elintoiminnoista ja niiden tehtävistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa nimetä eliökunnat ja perustella eliökunnan luokittelun periaatteita. Oppilas tunnistaa, luokittelee ja vertailee keskeisimpiä eliöryhmiä. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden rakenteita sekä selittää eliöiden elintoimintoja ja niiden tehtäviä.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle

Tavoitealue

Biologinen tieto ja ymmärrys

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tarkastelemaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään, miten se näkyy esimerkiksi erilaisina rakenteina.

Oppilas oppii, että erilaiset elinympäristöt lisäävät luonnon monimuotoisuutta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Biologinen tutkimus
- S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön
- S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta
- S4 Mitä elämä on?
- S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Arvioinnin kohde

Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen

Biologian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tunnistaa erilaisissa elinympäristöissä elävien eliöiden ominaisuuksia. Oppilas antaa joitakin esimerkkejä erilaisissa elinympäristöissä elävistä eliöistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvailla, miten lajit sopeutuvat eri elinympäristöihin. Oppilas kertoo, mitä monimuotoisuus tarkoittaa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kertoa ja antaa esimerkkejä lajien esiintymisestä ja lajien sopeutumisesta eri elinympäristöihin. Oppilas kertoo esimerkkejä elinympäristöjen merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle. Oppilas kertoo, miksi monimuotoisuus on tärkeää.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa selittää eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja kertoo sopeutumiseen liittyviä syy-seuraussuhteita. Oppilas perustelee elinympäristöjen merkityksen luonnon monimuotoisuudelle. Oppilas perustelee, miksi monimuotoisuus on tärkeää.

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita

Tavoitealue

Biologinen tieto ja ymmärrys

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteet.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S1 Biologinen tutkimus
- S4 Mitä elämä on?

- S5 Ihminen

Arvioinnin kohde

Perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteiden hahmottaminen

Biologian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa, että yksilön ominaisuuksiin vaikuttavat sekä perimä että ympäristö. Oppilas kertoo, että eliöt ovat kehittyneet evoluution tuloksena.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa antaa esimerkkejä perimän ja ympäristön vaikutuksista yksilön ominaisuuksiin. Oppilas tietää, mitä bioteknologia tarkoittaa. Oppilas kuvailee, miten elämä ja monimuotoisuus ovat kehittyneet evoluution kautta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa antaa esimerkkejä perimän ja ympäristön vaikutuksista yksilön ominaisuuksiin. Oppilas antaa käytännön esimerkkejä, mihin bioteknologiaa hyödynnetään. Oppilas kuvailee, miten elämä ja monimuotoisuus ovat kehittyneet evoluution kautta. Oppilas selittää perinnöllisyyden ja evoluution yhteyden.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa selittää perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen yksilön ominaisuuksien muodostumisessa ja soveltaa osaamistaan käytännön esimerkkeihin. Oppilas kertoo esimerkkejä siitä, mihin bioteknologiaa hyödynnetään, sekä bioteknologian mahdollisuuksista ja haasteista. Oppilas kuvailee, miten elämä ja monimuotoisuus ovat kehittyneet evoluution kautta, ja antaa esimerkkejä evoluutiosta jatkuvana prosessina. Oppilas selittää perinnöllisyyden ja evoluution yhteyden esimerkkien avulla.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja

Tavoitealue

Biologinen tieto ja ymmärrys

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ihmisen yksilönkehityksen ja kasvun vaiheet.

Oppilas oppii elimistön perustoiminnot.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S5 Ihminen

Arvioinnin kohde
Ihmiselimistön rakenteen ja toiminnan hahmottaminen

Biologian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä ihmisen keskeisimpiä elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvailee keskeisimpien elimistöjen tehtäviä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä ihmisen keskeisimpiä elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvailee keskeisiä elintoimintoja. Oppilas kuvailee ihmisen kasvun ja kehittymisen keskeisiä vaiheita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa nimetä ihmisen elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvailee keskeisiä elintoimintoja ja säätelyjärjestelmiä. Oppilas kertoo ihmisen kasvun ja kehittymisen keskeisiä vaiheita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla ihmisen elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvailee keskeisiä elintoimintoja ja säätelyjärjestelmiä ja selittää, kuinka ne muodostavat toiminnallisia kokonaisuuksia. Oppilas selittää perustellen ihmisen kasvun ja kehittymisen keskeisiä vaiheita.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys

Tavoitealue
Biologinen tieto ja ymmärrys

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

Oppilas ymmärtää biologian merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Oppilas ymmärtää biotalouden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L4 Monilukutaito
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet
- S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Arvioinnin kohde
Ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksen hahmottaminen sekä kestävän tulevaisuuden ymmärrys

Biologian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Oppilas luettelee kestävän kehityksen osa-alueet.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvailla ja antaa esimerkkejä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Oppilas kuvailee kestävän kehityksen osa-alueet ja antaa joitakin esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi biologian näkökulmasta. Oppilas antaa esimerkkejä biotaloudesta ja ekosysteemipalveluista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kertoa ja antaa esimerkkejä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Oppilas kuvailee kestävän kehityksen osa-alueet ja antaa esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi biologian näkökulmasta. Oppilas kertoo biotaloudesta ja ekosysteemipalveluista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa perustella, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ympäristöön ja tarkastelee muutosten seurauksia. Oppilas selittää syy-seuraussuhteita kestävän tulevaisuuden rakentamisessa ja perustelee näkemyksensä biologisen tiedon pohjalta. Oppilas arvioi biotalouden ja ekosysteemipalveluiden merkitystä kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.

T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä

Tavoitealue

Biologiset taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii biologiaan liittyviä syy- ja seuraussuhteita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S1 Biologinen tutkimus
- S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön
- S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta
- S4 Mitä elämä on?
- S5 Ihminen
- S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Arvioinnin kohde

Luonnontieteellinen ajattelutaito

Biologian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää joitakin biologian peruskäsitteitä ja liittää niitä annettuihin

	biologian ilmiöihin. Oppilas kertoo oppimastaan biologisesta ilmiöstä yksinkertaisesti omin sanoin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää biologisia peruskäsitteitä. Oppilas esittää oppimansa biologisen ilmiön omin sanoin ja valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen. Oppilas asettaa yksinkertaisia kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää biologisia käsitteitä tarkoituksenmukaisesti. Oppilas esittää oppimansa asian omin sanoin biologialle ominaisella tavalla sekä valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen. Oppilas esittää joitakin mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä sekä kertoo luonnontieteellisiä syy-seuraussuhteita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää biologisia käsitteitä tarkoituksenmukaisesti. Oppilas esittää oppimansa asian omin sanoin jäsennellysti biologialle ominaisella tavalla sekä valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen. Oppilas esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä sekä selittää ja perustelee luonnontieteellisiä syy-seuraussuhteita.

T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa

Tavoitealue

Biologiset taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään biologista tutkimusvälineistöä.

Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja erilaisia tietolähteitä biologian opiskelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Biologinen tutkimus
- S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön
- S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta
- S4 Mitä elämä on?
- S5 Ihminen

Arvioinnin kohde

Biologisen tutkimusvälineistön, teknologian ja tiedon käyttö

Biologian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu opetukseen laboratoriossa ja maastossa. Oppilas käyttää joitakin biologian tutkimusvälineitä ohjattuna. Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä ohjatusti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti laboratoriossa ja maastossa ohjatusti. Oppilas käyttää biologian tutkimusvälineistöä ohjeen mukaan. Oppilas hakee biologista tietoa muutamasta erilaisesta tietolähteestä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti laboratoriossa ja maastossa. Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä. Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä sekä valitsee joitakin luotettavia tietolähteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa työskennellä itsenäisesti ja tavoitteellisesti laboratoriossa ja maastossa. Oppilas käyttää biologian tutkimusvälineistöä ja arvioi eri biologian tutkimusvälineistön soveltuvuutta työskentelyyn. Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä sekä arvioi tietolähteiden luotettavuutta ja soveltuvuutta.

T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi

Tavoitealue

Biologiset taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii kokoamaan eliökokoelman.

Oppilas oppii kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Biologinen tutkimus
- S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön
- S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta
- S4 Mitä elämä on?
- S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Arvioinnin kohde

Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen

Biologian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa koostaa ohjatusti pienen eliökokoelman. Oppilas osallistuu kasvien kasvatukseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti pienimuotoisen perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen ja kertoo kasvatuskokeen tulokset.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas toteuttaa kasvatuskokeen ja tekee siitä päätelmiä tarkasteltavaan biologiseen ilmiöön liittyen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti laajahkon ja huolellisesti toteutetun perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas suunnittelee ja toteuttaa kasvatuskokeen, arvioi kokeen tulosten luotettavuutta sekä selittää, miten kasvatuskoe liittyy tarkasteltavaan biologiseen ilmiöön.

T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella

Tavoitealue

Biologiset taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tekemään biologisia tutkimuksia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Biologinen tutkimus
- S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön
- S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta
- S4 Mitä elämä on?
- S5 Ihminen
- S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Arvioinnin kohde

Biologisen tutkimuksen tekeminen

Biologian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu biologisen tutkimuksen tekoon ja kertoo, mitä tutkimuksessa on tehty.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa havainnoida laboratoriossa ja maastossa. Oppilas tekee pienimuotoisen biologisen tutkimuksen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas suunnittelee ja tekee pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja raportoi sen tuloksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas suunnittelee ja toteuttaa oman tutkimuksen itsenäisesti ja raportoi sen tulokset selkeästi.

T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa

Tavoitealue

Biologiset taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii antamaan esimerkkejä siitä, kuinka biologisia tietoja ja taitoja voidaan hyödyntää omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Arvioinnin kohde

Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa

Biologian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten omat valinnat vaikuttavat terveyteen ja ympäristöön.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kertoa biologisen tiedon pohjalta esimerkkejä siitä, miten omat valinnat vaikuttavat terveyteen ja ympäristöön.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kertoa ja antaa esimerkkejä, miten biologisia tietoja ja taitoja voi soveltaa omassa elämässä ja yhteiskunnallisessa keskustelussa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia ja perustella, miten biologisia tietoja voi soveltaa omassa elämässään sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa.

T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta

Tavoitealue

Biologian asenne- ja arvotavoitteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii kiinnostumaan luonnosta ja sen ilmiöistä. Oppilaan luontosuhde vahvistuu.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Biologinen tutkimus
- S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön
- S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta
- S4 Mitä elämä on?
- S5 Ihminen
- S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Arvioinnin kohde

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i biologi

Arvion kuvaus
Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja

Tavoitealue

Biologian asenne- ja arvotavoitteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Arvioinnin kohde

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i biologi

Arvion kuvaus
Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi

Tavoitealue

Biologian asenne- ja arvotavoitteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas innostuu vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Arvioinnin kohde

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i biologi

Arvion kuvaus
Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Biologian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että biologinen tutkimus (S1) ja tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Biologinen tutkimus
Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön
Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta
Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on?
Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S5 Ihminen
Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta
Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävän käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa oppilailla on mahdollisuus työskennellä erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevissa oppimisympäristöissä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä. Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on, että oppilaita ohjataan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnassa ja esittämisessä.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla jokainen oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaiden taitoa pohtia omia arvovalintoja. Lisäksi oppilaille kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Kasvua, kehitystä sekä oppimisen iloa tukevat tutkimuksellisuus, yhdessä tekeminen, vastuullisuus omasta työskentelystä, luontosuhteen syveneminen sekä tiedon liittäminen jo ennestään opittuun. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa oppilaiden mahdolliset vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Oppilaita tuetaan työskentelyssä kunkin omien vahvuuksien pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaiden taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttäminen on mahdollista yhteisissä tutkimustehtävissä, joissa oppilaat toimivat erilaisissa rooleissa ja etenevät yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute eli formatiivinen arviointi tukee opintojen aikana oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan

muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt biologian tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on biologian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan biologian oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy biologian päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Oppilaan työskentelyn ohjaamisella biologiassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Biologiassa kussakin kriteerikuvauksessa ilmaistaan myös alemman arvosanan osaaminen.

BIOLOGIA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

BIOLOGIAN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 7-9

BIOLOGINEN TIETO JA YMMÄRRYS

Tavoite: T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa. Oppilas tunnistaa erilaisia lajeja.	Oppilas syventää tietojaan ekosysteemin perusrakenteesta ja toiminnasta. Hän oppii vertailemaan erilaisia ekosysteemejä. Oppilas oppii tunnistamaan lajeja.	Ei tavoitteena
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 – S4, S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4, L5	

Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	
Tavoite: T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu vesien eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtää eliökunnan rakennetta.	Oppilas oppii kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja. Hän oppii luokittelemaan eliöitä eri eliökuntiin ja antamaan esimerkkejä kullekin kunnalle tyypillisistä piirteistä.	Oppilas oppii kuvailemaan ihmisen rakenteita ja elintoimintoja
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 – S5	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Eliökunnan rakenteen ja eliöiden rakenteen ja elintoimintojen hahmottaminen	
Tavoite: T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle .		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutkii eliöiden sopeutumista eri vesielinympäristöihin ja ymmärtää erilaisten elinympäristöjen merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.	Oppilas oppii tarkastelemaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään, miten se näkyy esimerkiksi erilaisina rakenteina. Oppilas oppii, että erilaiset elinympäristöt lisäävät luonnon monimuotoisuutta.	Ei tavoitteena
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 – S4, S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	
Tavoite: T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu evoluution perusperiaatteisiin.	Oppilas syventää evoluution perusperiaatteiden tuntemustaan.	Oppilas oppii perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteet.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S4, S5	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteiden hahmottaminen	
Tavoite: T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja		

7. lk	8. lk	9. lk
Ei tavoitteena	Ei tavoitteena	Oppilas oppii ihmisen yksilönkehityksen ja kasvun vaiheet. Oppilas oppii elimistön perustoiminnot.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S5	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ihmiselimistön rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	
Tavoite: T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys .		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu luonnonympäristöissä tapahtuviin muutoksiin sekä ihmisen vaikutuksiin ympäristössä sekä ymmärtää ekosysteemipalvelujen merkityksen.	Oppilas oppii ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Oppilas ymmärtää biologian merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas ymmärtää biotalouden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen.	Ei tavoitteena
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	

BIOLOGISET TAIDOT

Tavoite: T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee luonnontieteellistä ajattelutaitoaan sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä.	Oppilas kehittää luonnontieteellistä ajattelutaitoaan sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä.	Oppilas oppii biologiaan liittyviä syy- ja seuraussuhteita
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Luonnontieteellinen ajattelutaito	
Tavoite: T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa		

7. lk	8. lk	9. lk
Oppilas harjoittelee käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.	Oppilas osaa käyttää biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.	Oppilas oppii käyttämään biologista tutkimusvälineistöä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja erilaisia tietolähteitä biologian opiskelussa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S5	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Biologisen tutkimusvälineistön ja teknologian käyttö	
Tavoite: T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas koostaa eliökokoelman ohjatusti.	Oppilas oppii kokoamaan eliökokoelman. Oppilas oppii kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi.	Ei tavoitteena
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S4, S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L5, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen	
Tavoite: T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	Oppilas tekee tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	Oppilas oppii tekemään biologisia tutkimuksia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Biologisen tutkimuksen tekeminen	
Tavoite: T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas soveltaa biologian tietoja ja taitoja omassa elämässään.	Oppilas soveltaa biologian tietoja ja taitoja omassa elämässään sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa.	Oppilas oppii antamaan esimerkkejä siitä, kuinka biologisia tietoja ja taitoja voidaan hyödyntää omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa

		keskustelussa ja päätöksenteossa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	

BIOLOGIAN ARVO- JA ASENNETAVOITTEET

Tavoite: T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas innostuu syventämään kiinnostusta vesiluontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta.	Oppilas oppii kiinnostumaan luonnosta ja sen ilmiöistä. Oppilaan luontosuhde vahvistuu.	Ei tavoitteena
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	
Tavoite: T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas opettelee tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.	Oppilas oppii tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.	Oppilas oppii tekemään eettisesti perusteltuja valintoja
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Eettisten kysymysten pohdinta	
Tavoite: T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas innostuu vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.	Oppilas innostuu vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.	Oppilas innostuu vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L5, L7	

Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot

BIOLOGIAN TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	7. lk	**8. lk**	**9. lk**
S1 Biologinen tutkimus	Oppilas tutustuu biologisen tutkimuksen vaiheisiin oman toiminnan kautta.	Oppilas tutustuu biologisen tutkimuksen vaiheisiin oman toiminnan kautta.	Oppilas tutustuu biologisen tutkimuksen vaiheisiin oman toiminnan kautta.
S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön	Oppilas liikkuu vastuullisesti luonnossa ja vahvistaa lajintuntemustaan. Maastotyöskentelyssä rannalla oppilas havainnoi ja arvioi ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.	Oppilas liikkuu vastuullisesti luonnossa, hän vahvistaa lajintuntemustaan, sekä tutkii ja vertailee metsän ekosysteemiä muihin ekosysteemeihin. Maastotyöskentelyssä metsässä oppilas havainnoi ja arvioi ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.	
S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta	Oppilas käsittelee ekosysteemin perustietoja järviekosysteemin avulla. Hän tutustuu ekosysteemien monimuotoisuuteen, lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Oppilas koostaa eliökokoelman vesi- ja rantakasveista	Oppilas perehtyy suomalaiseen metsäekosysteemiin, sen rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutukseen siinä. Hän tutustuu lisäksi muihin ekosysteemeihin. Oppilas tutustuu ekosysteemien monimuotoisuuteen, lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin.	

		Oppilas koostaa eliökokoelman metsän eliöistä.	
S4 Mitä elämä on?	Oppilas tutkii elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Hän perehtyy eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Oppilas tutustuu evoluution perusteisiin.	Oppilas tutkii elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetuksessa hän tutustuu kasvien kasvatukseen. Oppilas perehtyy eliökunnan monimuotoisuuteen vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä.	Oppilas tutustuu perinnöllisyyden perusteisiin. Hän tietää bioteknologian mahdollisuudet ja haasteet.
S5 Ihminen			Oppilas tutkii ihmiskehon toimintaa ja syventää tietämystään ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Hän ymmärtää kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Hän tutustuu, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.
S6 Kohti kestävää tulevaisuutta	Oppilas tutustuu luonnonvarojen kestävän käytön ekologisiin, sosiaalisiin, taloudellisiin ja eettisiin periaatteisiin.	Oppilas syventää tietämystään luonnonvarojen kestävän käytön ekologisista, sosiaalisista,	

	Hän tietää ekosysteemipalveluiden merkityksen kestävän tulevaisuuden kannalta. Oppilas tutustuu luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.	taloudellisista ja eettisistä periaatteista, kestävästä ravinnontuotannosta ja eläinten hyvinvoinnista. Hän tiedostaa biotalouden ja ekosysteemipalveluiden merkitykseen kestävän tulevaisuuden kannalta. Oppilas laajentaa tietämystään luonnonsuojelun tavoitteista, keinoista ja saavutuksista.	

16.4.6. MAANTIETO

Oppiaineen tehtävä

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden maailmankuvan rakentumista. Oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan oppilaita sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla.

Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristönmuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat oppilasta toimimaan vastuullisesti omassa arjessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma elämismaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa oppilaat tekevät havaintoja ja tutkimuksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää myös oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa oppimisessa.

Maantiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden valmiuksia kestävää kehitystä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa oppilaille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Oppiaineen tavoitteet

T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta

Tavoitealue

Maantieteellinen tieto ja ymmärrys

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hahmottamaan maapallon karttakuvan ja sen peruspiirteet. Hän oppii keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Maapallon karttakuva ja alueet
- S2 Ajankohtainen muuttuva maailma
- S3 Elämän perusedellytykset maapallolla
- S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt
- S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla
- S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Arvioinnin kohde

Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa maanosan ja valtion eron. Oppilas nimeää kartalta valtameret ja maanosat.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä joitakin kaupunkeja ja keskeisimpiä kohteita Suomesta sekä valtioita

	Euroopasta ja muualta maailmasta sekä tietää nimeämiensä kohteiden ja valtioiden sijainnin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa maapallon karttakuvan peruspiirteet, kuten vuoristoja, nie-mimaita, salmia ja merialueita, sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää karttakuvan peruspiirteitä tarkoituksenmukaisesti, kuten soveltaa kohteiden sijaintia ja nimistöä maantieteellisten ilmiöiden kuvailussa ja selittämisessä.

T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla

Tavoitealue

Maantieteellinen tieto ja ymmärrys

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii luonnonmaantieteellisten ilmiöiden vaikutuksia. Hän oppii tunnistamaan ja kuvailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Maapallon karttakuva ja alueet
- S2 Ajankohtainen muuttuva maailma
- S3 Elämän perusedellytykset maapallolla
- S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt
- S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Arvioinnin kohde

Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden tuntemus

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa esimerkkejä maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamista ilmiöistä. Oppilas nimeää erilaisia luonnonmaisemia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kertoa maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamista ilmiöistä esimerkkien avulla. Oppilas nimeää lämpövyöhykkeet. Oppilas nimeää ja antaa esimerkkejä joistakin ilmasto- ja kasvillisuusalueista. Oppilas tunnistaa ja kuvailee luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa selittää maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamia ilmiöitä esimerkkien avulla. Oppilas nimeää ja sijoittaa kartalle keskeisimmät maapallon ilmasto- ja kasvillisuusalueet ja kertoo joitakin niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Oppilas antaa esimerkkejä luonnonmaisemien syntyyn

	vaikuttaneista tekijöistä Suomessa ja maapallolla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas ymmärtää Maan planetaarisuuden sekä osaa selittää maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamia ilmiöitä ja kertoa miten ne vaikuttavat ihmisen toimintaan. Oppilas osaa vertailla maapallon keskeisimpiä ilmasto- ja kasvillisuusalueita ja selittää niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Oppilas selittää luonnonmaisemien syntyyn vaikuttaneita tekijöitä Suomessa ja maapallolla.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla

Tavoitealue

Maantieteellinen tieto ja ymmärrys

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ihmismaantieteellisten ilmiöiden vaikutuksia. Hän oppii kulttuurien piirteiden ja kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja maapallon eri alueilla.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Maapallon karttakuva ja alueet
- S2 Ajankohtainen muuttuva maailma
- S3 Elämän perusedellytykset maapallolla
- S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt
- S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla
- S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Arvioinnin kohde

Ihmismaantieteellisten ilmiöiden tuntemus

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä joitakin ihmismaantieteellisiä ilmiötä, kuten väestö, elinkeinot, liikennemuodot ja matkailu Suomessa ja muualla maailmassa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä ja antaa esimerkkejä ihmismaantieteellisistä ilmiöistä Suomessa ja muualla maailmassa. Oppilas nimeää joitakin tekijöitä, jotka vaikuttavat kulttuurien piirteisiin. Oppilas kuvailee erilaisia kulttuurimaisemia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kertoa ihmismaantieteellisistä ilmiöistä Suomessa ja muualla maailmassa. Oppilas kertoo, millaiset tekijät vaikuttavat kulttuurien piirteisiin eri alueilla. Oppilas vertailee kulttuurimaisemia eri alueilla.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa selittää erilaisista ihmismaantieteellisistä ilmiöistä Suomessa ja muualla maailmassa ja perustella syntyyn vaikuttaneita tekijöitä. Oppilas kuvailee kulttuurien piirteiden vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa. Oppilas selittää, mitkä tekijät vaikuttavat kulttuurimaisemien syntyyn Suomessa ja muualla maailmassa.

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys

Tavoitealue

Maantieteellinen tieto ja ymmärrys

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta.

Oppilas ymmärtää luonnonvarojen kestävän käytön merkityksen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Maapallon karttakuva ja alueet
- S2 Ajankohtainen muuttuva maailma
- S3 Elämän perusedellytykset maapallolla
- S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt
- S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla
- S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Arvioinnin kohde

Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tunnistaa, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan, kuten elinkeinoihin. Oppilas nimeää erilaisia luonnonvaroja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvailla, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan. Oppilas luokittelee luonnonvaroja niiden kestävyyden näkökulmasta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kertoa, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas kertoo, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa selittää, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja nimeää alueellisia esimerkkejä niistä. Oppilas perustelee, miten ihmisen toiminta aiheuttaa erilaisia ympäristöongelmia. Oppilas osaa selittää luonnonvarojen kestävän käytön ja

	ympäristöongelmien suhteita ja perustella luonnonvarjojen kestävän käytön merkityksen.

T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä

Tavoitealue

Maantieteelliset taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii maantieteellisiä ajattelutaitoja.

Oppilas oppii esittämään maantieteellisiä kysymyksiä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S1 Maapallon karttakuva ja alueet
- S2 Ajankohtainen muuttuva maailma
- S3 Elämän perusedellytykset maapallolla
- S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt
- S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla
- S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Arvioinnin kohde

Maantieteellinen ajattelutaito

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa keskeisten maantieteen peruskäsitteiden merkityksen. Oppilas kuvailee aluetta kartoista tai kuvista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa määritellä maantieteellisiä peruskäsitteitä. Oppilas tunnistaa eri aluetasoja, kuten oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas kuvailee aluetta kartoista tai kuvista. Oppilas muodostaa tarkasteltavaan aihepiiriin liittyviä yksinkertaisia maantieteellisiä kysymyksiä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvailla ilmiöitä käyttäen maantieteen peruskäsitteitä. Oppilas kuvailee alueiden välisiä eroja joillakin aluetasoilla. Oppilas esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtii vastauksia niihin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa selittää ilmiöitä käyttämällä tarkoituksenmukaisesti maantieteellisiä käsitteitä. Oppilas vertailee maantieteellisiä ilmiöitä eri aluetasoilla ja selittää syitä alueiden välisiin eroihin. Oppilas esittää perusteltuja maantieteellisiä kysymyksiä ja vastauksia niihin.

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä

Tavoitealue

Maantieteelliset taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii soveltamaan karttataitoja käytännössä.

Oppilas oppii käyttämään kartan symboleja ja mittasuhteita sekä ottamaan suuntia ja mittaamaan etäisyyksiä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet
- S1 Maapallon karttakuva ja alueet
- S2 Ajankohtainen muuttuva maailma
- S3 Elämän perusedellytykset maapallolla
- S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt
- S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla
- S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Arvioinnin kohde
Tilatajun kehittyminen

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa ilmansuunnat. Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin karttamerkkejä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa ilmaista kohteen sijainnin ilmansuuntien avulla. Oppilas tunnistaa ja nimeää karttamerkkejä. Oppilas mittaa janamittakaavan avulla etäisyyksiä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa suunnata maastokartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla. Oppilas mittaa suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti eri karttatyyppejä sekä ilma- ja satelliittikuvia.

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä

Tavoitealue
Maantieteelliset taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii geomediataitoja.

Oppilas oppii lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet
- S1 Maapallon karttakuva ja alueet
- S2 Ajankohtainen muuttuva maailma
- S3 Elämän perusedellytykset maapallolla
- S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt

- S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla
- S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Arvioinnin kohde
Geomediataidot

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa tunnistaa yksinkertaisia asioita kartoilta, diagrammeista ja kuvista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tulkita kuvia, diagrammeja, karttoja sekä karttapalveluja maantieteellisistä ilmiöistä. Oppilas laatii yksinkertaisia karttoja ja diagrammeja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tulkita kuvia, diagrammeja, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomediaa maantieteellisistä ilmiöistä. Oppilas laatii karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä laatimistaan kartoista, diagrammeista, muusta geomedia-aineistosta sekä muista maantieteellisistä malleista.

T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja

Tavoitealue
Maantieteelliset taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii maantieteellisiä tutkimustaitoja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet
- S1 Maapallon karttakuva ja alueet
- S2 Ajankohtainen muuttuva maailma
- S3 Elämän perusedellytykset maapallolla
- S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt
- S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla
- S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Arvioinnin kohde
Maantieteelliset tutkimustaidot

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu pienimuotoisen tutkimuksen toteutukseen ja osaa kertoa, mitä tutkimuksessa on tehty.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa valita sopivan tavan tutkimustulosten esittämiseen.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa toteuttaa maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustuloksia maantieteelle ominaisella tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa toteuttaa rakenteeltaan selkeän maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas havainnollistaa ja esittää tuloksiaan monipuolisesti geomedian avulla ja liittää tutkimustulokset osaksi maantieteellisiä ilmiöitä.

T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa

Tavoitealue

Maantieteelliset taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia erityisesti ilmastonmuutosta ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä.

Oppilas oppii seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Maapallon karttakuva ja alueet
- S2 Ajankohtainen muuttuva maailma
- S3 Elämän perusedellytykset maapallolla
- S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt
- S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla
- S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Arvioinnin kohde

Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin ohjatusti. Oppilas osaa tunnistaa ympäristön muutoksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin itsenäisesti ohjeen mukaan. Oppilas osaa havainnoida ympäristön muutoksia, kuten ilmastonmuutosta ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä Suomessa ja muualla maailmassa, ja antaa esimerkkejä näistä. Oppilas seuraa maantieteellisiin ilmiöihin liittyviä ajankohtaisia tapahtumia
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin ja kytkee havaintoja opettajan ohjaamana käsiteltävään ilmiöön. Oppilas osaa kertoa ympäristön muutoksista ja nimeää syitä keskeisimpiin

	ympäristön muutoksiin. Oppilas seuraa maantieteellisiin ilmiöihin liittyviä ajankohtaisia tapahtumia ja selittää joidenkin tapahtumien taustoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin ja kytkee havaintoja käsiteltävään ilmiöön. Oppilas osaa selittää syitä ympäristön muutosten taustalla. Oppilas arvioi kriittisesti seuraamiensa maantieteellisten tapahtumien vaikutuksia omassa lähiympäristössä, Suomessa tai koko maailmassa.

T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa

Tavoitealue

Maantieteelliset taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja ja reflektoimaan omaa toimintaansa ryhmän jäsenenä. Hän oppii argumentoimaan ja esittämään maantieteellistä tietoa selkeästi.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S1 Maapallon karttakuva ja alueet
- S2 Ajankohtainen muuttuva maailma
- S3 Elämän perusedellytykset maapallolla
- S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt
- S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla
- S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Arvioinnin kohde

Ryhmässä työskentelyn, maantieteellisen tiedon esittämisen ja argumentoinnin taidot

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa toimia ohjatusti osana ryhmää. Oppilas erottaa toisistaan maantieteellisen tiedon ja mielipiteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä. Oppilas esittää maantieteellistä tietoa omin sanoin. Oppilas kuuntelee toisten näkemyksiä ja esittää omia näkemyksiään maantieteellisistä asioista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa toimia rakentavasti ryhmän jäsenenä. Oppilas esittää maantieteellistä tietoa oppiaineelle ominaisella tavalla. Oppilas esittää perusteluja omille näkemyksilleen maantieteellisistä asioista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa toimia kannustavana ryhmän jäsenenä. Oppilas perustelee esittämäänsä maantieteellistä tietoa. Oppilas perustelee maantieteellisen tiedon pohjalta

	johdonmukaisesti omia näkemyksiään maantieteellisistä asioista.

T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja

Tavoitealue

Maantieteelliset taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja eri aluetasoilla.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Maapallon karttakuva ja alueet
- S2 Ajankohtainen muuttuva maailma
- S3 Elämän perusedellytykset maapallolla
- S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt
- S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla
- S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Arvioinnin kohde

Osallistumis- ja vaikuttamistaitojen soveltaminen eri aluetasoilla

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu ohjatusti lähiympäristön vaalimiseen, kuten viihtyisyyden tai turvallisuuden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osallistuu lähiympäristön vaalimiseen. Oppilas antaa esimerkkejä tavoista osallistua ja vaikuttaa lähiympäristöön, globaaleihin ilmiöihin ja alueellisiin kehityskysymyksiin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa ohjatusti suunnitella ja osallistuu lähiympäristön vaalimiseen. Oppilas selittää, miten voi osallistua ja vaikuttaa lähiympäristöön, globaaleihin ilmiöihin ja alueellisiin kehityskysymyksiin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa suunnitella keinoja lähiympäristön vaalimiseen ja toteuttaa niistä jonkin. Oppilas vertailee ja arvioi eri osallistumisen ja vaikuttamisen tapoja lähiympäristöön, globaaleihin ilmiöihin ja alueellisiin kehityskysymyksiin.

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi

Tavoitealue

Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Maapallon karttakuva ja alueet
- S2 Ajankohtainen muuttuva maailma
- S3 Elämän perusedellytykset maapallolla
- S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt
- S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla
- S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Arvioinnin kohde

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i geografi

Arvion kuvaus
Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa

Tavoitealue

Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Maapallon karttakuva ja alueet
- S2 Ajankohtainen muuttuva maailma
- S3 Elämän perusedellytykset maapallolla
- S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt
- S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla
- S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Arvioinnin kohde

Bedömningskriterier för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i geografi

Arvion kuvaus
Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Maantiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että maapallon karttakuvan kehittäminen (S1) ja ajankohtaisen maailman seuraaminen (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Maapallon karttakuva ja alueet
Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma
Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla
Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestävää käyttöä.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt
Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla
Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö
Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Pelillisyys lisää oppilaiden motivaatiota. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämismaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa oppilaiden ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutisseurannalla tuetaan kunkin oppilaan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia oppilaiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa oppilaiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Oppilaita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomediaa arjen tilanteissa. Jokaisen oppilaan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla oppilasta hänen omien vahvuuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa on mahdollista edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute eli formatiivinen arviointi tukee opintojen aikana oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin, kuten geomediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt maantiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on maantiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan maantiedon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy maantiedon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Maantiedossa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Oppilaan työskentelyn ohjaamisella maantiedossa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien

esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

MAANTIETO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

MAANTIEDON OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 7-9

MAANTIETEELLINEN TIETO JA YMMÄRRYS

Tavoite: T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas hahmottaa jäsentyneen karttakuvan maailmasta.	Oppilas syventää jäsentyneen karttakuvan hahmottamista maailmasta, keskittyen Eurooppaan	Oppilas oppii hahmottamaan maapallon karttakuvan ja sen peruspiirteet. Hän oppii keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 – S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	
Tavoite: T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutkii luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja vertailee luonnonmaisemia maapallolla.	Ei tavoitteena	Oppilas oppii luonnonmaantieteellisten ilmiöiden vaikutuksia. Hän oppii tunnistamaan ja kuvailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 – S4, S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	
Tavoite: T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Ei tavoitteena	Oppilas tutkii ihmismaantieteellisiä	Oppilas oppii ihmismaantieteellisten

	ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtää erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää maapallon eri alueilla.	ilmiöiden vaikutuksia. Hän oppii kulttuurien piirteiden ja kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja maapallon eri alueilla
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 – S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	
Tavoite: T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas hahmottaa ihmisen ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtää luonnonvarojen kestävän käytön merkityksen.	Oppilas pohtii ihmisen ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtää luonnonvarojen kestävän käytön merkityksen.	Oppilas oppii ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta. Oppilas ymmärtää luonnonvarojen kestävän käytön merkityksen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 – S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	

MAANTIETEELLISET TAIDOT

Tavoite: T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee maantieteellistä ajattelutaitoaan sekä kykyään esittää maantieteellisiä kysymyksiä.	Oppilas kehittää maantieteellistä ajattelutaitoaan sekä kykyään esittää maantieteellisiä kysymyksiä.	Oppilas oppii maantieteellisiä ajattelutaitoja. Oppilas oppii esittämään maantieteellisiä kysymyksiä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 – S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Maantieteellinen ajattelutaito	
Tavoite: T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee tilatajuaan sekä	Oppilas kehittää tilatajuaan sekä ymmärrystään	Oppilas oppii soveltamaan karttataitoja käytännössä.

ymmärrystään symboleista, mittasuhteista, suunnista ja etäisyyksistä.	symboleista, mittasuhteista, suunnista ja etäisyyksistä.	Oppilas oppii käyttämään kartan symboleja ja mittasuhteita sekä ottamaan suuntia ja mittaamaan etäisyyksiä
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 – S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tilatajun kehittyminen	
Tavoite: T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee arkielämän geomediataitokaa sekä lukee, tulkitsee ja laatii karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.	Oppilas kehittää arkielämän geomediataitoja sekä lukee, tulkitsee ja laatii karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.	Oppilas oppii geomediataitoja. Oppilas oppii lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 – S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L5, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Geomediataidot	
Tavoite: T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee maantieteellisiä tutkimistaitojaan.	Oppilas kehittää maantieteellisiä tutkimustaitojaan.	Oppilas oppii maantieteellisiä tutkimustaitoja.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 – S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tutkimustaidot	
Tavoite: T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas havainnoi ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä seuraa ajankohtaisia tapahtumia maailmassa.	Oppilas havainnoi ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä seuraa ajankohtaisia tapahtumia Euroopassa.	Oppilas oppii havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia erityisesti ilmastonmuutosta ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä. Oppilas oppii seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia

		omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 – S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	
Tavoite: T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitojaan sekä argumentoi ja esittää maantieteellistä tietoa.	Oppilas kehittää vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitojaan sekä argumentoi ja esittää maantieteellistä tietoa.	Oppilas oppii vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja ja reflektoimaan omaa toimintaansa ryhmän jäsenenä. Hän oppii argumentoimaan ja esittämään maantieteellistä tietoa selkeästi.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 – S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	
Tavoite: T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas vaalii luontoa.	Oppilas vaalii luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä harjoittelee osallistumisen ja vaikuttamisen taitojaan.	Oppilas oppii osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja eri aluetasoilla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 – S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	

MAANTIEDON ASENNE- JA ARVOTAVOITTEET

Tavoite: T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee vastuullista ja kestävää elämäntapaa.	Oppilas kasvaa aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.	Oppilas oppii kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään

		elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 – S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kestävän kehityksen edistäminen	
Tavoite: T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas arvostaa luonnon ja ihmistoiminnan moninaisuutta kaikkialla maailmassa.	Oppilas arvostaa alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittaa ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.	Oppilas oppii arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 – S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	

MAANTIEDON TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	7. lk	**8. lk**	**9. lk**
S1 Maapallon karttakuva ja alueet	Oppilas ymmärtää kartan peruskäsitteitä sekä erilaisia maasto- ja teemakarttoja. Sisällöissä keskitytään maailman hahmottamiseen ja keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Kartat, paikkatieto ja geomedia yhdistetään muiden sisältöjen opiskeluun.	Oppilas syventää kartan peruskäsitteiden sekä erilaisten maasto- ja teemakarttojen tulkintaa. Sisällöissä keskitytään Euroopan hahmottamiseen ja niiden keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Kartat, paikkatieto ja geomedia yhdistetään muiden	Oppilas syventää kartan peruskäsitteiden sekä erilaisten maasto- ja teemakarttojen tulkintaa. Sisällöissä keskitytään Suomen ja Pohjolan hahmottamiseen ja niiden keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Kartat, paikkatieto ja geomedia yhdistetään muiden

		sisältöjen opiskeluun.	sisältöjen opiskeluun.
S2 Ajankohtainen muuttuva maailma	Oppilas seuraa ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja osaa sijoittaa uutiset kartalle. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun.	Oppilas seuraa ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta keskittyen Eurooppaan ja osaa sijoittaa uutiset kartalle. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun.	Oppilas seuraa ajankohtaisia uutisia Suomen eri alueilta ja osaa sijoittaa uutiset kartalle. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun.
S3 Elämän perusedellytykset maapallolla	Oppilas hahmottaa planetaarisuuden vaikutukset (vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu, ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet) maapallolla. Oppilas tarkastelee elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta vettä, ilmaa ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestävää käyttöä.		
S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt			Oppilas tutkii esimerkkien avulla Suomen eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia tai tarkastelee oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Hän tekee tutkimuksia omassa lähiympäristössä ja osallistuu oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä

			sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen.
S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla		Oppilas tutustuu kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Oppilas tarkastelee esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Hän pohtii ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.	
S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas keskittyy luonnonvarojen kestävään käyttöön. Hän perehtyy ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja puhtaaseen ilmaan ja veteen.	Oppilas keskittyy luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin. Hän tutkii tuotteen elinkaaria sekä pohtii omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena.	Oppilas keskittyy luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa. Oppilas tutkii tuotteen elinkaaria sekä pohtii omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Oppilas käsittelee ympäristön tilaa Itämeren alueella.

16.4.7. FYSIIKKA

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea fysiikkaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun ja matemaattisten taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat oppilaiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Oppiaineen tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun

Tavoitealue

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kokee fysiikan opiskelun mielekkääksi.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Fysiikka yhteiskunnassa
- S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
- S5 Vuorovaikutus ja liike
- S6 Sähkö

Arvioinnin kohde

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus
Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan fysiikan opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Tavoitealue

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas arvioi omaa fysiikan osaamistaan, asettaa tavoitteita omalle työskentelylleen ja työskentelee pitkäjänteisesti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Fysiikka yhteiskunnassa
- S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
- S5 Vuorovaikutus ja liike
- S6 Sähkö

Arvioinnin kohde

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus
Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan fysiikan opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Tavoitealue

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässään, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Fysiikka yhteiskunnassa
- S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
- S5 Vuorovaikutus ja liike
- S6 Sähkö

Arvioinnin kohde

Fysiikan merkityksen ymmärtäminen

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa joidenkin ilmiöiden liittymisen fysiikkaan sekä fysiikan osaamisen merkityksen joissakin ammateissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa antaa esimerkkejä arkisista tilanteista, joissa tarvitaan fysiikan tietoja ja taitoja. Oppilas osaa nimetä ammatteja, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista fysiikan tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elinympäristössä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä fysiikan osaamisen merkityksestä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista fysiikan tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Oppilas osaa perustella fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa sekä jatko-opinnoissa.

T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta

Tavoitealue

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää fysiikan merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa ja arvioi omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Fysiikka yhteiskunnassa
- S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
- S5 Vuorovaikutus ja liike
- S6 Sähkö

Arvioinnin kohde

Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa esimerkkejä omista valinnoistaan, joilla on merkitystä energiavarojen kestävän käytön kannalta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa antaa esimerkkejä tilanteista, joissa fysiikkaa tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa nimetä joitakin hyviä ratkaisuja energiavarojen kestävän käytön kannalta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikkaa käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa vertailla erilaisia ratkaisuja energiavarojen kestävän käytön kannalta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas perustelee esimerkkien avulla, miten fysiikkaa käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa selittää kestävän tulevaisuuden rakentamiseen liittyviä syy-seuraussuhteita ja perustella erilaisia ratkaisuja energiavarojen kestävän käytön kannalta.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Tavoitealue

Tutkimisen taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöstä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Fysiikka yhteiskunnassa
- S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
- S5 Vuorovaikutus ja liike
- S6 Sähkö

Arvioinnin kohde

Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa ilmiöitä, joihin liittyen voidaan kehittää tutkimuskysymyksiä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas muodostaa tarkasteltavaan aihepiiriin liittyviä yksinkertaisia kysymyksiä, joita voidaan kehittää tutkimusten lähtökohdiksi.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas muodostaa täsmennettyjä kysymyksiä tarkasteltavien ilmiöiden tutkimiseksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas muodostaa perusteltuja kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä tukeutumalla aikaisempaan tietoon ilmiöstä. Oppilas kehittää kysymyksiä tutkimusten tai muun toiminnan lähtökohdiksi.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Tavoitealue

Tutkimisen taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.

Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Fysiikka yhteiskunnassa
- S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
- S5 Vuorovaikutus ja liike
- S6 Sähkö

Arvioinnin kohde

Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu kokeelliseen työskentelyyn havainnoimalla tutkimusten toteuttamista työturvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen ja pystyy kertomaan havainnoistaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja mittauksia suunnitelmaa noudattaen, tarvittaessa ohjatusti. Oppilas työskentelee turvallisesti muiden kanssa.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas työskentelee turvallisesti sekä tekee havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti, tarvittaessa itsenäisesti, sekä tekee havaintoja ja mittauksia tarkoituksenmukaisesti. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä erilaisia tutkimuksia ja tukee muita ryhmän jäseniä tarvittaessa.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Tavoitealue

Tutkimisen taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käsittelee ja analysoi tutkimustensa tuloksia sekä arvioi tutkimusprosessia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Fysiikka yhteiskunnassa
- S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
- S5 Vuorovaikutus ja liike
- S6 Sähkö

Arvioinnin kohde

Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas kuvailee tehtyä tutkimusta ja sen tuloksia tukeutumalla tutkimuksessa kerättyyn tietoon tai tehtyihin havaintoihin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas käsittelee tutkimuksessa kerättyä tietoa, esittää tutkimusten tuloksia ohjeiden mukaisesti ja tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen vaikuttavista tekijöistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käsittelee ja esittää tutkimusten tuloksia sekä tekee johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen sekä tutkimusprosessin toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käsittelee, tulkitsee ja esittää tutkimusten tuloksia fysiikalle ominaisella tavalla sekä perustelee tehtyjä johtopäätöksiä

	tukeutumalla tutkimuksissa saatuun aineistoon. Oppilas osaa arvioida sekä tuloksia että tutkimusprosessia.

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa

Tavoitealue

Tutkimisen taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä. Hän kehittää ja soveltaa yksinkertaisia teknologisia ratkaisuja yhteistyössä muiden kanssa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Fysiikka yhteiskunnassa
- S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
- S5 Vuorovaikutus ja liike
- S6 Sähkö

Arvioinnin kohde

Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa teknologisten sovellusten merkityksen omassa elämässään ja osaa nimetä niistä muutamia esimerkkejä, joissa on sovellettu fysiikkaa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa antaa esimerkkejä fysiikan soveltamisesta teknologiassa ja kuvailla näiden käyttöä. Oppilas osallistuu teknologisen ongelmanratkaisun ideointiin ja suunnitteluun.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvata fysiikkaa soveltavia teknologisia sovelluksia ja selittää niiden toimintaperiaatteita. Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa yksinkertaisen fysiikkaa soveltavan teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa kuvata fysiikkaa soveltavia teknologisia sovelluksia, selittää niiden toimintaperiaatteita ja perustella niiden merkitystä yhteiskunnalle. Oppilas toimii teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja

	soveltamisessa sekä itsenäisesti että rakentavasti yhteistyössä muiden kanssa.

T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Tavoitealue

Tutkimisen taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa sekä simulaatioita omassa oppimisessaan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Fysiikka yhteiskunnassa
- S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
- S5 Vuorovaikutus ja liike
- S6 Sähkö

Arvioinnin kohde

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas käyttää ohjatusti tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen. Oppilas tutustuu johonkin oppimista tukevaan simulaatioon.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen ja esittämiseen ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä simulaatiosta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia omatoimisesti tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä simulaatiosta. Oppilas osaa tehdä yleistyksiä simulaation avulla.

T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Tavoitealue

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä hyödyntää ajattelussaan luonnontieteellisiä teorioita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Fysiikka yhteiskunnassa
- S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
- S5 Vuorovaikutus ja liike
- S6 Sähkö

Arvioinnin kohde

Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen joitakin fysiikan käsitteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen fysiikan keskeisiä käsitteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen fysiikan keskeisiä käsitteitä. Oppilas osaa yhdistää toisiinsa ilmiön, siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen fysiikan keskeisiä käsitteitä täsmällisesti. Oppilas osaa yhdistää ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet käsiterakenteeksi.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä

Tavoitealue

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää erilaisia malleja ilmiöiden tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Fysiikka yhteiskunnassa
- S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
- S5 Vuorovaikutus ja liike
- S6 Sähkö

Arvioinnin kohde

Mallien käyttäminen

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ilmiöiden kuvaamisessa käytetyistä malleista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas käyttää yksinkertaisia malleja ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää yksinkertaisia malleja ja tekee niiden pohjalta ennusteita sekä osaa selittää, miten malli on muodostettu mittaustuloksista. Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää malleja ja tekee niiden pohjalta ennusteita sekä osaa muodostaa mittaustuloksista yksinkertaisia malleja. Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen sekä mallin rajoituksia tai puutteita.

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla

Tavoitealue

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Fysiikka yhteiskunnassa
- S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
- S5 Vuorovaikutus ja liike
- S6 Sähkö

Arvioinnin kohde

Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ohjatusti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä. Oppilas osaa ilmaista erilaisia näkökulmia ja harjoittelee perustelemaan niitä fysiikalle ominaisella tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja valitsee yleisesti luotettavina pidettyjä tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia fysiikalle ominaisella tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja osaa pohtia tietolähteen luotettavuutta.

	Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia fysiikalle ominaisella tavalla sekä vertailla keskenään ristiriitaisia näkökulmia.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Tavoitealue

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Fysiikka yhteiskunnassa
- S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
- S5 Vuorovaikutus ja liike
- S6 Sähkö

Arvioinnin kohde

Luonnontieteellisen tiedon luonteen ja tiedon tuottamistavan hahmottaminen

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa kokeellisuuden fysiikan tapana tuottaa luonnontieteellistä tietoa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa antaa esimerkkejä luonnontieteellisen tiedon kehittymisestä ja tieteellisistä tavoista tuottaa tietoa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvailla fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvailla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa selittää perustellen fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa selittää perustellen tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä

Tavoitealue

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas saavuttaa riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S5 Vuorovaikutus ja liike
- S6 Sähkö

Arvioinnin kohde

Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa joitakin vuorovaikutukseen ja liikkeeseen sekä sähköön liittyviä käsitteitä, ilmiöitä ja suureita tutuissa tilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää joitakin vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa ja soveltavissa tilanteissa.

T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

Tavoitealue

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas soveltaa fysiikan tietojaan ja taitojaan eri tilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Fysiikka yhteiskunnassa
- S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
- S5 Vuorovaikutus ja liike
- S6 Sähkö

Arvioinnin kohde

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus
Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Arvioitava osaaminen sisältyy muiden tavoitteiden osaamisen kuvauksiin.

Fysiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy kaikkiin muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus
Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa
Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Vuorovaikutus ja liike
Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

S6 Sähkö
Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt fysiikan tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on fysiikan tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan fysiikan oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy fysiikan päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella fysiikassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä

havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Päättöarvioinnin kriteerien kuvaukset on kirjoitettu kumulatiivisesti, eli edellisen arvosanan osaaminen sisältyy seuraavan arvosanan osaamiseen, vaikkei tätä ole joka tavoitteen kohdalla erikseen kirjoitettu näkyviin.

FYSIIKKA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

FYSIIKAN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 7-9

MERKITYS, ARVOT JA ASENTEET

Tavoite: T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas innostuu fysiikan opiskelusta.	Oppilas innostuu fysiikan opiskelusta.	Oppilas kokee fysiikan opiskelun mielekkääksi.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	-	
Tavoite: T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas asettaa itselleen tavoitteita sekä työskentelee huolellisesti niiden eteen.	Oppilas asettaa itselleen tavoitteita sekä työskentelee pitkäjänteisesti. Oppilas harjoittelee kuvaamaan omaa osaamistaan.	Oppilas arvioi omaa fysiikan osaamistaan, asettaa tavoitteita omalle työskentelylleen ja työskentelee pitkäjänteisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	
Tavoite: T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ymmärtää valon, äänen ja lämpöopin osaamisen merkityksen omassa elämässä.	Oppilas ymmärtää liikkeen ja voimien vaikutuksia ja niiden merkityksiä omassa elämässä ja elinympäristössä.	Oppilas ymmärtää fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässään, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6	

Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Fysiikan merkityksen arvioiminen	
Tavoite: T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas pohtii omien valintojen vaikutusta kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.	Oppilas arvioi omia valintojaan energian kestävän käytön kannalta.	Oppilas ymmärtää fysiikan merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa ja arvioi omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta	

TUTKIMISEN TAIDOT

Tavoite: T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas opettelee muodostamaan kysymyksiä tarkastelevasta ilmiöstä.	Oppilas muodostaa kysymyksiä kulloinkin tarkastelevasta ilmiöstä ja opettelee kehittämään tutkimustaan kysymysten perusteella.	Oppilas muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöstä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	
Tavoite: T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas osaa toteuttaa ohjeen mukaisia kokeellisia tutkimuksia työparin kanssa turvallisesti ja johdonmukaisesti.	Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti.	Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	

Tavoite: T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas osaa tehdä mittauksia ja havaintoja sekä kirjata ja esittää saamiansa tutkimusten tuloksia.	Oppilas käsittelee, tulkitsee ja esittää omien tutkimustensa tuloksia.	Oppilas käsittelee ja analysoi tutkimustensa tuloksia sekä arvioi tutkimusprosessia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	
Tavoite: T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ymmärtää valon ja lämmön tutkimukseen liittyvien yksinkertaisten sovellusten toimintaperiaatteita ja niiden merkitystä maailmankaikkeuden tutkimisessa.	Oppilas ymmärtää joitakin voimiin ja liikeilmiöihin liittyvien teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita.	Oppilas ymmärtää teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä. Hän kehittää ja soveltaa yksinkertaisia teknologisia ratkaisuja yhteistyössä muiden kanssa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	
Tavoite: T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas osaa käyttää mahdollisuuksien mukaan tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimuksissaan. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan simulaatioita.	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mittaustulosten hankkimiseen ja esittämiseen. Hän osaa pohtia ilmiöitä myös niitä havainnollistavien simulaatioiden avulla.	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa sekä simulaatioita omassa oppimisessaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	

FYSIIKAN TIEDOT JA NIIDEN KÄYTTÄMINEN

Tavoite: T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee käyttämään fysiikan käsitteitä selittäessään lämpöön, valoon ja ääneen liittyviä ilmiöitä.	Oppilas käyttää fysiikan käsitteitä selittäessään liikeilmiöitä sekä pohtiessaan ilmiöiden välisiä suhteita.	Oppilas käyttää fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä hyödyntää ajattelussaan luonnontieteellisiä teorioita. 9. luokalla käsitellään erityisesti sähköön ja magnetismiin liittyviä asioita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	
Tavoite: T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas käyttää joitakin malleja selittäessään lämpöön, valoon ja ääneen liittyviä ilmiöitä.	Oppilas käyttää erilaisia malleja liikeilmiöiden sekä vuorovaikutuksen kuvaamisessa ja selittämisessä.	Oppilas käyttää erilaisia malleja ilmiöiden tarkastelussa. 9. luokalla oppilas käyttää kytkentäkaavioita mallina kuvatessaan ja selittäessään virtapiirin ilmiöitä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Mallien käyttäminen	
Tavoite: T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu erilaisiin tietolähteisiin ja siihen, miten erilaisia näkemyksiä perustellaan fysiikalle ominaisella tavalla.	Oppilas harjoittelee käyttämään eri tietolähteitä sekä perustelemaan erilaisia näkemyksiään fysiikalle ominaisella tavalla.	Oppilas käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Argumentointi-taidot ja tietolähteiden käyttäminen	
Tavoite: T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu luonnontieteellisen tiedon	Oppilas tuntee tapoja, joilla luonnontieteellinen tieto on	Oppilas hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä

luonteeseen sekä tieteelliseen tapaan tuottaa tietoa.	kehittynyt sekä tietää tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.	tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	
Tavoite: T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Ei tavoitteita.	Oppilas saavuttaa riittävät tiedolliset jatko-opintovalmiudet vuorovaikutuksesta ja liikkeestä.	Oppilas saavuttaa riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä. 9. luokalla aiheena sähkö.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S5, S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tiedollisten jatko-opinto-valmiuksien saavuttaminen	
Tavoite: T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas soveltaa fysiikan tietojaan ja taitojaan eri tilanteissa.	Oppilas soveltaa fysiikan tietojaan ja taitojaan eri tilanteissa.	Oppilas soveltaa fysiikan tietojaan ja taitojaan eri tilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	

FYSIIKAN TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	7. lk	**8. lk**	**9. lk**
S1 Luonnontieteellinen tutkimus	Oppilaat toteuttavat ohjatusti tutkimuksia valoon, ääneen ja lämpöön liittyen. Oppilaan annetaan vaikuttaa tutkimusten aiheisiin oman mielenkiintonsa	Tutkimusprosessin vahvistaminen sekä avointen tutkimustöiden harjoittelu (vuorovaikutuksista, niiden synnyttämistä voimista ja liiketilaan	Ohjeistettujen sekä avointen tutkimustöiden tekeminen sähköön ja virtapiiriin liittyvistä sisältöalueista huomioiden oppilaiden

	pohjalta. Tutkimuksissa opitaan tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.	liittyvistä sisältöalueista) huomioiden oppilaiden mielenkiinnon kohteet. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään TVT:n käyttöä tutkimusprosessissa.	mielenkiinnon kohteet. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään TVT:n käyttöä monipuolisesti osana tutkimusprosessia.
S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä	Tutustutaan valoon ja ääneen liittyviin aiheisiin erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta (esim. UV-säteily, melu). Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.	Pohditaan voimiin ja niistä aiheutuvien liikeilmiöiden vaikutuksiin omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa esim. liikenneturvallisuuden näkökulmasta.	Tutustutaan sähkön merkitykseen omassa elämässä ja elinympäristössä sekä sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin ja niiden ominaisuuksiin. Perehdytään sähköturvallisuuteen sekä säteilyn terveysvaikutuksiin ja säteilyltä suojautumiseen.
S3 Fysiikka yhteiskunnassa	Valo-, ääni- ja lämpöopin ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.	Pohditaan energiantuotantoa ja kestävää energiavarojen käyttöä energiansäilymislain kautta. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.	Sähköopin ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa

			tarvitaan fysiikan osaamista.
S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana	Valo-, ääni- ja lämpöoppiin liittyviä sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esille fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Nostetaan esille fysiikkaan, erityisesti valo-, ääni- ja lämpöoppiin liittyviä uutisia, ajankohtaisia ilmiöitä, sovelluksia ja nykypäivän tutkimuksia.	Mekaniikkaan liittyviä sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esille fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate. Nostetaan esille mekaniikkaan liittyviä uutisia, ajankohtaisia ilmiöitä, sovelluksia ja nykypäivän tutkimuksia.	Sähköoppiin ja säteilyyn liittyviä sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esille fysiikan luonne tieteenä ja maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Nostetaan esille fysiikkaan liittyviä uutisia, ajankohtaisia ilmiöitä, sovelluksia ja nykypäivän tutkimuksia.
S5 Vuorovaikutus ja liike	Ei sisältöä.	Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.	Ei sisältöä.
S6 Sähkö	Ei sisältöä.	Ei sisältöä.	Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja

			ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

16.4.8. KEMIA

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea kemiaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Oppilaiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin,

vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa kemiaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Oppiaineen tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun

Tavoitealue

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kokee kemian opiskelun mielekkääksi.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Kemia yhteiskunnassa
- S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
- S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
- S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Arvioinnin kohde

Kemian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus
Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan kemian opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Tavoitealue

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas arvioi omaa kemian osaamistaan, asettaa tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelee pitkäjänteisesti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Kemia yhteiskunnassa
- S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
- S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
- S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Arvioinnin kohde

Kemian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus
Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan kemian opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Tavoitealue

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Kemia yhteiskunnassa
- S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
- S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
- S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Arvioinnin kohde

Kemian merkityksen ymmärtäminen

Kemian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa joidenkin ilmiöiden liittymisen kemiaan sekä kemian osaamisen merkityksen joissakin ammateissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa antaa esimerkkejä arkisista tilanteista, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja. Oppilas osaa nimetä ammatteja, joissa tarvitaan kemian osaamista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista kemian tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa

	elinympäristössä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä kemian osaamisen merkityksestä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista kemian tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Oppilas osaa perustella kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa sekä jatko-opinnoissa.

T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta

Tavoitealue

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää kemian merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioi omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Kemia yhteiskunnassa
- S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
- S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
- S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Arvioinnin kohde

Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta

Kemian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa esimerkkejä omista valinnoistaan, joilla on merkitystä luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa antaa esimerkkejä tilanteista, joissa kemiaa tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa nimetä joitakin hyviä ratkaisuja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemiaa käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa vertailla erilaisia ratkaisuja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas perustelee esimerkkien avulla, miten kemiaa käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa selittää kestävän tulevaisuuden rakentamiseen liittyviä syy-seuraussuhteita ja perustella erilaisia ratkaisuja

	luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Tavoitealue

Tutkimisen taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Kemia yhteiskunnassa
- S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
- S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
- S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Arvioinnin kohde

Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu

Kemian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa ilmiöitä, joita voidaan ottaa tutkimusten lähtökohdiksi.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas muodostaa tarkasteltavaan aihepiiriin liittyviä yksinkertaisia kysymyksiä, joita voidaan kehittää tutkimusten lähtökohdiksi.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas muodostaa täsmennettyjä kysymyksiä tarkasteltavien ilmiöiden tutkimiseksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas muodostaa perusteltuja kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä tukeutumalla aikaisempaan tietoon ilmiöstä. Oppilas kehittää kysymyksiä tutkimusten tai muun toiminnan lähtökohdiksi.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Tavoitealue

Tutkimisen taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.

Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Kemia yhteiskunnassa
- S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
- S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
- S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Arvioinnin kohde

Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen

Kemian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu kokeelliseen työskentelyyn havainnoimalla tutkimusten toteuttamista työturvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen ja pystyy kertomaan havainnoistaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja mittauksia suunnitelmaa noudattaen, tarvittaessa ohjatusti. Oppilas työskentelee turvallisesti muiden kanssa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas työskentelee turvallisesti sekä tekee havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti, tarvittaessa itsenäisesti, sekä tekee havaintoja ja mittauksia tarkoituksenmukaisesti. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä erilaisia tutkimuksia ja tukee muita ryhmän jäseniä tarvittaessa.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Tavoitealue

Tutkimisen taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käsittelee ja analysoi tutkimustensa tuloksia sekä arvioi tutkimusprosessia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Kemia yhteiskunnassa
- S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
- S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
- S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Arvioinnin kohde

Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi

Kemian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas kuvailee tehtyä tutkimusta ja sen tuloksia tukeutumalla tutkimuksessa kerättyyn tietoon tai tehtyihin havaintoihin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas käsittelee tutkimuksessa kerättyä tietoa ja esittää tutkimusten tuloksia ohjeiden mukaisesti sekä tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen vaikuttavista tekijöistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käsittelee ja esittää tutkimusten tuloksia sekä tekee johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen sekä tutkimusprosessin toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käsittelee, tulkitsee ja esittää tutkimusten tuloksia kemialle ominaisella tavalla sekä perustelee tehtyjä johtopäätöksiä tukeutumalla tutkimuksissa saatuun aineistoon. Oppilas osaa arvioida sekä tuloksia että tutkimusprosessia.

T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa

Tavoitealue

Tutkimisen taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää kemian soveltamista teknologiassa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Kemia yhteiskunnassa
- S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
- S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
- S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Arvioinnin kohde

Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa

Kemian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa teknologisten sovellusten merkityksen omassa elämässään ja osaa nimetä

	niistä muutamia esimerkkejä, joissa on sovellettu kemiaa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa antaa esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa ja kuvailla niiden käyttöä. Oppilas osallistuu kemiaa soveltavan ongelmanratkaisun ideointiin ja suunnitteluun.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvata kemiaa soveltavia teknologisia sovelluksia ja selittää niiden toimintaperiaatteita. Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa yksinkertaisen kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa kuvata kemiaa soveltavia teknologisia sovelluksia, selittää niiden toimintaperiaatteita sekä perustella niiden merkitystä yhteiskunnalle. Oppilas toimii kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa sekä itsenäisesti että rakentavasti yhteistyössä muiden kanssa.

T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Tavoitealue

Tutkimisen taidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa sekä simulaatioita omassa oppimisessaan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Kemia yhteiskunnassa
- S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
- S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
- S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Arvioinnin kohde

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö

Kemian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas käyttää ohjatusti tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen. Oppilas tutustuu johonkin oppimista tukevaan simulaatioon.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen ja esittämiseen ohjeiden

	mukaisesti. Oppilas osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä simulaatiosta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia omatoimisesti tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä simulaatiosta. Oppilas osaa tehdä yleistyksiä simulaation avulla.

T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Tavoitealue

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää kemian käsitteitä täsmällisesti ja hyödyntää ajattelussaan luonnontieteellisiä teorioita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Kemia yhteiskunnassa
- S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
- S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
- S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Arvioinnin kohde

Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen

Kemian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen joitakin kemian käsitteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen kemian keskeisiä käsitteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen kemian keskeisiä käsitteitä. Oppilas osaa yhdistää toisiinsa ilmiön, siihen liittyvät ominaisuudet ja käsitteet.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen kemian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti. Oppilas osaa yhdistää ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja käsitteet käsiterakenteeksi.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä

Tavoitealue

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää erilaisia malleja aineen rakenteen ja kemiallisten ilmiöiden tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Kemia yhteiskunnassa
- S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
- S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
- S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Arvioinnin kohde

Mallien käyttäminen

Kemian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa, että malleja käytetään aineen rakenteen kuvaamisessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa antaa esimerkkejä, joissa aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä kuvataan malleilla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä erilaisilla malleilla. Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa kuvata ja selittää aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä käyttämällä erilaisia malleja. Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen sekä mallin rajoituksia tai puutteita.

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla

Tavoitealue

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Kemia yhteiskunnassa
- S4 Kemia maailmankuvan rakentajana

- S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
- S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Arvioinnin kohde
Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen

Kemian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ohjatusti. Oppilas tunnistaa kemialle ominaisella tavalla perusteltuja näkemyksiä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä. Oppilas osaa ilmaista erilaisia näkökulmia ja harjoittelee perustelemaan niitä kemialle ominaisella tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja valitsee yleisesti luotettavina pidettyjä tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia kemialle ominaisella tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja osaa pohtia tietolähteen luotettavuutta. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia kemialle ominaisella tavalla sekä vertailla keskenään ristiriitaisia näkökulmia.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Tavoitealue
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet
- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S4 Kemia maailmankuvan rakentajana

Arvioinnin kohde
Luonnontieteellisen tiedon luonteen ja tiedon tuottamistavan hahmottaminen

Kemian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa kokeellisuuden kemian tapana tuottaa luonnontieteellistä tietoa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa antaa esimerkkejä luonnontieteellisen tiedon kehittymisestä ja tieteellisistä tavoista tuottaa tietoa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvailla kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon

	luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvailla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa selittää perustellen kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa selittää perustellen tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista

Tavoitealue

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
- S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Arvioinnin kohde

Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista

Kemian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa joitakin aineen ominaisuuksiin, rakenteeseen ja aineiden muutoksiin liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä tutuissa tilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää joitakin aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutosten keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutosten keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutosten keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa ja soveltavissa tilanteissa.

T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

Tavoitealue

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas soveltaa kemian tietojaan ja taitojaan eri tilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Luonnontieteellinen tutkimus
- S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
- S3 Kemia yhteiskunnassa
- S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
- S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
- S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Arvioinnin kohde

Kemian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus
Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Arvioitava osaaminen sisältyy muiden tavoitteiden osaamisen kuvauksiin.

Kemian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus
Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

S3 Kemia yhteiskunnassa
Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset
Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa vuosiluokilla 7-9

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kemiassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kemian tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu

paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on kemian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kemian oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kemian päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella kemiassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Päättöarvioinnin kriteerien kuvaukset on kirjoitettu kumulatiivisesti, eli edellisen arvosanan osaaminen sisältyy seuraavan arvosanan osaamiseen, vaikkei tätä ole joka tavoitteen kohdalla erikseen kirjoitettu näkyviin.

KEMIA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

KEMIAN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 7-9

MERKITYS, ARVOT JA ASENTEET

Tavoite: T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas innostuu kemian opiskelusta.	Oppilas innostuu lisää kemian opiskelusta.	Oppilas kokee kemian opiskelun mielekkääksi.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	-	

Tavoite: T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tunnistaa oman kemian osaamisensa ja asettaa tavoitteita sen mukaan.	Oppilas tunnistaa oman kemian osaamisensa ja asettaa tavoitteita sen mukaan.	Oppilas arvioi omaa kemian osaamistaan, asettaa tavoitteita omalle

		työskentelylleen sekä työskentelee pitkäjänteisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	

Tavoite: T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ymmärtää atomien, alkuaineiden ja yhdisteiden merkityksen omassa elämässä. Ymmärtää palamiseen vaikuttavat tekijät ja osaa soveltaa tietojaan omassa elinympäristössä.	Oppilas ymmärtää atomien, alkuaineiden ja ioniyhdisteiden merkityksen omassa elämässä ja osaa happojen ja emästen turvallisen käsittelyn.	Oppilas ymmärtää kemian osaa-misen merkitystä omassa elä-mässä, elinympäristössä ja yh-teiskunnassa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kemian merkityksen arvioiminen	

Tavoite: T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas osaa kertoa mitä on vihreä kemia.	Oppilas tuntee epämetallioksidien vaikutuksen ympäristöön.	Oppilas ymmär-tää kemian mer-kityksen kestä-vän tulevaisuu-den rakentami-sessa sekä arvioi omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elin-kaaren kannalta
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	

TUTKIMISEN TAIDOT

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**

Oppilas tutustuu tutkimuskysymyksien muodostamiseen.	Oppilas osaa turvallisen kokeellisen työskentelyn. Oppilas harjoittelee tutkimuskysymyksien laatimista.	Oppilas muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu parin kanssa turvalliseen kokeelliseen työskentelyyn.	Oppilas harjoittelee parin kanssa turvallista kokeellista työskentelyä.	Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu esittämään ja arvioimaan omien tutkimustensa tuloksia.	Oppilas harjoittelee esittämään ja arvioimaan omien tutkimustensa tuloksia.	Oppilas käsittelee ja analysoi tutkimustensa tuloksia sekä arvioi tutkimusprosessia
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	

T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu kemiaan tieteenä ja saa tietoa kemian erilaisista sovellutuksista.	Oppilas syventää tietojaan kemiasta tieteenä ja tietää	Oppilas ymmärtää kemian soveltamista teknologiassa. Oppilas kehittää ja soveltaa

	muutamia kemian sovellutuksia.	yksinkertaisia teknologisia ratkaisuja yhteistyössä muiden kanssa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	

T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas tutustuu simulaatioiden käyttämiseen kemian havainnollistamisessa.	Oppilas harjoittelee käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas harjoittelee simulaatioiden käyttämiseen kemian havainnollistamisessa.	Oppilas käyttää tieto- ja viestin-täteknologiaa sekä simulaatioita omassa oppimisessaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	

KEMIAN TIEDOT JA NIIDEN KÄYTTÄMINEN

T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu käyttämään kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistämään niitä toisiinsa.	Oppilas harjoittelee käyttämään kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa.	Oppilas käyttää kemian käsitteitä täsmällisesti ja hyödyntää ajattelussaan luonnontieteellisiä teorioita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**

Oppilas tutustuu kuvaamaan aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.	Oppilas harjoittelee kuvaamaan aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.	Oppilas käyttää erilaisia malleja aineen rakenteen ja kemiallisten ilmiöiden tarkastelussa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Mallien käyttäminen	

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu kemian ilmaisuun ja käsitteisiin.	Oppilas harjoittelee eri tietolähteiden käyttöä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.	Oppilas käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Argumentointi-taidot ja tietolähteiden käyttäminen	

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilasta tutustuu luonnontieteelliseen tiedon luonteeseen ja kehittymiseen. Sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa.	Oppilasta syventää ymmärrystään luonnontieteellisen tiedon luonteesta ja kehittymisestä. Oppilas harjoittelee tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.	Oppilas hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiätapoja tuottaa tietoa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas osaa mainita aineen ominaisuuksia. Oppilas osaa tulkita taulukoita.	Oppilas osaa atomin rakenteen. Oppilas osaa ioni- sekä molekyyliyhdisteen rakenteen.	Oppilas ymmärtää perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista.

Oppilas tuntee erotusmenetelmät. Oppilas tuntee erilaisia seoksia.	Oppilas tuntee alkuaineet ja osaa käyttää jaksollista järjestelmää työvälineenä. Oppilas tuntee happojen ja emästen ominaisuuksia.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S5, S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tiedollisten jatko-opinto-valmiuksien saavuttaminen	

T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
		Oppilas soveltaa kemian tietojaan ja taitojaan eri tilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 - S6	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	

KEMIAN TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	7. lk	**8. lk**	**9. lk**
S1 Luonnontieteellinen tutkimus	Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle.	Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.	Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon

			kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin.
S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä	Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.	Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.	Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.
S3 Kemia yhteiskunnassa	Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.		Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.
S4 Kemia maailmankuvan rakentajana	Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.	Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.	Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne	Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään.	Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.	Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.
S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset	Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.	Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.	Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

16.4.9. TERVEYSTIETO

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikäkaudelle sopivalla tavalla terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä näiden väliset yhteydet ja syy-seuraussuhteet. Terveyttä tarkastellaan ihmisen elämänkulun eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä soveltuvin osin myös globaalisti. Oppilaiden kehittyessä ja elinpiirin kasvaessa terveyteen liittyvien kysymysten tarkastelu laajenee ja syvenee. Keskeistä on ohjata oppilaita ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveysosaamisen avulla oppilaat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat oppilaiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin-, ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7-9 opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsiteltyjä teemoja ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa pyritään aiempaa tarkempaan tiedonalakohtaiseen käsitteiden käyttöön ja vahvistetaan kriittiseen ajatteluun, itsetuntemukseen ja eettiseen pohdintaan liittyvää osaamista ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa eri vuosiluokilla otetaan huomioon opetettavan aineksen ja siihen liittyvän osaamisen merkitys oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen näkökulmasta.

Oppiaineen tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti

Tavoitealue

Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii tarkastelemaan terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet
- S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
- S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy
- S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Arvioinnin kohde
Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä yksittäisen terveyden osa-alueen. Oppilas osaa nimetä yksittäisen elämänkulun vaiheen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla terveyden osa-alueita ja niiden välistä yhteyttä sekä antaa esimerkin, mitä terveyden edistämisellä tarkoitetaan. Oppilas osaa kuvata jotakin elämänkulun vaihetta sekä nimetä nuoruuden kasvun ja kehityksen piirteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä yhteyttä esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkkien avulla, mitä terveyden edistämisellä tarkoitetaan. Oppilas osaa kuvata elämänkulun vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä, ja kuvata esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja selittää niiden välisiä syy-seuraussuhteita sekä eritellä, mitä terveyden edistämisellä tarkoitetaan. Oppilas osaa eritellä elämänkulun eri vaiheet sekä arvioida terveyden merkitystä elämän voimavarana elämänkulun eri vaiheissa.

T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa

Tavoitealue
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii hyödyntämään tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä erilaisia keinoja ristiriita- ja kriisitilanteiden käsittelyyn.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä perustunteita ja tietää, että ne vaikuttavat käyttäytymiseen. Oppilas osaa nimetä ristiriitatilanteita sekä stressin ja kriisien piirteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä perustunteet sekä antaa joitakin esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta. Oppilas osaa nimetä keinoja ristiriitatilanteiden selvittämiseen ja stressin ja kriisien käsittelyyn.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvata perustunteiden lisäksi muita tunteita sekä antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Oppilas osaa kuvata keinoja ja ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä stressin ja kriisien käsittelyyn.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa luokitella erilaisia tunteita, analysoida niiden taustatekijöitä sekä esitellä keinoja käyttäytymisen ja vuorovaikutuksen säätelyyn. Oppilas osaa luokitella ristiriitatilanteiden syitä ja esitellä perusteltuja keinoja ja ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä stressin ja kriisien käsittelyyn.

T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä

Tavoitealue

Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii kehittämään itsetuntemustaan ja säätelemään käyttäytymistään ja oppimistaan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus
Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa

Tavoitealue

Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä oppii luomaan vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa toimimiseen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
- S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä yksilöllisyyteen vaikuttavia tekijöitä sekä antaa yksittäisen esimerkin sosiaalisten suhteiden yhteydestä mielen hyvinvointiin ja terveyteen. Oppilas osaa nimetä yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin ohjatusti ratkaisuja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvata yksilöllisyyteen vaikuttavia tekijöitä sekä antaa esimerkkejä sosiaalisten suhteiden merkityksestä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin ratkaisuja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa analysoida esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja analysoida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa analysoida yhdessä toimimiseen ja

	vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin vastuullisia ratkaisuja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa analysoida perustellen yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa arvioida yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä arvioida ja perustella niihin liittyviä ratkaisuja.

T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti

Tavoitealue

Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tarkastelemaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä vahvistavia ja vaarantavia tekijöitä ja mekanismeja sekä oppii käyttämään niihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
- S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy
- S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä. Oppilas osaa käyttää ohjatusti joitakin terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvata terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä näiden välisiä yhteyksiä pääpiirteissään. Oppilas osaa käyttää joitakin terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa analysoida terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvata näiden välisiä yhteyksiä. Oppilas osaa käyttää terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä pääosin asianmukaisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa analysoida ja arvioida terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä selittää näiden välisiä syy-seuraussuhteita. Oppilas osaa

	käyttää terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

T 6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa

Tavoitealue

Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hakemaan ja käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyvää tietoa sekä oppii toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy
- S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa ohjatusti. Oppilas osaa nimetä jonkin toimintatavan liittyen itsehoitoon, avun hakemiseen sekä terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa muutamista lähteistä sekä käyttää tietoa paikoitellen asianmukaisesti. Oppilas osaa nimetä toimintatapoja itsehoitoon, avun hakemiseen ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin liittyen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata asianmukaisia toimintatapoja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa monipuolisesti eri tietolähteistä, muodostaa hakusanoja ja rajata tiedonhakua sekä käyttää tietoa asianmukaisesti. Oppilas osaa arvioida erilaisia toimintatapoja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.

T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja

Tavoitealue

Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä sekä oppii pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
- S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus
Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T 8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä

Tavoitealue

Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä sekä niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä oppii arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
- S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy
- S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja antaa esimerkin elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksista. Oppilas osaa nimetä jonkin terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvata terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja antaa esimerkkejä elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksista. Oppilas osaa arvioida ohjatusti terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta muutamien tiedon luotettavuutta kuvaavien tekijöiden pohjalta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa analysoida terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja analysoida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa arvioida terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja selittää perustellen terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa analysoida elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä arvioida perustellen elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta ja käytettävyyttä eri näkökulmista.

T 9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille

Tavoitealue

Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tarkastelemaan ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä elinympäristön aiheuttamia vaikutuksia terveyteen sekä yhteisöjen, kulttuurin tai tvt:n yhteyksiä terveyteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia vaikutuksia terveyteen sekä antaa esimerkkejä yhteisöjen, kulttuurin tai tvt:n yhteyksistä terveyteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa analysoida elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä selittää yhteisöjen, kulttuurin ja tvt:n yhteyksiä terveyteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa arvioida elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä arvioida yhteisöjen, kulttuurin ja tvt:n yhteyksiä terveyteen.

T 10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä

Tavoitealue

Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä oppii kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
- S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä tekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn. Oppilas osaa nimetä oman koulun ja kunnan terveyspalveluja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvata tekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn. Oppilas osaa kuvata oman koulun ja kunnan terveyspalveluja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa soveltaa tietoa tekijöistä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn,

	esimerkiksi laatimalla niitä tukevan suunnitelman. Oppilas osaa kuvata yhteiskunnan erilaisia terveyspalveluja ja antaa esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää eri tilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa soveltaa ja arvioida tietoa tekijöistä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn, esimerkiksi laatimalla niitä tukevan perustellun suunnitelman. Oppilas osaa kuvata ja arvioida yhteiskunnan erilaisia terveyspalveluja ja miten niitä voi hyödyntää asianmukaisesti eri tilanteissa.

T 11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

Tavoitealue

Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tarkastelemaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistaa niiden merkitystä itselle sekä oppii muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
- S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy
- S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kuvata esimerkin avulla, miten perhe, lähiyhteisöt tai muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa nimetä omaa oppimistaan tukevan tekijän.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten perhe, lähiyhteisöt tai muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä, sekä tunnistaa niiden vaikutuksen omiin terveyskäsityksiin. Oppilas osaa nimetä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa analysoida asianmukaisten esimerkkien avulla, miten perhe, lähiyhteisöt ja muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä, sekä kuvata, mikä on niiden

	merkitys omille terveyskäsityksille. Oppilas osaa kuvata omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa arvioida, miten perhe, lähiyhteisöt ja muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä, sekä arvioida niiden merkitystä omille terveyskäsityksille. Oppilas osaa analysoida omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

T 12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.

Tavoitealue

Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii arvioimaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä oppii tarkastelemaan yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä yksittäisen terveysviestinnän vaikutuskeinon tai luotettavuuteen vaikuttavan tekijän. Oppilas osaa nimetä jonkin elämäntapojen seurauksen yhteiskunnalle tai ympäristön terveydelle tai turvallisuudelle. Oppilas osaa nimetä jonkin keinon, miten terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa analysoida ohjatusti terveyteen liittyvän viestinnän vaikutuskeinoja ja luotettavuutta. Oppilas osaa kuvata elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle tai ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle. Oppilas osaa kuvata keinoja, miten terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa analysoida terveyteen liittyvän viestinnän vaikutuskeinoja ja luotettavuutta. Oppilas osaa analysoida elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle ja ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle. Oppilas osaa analysoida keinoja, joilla terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän vaikutuskeinoja ja luotettavuutta. Oppilas osaa arvioida ja perustella elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle ja ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle. Oppilas osaa arvioida ja perustella keinoja, joilla lähiyhteisöjen ja ympäristön terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa.

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteiden pohjalta luodaan ehyitä, ikätasoisesti eteneviä opetuskokonaisuuksia. Opintokokonaisuudet rakentavat monipuolista tietoa ja osaamista terveydestä voimavarana, sen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta osa-alueesta sekä näiden välisestä vuorovaikutuksesta. Opintokokonaisuuksissa otetaan huomioon elämänkulku, lapsuuden ja nuoruuden kasvu, kehitys sekä niiden kehitystehtävät. Sisältöjen valinnoissa hyödynnetään paikallisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita ja sovelletaan niitä tavoitteiden mukaisesti.

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämänkulun sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy
Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveyteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmi, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri
Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle,

osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla oppilaita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perustelemiseen. Oppilaita ohjataan eri tekijöiden merkityksellisyyden arviointiin sekä laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa tulee huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaralähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevissa terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä

varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7–9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeätä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt terveystiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on terveystiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan terveystiedon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy terveystiedon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Oppilaan ohjaamisella terveystiedossa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

TERVEYSTIETO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

TERVEYSTIEDON OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 7-9

Tavoite: T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu terveyden laaja-alaisuuteen ja terveyden edistämisen perusteisiin sekä tutustuu elämänkulkuun, kasvuun ja kehitykseen voimavaralähtöisesti.	Oppilas ymmärtää terveyden laaja-alaisuuden ja terveyden edistämisen perusteita sekä ymmärtää elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti.	Oppilas syventää ymmärrystään terveyden laaja-alaisuudesta ja terveyden edistämisen perusteista sekä ymmärtää elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 ,S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L3, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Terveyteen liittyvät käsitykset	

Tavoite: T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa.	Oppilas kehittää valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa.	Oppilas syventää valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2 ,L3, L4 , L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	

Tavoite: T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**

Oppilas ymmärtää itsetuntemuksen, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamisen merkityksen. Oppilas tietää sääteleviä tekijöitä, jotka tukevat hänen käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan.	Oppilas harjoittelee itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista. Oppilas harjoittelee tunnistamaan ja säätelemään tekijöitä, jotka tukevat hänen käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan.	Oppilas osaa kehittää itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista. Oppilas osaa tunnistaa ja säädellä tekijöitä, jotka tukevat hänen käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3, L4 , L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:		
Tavoite: T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta. Oppilas harjoittelee vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas kehittää taitoaan pohtia yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta. Oppilas kehittää taitojaan tehdä vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa pohtia yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta. Oppilas osaa tehdä vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2 , L3, L4, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	
Tavoite: T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä vahvistaviin ja vaarantaviin tekijöihin. Oppilas tutustuu niihin liittyviin käsitteisiin.	Oppilas ymmärtää fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä vahvistavia ja vaarantavia tekijöitä. Oppilas harjoittelee käyttämään niihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.	Oppilas syventää tietoaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä. Oppilas osaa käyttää niihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1- S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1-L4	

Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	
Tavoite: T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkimista ja käyttämistä. Oppilas harjoittelee toimimaan tarkoituksenomaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.	Oppilas kehittyy terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä. Oppilas kehittää taitojaan toimia tarkoituksenomaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.	Oppilas osaa toimia terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä. Oppilas osaa toimia tarkoituksenomaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3, L5, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	
Tavoite: T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä harjoittelee pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.	Oppilas kehittää taitojaan tunnistaa ja arvioida omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä kehittää taitojaan pohtia oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.	Oppilas osaa tunnistaa ja arvioida omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä osaa pohtia oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3, L4, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:		
Tavoite: T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä.	Oppilas kehittää taitojaan tunnistaa ja tarkastella kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä.	Oppilas osaa tunnistaa ja tarkastella kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä osaa arvioida tiedon luotettavuutta ja merkitystä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	

Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1-L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	
Tavoite: T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tietää ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkityksen terveydelle ja hyvinvoinnille.	Oppilas ymmärtää ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkityksen terveydelle ja hyvinvoinnille.	Oppilas syventää tietoaan ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkityksen terveydelle ja hyvinvoinnille.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	
Tavoite: T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä harjoittelee kuvaamaan terveyspalveluiden asianmukaista käyttöä.	Oppilas kehittää taitojaan luoda perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kehittää taitojaan kuvata terveyspalveluiden asianmukaista käyttöä.	Oppilas osaa luoda perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä osaa kuvata terveyspalveluiden asianmukaista käyttöä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	
Tavoite: T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamiin terveyskäsityksiin, tutustuu tunnistamaan niiden merkityksen itselle sekä tutustuu muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.	Oppilas syventää ymmärrystään ja arviointiaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamista terveyskäsityksistä, syventää tunnistamaan niiden merkityksen itselle sekä syventää muodostamaansa kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.	Oppilas ymmärtää ja arvioi perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistaa niiden merkityksen itselle sekä muodostaa kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S3	

Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L3, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	
Tavoite: T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee kehittämään valmiuksiaan arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisössä.	Oppilas kehittää valmiuksiaan arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisössä.	Oppilas osaa arvioida valmiuksiaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvässä viestinnässä sekä yksilön oikeuksissa, vastuissa ja vaikuttamiskeinoissa terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisössä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1-L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	

TERVEYSTIEDON TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	7. lk	**8. lk**	**9. lk**
S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys	Tutustutaan terveyden eri osa-alueisiin sekä hyvinvointia tukeviin ympäristöihin ja yhteisöihin.	Tutustutaan turvataitoihin ja syvennetään identiteettiä, minäkuvaa sekä itsetuntemusta ja itsearvostamista. Pohditaan huolenpidon, perheen ja läheisten merkitystä sekä vahvistetaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Harjoitellaan ristiriitojen ja ongelmatilanteiden käsittelyä.	Syvennetään tietämystä mielen hyvinvoinnista sekä stressin ja kriisien käsittelystä. Syvennetään tietämystä eri ruokavalioista ja niihin liittyvistä valinnoista.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy	Tutustutaan terveyttä tukeviin tekijöihin, kuten arkirytmin merkitykseen ja uneen, liikuntaan ja terveelliseen ruokavalioon. Otetaan selkoa erilaisista riippuvuuksista, päihteistä ja niiden ehkäisystä. Lisäksi tutustutaan erilaisiin tartuntatauteihin ja selvitetään tuen ja avun hakemisen mahdollisuudet sekä itsehoitokeinot.	Tutustutaan seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyteen ja seksuaaliseen kehitykseen. Otetaan selvää ehkäisymenetelmistä sekä sukupuolitaudeilta suojautumisesta. Syvennetään tietoa turvallisuustaidoista ja –valmiuksista, opetellaan ensiaputaitoja ja tapaturmien hoitoa.	Syvennytään terveyttä tukeviin voimavaroihin ja sairauksia ehkäiseviin tekijöihin. Syvennetään tietämystä mielenterveydestä ja stressistä sekä pohditaan ympäristön ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnin tukemiseksi. Tutustutaan erilaisiin kansantauteihin ja niitä ehkäiseviin tekijöihin.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri	Tutustutaan terveyspalveluihin eri ikävaiheissa ja eri elämäntilanteissa. Otetaan selkoa eri kansalaisjärjestöjen toiminnasta terveyden tukemisessa.	Syvennetään tietoa ihmisoikeuksien kunnioittamisesta ja tutustutaan laajemmin terveyspalveluihin.	Pohditaan kestävää elämäntapaa ja ympäristön terveysriskejä sekä terveyttä eri puolilla maailmaa. Syvennytään toimintakyvyn ylläpitämiseen ja lisätään tietämystä sairauksien ja päihteiden yhteiskunnallisista vaikutuksista. Lisäksi tutustutaan terveysmarkkinointiin ja median vaikutuksiin terveyskäyttäytymiselle.

16.4.10. USKONTO

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

Oppiaineen tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S1 Suhde omaan uskontoon
- S2 Uskontojen maailma

Arvioinnin kohde

Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa ohjatusti ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita, kuten rakennuksia ja symboleja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tunnistaa ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita. Oppilas osaa yhdistää uskontoon liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä toisiinsa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavaan uskontoon liittyvästä monimuotoisuudesta. Oppilas osoittaa ymmärtävänsä, että uskonto ja kulttuuri ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppilas tunnistaa uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa antaa monipuolisia esimerkkejä opiskeltavan uskonnon sisäisestä monimuotoisuudesta. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta monipuolisesti. Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas syventää tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S1 Suhde omaan uskontoon

Arvioinnin kohde

Opiskeltavaa uskontoa koskevan tiedon hallitseminen

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon opetuksista sekä esimerkin sen tärkeimmistä lähteistä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavan uskonnon opetuksista. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä, lähteistä, vaikutuksista ja levinneisyydestä. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon perusopetuksista ja tärkeimpien lähteiden sisällöstä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon perusopetuksia sekä tärkeimpien lähteiden sisältöä ja tulkintoja. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, kehitystä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja arvioida tiedon lähteiden luotettavuutta.

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää, mitä ovat maailmanuskonnot, uskonnottomuus ja katsomukset ja miten ne eroavat toisistaan. Hän harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S2 Uskontojen maailma

Arvioinnin kohde

Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä kaksi uskontoa ja tunnistaa ohjatusti niiden keskeisiä piirteitä. Oppilas tunnistaa ohjatusti uskonnon ja uskonnottomuuden eroja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä maailmanuskontoja ja kertoa niiden keskeisistä piirteistä. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja uskonnottomuuden eroja. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden

	mukaan lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvailla eri maailmanuskontojen pääpiirteitä ja vertailla niitä. Oppilas osaa käyttää käsitteitä uskonto, uskonnottomuus ja katsomus mielekkäissä yhteyksissä. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa analysoida eri maailmanuskontojen pääpiirteitä. Oppilas osaa kuvailla uskonnoissa ja uskonnottomuudessa vallitsevaa moninaisuutta. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tunnistaa ja ymmärtää eri uskontojen ja katsomusten tapoja sekä kehittää valmiuksiaan tunnistaa uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Suhde omaan uskontoon
- S2 Uskontojen maailma
- S3 Hyvä elämä

Arvioinnin kohde

Uskonnon ja kulttuurin lukutaito

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskontoon liittyviä tapoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kertoa vähintään kolmen uskonnon keskeisistä tavoista. Oppilas tunnistaa annetusta materiaalista uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvailla ja nimetä eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkin uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkin uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa analysoida eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkkejä uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa

	antaa esimerkkejä uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.

T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksiaan kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella omia näkemyksiään.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Suhde omaan uskontoon
- S3 Hyvä elämä

Arvioinnin kohde

Uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen sekä ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas erottaa selkeästi uskonnollisen ja selkeästi tieteellisen väitteen toisistaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tunnistaa tieteelliselle ja uskonnolliselle kielelle ominaisia piirteitä. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää omia näkemyksiään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas tunnistaa erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää perusteluja omille näkemyksilleen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa analysoida uskonnollisten ja tieteellisten perustelujen sekä uskonnon ja tieteen kielen eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella johdonmukaisesti omia näkemyksiään.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii soveltamaan eettisen ajattelun keskeisiä käsitteitä. Hän tietää keskeiset ihmisoikeudet sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S3 Hyvä elämä

Arvioinnin kohde

Etiikkaa ja ihmisoikeuksia koskevan tiedon hallitseminen

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa esimerkin jostakin ihmisoikeudesta. Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkkitilanteista eettisen ulottuvuuden ja osaa pohtia ohjatusti eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ihmisoikeuksista ja niiden merkityksestä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä ja erottaa eettiset kysymykset muista kysymyksistä. Oppilas osaa pohtia eettisiä kysymyksiä ja ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon sekä jonkun muun uskonnon tai katsomuksen eettisiä periaatteita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä, pohtia eettisiä kysymyksiä ja arvioida ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon eettisiä periaatteita ja vertailla niitä muiden uskontojen ja katsomusten keskeisiin eettisiin periaatteisiin.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Suhde omaan uskontoon
- S3 Hyvä elämä

Arvioinnin kohde

Uskontojen ja katsomusten merkityksen hahmottaminen yksilöiden elämässä ja globaalisti

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisia ja katsomuksellisia näkökohtia, jotka vaikuttavat ihmisten valintoihin.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskontojen ja katsomusten vaikutuksesta ihmisten valintoihin ja toimintaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvailla uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina sekä antaa tästä esimerkkejä eri puolilta maailmaa.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii pohtimaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Suhde omaan uskontoon
- S2 Uskontojen maailma
- S3 Hyvä elämä

Arvioinnin kohde

Eettisen ajattelun ja omien näkemysten ilmaisemisen taidot

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kuvailla jotakin eettistä kysymystä ja jotakin itselleen tärkeää arvoa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tunnistaa ja osaa pohtia ohjatusti ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja ottaa niiden pohjalta kantaa eettisiin kysymyksiin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa pohtia itsenäisesti ja muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja esittää perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa pohtia monipuolisesti ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa analysoida omia arvojaan sekä tunnistaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavia arvoja. Oppilas osaa esittää johdonmukaisia ja perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.

T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas harjaantuu analysoimaan eettisiä valintojaan ja niiden vaikutusta hyvinvointiin sekä kehittää valmiuksiaan toteuttaa kestävää elämäntapaa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S2 Uskontojen maailma
- S3 Hyvä elämä

Arvioinnin kohde

Eettisten valintojen vaikutusten hahmottaminen suhteessa hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa ohjatusti eettisten valintojen ja tekojen seurauksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvailla eettisten valintojen vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa analysoida eettisiä valintoja sekä niiden vaikutuksia hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa arvioida eettisiä valintoja sekä antaa esimerkkejä niiden välittömistä ja välillisistä vaikutuksista hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää valmiuksiaan rakentavaan vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Suhde omaan uskontoon
- S2 Uskontojen maailma
- S3 Hyvä elämä

Arvioinnin kohde

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus
Ei vaikuta arvosanan muodostamisessa. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan ja valmiuksiaan osana itsearviointia.

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon
Opetuksen sisällöiksi valitaan opiskeltavan uskonnon syntyyn, sen monimuotoisuuteen ja suhteeseen muihin uskontoihin liittyviä teemoja. Tarkastelun kohteena ovat opiskeltavan uskonnon juuret, lähteet, oppi ja opetukset sekä symbolit, levinneisyys ja vaikutus eri puolilla maailmaa ja Suomessa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutuksiin liittyvät aiheet.

S2 Uskontojen maailma
Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Keskeisinä aiheina ovat uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntiin ja kulttuuriin, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyvyys populaarikulttuurissa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsittelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.

S3 Hyvä elämä
Valittavien sisältöjen tulee avata elämänkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Uskonnon oppiaineessa arviointi on monipuolista. Arviointia toteutetaan havainnoimalla oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä sekä tarkastelemalla oppilaiden monimuotoisia tuotoksia. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen formatiivinen arviointi että tietojen ja taitojen summatiivinen arviointi. Formatiivisessa arvioinnissa oppilaat saavat tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaille annettava palaute on ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään osana formatiivista arviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona uskonnon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen

opetussuunnitelman perusteissa määritellyt uskonnon tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on uskonnon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanan 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan uskonnon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Myös työskentelyn arviointi sisältyy uskonnon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Alla kuvattuja uskonnon päättöarvioinnin kriteereitä käytetään kaikissa uskonnon oppimäärissä. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Päättöarvosanaa annettaessa oppilaan osaamisesta muodostetaan kokonaiskuva, joka pohjautuu kriteereiden arvosanakuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Evankelisluterilaisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon
Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot,

erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

S2 Uskontojen maailma
Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämänkatsomuksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

S3 Hyvä elämä
Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Evankelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9:

Tavoite: T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**

Oppilas oppii havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta sekä havaitsemaan uskontoon liittyvää monimuotoisuutta lukuvuonna käsiteltävien sisältöjen näkökulmasta.	Oppilas tunnistaa ja osaa eritellä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta lukuvuonna käsiteltävien sisältöjen näkökulmasta.	Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen.	
Tavoite: T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ymmärtää kristinuskon vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan ja tuntee sen historiallista taustaa. Oppilas tuntee kristinuskon lähteitä ja niiden syntyhistoriaa.	Oppilas opettelee vertaamaan kristinuskon ja muiden uskontojen ulottuvuuksia keskenään. Oppilas tunnistaa kristillisiä kirkkokuntia ja niiden peruspiirteitä.	Oppilas syventää tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Opiskeltavaa uskontoa koskevan tiedon hallitseminen.	
Tavoite: T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tunnistaa uskontojen ulottuvuudet ja uskonnottomuuden katsomuksellisena valintana. Oppilas syventää tietojaan islamista ja juutalaisuudesta.	Oppilas ymmärtää uskontojen ulottuvuuksien merkityksen ja vaikutuksen näkyvästi kulttuuria muovaavina elementteinä. Oppilas tunnistaa Aasian uskontoja ja ymmärtää niiden vaikutusta länsimaiseen kulttuuriin.	Oppilas ymmärtää, mitä ovat maailmanuskonnot, uskonnottomuus ja katsomukset ja miten ne eroavat toisistaan. Hän harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen.	
Tavoite: T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.		

7. lk	8. lk	9. lk
Oppilas osaa nimetä lukuvuonna käsiteltyjen uskontojen tapoja ja symboleja ja tunnistaa niitä median eri lähteistä Oppilas tutustuu tapoihin, symboleihin ja uskonnollisiin aiheisiin yhteiskunnassa ja kulttuurissa itse tekemällä ja luovasti tuottamalla.	Oppilas osaa nimetä lukuvuonna käsiteltyjen uskontojen tapoja ja symboleja ja tunnistaa niitä median eri lähteistä Oppilas havainnoi ja opettelee tulkitsemaan tapoja, symboleja ja uskonnolliset aiheita yhteiskunnassa ja kulttuurissa.	Oppilas tunnistaa ja ymmärtää eri uskontojen ja katsomusten tapoja sekä kehittää valmiuksiaan tunnistaa uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito.	
Tavoite: T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu pyhiin teksteihin.	Oppii erottamaan vakaumuksellisen tekstin tieteellisestä kielestä.	Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksiaan kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella omia näkemyksiään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen sekä ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot.	
Tavoite: T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas perehtyy lukuvuonna opiskeltavien uskontojen eettisiin periaatteisiin ja pohtii niiden suhdetta ihmisoikeuksiin.	Oppilas perehtyy lukuvuonna opiskeltavien uskontojen eettisiin periaatteisiin ja pohtii niiden suhdetta ihmisoikeuksiin.	Oppilas oppii soveltamaan eettisen ajattelun keskeisiä käsitteitä. Hän tietää keskeiset ihmisoikeudet sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3	

Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Etiikkaa ja ihmisoikeuksia koskevan tiedon hallitseminen.	
Tavoite: T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tunnistaa, kuinka lukuvuonna opiskellut uskonnot vaikuttavat yksilöiden valintoihin. Oppilas tutustuu lukuvuonna opiskeltavien uskontojen väliseen vuorovaikutukseen.	Oppilas tunnistaa ja osaa kuvata, kuinka lukuvuonna opiskellut uskonnot vaikuttavat yksilöiden valintoihin. Oppilas pohtii esimerkiksi kirkkokuntien ja ekumenian vaikutuksia länsimaisessa ajattelussa.	Oppilas kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L5, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Uskontojen ja katsomusten merkityksen hahmottaminen yksilöiden elämässä ja globaalisti.	
Tavoite: T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas pohtii opetuksen sisällöistä nousevia ajankohtaisia teemoja.	Oppilas pohtii opetuksen sisällöistä nousevia ajankohtaisia teemoja.	Oppilas oppii pohtimaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Eettisen ajattelun ja omien näkemysten ilmaisemisen taidot.	
Tavoite: T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas pohtii opetuksen sisällöistä nousevien eettisten kysymysten yhteyttä hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan.	Oppilas pohtii opetuksen sisällöistä nousevien eettisten kysymysten yhteyttä hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan.	Oppilas harjaantuu analysoimaan eettisiä valintojaan ja niiden vaikutusta hyvinvointiin sekä kehittää valmiuksiaan toteuttaa kestävää elämäntapaa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2	

Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Eettisten valintojen vaikutusten hahmottaminen suhteessa hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	
Tavoite: T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja erilaisuutta.	Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja erilaisuutta.	Oppilas kehittää valmiuksiaan rakentavaan vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	

Evankelisluterilaisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokittain

Sisällöt vuosiluokittain	**7. lk**	**8. lk**	**9. lk**
S1 Suhde omaan uskontoon	Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa ja keskeistä sisältöä. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin.	Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen ja keskeisiin	Opetuksessa perehdytään Raamatun tulkintatapoihin ja kulttuurivaikutuksiin. Opetuksessa nostetaan esille luterilaisuuden perusopetuksia ja arvioidaan sen vaikutusta suomalaisessa kulttuurissa.

		opetuksiin huomioiden uskontojen yleismaailmallisia ulottuvuuksia.	
S2 Uskontojen maailma	Opetuksessa tarkastellaan Lähi-idässä syntyneiden maailmanuskontojen tapoja, symboleita, levinneisyyttä ja perusopetuksia sekä näiden uskontojen vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Opetuksessa tutustutaan alustavasti uskonnottomuuteen elämänkatsomuksena. Syvennetään uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa lukuvuonna tarkasteltavien uskontojen näkökulmasta.	Opetuksessa tarkastellaan Aasiassa syntyneitä maailmanuskontoja. Opetuksessa tarkastellaan valittujen uskontojen tapoja, symboleita, levinneisyyttä ja perusopetuksia sekä näiden vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa lukuvuonna käsiteltävien uskontojen näkökulmasta.	Tutustutaan luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämänkatsomuksena. Opetuksessa tarkastellaan valittujen uskontojen ja katsomusten tapoja, symboleita, levinneisyyttä ja perusopetuksia sekä näiden vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Opetuksessa tarkastellaan uskontoja yhdistäviä käsitteitä sekä uskontojen ulottuvuuksia uskontotieteellisestä näkökulmasta.
S3 Hyvä elämä	Opetuksessa perehdytään lukuvuonna opiskeltavien uskontojen eettisiin periaatteisiin ja pohditaan niiden	Opetuksessa perehdytään lukuvuonna käsiteltävien uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen ja yhteisöjen eettisiin	Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen

	suhdetta ihmisoikeuksiin. Esiin nostettavia eettisiä kysymyksiä tarkastellaan mediasta otettujen ajankohtaisten esimerkkien avulla.	painotuksiin sekä pohditaan niiden suhdetta ihmisoikeuksiin. Esiin nostettavia eettisiä kysymyksiä tarkastellaan mediasta otettujen ajankohtaisten esimerkkien avulla.	eettiseen opetukseen sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan . Opetuksen sisällöiksi valitaan elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Eettisiä kysymyksiä tarkastellaan mediasta otettujen ajankohtaisten esimerkkien avulla. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

ORTODOKSINEN USKONTO

Ortodoksisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon:
Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat kristillisen kirkon synty ja kehitys ortodoksisen kirkon näkökulmasta. Perehdytään syvällisemmin kirkon leviämiseen ja lähetystyöhön sekä kristinuskon saapumiseen Suomeen idästä ja lännestä. Perehdytään luostarilaitokseen opin kehittäjänä ja säilyttäjä sekä tutustutaan bysanttilaiseen aikakauteen kirkon hallinnollisen muotoutumisen ja kirkkotaiteen näkökulmasta. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon kirkon opillinen kehitys. Syvennetään tietämystä Raamatusta kirjana ja tutkitaan sen syntyhistoriaa, sisältöä ja käyttöä kirkon toiminnassa. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat uskontunnustus, jumalanpalvelukset, mysteeriot, kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto. Perehdytään ortodoksisen kirkon toimintaan Suomessa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa.

S2 Uskontojen maailma
Tutustutaan uskonnollisuuteen inhimillisen elämän piirteenä, suomalaisten muinaisuskontoon ja tämän ajan uskonnollisuuteen sekä uskonnottomuuteen elämänkatsomuksena. Perehdytään kristillisen kirkon leviämiseen, katoliseen ja luterilaiseen kirkkoon sekä muihin keskeisimpiin kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöihin. Keskeisinä sisältöinä ovat suuret maailmanuskonnot, niiden tapakulttuuri ja erityispiirteet, ja uudemman ajan uskonnot sekä perehtyminen uskontojen välisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin suhteessa toisiinsa ja ortodoksisuuteen. Perehdytään ortodoksisiin patriarkaatteihin ja muihin ortodoksisiin tai sitä lähellä oleviin kirkkoihin. Uskontojen ja ortodoksisuuden kulttuuri- ja yhteiskunnallinen vaikutus ja näkyminen sekä Suomessa että ortodoksienemmistöisissä maissa sekä uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa. Syvennetään ekumenian ja uskontojen välisen dialogin tuntemusta.

S3 Hyvä elämä
Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksisen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia. Syvennetään tietoa ortodoksisista kirkollisista käytänteistä hyvän elämän tukena. Pohditaan omaan

elämään, yhteiskunnan jäsenyyteen, ympäristöön ja luontoon sekä globaaliin vastuuseen liittyviä kysymyksiä. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua. Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä ihmisenä kasvamisessa ja omassa arjessa. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisoikeusetiikka.

ORTODOKSINEN USKONTO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Ortodoksisen uskonnon tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoite: T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta sekä havaitsemaan uskontoon liittyvää monimuotoisuutta lukuvuonna käsiteltävien sisältöjen näkökulmasta.	Oppilas tunnistaa ja osaa eritellä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta Aasia uskontojen näkökulmasta. Oppilas pohtii ortodoksisen ja luterilaisen perinteen vaikutusta oman lähipiirinsä elämään.	Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen.	

Tavoite: T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ymmärtää kristinuskon vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan ja tuntee sen historiallista taustaa. Oppilas tuntee kristinuskon lähteitä ja niiden syntyhistoriaa.	Oppilas ymmärtää Suomen ortodoksisen kirkon historiaa ja tuntee kirkon tilannetta nykypäivänä. Oppilas tunnistaa kristillisiä kirkkokuntia ja niiden peruspiirteitä.	Oppilas syventää tietojaan ortodoksisesta uskonnosta ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Opiskeltavaa uskontoa koskevan tiedon hallitseminen.	

Tavoite: T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksen ihmisille ja uskonnottomuuden katsomuksellisena valintana. Oppilas syventää tietojaan islamista ja juutalaisuudesta.	Oppilas ymmärtää uskontojen ulottuvuuksien merkityksen ja vaikutuksen näkyvästi kulttuuria muovaavina elementteinä. Oppilas tunnistaa Aasian uskontoja ja ymmärtää niiden vaikutusta länsimaiseen kulttuuriin.	Oppilas ymmärtää, mitä ovat maailmanuskonnot, uskonnottomuus ja katsomukset ja miten ne eroavat toisistaan. Hän harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen.	

Tavoite: T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas osaa nimetä ortodoksisuuden ja Lähi-idän uskontojen tapoja ja symboleja ja tunnistaa niitä median eri lähteistä. Oppilas tutustuu tapoihin, symboleihin ja uskonnollisiin aiheisiin yhteiskunnassa sekä kulttuurissa itse tekemällä ja luovasti tuottamalla.	Oppilas osaa nimetä Aasian uskontojen tapoja ja symboleja ja tunnistaa niitä median eri lähteistä. Oppilas havainnoi ja opettelee tulkitsemaan tapoja, symboleja ja uskonnollisia aiheita yhteiskunnassa sekä kulttuurissa.	Oppilas tunnistaa ja ymmärtää eri uskontojen ja katsomusten tapoja sekä kehittää valmiuksiaan tunnistaa uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito.	

Tavoite: T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu pyhiin teksteihin ja niiden tulkintatapoihin Lähi-idän uskonnoissa.	Oppilas harjoittelee erottamaan vakaumuksellisen tekstin tieteellisestä kielestä.	Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen

		välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksiaan kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella omia näkemyksiään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen sekä ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot.	

Tavoite: T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas perehtyy kristinuskon ja erityisesti ortodoksisuuden eettisiin periaatteisiin ja pohtii niiden suhdetta ihmisoikeuksiin. Oppilas tutustuu Lähi-idän uskontojen eettisiin periaatteisiin ja pohtii niiden suhdetta ihmisoikeuksiin ja kristilliseen etiikkaan.	Oppilas perehtyy Aasian uskontojen eettisiin periaatteisiin ja pohtii niiden suhdetta ihmisoikeuksiin.	Oppilas oppii soveltamaan eettisen ajattelun keskeisiä käsitteitä. Hän tietää keskeiset ihmisoikeudet sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Etiikkaa ja ihmisoikeuksia koskevan tiedon hallitseminen.	

Tavoite: T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu uskontojen sisäisiin ja välisiin konflikteihin maailmanhistoriassa Lähi-idän uskontojen osalta.	Oppilas pohtii kirkkokuntien ja ekumenian vaikutuksia länsimaisessa ajattelussa. Oppilas pohtii Aasian uskontojen merkitystä ihmisen elämässä.	Oppilas kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L5, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	

Tavoite: T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas pohtii opetuksen sisällöistä nousevia ajankohtaisia teemoja.	Oppilas pohtii opetuksen sisällöistä nousevia ajankohtaisia teemoja.	Oppilas oppii pohtimaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Eettisen ajattelun ja omien näkemysten ilmaisemisen taidot.	

Tavoite: T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas pohtii opetuksen sisällöistä nousevien eettisten kysymysten yhteyttä hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan.	Oppilas saa tilaisuuden pohtia opetuksen sisällöistä nousevien eettisten kysymysten yhteyttä hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan.	Oppilas harjaantuu analysoimaan eettisiä valintojaan ja niiden vaikutusta hyvinvointiin sekä kehittää valmiuksiaan toteuttaa kestävää elämäntapaa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Eettisten valintojen vaikutusten hahmottaminen suhteessa hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	

Tavoite: T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilasta rohkaistuu kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja erilaisuutta.	Oppilasta rohkaistuu kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja erilaisuutta.	Oppilas kehittää valmiuksiaan rakentavaan vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	

Ortodoksisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1			
Sisällöt vuosiluokittain	**7. lk**	**8. lk**	**9. lk**
	Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Keskeisenä sisältönä opetuksessa on uskontunnustus ja opin muotoutuminen. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen. Tutustutaan Bysantin ja luostarilaitoksen merkitykseen kristinuskossa.	Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Perehdytään ortodoksisen kirkon toimintaan Suomessa.	Tutkitaan Raamatun keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään ortodoksisen kirkon mysteerioihin ja jumalanpalveluselämä än.
Kaikki luokat 7-9	Jäsennetään omaa suhdetta ortodoksisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen. Tutustutaan ortodoksiseen kirkkotaiteeseen ja kirkkomusiikkiin.		

S2			
Sisällöt vuosiluokittain	**7. lk**	**8. lk**	**9. lk**
	Opetuksessa tutustutaan suomalaisten muinaisuskontoon. Opetuksessa käsitellään Lähi-idän uskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Syvennetään uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa lukuvuonna tarkasteltavien	Opetuksessa tarkastellaan lukuvuonna opiskeltavien Aasian uskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin ja niiden levinneisyyteen sekä keskeisiin opetuksiin. Tutustutaan ortodoksisiin patriarkaatteihin ja muihin ortodoksisiin kirkkoihin. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja	Tutustutaan uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämänkatsomuksena. Tutustutaan uskontojen ja ortodoksisuuden kulttuuri- ja yhteiskunnalliseen vaikutukseen ja näkymiseen sekä Suomessa

	uskontojen näkökulmasta.	katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa lukuvuonna käsiteltävien uskontojen näkökulmasta.	
Kaikki luokat 7-9	Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa.		

S3			
Sisällöt vuosiluokittain	**7. lk**	**8. lk**	**9. lk**
	Perehdytään lukuvuonna käsiteltävien uskontojen eettiseen opetukseen.	Perehdytään lukuvuonna käsiteltävien uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin.	Opetuksessa keskeistä on ortodoksisen etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin ortodoksisen kirkon eettiseen opetukseen sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä.

			Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

16.4.11. ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 7-9 elämänkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden identiteetin ja elämänkatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.

Oppiaineen tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Katsomus ja kulttuuri

Arvioinnin kohde

Käsitteiden hallinta ja soveltaminen

Elämänkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa joitakin katsomuksellisia käsitteitä (kuten elämänkatsomus, uskonto, uskonnottomuus).
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvata maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämänkatsomuksen käsitteet.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas ymmärtää maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämänkatsomuksen käsitteet, tunnistaa niiden välisiä suhteita ja osaa käyttää niitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas tunnistaa, ymmärtää ja osaa soveltaa katsomuksellisia käsitteitä omassa katsomuksellisessa ajattelussaan ja tuotoksissaan.

T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas rakentaa yleissivistystä erilaisista kulttuureista ja katsomuksista ja Unescon maailmanperintöohjelmasta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Katsomus ja kulttuuri

Arvioinnin kohde

Kulttuurien ja katsomusten tunteminen

Elämänkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä vähintään yhden kulttuurin perustekijän (kuten pukeutuminen, kieli, ruoka, juhlat, elinkeino, toimeentulo, teknologia) ja yhden Unescon maailmanperintökohteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvata kahta eri kulttuuria tai katsomusta sekä tunnistaa näiden yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas osaa kertoa joistain Unescon maailmanperintöohjelman piirteistä ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas ymmärtää kulttuurista ja katsomuksellista moninaisuutta sekä osaa suhteuttaa omaa kulttuurista ja katsomuksellista asemaansa maailman kulttuureissa ja perinnössä. Oppilas osaa kuvailla Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohtia ja nimetä useimmat kotimaiset ja joitain ulkomaisia maailmanperintökohteita.

T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan erilaisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Katsomus ja kulttuuri

Arvioinnin kohde

Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu

Elämänkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa nimetä vähintään kaksi erilaista katsomusta (kuten kristinusko, marxismi ja veganismi).
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin keskeisiä piirteitä. Oppilas tietää, että katsomuksellisia kysymyksiä voi lähestyä tieteellisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas ymmärtää keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas osaa selittää, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tutkimaan ja pohtimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S1 Katsomus ja kulttuuri
- S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

Arvioinnin kohde

Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen

Elämänkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa ohjatusti hankkia informaatiota uskonnoista ja uskontokritiikistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tunnistaa, mitä uskonnollinen ajattelu on, ja tietää, mitä uskontokritiikki tarkoittaa, sekä osaa osittain itsenäisesti hakea informaatiota asiasta.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä sekä hakea informaatiota asiasta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa eritellä uskonnollisen ajattelun luonnetta, ymmärtää uskontokritiikin pääpiirteitä sekä osaa itsenäisesti hakea tietoa asiasta.

T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ymmärtämään katsomusvapauden ihmisoikeutena sekä perehtyy katsomusvapauden turvaamisen kansallisiin ja kansainvälisiin keinoihin

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Katsomus ja kulttuuri
- S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

Arvioinnin kohde

Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen

Elämänkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa esimerkin katsomusvapaudesta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tunnistaa katsomusvapauden ihmisoikeutena. Oppilas osaa nimetä vähintään yhden keinon, jolla katsomusvapautta turvataan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena, joistakin katsomusvapauden turvaamisen keinoista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas selittää katsomusvapauden ihmisoikeutena ja joitakin katsomusvapauden turvaamisen keinoista sekä osaa eritellä niiden puutteita erilaisissa tilanteissa.

T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Katsomus ja kulttuuri
- S2 Etiikan perusteita
- S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

Arvioinnin kohde

Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu

Elämänkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kuvata jonkin katsomuksellisen ratkaisun ja ohjatusti nimetä jonkin siihen liittyvän perusteen (kuten se, ettei ihminen käytä lentokonetta eettisistä syistä).
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvata jonkin katsomuksellisen ratkaisun ja osaa nimetä jonkin siihen liittyvän yksilöllisen ja yhteisöllisen perusteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa eritellä ja arvioida erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita ja osaa verrata omia katsomuksellisia ratkaisujaan niihin.

T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hyväksymään ja ymmärtämään maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Katsomus ja kulttuuri
- S2 Etiikan perusteita
- S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

Arvioinnin kohde

Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen

Elämänkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa antaa esimerkin maailman moninaisuudesta sekä kaikkien ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kuvata maailman monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas ymmärtää maailman monimuotoisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun merkityksen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas ymmärtää ja osaa perustella maailman monimuotoisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun merkityksen.

T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tunnistamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittää eettistä ajatteluaan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S2 Etiikan perusteita
- S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

Arvioinnin kohde

Eettisen ajattelun taidot

Elämänkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa joistain teoista eettisen ulottuvuuden, kuten onko teko oikein, väärin vai ei kumpaakaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa tunnistaa eettisiä käsitteitä (kuten arvo, velvollisuus, oikeus, vapaus, vastuu, tasa-arvo ja reiluus). Oppilas osaa perustella eettisiä näkemyksiään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä. Oppilas osaa perustella eetti-siä näkemyksiään johdonmukaisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää monipuolisesti eettisiä käsitteitä sekä tulkita ja soveltaa niitä perustellusti omassa ajattelussaan.

T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii pohtimaan ja ymmärtämään omien valintojen vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Katsomus ja kulttuuri
- S2 Etiikan perusteita
- S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

Arvioinnin kohde

Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen

Elämänkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa jonkin kestävän tulevaisuuden edellytyksen. Oppilas osaa kertoa, että omat teot voivat vaikuttaa tulevaisuuteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa antaa esimerkkejä kestävän tulevaisuuden edellytyksistä. Oppilas ymmärtää, että omat teot voivat vaikuttaa tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti (kuten kierrätyksen, kulutusvalintojen sekä harrastuneisuuden kautta).
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä edellytyksiä ja tarkastella kestävän elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Oppilas tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa eritellä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä edellytyksiä sekä kuvailla ja arvioida keinoja vaikuttaa tulevaisuuden ongelmiin paikallisesti ja globaalisti.

T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkityksen ja perustan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S2 Etiikan perusteita
- S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

Arvioinnin kohde

Ihmisoikeusetiikan tuntemus

Elämänkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kuvailla ihmisarvoon tai ihmisoikeuksiin liittyviä seikkoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa nimetä joitakin ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyviä käsitteitä ja kertoa ihmisoikeuksien merkityksestä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa selittää tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät

	käsitteet ja antaa esimerkkejä ihmisoikeuksien toteutumisesta historiassa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa selittää tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja antaa esimerkkejä ihmisoikeuksien toteutumisesta historiassa sekä perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Sisältöjen valinnassa pyrkimys yleissivistävään tietoon yhdistetään oppilaiden kokemusmaailmaan ja identiteetin ja elämänkatsomuksen etsintään. Olennaista on löytää sisältöjä, joiden kanssa työskenteleminen antaa oppilaalle mahdollisuuden rakentaa tiedosta ja omakohtaisesta pohdinnasta katsomuksellista arvostelukykyä.

S1 Katsomus ja kulttuuri
Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käänteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

S2 Etiikan perusteita
Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus
Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävän tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävän tulevaisuuden hyväksi.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskusteluympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentumista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Oppilaat elävät globalisoituvassa mediamaailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämänkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Elämänkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona elämänkatsomustiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämänkatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt elämänkatsomustiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on elämänkatsomustiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy elämänkatsomustiedon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Elämänkatsomustiedon arvioinnissa painotetaan sitä, että oppiaineessa edistetään oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää ja korostetaan oppilaiden kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Elämänkatsomustiedossa tuetaan oppilaan itsenäisen ajattelun ja argumentaation kehitystä ja avointa pohdiskelemista. Kehitys on koko yläkoulun kestävä jatkumo, mikä otetaan huomioon päättöarviointia annettaessa.

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokittain 7–9:

Tavoite: T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ymmärtää maailmankuvan, maailmankatsomuksen, elämänkatsomuksen ja identiteetin käsitteet.	Oppilas osaa tunnistaa ja ymmärtää katsomuksellisia käsitteitä.	Oppilas oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen.	
Tavoite: T2 rakentaa oppilaan kulttuurista yleissivistystä ohjaamalla oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tuntee Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohtia ja kohteita.	Oppilas syventää tietojaan erilaisista kulttuureista ja katsomuksista.	Oppilas rakentaa yleissivistystä erilaisista kulttuureista ja katsomuksista ja Unescon maailmanperintöohjelmasta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kulttuurien ja katsomusten tunteminen.	
Tavoite: T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu erilaisiin uskonnollisiin ja uskonnottomiin maailmankatsomuksiin ja miten niitä voidaan tutkia.		Oppilas oppii tuntemaan erilaisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu.	

Tavoite: T4 ohjata oppilasta tutkimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii tuntemaan uskontokritiikin perusteet ja uskonnollisen ajattelun tutkiminen.	Oppilas oppii tutkimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita.	Oppilas oppii tutkimaan ja pohtimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen.	
Tavoite: T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ymmärtää katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden ja niiden toteutumisen.		Oppilas oppii ymmärtämään katsomusvapauden ihmisoikeutena sekä perehtyy katsomusvapauden turvaamisen kansallisiin ja kansainvälisiin keinoihin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen.	
Tavoite: T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.	Oppilas oppii hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.	Oppilas oppii hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu.	
Tavoite: T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ymmärtää suvaitsevaisuuden ja kulttuurien moninaisuuden merkityksen (esimerkiksi	Oppilas tunnistaa hyvän elämän ja sen lähtökohdat.	Oppilas oppii hyväksymään ja ymmärtämään maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun.

vähemmistöjä Suomessa ja maailmalla).		
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen.	
Tavoite: T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas kehittää eettistä ajatteluaan tutustumalla erilaisiin eettisiin malleihin.	Oppilas tuntee etiikan suuntaukset pääpiirteittäin.	Oppilas oppii tunnistamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittää eettistä ajatteluaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Eettisen ajattelun taidot.	
Tavoite: T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii omien valintojen vaikutuksista kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti.	Oppilas ymmärtää, miten omilla valinnoilla voi vaikuttaa kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti.	Oppilas oppii pohtimaan ja ymmärtämään omien valintojen vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L5, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen.	
Tavoite: T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas opettelee tunnistamaan ihmisarvon ja yhdenvertaisuuden merkityksen.	Oppilas syventyy ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitykseen ja perustaan.	Oppilas oppii tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkityksen ja perustan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ihmisoikeusetiikan tuntemus.	

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokittain

Sisällöt vuosiluokittain	7. lk	8. lk	9. lk
S1 Katsomus ja kulttuuri	Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käänteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.	Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käänteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.	Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käänteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.
S2 Etiikan perusteita	Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin.	Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin.	Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan

	Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.	Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.	hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.
S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus	Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja	Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin	Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta,

	luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävän tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävän tulevaisuuden hyväksi.	ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävän tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävän tulevaisuuden hyväksi.	esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävän tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävän tulevaisuuden hyväksi.
Kaikki luokat **7-9**	Yllä esitelty on periaatteellinen ohje sisällöistä, mutta joista voidaan joutua poikkeamaan esimerkiksi opetusryhmän vuosiluokkakoostumuksen vuoksi (esim. kaikkien vuosiluokkien oppilaat ovat samassa opetusryhmässä).		

16.4.12. HISTORIA

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennytään lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 7-9 historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Opetus tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia ja tutkimuksellisia työtapoja.

Oppiaineen tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

Tavoitealue
Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja sen merkityksestä identiteetille.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys
- S2 Ihmiset muuttavat maailmaa
- S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan
- S4 Suurten sotien aika
- S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen

- S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Arvioinnin kohde

Historian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus
Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta

Tavoitealue

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hankkimaan historiallista tietoa ja arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta sekä ymmärtämään, että historiallista tietoa voi tulkita eri tavoin.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys
- S2 Ihmiset muuttavat maailmaa
- S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan
- S4 Suurten sotien aika
- S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen
- S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Arvioinnin kohde

Historiatiedon hankkiminen ja lähteiden tulkinnallisuuden ymmärtäminen

Historian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas löytää ohjatusti historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää informaatiota hänelle annetusta lähteestä. Oppilas tunnistaa opettajan ohjaamana, että samasta ilmiöstä tai lähteestä esiintyy erilaisia tulkintoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas hankkii historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää tietoa erilaisista lähteistä sekä tunnistaa lähteiden luotettavuudessa ja esitetyissä tulkinnoissa eroja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas hankkii historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää tietoa erilaisista lähteistä sekä erottelee vähemmän ja enemmän luotettavia lähteitä ja tulkintoja toisistaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää erilaisia lähteitä ja erottaa tutkittavaan ilmiöön liittyvät lähteet muista lähteistä. Oppilas selittää, miten samoista lähteistä voi teh-dä erilaisia tulkintoja, ja arvioi tulkintojen mahdollisia puutteita.

T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin

Tavoitealue

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hankkimaan historiallista tietoa ja arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta sekä ymmärtämään, että historiallista tietoa voi tulkita eri tavoin.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys
- S2 Ihmiset muuttavat maailmaa
- S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan
- S4 Suurten sotien aika
- S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen
- S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Arvioinnin kohde

Historiatiedon hankkiminen ja lähteiden tulkinnallisuuden ymmärtäminen

Historian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas löytää ohjatusti historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää informaatiota hänelle annetusta lähteestä. Oppilas tunnistaa opettajan ohjaamana, että samasta ilmiöstä tai lähteestä esiintyy erilaisia tulkintoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas hankkii historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää tietoa erilaisista lähteistä sekä tunnistaa lähteiden luotettavuudessa ja esitetyissä tulkinnoissa eroja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas hankkii historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää tietoa erilaisista lähteistä sekä erottelee vähemmän ja enemmän luotettavia lähteitä ja tulkintoja toisistaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää erilaisia lähteitä-ja erottaa tutkittavaan ilmiöön liittyvät lähteet muista lähteistä. Oppilas selittää, miten samoista lähteistä voi tehdä erilaisia tulkintoja, ja arvioi tulkintojen mahdollisia puutteita.

T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä

Tavoitealue

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ymmärtämään historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys
- S2 Ihmiset muuttavat maailmaa
- S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan
- S4 Suurten sotien aika
- S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen
- S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Arvioinnin kohde

Kronologian ymmärtäminen

Historian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa historian keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä ja pystyy opettajan ohjaamana suhteuttamaan ne ajallisesti toisiinsa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas muistaa menneisyyteen liittyviä keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä ja antaa joitain esimerkkejä tarkasteltavana olevalle historialliselle ajanjaksolle ominaisista piirteistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää menneisyyteen liittyviä keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä ja kuvaa tarkasteltavana olevalle historialliselle ajanjaksolle ominaisia piir-teitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas jäsentää historiallisten tapahtumien, ilmiöiden ja ajanjaksojen aikajärjestyksen ja ajallisia yhteyksiä. Oppilas käyttää aikaan liittyviä käsitteitä ja erittelee historian keskeisiin ajanjaksoihin liittyviä tapahtumia, henkilöitä ja ilmiöitä.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa

Tavoitealue

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ymmärtämään ihmisen toimintaa ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys
- S2 Ihmiset muuttavat maailmaa
- S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan

- S4 Suurten sotien aika
- S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen
- S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Arvioinnin kohde

Historiallinen empatia

Historian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa, että ihmisillä on ollut erilaisia motiiveja toiminnalleen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tunnistaa, miten ihmisten sosiaalinen ja yhteiskunnallinen asema vaikuttavat heidän tekojensa motiiveihin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas tulkitsee ihmisten toimin-nan tarkoituspe-riä ja erittelee, miten ihmisten sosiaalinen ja yhteiskunnallinen asema tai historiallinen konteksti vaikuttavat hänen toimintaansa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas asettautuu menneen ajan ihmisen asemaan, arvioi hänen toimintansa motiiveja sekä tarkastelee sitä, miten hänen sosiaalinen tai yhteiskunnallinen asemansa tai historiallinen konteksti vaikuttavat hänen toimintaansa.

T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille

Tavoitealue

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille sekä analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys
- S2 Ihmiset muuttavat maailmaa
- S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan
- S4 Suurten sotien aika
- S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen
- S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Arvioinnin kohde

Syy-seuraussuhteiden ymmärtäminen historiassa sekä muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen

Historian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa menneisyydestä asioita, jotka ovat muuttuneet tai pysyneet muuttumattomina. Oppilas nimeää

	muutokselle tai muuttumattomuudelle jonkin yksittäisen syyn.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tunnistaa, että historiassa selittäminen perustuu toimijoiden tarkoitusperien analysointiin. Oppilas tunnistaa syitä ja seurauksia historiallisille tapahtumille ja ilmiöille. Oppilas selittää yksilöllisesti ohjeistettuna, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen toisin kuin nykyään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas ymmärtää, että historiassa selittäminen perustuu toimijoiden tarkoitusperien analysointiin. Oppilas ymmärtää, että historiallisilla tapahtumilla ja ilmiöillä on erilaisia syitä ja seurauksia, ja antaa niistä esimerkkejä. Oppilas erittelee, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen toisin tai samoin kuin nykyään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas erottelee historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät keskeiset tekijät vähemmän tärkeistä ja analysoi historiallisten tapahtumien syitä ja seurauksia (kuten välittömien ja pitkäkestoisten syiden merkitystä). Oppilas arvioi, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään ja miten tapahtuman tai ilmiön seuraukset vaikuttivat eri lailla eri asemassa oleviin ihmisiin ja ihmisryhmiin.

T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta

Tavoitealue

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille sekä analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys
- S2 Ihmiset muuttavat maailmaa
- S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan
- S4 Suurten sotien aika
- S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen
- S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Arvioinnin kohde

Syy-seuraussuhteiden ymmärtäminen historiassa sekä muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen

Historian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa menneisyydestä asioita, jotka ovat muuttuneet tai pysyneet muuttumattomina. Oppilas nimeää muutokselle tai muuttumattomuudelle jonkin yksittäisen syyn.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tunnistaa, että historiassa selittäminen perustuu toimijoiden tarkoitusperien analysointiin. Oppilas tunnistaa syitä ja seurauksia historiallisille tapahtumille ja ilmiöille. Oppilas selittää yksilöllisesti ohjeistettuna, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen toisin kuin nykyään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas ymmärtää, että historiassa selittäminen perustuu toimijoiden tarkoitusperien analysointiin. Oppilas ymmärtää, että historiallisilla tapahtumilla ja ilmiöillä on erilaisia syitä ja seurauksia, ja antaa niistä esimerkkejä. Oppilas erittelee, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen toisin tai samoin kuin nykyään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas erottelee historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät keskeiset tekijät vähemmän tärkeistä ja analysoi historiallisten tapahtumien syitä ja seurauksia (kuten välittömien ja pitkäkestoisten syiden merkitystä). Oppilas arvioi, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään ja miten tapahtuman tai ilmiön seuraukset vaikuttivat eri lailla eri asemassa oleviin ihmisiin ja ihmisryhmiin.

T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen

Tavoitealue

Historiallisen tiedon käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas rohkaistuu tulkintojen tekemiseen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys
- S2 Ihmiset muuttavat maailmaa
- S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan
- S4 Suurten sotien aika
- S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen
- S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Arvioinnin kohde

Historian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus

Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä

Tavoitealue

Historiallisen tiedon käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys
- S2 Ihmiset muuttavat maailmaa
- S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan
- S4 Suurten sotien aika
- S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen
- S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Arvioinnin kohde

Ihmisen toiminnan selittäminen

Historian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osoittaa ohjatusti, miten ihmisen toimin-nan motiivi näkyy jossain historian tapahtumassa tai ilmiössä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas kuvailee, miten ihmisten taustat vaikuttavat heidän toimintansa motiiveihin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas esittää päätelmän, miten ihmisten taustat vaikuttavat heidän toi-mintansa motiiveihin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas selittää ihmisen toimin-nan motiiveja sekä sitä, miten ihmisten taustat ja historiallinen konteksti vaikuttavat niihin.

T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta

Tavoitealue

Historiallisen tiedon käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa, ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys
- S2 Ihmiset muuttavat maailmaa
- S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan
- S4 Suurten sotien aika
- S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen
- S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Arvioinnin kohde

Historiallisten tulkintojen selittäminen ja niiden luotettavuuden arvioiminen

Historian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas antaa ohjatusti jonkin esimerkin siitä, miten historiatietoa käytetään johonkin tarkoitukseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas kuvailee, miten historiatietoa käytetään johonkin tarkoitukseen ja antaa esimerkkejä tulkintoihin sisältyvästä puolueellisuudesta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas kuvailee, miten historiatie-toa käytetään johonkin tarkoitukseen ja erittelee tulkintoihin sisältyvää puolueellisuutta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas selittää, miten historiatie-toa käytetään johonkin tarkoitukseen ja miten lähteiden tulkitsijan tausta voi vaikuttaa tulkinnan luotettavuuteen.

T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta

Tavoitealue

Historiallisen tiedon käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan niiden pohjalta oman perustellun tulkintansa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys
- S2 Ihmiset muuttavat maailmaa
- S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan
- S4 Suurten sotien aika
- S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen
- S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Arvioinnin kohde

Historian tietolähteiden käyttäminen ja historiatiedon tuottaminen

Historian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas vastaa ohjatusti menneisyyttä koskeviin kysymyksiin hänelle annetun tietolähteen pohjalta. Oppilas muodostaa opettajan ohjaamana jostain lähteestä tulkinnan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas esittää jonkin tulkinnan hyödyntäen käytössään olevia lähteitä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas vastaa menneisyyttä koskeviin kysymyksiin tulkitsemalla erilaisista lähteistä samaansa informaatiota. Oppilas esittää historian tapahtumista tai ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas tulkitsee erilaisia historiallisen tiedon lähteitä. Oppilas esittää historian tapahtumista tai ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja osoittaen tunnistavansa tulkintoihinsa liittyvän virhetulkinnan mahdollisuuden.

T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla

Tavoitealue

Historiallisen tiedon käyttäminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys
- S2 Ihmiset muuttavat maailmaa
- S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan
- S4 Suurten sotien aika
- S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen
- S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Arvioinnin kohde

Historiatietoisuuden hyödyntäminen

Historian päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osoittaa ohjatusti, miten historiaa käytetään nykyisyyden selittämisessä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas kuvailee, miten historiaa käytetään nykyisyyden selittämisessä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas kuvailee, miten historiatiedolla voidaan perustella jokin tulevaisuuden valinta.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas esittää arvion siitä, miten tulkinnat menneisyydestä vaikuttavat ihmisten tulevaisuuden odotuksiin ja valintoihin.

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys
Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa
Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan
Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

S4 Suurten sotien aika
Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen
Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret
Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Ajankohtaisten tapahtumien historiallisia juuria tarkastelemalla liitetään opiskeltavat sisällöt yhteiskuntaopin keskeisiin käsitteisiin.

Oppiaineiden tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa tutkimuksellisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten ikätasolle sopivien ensi- ja toisen käden lähteiden tutkimista sekä avoimien oppimisympäristöjen käyttöä historiallisissa tutkimustehtävissä. Tavoitteena on kannustaa oppilaita omien tulkintojen tekemiseen ja eriävien tulkintojen arvioimiseen.

Oppilaita innostetaan hankkimaan tietoa koulun ulkopuolisesta historiakulttuurista, kuten peleistä, elokuvista ja kirjallisuudesta, sekä kehittämään historiallisen ajattelun taitojaan ja kriittistä arviointikykyään niiden avulla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opiskelussa rohkaistaan monipuoliseen havainnointiin, kommunikointiin, tekstin ja puheen tuottamiseen ja tulkintaan sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Tarvittaessa erilaisten tekstien ymmärtämiseen ohjataan yksinkertaistamalla tekstejä ja avaamalla tekstissä käytettyjä käsitteitä.

Jotkut historianopetuksessa käytetyt käsitteet (esimerkiksi yhteiskunta ja demokratia) ovat sellaisia, joiden ymmärtämistä syvennetään koko peruskoulun ajan oppilaan siirtyessä konkreettisesta ajattelusta käsitteelliseen ajatteluun.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja osaamisen osoittamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona historian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen

opetussuunnitelman perusteissa määritellyt historian tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on historian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy historian päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

HISTORIA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokittain 7–9:

Tavoite: T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	
7.lk	**8.lk**
Oppilaalla herää kiinnostus historiaan tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	Oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja sen merkityksestä identiteetille.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1-L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	-

Tavoite: T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta	
7.lk	**8.lk**
Oppilas etsii oman kodin ja suvun vanhoja tavaroita ja pohtii niiden käyttötarkoitusta sekä menneisyyden elämää	Oppilas oppii hankkimaan historiallista tietoa ja arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta sekä ymmärtämään, että historiallista tietoa voi tulkita eri tavoin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1–S6
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1-L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Historiatiedon hankkiminen ja lähteiden tulkinnallisuuden ymmärtäminen

Tavoite: T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin

7.lk	**8.lk**
Oppilas osaa erottaa erityyppiset lähteet toisistaan sekä harjoittaa ulkoista lähdekritiikkiä	Oppilas oppii hankkimaan historiallista tietoa ja arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta sekä ymmärtämään, että historiallista tietoa voi tulkita eri tavoin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Lähteiden tulkitseminen

Tavoite: T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	
7.lk	**8.lk**
Oppilas hahmottaa kronologian oman elämän tapahtumien avulla	Oppilas oppii ymmärtämään historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L3
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kronologian ymmärtäminen

Tavoite: T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	
7.lk	**8.lk**
Oppilas osaa eläytyä menneisyyden ihmisten asemaan	Oppilas oppii ymmärtämään ihmisen toimintaa ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L3, L4, L6, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Historiallinen empatia

Tavoite: T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	
7.lk	**8.lk**
Oppilas löytää syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja osaa asettaa ne keskinäiseen tärkeysjärjestykseen	Oppilas oppii arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille sekä analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6

Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Syy- seuraussuhteiden ymmärtäminen historiassa.

Tavoite: T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	
7.lk	**8.lk**
Oppilas ymmärtää mitä eroa on muutoshakuisuudella vs. säilyvyydellä	Oppilas oppii arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille sekä analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen

Tavoite: T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	
7.lk	**8.lk**
Kannustetaan oppilasta löytämään omia näkökulmia asioihin	Oppilas rohkaistuu tulkintojen tekemiseen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Historian tulkitseminen

Tavoite: T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä	
7.lk	**8.lk**
Oppilas osaa eritellä menneisyyden ihmisten valintojen perusteita	Oppilas oppii selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L3, L4, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ihmisen toiminnan selittäminen

Tavoite: T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	
7.lk	**8.lk**

Oppilas ymmärtää, että historiatietoa tulee edelleen lisää tutkimuksen myötä	Oppilas oppii selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa, ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4, L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Historiallisten tulkintojen selittäminen ja niiden luotettavuuden arvioiminen

Tavoite: T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	
7.lk	**8.lk**
Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.	Oppilas oppii käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan niiden pohjalta oman perustellun tulkintansa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4, L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Historian tietolähteiden käyttäminen ja historiatiedon tuottaminen

Tavoite: T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	
7.lk	**8.lk**
Oppilas ymmärtää, että menneisyyden tapahtumilla on suora vaikutus nykypäivään	Oppilas oppii arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S6
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1-L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Historiatietoisuuden hyödyntäminen

Historian keskeiset sisältötavoitteet vuosiluokittain

	7. lk	**8. lk**

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys	Perehdytään ilmiöön (teollistuminen ja kaupungistuminen), joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.	Ei sisältöä.
S2 Ihmiset muuttavat maailmaa	Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin (Valistus, liberalismi, konservatismi, kansallisuusaate, imperialismi, työnväenliike ja sosialismi, realismi, naisasialiike, raittiusliike), niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.	Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin (Kommunismi, fasismi, kansallissosialismi), niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.
S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan	Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla. Käsitellään Suomen sotaa, Koljonvirran taistelua, Porvoon valtiopäiviä, autonomiaa ja kansallinen heräämistä. Lisäksi tutustumme Kalevalaan, sortokausiin, kultakauden taiteeseen, jääkäriliikkeeseen, Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan.	Perehdytään itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen (1920-1930-luvut): Ahvenanmaan kysymys, Suomen hallintomuotokiistat, uudet lait, ääriliikkeet demokratian uhkana (Lapuan liike ja kommunistit)
S4 Suurten sotien aika	Perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan.	Perehdytään toiseen maailmansotaan, Suomeen maailmansotien aikaan, kylmään sotaan kriiseineen ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan diktatuureihin, ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin

		kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.
S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen	Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen sekä kaupungistumiseen.	Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään hyvinvointivaltion rakentumiseen, elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen, muuttoliikkeeseen maalta kaupunkiin sekä maastamuuttoon.
S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret	Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan (imperialismi) sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn (ensimmäinen maailmansota ja ratkaisuihin maailmassa.	Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

16.4.13. YHTEISKUNTAOPPI

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa korostetaan oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa sekä vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan kouluyhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit kysymykset.

Oppiaineen tavoitteet

T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskuntaoppiin tiedonalana

Tavoitealue

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oivaltaa yhteiskuntaa koskevan tiedon merkityksen yksilön ja yhteisön kannalta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta
- S2 Demokraattinen yhteiskunta
- S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen
- S4 Taloudellinen toiminta

Arvioinnin kohde

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus
Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

Tavoitealue

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii arvioimaan omien ja yhteiskunnan muiden toimijoiden yhteiskunnallisten ja taloudellisten valintojen eettisiä merkityksiä ja seurauksia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta
- S2 Demokraattinen yhteiskunta
- S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen
- S4 Taloudellinen toiminta

Arvioinnin kohde

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus
Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta

Tavoitealue

Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii ymmärtämään ihmisoikeuksien merkityksen ja oikeusvaltion periaatteet sekä niiden kytkeytymisen suomalaiseen oikeusjärjestelmään.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet
- S2 Demokraattinen yhteiskunta
- S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Arvioinnin kohde
Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan hahmottaminen

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa esimerkeistä ihmisoikeuksia sekä oikeusvaltion keskeisiä toimijoita ja toimintaperiaatteita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas kuvailee ihmisoikeuksia, oikeusvaltion toimijoita ja toimintaperiaatteita. Oppilas löytää ohjatusti tietoa laista ja oikeudesta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas erittelee, miten ihmisoikeus- ja oikeusvaltioperiaatteet ilmenevät Suomessa ja maailmassa. Oppilas hankkii ja esittää tietoja laista ja oikeudesta asianmukaista tietolähdettä käyttäen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas arvioi ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista yhteiskunnassa. Oppilas käyttää lakia ja oikeutta koskevia tietolähteitä ongelmanratkaisua vaativissa tehtävissä.

T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä

Tavoitealue
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnan toiminnan sekä yksityisen että julkisen taloudenpidon periaatteita. Hän oppii tarkastelemaan kriittisesti median yhteiskunnallista roolia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet
- S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta
- S2 Demokraattinen yhteiskunta
- S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Arvioinnin kohde

Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa ohjatusti yhteiskuntaan ja talouteen liittyviä asioita. Oppilas löytää ohjatusti yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa hänelle annetusta lähteestä sekä antaa ohjatusti esimerkin median toiminnasta tiedon välittäjänä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas kuvailee esimerkkien avulla yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä ja toimintaa. Hän löytää eri lähteistä tietoa yhteiskunnasta ja taloudesta ja havaitsee eroja tietolähteiden antamissa tiedoissa. Hän kuvailee median vaikutusta omassa elämässä ja yhteiskunnassa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas hankkii tietoa yhteiskunnasta ja taloudesta eri lähteitä käyttäen sekä vertailee lähteiden tietoja keskenään. Hän erittelee median roolia yksilöiden elämässä ja sen toimintaa julkisen keskustelun osana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas hankkii ja erittelee yhteiskuntaa ja taloutta käsittelevää tietoa eri näkökulmia huomioon ottavalla ja kriittisellä tavalla. Hän arvioi kriittisesti median toimintaa ja mediavaikuttamista yhteiskunnassa.

T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan

Tavoitealue

Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan työelämää ja yrittäjyyttä tuntevana taloudellisena toimijana.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta
- S4 Taloudellinen toiminta

Arvioinnin kohde

Yrittäjyys- ja työelämätaidot

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjatusti palkkatyön ja yrittäjyyden eroja sekä palkkatyötä ja yrittäjyyttä edustavia ammatteja.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas kuvailee palkkatyön ja yrittäjyyden piirteitä. Oppilas kertoo, mitä mahdollisuuksia palkkatyö ja yrittäjän ammatti tarjoavat yksilölle.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas erittelee palkkatyön ja yrittäjyyden asemaa yhteiskunnassa. Hän vertailee palkkatyön ja yrittäjyyden tarjoamia mahdollisuuksia yksilölle.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas analysoi palkkatyön ja yrittäjyyden merkitystä yhteiskunnassa. Hän arvioi palkkatyön ja yrittäjyyden merkityksiä yksilölle.

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti

Tavoitealue

Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii analysoimaan yhteiskunnan eri yhteisöjä ja väestöryhmiä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta
- S2 Demokraattinen yhteiskunta
- S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Arvioinnin kohde

Eri yhteisöjen ja vähemmistöjen tarkastelu

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osoittaa tunnistavansa esimerkkien avulla suomalaisessa yhteiskunnassa olevia yhteisöjä tai vähemmistöryhmiä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas kuvailee erilaisia yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä sekä niiden asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas erittelee erilaisten väestöryhmien asemaan vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas arvioi keinoja, joilla voidaan tukea väestöryhmien yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa.

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena

Tavoitealue

Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon demokraattisia toimintatapoja ja soveltamaan niitä lähiyhteisössään.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta
- S2 Demokraattinen yhteiskunta
- S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Arvioinnin kohde

Yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden hahmottaminen sekä demokraattisten pelisääntöjen ja toimintatapojen tunteminen

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjatusti demokraattisen päätöksenteon tunnuspiirteitä. Oppilas osoittaa esimerkeistä, miten demokraattinen päätöksenteko ilmenee hänen lähiyhteisössään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas kuvailee demokraattisen päätöksenteon tunnuspiirteitä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla. Oppilas kuvailee, millä eri tavoin demokraattisia toimintatapoja voidaan toteuttaa hänen lähiyhteisössään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas erittelee, miten eri päätöksentekotavat edistävät demokratiaa ja miten demokraattista päätöksentekoa tuetaan paikallisella, kansallisella, Euroopan unionin ja globaalilla tasolla. Oppilas soveltaa demokraattisia toimintatapoja omassa lähiyhteisössään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas arvioi annetun aineiston pohjalta, miten demokratian päämäärät toteutuvat päätöksenteossa eri tasoilla. Oppilas soveltaa monipuolisesti demokraattisia toimintatapoja lähiyhteisössään ja laatii perusteltuja ehdotuksia niiden kehittämiseksi.

T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Tavoitealue

Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ymmärtämään ja soveltamaan kestävän talouden periaatteita yksilön ja kansantalouden näkökulmasta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta
- S4 Taloudellinen toiminta

Arvioinnin kohde

Talouden perusteiden hahmottaminen

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osoittaa ohjatusti tuntevansa joitakin taloudellisen toiminnan muotoja (kuten kuluttaminen, säästäminen). Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjatusti yksilön keinoja vaikuttaa kestävään tulevaisuuteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas selittää taloudellisen toiminnan eri muotojen merkitystä yksilön taloudessa. Oppilas kuvailee, mitä vaatimuksia kestävä tulevaisuus asettaa koti- ja kansantaloudelle sekä yksilön taloudenpidolle.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas erittelee taloudellisen toiminnan eri muotojen merkitystä kansantaloudessa. Oppilas erittelee, mitä vaatimuksia kestävä tulevaisuus asettaa koti- ja kansantaloudelle sekä yksilön taloudenpidolle.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas perustelee kestävää tulevaisuutta edistäviä ratkaisuja ja arvioi niiden vaikutuksia koti- ja kansantalouksille. Oppilas arvioi annetun aineiston pohjalta yksilön taloudenpitoa koskevia suunnitelmia kestävän talouden näkökulmasta.

T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa

Tavoitealue

Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii omaksumaan ja hyödyntämään yhteiskunnallisessa toiminnassa oleellisia tietoja ja taitoja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta
- S2 Demokraattinen yhteiskunta
- S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen
- S4 Taloudellinen toiminta

Arvioinnin kohde

Yhteiskunnallinen ajattelu, osallistumis- ja vaikuttamistaidot

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas antaa ohjatusti esimerkkejä keinoista osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa. Oppilas ottaa kantaa yhteiskunnalliseen aiheeseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas antaa esimerkkejä tavoista osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnallisesti. Oppilas perustelee mielipiteitä yhteiskunnallisista aiheista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osallistuu yhteiskunnallis-poliittisten kysymysten käsittelyyn ja vertailee erilaisia tapoja vaikuttaa. Oppilas perustelee monipuolisesti mielipiteitä yhteiskunnallisista aiheista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osallistuu rakentavasti yhteiskunnallis-poliittisten kysymysten käsittelyyn sekä esittää arvioita niistä käytävästä keskustelusta.

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta
Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

S2 Demokraattinen yhteiskunta
Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen
Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa

toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta
Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävän kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäseninä sekä tukea heidän kasvuaan erilaisten yhteisöjen aktiivisiksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi eli formatiivinen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista sekä kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja osaamisen osoittamisen tavat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt yhteiskuntaopin tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on yhteiskuntaopin tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy yhteiskuntaopin päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

YHTEISKUNTAOPPI IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

HUOM! YHTEISKUNTAOPPIA OPISKELLAAN 1 VVT 8.LUOKALLA JA 2 VVT 9.LUOKALLA. TÄSTÄ JOHTUEN OSA YHTEISKUNTAOPIN 9.LUOKAN TAVOITTEISTA ON OPISKELTU JO 8.LUOKALLA, JOTEN SIITÄ SYYSTÄ MONEN TAVOITTEEN KOHDALLA ON TÄYSIN SAMA TAVOITE MERKITTY SEKÄ 8. ETTÄ 9.LUOKALLE (PÄÄTTÖARVOSANA).

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokittain 7–9:

Tavoite: T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana	
8.lk Oppilas oivaltaa yhteiskuntaa koskevan tiedon merkityksen yksilön ja yhteisön kannalta	**9.lk** Oppilas oivaltaa yhteiskuntaa koskevan tiedon merkityksen yksilön ja yhteisön kannalta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	-

Tavoite: T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	
8.lk	**9.lk**
Ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	Oppilas oppii arvioimaan omien ja yhteiskunnan muiden toimijoiden yhteiskunnallisten ja taloudellisten valintojen eettisiä merkityksiä ja seurauksia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	-

Tavoite: T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta.	
8.lk	**9.lk**
Oppilas ymmärtää kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet sekä ihmisoikeuksien merkityksen	Oppilas oppii ymmärtämään ihmisoikeuksien merkityksen ja oikeusvaltion periaatteet sekä niiden kytkeytymisen suomalaiseen oikeusjärjestelmään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S3
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4, L7

Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan sekä ihmisoikeuksien hahmottaminen

Tavoite: T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä.	
8.lk	**9.lk**
Oppilas ymmärtää vastuullisen rahankäytön ja henkilökohtaisen taloudenpidon yksilötasolla	Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnan toiminnan sekä yksityisen että julkisen taloudenpidon periaatteita. Hän oppii tarkastelemaan kriittisesti median yhteiskunnallista roolia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3, L4, L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot

Tavoite: T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka hahmottaa yrittäjyyttä ja työelämää, tuntee niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan.	
8.lk	**9.lk**
Oppilas tutustuu työelämän pelisääntöihin	Oppilas oppii toimimaan työelämää ja yrittäjyyttä tuntevana taloudellisena toimijana.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S4
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4, L7, L6
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Yrittäjyys- ja työelämätaitojen käyttäminen ja soveltaminen

Tavoite: T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.	
8.lk	**9.lk**
Oppilas ymmärtää, että Suomen väestöön kuuluu monenlaisia yhteisöjä ja	Oppilas oppii analysoimaan yhteiskunnan eri yhteisöjä ja väestöryhmiä.

vähemmistöjä. Oppilas ymmärtää, että Suomi on monikulttuurinen maa. Harjaannutetaan avarakatseisuutta.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Eri yhteisöjen ja väestöryhmien monipuolinen tarkastelu

Tavoite: T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena	
8.lk	**9.lk**
Ei tavoitteena.	Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon demokraattisia toimintatapoja ja soveltamaan niitä lähiyhteisössään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1-L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden ja demokraattisten toimintatapojen tunteminen ja soveltaminen

Tavoite: T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.	
8.lk	**9.lk**
Oppilas löytää työkaluja oman talouden hallintaan	Oppilas oppii ymmärtämään ja soveltamaan kestävän talouden periaatteita yksilön ja kansantalouden näkökulmasta
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S4
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4, L6, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Vastuullisen taloudellisen toiminnan ymmärtäminen ja soveltaminen

Tavoite: T9 ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa.	
8.lk	**9.lk**
Oppilas harjaannuttaa tiedonhakutaitojaan ja monilukutaitoa	Oppilas oppii omaksumaan ja hyödyntämään yhteiskunnallisessa toiminnassa oleellisia tietoja ja taitoja
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Yhteiskunnallinen ajattelu, osallistumis-, media- ja vaikuttamistaitojen soveltaminen

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 8-9

Sisällöt vuosiluokille valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

	8. lk	**9. lk**
S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta	Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.	Ei sisältöä.
S2 Demokraattinen yhteiskunta	Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin.	Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista

		yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.
S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen		Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.
S4 Taloudellinen toiminta	Perehdytään työelämän pelisääntöihin, ammatteihin ja elinkeinoihin.	Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävän kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

16.4.14. MUSIIKKI

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin

elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 7-9 musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. Oppilaiden toimijuutta ja ajattelua vahvistetaan kertaamalla ja syventämällä aiemmin opittuja musiikillisia taitoja. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin. Heillä on mahdollisuus monipuoliseen luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Tätä tuetaan luomalla yhteyksiä muihin ilmaisumuotoihin. Käyttäessään tieto- ja viestintätekniikkaa oppilaat tutustuvat musiikin ja digitaalisen median tekijänoikeuksiin ja käyttömahdollisuuksiin sekä niihin liittyviin mahdollisiin eettisiin ongelmiin.

Oppiaineen tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä

Tavoitealue

Osallisuus

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan musiikillisten yhteisöjen jäsenenä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Miten musiikissa toimitaan
- S2 Mistä musiikki muodostuu
- S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
- S4 Ohjelmisto

Arvioinnin kohde

Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu musisoivan ryhmän toimintaan opettajan konkreettisen ohjeen mukaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas toimii itsenäisesti musisoivan ryhmän ja musiikillisen yhteisön jäsenenä huolehtien osuudestaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas toimii rakentavasti musisoivan ryhmän ja musiikillisen yhteisön jäsenenä huolehtien osuudestaan sekä kannustaen ja auttaen toisia.

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä

Tavoitealue

Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S1 Miten musiikissa toimitaan
- S2 Mistä musiikki muodostuu
- S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
- S4 Ohjelmisto

Arvioinnin kohde

Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas käyttää ääntään osana musiikillista ilmaisua.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä tehtävän ja tilanteen mukaisesti sekä

	ylläpitää ja kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan.

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin

Tavoitealue

Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan soittaen keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S1 Miten musiikissa toimitaan
- S2 Mistä musiikki muodostuu
- S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
- S4 Ohjelmisto

Arvioinnin kohde

Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu soittamiseen konkreettisen ohjauksen alaisena.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon pyrkien sovittamaan osuutensa kokonaisuuteen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon sujuvasti.

T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun

Tavoitealue

Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ilmaisee ja tutkii musiikkia musiikkiliikunnallisuuden keinoin.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S1 Miten musiikissa toimitaan
- S2 Mistä musiikki muodostuu
- S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
- S4 Ohjelmisto

Arvioinnin kohde

Musiikkiliikunta

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan ryhmän jäsenenä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas sovittaa liikkumistaan musiikkiin ja osallistuu ryhmän jäsenenä musiikkiliikunnalliseen ilmaisuun.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas sovittaa liikeilmaisuaan kuulemansa musiikkiin ja ilmaisee musiikkia liikkuen, myös rytmisesti perussykettä seuraten ja ilmaisten.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää koko kehon liikettä monipuolisesti ja luovasti musiikin oppimisessa sekä musiikillisessa ilmaisussa ja vuorovaikutuksessa.

T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan

Tavoitealue

Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kuuntelee ja havainnoi ääniympäristöä ja musiikkia elämyksellisesti sekä kykenee osallistumaan aiheeseen liittyvään keskusteluun

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S1 Miten musiikissa toimitaan
- S2 Mistä musiikki muodostuu
- S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
- S4 Ohjelmisto

Arvioinnin kohde

Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia esittäen kuulemastaan yksittäisiä huomioita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia keskustellen havainnoistaan sekä perustellen näkemyksiään.

T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn

Tavoitealue

Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin improvisoiden, sovittaen ja säveltäen sekä työskentelemällä taiteidenvälisesti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Miten musiikissa toimitaan
- S2 Mistä musiikki muodostuu
- S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
- S4 Ohjelmisto

Arvioinnin kohde

Musiikin luova tuottaminen

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin tuottaen yksittäisiä musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäen ja toteuttaen musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäen ja toteuttaen moninaisia sekä kekseliäitä musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.

T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia

Tavoitealue

Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa musiikin tekemisessä sekä tallentamisessa osana monialaisia kokonaisuuksia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Miten musiikissa toimitaan
- S2 Mistä musiikki muodostuu
- S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
- S4 Ohjelmisto

Arvioinnin kohde

Musiikkiteknologian käyttö

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas kokeilee joitakin musiikkiteknologian työkaluja opettajan konkreettisten ohjeiden mukaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas kokeilee musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä itsenäisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää monipuolisesti musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

Tavoitealue

Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tarkastelee musiikkia taiteenlajina ja

oppii ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Miten musiikissa toimitaan
- S2 Mistä musiikki muodostuu
- S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
- S4 Ohjelmisto

Arvioinnin kohde

Kulttuurinen osaaminen

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa joitakin tapoja käyttää musiikkia viestimiseen ja vaikuttamiseen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tunnistaa joitakin musiikin monista käyttötavoista ja kulttuurisista ilmenemismuodoista ja osaa kertoa havainnoistaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas jäsentää musiikin käyttötapoja ja kulttuurisia ilmenemismuotoja kertoen havainnoistaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas analysoi ja arvioi musiikin käyttötapoja ja kulttuurisia ilmenemismuotoja ja osaa keskustella niistä.

T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa

Tavoitealue

Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Miten musiikissa toimitaan
- S2 Mistä musiikki muodostuu
- S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
- S4 Ohjelmisto

Arvioinnin kohde

Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa joitakin musiikin käsitteitä ja symboleja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas käyttää yksittäisiä musiikkikäsitteitä, musiikin merkintätapoja ja joitakin musiikkitermejä musiikillisessa toiminnassa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää musiikkikäsitteitä, musiikin merkintätapoja sekä musiikkitermejä musiikillisessa toiminnassa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää ja soveltaa sujuvasti ja tarkoituksenmukaisesti musiikkikäsitteitä, musiikin merkintätapoja ja musiikkitermejä musiikillisessa toiminnassa.

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin

Tavoitealue

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Miten musiikissa toimitaan
- S2 Mistä musiikki muodostuu
- S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
- S4 Ohjelmisto

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

ei arvioida numeerisesti

Arvion kuvaus
Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei käytetä päättöarvosanan muodostamisen perusteena.

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Tavoitealue

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas huolehtii kuulostaan ja

pitää huolta musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S1 Miten musiikissa toimitaan
- S2 Mistä musiikki muodostuu
- S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
- S4 Ohjelmisto

Arvioinnin kohde

Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas noudattaa annettavia turvallisuusohjeita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ottaa huomioon ääniympäristön turvallisuuteen liittyvät tekijät sekä käyttää laitteita ja soittimia turvallisuusohjeiden mukaisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas huolehtii vastuullisesti musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.

T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Tavoitealue

Oppimaan oppiminen musiikissa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettaa tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen sekä arvioi taitojensa edistymistä suhteessa tavoitteisiin.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S1 Miten musiikissa toimitaan
- S2 Mistä musiikki muodostuu
- S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
- S4 Ohjelmisto

Arvioinnin kohde

Oppimisen taidot

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas kehittää osaamistaan opettajan tukemana jollakin musiikillisen osaamisen osa-alueella annetun tavoitteen suuntaisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas asettaa itselleen ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita, toimii niiden suuntaisesti ja työskentelee niiden suuntaisesti
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas asettaa ohjattuna itselleen musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita, harjoittelee niiden suuntaisesti sekä arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiinsa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas asettaa musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita ja työskentelee niiden mukaisesti. Oppilas arvioi toimintaansa ja mukauttaa työskentelyään tavoitteidensa pohjalta.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälistä työskentelyä ja teknologiaa hyödyntäen. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan
Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu
Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto
Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen**,** oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita ja sitouttavat heidät kehittämään musiikillista osaamistaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Musiikkikäsitteitä opiskellaan musiikillisin työtavoin. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja, opetusvälineitä ja soittimistoa sekä ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut tehdään oppilaita kuullen. Ratkaisuilla luodaan musiikin oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, työskentelytaitoja ja oma-aloitteisuutta. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota musiikkikulttuurin ja musiikin opetuksen mahdollisten sukupuolittuneiden käytäntöjen muuttamiseen.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa oppimisen arviointi, eli formatiivinen arviointi, on kannustavaa ja rakentavaa palautetta opintojen aikana. Se tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen liittyviä kokonaisuuksia. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti ja soveltamaan käytännössä oppimaansa musiikin tietoa ja taitoa. Musiikin summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että musiikillisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Musiikissa harjoittelu- ja työskentelytaitojen kehittäminen eli oppimaan oppiminen on yksi arvioitavista kriteereistä.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt musiikin tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on musiikin tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan musiikin oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason

saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Musiikissa oppilaan oppimisen tavoitteet on johdettu musiikin opetuksen tavoitteista. Musiikin oppimisen tavoitteet ja arvioinnin kohteet koostuvat osallisuuden taidoista, musiikillisista taidoista ja tiedoista, luovasta tuottamisesta, kulttuurisen ymmärtämisen taidoista, monilukutaidosta, hyvinvoinnin ja ääniturvallisuuden taidoista sekä oppimaan oppimisen taidoista. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

MUSIIKKI IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

MUSIIKIN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 7-9

Tavoite: T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii toimimaan musiikillisten yhteisöjen jäsenenä.	Oppilas toimii ryhmässä rakentavasti ja muita kannustaen. Oppilas käyttää omia vahvuuksiaan musisoinnissa.	Oppilas oppii toimimaan musiikillisten yhteisöjen jäsenenä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	
Musiikilliset taidot ja tiedot sekä luova tuottaminen		
Tavoite: T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä.	Oppilas huomioi toiminnassaan äänessä tapahtuvia muutoksia (äänenmurros) ja osaa toimia niiden mukaan. Huomioitava myös arvioinnissa. Oppilas oppii	Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä.

	ylläpitämään laulutaitoaan ja osallistuu yhteislauluun. Oppilas tutustuu erilaisiin äänenkäyttö- ja laulutapoihin.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	
Tavoite: T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas kehittää edelleen soittoja yhteismusisointitaitojaan soittaen keho-, rytmi-, melodiaja sointusoittimia.	Oppilas vahvistaa yhteismusisointitaitojaan.	Oppilas kehittää edelleen soittoja yhteismusisointitaitojaan soittaen keho-, rytmi-, melodiaja sointusoittimia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	
Tavoite: T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ilmaisee ja tutkii musiikkia musiikkiliikunnallisuuden keinoin.	Oppilas käyttää kehoaan musiikillisena instrumenttina. Oppilas kokee musiikin sykkeen ja eläytyy ja ilmentää musiikkia liikkeen keinoin.	Oppilas ilmaisee ja tutkii musiikkia musiikkiliikunnallisuuden keinoin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Musiikkiliikunta	
Tavoite: T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**

Oppilas kuuntelee ja havainnoi ääniympäristöä ja musiikkia elämyksellisesti sekä kykenee osallistumaan aiheeseen liittyvään keskusteluun.	Oppilas kuuntelee musiikkia aktiivisesti ja eläytyy sen tunnelmaan motorisesti, visuaalisesti ja mielikuvitusta käyttäen. Oppilas kuvailee kuulemaansa ja kertoo musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista ja tunteista	Oppilas kuuntelee ja havainnoi ääniympäristöä ja musiikkia elämyksellisesti sekä kykenee osallistumaan aiheeseen liittyvään keskusteluun.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	
Tavoite: T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin improvisoiden, sovittaen ja säveltäen sekä työskentelemällä taiteidenvälisesti.	Oppilas tutkii miten improvisaation kautta syntyviä musiikillisia ideoita voidaan käyttää omien tai ryhmässä suunniteltujen ja toteutettujen sävellysten tekemisessä. Oppilas oppii ideoimaan, suunnittelemaan ja käyttämään musiikkia luovasti myös eri taiteenaloja yhdistäen.	Oppilas rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin improvisoiden, sovittaen ja säveltäen sekä työskentelemällä taiteidenvälisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Musiikin luova tuottaminen	
Tavoite: T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa musiikin	Oppilas oppii hyödyntämään	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa musiikin

tekemisessä sekä tallentamisessa osana monialaisia kokonaisuuksia.	musiikkiteknologiaa laajemmissa oppimiskokonaisuuksissa.	tekemisessä sekä tallentamisessa osana monialaisia kokonaisuuksia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Musiikkiteknologian käyttö	
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
Tavoite: T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tarkastelee musiikkia taiteenlajina ja oppii ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.	Oppilas osaa käyttää musiikkia kulttuurin ilmentäjänä sekä vaikuttamisen keinona viestinnässä.	Oppilas tarkastelee musiikkia taiteenlajina ja oppii ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kulttuurinen osaaminen	
Tavoite: T9 rohkaista ja ohjata oppilasta käyttämään musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas käyttää musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa.	Oppilas käyttää musiikin käsitteitä ja terminologiaa musiikillisen toiminnan yhteydessä.	Oppilas käyttää musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö	

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa

Tavoite: T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**

Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin.	Oppilas kehittää omaa musiikkisuhdettaan ja tunnistaa musiikin vaikutukset tunteisiin ja hyvinvointiin.	Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3 , L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen	

Tavoite: T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas huolehtii kuulostaan ja pitää huolta musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.	Oppilas käyttää soittimia ja laitteita turvallisesti sekä huolehtii kuulostaan ja toimii vastuullisesti musisointitilanteissa.	Oppilas huolehtii kuulostaan ja pitää huolta musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	

Oppimaan oppiminen musiikissa

Tavoite: T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettaa tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen sekä arvioi taitojensa edistymistä suhteessa tavoitteisiin.	Oppilas pystyy pitkäjänteiseen musiikillisten taitojen kehittämiseen sekä musiikillisten tuotosten viimeistelemiseen.	Oppilas oppii kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettaa tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen sekä arvioi taitojensa edistymistä suhteessa tavoitteisiin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	

Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Oppimisen taidot

MUSIIKIN TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	7. lk	**8. lk**	**9. lk**
S1 Miten musiikissa toimitaan	Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi, melodia- ja sointusoitinten soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.	Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi, melodia- ja sointusoitinten soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.	Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi, melodia- ja sointusoitinten soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.
S2 Mistä musiikki muodostuu	Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös	Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös	Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös

	tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.	tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.	tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.
S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa	Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa, eri aikoina ja aikakausina.	Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa, eri aikoina ja aikakausina.	Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa, eri aikoina ja aikakausina.
S4 Ohjelmisto	Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia	Ohjelmistoon ja erityisesti kuuntelu ohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakusien musiikkia kansanmusiikista	Ohjelmistoon ja erityisesti kuuntelu ohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakusien musiikkia kansanmusiikista

	kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat tuotokset ja sävellykset.	taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat tuotokset ja sävellykset	taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat tuotokset ja sävellykset.

16.4.15. KUVATAIDE

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien

rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaita ohjataan syventämään omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä asettamaan määrätietoisia tavoitteita toiminnalleen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Oppilaita harjaannutetaan tutkimaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä sekä käyttämään niitä osallistumisen ja vaikuttamisen muotoina. Opetuksessa kehitetään yhdessä toimimisen taitoja sekä rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin toimintatapoihin ja ilmiöihin. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Oppilaille tarjotaan riittäviä edellytyksiä perusopetuksen jälkeisille opinnoille sekä huomioidaan työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia yleisiä valmiuksia.

Oppiaineen tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä

Tavoitealue

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Omat kuvakulttuurit
- S2 Ympäristön kuvakulttuurit
- S3 Taiteen maailmat

Arvioinnin kohde

Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tekee havaintoja yksilöllisesti ohjeistettuna.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas käyttää joitakin kuvallisen tuottamisen menetelmiä tehdessään havaintoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää useita kuvallisen tuottamisen menetelmiä ja eri aisteja tehdessään havaintoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää kuvallisen tuottamisen menetelmiä tarkoituksenmukaisesti ja monipuolisesti tehdessään havaintoja.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään

Tavoitealue

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii keskustelemaan havainnoista ja ajatuksista perustellen näkemyksiään.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Omat kuvakulttuurit
- S2 Ympäristön kuvakulttuurit
- S3 Taiteen maailmat

Arvioinnin kohde

Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohtiminen

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas sanallistaa suullisesti tai kirjallisesti opettajalle jonkin havaintonsa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tuo joitakin havaintojaan ja ajatuksiaan yhteiseen keskusteluun.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osallistuu oma-aloitteisesti keskusteluihin ja perustelee ajatuksiaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osallistuu keskusteluihin näkemyksiään selkeästi perustellen ja muiden puheenvuoroja rakentavasti tulkiten.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä

Tavoitealue

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan käyttämällä erilaisia kuvallisen ilmaisun tapoja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Omat kuvakulttuurit
- S2 Ympäristön kuvakulttuurit
- S3 Taiteen maailmat

Arvioinnin kohde

Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas ilmaisee konkreettisesti ohjattuna joitakin havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös jotakin muuta tiedon tuottamisen tapaa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös muita tiedon tuottamisen tapoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas syventää havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista kuvallisesti. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan monipuolisesti muita tiedon tuottamisen tapoja.

T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan

Tavoitealue

Kuvallinen tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii syventämään kuvailmaisun taitojaan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Omat kuvakulttuurit
- S2 Ympäristön kuvakulttuurit
- S3 Taiteen maailmat

Arvioinnin kohde

Kuvailmaisun taitojen syventäminen

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas kokeilee jonkin materiaalin tai tekniikan käyttöä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas harjoittelee erilaisia kuvailmaisun keinoja ja käyttää niistä joitakin tavoitteellisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvailmaisun keinoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas soveltaa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisia kuvailmaisun keinoja.

T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä

Tavoitealue

Kuvallinen tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään tutkivaa lähestymistapaa ja kehittämään ongelmanratkaisutaitojaan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Omat kuvakulttuurit
- S2 Ympäristön kuvakulttuurit
- S3 Taiteen maailmat

Arvioinnin kohde

Tutkivan lähestymistavan käyttäminen

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas harjoittelee ohjatusti tutkivaa lähestymistapaa työskentelyssään.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas harjoittelee tutkivaa lähestymistapaa yksin tai ryhmässä työskennellessään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää tutkivaa lähestymistapaa yksin tai ryhmässä työskennellessään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää tavoitteellisesti tutkivaa lähestymistapaa yksin ja yhteistoiminnallisesti työskennellessään.

T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

Tavoitealue

Kuvallinen tuottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Omat kuvakulttuurit
- S2 Ympäristön kuvakulttuurit
- S3 Taiteen maailmat

Arvioinnin kohde

Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa ja kokeilee kuvallisen viestinnän mahdollisuuksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas käyttää joitakin kuvallisen viestinnän keinoja ilmaistessaan mielipiteitään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas ilmaisee mielipiteitään itselleen merkityksellisistä asioista kuvallisen viestinnän keinoin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osallistuu ja vaikuttaa ympäristöön soveltamalla kuvallisen viestinnän keinoja.

T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä

Tavoitealue

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Omat kuvakulttuurit
- S2 Ympäristön kuvakulttuurit
- S3 Taiteen maailmat

Arvioinnin kohde

Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas kokeilee ohjatusti jotakin kuvatulkinnan menetelmää.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas harjoittelee kuvatulkinnan menetelmiä ja käyttää niistä joitakin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas soveltaa monipuolisesti erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista

Tavoitealue

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin erilaisia merkityksiä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Omat kuvakulttuurit
- S2 Ympäristön kuvakulttuurit
- S3 Taiteen maailmat

Arvioinnin kohde

Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa ja nimeää jonkin visuaalisen kulttuurin merkityksen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tarkastelee joitakin visuaalisen kulttuurin merkityksiä sekä tutustuu niistä käytävään keskusteluun.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas perustelee näkemyksiään visuaalisen kulttuurin merkityksestä.

T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan

Tavoitealue

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan ja soveltamaan kulttuurisia kuvailmaisun tapoja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Omat kuvakulttuurit
- S2 Ympäristön kuvakulttuurit
- S3 Taiteen maailmat

Arvioinnin kohde

Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen soveltaminen

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas kokeilee ohjatusti jotakin tiettyä kulttuurista kuvailmaisun tapaa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tutustuu ohjatusti kulttuurisiin kuvailmaisun tapoihin ja käyttää niitä kuvallisessa tuottamisessaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas kehittää kulttuuristen kuvailmaisun tapojen tuntemustaan soveltamalla niitä kuvallisessa tuottamisessaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas kehittää kulttuuristen kuvailmaisun tapojen tuntemustaan soveltamalla niitä kuvallisessa tuottamisessa ja perustelemalla ratkaisujaan.

T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin

Tavoitealue

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii esittämään näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Omat kuvakulttuurit
- S2 Ympäristön kuvakulttuurit
- S3 Taiteen maailmat

Arvioinnin kohde

Näkemysten esittäminen

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa ja nimeää jonkin visuaalisessa kulttuurissa ilmenevän arvon.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas nimeää ja pohtii visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas ottaa kantaa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja koskevaan keskusteluun.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osallistuu visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja koskevaan keskusteluun ja perustelee näkemyksiään.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla

Tavoitealue

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tarkastelemaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävää kehitystä sekä vaikuttamaan kuvien avulla.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Omat kuvakulttuurit
- S2 Ympäristön kuvakulttuurit
- S3 Taiteen maailmat

Arvioinnin kohde

Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttaminen

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon jonkin kulttuurisen moninaisuuden tai kestävän kehityksen näkökulman.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon erilaisia kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen näkökulmia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävää kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas esittää näkemyksiään kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kysymyksistä sekä vaikuttaa kuvien avulla.

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit
Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit
Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

S3 Taiteen maailmat
Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7-9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7–9

Oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Formatiivisella ja summatiivisella arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen ja osaamisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kuvataiteen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on kuvataiteen oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kuvataiteen oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kuvataiteen oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteereissä alemman arvosanan kriteerissä kuvattu osaaminen kumuloituu ylemmän arvosanan kriteerissä edellytettyyn osaamisen tasoon. Oppilaan työskentelyä arvioidaan osana oppilaan osoittamaa osaamisen tasoa suhteessa kaikkiin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaamista kehitetään kaikissa opetuksen tavoitealueissa oppimäärän päättymiseen saakka.

KUVATAITEEN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 7-9

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

Tavoite: T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas havainnoi taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttää monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä (oman ilmaisun lähtökohtana).	Oppilas vertailee erilaisia (moniaistisia) havaintovälineitä ja kuvallisen tuottamisen menetelmiä kuvien ja ympäristön tarkasteluun (oman ilmaisun lähtökohtana.)	Oppilas valitsee itsenäisesti omaan työskentelyyn sopivia monipuolisia havainnointivälineitä kuvien ja ympäristön tarkasteluun (oman ilmaisun lähtökohtana.)
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	*Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)* *Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)* *Monilukutaito (L4)* *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)*	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	
Tavoite: T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas osallistuu keskusteluun omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelee omia näkemyksiään (harjoittelee käyttämään kuvataiteen käsitteistöä).	Oppilas osallistuu keskusteluun omista ja muiden havainnoista ja tarkastelee omien havaintojensa ja näkemystensä lähtökohtia käyttäen kuvataiteen käsitteistöä.	Oppilas huomioi rakentavasti keskustelussa erilaiset havainnot, näkökulmat ja ajatukset visuaaliseen kulttuuriin, taiteeseen ja ympäristöön. Oppilas käyttää keskustelussa kuvataiteen käsitteistöä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	*Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)* *Monilukutaito (L4)* *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)* *Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)*	

Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohtiminen	
Tavoite: T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas kokeilee ja rohkaistuu ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisissa ympäristöissä sekä erilaisin kuvan tekemisen välinein että monitieteisin/taiteisin tuottamisen keinoin.	Oppilas tutkii kokeellisesti erilaisia kuvantekemisen välineitä ja monitieteisiä/taiteisia tiedontuottamisen tapoja erilaisissa ympäristöissä.	Oppilas valitsee ja yhdistelee erilaisia kuvantekemisen ja tiedon tuottamisen tapoja ja välineitä omaan työskentelyynsä ja ajatustensa ilmaisemiseksi erilaisissa ympäristöissä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	*Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)* *Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)* *Monilukutaito (L4)* *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)*	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	

Kuvallinen tuottaminen

Tavoite: T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutkii erilaisia kuvataiteen tekniikoita ja materiaaleja etsien välineiden luonteenomaista ja soveltavaa ilmaisua omassa kuvatuottamisen prosessissa.	Oppilas kokeilee ja yhdistelee erilaisia kuvataiteen tekniikoita ja materiaaleja etsien välineiden luonteenomaista ilmaisua omassa kuvailmaisussaan.	Oppilas asettaa tavoitteita omalle kuvailmaisulleen, etsii sopivia kuvataiteen materiaaleja ja tekniikoita ja syventää omaa kuvailmaisuaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	*Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)* *Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)* *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)* *Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)*	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kuvailmaisun taitojen syventäminen	
Tavoite: T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä		

7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee tutkivia lähestymistapoja itsenäisissä ja yhteistoiminnallisissa kuvallisissa työskentelyprosesseissa.	Oppilas suunnittelee, kokeilee ja arvioi tutkivia lähestymistapoja osana työskentelyprosessia.	Oppilas suunnittelee tavoitteellisia työskentelyprosesseja, yksin tai yhteistoiminnallisesti, tutkivien kuvallisten lähestymistapojen pohjalta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	*Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)* *Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)* *Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)* *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)*	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tutkivan lähestymistavan käyttäminen	
Tavoite: T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu erilaisiin kuvallisen viestinnän ympäristöihin ja keinoihin sekä pyrkii vaikuttamaan omilla kuvallisesti ilmaistuilla mielipiteillään ja näkemyksillään.	Oppilas syventää osaamistaan kuvallisen vaikuttamisen keinoista eriympäristöissä lähtökohtana oma mielipiteen ilmaisu.	Oppilas suunnittelee ja toteuttaa kuvallisia prosesseja vaikuttaakseen ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	*Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)* *Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)* *Monilukutaito (L4)* *Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)*	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen	

Tavoite: T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas soveltaa kuvallisia, sanallisia ja muita kuvantulkinnan menetelmiä	Oppilas syventää osaamistaan kuvallisista, sanalisista ja muista kuvatulkinnan menetelmistä.	Oppilas hyödyntää kuvatulkinnan menetelmää tavoitteellisesti osana työskentelyprosessiaan.

oman kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.		
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	*Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)* *Monilukutaito (L4)* *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)* *Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)*	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	
Tavoite: T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu ja tulkitsee taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksiä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista yhteistoiminnallisesti.	Oppilas syventää tuntemustaan visuaalisen kulttuurin ilmiöistä yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista ja tuottaa sanallisia ja kuvallisia tulkintoja keskusteluun.	Oppilas syventää tuntemustaan visuaalisen kulttuurin ilmiöistä yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista ja tuottaa sanallisia ja kuvallisia tulkintoja keskusteluun.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	*Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)* *Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)* *Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)* *Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)*	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen	
Tavoite: T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas kokeilee ja tutkii eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omassa työskentelyssään.	Oppilas pohtii joitakin kulttuurisesti erilaisten kuvailmaisun tapojen merkitystä omassa työskentelyssään.	Oppilas käyttää tavoitteellisesti kulttuurisesti erilaista kuvailmaisun muotoa työskentelyssään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	*Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)* *Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)* *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)*	

	Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen soveltaminen

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

Tavoite: T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tarkastelee ja ottaa kantaa taiteessa, ympäristössä ja visuaalisessa kulttuurissa muodostuviin suoriin ja epäsuoriin arvosidonnaisuuksiin.	Oppilas tarkastelee ja ottaa kantaa omassa taiteellisessa työskentelyssään taiteen, ympäristön ja visuaalisen kulttuurin arvosidonnaisuuksiin.	Oppilas tarkastelee ja ottaa kantaa omassa taiteellisessa työskentelyssään taiteen, ympäristön ja visuaalisen kulttuurin arvosidonnaisuuksiin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	*Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)* *Monilukutaito (L4)* *Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)* *Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)*	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Näkemysten esittäminen	
Tavoite: T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tarkastelee erilaisia kulttuurisen moninaisuuden ilmenemismuotoja sekä kestävän kehityksen mahdollisuuksia visuaalisessa kulttuurissa. Oppilas rohkaistuu ottamaan teoksillaan kantaa eettisiin ja ekologisiin näkökohtiin.	Oppilas tarkastelee erilaisia kulttuurisen moninaisuuden ilmenemismuotoja sekä kestävän kehityksen mahdollisuuksia visuaalisessa kulttuurissa. Oppilas rohkaistuu ottamaan teoksillaan kantaa eettisiin ja ekologisiin näkökohtiin.	Oppilas tutkii kulttuurista moninaisuutta ja kestävän kehityksen merkitystä kuvataiteen keinoin. Oppilas asettaa työskentelylleen positiivisia eettisiä ja ekologisia tavoitteita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	*S1 Omat kuvakulttuurit* *S2 Ympäristön kuvakulttuurit* *S3 Taiteen maailmat*	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	*Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)* *Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)* *Monilukutaito (L4)* *Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)*	

Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttaminen

KUVATAITEEN TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	7. lk	**8. lk**	**9. lk**
S1 Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.	Omaa kuvakulttuuria voidaan lähestyä esimerkiksi oppilaan minäkuvaa tutkivasta ja vahvistavasta näkökulmasta ja eettisyyttä huomioiden.	Omina kuvakulttuureina voidaan käsitellä esimerkiksi: Sosiaalisen median kuvastot, pelien kuvamaailma, fantasiakuvastot, musiikki, erilaisten harrastusten visuaalinen ympäristö, oman kodin ympäristö, oma muoti- ja esinekulttuuri, logot, tuotemerkit, graffitit, .	Omaa kuvakulttuuria voidaan laajentaa koskemaan esimerkiksi: mainokset, julisteet, omakuvat, selfiet, videot, blogit, videoblogit, Youtube, pelitrailerit, hahmosuunnittelu
S2 Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen	Ympäristön kuvakulttuureja voidaan lähestyä esimerkiksi omaa elinympäristöä havainnoiden ja tutkien sekä vaikuttamaan pyrkien, kulttuuri- ja luonnonympäristöjen merkitystä pohtien. Arkkitehtuuri ja rakennettu ympäristö - Arkkitehtoonisia peruskäsitteitä rakenne, materiaali, tila, rytmi, valo, varjo, väriläpinäkyvyys, muoto, massa, struktuuri. Ympäristösuunnittelu, kaupunkisuunnittelu, kaupunkitaide, katutaide,	Ympäristön kuvakulttuureina voidaan käsitellä esimerkiksi: Mediakulttuuri – graafinen suunnittelu, mainoskuvat, uutiskuvat, valokuva, sarjakuva, animaatio, elokuva, liikkuvan kuvan lajityypit, virtuaaliset maailmat, sosiaalinen media, koodaus, pelit, pilvipalvelut, verkkoympäristöt.	Ympäristön kuvakulttuureina voidaan käsitellä esimerkiksi: Mediakulttuuri – graafinen suunnittelu, mainoskuvat, uutiskuvat, valokuva, sarjakuva, animaatio, elokuva, liikkuvan kuvan lajityypit, virtuaaliset maailmat, sosiaalinen media, koodaus, pelit, pilvipalvelut, verkkoympäristöt.

ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.	tilataide, julkinen tila, yksityinen tila, sosiaalinen-, psyykkinen- ja fyysinen ympäristö. Suomen rakennustaiteen ja arkkitehtuurin historia, oman kaupungin-, kylän- tai pitäjän rakennushistoria ja kuva, rakennusperinteen vaaliminen ja arvostus. Luontoympäristöt - koskematon luonto, metsät, vedet, rannat, viljelykset, luontoympäristön muutokset, luonnonilmiöt, ympäristötaide, maataide, tilataide. Yhteisötaiteen näkökulma – Työskentely taiteen keinoin esim. monikulttuurisesti, eri yhteisöissä (lapsi- ja vanhustyössä, nuorisotyössä, kouluyhteisössä) sekä yhteistyössä kunnanpäättäjien ja virkamiesten kanssa. Taiteen merkitys yhteisöä vahvistavana kommunikatiivisena välineenä.		
S3 Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista.	Taiteen maailmoja on tärkeää lähestyä monipuolisesti erilaisia taidekäsityksiä kohdaten. Taiteen maailmoja voidaan käsitellä esimerkiksi seuraavista näkökulmista: Taiteen tuottamisen tekniikoita ja menetelmiä: Piirtäminen, maalaus, kuvanveisto ja rakentelu, grafiikka,	Taidenäyttelyt, taidemaailman ja visuaalisen alan ammatit: Taidemuseovierailuja, taiteilijavierailuja, työhuonevierailuja, oppilaitosvierailuja, ammattilaisesittelyjä. Oppilasnäyttelytoiminta koululla, lähiympäristössä, kotimaisissa ja kansainvälisissä	Nykytaide: Nykytaiteen muuntuvat toimintatavat ja -muodot, prosessinomaisuus, ajankohtaiset ilmiöt ja teemat, kuvalla vaikuttaminen, kuvalla kyseenalaistaminen, taiteilijan roolit, katsojan roolit, katsomiselämys ja -kokemus, nykytaiteen foorumit, kuvataiteen

Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.	valokuvaus, liikkuva kuva, digitaalinenkuva, tilataide, performanssi, käsitetaide, yhteisötaide. Taidekuva ja sen tulkinta: Mikä on taiteen merkitys nykyisyydessä ja historiassa? Mitä taide on? Ymmärrys taidehistorian jatkumosta sekä ilmiöiden tutkiminen eri aikakausina. Tarkastellaan teoksia taiteilijan, katsojan, taideteoksen, taidehistorian, taideinstituution näkökulmista, taiteen sosiaalinen ja yhteisöllinen toimintakehys huomioiden. Taidenäyttelyt, taidemaailman ja visuaalisen alan ammatit: Taidemuseovierailuja, taiteilijavierailuja, työhuonevierailuja, oppilaitosvierailuja, ammattilaisesittelyjä. Oppilasnäyttelytoiminta koululla, lähiympäristössä, kotimaisissa ja kansainvälisissä yhteistyöhankkeissa ja virtuaalisissa gallerioissa. Visuaalisen alan ammatit ja taidot osana yhteiskuntaa. Kulttuurinen moninaisuus ja kulttuuriperintö: Alkuperäiskansojen taide, eurooppalainen ja ulkoeurooppalainen taide ennen ja nyt, paikallinen visuaalisen kulttuurin perinne, kulttuurisen	yhteistyöhankkeissa ja virtuaalisissa gallerioissa. Visuaalisen alan ammatit ja taidot osana yhteiskuntaa. Kulttuurinen moninaisuus ja kulttuuriperintö: Alkuperäiskansojen taide, eurooppalainen ja ulkoeurooppalainen taide ennen ja nyt, paikallinen visuaalisen kulttuurin perinne, kulttuurisen moninaisuuden ja traditioiden ilmeneminen nykyisyydessä.	muuttuva kieli, intertekstuaalisuus, tarinan luominen kuvin. Taidenäyttelyt, taidemaailman ja visuaalisen alan ammatit: Taidemuseovierailuja, taiteilijavierailuja, työhuonevierailuja, oppilaitosvierailuja, ammattilaisesittelyjä. Oppilasnäyttelytoiminta koululla, lähiympäristössä, kotimaisissa ja kansainvälisissä yhteistyöhankkeissa ja virtuaalisissa gallerioissa. Visuaalisen alan ammatit ja taidot osana yhteiskuntaa. Kulttuurinen moninaisuus ja kulttuuriperintö: Alkuperäiskansojen taide, eurooppalainen ja ulkoeurooppalainen taide ennen ja nyt, paikallinen visuaalisen kulttuurin perinne, kulttuurisen moninaisuuden ja traditioiden ilmeneminen nykyisyydessä.

	moninaisuuden ja traditioiden ilmeneminen nykyisyydessä.		

16.4.16. KÄSITYÖ

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisen maailman tuntemus luo perustaa kestävälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 7-9 käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista.

Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaalisen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnistetaan myös erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä käytännön ongelmia. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Oppiaineen tavoitteet

T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii suunnittelemaan työskentelyään.

Oppilas oppii toimimaan yritteliäästi ja luovasti ideoidessaan, tutkiessaan ja kokeillessaan erilaisia asioita.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S1 Innovointi
- S2 Muotoilu
- S3 Kokeilu
- S4 Dokumentointi ja arviointi
- S5 Tekeminen

Arvioinnin kohde

Työskentely ja tuottaminen

Käsityön päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas suunnittelee omaa työtään annetun ohjeen ja esimerkin pohjalta. Oppilas osaa tehdä tietyn työvaiheen konkreettisesti ohjattuna.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas suunnittelee työtään annettujen ohjeiden mukaan. Oppilas pyrkii työskentelemään yritteliäästi.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas suunnittelee työskentelyään ja osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas suunnittelee itsenäisesti työskentelyään. Oppilas työskentelee yritteliäästi ja oma-aloitteisesti.

T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii asettamaan omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita.

Oppilas oppii toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin. Oppilas oppii pohtimaan työskentelyään kokonaisessa käsityöprosessissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S1 Innovointi
- S2 Muotoilu
- S3 Kokeilu
- S4 Dokumentointi ja arviointi
- S5 Tekeminen

Arvioinnin kohde

Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen

Käsityön päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas asettaa opettajan avulla konkreettisen työskentelyyn liittyvän oppimisen tavoitteen. Oppilas työskentelee vaihe kerrallaan ja pohtii käsityöprosessiaan ohjatusti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas asettaa oppimisen ja työskentelyn tavoitteita ohjatusti. Oppilas etenee käsityöprosessissa vaihe vaiheelta ohjeiden mukaan. Oppilas pohtii käsityöprosessiaan annettujen vaihtoehtojen pohjalta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa asettaa oppimiselle ja työskentelylle tavoitteita, työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja pohtii realistisesti käsityöprosessiaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas asettaa itsenäisesti oppimisen ja työskentelyn tavoitteita. Oppilas etenee johdonmukaisesti ja pohtii käsityöprosessiaan analyyttisesti ja realistisesti.

T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja-tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä sekä oppii valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja käsityön työtapoja. Oppilas on kekseliäs työskentelyssään.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Innovointi
- S2 Muotoilu
- S3 Kokeilu
- S4 Dokumentointi ja arviointi
- S5 Tekeminen

Arvioinnin kohde

Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät

Käsityön päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu molempien käsityön työtapojen opetukseen. Oppilas käyttää erilaisia työvälineitä ja materiaaleja tarvittaessa konkreettisesti ohjattuna.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ymmärtää erilaisten käsityön työtapojen ja materiaalien merkityksen käsityöprosessissa ja valitsee niistä ohjatusti työskentelyynsä soveltuvat. Oppilas käyttää erilaisia työvälineitä ja materiaaleja annettujen ohjeiden mukaisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja valmistusmenetelmiä sekä osaa käyttää niitä kekseliäästi valmistaessaan suunnittelemiaan tuotteita tai teoksia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas arvioi eri työvälineiden ja valmistusmenetelmien käyttö- kelpoisuutta käsityöprosessissa. Oppilas soveltaa materiaaleihin ja työtapoihin liittyvää osaamistaan kekseliäästi, kokeilevasti ja tarkoituksenmu- kaisesti.

T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita.

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään visuaalisesti erilaisia materiaaleja ja esitysteknologiaa hyödyntäen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Innovointi
- S2 Muotoilu
- S3 Kokeilu
- S4 Dokumentointi ja arviointi
- S5 Tekeminen

Arvioinnin kohde

Visuaalinen materiaalinen ja teknologinen ilmaisu

Käsityön päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa erilaisia käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas ilmaisee konkreettisesti ohjattuna kuvallisesti joitain havaintojaan ja ajatuksiaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas käyttää käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita ohjeen mukaan. Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja jotain muuta tapaa käyttämällä.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi esitysteknologiaa hyödyntäen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisesti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas ilmaisee ideansa monipuolisesti ja luovasti erilaisia materiaaleja ja esitysteknologiaa hyödyntäen.

T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii havainnoimaan, arvioimaan ja ennakoimaan erilaisia riskitilanteita ja reagoi tarvittaessa niihin.

Oppilas oppii toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S6 Työturvallisuus

Arvioinnin kohde

Turvallinen työskentely

Käsityön päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas noudattaa käsityöprosessissa annettuja työturvallisuusohjeita konkreettisesti ohjattuna.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tunnistaa käsityöprosessin keskeisiä työturvallisuuteen liittyviä riskitekijöitä ja noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimii turvallisesti käsityöprosessissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas arvioi ja ennakoi työskentelyn vaaroja ja riskejä osana käsityöprosessia. Oppilas työskentelee turvallisesti ja toimillaan edistää oppimisympäristön turvallisuutta.

T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa.

Oppilas oppii yhteisöllistä tiedon tuottamista ja jakamista.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S1 Innovointi
- S2 Muotoilu
- S3 Kokeilu
- S4 Dokumentointi ja arviointi
- S5 Tekeminen

Arvioinnin kohde

Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely

Käsityön päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas käyttää konkreettisesti ohjattuna tieto- ja viestintäteknologiaa omassa tai yhteisessä käsityöprosessissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää annetun ohjeen mukaan tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa yksin tai yhdessä toisten kanssa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää käsityöprosessin suunnittelussa, valmistamisessa ja dokumentoinnissa sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa tieto- ja viestintäteknologiaa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti käsityöprosessin eri vaiheissa sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.

T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S7 Yrittäjämäinen oppiminen

Arvioinnin kohde

Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa

Käsityön päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu opettajan ohjaamana käsityön ja kädentaitojen merkityksen pohdintaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkityksen arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa pohtia käsityön ja kädentaitojen merkitystä omassa elämässään ja yhteiskunnassa.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa tarkastella eri näkökulmista käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitystä omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä sekä muussa työelämässä.

T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ajattelemaan taloudellisesti.

Oppilas oppii tekemään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S8 Tiedostaminen ja osallistuminen

Arvioinnin kohde

Valintojen tekeminen ja niiden perustelut

Käsityön päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää käsityömateriaaleja taloudellisesti opettajan ohjaamana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa osittain itsenäisesti tehdä taloudellisia valintoja työskentelyssään. Oppilas ymmärtää käsityöprosessissa tehtävien valintojen ja kestävän elämäntavan välistä yhteyttä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa tehdä taloudellisia valintoja työskentelyssään. Oppilas osaa arvioida käsityöprosessissa tehtävien valintojen ja kestävän elämäntavan välistä yhteyttä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas tekee taloudellisia valintoja ja ymmärtää laadukkaan työn merkityksen. Oppilas osaa arvioida ja perustella käsityöprosessiin ja kestävään elämäntapaan liittyviä valintoja.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisältöjen toteuttaminen antaa oppilaalle monipuolisen kokemuksen käsityön alueista ja mahdollisuuden useiden käsityötaitojen omaksumiseen. Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaisesti toisiinsa.

S1 Innovointi
Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu
Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu
Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

S4 Dokumentointi ja arviointi
Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen
Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus
Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen
Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen
Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän

kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja ympäristöt mahdollistavat monimateriaalisen käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Arkielämää, luontoa, rakennettua ja esineympäristöä havainnoidaan ja hyödynnetään käsityön suunnittelussa ja valmistuksessa. Käsityössä hyödynnetään mobiililaitteita ja harjaannutaan kolmiulotteisten piirrosten ja mallien tekemiseen. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja. Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja eri tahojen kanssa oppiaineiden rajoja ylittäen. Käsityöhön tutustutaan museo- ja näyttely- ja yritysvierailuilla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 7-9

Käsityön oppimisen ja osaamisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Formatiivisella arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja

heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itsearviointia ja saada vertaispalautetta. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Summatiivinen arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona käsityön opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt käsityön oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on käsityön oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan käsityön oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy käsityön oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa käsityön alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

KÄSITYÖ IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

KÄSITYÖN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 7-9

Tavoite: T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii suunnittelemaan työskentelyään. Oppilas oppii toimimaan yritteliäästi ja	Oppilas oppii suunnittelemaan työskentelyään. Oppilas oppii toimimaan yritteliäästi ja	Oppilas oppii suunnittelemaan työskentelyään. Oppilas oppii toimimaan yritteliäästi ja

luovasti ideoidessaan, tutkiessaan ja kokeillessaan erilaisia asioita.	luovasti ideoidessaan, tutkiessaan ja kokeillessaan erilaisia asioita.	luovasti ideoidessaan, tutkiessaan ja kokeillessaan erilaisia asioita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Työskentely ja tuottaminen	

Tavoite: T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii asettamaan omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita. Oppilas oppii toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin. Oppilas oppii pohtimaan työskentelyään kokonaisessa käsityöprosessissa.	Oppilas oppii asettamaan omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita. Oppilas oppii toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin. Oppilas oppii pohtimaan työskentelyään kokonaisessa käsityöprosessissa.	Oppilas oppii asettamaan omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita. Oppilas oppii toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin. Oppilas oppii pohtimaan työskentelyään kokonaisessa käsityöprosessissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen	

Tavoite: T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja-tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä sekä oppii valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja käsityön työtapoja. Oppilas on kekseliäs työskentelyssään.	Oppilas oppii käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä sekä oppii valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja käsityön työtapoja. Oppilas on kekseliäs työskentelyssään.	Oppilas oppii käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä sekä oppii valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja käsityön työtapoja. Oppilas on kekseliäs työskentelyssään.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät

Tavoite: T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas oppii ilmaisemaan itseään visuaalisesti erilaisia materiaaleja ja esitysteknologiaa hyödyntäen.	Oppilas oppii käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas oppii ilmaisemaan itseään visuaalisesti erilaisia materiaaleja ja esitysteknologiaa hyödyntäen.	Oppilas oppii käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas oppii ilmaisemaan itseään visuaalisesti erilaisia materiaaleja ja esitysteknologiaa hyödyntäen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Visuaalinen materiaalinen ja teknologinen ilmaisu	

Tavoite: T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii havainnoimaan, arvioimaan ja ennakoimaan erilaisia riskitilanteita ja reagoi tarvittaessa niihin. Oppilas oppii toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.	Oppilas oppii havainnoimaan, arvioimaan ja ennakoimaan erilaisia riskitilanteita ja reagoi tarvittaessa niihin. Oppilas oppii toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.	Oppilas oppii havainnoimaan, arvioimaan ja ennakoimaan erilaisia riskitilanteita ja reagoi tarvittaessa niihin. Oppilas oppii toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S6 Työturvallisuus	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Turvallinen työskentely	

Tavoite: T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa. Oppilas oppii yhteisöllistä tiedon tuottamista ja jakamista.	Oppilas oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa. Oppilas oppii yhteisöllistä tiedon tuottamista ja jakamista.	Oppilas oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa. Oppilas oppii yhteisöllistä tiedon tuottamista ja jakamista.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely	

Tavoite: T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.	Oppilas oppii tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.	Oppilas oppii tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S7 Yrittäjämäinen oppiminen	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa.	

Tavoite: T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa. Oppilas huomioi tuotteen käyttötarkoituksen ja elinkaaren.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**

Oppilas oppii ajattelemaan taloudellisesti. Oppilas oppii tekemään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa.	Oppilas oppii ajattelemaan taloudellisesti. Oppilas oppii tekemään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa.	Oppilas oppii ajattelemaan taloudellisesti. Oppilas oppii tekemään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S8 Tiedostaminen ja osallistuminen	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Valintojen tekeminen ja niiden perustelut	

KÄSITYÖN TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	7. lk	**8. lk Taito- ja taideaine**	**9. lk**
S1 Innovointi	Oppilas laatii annetun tehtävänannon pohjalta suunnitelman tuotteesta. Käsityöprosessia dokumentoidaan kuvaamalla tai kirjoittamalla. Oppilaalla on mahdollisuus itse vaikuttaa suunnitelullaan työn materiaaleihin (huomioiden kustannukset) muotoon ja rakenteisiin. Oppilas harjoittelee ajankäyttöä. Innovointi on pitkäjänteistä ja huomioi tehtävänannon. Innovointivaiheessa oppilasta ohjataan huomioimaan työturvallinen työskentely.	Oppilas ideoi ja kehittelee tuotesuunnittelut ehtävää omista lähtökohdista käsin. Käsityön käsitteistöä, symboleja ja merkkejä käytetään osana omaa suunnitelmaa.	Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelu haasteita luovasti ja kekseliäästi oppilaan omien ideoiden ja tarpeiden pohjalta syntyvissä käsityöprosesseissa.
S2 Muotoilu	Muotoilun lähtökohtana on tutustua annetun tehtävänannon käsitteistöön. Pohditaan	Oppilas pyrkii tuotteen muotoilussa huomioimaan	Oppilas pyrkii tuotteen muotoilussa huomioimaan

	tuotteen käyttötarkoitusta. Oppilasta ohjataan pohtimaan, mitä ominaisuuksia laadukas tuote sisältää. Esimerkiksi toimivuus, esteettisyys ja viimeistely. Suunnittelun voi toteuttaa myös ryhmässä.	tuotemuotoilun ohjaavia tekijöitä, käytettävyyttä, esteettisyyttä, ekologisuutta ja viestittävyyttä. Oppilas harjoittelee omaa tapaa ja tyyliä.	tuotemuotoilun ohjaavia tekijöitä, käytettävyyttä, esteettisyyttä, ekologisuutta ja viestittävyyttä. Oppilas harjoittelee omaa tapaa ja tyyliä.
S3 Kokeilu	Oppilasta kannustetaan kokeilemaan työvälineitä ja materiaaleja omiin kokemuksiin ja ajatuksiin pohjautuen. Oppilasta rohkaistaan jakamaan omia kokemuksiaan kokeiluista toisten oppilaiden kanssa ja ymmärtämään kokeilujen merkityksen oman käsityöprosessin etenemisen yhteydessä.	Oppilas kokeilee monipuolisesti eri materiaaleja, työvälineitä sekä työstötapoja. Oppilas kehittää oman suunnitelmansa lähtökohdista omia innovaatioita. Ohjataan oppilasta hankimaan tietoa myös koulun ulkopuolelta.	Oppilas jatkaa eri materiaalien, työvälineiden ja työstötapojen kokeilua ja pyrkii hyödyntämään niitä omissa käsityöprosesseissaan.
S4 Dokumentointi ja arviointi	Oppilasta ohjataan hyödyntämään kirjallisuutta ja internetin sisältöä tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Hyödynnetään käsityöprosessin dokumentoinnissa käytettävissä olevaa tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioidaan suunnitelman ja työohjeiden toteutumista sekä tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä.	Ohjataan oppilasta ymmärtämään käsityöprosessin dokumentoinnin merkitys oppimisen kannalta. Tehdään yhteistyötä ryhmän muiden oppilaiden kanssa. Arvioidaan suunnitelman ja työohjeiden toteutumista sekä tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä.	Ohjataan oppilasta itsenäiseen tiedonhankintaan käsityöprosessin eri osa-alueiden toteutuksen tukena. Arvioidaan suunnitelman ja työohjeiden toteutumista sekä tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä.

S5 Tekeminen	Oppilas tutustuu käsityössä käytettäviin materiaaleihin ja osaa valita työhönsä materiaalin, joka on kiertotalouden näkökulmasta järkevää. Perehdytään tehtävänannon mukaisesti eri tekstiilimateriaalien ominaisuuksiin. Oppilas valmistaa omista lähtökohdista työn, jossa käyttää ompelukonetta ja jotain kankaankuvioinnin menetelmää, konekirjonta, värjäys tai kankaanpainanata. Oppilas syventää ompelukoneen käyttöä työnsä valmistuksessa. Oppilas harjoittelee pukeutumiseen liittyvän tekstiilin (vaate tai asuste) valmistamista ompelemalla ompelukoneella sekä saumurilla. Harjoitellaan omien vartalomittojen ottamista, mittataulukon käyttämistä, kaavan sovitusta sekä kaavamerkkien merkitystä. Harjoitellaan lankatöiden tekemistä. - koneellinen puuntyöstö: vannesaha, tasohöylä, pylväsporakone, nauha-/laikkahiomakone - puuliitokset esim. ruuviliitos, poratappiliitos, liimaus - metalliliitokset esim. hitsaus, niittaus - metallin muokkaus kylmänä/kuumana	Syvennetään 7 lk taitoja sekä opetellaan uusia valmistustekniikoita suunnitelman tarpeen mukaan. Ohjataan oppilasta valmistamaan laadukkaita ja esteettisiä tuotteita. Ohjataan oppilasta valitsemaan tarkoituksenmukaiset työvälineet, laitteet ja materiaalit kunkin työvaiheen tekemiseen.	Syvennetään aiemmin opittuja taitoja sekä opetellaan uusia tekniikoita yksilöllisesti tarpeen mukaan. Oppilas valmistaa laadukkaita, esteettisiä tuotteita. Oppilas käyttää tarvittavia työvälineitä, laitteita ja materiaaleja monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

	- muovintyöstötekniikoita mahdollisuuksien mukaan - elektroniikkarakentelun perustekniikat mahdollisuuksien mukaan - eri materiaalien pintakäsittely Tuotteessa huomioidaan laadukkuus, toimivuus, ekologisuus ja eettinen kestävyys. Hallitaan tavallisimpien työskentelyyn käytettävien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteet.		
S6 Työturvallisuus	Oppilas harjoittelee turvallista työskentelyä erilaisten käsitöissä tarvittavien välineiden kanssa. Oppilas ymmärtää turvallisen työskentelyn merkityksen omasta sekä muiden näkökulmasta. Työskentelyn ohessa opitaan erilaisten kielto- vaara- ja ohjekylttien merkitystä.	Oppilas havainnoi, ennakoi ja reagoi työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin. Oppilas toimii turvallisesti käsityöprosessissa.	Oppilas noudattaa työskentelyssään aiemmin opittuja työturvallisuusohjeita.
S7 Yrittäjämäinen oppiminen	Ohjataan oppilasta työskentelemään yritteliäästi.	Tutustutaan yrittäjämäiseen työskentelyyn ja ajatteluun. Tehdään yritysvierailuja ja opintokäyntejä mahdollisuuksien mukaan.	Opetellaan yrittäjämäistä työskentelyä ja huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Tehdään yritysvierailuja ja opintokäyntejä mahdollisuuksien mukaan.
S8 Tiedostaminen ja osallistuminen	Oppilasta rohkaistaan käyttämään ja tutustumaan erilaisiin käsityöhön liittyviin	Oppilasta rohkaistaan pohtimaan ja	Oppilasta rohkaistaan pohtimaan ja

	blogeihin, sosiaalisen mediaan, museoiden ja järjestöjen sivuihin, joissa edistetään ja tuodaan esille käsityön merkitystä yhteiskunnassa. Tutustutaan käsityöllä vaikuttamisen mahdollisuuksiin.	tutkimaan käsityön merkitystä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Työskentelyn lähtökohtana oppilaalla voi olla kilpailuihin osallistuminen tai käsityöllä vaikuttaminen.	tutkimaan käsityön merkitystä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Työskentelyn lähtökohtana oppilaalla voi olla kilpailuihin osallistuminen tai käsityöllä vaikuttaminen.

16.4.17. LIIKUNTA

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoitteleminen. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun,

osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

"Liikutaan yhdessä minäkäsitystä ja osallisuutta vahvistaen, taitoja soveltaen."

Vuosiluokilla 7-9 pääpaino on monipuolisessa perustaitojen soveltamisessa ja fyysisten ominaisuuksien harjoittamisen opiskelussa eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla. Erityisen tärkeää on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä ja oman muuttuvan kehon hyväksymistä. Opetus tukee oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen, osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun sekä ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta.

Oppiaineen tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen

Tavoitealue
Fyysinen toimintakyky

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelee aktiivisesti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet
- S1 Fyysinen toimintakyky

Arvioinnin kohde
Fyysinen aktiivisuus ja yrittäminen

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu satunnaisesti ja valikoiden liikuntatuntien toimintaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osallistuu liikuntatunneille ja kokeilee erilaisia liikuntamuotoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osallistuu aktiivisesti ja harjoittelee opetettuja liikuntamuotoja.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

Tavoitealue

Fyysinen toimintakyky

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään eri aistien avulla ja tekee tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Fyysinen toimintakyky

Arvioinnin kohde

Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa joitain havaintojaan ja hyödyntää niitä opettajan auttamana omassa toiminnassaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ymmärtää ja osaa kertoa tekemiään havaintoja sekä yhdistää niitä toimintaansa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas tekee havaintojen pohjalta useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas valitsee tarkoituksenmukaisia havaintoja ratkaisunteon perustaksi, pystyy perustelemaan ratkaisunsa ja sopeuttaa liikkumistaan niiden mukaan.

T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tavoitealue

Fyysinen toimintakyky

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää tasapaino- ja liikkumistaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S1 Fyysinen toimintakyky

Arvioinnin kohde

Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot) eri liikuntamuodoissa

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja joissakin opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja opetetuissa liikuntamuodoissa.

T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tavoitealue

Fyysinen toimintakyky

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää välineenkäsittelytaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S1 Fyysinen toimintakyky

Arvioinnin kohde

Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää välineenkäsittelytaitoja joissakin opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja opetetuissa liikuntamuodoissa.

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta

Tavoitealue

Fyysinen toimintakyky

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S1 Fyysinen toimintakyky

Arvioinnin kohde

Fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa joitain fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointimenetelmiä ja toisen ohjauksessa harjoittaa ominaisuuksiaan
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kertoa ja valita erilaisten fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointiin soveltuvia menetelmiä ja harjoittaa omatoimisesti joitain fyysisiä ominaisuuksiaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa arvioida fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan ja tunnistamisen perusteella osaa ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan

T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä

Tavoitealue

Fyysinen toimintakyky

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas vahvistaa uima- ja vesipelastustaitojaan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S1 Fyysinen toimintakyky

Arvioinnin kohde

Uima- ja vesipelastustaidot

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa uida 10 m.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ui 50 m käyttäen kahta uintitapaa ja sukeltaa 5 m.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa uida*, pelastautua ja pelastaa vedestä (*Pohjoismaisen uimataidon kriteeri).
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa uida sujuvasti kahdella uintitavalla sekä pelastautua ja pelastaa vedestä eri tavoilla

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan

Tavoitealue

Fyysinen toimintakyky

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas toimii tunneilla turvallisesti ja asiallisesti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Fyysinen toimintakyky

Arvioinnin kohde

Toiminnan turvallisuus liikuntatunneilla

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan turvallisesti ja asiallisesti, sekä toimii ja varustautuu yleensä ohjeiden mukaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ymmärtää turvallisuuteen liittyviä riskitekijöitä ja toimii tunnilla turvallisesti sekä varustautuu asiallisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti sekä edistää turvallisuutta liikuntatunneilla.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen

Tavoitealue

Sosiaalinen toimintakyky

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja pystyy säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S2 Sosiaalinen toimintakyky

Arvioinnin kohde

Tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä työskentelytaidot

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas työskentelee valikoimiensa ihmisten kanssa sekä säätelee toimintaansa ja tunneilmaisuaan niin, että pystyy toimimaan liikuntatilanteissa muiden kanssa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas työskentelee eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla ja toiset huomioon ottaen.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja edistää ryhmän toimintaa ja oppimista.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista

Tavoitealue

Sosiaalinen toimintakyky

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas toimii reilun pelin periaatteiden mukaisesti ja ottaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S2 Sosiaalinen toimintakyky

Arvioinnin kohde

Vastuun kanto yhteisissä oppimistilanteissa

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa reilun pelin periaatteita ja kantaa satunnaisesti vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja antaa muille työrauhan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas kantaa vastuuta yhteisestä toiminnasta ja edistää sitä.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja

Tavoitealue

Psyykkinen toimintakyky

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä itsenäisesti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S3 Psyykkinen toimintakyky

Arvioinnin kohde

Itsenäisen työskentelyn taidot

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa, miten voi ottaa vastuuta omasta toiminnasta, ja toimii opettajan ohjaamana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä ajoittain itsenäisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas työskentelee yleensä vastuullisesti ja itsenäisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas työskentelee vastuullisesti ja itsenäisesti.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä

Tavoitealue

Psyykkinen toimintakyky

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S3 Psyykkinen toimintakyky

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus
Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilas oppii pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

Tavoitealue

Psyykkinen toimintakyky

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkityksestä kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S3 Psyykkinen toimintakyky

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus
Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilas oppii pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

Tavoitealue

Psyykkinen toimintakyky

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S3 Psyykkinen toimintakyky

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Arvion kuvaus
Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilas oppii pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky
Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psyykkinen toimintakyky
Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää

toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota toimintakyvyn tukemiseen ja mieluisan liikuntaharrastuksen ylläpitämiseen tai löytämiseen.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 7–9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi perustuu fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2–6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7–10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona liikunnan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut liikunnan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt liikunnan oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on liikunnan oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan liikunnan oppimäärän

tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy liikunnan oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Liikunnassa osaaminen kertyy kumuloituvasti aikaisemman osaamisen jatkoksi. Päättöarvioinnin kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

LIIKUNTA IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

LIIKUNNAN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 7-9

Tavoite: **T1** Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Opetuksen tavoitteena on tarjota oppilaalle monipuolista liikuntaa vuodenajat ja paikalliset olosuhteet huomioiden.	Opetuksen tavoitteena on tarjota oppilaalle monipuolista liikuntaa vuodenajat ja paikalliset olosuhteet huomioiden.	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Monipuolisesti eri liikuntamuotoja ja –lajeja.	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Toiminta ja työskentely: Työskentely ja yrittäminen.	

Tavoite: **T2** Oppilas harjaannuttaa havaintomotorisia taitojaan eli havainnoi itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekee liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjaannuttaa havaintomotorisia taitojaan eli havainnoi itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekee liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	Oppilas harjaannuttaa havaintomotorisia taitojaan eli havainnoi itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekee liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	

	Kehon tuntemusta, -hahmotusta ja -hallintaa kehittävät harjoitteet. Eri aisteihin (esim. näkö, kuulo, lihas, liike ja tasapaino) perustuvaa havaitsemista harjoittavia pelejä ja leikkejä.
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3, L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Oppiminen: Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa.

Tavoite: **T3** Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas kehittää harjoittelun avulla tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta hän osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa.	Oppilas kehittää harjoittelun avulla tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta hän osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa	

Tavoite: **T4** Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas kehittää harjoittelun avulla tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta hän osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa.	Oppilas kehittää harjoittelun avulla tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta hän osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.	

Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa

Tavoite: **T5** Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta.	Oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta.	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.	

Tavoite: T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas osaa pudottautua uintisyvyiseen veteen siten, että pää käy pinnan alla. Pintaan nousemisen jälkeen oppilas osaa uida yhtäjaksoisesti vähintään 50 metriä. Oppilas kehittää perusuimataitoaan.	Oppilas osaa pudottautua uintisyvyiseen veteen siten, että pää käy pinnan alla. Pintaan nousemisen jälkeen oppilas osaa uida yhtäjaksoisesti vähintään 50 metriä. Oppilas kehittää perusuimataitoaan.	Oppilas pystyy suorittamaan pohjoismaisen uimataidon kriteerien mukaisen 200 metrin uimataitotestin. Oppilas osaa vesipelastuksen periaatteita ja taitoja. Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Uima- ja vesipelastustaitoja kehittävät harjoitteet, veteen hyppääminen, vedestä pelastaminen ja pelastautuminen ja erilaiset uintitekniikat.	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.	

Tavoite: **T7** Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan. Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ottaa toiset huomioon sekä auttaa ja avustaa muita. Monipuolisten tehtävien myötä oppilas oppii vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä.	Oppilas ottaa toiset huomioon sekä auttaa ja avustaa muita. Monipuolisten tehtävien myötä oppilas oppii vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä.	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Toiminta liikuntatunneilla esim. oppilaiden vastuuttaminen pelien ja leikkien sääntöjen noudattamisesta, turvallisesta liikuntaympäristöstä sekä kanssaliikkujien hyvinvoinnista. Oppilastuomaroinnit.	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3,L6,L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Toiminta ja työskentely: Oppilas toimii liikuntatunneilla turvallisesti ja asiallisesti.	

Tavoite: **T8** Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja säätelee toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen ja muita kannustaen.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ottaa toiset huomioon sekä auttaa ja avustaa muita. Oppilas harjoittelee vastuun ottamista erilaisilla tehtävillä. Oppilas harjoittaa rakentavaa tunteiden ilmaisua.	Oppilas ottaa toiset huomioon sekä auttaa ja avustaa muita. Oppilas harjoittelee vastuun ottamista erilaisilla tehtävillä. Oppilas harjoittaa rakentavaa tunteiden ilmaisua.	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2, S3 Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot. Opetuksessa käytetään monipuolisesti vaihtelevia työskentelymuotoja (yksilö, pari ja ryhmä). Erilaiset pelit ja leikit, joissa koetaan liikkumisen riemua unohtamatta kilpailullisempia pelejä/harjoitteita, joissa voiton ja häviämisen tunneilmaisu korostuu.	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Toiminta ja työskentely: Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.	

Tavoite: **T9** Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas noudattaa yhteisiä sääntöjä ja sopimuksia. Oppilas edesauttaa omilla ratkaisuillaan tavoitteen mukaista toimintaa liikuntatunneilla.	Oppilas noudattaa yhteisiä sääntöjä ja sopimuksia. Oppilas edesauttaa omilla ratkaisuillaan tavoitteen mukaista toimintaa liikuntatunneilla.	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2 Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. Opetuksessa käytetään monipuolisesti vaihtelevia työskentelymuotoja (yksilö, pari ja ryhmä). Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opetetaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opetetaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Toiminta ja työskentely: Oppilas osaa noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	

Tavoite: **T10** Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii ponnistelemaan pitkäjänteisesti yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi.	Oppilas oppii ponnistelemaan pitkäjänteisesti yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi.	Oppilas oppii ponnistelemaan pitkäjänteisesti yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3 Oppilaat saavat vaikuttaa itse tuntien sisältöihin soveltuvin osin.	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Toiminta ja työskentelytaidot: Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.	

Tavoite: **T11** Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas kehittää myönteistä suhtautumistaan omaan kehoonsa, pätevyyteensä ja yhteisöllisyyteen.	Oppilas kehittää myönteistä suhtautumistaan omaan kehoonsa, pätevyyteensä ja yhteisöllisyyteen.	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3 Oppilas pääsee kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja erilaisissa liikuntaympäristöissä.	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	

Tavoite: **T12** auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ymmärtää että riittävä fyysinen aktiivisuus ja liikunnallinen elämäntapa liittyvät saumattomasti omaan hyvinvointiin.	Oppilas ymmärtää että riittävä fyysinen aktiivisuus ja liikunnallinen elämäntapa liittyvät saumattomasti omaan hyvinvointiin.	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3 Iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät.	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	

Tavoite: **T13** tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia.		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas rohkaistuu etsimään ja löytämään liikunnan lajikirjosta ”oman juttunsa”	Oppilas rohkaistuu etsimään ja löytämään liikunnan lajikirjosta ”oman juttunsa”	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3 Tutustua harjoittelun perusperiaatteisiin sekä annetaan tieto liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	

LIIKUNNAN TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	7. lk	**8. lk**	**9. lk**
S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla	Liikutaan oppitunneilla aktiivisesti, monipuolisesti ja ympärivuotisesti erilaisissa oppimisympäristöissä. Kehon tuntemusta, -hahmotusta ja -hallintaa kehittävät harjoitteet. Eri aisteihin (esim. näkö, kuulo, lihas, liike ja tasapaino) perustuvaa havaitsemista harjoittavia pelejä ja leikkejä sekä harjaannutaan tekemään liikuntatilanteisiin soveltuvia tarkoituksenmukaisia, luovia ja turvallisia ratkaisuja.	Liikutaan oppitunneilla aktiivisesti, monipuolisesti ja ympärivuotisesti erilaisissa oppimisympäristöissä. Hahmotetaan omaa kehoa, voimaa, aikaa, liikkumista ja ympäröivää tilaa sekä tehdään liikuntatilanteisiin soveltuvia tarkoituksenmukaisia, luovia ja turvallisia ratkaisuja. Eri aisteihin (esim. näkö, kuulo, lihas, liike ja tasapaino) perustuvaa havaitsemista harjoittavia pelejä ja leikkejä.	Liikutaan oppitunneilla aktiivisesti, monipuolisesti ja ympärivuotisesti erilaisissa oppimisympäristöissä. Kokeillaan ennakkoluulottomasti uusia liikuntalajeja ja -tehtäviä sekä itsenäisesti että ryhmissä yhdessä muiden kanssa parhaansa yrittäen. Hahmotetaan omaa kehoa, voimaa, aikaa, liikkumista ja ympäröivää tilaa sekä tehdään liikuntatilanteisiin soveltuvia tarkoituksenmukaisia,

monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.	Harjaannutetaan liikehallintatekijöitä, tasapaino- ja liikkumistaitoja useissa eri liikuntamuodoissa ja erilaisissa ympäristöissä. Esimerkiksi juoksua, ponnistamista, loikkaamista, hyppäämistä, laukkaamista, liukumista, kiipeämistä ja harppaamista kehittävät harjoitteet ja pelit. Harjaannutetaan välineenkäsittelytaitoja sekä yhdistämällä että soveltamalla niitä useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa ympärivuotisesti. Esimerkiksi heittämistä, kiinniottamista, potkaisemista, iskemistä, pomputtelemista, lyömistä, lyömistä ilmasta kehittäviä harjoitteita. Opitaan arvioimaan ohjatusti omaa fyysistä kuntoa ja toimintakykyä. Ymmärretään fyysisten ominaisuuksien ylläpitämisen merkitys oman hyvinvoinnin ja myöhemmän harrastuneisuuden kannalta ajatellen. Harjoitellaan ohjatusti arvioidun perusteella eri fyysisten kuntotekijöiden osa-alueita oma suoritustaso hyväksyen. Esimerkiksi peruskuntoharjoittelu, voimaharjoittelu sekä liikkuvuus- ja kehonhuoltoharjoittelu.	Kehitetään liikehallintatekijöitä, tasapaino- ja liikkumistaitoja useissa eri liikuntamuodoissa ja erilaisissa ympäristöissä. Esimerkiksi Juoksua, ponnistamista, loikkaamista, hyppäämistä, laukkaamista, liukumista, kiipeämistä ja harppaamista kehittävät harjoitteet ja pelit Harjaannutetaan välineenkäsittelytaitoja sekä yhdistämällä että soveltamalla niitä useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa ympärivuotisesti. Esimerkiksi heittämistä, kiinniottamista, potkaisemista, iskemistä, pomputtelemista, lyömistä, lyömistä ilmasta kehittäviä harjoitteita. Opitaan arvioimaan ohjatusti omaa fyysistä kuntoa ja toimintakykyä. (esim. valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmän Move!:n avulla) Pohditaan fyysisten ominaisuuksien ylläpitämisen merkitystä omalle hyvinvoinnille ja tulevan harrastuneisuuden kannalta. Harjoitellaan ohjatusti eri fyysisten kuntotekijöiden osa-alueita oma suoritustaso hyväksyen Harjoitellaan monipuolisesti ja turvallisesti vedessä	luovia ja turvallisia ratkaisuja. Osataan käyttää, yhdistää ja soveltaa liikehallintatekijöitä, tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa ja erilaisissa ympäristöissä. Osataan käyttää tarkoituksenmukaisesti liikuntavälineitä sekä yhdistämällä että soveltamalla niitä useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa ympärivuotisesti. Osataan arvioida omaa fyysistä kuntoa ja toimintakykyä. Ymmärretään fyysisten ominaisuuksien ylläpitämisen merkitystä omalle hyvinvoinnille ja toimintakyvylle. Harjoitellaan ohjatusti eri fyysisten kuntotekijöiden osa-alueita esim. voima, nopeus, kestävyys, liikkuvuus. Kehitetään ja syvennetään taitoa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä turvallisesti yksin ja yhdessä toimien. Kuunnellaan ja noudatetaan annettuja ohjeita ja sääntöjä. Toimitaan yhdessä sovittujen toimintaperiaatteiden mukaisesti turvallisuusnäkökohdat ja toiset huomioiden. Esim. oppilaiden vastuuttaminen pelien ja leikkien sääntöjen

	Harjoitellaan monipuolisesti ja turvallisesti vedessä liikkumista yksin ja yhdessä toimien. Uima- ja vesipelastustaitoja kehittävät harjoitteet, veteen hyppääminen, vedestä pelastaminen ja pelastautuminen ja erilaiset uintitekniikat. Kuunnellaan ja noudatetaan annettuja ohjeita ja sääntöjä. Toimitaan yhdessä sovittujen toimintaperiaatteiden mukaisesti turvallisuusnäkökohdat ja toiset huomioiden. Esim. oppilaiden vastuuttaminen pelien ja leikkien sääntöjen noudattamisesta, turvallisesta liikuntaympäristöstä sekä kanssaliikkujien hyvinvoinnista.	liikkumista yksin ja yhdessä toimien. Uima- ja vesipelastustaitoja kehittävät harjoitteet, veteen hyppääminen, vedestä pelastaminen ja pelastautuminen ja erilaiset uintitekniikat. Kuunnellaan ja noudatetaan annettuja ohjeita ja sääntöjä. Toimitaan yhdessä sovittujen toimintaperiaatteiden mukaisesti turvallisuusnäkökohdat ja toiset huomioiden. Esim. oppilaiden vastuuttaminen pelien ja leikkien sääntöjen noudattamisesta, turvallisesta liikuntaympäristöstä sekä kanssaliikkujien hyvinvoinnista.	noudattamisesta, turvallisesta liikuntaympäristöstä sekä kanssaliikkujien hyvinvoinnista.
S2 Sosiaalinen toimintakyky: Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä	Opetellaan ilmaisemaan ja osoittamaan omia tunteita toiset huomioon ottaen. Toimitaan yhteistyössä kaikkien ryhmän oppilaiden kanssa. Kannustetaan ja autetaan muita ryhmän oppilaita. Esimerkiksi erilaiset pelit ja leikit, joissa koetaan liikkumisen riemua unohtamatta kilpailullisempia pelejä/harjoitteita, joissa voiton ja häviämisen tunneilmaisu korostuu. Opetellaan noudattamaan reilun pelin periaatteita erilaisissa peleissä ja	Opetellaan ilmaisemaan ja osoittamaan omia tunteita toiset huomioon ottaen. Toimitaan yhteistyössä kaikkien ryhmän oppilaiden kanssa. Kannustetaan ja autetaan muita ryhmän oppilaita. Esimerkiksi erilaiset pelit ja leikit, joissa koetaan liikkumisen riemua unohtamatta kilpailullisempia pelejä/harjoitteita, joissa voiton ja häviämisen tunneilmaisu korostuu. Opetellaan noudattamaan reilun pelin periaatteita erilaisissa peleissä ja	Osataan ilmaista ja osoittaa omia tunteita toiset huomioon ottaen. Toimitaan yhteistyössä kaikkien ryhmän oppilaiden kanssa. Kannustetaan ja autetaan muita ryhmän oppilaita. Esimerkiksi erilaiset pelit ja leikit, joissa koetaan liikkumisen riemua unohtamatta kilpailullisempia pelejä/harjoitteita, joissa voiton ja häviämisen tunneilmaisu korostuu. Noudattamaan reilun pelin periaatteita erilaisissa peleissä ja liikuntatilanteissa.

yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.	liikuntatilanteissa. Kannetaan vastuuta yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opetetaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.	liikuntatilanteissa. Kannetaan vastuuta yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opetetaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.	Kannetaan vastuuta yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opetetaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.
S3 Psyykkinen toimintakyky: Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.	Toimitaan itsenäisesti annettujen ohjeiden mukaan. Ponnistellaan pitkäjänteisesti oman suoritustason parantamiseksi sekä oman ja yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaat pääsevät vaikuttamaan itse tuntien sisältöihin soveltuvin osin. Kehitetään liikunnan avulla hyvää itsetuntoa ja minäkuvaa. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan positiivista palautetta opettajalta sekä muilta oppilailta. Kokeillaan omalle taitotasolle soveltuvia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntatehtäviä. Arvioidaan omia liikuntakokemuksia ja -taitoja sekä toimintaa osana itsearviointia. Pohditaan fyysisen aktiivisuuden, liikunnallisen elämäntavan ja harrastuneisuuden	Toimitaan itsenäisesti annettujen ohjeiden mukaan. Ponnistellaan pitkäjänteisesti oman suoritustason parantamiseksi sekä oman ja yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaat pääsevät vaikuttamaan itse tuntien sisältöihin soveltuvin osin. Kehitetään liikunnan avulla hyvää itsetuntoa ja minäkuvaa. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan positiivista palautetta opettajalta sekä muilta oppilailta. Kokeillaan omalle taitotasolle soveltuvia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntatehtäviä. Arvioidaan omia liikuntakokemuksia ja -taitoja sekä toimintaa osana itsearviointia. Pohditaan fyysisen aktiivisuuden, liikunnallisen elämäntavan ja harrastuneisuuden	Toimitaan itsenäisesti annettujen ohjeiden mukaan. Ponnistellaan pitkäjänteisesti oman suoritustason parantamiseksi sekä oman ja yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaat pääsevät vaikuttamaan itse tuntien sisältöihin soveltuvin osin. Kehitetään liikunnan avulla hyvää itsetuntoa ja minäkuvaa. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan positiivista palautetta opettajalta sekä muilta oppilailta. Kokeillaan omalle taitotasolle soveltuvia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntatehtäviä. Arvioidaan omia liikuntakokemuksia ja -taitoja sekä toimintaa osana itsearviointia. Pohditaan fyysisen aktiivisuuden, liikunnallisen elämäntavan ja harrastuneisuuden

	merkitystä omalle hyvinvoinnille ja toimintakyvylle osana itsearviointia. Esimerkiksi Iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät. Kokeillaan ja tutustutaan mahdollisuuksien mukaan eri liikuntamuotoihin. Oppilas saa tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja tutustuu eri liikuntalajeihin	merkitystä omalle hyvinvoinnille ja toimintakyvylle osana itsearviointia. Esimerkiksi Iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät. Kokeillaan ja tutustutaan mahdollisuuksien mukaan eri liikuntamuotoihin. Oppilas saa tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja tutustuu eri liikuntalajeihin	merkitystä omalle hyvinvoinnille ja toimintakyvylle osana itsearviointia. Esimerkiksi Iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät. Kokeillaan ja tutustutaan mahdollisuuksien mukaan eri liikuntamuotoihin. Oppilas saa tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja tutustuu eri liikuntalajeihin

16.4.18. KOTITALOUS

Oppiaineen tehtävä

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden kotitaloudelliselle osaamiselle, mikä merkitsee taitoa toimia eri ympäristöissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Opetuksella tuetaan oppilaiden kasvua kodin arjen perusedellytysten ylläpitämisestä huolehtiviksi kuluttajiksi. Kotitalousopetuksessa kehitytään kanssaihmisistä huoltapitäviksi lähimmäisiksi ja kasvetaan perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Kotitalousopetuksessa luodaan perusta kestävään asumiseen, ruokaosaamiseen ja kuluttajuuteen. Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä kotitalouden toiminnassa.

Kotitalouden keskeisten sisältöjen ja oppimistehtävien avulla kehitetään oppilaiden suunnittelu-, organisointi-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan

taitoja. Kotitalouden tehtävänä on vahvistaa valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn, yhdessä toimimiseen ja kriittiseen tiedonhallintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään jokaisen oppilaan yhdenvertaiseen ja tasapuoliseen osallisuuteen oppimistilanteissa. Oppiaine kasvattaa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Oppiaine soveltaa toiminnaksi eri alojen tietoa, ja yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa monipuolistaa oppimiskokemuksia. Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden tai ilmiöiden keskinäisten yhteyksien ja syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä syventäen oppimista. Kotitalouden opetus kattaa laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet.

Kotitalousopetus rakennetaan suunnitelmalliseksi oppimista tukevaksi jatkumoksi, jolloin tiedot ja taidot syvenevät vaiheittain kokonaisuuksiksi. Oppilaiden itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen, ja opetus ohjaa ongelmanratkaisuun, tiedon ja taidon soveltamiseen ja luovuuteen. Opittua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Kotitalousopetusta voidaan opetuksen järjestäjän niin päättäessä antaa jo alemmilla vuosiluokilla. Tällöin noudatetaan kotitalouden oppimäärän opetussuunnitelman perusteita oppilaiden iän huomioon ottaen. Opetuksen tavoitteet, keskeiset sisältöalueet ja toteutus määritellään paikallisessa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

Oppiaineen tavoitteet

T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa

Tavoitealue
Käytännön toimintataidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii suunnittelemaan työn tekemisen, tekemään työtehtävän ja tarkastelemaan omaa työtään ja toimintaansa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet
- S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
- S2 Asuminen ja yhdessä eläminen

Arvioinnin kohde
Työn suunnittelu ja toteuttaminen sekä oman toiminnan tarkastelu

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin työprosessiin kuuluvia työtehtäviä. Oppilas tarvitsee paljon ohjausta ja apua työn suunnittelemisessa ja toteuttamisessa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas suunnittelee, organisoi ja kuvailee omaa työtänsä ja toimintaansa työvaiheittain annettujen ohjeiden mukaisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas suunnittelee ja työskentelee työvaiheittain annettuja ohjeita soveltaen sekä kuvailee omaa osaamistaan oman työskentelyn tarkastelun avulla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas suunnittelee ja työskentelee itsenäisesti sekä perustelee omaa työskentelyään ja toimintaansa.

T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen

Tavoitealue

Käytännön toimintataidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii kotitalouden kädentaitoja ja kokeilee erilaisia työtapoja. Hän oppii ottamaan huomioon toiminnassaan luovuuden ja estetiikan.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
- S2 Asuminen ja yhdessä eläminen

Arvioinnin kohde

Kädentaidot kotitalouden perustehtävien toteuttamisessa, luovuus ja estetiikka

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas suoriutuu ohjatusti kädentaitoja edellyttävistä yksittäisistä työtehtävistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas suoriutuu annetuista kädentaitoja edellyttävistä työtehtävistä. Oppilas tietää, että työtehtäviä voi toteuttaa luovasti monella tavalla ja että estetiikalla on merkitystä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas suoriutuu itsenäisesti ja soveltaa tavallisimpia työtapoja kädentaitoja edellyttävissä kotitalouden tehtävissä. Oppilas ottaa huomioon yksittäisiä esteettisiä näkökulmia.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa käyttää luovasti ja perustellen erilaisia kädentaitoja ja työtapoja kotitalouden tehtävissä. Oppilas perustelee luovuuden ja estetiikan merkitystä ja ottaa nämä huomioon osana kokonaisuutta.

T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa

Tavoitealue

Käytännön toimintataidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii valitsemaan ja käyttämään raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä ja teknologiaa kestävää elämäntapaa edistävästi.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
- S2 Asuminen ja yhdessä eläminen
- S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Arvioinnin kohde

Valintojen tekeminen ja niiden perustelut toiminnassa

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas harjoittelee valitsemaan ja käyttämään annettuja materiaaleja tai työvälineitä yksilöllisesti ohjattuna.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas valitsee ja käyttää raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä tai teknologiaa annettujen ohjeiden mukaisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas soveltaa kestävän elämäntavan tietoja ja taitoja käyttäessään raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä tai teknologiaa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas valitsee, käyttää ja perustelee kestävää elämäntapaa tukevia raaka-aineita, työvälineitä, materiaaleja tai teknologiaa.

T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana

Tavoitealue

Käytännön toimintataidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii suunnittelemaan omaa toimintaansa suhteessa käytettävissä olevaan aikaan ja annettuun tehtävään. Hän oppii huolehtimaan työtehtävien ja työympäristön järjestyksestä oppimisympäristössään.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
- S2 Asuminen ja yhdessä eläminen

Arvioinnin kohde

Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas toimii aikataulussa ja ylläpitää tehtävien sekä työympäristön järjestystä ohjattuna.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ylläpitää työtehtävien järjestystä annettujen ohjeiden ja aikataulun mukaan erillisissä työvaiheissa. Oppilas tarvitsee ohjausta työympäristön järjestyksen ylläpitämisessä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas etenee ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja ylläpitää työtehtävien ja työympäristön järjestystä. Oppilas suunnittelee ja ennakoi ajankäyttöään.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas työskentelee itsenäisesti ja vastuullisesti sekä osaa perustella ajankäyttöään, työtehtävien ja työympäristön järjestyksen merkitystä ja toimintojen etenemistä osana oppimisympäristöä.

T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin

Tavoitealue

Käytännön toimintataidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti kotitalouden toimintaympäristöissä ottaen huomioon käytettävissä olevat aineelliset voimavarat.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
- S2 Asuminen ja yhdessä eläminen
- S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Arvioinnin kohde

Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas toimii hygieenisesti ja turvallisesti ohjattuna.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas työskentelee hygieenisesti ja turvallisesti annettujen ohjeiden mukaisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas työskentelee ohjeiden mukaisesti hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti tai kustannusten ja energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas perustelee toimintaansa turvallisuuden, hygieenisyyden, ergonomian tai kustannusten ja energiankäytön näkökulmasta.

T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa

Tavoitealue

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii kohtaamaan, kuuntelemaan, keskustelemaan ja argumentoimaan vertaisryhmässä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
- S2 Asuminen ja yhdessä eläminen
- S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Arvioinnin kohde

Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi yhteisessä suunnittelussa

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu satunnaisesti tai kysymysten tukemana keskusteluun yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osallistuu keskusteluun, pyrkii kuuntelemaan ja tuo esille omia näkökulmia yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas kuuntelee eri näkökulmia ja ilmaisee rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas on aktiivinen keskusteluissa ja ottaa eri näkökulmat huomioon sekä perustelee omat näkemyksensä rakentavasti. Oppilas kannustaa toisia yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.

T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä-sekä kotitalouksien perinteitä

Tavoitealue

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tunnistamaan, miten arki erilaisissa kotitalouksissa rakentuu ja ajallisesti järjestäytyy. Hän oppii kohtaamaan hyväksyvästi kotien kulttuurista monimuotoisuutta.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
- S2 Asuminen ja yhdessä eläminen
- S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Arvioinnin kohde

Arjen rakentumisen sekä kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas nimeää arkirutiineja sekä tunnistaa erilaisia kotikulttuureita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas kuvailee arkirutiineja, arjen rakentumista, kotitalouksien perinteitä ja erilaisia kotikulttuureita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas määrittelee arjen rakentumista ja kotitalouksien arkirutiineja erilaisissa kotikulttuureissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas perustelee kotitalouksien arjen rakentumista ja erilaisten kotikulttuurien ajankäyttöä.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä

Tavoitealue

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii työskentelemään itsenäisesti sekä osana ryhmää ja yhteistä työtehtävää. Hän oppii sopimaan työtehtävien jakamista.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
- S2 Asuminen ja yhdessä eläminen

Arvioinnin kohde

Voimavarojen käyttäminen ja yhteisten sopimusten tekemisen oppiminen

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas harjoittelee yksilöllisesti ohjattuna itsenäistä työskentelyä ja osallistuu ryhmän toimintaan satunnaisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas harjoittelee itsenäistä työskentelyä ja vastuunottoa omasta työstään ja osallistuu ryhmän toimintaan yhdessä sovitulla tavalla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas työskentelee yksin ja ryhmässä sekä pyrkii toimimaan rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Oppilas tietää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee

	sopimukseen työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas toimii itsenäisesti ja tasapuolisesti sekä toimii ryhmässä yhteistyökykyisesti ja vastuullisesti.

T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa

Tavoitealue

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tunnistamaan asioita, jotka liittyvät huomaavaiseen kohteluun, tapakulttuuriin ja vuorovaikutustilanteissa toimimiseen.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
- S2 Asuminen ja yhdessä eläminen
- S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Arvioinnin kohde

Toisten oppilaiden huomaavainen kohtelu ja tapakulttuuriin mukainen käytännön toiminta oppitunnin vuorovaikutustilanteissa

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tietää, että tapakulttuuri vaikuttaa vuorovaikutustilanteisiin.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tunnistaa ja nimeää tapakulttuuriin ja toisten huomaavaiseen kohteluun liittyviä asioita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa toimia tapakulttuuria noudattaen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa perustella tapakulttuuria ja toisten ihmisten huomaavaista kohtelua sekä niihin liittyviä käytännön toimintatapoja.

T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana

Tavoitealue

Tiedonhallintataidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hakemaan ja vertailemaan tietoa sekä tunnistamaan kotitalouteen liittyviä luotettavia tietolähteitä valintojensa perustana.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet

- S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri

- S2 Asuminen ja yhdessä eläminen
- S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Arvioinnin kohde
Tietojen hankinta ja käyttö

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas hakee kotitalouteen liittyvää tietoa annetuista lähteistä yksilöllisesti ohjattuna. Tietojen hyödyntäminen ja tulkitseminen on vähäistä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas hakee kotitalouteen liittyvää tietoa itselleen tutuista ja annetuista lähteistä ja käyttää niitä toiminnassaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas tietää, mistä ja miten kotitalouteen liittyviä tietoja voidaan hakea. Oppilas arvioi tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas hakee kotitalouteen liittyviä tietoja eri tietolähteistä. Oppilas arvioi tiedon ja lähteiden luotettavuutta ja käytettävyyttä ja valitsee tehtävään sopivat lähteet.

T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä

Tavoitealue
Tiedonhallintataidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii lukemaan ja tulkitsemaan kotitalouteen ja lähiympäristöön liittyviä ohjeita, merkkejä ja symboleja sekä toimimaan niiden mukaisesti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L4 Monilukutaito

Sisältöalueet
- S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
- S2 Asuminen ja yhdessä eläminen

Arvioinnin kohde
Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttäminen

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas tunnistaa ja nimeää yksittäisiä toimintaohjeita ja merkkejä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tunnistaa, nimeää, luokittelee ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja merkkejä annettujen ohjeiden mukaisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas soveltaa toiminnassaan kotitalouden toimintaohjeita, merkkejä ja symboleita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas perustelee kotitalouden toimintaohjeiden, merkkien ja symboleiden käyttöä eri toiminnoissa.

T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä

Tavoitealue

Tiedonhallintataidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii soveltamaan tietoja ja taitoja, tunnistamaan palveluita sekä osoittamaan luovuutta erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
- S2 Asuminen ja yhdessä eläminen
- S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Arvioinnin kohde

Käsitteiden käyttäminen, tietojen ja taitojen soveltaminen sekä luovat ratkaisut tilanteissa, kotitalouden palveluiden tunteminen

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas nimeää joitakin kotitalouden käsitteitä, tietoja ja taitoja sekä yksittäisiä palveluita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas käyttää kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan sekä kuvailee yksittäisiä kotitalouden palveluita.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas käyttää erilaisissa tilanteissa kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan. Oppilas kuvailee erilaisia kotitalouden palveluita ja niiden käyttöä arkielämässä.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää erilaisissa tilanteissa perustellen ja luovasti kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan. Oppilas arvioi erilaisia kotitalouden palveluita ja perustelee niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.

T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja

Tavoitealue

Tiedonhallintataidot

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tulkitsemaan kiertotalouteen liittyviä asioita ja toimintoja sekä ympäristöä ja taloutta kuormittavia kotitalouden toimintoja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
- S2 Asuminen ja yhdessä eläminen
- S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Arvioinnin kohde
Ympäristö- ja talousteot toiminnassa ja päätöksenteossa

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit oppimäärän päättyessä

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas luettelee joitakin ympäristöön ja rahankäyttöön liittyviä kotitalouden toimintoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas tietää, miten ympäristökuormaa voidaan vähentää sekä millaisia ympäristö- ja taloustekoja voidaan tehdä kotitalouksissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas tekee yksittäisiä arjen ympäristö- ja taloustekoja erilaisissa tehtävissä ja tilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas tekee ympäristö- ja taloustekoja erilaisissa tehtävissä ja tilanteissa johdonmukaisesti sekä perustellen niiden merkitystä kestävän ja vastuullisen elämäntavan ja kuluttamisen kannalta.

Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisältöjen valinnoissa otetaan huomioon monipuolinen kotitaloudellisen osaamisen ja ajattelun kehittyminen sekä kestävään tulevaisuuteen tähtäävä toiminta. Paikallisia, alueellisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita hyödynnetään, ja niitä sovelletaan oppimistehtävien suunnittelussa. Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät oppimistehtävät vaihtelevat oppilaiden, oppimisen paikallisten olosuhteiden ja koulun omien painotusten mukaisesti.

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen
Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen

voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa
Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä oppimisympäristön valinnassa on, että se mahdollistaa seuraavat tekijät: vuorovaikutteinen toiminta, yhteisöllinen tiedon rakentaminen ja osaamisen jakaminen, tutkiva ja soveltava opiskelu sekä työskentelyn arviointi. Työn arvostaminen ja loppuun saattaminen, pitkäjänteinen tapa tehdä työtä, kunnioittava ja kiireetön ilmapiiri sekä mahdollisuus oppia myös epäonnistumisista ovat osa turvallisuutta. Opetuksessa hyödynnetään niin luokkayhteisöä, koulutiloja ja kouluympäristöä kuin digitaalisia ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja. Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rakentumisesta ja monimuotoisuudesta sekä harjaannuttavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omaan perhevaiheeseen. Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon kietoutuminen yhteen ja soveltaminen käytäntöön.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitalouden oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi. Oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkyys korostuvat opetuksen suunnittelussa. Eriyttämisen

lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivän rakentumiseen liittyvät oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita ja kuvia. Oppitunnin siirtymävaiheiden tunnistaminen edellyttää ohjausta ja tukea ajanhallinnassa ja oppimistehtävän jäsentelyssä. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa.

Ohjauksella tuetaan oppilaiden kiinnostusta syventää ja laajentaa kotitalouden oppimista sekä luodaan valmiuksia siirtyä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja sen kautta kotitaloudellista asiantuntijuutta edellyttävään työelämään.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokilla 7–9

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen. Opetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ja hänen huoltajansa ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Osaamista arvioidaan monipuolisilla arviointimenetelmillä. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kotitalouden opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kotitalouden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kotitalouden oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on kotitalouden oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien

perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kotitalouden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kotitalouden oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kotitalouden oppimisen tavoitteet ja arvioinnin kohteet ovat käytännön toimintataitoja, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä tiedonhallintataitoja. Oppilaan osaaminen rakentuu ja taidot tulevat näkyväksi kotitalouden tavoitteisiin liittyvien keskeisten sisältöalueiden kautta.

KOTITALOUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

KOTITALOUDEN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 7-9

Tavoite: T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii suunnittelemaan työn tekemisen, tekemään työtehtävän ja tarkastelemaan omaa työtään ja toimintaansa.	Oppilas oppii ateriasuunnittelun periaatteet ja toteuttamaan ryhmässä suunnitellun aterian sekä arvioi omia tuotoksiaan ja työskentelyään.	Oppilas oppii suunnittelemaan työn tekemisen, tekemään työtehtävän ja tarkastelemaan omaa työtään ja toimintaansa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	

Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus, ja oppimaan oppimisen taidot

Tavoite: T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii kotitalouden kädentaitoja ja kokeilee erilaisia työtapoja. Hän oppii ottamaan huomioon toiminnassaan luovuuden ja estetiikan.	**Oppilas harjaantuu kotitalouden kädentaidoissa.**	Oppilas oppii kotitalouden kädentaitoja ja kokeilee erilaisia työtapoja. Hän oppii ottamaan huomioon toiminnassaan luovuuden ja estetiikan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kädentaidot ja estetiikka	
Tavoite: T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii valitsemaan ja käyttämään raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä ja teknologiaa kestävää elämäntapaa edistävästi.	**Oppilas oppii valitsemaan raaka-aineita, miettimään työvälineiden ja laitteiden järkevää valintaa ympäristön huomioiden. Oppilas suorittaa tehtäviä TVT:aa hyödyntäen.**	Oppilas oppii valitsemaan ja käyttämään raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä ja teknologiaa kestävää elämäntapaa edistävästi.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3, L4, L5, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kuluttajataidot sekä terveyden edistäminen ja teknologian käyttö

Tavoite: T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii suunnittelemaan omaa toimintaansa suhteessa käytettävissä olevaan aikaan ja annettuun tehtävään. Hän oppii huolehtimaan työtehtävien ja työympäristön järjestyksestä oppimisympäristössään.	**Oppilas harjoittelee ajankäytön suunnittelua ja pyrkii organisoimaan työskentelyään.**	Oppilas oppii suunnittelemaan omaa toimintaansa suhteessa käytettävissä olevaan aikaan ja annettuun tehtävään. Hän oppii huolehtimaan työtehtävien ja työympäristön järjestyksestä oppimisympäristössään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	

Tavoite: T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti kotitalouden	**Oppilas osaa toimia hygieenisesti ja**	Oppilas oppii toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti kotitalouden

toimintaympäristöissä ottaen huomioon käytettävissä olevat aineelliset voimavarat.	**turvallisuusnäkökohdat ja kustannukset huomioiden.**	toimintaympäristöissä ottaen huomioon käytettävissä olevat aineelliset voimavarat.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	

Tavoite: T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii kohtaamaan, kuuntelemaan, keskustelemaan ja argumentoimaan vertaisryhmässä	**Oppilas ottaa osaa keskusteluun ja osaa perustella mielipiteitään muut huomioiden.**	Oppilas oppii kohtaamaan, kuuntelemaan, keskustelemaan ja argumentoimaan vertaisryhmässä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi	
Tavoite: T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä-sekä kotitalouksien perinteitä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii tunnistamaan, miten arki erilaisissa kotitalouksissa rakentuu ja ajallisesti järjestäytyy. Hän	**Oppilas tiedostaa, että kotitaloustöihin**	Oppilas oppii tunnistamaan, miten arki erilaisissa kotitalouksissa rakentuu ja ajallisesti järjestäytyy. Hän

oppii kohtaamaan hyväksyvästi kotien kulttuurista monimuotoisuutta.	**osallistuminen ja niiden jakaminen on tärkeää.** **Oppilas tunnistaa vuodenkiertoon liittyviä juhlia ja perinteitä.**	oppii kohtaamaan hyväksyvästi kotien kulttuurista monimuotoisuutta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Arjen rakentumisen ja kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	

Tavoite: T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii työskentelemään itsenäisesti sekä osana ryhmää ja yhteistä työtehtävää. Hän oppii sopimaan työtehtävien jakamista.	**Oppilas työskentelee aktiivisesti ryhmässä ja yksin aikataulut huomioiden.**	Oppilas oppii työskentelemään itsenäisesti sekä osana ryhmää ja yhteistä työtehtävää. Hän oppii sopimaan työtehtävien jakamista.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Voimavarojen käyttäminen ja sopimuksen tekeminen	
Tavoite: T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**

Oppilas oppii tunnistamaan asioita, jotka liittyvät huomaavaiseen kohteluun, tapakulttuuriin ja vuorovaikutustilanteissa toimimiseen.	**Oppilas sisäistää oman käytöksensä merkityksen arjen toiminnoissa.**	Oppilas oppii tunnistamaan asioita, jotka liittyvät huomaavaiseen kohteluun, tapakulttuuriin ja vuorovaikutustilanteissa toimimiseen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	-	

Tavoite: T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii hakemaan ja vertailemaan tietoa sekä tunnistamaan kotitalouteen liittyviä luotettavia tietolähteitä valintojensa perustana.	**Oppilas pyrkii etsimään tietoa monista eri lähteistä sekä arvioimaan sen luotettavuutta.**	Oppilas oppii hakemaan ja vertailemaan tietoa sekä tunnistamaan kotitalouteen liittyviä luotettavia tietolähteitä valintojensa perustana.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tietojen hankinta ja käyttö	
Tavoite: T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**

Oppilas oppii lukemaan ja tulkitsemaan kotitalouteen ja lähiympäristöön liittyviä ohjeita, merkkejä ja symboleja sekä toimimaan niiden mukaisesti.	**Oppilas hyödyntää kuluttajalle suunnattuja toimintaohjeita, merkkejä ja symboleja ympäristönäkökohdat huomioiden.**	Oppilas oppii lukemaan ja tulkitsemaan kotitalouteen ja lähiympäristöön liittyviä ohjeita, merkkejä ja symboleja sekä toimimaan niiden mukaisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen	

Tavoite: T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas oppii soveltamaan tietoja ja taitoja, tunnistamaan palveluita sekä osoittamaan luovuutta erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.	**Oppilas ratkaisee ongelmia ryhmän jäsenenä erilaisissa tehtävissä.**	Oppilas oppii soveltamaan tietoja ja taitoja, tunnistamaan palveluita sekä osoittamaan luovuutta erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen	
Tavoite: T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**

Oppilas oppii tulkitsemaan kiertotalouteen liittyviä asioita ja toimintoja sekä ympäristöä ja taloutta kuormittavia kotitalouden toimintoja.	**Oppilas tiedostaa oman kuluttamisensa vaikutukset.**	Oppilas oppii tulkitsemaan kiertotalouteen liittyviä asioita ja toimintoja sekä ympäristöä ja taloutta kuormittavia kotitalouden toimintoja.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Mittaamisen ja laskemisen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon	

KOTITALOUDEN TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	7. lk	**8. lk taito- ja taide**	**9. lk taito - ja taide**
S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.	Perehdymme elintarvikehygienian, keittiön puhtaanapidon ja turvallisen työskentelyn perusteisiin. Hyvät pöytätavat, pöydän kattaminen. Mittaaminen, ruokaohjeiden käyttö. Ruoanvalmistuksen ja leivonnan perusteet. Elintarviketietous, ja ruoan valinta eri näkökulmista. Erityisruokavalioiden huomioiminen. Ravitsemussuositukset. Ateriasuunnittelua taloudelliset, terveydelliset, eettiset	Syvennetään 7-luokalla harjoiteltuja taitoja. Perehdytään syvällisemmin leivontaan, erityisruokavalioihin, juhlakulttuuriin ja suomalaiseen ruokaperinteeseen. Ympäristön huomioiminen ruokavalintoja tehdessä. Valintojen eettiset ja ekologiset vaikutukset.	Syvennetään aiemmin opittuja taitoja. Perehdytään syvällisemmin kansainväliseen ruokakulttuuriin, ateriasuunnitteluun ja itsenäiseen työskentelyyn.

	ja kulttuuriset näkökulmat huomioiden. Kalenterivuoden juhlat.		
S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä . Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.	Yhteistyö, tasa-arvoinen työskentely. Hyvät tavat ja toisten huomioon ottaminen. Tekstiilien huolto. Kodin puhtaanapito. Käytännön kotitehtävät ohjaavat ottamaan koulussa opittuja taitoja käyttöön omassa arjessa. Kotitalouden palveluiden ostaminen.	Syvennetään 7-luokalla harjoiteltuja taitoja. Ostopalveluiden vertailu, kustannusten laskeminen.	Syvennetään aiemmin opittuja tietoja ja taitoja.
S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa: Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.	Kierrätys. Kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet, harkitseva kuluttaja. Taloudellisuus ja kotitalouksien rahankäyttö. Median ja vertaisryhmien vaikutus omiin kulutusvalintoihin. Tiedonhaku. Ekologisuus ja kestävä kehitys.	Syvennetään 7-luokalla harjoiteltuja tietoja ja taitoja. Poikkeustilanteisiin varautuminen, kotivara. Taloudellisen ajattelun kehittyminen, vastuullisuus.	Syvennetään aiemmin opittuja tietoja ja taitoja. Kuluttajatieto, talousosaaminen, oman elämän kustannukset.

16.4.19. OPPILAANOHJAUS

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7-9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7-9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edelleen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskeluvalmiuksiaan. Oppilaita autetaan hahmottamaan valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintojaan koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksen työtapoja käytetään monipuolisesti oppilaiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat yksilöllisiin kysymyksiin syventyvä henkilökohtainen ohjaus, pienryhmäohjaus ja luokkamuotoinen ohjaus. Ryhmiä muodostetaan joustavasti ohjauksen sisältö ja vertaistuen mahdollisuudet huomioiden. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä.

Pienryhmäohjauksessa oppilas oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan oppilaan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä. Ohjauksen jatkumo turvataan tarjoamalla oppilaanohjausta kaikilla luokkatasoilla. Huoltajalle järjestetään tarvittaessa tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, opinto-ohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Oppilaalle tulee järjestää perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien aikana työelämään tutustumisjaksoja (TET) koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidossa työympäristössä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumista toteutetaan yhdessä muiden oppiaineiden kanssa hyödyntäen niiden oppisisältöjä ja työtapoja.

Ohjaus, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus ja tukea tarvitsevan ohjaus oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Monialaista yhteistyötä tehdään erityisesti myös tehostettua henkilökohtaista ohjausta ja tukea tarvitsevien oppilaiden sekä erityisestä syystä koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus saada oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8 ja 9. Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa painopisteenä on oppilaan jatko-opintovalmiuksien kehittäminen sekä ohjaaminen oppilaalle sopiviin jatko-opintoihin. Tavoitteena on, että jokaiselle

oppilaalle löytyy jatko-opiskelupaikka, jossa oppilas jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista perusopetuksen jälkeen.

Oppilas jatkaa perusopetuksen jälkeen toisen asteen tutkinnon suorittamiseen, toiselle asteelle valmentavaan koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuslaissa määriteltyyn koulutukseen. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen tarpeen arvioi ensisijaisesti oppilaanohjaaja oppilaanohjauksen sisältöjen ja tavoitteiden näkökulmasta.

Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa oppilaalle annetaan henkilökohtaista ja muuta oppilaanohjausta sekä laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Henkilökohtaiseen jatko-opintosuunnitelmaan kirjataan oppilaan vahvuuksia sekä tavoitteita siirtymisestä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. Näitä vahvistetaan suunnitelmallisesti oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet huomioiden.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, oppimisen ja opiskelun tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkymät. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintomahdollisuuksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa oppimisen ja opiskelun tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä tarvittaessa muista tukimuodoista.

Formatiivinen arviointi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7–9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi on formatiivista arviointia, joka perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta- sekä tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan

tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Oppiminen ja opiskelu
Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat kouluyhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu
Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot
Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

S4 Työelämään tutustuminen
Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen
Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Oppiaineen tavoitteet

T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista

Tavoitealue
Osallisuus ja aktiivinen toiminta

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet
- S1 Oppiminen ja opiskelu
- S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu

Arvioinnin kohde

T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan

Tavoitealue
Oppimaan oppimisen taidot

Laaja-alaisen osaamisen alueet
- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet
- S1 Oppiminen ja opiskelu

Arvioinnin kohde

T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan

Tavoitealue

Elinikäinen oppiminen

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Sisältöalueet

- S1 Oppiminen ja opiskelu
- S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu

Arvioinnin kohde

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti

Tavoitealue

Itsetuntemus

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu

Arvioinnin kohde

T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista

Tavoitealue

Tavoitteiden asettaminen

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Sisältöalueet

- S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu
- S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen

Arvioinnin kohde

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta

Tavoitealue

Työelämään suuntautuva oppiminen

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöalueet

- S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu
- S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot
- S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen

Arvioinnin kohde

T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen

Tavoitealue

Työelämään suuntautuva oppiminen

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu
- S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot
- S4 Työelämään tutustuminen
- S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen

Arvioinnin kohde

T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta

Tavoitealue

Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Sisältöalueet

- S4 Työelämään tutustuminen
- S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen

Arvioinnin kohde

T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta

Tavoitealue

Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Sisältöalueet

- S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu
- S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot
- S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen

Arvioinnin kohde

T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla

Tavoitealue

Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys

Laaja-alaisen osaamisen alueet

- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Sisältöalueet

- S4 Työelämään tutustuminen
- S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen

Arvioinnin kohde

OPPILAANOHJAUS IISALMEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma Iisalmessa

Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa, auttaa oppilasta kehittämään opiskelun ja oppimisen taitoja sekä ehkäistä ennakolta opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Ohjaus tarkoittaa myös oppilaan itseluottamuksen, persoonallisen kasvun ja kehityksen sekä osallisuuden tukemista. Jokaisella oppilaalla on lain mukaan oikeus saada koulun työpäivinä ohjausta. Ohjaus on erityisen tärkeää koulunkäynnin nivelvaiheissa, esimerkiksi oppilaan siirtyessä toiseen kouluun, sekä opintoihin liittyviä valintoja tehtäessä.

Oppilaanohjauksessa käsiteltäviä aiheita ovat opiskelutaidot ja koulunkäynti, itsetuntemus, koulutusjärjestelmä, jatko-opintomahdollisuudet, ammatit ja ammattialat sekä työelämä. Kaikki oppilaat saavat tarvittaessa oppilaanohjauksen tuntien lisäksi neuvontaa ja ohjausta henkilökohtaisesti tai pienryhmissä. Lisäksi oppilaita ohjataan erilaisten tiedonhankintavälineiden sekä yhteiskunnan tarjoamien neuvonta- ja ohjauspalveluiden käytössä.

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjauksessa ammatteihin ja työtehtäviin tutustutaan leikin avulla. Vuosiluokilla 3-6 puolestaan ammatteihin ja työtehtäviin voidaan tutustua esimerkiksi vierailemalla työpaikoilla ja koululle voidaan kutsua vierailijoita. Luokassa voidaan tutustua erilaisiin työtehtäviin ja ammattinimikkeisiin pelien, askartelun, draaman, videoiden ja muun vastaavan avulla.

Iisalmessa Juhani Ahon koulun oppilaanohjaajat ovat jakaneet oppilaat siten, että kukin oppilaanohjaaja ottaa noin kolmanneksen oppilaista kultakin ikäluokalta ja huolehtii heidän oppilaanohjauksestaan sekä oppilashuollollisista tarpeista. Päävastuu oppilaan hyvinvoinnista on luokanvalvojalla, mutta opot ja muut oppilashuollon henkilöt ovat tiiviisti mukana oppilashuollon järjestämisessä. Pohjimmiltaan oppilashuolto on koko koulua koskeva asia.

Oppilaanohjaus Juhani Ahon koulussa

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminta muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävän, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuvan jatkumon. Oppilaanohjauksella edistetään koulutyön onnistumista, opintojen sujumista ja koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta. Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Oppilaanohjauksen keskeisenä tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskeluvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään, edistämään sosiaalista muutosvalmiutta sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja.

Oppilaanohjaus on jatkumo, joka jatkuu alakoulusta yläkouluun ja edelleen toisen ja korkea-asteen opintoihin saakka. Kussakin nivelvaiheessa huomioidaan oppilaan joustava ja turvallinen siirtyminen asteelta toiselle. Iisalmessa alakoulusta yläkouluun siirtymisen yhteydessä oppilaille järjestetään erilaisia käytänteitä, joita ovat:

• 6. luokan oppilaiden tapaaminen

• 6. luokan oppilaiden tutustuminen yläkouluun

• Tiedonsiirtopalaverit

• Vanhempainilta

• 7. luokalla ryhmäytymispäivä

Perusopetuksen 8. ja 9. luokkien oppilaanohjauksessa painottuvat jatko-opintosuunnitelmat ja koulutusvalinnat. Jatko-opintojen valinnassa olennaista on riittävä ja monipuolinen tieto eri koulutusaloista niin yleissivistävän

lukiokoulutuksen kuin ammatillisen perustutkintokoulutuksen osalta. Oppilaille järjestetään erilaisia mahdollisuuksia saada tietoa jatkokoulutuspaikoista:

- ohjauskeskustelut
- tutustuvat toisen asteen oppilaitoksiin 8. ja 9.luokalla
- oppilaitosten esittelyt ja vierailut
- vanhempainillat
- tiedonsiirto

Yhteistyötä tehdään lähettävän koulun ja vastaanottavan koulun välillä muun muassa tiedonsiirron yhteydessä. Tämä painottuu uuden oppivelvollisuuslain yhteydessä, jolloin erityisesti huomioidaan tehostetun ohjauksen oppilaiden jatkokoulutukseen liittyvät tarpeet.

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet, sisällöt ja arviointi vuosiluokilla 7–9 Juhani Ahon koulun opetussuunnitelmassa

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet vuosiluokittain 7–9:

Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamisen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tutustuu vaikutusmahdollisuuksiinsa ja opettelee toimimaan vastuullisesti.	Oppilas lisää suunnitelmallisesti osallisuuttaan omassa opiskeluympäristössään. Oppilas osaa tehdä vastuullisia valintoja sekä perehtyy työelämään.	Oppilas on osallinen omassa opiskeluympäristössään. Oppilas osaa tehdä vastuullisia valintoja ja perehtyy työelämään sekä osallistuu TET-jaksolle.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:		
Oppimaan oppimisen taidot		
Tavoite: **T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan**		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**

Oppilas oppii erilaisia tapoja oppia ja opettelee hyödyntämään niitä opiskelussaan.	Oppilas oppii erilaisia tapoja oppia ja opettelee hyödyntämään niitä opiskelussaan.	Oppilas oppii erilaisia tapoja oppia ja opettelee hyödyntämään niitä opiskelussaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	.	
Elinikäinen oppiminen		
Tavoite: **T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan**		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas rakentaa oppimistaan aikaisemmin aiemmin opittuun ja pohtii osaamisen merkitystä ja valintojaan elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaisesti.	Oppilas rakentaa oppimistaan aiemmin opittuun ja aloittaa omien suunnitelmiensa tekemisen elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaisesti.	Oppilas rakentaa oppimistaan aiemmin opittuun. Oppilas oppii tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja arvioimaan omaa oppimistaan ja toimintaansa elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaisesti. Oppilas tekee jatko-opintosuunnitelman.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:		
Itsetuntemus		
Tavoite: **T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti**		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tunnistaa itsessään hyviä ja kehitettäviä puolia. Oppilas opettelee toimimaan tavoitteidensa, kykyjensä ja edellytystensä mukaan.	Oppilas tunnistaa kykyjään ja kehittämistarpeitaan. Oppilas osaa unelmoida ja suunnitella vaihtoehtoisia tulevaisuuksia kykyjensä, kiinnostuksiensa ja edellytystensä mukaan.	Oppilas tunnistaa kykynsä, edellytyksensä sekä kiinnostuksensa ja osaa toimia niiden mukaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3	

Arvioinnin kohteet oppiaineessa:		
Tavoitteiden asettaminen		
Tavoite: **T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista**		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas harjoittelee asettamaan erilaisia tavoitteita ja tekemään niiden avulla suunnitelmia sekä arvioimaan niitä.	Oppilas osaa asettaa erilaisia tavoitteita ja tehdä suunnitelmia sekä arvioida niitä.	Oppilas osaa asettaa erilaisia tavoitteita ja tehdä suunnitelmia sekä arvioida niitä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2, S5	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:		
Työelämään suuntautuva oppiminen		
Tavoite: **T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta**		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas ymmärtää työn merkityksen omassa elämässään.	Oppilas perehtyy erilaisiin ammatteihin ja työelämän sääntöihin. Oppilas ymmärtää työn merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Oppilas tunnistaa opintojen merkityksen tulevaisuuden työelämässä ja toiveammatissaan.	Oppilas perehtyy erilaisiin ammatteihin ja työelämän sääntöihin. Oppilas ymmärtää työn merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Oppilas tunnistaa opintojen merkityksen tulevaisuuden työelämässä ja toiveammatissaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2, S3, S5	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:		
Tavoite: **T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen**		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
	Oppilas tutustuu eri työtehtävissä tarvittavaan osaamiseen ja kehittää	Oppilas tutustuu eri työtehtävissä tarvittavaan osaamiseen ja kehittää taitoa arvioida itselle

	taitoa arvioida itselle sopivia ammattialoja.	sopivia ammattialoja. Oppilas vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitojaan ja osaa etsiä tietoa koulutuksesta ja työelämästä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2, S3, S4, S5	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4, L5, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:		
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
Tavoite: **T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta**		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
	Oppilas tutustuu Suomen koulutusjärjestelmään. Oppilas osaa etsiä itselle sopivia koulutusmahdollisuuksia ja tietoja työelämästä. Oppilas osaa käyttää ja hyödyntää paikallisia ja seutukunnallisia sekä valtakunnallisia tiedotuskanavia.	Oppilas osaa etsiä itselle sopivia koulutusmahdollisuuksia ja tietoja työelämästä, tarvitessa myös ulkomailta. Oppilas osaa käyttää ja hyödyntää paikallisia ja seutukunnallisia sekä valtakunnallisia tiedotuskanavia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S4, S5	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:		
Tavoite: **T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta**		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
	Oppilas harjoittelee käyttämään erilaisia tietolähteitä ja ohjauspalveluita omassa urasuunnittelussaan. Oppilas tiedostaa sosiaalisen median mahdollisuudet, uhat ja oman toimintansa vaikutukset sähköisessä toimintaympäristössä.	Oppilas osaa käyttää ja hyödyntää paikallisia ja seutukunnallisia sekä valtakunnallisia tiedotuskanavia omassa urasuunnittelussaan. Oppilas tiedostaa sosiaalisen median mahdollisuudet, uhat ja oman toimintansa

		vaikutukset sähköisessä toimintaympäristössä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2, S3, S5	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4, L5, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:		
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys		
Tavoite: T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla		
7. lk	**8. lk**	**9. lk**
Oppilas tuntee omaa kulttuuriaan ja osaa toimia monikulttuurisessa ympäristössä.	Oppilas osaa toimia monikulttuurisessa ympäristössä.	Oppilas tuntee omaa kulttuuriaan ja osaa toimia monikulttuurisessa ympäristössä sekä tutustuu opiskelu- ja työmahdollisuuksiin ulkomailla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S4, S5	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:		

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokittain

Sisällöt vuosiluokittain	**7. lk**	**8. lk**	**9. lk**
S1 Oppiminen ja opiskelu	-Nivelvaiheet (alakoulusta yläkouluun sekä yläkoulusta jatko-opintoihin ja työelämään) -Kouluyhteisössä toimiminen -Opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu	-Kouluyhteisössä toimiminen –Opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen syventäminen yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa -Tavoitteiden asettaminen	-Kouluyhteisössä toimiminen -Opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen syventäminen yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa -Tavoitteiden asettaminen opintojen päättövaiheeseen ja jatko-opintoihin

	yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa –Tavoitteiden asettaminen opintojen eri vaiheisiin -Vastuun ottaminen omasta opiskelustaan -Vastuu opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojen etenemisestä -Itsenäisen toiminnan kehittymisen arviointi	opintojen eri vaiheisiin -Vastuun ottaminen omasta opiskelustaan -Vastuu opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojen etenemisestä. -Itsenäisen toiminnan kehittymisen arviointi -Nivelvaiheet (yläkoulusta jatko-opintoihin ja työelämään) -Opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa	-Vastuun ottaminen omasta opiskelustaan -Vastuu opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojen etenemisestä -Itsenäisen toiminnan kehittymisen arviointi -Nivelvaiheet (yläkoulusta jatko-opintoihin ja työelämään)
S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu	-Itsetuntemus ja itsearviointitaidot -Tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaidot -asetettujen tavoitteiden toteutumisen seuranta ja arviointi -valinnaisainevalintojen tekeminen suhteessa omiin vahvuuksiin ja	-Itsetuntemus ja itsearviointitaidot -Tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaidot -asetettujen tavoitteiden toteutumisen seuranta ja arviointi -Ongelmanratkaisu-	-Itsetuntemus ja itsearviointitaidot -Tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaidot --asetettujen tavoitteiden toteutumisen seuranta ja arviointi -Ongelmanratkaisutaitojen kehittäminen

	tulevaisuudensuunnitelmiin -Ongelmanratkaisutaitojen kehittäminen -Motivaation tukeminen -yleisten elämässä vaadittavien taitojen harjoittelu -omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamisen harjoittelu: arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot	taitojen kehittäminen -Motivaation tukeminen -Yleisten elämässä vaadittavien taitojen harjoittelu -Omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamisen harjoittelu: arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot -valinnaisainevalintojen tekeminen suhteessa omiin vahvuuksiin ja tulevaisuudensuunnitelmiin.	-Urasuunnittelu- ja urahallintataidot -Motivaation tukeminen -Yleisten elämässä vaadittavien taitojen harjoittelu -Omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamisen harjoittelu: arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot
S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot	-Mahdollisuus harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä -Kiinnitetään huomiota opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen -Lähdekriittisyy-den kehittäminen	-Mahdollisuus harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä -kiinnitetään huomiota opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. -Lähdekriitti-syyden kehittäminen.	-Mahdollisuus harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä -Kiinnitetään huomiota opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä vuoro-vaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. -Lähdekriitti-syyden kehittäminen

S4 Työelämään tutustuminen	-Elinkeinoihin, työelämään, ammattialoihin ja yrittäjyyteen tutustuminen - Työhakemisen harjoittelu - TET - Työelämän tasa-arvokysymykset	-Elinkeinoihin, työelämään, ammattialoihin ja yrittäjyyteen tutustuminen - Työhakemisen harjoittelu - TET - Työelämän tasa-arvokysymykset	-Elinkeinoihin, työelämään, ammattialoihin ja yrittäjyyteen tutustuminen - Työn hakemisen harjoittelu - TET - Työelämän tasa-arvokysymykset
S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen	-tulevaisuuden suunnitteluja päätöksentekotaidot -orientoidutaan Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin jatko-opintomahdollisuuksiin -oppii etsimään tietoa jatko-opinnoista ja niihin hakeutumisesta -tietoa oman koulun ohjauspalveluista	-Tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaidot -Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin jatko-opintomah-dollisuuksiin -oppii etsimään tietoa jatko-opinnoista ja niihin hakeutumisesta -eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden hyödyntäminen	-Tulevaisuuden syventävät suunnittelu- ja päätöksentekotaidot -Syvennytään Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin jatko-opintomahdollisuuksiin -oppii etsimään tietoa jatko-opinnoista ja niihin hakeutumisesta -eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden hyödyntäminen

Oppilaanohjauksen luokkaohjauksen ja pienryhmäohjauksen keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7-9

7.lk	8.lk	9.lk
• koulu tutuksi • kouluyhteisössä toimiminen • perusopetuksen rakenne	• tulevaisuuden suunnittelu - ja päätöksentekotaidot • elinkeinorakenne	• jatko - opintomahdollisuudet • yhteishaku • päättöarviointi

• oppilaan arviointi • valinnaisuus • työelämään tutustuminen • opiskelun taidot • vuorovaikutustaidot • itsetuntemus • oman elämän suunnittelu • ihmisenä kasvaminen	• ammattialat ja yrittäjyys • työelämätietous • koulutusalat • opiskelun taidot • vuorovaikutustaidot • itsetuntemus • oman elämän suunnittelu • ihmisenä kasvaminen • työelämään tutustuminen • Suomen koulutusjärjestelmä	• hakeutuminen jatko -opintoihin • kansainvälisyys ja opiskelu ulkomailla • ohjaus -, tiedotus ja neuvontapalvelut • tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä • työelämään tutustuminen • opiskelun taidot • vuorovaikutustaidot • itsetuntemus • oman elämän suunnittelu • ihmisenä kasvaminen

16.4.20. VALINNAISET AINEET IISALMEN PERUSOPETUKSEN VUOSILUOKILLA 8-9

Bändikurssi

BÄNDIKURSSI Opetuksen tavoitteet, sisällöt ja arviointi vuosiluokilla 8-9 Iisalmen kaupungin opetussuunnitelmassa

BÄNDIKURSSI OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 8-9

Tavoite: T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas harjoittelee toimimista osana bändikurssin ryhmää. Harjoittelee palautteen antoa rakentavasti ja muita kannustaen. Oppilas harjoittelee käyttämään ja etenkin löytämään omat vahvuutensa bändisoittimissa ja laulussa.	Oppilas oppii toimimaan erilaisten musiikillisten yhteisöjen jäsenenä. Erityisesti osaa toimia toisia kunnioittavasti osana omaa bändiä. Oppilas on löytänyt oman vahvuusalueensa bändisoitossa ja laulussa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L7	

Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	
Musiikilliset taidot ja tiedot sekä luova tuottaminen		
Tavoite: T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas oppii ylläpitämään laulutaitoaan ja osallistuu bändissä laulamiseen. Oppilas tutustuu erilaisiin äänenkäyttö- ja laulutapoihin.	Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä. Oppilas on löytänyt oman vahvuutensa ja mielenkiinnon kohteensa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	
Tavoite: T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan.		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas vahvistaa yhteismusisointitaitojaan osana bändisoittoa.	Oppilas kehittää edelleen soittoja yhteismusisointitaitojaan soittaen bändisoittimia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	
Tavoite: T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas käyttää kehoaan musiikillisena instrumenttina sekä luovuuden lähteenä. Oppilas harjoittelee musiikin sykkeen löytymistä osana omaa kehoaan.	Oppilas ilmaisee ja kokee ja musiikkia musiikkiliikunnallisuuden keinoin. Rytmiikkaharjoitukset pääosassa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Musiikkiliikunta	

Tavoite: T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas kuuntelee bändiohjelmiston musiikkia aktiivisesti ja eläytyy sen tunnelmaan.	Oppilas kuuntelee ja havainnoi harjoiteltavaa musiikkia ja kykenee osallistumaan aiheeseen liittyvään keskusteluun.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	
Tavoite: T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas kokeilee improvisaation tuomia mahdollisuuksia omien sävellysten ja sovitusten pohjana. Lyriikat huomioidaan myös!	Oppilaan luova suhde musiikkiin on rakentunut oman identiteetin vahvistumisen ja harjoittelun tuloksena.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Musiikin luova tuottaminen	
Tavoite: T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia		
	8. lk	**9. lk**
.	Oppilas oppii hyödyntämään musiikkiteknologiaa bändisoiton ohessa tallentaen ja miksaten musisointia.	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa musiikin tekemisessä sekä tallentamisessa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Musiikkiteknologian käyttö	
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
Tavoite: T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina		

ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas harjoittelee käyttämään bändisoitin- tai laulumusiikkia kulttuurin ilmentäjänä sekä vaikuttamisen keinona viestinnässä.	Oppilas tarkastelee bändisoitin- ja laulumusiikkia taiteenlajina ja oppii ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kulttuurinen osaaminen	
Tavoite: T9 rohkaista ja ohjata oppilasta käyttämään musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas opettelee käyttämään bändisoiton ja sen ympäröimän kulttuurin käsitteitä ja terminologiaa bändimusisoinnin yhteydessä.	Oppilas käyttää musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa bändimusisoinnin yhteydessä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö	

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa

Tavoite: T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas kehittää omaa musiikkisuhdettaan tuttujen ja itselle tärkeiden kappaleiden kautta. Samalla oppilas oppii tunnistamaan musiikin vaikutukset tunteisiin ja hyvinvointiin.	Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin. Omaa sydäntä lähellä oleva musiikki on löytynyt.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	

Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3 , L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen

Tavoite: T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas käsittelee bändisoittimia ja PA-laitteita turvallisesti sekä opettelee huolehtimaan kuulostaan ja harjoittelee vastuullisuutta musisointitilanteissa.	Oppilas huolehtii kuulostaan ja pitää huolta musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	

Oppimaan oppiminen musiikissa

Tavoite: T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas harjoittelee bändisoittimien ja laulun harjaannuttamista pitkäjänteisesti sekä eteenpäin pyrkivästi.	Oppilas oppii kehittämään bändisoittamisen ja laulamisen osaamistaan harjoittelun avulla, asettaa tavoitteita oppimiselleen sekä arvioi taitojensa edistymistä suhteessa tavoitteisiin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Oppimisen taidot	

BÄNDIKURSSI tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokittain

	8. lk	**9. lk**
T1 (S1-4): Toimitaan rakentavasti musisoivan ryhmän jäsenenä	- syvennetään yhteismusisointitaitoja yhdessä soittaen ja laulaen - opitaan musiikinperuskäsitteitä ja musiikin merkintätapoja yhteismusisoinnin yhteydessä - käytetään oppilaiden osaamistasoisia kappaleita tarjoten kuitenkin riittävästi haastetta - ohjelmistossa käytetään monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia	- syvennetään edelleen yhteismusisointitaitoja yhdessä soittaen ja laulaen - opitaan uusia musiikinperuskäsitteitä ja musiikin merkintätapoja yhteismusisoinnin yhteydessä - käytetään oppilaiden osaamistasoisia kappaleita tarjoten kuitenkin riittävästi haastetta - ohjelmistossa käytetään monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia
T2 (S1-4): Opetellaan tervettä äänenkäyttöä sekä kehitetään omaa laulutaitoa musisoivan ryhmän jäsenenä	- rohkaistaan ja kannustetaan oppilaita laulamiseen - opetellaan tervettä äänenkäyttöä ääniharjoitusten avulla - huomioidaan tulkinnan merkitys laulamisessa - ohjelmistossa huomioidaan eri aikakausien musiikki sekä kulttuuriperinnön vaaliminen	- rohkaistaan ja kannustetaan oppilaita laulamiseen - opetellaan tervettä äänenkäyttöä ääniharjoitusten avulla - huomioidaan ERITYISESTI tulkinnan merkitys laulamisessa - ohjelmistossa huomioidaan eri aikakausien musiikki sekä kulttuuriperinnön vaaliminen

T3 (S1-4): Syvennetään soittotaitojaan bändisoittimilla	- syvennetään bändisoittimien soittotaitoa - opetellaan uusia käsitteitä ja musiikin merkintätapoja, esim. Tabulatuuri, rumpunuotit yms. - käytetään oppilaiden osaamistasoisia kappaleita tarjoten kuitenkin riittävästi haastetta - ohjelmistossa käytetään monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia	- syvennetään entisestään bändisoittimien soittotaitoa - opetellaan uusia käsitteitä ja musiikin merkintätapoja - käytetään oppilaiden osaamistasoisia kappaleita tarjoten kuitenkin riittävästi haastetta - ohjelmistossa käytetään monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia huomioiden myös oppilaiden toiveet

	huomioiden myös oppilaiden toiveet	**-yhdeksännellä luokalla ohjelmiston vaativuus kasvaa ja oppilas voi keskittyä enemmän jonkin musiikin osa-alueen esim. jonkin soittimen soittotaidon kehittämiseen.**
T4 (S1-4): Opitaan käyttämään liikettä musiikin havainnollistamisessa	- opitaan havainnollistamaan musiikkia liikkeellä, esim. ääniharjoitukset, kehorytmit ja musiikkiliikunta	- opitaan havainnollistamaan musiikkia liikkeellä, esim. ääniharjoitukset, kehorytmit ja musiikkiliikunta
T5 (S1-4): Harjoitellaan aktiivista ja keskittynyttä kuuntelua	- harjoitellaan toisten kuuntelemista yhteismusisointitilanteissa - havainnoidaan kuultua ja keskustellaan siitä - ohjelmistossa käytetään monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia huomioiden ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt	- harjoitellaan toisten kuuntelemista yhteismusisointitilanteissa - havainnoidaan kuultua ja keskustellaan siitä - ohjelmistossa käytetään monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia huomioiden ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt
T6 (S1-4): Kannustetaan oppilasta musiikin luovaan tuottamiseen	- opetellaan ideoimaan, suunnittelemaan ja käyttämään musiikkia luovasti myös eri taiteenaloja yhdistellen - hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan teknologiaa musiikin tuottamisessa ja tallentamisessa	- opetellaan ideoimaan, suunnittelemaan ja käyttämään musiikkia luovasti myös eri taiteenaloja yhdistellen - hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan teknologiaa musiikin tuottamisessa ja tallentamisessa

T7 (S1-4): Tutustutaan musiikkiteknologiaan	- tehdään musiikkiteknologisia kokeiluja, esim. äänittämistä - opitaan äänentoistolaitteiden sekä vahvistimien käyttöä - opitaan käyttämään musiikkiteknologiaa myös laajemmissa oppimiskokeiluissa	- tehdään musiikkiteknologisia kokeiluja, esim. äänittämistä - opitaan äänentoistolaitteiden sekä vahvistimien käyttöä - opitaan käyttämään musiikkiteknologiaa myös laajemmissa oppimiskokeiluissa
T8 (S1-4): Tutustutaan musiikkiin kulttuurin	- tutustutaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkiin sekä eri musiikkityyleihin	- tutustutaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkiin sekä eri musiikkityyleihin - opetuksessa voidaan hyödyntää

ilmentäjänä ja vaikuttamisen keinona	- opetuksessa voidaan hyödyntää yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa	yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa
T9 (S1-4): Opitaan keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa	- opitaan käyttämään musiikin käsitteitä ja terminologiaa soittamisen, laulamisen ja kuuntelun yhteydessä	- opitaan käyttämään musiikin käsitteitä ja terminologiaa soittamisen, laulamisen ja kuuntelun yhteydessä
T10 (S1-4): Opitaan tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	- opitaan tiedostamaan musiikin merkitys omassa elämässä - tuetaan ja kannustetaan oppilasta oman musiikkisuhteen rakentamisessa - tuetaan oppilasta löytämään oma musiikillinen ilmaisukanavansa	- opitaan tiedostamaan musiikin merkitys omassa elämässä - tuetaan ja kannustetaan oppilasta oman musiikkisuhteen rakentamisessa - tuetaan oppilasta löytämään oma musiikillinen ilmaisukanavansa

T11 (S1-4): Opitaan huolehtimaan kuulosta ja ääniympäristön turvallisuudesta	- opetellaan turvallista toimintaa musiikin parissa - opitaan käyttämään musiikkilaitteita turvallisesti - opitaan huolehtimaan kuulosta ja toimimaan vastuullisesti - opitaan soittimien ja laitteiden huoltamisen perusasioita	- opetellaan turvallista toimintaa musiikin parissa - opitaan käyttämään musiikkilaitteita turvallisesti - opitaan huolehtimaan kuulosta ja toimimaan vastuullisesti - opitaan soittimien ja laitteiden huoltamisen perusasioita

T12 (S1-4): Opitaan kehittämään musiikillista osaamista harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita ja arvioimaan edistymistä	- opitaan pitkäjänteistä harjoittelua, tavoitteiden asettamista ja itsearviointia - opitaan tuotosten viimeistelyä - opitaan suunnittelemaan oppimisprosessia **-OPPIMISPÄIVÄKIRJA REFLEKTOIDEN OMIA AJATUKSIA**	- opitaan pitkäjänteistä harjoittelua, tavoitteiden asettamista ja itsearviointia - opitaan tuotosten viimeistelyä - opitaan suunnittelemaan oppimisprosessia **-OPPIMISPÄIVÄKIRJA REFLEKTOIDEN OMIA AJATUKSIA**

Erätaito

Oppiaineen tehtävä

Erätaito-valinnaisaineen tehtävänä on herättää oppilaiden mielenkiinto luonnon kokonaisvaltaiseen merkitykseen ihmisen hyvinvoinnin kannalta. Erätaito on toiminnallinen ja oppilaita osallistava valinnaisaine. Oppilas perehtyy käytännössä luonnossa liikkumiseen ja toimimiseen erilaisissa olosuhteissa kaikkina vuodenaikoina, tutustuu luonnonantimien hyödyntämiseen sekä suomalaiseen eräperinteeseen. Oppiaineen opetuksen tarkoitus on antaa oppilaille myönteisiä luontokokemuksia ja elämyksiä, sekä innostaa liikkumaan luonnossa ja kokemusten kautta arvostamaan luonnon monimuotoisuutta. Erätaidon opiskelu kehittää oppilaan sosiaalisia taitoja ja itsetuntemusta.

Erätaito-valinnaisen tehtävänä on saada oppilas ottamaan vastuuta omasta ja muiden sekä luonnon hyvinvoinnista ja huomaamaan oman toiminnan vaikutus edellä mainittuihin asioihin.

OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 8-9

Tavoite: T1 ohjata oppilasta omaksumaan retkeilyn perustaidot		
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8. lk: Oppilas osaa päiväretkeilyn perustaidot.	9. lk: Oppilas osaa retkeillä turvallisesti myös yön yli kestävillä retkillä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L3, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Retkeilyn perustaitojen hallinta	
Tavoite: T2 tutustuttaa oppilas luonnonantimiin ja ohjata häntä niiden kestävään käyttöön		
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8. lk: Oppilas tunnistaa luonnonantimia ja osaa käyttää niitä kestävällä tavalla.	9. lk: Oppilas tunnistaa luonnonantimia ja osaa käyttää niitä kestävällä tavalla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L3, L4, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Luonnonantimien kestävä hyödyntäminen.	
Tavoite: T3 tutustuttaa oppilas luontoa ja ympäristöä kuluttamattomiin liikkumisen tapoihin		
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	Oppilas tutustuu erilaisiin luontoa ja ympäristöä	Oppilas osaa liikkua luonnossa erilaisilla ympäristöä kuluttamattomilla tavoilla.

	kuluttamattomiin tapoihin liikkua.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ympäristöä kuormittamattoman liikkumisen tuntemus ja taidot	

Opetuksen sisällöt vuosiluokittain	**8. lk**	**9.lk**
S1 Retkeilyn perustaidot	Retkeen valmistautuminen ja retkeily. Tutustutaan retkeilyvarusteisiin, retkellä tarvittavaan ravintoon ja hygienian ylläpitoon retkeilyolosuhteissa. Lisäksi perehdytään retkeilyn turvallisuuteen sekä jokamiehen oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Retkeilyn perustaitoja harjoitellaan myös käytännössä retkeilemällä.	Syvennetään retkeilyn perustaitojen tuntemusta, tutustutaan talviretkeilyyn ja harjoitetaan retkeilytaitoja käytännössä.
S2 Luonnonantimet	Tutustutaan luonnosta löytyviin syötäviin kasveihin ja rohtoihin. Tutustutaan metsästyksen perusteisiin ja paikalliseen metsästyskulttuuriin. Tutustutaan kalastukseen. Harjoitellaan taitoja myös käytännössä. Sisällöt jakautuvat kahdelle eri vuosiluokalle vaihtelevasti.	Tutustutaan luonnosta löytyviin syötäviin kasveihin ja rohtoihin. Tutustutaan metsästyksen perusteisiin ja paikalliseen metsästyskulttuuriin. Tutustutaan kalastukseen. Harjoitellaan taitoja myös käytännössä. Sisällöt jakautuvat kahdelle eri vuosiluokalle vaihtelevasti.
S3 Luonnossa liikkuminen	Tutustutaan sellaisiin luonnossa liikkumisen tapoihin, jotka eivät rasita luontoa ja ympäristöä. Liikutaan luonnossa mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi melomalla ja soutamalla, patikoimalla ja pyöräilemällä sekä talvella lumikengillä ja hiihtämällä.	Tutustutaan sellaisiin luonnossa liikkumisen tapoihin, jotka eivät rasita luontoa ja ympäristöä. Liikutaan luonnossa mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi melomalla ja soutamalla, patikoimalla ja pyöräilemällä sekä talvella lumikengillä ja hiihtämällä.

	Sisällöt jakautuvat kahdelle eri vuosiluokalle vaihtelevasti.	Sisällöt jakautuvat kahdelle eri vuosiluokalle vaihtelevasti.

Kotitalous

KOTITALOUDEN TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

Valinnainen kotitalous Ruokaa meiltä ja muualta

	8. lk	**9. lk**
S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.	Syvennetään 7-luokalla harjoiteltuja taitoja. Perehdytään syvällisemmin leivontaan, juhlakulttuuriin ja suomalaiseen ruokaperinteeseen. Ympäristön huomioiminen ruokavalintoja tehdessä. Valintojen eettiset ja ekologiset vaikutukset.	Syvennetään aiemmin opittuja taitoja. Perehdytään syvällisemmin kansainväliseen ruokakulttuuriin, ateriasuunnitteluun ja itsenäiseen työskentelyyn.
S2 Yhdessä eläminen: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen taitoja, hyviä tapoja, tasapuolista voimavarojen käyttöä ja vastuunottoa elämässä.	Syvennetään 7-luokalla harjoiteltuja taitoja.	Syvennetään aiemmin opittuja tietoja ja taitoja.

Tavoite: T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas oppii ateriasuunnittelun periaatteet ja toteuttamaan ryhmässä suunnitellun aterian sekä arvioi omia tuotoksiaan ja työskentelyään.	**Oppilas oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan aterioita huomioiden erilaisia ruokakulttuureita. Oppilas opettelee antamaan rakentavaa palautetta.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus, ja oppimaan oppimisen taidot	

Tavoite: T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas harjaantuu kotitalouden kädentaidoissa.	**Oppilas pyrkii itsenäisesti ja luovasti suorittamaan kotitaloustöitä ja huomioi esteettiset näkökulmat.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kädentaidot ja estetiikka	
Tavoite: T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas harjoittelee ajankäytön suunnittelua ja pyrkii organisoimaan työskentelyään.	**Oppilas aikatauluttaa työtään ja toimii tehokkaasti ajan ja resurssit huomioiden.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3, L6	

Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	
Tavoite: T4 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas osaa toimia hygieenisesti ja turvallisuusnäkökohdat ja kustannukset huomioiden.	**Oppilas suunnittelee ja toteuttaa työtään hygieenisesti, turvallisesti ja taloudellisesti.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	
Tavoite: T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas ottaa osaa keskusteluun ja osaa perustella mielipiteitään muut huomioiden.	**Oppilas kertoo mielipiteensä perustellen, muut huomioiden ja pyrkii löytämään ongelmiin ratkaisut.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi	
Tavoite: T6 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä		
	8. lk	**9. lk**
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	**Oppilas työskentelee aktiivisesti ryhmässä ja yksin aikataulut huomioiden.**	**Oppilas suunnittelee ryhmän jäsenenä työtehtävien suorittamista ja ajankäyttöä.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Voimavarojen käyttäminen ja sopimuksen tekeminen	
Tavoite: T7 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa		
	8. lk	**9. lk**

	Oppilas sisäistää oman käytöksensä merkityksen arjen toiminnoissa.	**Oppilas osaa arvioida ja kehittää omaa käytöstään sekä pohtia sen merkitystä.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	-	
Tavoite: T8 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas pyrkii etsimään tietoa monista eri lähteistä sekä arvioimaan sen luotettavuutta.	**Oppilas etsii tietoa ja käyttää tietolähteitä monipuolisesti ja jäsentää luotettavan tiedon järkevästi.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tietojen hankinta ja käyttö	
Tavoite: T9 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas ratkaisee ongelmia ryhmän jäsenenä erilaisissa tehtävissä.	**Oppilas esittää oman ratkaisuehdotuksensa ja kykenee vertailemaan eri vaihtoehtoja ja keskustelemaan niistä.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen	
Tavoite: T10 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas tiedostaa oman kuluttamisensa vaikutukset.	**Oppilas pyrkii tekemään kestäviä arjenvalintoja, toimimaan ympäristö- ja kustannustietoisesti.**
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2	

Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon

Luonnontiedettä tekemällä ja kokeilemalla

LUONNONTIEDETTÄ TEKEMÄLLÄ JA KOKEILEMALLA (LUVA) OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 8-9

LUVA ON LUONNONTIETEELLISTEN AINEIDEN YHTEINEN KOKEELLISUUTEEN PAINOTTUVA KURSSI.

Tavoite T1: Ohjata oppilasta tekemään luonnontieteellistä tutkimusta		
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8.lk: Oppilas tuntee luonnontieteellisen tutkimuksen vaiheet ja osaa ohjattuna tehdä luonnontieteellistä tutkimusta.	9.lk: Oppilas osaa tehdä luonnontieteellistä tutkimusta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3, S4, S6, S7	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L4, L5, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Luonnontieteellisen tutkimuksen tekeminen.	
Tavoite T2: Ohjata oppilasta syventämään tietämystään joillakin luonnontieteen osa-alueilla.		
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8. lk: Oppilas perehtyy tarkemmin joihinkin luonnontieteen osa-alueisiin.	9. lk: Oppilas syventää tietämystään joillakin luonnontieteen osa-alueella. Oppilas tekee tutkimuksen liittyen valitsemaansa luonnontieteen alaan ja aiheeseen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S4, S5, S7, S9	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Osaaminen valituilla luonnontieteen osa-alueilla.	
Tavoite T3: Ohjata oppilasta näkemään luonnontieteiden merkitys yhteiskunnassa ja omassa elämässä		

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8. lk: Oppilas havaitsee luonnontieteiden vaikutuksia omaan elämäänsä sekä yhteiskuntaan ja osaa mainita niistä esimerkkejä.	9. lk: Oppilas osaa kuvata ja kertoa esimerkkejä luonnontieteiden vaikutuksesta omaan elämään ja yhteiskuntaan ja niiden merkityksestä omassa elämässä ja yhteiskunnassa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S4, S5, S9	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Luonnontieteiden merkityksen tunnistaminen	

LUONNONTIEDETTÄ TEKEMÄLLÄ JA KOKEILEMALLA KURSSIN TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	8. lk	**9. lk**
S1 Tähtitiede	Tähtitieteen perusteet ja tähtitaivaan havainnointi paljain silmin.	Tähtitieteen syventävät kokonaisuudet ja havainnointi tähtikaukoputkella sekä tähtivalokuvaus.
S2 Robotiikka ja ohjelmointi	Lego-robotiikka ja kuvakepohjainen ohjelmointi.	
S3 Kemian kokeellinen työskentely	Harjoitellaan kemian kokeellista työskentelyä.	Syvennetään osaamista kemian kokeellisesta työskentelystä.
S4 Vesistöjen tutkimus	Vieraillaan lähialueen vesilaitoksissa ja tutkitaan lähialueen vesistöjä käyttäen vesien laatua kuvaavia tutkimusmenetelmiä.	
S5 Eläinten anatomia ja fysiologia	Tutustutaan eläinten anatomiaan ja fysiologiaan teoriassa ja kokeellisesti.	
S6 Fysiikan kokeellinen työskentely		Syvennetään osaamista fysiikan kokeellisesta työskentelystä.
S7 Lopputyö		Tehdään itsenäisesti laajahko luonnontieteellinen tutkimus omasta mielenkiinnonkohteesta.
S8 Kokeellinen työskentely	Tutustutaan luonnontieteellisen tutkimuksen menetelmiin ja vaiheisiin teoriassa ja käytännössä.	Syvennetään tietämystä luonnontieteellisen tutkimuksen menetelmistä ja vaiheista.
S9 Kestävä kehitys	Tutustutaan kestävään kehitykseen teoriassa ja käytännössä.	Sovelletaan kestävän kehityksen periaatteita teoriassa ja käytännössä.

LUVA rakentuu vuosittain neljästä eri kokonaisuudesta ja sisällöt määräytyvät LUVA-kurssin opettajien erityisosaamisen perusteella. Kurssiin on mahdollista lisätä uusia kokonaisuuksia. Lisäksi opintokokonaisuuteen liittyy molemmilla vuosiluokilla retki: 8. luokalla lyhyt retki lähialueilla, 9. luokalla pidempi retki.

Suullinen ilmaisutaito

SUULLINEN ILMAISUTAITO -OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 8 -9

Tavoite: T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä		
	8. lk	**9. lk**
	Oppilas ymmärtää, että viestilanteessa on erilaisia rooleja ja tavoitteita. Oppilas ymmärtää, että hänen viestintänsä vaikuttaa muihin.	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L3, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	

Tavoite: T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan		
	8. LK	**9. LK**

	Oppilas osaa ilmaista ja perustella mielipiteensä monipuolisesti. Oppilas harjoittelee erilaisia vuorovaikutustilanteita.	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L3, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Vuorovaikutus ryhmässä	

TAVOITE: T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, erityisesti draaman keinoin		
	8. LK	**9. LK**
[	Oppilas vahvistaa taitojaan erilaisissa esiintymistilanteissa ja käyttää erilaisia havainnollistamisen keinoja. Oppilas pohtii omia vahvuuksiaan esiintyjänä.	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.
tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L3, L7	
arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kokonaisilmaisun taidot	

TAVOITE: T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa viestintäympäristöissä		
	8. LK	**9. LK**
	Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämisalueensa.	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.
tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1	
tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L6, L7	
arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	

TAVOITE: T5 kannustaa oppilasta laajentamaan omaa kehollista ilmaisuaan		
	8. LK	**9. LK**
	Oppilas tutustuu omaan kehollisen ilmaisuunsa.	Oppilas kehittää omaa kehollista ilmaisuaan.
tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2	
tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L3	
arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kehollisen ilmaisun kehittäminen	

TAVOITE: T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan puhumalla sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan esiintyjänä		
	8. LK	**9. LK**
	Oppilas rohkaistuu tekemään aloitteita ja tuottamaan ideoita draamaan.	Oppilas kykenee tekemään aloitteita ja tuottamaan ideoita draamaan.

tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2
tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4, L7
arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Viestintärohkeuden kehittäminen

TAVOITE: T7 tarjota oppilaalle tilaisuuksia ilmaista itseään erilaisin draamallisin keinoin sekä auttaa oppilasta valitsemaan tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja		
	8. LK	**9. LK**
	Oppilas kokeilee erilaisia draamallisia harjoituksia.	Oppilas osaa soveltaa erilaisia draamatekniikoita.
tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2	
tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4, L5	
arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Draamallisen ilmaisun kehittäminen	

TAVOITE: T8 kannustaa oppilasta sitoutumaan yhteiseen fiktioon ja rakentamaan sen muiden kanssa		
	8. LK	**9. LK**
	Oppilas kokeilee erilaisia roolihahmoja ja esiintymistyylejä.	Oppilas pystyy sitoutumaan yhteiseen fiktioon draamaprosessin aikana.
tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2	
tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4, L5, L7	
arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Yhteisen fiktion kehittäminen	

TAVOITE: T9 ohjata oppilasta syventämään kulttuuritietoisuuttaan ja kiinnostumaan kulttuurin, erityisesti teatterin ja elokuvan, ilmiöistä		
	8. LK	**9. LK**
	Oppilas tutustuu kulttuurin eri ilmiöihin.	Oppilas analysoi kulttuurin eri ilmiöitä.
tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3	
tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4	
arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kulttuuritietoisuuden kehittäminen	

TAVOITE: T10 kannustaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä teatterin historiaan, draaman eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kulttuurin merkitystä omassa elämässään sekä tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen		
	8. LK	**9. LK**
	Oppilas tiedostaa kulttuurin vaikutuksen omaan elämäänsä.	Oppilas syventää tietämystään draamasta.
tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3	
tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4	
arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kulttuurikokemusten avartaminen	

TAVOITE: T11 ohjata oppilas tutustumaan kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja auttaa tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi		
	8. LK	**9. LK**
	Oppilas käyttää kulttuuripalveluja.	Oppilas tuottaa itse kulttuuria.

tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3
tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4, L6, L7
arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kulttuurin käyttö ja tuottaminen

SUULLISEN ILMAISUTAIDON TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	8. lk	**9. lk**
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Kahdeksannella luokalla pääpaino on arkisissa ja tutuissa vuorovaikutustilanteissa.	Yhdeksännellä luokalla syvennetään opittua ja harjoitellaan haastavampia vuorovaikutustilanteita.
S2 Oman ilmaisun kehittäminen	Kahdeksannella luokalla tutustutaan erilaisiin harjoituksiin ja kehitetään omaa ilmaisua niiden avulla.	Yhdeksännellä luokalla syvennetään tietämystä eri ilmaisutavoista ja luodaan yhteisiä fiktiivisiä maailmoja.
S3 Kulttuurikasvatus	Kahdeksannella luokalla syvennetään tietämystä draamasta ja tehdään sitä myös itse.	Yhdeksännellä luokalla tutustutaan tarkemmin draamaan taidemuotona.

Tekninen työ

TEKNISEN TYÖN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 8-9

Tavoite: T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi.

8. lk	9. lk
Oppilas oppii suunnittelemaan työskentelyään omatoimisesti. Oppilas oppii toimimaan yritteliäästi ja luovasti ideoidessaan, tutkiessaan ja kokeillessaan erilaisia asioita.	Oppilas osaa suunnitella työskentelyään. Oppilas osaa toimia yritteliäästi ja luovasti ideoidessaan, tutkiessaan ja kokeillessaan erilaisia asioita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Työskentely ja tuottaminen

Tavoite: T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan.	
8. lk	9. lk
Oppilas oppii ymmärtämään oman taitotasonsa ja asettamaan niissä puitteissa tavoitteita omalle työlle ja työskentelylle. Oppilas oppii toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin.	Oppilas ymmärtää oman taitotasonsa ja kykenee asettamaan realistiset tavoitteet omalle työlleen ja työskentelylleen. Oppilas kykenee toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen

Tavoite: T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja-tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita.	
8. lk	9. lk
Oppilas oppii käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä sekä oppii valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja käsityön työtapoja. Oppilas on kekseliäs työskentelyssään.	Oppilas osaa käyttää monipuolisesti erilaisia työvälineitä ja valita työhönsä tarkoituksenmukaiset materiaalit ja työtavat. Oppilas on kekseliäs työskentelyssään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät

Tavoite: T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti teknisen työn käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan.

8. lk	9. lk
Oppilas oppii käyttämään käsityön keskeisiä käsiteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perustuen pyrkien ottamaan huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.	Oppilas käyttää teknisen työn keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perustuen ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Visuaalinen materiaalinen ja teknologinen ilmaisu

Tavoite: T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.	
8. lk	9. lk
Oppilas oppii arvioimaan työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.	Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S6 Työturvallisuus
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Turvallinen työskentely

Tavoite: T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.	
8. lk	9. lk
Oppilas oppii opettajan tukemana käyttämään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityöprosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintäteknologiaa	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityöprosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintäteknologiaa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely

Teknisen työn tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokittain

	8. lk	9. lk
S1 Innovointi	Oppilas ideoi ja kehittelee tuotesuunnittelutehtävää omista lähtökohdista käsin. Käsityön käsitteistöä, symboleja ja merkkejä käytetään osana omaa suunnitelmaa.	Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnitteluhaasteita luovasti ja kekseliäästi oppilaan omien ideoiden ja tarpeiden pohjalta syntyvissä käsityöprosesseissa.
S2 Muotoilu	Oppilas pyrkii tuotteen muotoilussa huomioimaan tuotemuotoilun ohjaavia tekijöitä, käytettävyyttä, esteettisyyttä, ekologisuutta ja viestittävyyttä. Oppilas harjoittelee omaa tapaa ja tyyliä.	Oppilas pyrkii tuotteen muotoilussa huomioimaan tuotemuotoilun ohjaavia tekijöitä, käytettävyyttä, esteettisyyttä, ekologisuutta ja viestittävyyttä. Oppilas harjoittelee omaa tapaa ja tyyliä.
S3 Kokeilu	Oppilas kokeilee monipuolisesti eri materiaaleja, työvälineitä sekä työstötapoja. Oppilas kehittää oman suunnitelmansa lähtökohdista omia innovaatioita. Ohjataan oppilasta hankimaan tietoa myös koulun ulkopuolelta.	Oppilas jatkaa eri materiaalien, työvälineiden ja työstötapojen kokeilua ja pyrkii hyödyntämään niitä omissa käsityöprosesseissaan.
S4 Dokumentointi ja arviointi	Ohjataan oppilasta ymmärtämään käsityöprosessin dokumentoinnin merkitys oppimisen kannalta. Tehdään yhteistyötä ryhmän muiden oppilaiden kanssa. Arvioidaan suunnitelman ja työohjeiden toteutumista sekä tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä.	Ohjataan oppilasta itsenäiseen tiedonhankintaan käsityöprosessin eri osa-alueiden toteutuksen tukena. Arvioidaan suunnitelman ja työohjeiden toteutumista sekä tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä.
S5 Tekeminen	Syvennetään aiemmin opittuja taitoja sekä opetellaan uusia valmistustekniikoita suunnitelman tarpeen mukaan. Ohjataan oppilasta valmistamaan laadukkaita ja esteettisiä tuotteita. Ohjataan oppilasta valitsemaan tarkoituksenmukaiset	Syvennetään aiemmin opittuja taitoja sekä opetellaan uusia tekniikoita yksilöllisesti tarpeen mukaan. Oppilas valmistaa laadukkaita, esteettisiä tuotteita. Oppilas käyttää tarvittavia työvälineitä, laitteita ja materiaaleja monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

	työvälineet, laitteet ja materiaalit kunkin työvaiheen tekemiseen.	
S6 Työturvallisuus	Oppilas havainnoi, ennakoi ja reagoi työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin. Oppilas toimii turvallisesti käsityöprosessissa.	Oppilas noudattaa työskentelyssään aiemmin opittuja työturvallisuusohjeita.

Tekstiilityö

TEKSTIILITYÖN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 8-9

Tavoite: T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi.	
8. lk	9. lk
Oppilas oppii suunnittelemaan työskentelyään omatoimisesti. Oppilas oppii toimimaan yritteliäästi ja luovasti ideoidessaan, tutkiessaan ja kokeillessaan erilaisia asioita.	Oppilas osaa suunnitella työskentelyään. Oppilas osaa toimia yritteliäästi ja luovasti ideoidessaan, tutkiessaan ja kokeillessaan erilaisia asioita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Työskentely ja tuottaminen

Tavoite: T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan.	
8. lk	9. lk
Oppilas oppii asettamaan omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita. Oppilas oppii toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin. Oppilas oppii pohtimaan työskentelyään kokonaisessa käsityöprosessissa.	Oppilas asettaa omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita, joiden mukaan toteuttaa kokonaista käsityöprosessia. Oppilas pohtii työskentelyään kriittisesti kokonaisessa käsityöprosessissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen

Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen

Tavoite: T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja-tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita.	
8. lk	9. lk
Oppilas oppii käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä sekä oppii valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja käsityön työtapoja. Oppilas on kekseliäs työskentelyssään.	Oppilas käyttää monipuolisesti erilaisia työvälineitä sekä pyrkii valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja käsityön työtapoja. Oppilas on kekseliäs työskentelyssään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät

Tavoite: T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan.	
8. lk	9. lk
Oppilas oppii käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas oppii ilmaisemaan itseään visuaalisesti erilaisia materiaaleja ja esitysteknologiaa hyödyntäen.	Oppilas käyttää sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas ilmaisee itseään visuaalisesti erilaisia materiaaleja ja esitysteknologiaa hyödyntäen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Visuaalinen materiaalinen ja teknologinen ilmaisu

Tavoite: T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.	
8. lk	9. lk
Oppilas oppii havainnoimaan, arvioimaan ja ennakoimaan erilaisia riskitilanteita ja reagoi tarvittaessa niihin. Oppilas oppii toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.	Oppilas havainnoi, arvioi ja ennakoi erilaisia riskitilanteita ja reagoi tarvittaessa niihin. Oppilas toimii turvallisesti käsityöprosessissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S6 Työturvallisuus
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Turvallinen työskentely

Tavoite: T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.	
8. lk	9. lk
Oppilas oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa. Oppilas oppii yhteisöllistä tiedon tuottamista ja jakamista.	Oppilas käyttää ohjatusti tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa. Oppilas oppii yhteisöllistä tiedon tuottamista ja jakamista.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely

Tavoite: T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.	
8. lk	9. lk
Opitaan yrittäjämäistä ajattelua.	Opitaan yrittäjämäistä ajattelua. Huomioidaan käsityön tekemisen ihmistä kehittävän vaikutuksen merkitys työelämälle.

	Hyödynnetään kulttuuripalveluiden tarjontaa ideointi lähteenä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S7 Yrittäjämäinen oppiminen
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa.

Tavoite: T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa. Oppilas huomioi tuotteen käyttötarkoituksen ja elinkaaren.	
8. lk	9. lk
Oppilas tuntee käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkityksen.	Oppilas tuntee käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S8 Tiedostaminen ja osallistuminen
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Valintojen tekeminen ja niiden perustelut

Valinnainen tekstiilikäsityö tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokittain

	8. lk	**9. lk**
S1 Innovointi	Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi omaa kiinnostusta hyödyntäen. Käytetään käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleita. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Arvioidaan ja päivitetään tarvittaessa omaa suunnitelmaa.	Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi omaa kiinnostusta hyödyntäen. Käytetään käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleita. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Arvioidaan ja päivitetään tarvittaessa omaa suunnitelmaa.

S2 Muotoilu	Tutustutaan käsityöllisen tuotteen muotoilua ohjaaviin tekijöihin käyttöympäristössä, kulttuurissa, ajassa ja teknologiassa. Tavoitteena on vahvistaa oman tuotesuunnittelun jälkeä.	Tutustutaan käsityöllisen tuotteen muotoilua ohjaaviin tekijöihin käyttöympäristössä, kulttuurissa, ajassa ja teknologiassa. Tavoitteena on vahvistaa oman tuotesuunnittelun jälkeä.
S3 Kokeilu	Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja, joita kokeillaan luovasti ja rohkeasti. Käytetään kokeiluissa hyväksi olemassa olevaa asiantuntemusta.	Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja. Kokeillaan luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Hyödynnetään tarvittaessa koulun ulkopuolista tietoa.
S4 Dokumentointi ja arviointi	Tutustutaan dokumentoinnin eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin käsityössä. Analysoidaan tuotteiden muotoilua, kestävyyttä ja käytettävyyttä. Dokumentoinnissa ja arvioinnissa hyödynnetään ryhmän osaamista.	Tutustutaan dokumentoinnin eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin käsityössä. Analysoidaan tuotteiden muotoilua, kestävyyttä ja käytettävyyttä. Dokumentoinnissa ja arvioinnissa hyödynnetään ryhmän osaamista.
S5 Tekeminen	Valmistetaan erilaisia laadukkaita, toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita ja teoksia. Käytetään tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Huomioidaan kiertotalouden periaatteita.	Valmistetaan erilaisia laadukkaita, toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita ja teoksia. Käytetään tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Huomioidaan kiertotalouden periaatteita.
S6 Työturvallisuus	Työskennellään ergonomisesti sekä toisten työturvallisuus huomioiden.	Opitaan huomioimaan työskentelyssä eteen tulevia erilaisten laitteiden ja välineiden turvallista käyttämistä. Työskennellään ergonomisesti.
S7 Yrittäjämäinen oppiminen	Opetellaan yrittäjämäistä ajattelua.	Opitaan yrittäjämäistä ajattelua. Huomioidaan käsityön tekemisen ihmistä kehittävän vaikutuksen merkitys työelämälle.
S8 Tiedostaminen ja osallistuminen	Oppilasta rohkaistaan käyttämään ja tutustumaan erilaisiin käsityöhön liittyviin blogeihin, sosiaalisen mediaan, museoiden ja järjestöjen sivuihin, joissa edistetään ja tuodaan esille käsityön merkitystä yhteiskunnassa. Tutustutaan käsityöllä vaikuttamisen mahdollisuuksiin.	Oppilasta rohkaistaan pohtimaan ja tutkimaan käsityön merkitystä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Työskentelyn lähtökohtana oppilaalla voi olla kilpailuihin osallistuminen tai käsityöllä vaikuttaminen.

Tietotekniikka

TIETOTEKNIIKAN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 8-9

Tavoite: T1 ohjata oppilasta muodostamaan kokonaiskuva tietotekniikasta ja sen merkityksestä omassa elämässä sekä yhteiskunnassa		
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8.lk: Oppilas osaa kertoa esimerkkejä tietotekniikan merkityksestä ja vaikutuksista omaan elämään ja yhteiskuntaan.	9. lk: Oppilas osaa kuvata, mikä merkitys tietotekniikalla on hänen omassa elämässään ja yhteiskunnassa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tietotekniikan ja sen merkityksen ymmärtäminen	
Tavoite: T2 ohjata oppilasta ymmärtämään, mihin eri ohjelmistoja ja tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää sekä millä periaatteilla ne toimivat.		
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8. lk: Oppilas osaa antaa esimerkkejä, miten eri tietotekniset laitteet ja ohjelmistot toimivat.	9. lk: Oppilas osaa kuvata, miten eri tietotekniset laitteet ja ohjelmistot toimivat.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tietoteknisten ohjelmistojen ja laitteiden käyttötapojen ja toimintaperiaatteiden tuntemus.	
Tavoite: T3 ohjata oppilasta käyttämään tietokoneohjelmia monipuolisesti		
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8. lk: Oppilas osaa käyttää tietokoneohjelmia monipuolisesti ja tehokkaasti. Oppilas osaa valita kuhunkin tehtävään tarkoituksenmukaisimman ohjelman.	9. lk: Oppilas osaa käyttää tietokoneohjelmia monipuolisesti ja tehokkaasti. Oppilas osaa valita kuhunkin tehtävään tarkoituksenmukaisimman ohjelman.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L3, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Tietokoneohjelmien käyttö	

TIETOTEKNIIKAN OPETUKSEN SISÄLLÖT VUOSILUOKILLA 8-9

	8. lk	9. lk
S1 Tietotekniikan perusteet	Tutustutaan tietotekniikan perusteisiin.	Perehdytään syvemmin johonkin tietotekniikan osa-alueeseen.
S2 Kymmensormijärjestelmä	Harjoitellaan kirjoittamaan kymmensormijärjestelmällä.	--
S3 Ohjelmistojen käyttö	Tutustutaan tekstinkäsittelyohjelmaan ja sen ominaisuuksiin. Opetellaan kuvankäsittelyohjelmiston ja/tai esitysgrafiikkaohjelmiston käyttöä.	Opetellaan HTML-kielen alkeita ja luodaan kotisivut. Harjoitellaan taulukkolaskentaohjelman käyttöä.

Yritys- ja taloustieto

Oppiaineen tehtävä

Yritys- ja taloustietoa oppiaineena opiskellaan valinnaisena aineena 8. ja 9. vuosiluokilla. Opetuksen tärkein tavoite on lisätä oppilaan valmiutta suunnitella ja hoitaa itsenäisesti omaa talouttaan. Oppiaineessa annetaan tietoja kuluttaja-asioista, talouden toiminnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä. Yritys- ja taloustieto on oppiaine, jonka tehtävänä on tukea oppilaan kasvua oma taloutensa hallitsevaksi, työntekoa ja yrittäjyyttä arvostavaksi kansalaiseksi.

Iisalmi tarjoaa hyvät mahdollisuudet perehtyä esimerkiksi erilaisiin ammatteihin ja tutustua erilaisiin yrityksiin ja taloudellisiin toimijoihin. Käytössämme on erilaisia talouskasvatuksen ja yrittäjyyden työkaluja, joita voi käyttää opetuksen apuna. Mahdollisia yhteistyökumppaneita ovat Iisalmen kaupungin elinvoimapalvelut, Iiden ry, yläsavolaiset yritykset, Nuori yrittäjyys ry sekä yläsavolaiset toisen- ja korkea-asteen oppilaitokset.

YRITYS- JA TALOUSTIEDON OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 8-9

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoite: T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan yrittäjyydestä ja taloustiedosta

Hyvän osaamisen kuvaus 9. luokan lopussa: Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.		
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8. lk: Oppilas kiinnostuu yrittäjyydestä ja taloustiedosta sekä haluaa oppia talousasioita teoriassa	9. lk: Oppilas osaa soveltaa oppimaansa käytäntöön
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	-	

Tavoite: T2 Eettinen ajattelutapa: ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin taloudellisiin kysymyksiin sekä ohjata oppilasta vastuullisuuteen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti		
Hyvän osaamisen kuvaus 9. luokan lopussa: Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.		
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8. lk: Oppilas ymmärtää, mitä eettisyydellä, vastuullisuudella ja kestävällä kehityksellä tarkoitetaan	9. lk: Oppilas osaa ottaa eettiset näkökulmat huomioon pohtiessaan omaa liikeideaansa
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	-	

Tavoite: T3 ohjata oppilasta taloudelliseen toimijuuteen		
Hyvän osaamisen kuvaus 9. luokan lopussa: Oppilas osaa hankkia tietoja koskien omaa talouttaan sekä hallitsee oman yrityksen perustamisen vaiheet		
8.lk	**9. lk**	
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8. lk: Oppilas osaa hakea kesätöitä ja etsiä tietoa säästämisestä esim. eri sijoituskohteista, pörssikursseista ja koroista	9. lk: Oppilas osaa perustaa oman yrityksen
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1-S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1-L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	-	

Tavoite: T4 Yrittäjämäinen ajattelutapa: rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan		
Hyvän osaamisen kuvaus 9. luokan lopussa: Oppilas osaa kuvailla työelämän ja yrittäjyyden yhteiskunnallista merkitystä ja arvioida niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös oman tulevaisuutensa kannalta		
8.lk	**9.lk**	
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8. lk: Oppilas ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen itselle ja yhteiskunnalle	9.lk: Oppilas ymmärtää millaista oman yrityksen perustaminen ja pyörittäminen on ja millaisia mahdollisuuksia yrittäjyys tarjoaa itsensä työllistämiseksi
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S3, **S4**	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L3, L4, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Yrittäjyys- ja työelämätaidot	

Talouteen liittyvän tiedon omaksuminen ja ymmärrys

Tavoite: T5 ohjata oppilasta ymmärtämään taloudellisen päätöksenteon periaatteita ja toimintatapoja kotitalouksissa, yrityksissä ja yhteiskunnassa		
Hyvän osaamisen kuvaus 9. luokan lopussa: Oppilas osaa vertailla eri taloudellisten ratkaisujen vaihtoehtoja ja niiden seurauksia.		
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8. lk: Oman talouden hallinta: oppilas ymmärtää mistä esim. korko, osakekurssit, budjetti ja hyödykkeen hinta muodostuvat	9. lk: Oppilas osaa tehdä taloudellisia päätöksiä omassa yrityksessään mm. hyödykkeiden hinnoitteluun liittyen; oppilas osaa tehdä osavuosikatsauksen, tilinpäätöksen ja vuosikertomuksen
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, **S2**	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2 L4. L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Taloudellista päätöksentekoa koskevat tiedot ja taidot	

Oppilas hallitsee globaalin talouden ja kansainvälisen kaupan toimintaperiaatteet ja keskeiset käsitteet

Tavoite: T6 Kansainvälisyys: ohjata oppilasta ymmärtämään globaalin talouden periaatteita ja toimintatapoja		
Hyvän osaamisen kuvaus 9. luokan lopussa: Oppilas hallitsee globaalin talouden ja kansainvälisen kaupan toimintaperiaatteet ja keskeiset käsitteet		
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8. lk: Oppilas ymmärtää mitä talouden globalisaatio tarkoittaa; oppilas ymmärtää käsitteet ulkomaankauppa, vienti ja tuonti, ulkomaankaupat taseet	9. lk: Oppilas hallitsee kansainvälisen kaupan keskeiset käsitteet ja ymmärtää kansainvälisen kaupan merkitsen sekä Suomen haasteet globaalissa kilpailussa
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S2	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Globaalin talouden ja kansainvälisen kaupan toiminta	

Talouteen liittyvän tiedon käyttäminen ja soveltaminen

Tavoite: T7 Vuorovaikutus-, viestintä-, tiimintyö- ja projektityötaidot: ohjata oppilasta toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa muiden oppilaiden, asiakkaiden, työnantajien sekä muiden sidosryhmien kanssa sekä ohjata oppilasta projektimaiseen pitkäjänteiseen tiimityöskentelyyn sekä johtamiseen; ohjata oppilasta sujuvaan ja luontevaan suulliseen, kirjalliseen ja sähköiseen viestintään.		
Hyvän osaamisen kuvaus 9.luokan lopussa: Oppilas osaa ilmaista itseään sujuvasti suullisesti, kirjallisesti ja sähköisesti esim. myyntipuheissa, työhakemuksissa, puhelimitse ja sähköpostitse. Oppilas kykenee työskentelemään pitkäjänteisesti tiimissä ja kantaa vastuunsa. Oppilas on aktiivinen, myönteinen ja yhteistyökykyinen. Oppilas suorittaa annetut tehtävät ja projektit vastuullisesti valmiiksi.		
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8. lk: Oppilas osaa tehdä työhakemuksen; oppilas osaa ottaa yhteyttä paikallisiin yrittäjiin sopiakseen yritysvierailun	9. lk: Oppilas osaa toimia ryhmässä ja kantaa vastuunsa; oppilas osaa hoitaa oman yritykseensä liittyvät kirjalliset, sähköiset ja suulliset viestit asiallisesti
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3, S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4, L5, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Vuorovaikutus-, viestintä, tiimityö- ja projektityötaidot	

Tavoite: T8 Asiakasnäkökulma: ohjata oppilasta ottamaan asiakkaan tarpeet huomioon erilaisissa myynti- ja markkinointitehtävissä sekä yrityksissä		
Hyvän osaamisen kuvaus 9. luokan lopussa: Oppilas ymmärtää markkinoinnin ja myynnin merkityksen ja osaa ottaa erilaisten asiakasryhmien erilaiset tarpeet huomioon ja mukauttaa toimintaansa sen mukaisesti.		
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8. lk: --	9. lk: Oppilas ymmärtää, mitä asiakaslähtöisyydellä ja markkinoinnin kohdentamisella tarkoitetaan. Oppilas osaa huomioida kohderyhmän ja asiakkaan tarpeet omassa yritystoiminnassaan
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S3, S4	
Tavoitteisiin liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L2, L4, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Asiakasnäkökulman hahmottaminen	

YRITYS- JA TALOUSTIEDON TAVOITTEISIIN LIITTYVÄT KESKEISET SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKITTAIN

	8. lk	**9. lk**
S1 Oman talouden hallinta	Etsitään omat vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita. Perehdytään työntekoon ja työnhakuun (kesätyön hakeminen, CV, työhaastattelu). Tutustutaan työelämätaitoihin nyt ja tulevaisuudessa. Harjoitellaan budjetin tekoa omien tulojen ja menojen kautta. Tutustutaan rahoituslaitoksiin, lainoihin, korkoihin, säästämiseen ja sijoittamiseen. Lisäksi tehdään pankkivierailu.	
S2 Markkinatalouden toiminta	Perehdytään vaihdantaan, rahaan ja eri valuuttoihin. Käydään läpi hinnan	

	muodostusta, markkinatalouden toimintaa sekä vapaata kilpailua, globaalia taloutta ja ulkomaankauppaa. Perehdytään kestävään kehitykseen markkinatalouden näkökulmasta.	
S3 Myynti ja markkinointi	Toteutetaan mahdollinen myynti- , markkinointi- tai vaikuttamisprojekti yhteistyökumppanin kanssa. Tutustutaan yritysten markkinointiin ja viestintään yritysvierailujen yhteydessä.	Harjoitellaan neuvottelu- ja asiakaspalvelutaitoja sekä asiakasnäkökulman hahmottamista. Harjoitellaan markkinointia omien NY-yritysten kautta.
S4 Yrittäjyys ja tiimityöskentely	Perehdytään yrittäjyyden teoriaan ja yrittäjyyden merkitykseen ja yritysmuotoihin. Pohditaan omaan liikeideaa 9.luokkaa varten. Tutustutaan eri alojen yrityksiin mm. yritysvierailujen sekä kummiyritystoiminnan kautta.	Perustetaan oma harjoitusyritys tiimeissä NY Vuosi yrittäjänä –ohjelman kautta. Perehdytään yrityksen perustamisen vaiheisiin teoriassa ja käytännössä. Harjoitellaan oman idean työstämistä tuotteeksi tai palveluksi. Harjoitellaan myyntiä, markkinointia ja neuvottelutaitoja sekä johtamista ja tiimityöskentelyä käytännössä. Perehdytään yrittäjän paperitöihin, verotukseen, vakuutuksiin ja kirjanpitoon. Pohditaan yrityksen vastuullisuutta (mm. taloudellinen ja sosiaalinen vastuu ja kiertotalous). Vieraillaan kaupungintalolla yritysneuvojalla.

Oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Yritys- ja taloustiedon opiskelussa keskeistä on omien työelämä-, tiimityö- ja vuorovaikutustaitojen lisääminen sekä talouteen liittyvän tiedon hankinta ja omaksuminen. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää.

Yritys- ja taloustiedon opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Yritys- ja taloustiedossa painottuvat erityisesti liiketoiminnalliset oppimisympäristöt koulussa ja koulun ulkopuolella sekä liiketoiminnalliset työtavat.

Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opetuksessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Keskeistä on oppilaan kommunikoinnin taitojen, osallisuuden ja yhteistyötaitojen vahvistaminen. Yritys- ja taloustiedossa tuetaan oppilaan kasvamista aktiiviseksi kansalaiseksi ja eri yhteisöjen jäseneksi. Oppilasta ohjataan vastuulliseen rahankäyttöön ja tulojen ja menojen hallintaan sekä talouden peruskäsitteiden hallintaan. Oppilaita ohjataan ymmärtämään erilaisia näkökulmia, toimimaan aktiivisesti yhteiskunnassa, ilmaisemaan ja perustelemaan mielipiteitään sekä hankkimaan, vertailemaan ja soveltamaan tietoa. Opiskeluun soveltuvia oppimisstrategioita ja erilaisia käsitteitä syvennetään. Havainnollistamisessa apuna käytetään kuvia, videoita, karttoja ja kaavioita.

Oppilaan oppimisen arviointi oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin.

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa

lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa taloudellista osaamistaan. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja tuottamisen tavat.

Yritys- ja taloustiedon arviointi perustuu oppilaan oppimisprosessin sekä monipuolisten tuotosten arviointiin. Myös kannustava palaute sekä itse- ja vertaisarviointi ovat tärkeässä roolissa yritys- ja taloustiedon oppimisen kannalta. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota taloudellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen sekä oppilaan oman taloudellisen käsityksen ja ajattelun rakentumiseen.

Kansainvälisyys

Oppiaineen tehtävä

Kansainvälisyys-valinnaisaineen tehtävänä on kansainvälisyyskasvatus. Oppiaineen tavoitteena on herättää oppilaissa uteliaisuus vieraisiin kulttuureihin ja kieliin sekä vähentää ennakkoluuloja. Samalla oppilas tutkii omaa kulttuuri-identiteettiään ja sen ominaispiirteitä. Oppilasta rohkaistaan vieraiden kulttuurien edustajien kohtaamiseen ja vieraalla kielellä kommunikoimiseen. Vuorovaikutustaidot ovat keskiössä. Oppiaineen työskentelymuodot tukevat uuden opetussuunnitelman ajatusta oppilaasta aktiivisena toimijana sekä digiosaajana.

Kansainvälisyys-valinnaisaineessa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan verkossa tapahtuva eTwinning-projekti sekä Erasmus+ -liikkuvuus eli viikon mittainen opiskelijavaihto johonkin toiseen Euroopan maahan. Juhani Ahon koulun kansainvälisyysstrategian ajatus on ‘Hyvinvointia digimaailmassa’. Valinnaisaineelle valitaan yhdessä kumppanikoulun kanssa strategiaan sopiva teema tai teemat, joiden pohjalta oppilaat tekevät yhdessä eurooppalaisen kumppanikoulun oppilaiden kanssa projektitöitä. Kahden vuoden aikana valinnaisaineessa toteutuu yksi matka ulkomaille. Vastavuoroisesti toimimme meidän kouluumme suuntautuvan matkan järjestäjinä.

Kansainvälisyys-valinnaisaineen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 8–9

Kansainvälisyys-valinnaisaineen opetuksen tavoitteet, sisällöt ja arviointi vuosiluokilla 8–9 Iisalmen kaupungin opetussuunnitelmassa

OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 8-9

Tavoite: T1 Vuorovaikutustaitojen ja kielitaidon vahvistaminen

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8.lk: Oppilas vahvistaa vuorovaikutustaitojaan toimimalla monikulttuurisessa ryhmässä. Samalla oppilas harjoittelee vieraiden kielten taitojaan.	9.lk: Oppilas osallistuu aktiivisesti projektitöiden esittelyyn ja vahvistaa keskustelutaitojaan vieraalla kielellä myös valinnaisaineeseen liittyvien liikkuvuuksien aikana.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3, S4	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Oppilas osallistuu aktiivisesti vuorovaikutustilanteisiin sekä oppimisalustoilla että kasvokkain. Oppilas harjoittelee ja käyttää näissä tilanteissa vieraiden kielten taitojaan.	

Tavoite: T2 Oman kulttuuri-identiteetin tarkastelu ja muihin kulttuureihin tutustuminen		
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8.lk: Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja hyödyntää tätä tietoa projektitöissään.	9.lk: Oppilas syventää tietojaan muista kulttuureista. Oppilas ymmärtää, mistä hänen oma kulttuuri-identiteettinsä muodostuu ja hahmottaa itsensä osana Eurooppaa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3, S4	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L4, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Oppilas osaa esitellä suomalaista kulttuuria, omaa kotiseutuaan ja arkielämäänsä projektitöiden kautta. Oppilas oppii tuntemaan vieraiden kulttuurien ominaispiirteitä ja vertaamaan niitä oman maansa tapoihin.	

Tavoite: T3 Projektityöskentelyyn osallistuminen		
Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:	8.lk: Oppilas vahvistaa ryhmätyötaitojaan sekä ottaa vastuuta pienimuotoisten	9.lk: Oppilas sitoutuu pitkäkestoiseen projektityöskentelyyn. Oppilas osallistuu

	projektitöiden suunnittelusta, toteuttamisesta, esittelemisestä ja arvioimisesta.	kumppanikoulujen kanssa toteutettavaan oppilasvaihtoon.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt:	S1, S2, S3, S4	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen:	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa:	Oppilas osallistuu projektitöiden suunnitteluun, toteuttamiseen ja arvioimiseen yhdessä muiden oppilaiden kanssa.	

Opetuksen sisällöt vuosiluokittain	**8.lk**	**9.lk**
S1 Kansainvälistyminen	Oppilas tutustuu uusin kulttuureihin, ihmisiin ja kieliin. Samalla hän pohtii omaa kulttuuri-identiteettiään. Oppilaan tietämys Euroopan maiden koulunkäynnistä, tapakulttuurista ja yleensä arkielämästä kasvaa.	Oppilas tutustuu Erasmus+ -liikkuvuuden aikana arkielämään (kotona ja koulussa) toisessa Euroopan maissa. Oppilas toimii oppaana kotiinsa majoittuvalle kumppanikoulun oppilaalle. Kansainvälisen yhteistyön avulla oppilas saa uusia elämyksiä ja avartaa maailmankuvaansa.
S2 Projektityöskentely	Oppilas vahvistaa ryhmätyötaitojaan: hän tunnistaa omia vahvuuksiaan, ottaa vastaan rakentavaa palautetta sekä kuuntelee toisia. Harjoitellaan projektityöskentelyä, jossa asetetaan yhteisiä tavoitteita, ideoidaan ja suunnitellaan, toimitaan yhdessä ryhmänä ja kannetaan vastuuta tehtävistä. Projektien onnistumista arvioidaan.	Oppilas osallistuu eTwinning-alustalle perustettuun projektiin, joka on suunniteltu yhdessä kumppanikoulujen kanssa. Toimintaan kuuluu olennaisena osana oppilasvaihtojen toteuttaminen. Niiden kautta oppilas saa projektityöskentelystä käytännön kokemusta ja voi hyödyntää taitojaan tulevaisuudessa.

S3 Vuorovaikutustaidot	Oppilas rohkaistuu esittelemään projektitöitään ja toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään myös vieraalla kielellä.	Oppilas vahvistaa vuorovaikutustaitojaan sekä äidinkielellään että vieraalla kielellä. Oppilas tutustuu ja verkostoituu Erasmus+ -kumppanikoulun oppilaiden kanssa.
S4 Digitaidot	Harjoitellaan eTwinning-projektialustan käyttöä. Hyödynnetään erilaisia viestintäkanavia yhteydenpidossa kumppanikoulun oppilaiden kanssa. Etsitään tietoa eri lähteistä ja hyödynnetään sitä projektitöissä. Oppilas kunnioittaa tekijänoikeuksia.	Oppilas osaa toimia eTwinning-projektialustalla. Hän osaa hyödyntää monipuolisia sovelluksia projektitöissä. Oppilas kunnioittaa tekijänoikeuksia.

LIITE 3 PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄN OPPILAAN OMAN ÄIDINKIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET, SISÄLLÖT JA OPPILAAN ARVIOINTI

Opetuksen tehtävä

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Erillisrahoitettuna, perusopetusta täydentävänä opetuksena oppilaan omaa äidinkieltä voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Lisäksi oppilaan oman äidinkielen oppimäärän mukaan voivat opiskella ne suomen-, ruotsin- tai saamenkieliset oppilaat, jotka osallistuvat ulkomailla hankitun kielitaidon ylläpito-opetukseen. Oppilaan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan aktiivisen monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Oman äidinkielen oppiminen tukee myös kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -opetuksen ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen kanssa sekä muiden aineiden opetuksen kanssa. Yhteisen kielikasvatuksen tehtävänä on lisätä oppilaiden ymmärrystä kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjata heitä arvostamaan omaa äidinkieltään ja muita kieliä. Lähtökohtana on oppilas aktiivisena toimijana, jolloin oppilaiden kielitaitoa ja muuta osaamista hyödynnetään opetuksessa. Lisäksi koko koulun toiminnassa hyödynnetään koulun kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.

Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mahdollisuutta kehittää kielitaitoaan koulun ulkopuolella. Opetus tukee ja rohkaisee oppilaita käyttämään omaa kieltään monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilaat oppivat viestimään koulun oppiainesisällöistä omalla äidinkielellään. Oppilaiden omat valinnat, osallisuuden kokemukset sekä opittavien asioiden merkityksellisyys ovat keskeisiä motivaatiotekijöitä. Kielen opetuksessa painotetaan vuorovaikutusta ja viestinnällisyyttä.

Nämä opetussuunnitelman perusteet on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan oppilaan omana äidinkielenä. Opetussuunnitelman perusteiden tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko perusopetuksen ajan annettavaa kahden vuosiviikkotunnin laajuista oppilaan oman äidinkielen opetusta varten. Opetuksen järjestäjä laatii perusteiden pohjalta paikallisen opetussuunnitelman, jossa voidaan hyödyntää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden äidinkielen ja kirjallisuuden kuvauksia oppiaineen tehtävästä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvistä tavoitteista sekä ohjauksesta, erityttämisestä, tuesta ja oppilaan oppimisen arvioinnista. Opetuksen järjestäjän opetussuunnitelma voi olla myös kielikohtainen. Kielikohtaisessa Opetussuunnitelmassa opetuksen tavoitteet määritellään, sisällöt valitaan ja arviointikriteerit asetetaan huomioiden opetettavan kielen erityispiirteet, muun

muassa kirjoitusjärjestelmä. Kielikohtaiset opetussuunnitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä. Perusopetuksessa saavutettu oppilaan osaaminen voi vaihdella kielittäin.

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ OPPILAAN OMA ÄIDINKIELI VUOSILUOKILLA 1−2

Vuosiluokilla 1−2 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppia käyttämään omaa äidinkieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas oppii kuuntelemaan, kysymään, vastaamaan ja kertomaan. Sana- ja ilmaisuvarantoa laajennetaan systemaattisesti kattamaan elämän eri osa-alueita. Opetuksen avulla kehitetään oppilaiden ajattelu- ja itseilmaisutaitoja yhteistyössä kotien kanssa. Oppilas omaksuu lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja sekä tutustuu ikätasoaan vastaavaan lastenkirjallisuuteen sekä kertomus- ja kulttuuriperinteeseen. Tavoitteena on oppia käyttämään kieltä erilaisissa oppimisympäristöissä ja hankkimaan tietoa äidinkielen avulla. Tavoitteena on oppia tiedostamaan oman äidinkielen merkitys ja luoda positiivinen suhde omaan kieleen.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 auttaa oppilasta kehittämään kuuntelemisen taitoja sekä rohkaista oppilasta kysymään ja esittämään ajatuksiaan ja kokemuksiaan ilman virheiden pelkoa	S1	L2
T2 virittää oppilaan uteliaisuutta ja kiinnostusta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöä kohtaan	S1	L2
T3 kannustaa oppilasta kielen ja mielikuvituksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta luomaan myönteistä ja uteliasta suhtautumista lukemiseen sekä kannustaa omaehtoiseen lukemiseen kielitaidon mukaan	S2	L1, L4
T5 innostaa oppilasta peruslukutaidon sekä tekstien ymmärtämistaidon oppimiseen	S2	L1, L4
T6 ohjata oppilasta erilaisiin teksteihin tutustumisessa sekä niistä keskustelemisessa ajatusten ja kokemusten jakamiseksi	S2	L2, L4

Tekstien tuottaminen		
T7 auttaa oppilasta luomaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	L2
T8 ohjata oppilasta tutustumaan omakieliseen kirjoitusjärjestelmään sekä edistää kirjoittamisen perustaitoja	S3	L2, L5
T9 ohjata oppilasta harjoittelemaan tekstin tuottamista sekä rohkaista ilmaisemaan kirjallisesti ajatuksiaan ja havaintojaan kielitaidon mukaan	S3	L1, L2
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 rohkaista oppilasta käyttämään omaa äidinkieltään koulussa, kotona ja lähiympäristössä sekä ohjata havainnoimaan omaa kielenkäyttöään ja tutustumaan kielen perusrakenteisiin	S4	L1, L2, L3
T11 kannustaa oppilasta tutustumaan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön tapa- ja juhlaperinteisiin sekä ohjata käyttämään ja arvostamaan omakielistä kulttuuritarjontaa	S4	L2, L7
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 kannustaa oppilasta käyttämään omaa äidinkieltään erilaisissa opiskelutilanteissa	S5	L1, L2, L5
T13 rakentaa hyvä yhteistyö oman kielen opetuksen ja muun alkuopetuksen välille	S5	L1, L7

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Oppilaan oman äidinkielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kuuntelua ja suullista ilmaisua ryhmässä, kuten keskustelua, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Tutustutaan erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin ja ilmaisukeinoihin muun muassa leikkejä, pelejä ja draamaa hyödyntäen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tutustutaan erilaisiin teksteihin, kuten satuihin, kertomuksiin, runoihin, yksinkertaisiin tieto- ja mediateksteihin sekä kuviin.

Harjoitellaan lukemista sekä kysymysten tekemistä ja niihin vastaamista erityisesti kertovien ja kuvaavien tekstien pohjalta. Keskustellaan teksteistä ja jaetaan kokemuksia niistä. Kartutetaan sana- ja ilmaisuvarantoa teksteihin tutustumalla.

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan kirjoitusjärjestelmän ominaispiirteisiin ja harjoitellaan kirjoittamista yksin ja yhdessä sekä leikitellään kielellä.

S4 Taito ymmärtää kieltä, kirjallisuutta ja kulttuuria: Havainnoidaan oman äidinkielen käyttöä kotona, koulussa ja lähiympäristössä sekä rohkaistaan käyttämään omaa äidinkieltä yhteistyössä muun alkuopetuksen kanssa.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutustutaan opiskelun kieleen ja harjoitellaan tiedonalojen kielen perusteita yhteistyössä muun alkuopetuksen kanssa.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä oppilaan omassa äidinkielessä vuosiluokilla 1–2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin lähtökohtana ja tavoitteena on saada kokonaiskuva kunkin oppilaan kielellisen kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemansa kielen oppijana. Oppilas saa myös monipuolisesti palautetta siitä, miten hän ymmärtää ja käyttää kieltä, ilmaisee itseään, osallistuu yhteiseen keskusteluun sekä tuottaa ja tulkitsee tekstejä. Kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita oppilaan omassa äidinkielessä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä, lukemisharrastuneisuuden vahvistuminen
- edistyminen tekstien tuottamisessa
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä sekä arjen kielenkäyttötilanteista

Oppilaan omassa äidinkielessä huomiota kiinnitetään erityisesti kyseisen kielen ymmärtämisen kehittymiseen. Opittavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä vaikuttavat oppilaiden mahdollisuuksiin edistyä kyseisen kielen taidoissa.

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ OPPILAAN OMA ÄIDINKIELI VUOSILUOKILLA 3–6

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on oppia toimimaan aktiivisesti omalla äidinkielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaat oppivat lukemaan erilaisia lukemistapoja käyttäen, jäsentämään lukemaansa ja jakamaan lukukokemuksiaan sekä kehittämään kirjoitusjärjestelmän hallintaansa. Oppilaat tutustuvat kielen keskeisimpiin ominaispiirteisiin. Oppilaat oppivat vertailemaan kieliä ja hyödyntämään kielitaitoa erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla äidinkielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Tavoitteena on syventää suhdetta omaan kieleen ja oppia arvostamaan eri kielten taitoa. Tavoitteena on myös oppia arvioimaan ja ohjaamaan omaa oppimista. Oppilaan opiskelumotivaatiota vahvistetaan yhteistyössä kotien ja kieliyhteisön kanssa.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 kannustaa oppilasta toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L2
T2 kannustaa oppilasta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöön, myös ryhmä- ja vuorovaikutustilanteissa	S1	L2
T3 ohjata oppilasta arvioimaan omaa toimintaansa ja vastaanottamaan sekä antamaan palautetta ~~siitä~~	S1	L1
Tekstien tulkitseminen		
T4 innostaa oppilasta omaehtoiseen lukemiseen ja omakielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	S2	L1, L4, L5
T5 ohjata oppilasta edistämään peruslukutaidon sujuvoitumista sekä tekstien ymmärtämisen taitoja ja lukemisen strategiataitoja	S2	L4, L5
T6 ohjata oppilaita käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteistä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 auttaa oppilasta kehittämään ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	L2
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan ja sujuvoittamaan kirjoittamisen perustaitoja sekä tekstien tuottamisen taitoa	S3	L1, L2, L5
T9 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä	S3	L1, L2

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 auttaa oppilasta ymmärtämään kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä pohtimaan äidinkielen merkitystä	S4	L1, L2
T11 ohjata oppilasta tutustumaan keskeisimpiin rakenteisiin	S4	L1, L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 ohjata oppilasta hyödyntämään oman äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä	S5	L1, L4
T13 tarjota oppilaalle välineitä omakielisen tiedon etsimiseen, pohtimiseen ja arviointiin sekä tukea oppilasta omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella omaa äidinkieltään	S5	L1, L4, L5

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan oman äidinkielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan yhteistyötaitoja, kuten kuuntelemista ja aloitteiden tekemistä sekä tehdään esityksiä hyödyntämällä omakielisen lähiympäristön ja median mahdollisuuksia. Harjoitellaan oman toiminnan arviointia ja palautteen vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Työskennellään monipuolisesti erilaisten tekstien kanssa niin, että oppilaiden suhde omakieliseen tekstimaailmaan vahvistuu. Syvennetään lukemisen ja tekstien tulkinnan taitoa tutustumalla erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin, erityisesti kertoviin, kuvaaviin ja yksinkertaisiin kantaa ottaviin teksteihin. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, muun muassa kysymistä, silmäilyä ja tiivistämistä. Keskustellaan teksteistä, jaetaan lukukokemuksia ja syvennetään tuntemusta siitä, miten erilaiset tekstit rakentuvat. Kartutetaan sana- ja ilmaisuvarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan kirjoittamisprosessin vaiheita sekä tekstin rakennetta. Harjoitellaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja sekä oman

kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteitä ja niiden käyttöä omassa tekstissä. Kirjoitetaan yksin ja yhdessä tekstejä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Ohjataan pohtimaan kulttuurisen identiteetin muodostumista sekä oman äidinkielen käyttöä kotona, koulussa ja lähiympäristössä. Tutustutaan oman äidinkielen keskeisimpiin rakenteisiin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutustutaan eri oppiaineiden käsitteisiin ja tekstikäytänteisiin sekä vertaillaan tiedonalojen tekstejä. Harjoitellaan omakielisen tiedon hakua ja median käyttöä. Esitellään ja harjoitellaan erilaisia kielenoppimisen strategioita.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä oppilaan omassa äidinkielessä vuosiluokilla 3–6

Arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä sekä ohjata ja kannustaa oppilasta. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hänen taitonsa ymmärtää ja käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti on sujuvoitunut ja miten hänen ilmaisuvarantonsa on monipuolistunut. Arviointipalaute tuottaa tietoa opetuksen suunnittelulle. Arvioinnin avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista ja edistymisestä sekä itsestään oman äidinkielen oppijana ja taidostaan hyödyntää kielitaitoaan oppimisen tukena.

Oppilaan oman äidinkielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan päättyessä opettaja käyttää valtakunnallista hyvän osaamisen kuvausta. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat oppilaan oman äidinkielen eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen hyvän osaamisen kuvaus 6. vuosiluokan päätteeksi

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvän osaamisen kuvaus
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 kannustaa oppilasta toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin. Oppilas kuuntelee ryhmän jäsenten

			näkemyksiä, ottaa heidät huomioon ja tekee aloitteita vuorovaikutustilanteissa.
T2 kannustaa oppilasta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöön, myös ryhmä- ja vuorovaikutustilanteissa	S1	Erilaisten ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää erilaisia ilmaisukeinoja.
T3 ohjata oppilasta arvioimaan omaa toimintaansa ja vastaanottamaan sekä antamaan palautetta	S1	Oman toiminnan arvioiminen sekä palautteen vastaanottaminen ja antaminen	Oppilas osaa ohjatusti arvioida toimintaansa sekä ottaa vastaan ja antaa palautetta.
Tekstien tulkitseminen			
T4 innostaa oppilasta lukemiseen ja omakielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	S2	Lukeminen ja omakielisten tekstien käyttö	Oppilas lukee sovitut teokset tai tekstikatkelmat.
T5 ohjata oppilasta edistämään peruslukutaidon sujuvoitumista sekä tekstien ymmärtämisen taitoja ja lukemisen strategiataitoja	S2	Peruslukutaidon sujuvoituminen sekä tekstien ymmärtämisen ja lukemisen strategiataitojen hallinta	Oppilaan peruslukutaito on sujuvoitunut. Oppilas ymmärtää sisällön ydinasiat ja osaa käyttää joitakin ymmärtämisen perusstrategioita, esimerkiksi tehdä kysymyksiä ja johtopäätöksiä.
T6 ohjata oppilaita käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä	S2	Lukutaidon ja tekstien käyttö	Oppilas osaa hyödyntää lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä osaa keskustella teksteistä

keskustelemaan teksteistä			omien kokemustensa pohjalta.
Tekstien tuottaminen			
T7 auttaa oppilasta kehittämään ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	Ilmaisu tekstien tuottamisessa	Oppilas osaa käyttää teksteissään jossain määrin erilaisia ilmaisuja.
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan ja sujuvoittamaan kirjoittamisen perustaitoja sekä tekstien tuottamisen taitoa	S3	Kirjoittamisen perustaitojen hallinta	Oppilas tuntee pääosin kielen kirjoitusjärjestelmän ja oikeinkirjoitusta sekä pystyy ohjatusti laatimaan kaunokirjallisia tekstejä ja asiatekstejä.
T9 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä	S3	Ajatusten ja kokemusten teksteissä	Oppilas pystyy ohjatusti teksteissään kertomaan ja selostamaan ajatuksia ja kokemuksia.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 auttaa oppilasta ymmärtämään kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä pohtimaan äidinkielen merkitystä	S4	Kielellisen ja kulttuurisen identiteetin ymmärtäminen sekä äidinkielen merkityksen havainnointi	Oppilas osaa kuvata kielellisen ja kulttuurisen identiteetin sekä äidinkielen merkitystä.
T11 ohjata oppilasta tutustumaan oman äidinkielen keskeisimpiin rakenteisiin	S4	Keskeisten rakenteiden tuntemus	Oppilas tuntee oman äidinkielen keskeisimpiä rakenteita ja osaa käyttää niitä jossakin määrin.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			

T12 ohjata oppilasta hyödyntämään oman äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä	S5	Oman äidinkielen käyttö oppimisessa ja eri tiedonalojen kielen kehittyminen	Oppilas osaa käyttää ohjatusti omaa äidinkieltään opiskelun tukena ja tuntee jonkin verran eri tiedonalojen kieltä.
T13 tarjota oppilaalle välineitä omakielisen tiedon etsimiseen, pohtimiseen ja arviointiin sekä tukea oppilasta omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella omaa äidinkieltään	S5	Omakielinen tiedonhaku	Oppilas tuntee jossakin määrin omakielisen tiedonhaun lähteitä, osaa etsiä tietoja sekä pohtia ja arvioida niitä. Oppilas osaa opiskella omaa äidinkieltään itseohjautuvasti.

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ OPPILAAN OMA ÄIDINKIELI VUOSILUOKILLA 7–9

Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden oman äidinkielen taitoa kunkin kielitaidon mukaisesti. Oppilaat tutustuvat erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde omakieliseen kirjallisuuteen ja kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan sekä hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla äidinkielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Oppilaiden arvostus omaa äidinkieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat omaksuvat tiedonhaluisen ja itseohjautuvan tavan opiskella äidinkieltään ja syventävät taitoaan vertailla kieliä sekä hyödyntävät eri kielten taitojaan monipuolisesti. Oppilaat omaksuvat keinoja kehittää kielitaitoaan myös perusopetuksen päätyttyä. Oppilaat syventävät opiskelumotivaatiotaan yhteistyössä kotien ja kieliyhteisön kanssa.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		

T1 ohjata oppilasta edistämään taitoa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioimaan omaa toimintaansa niissä	S1	L1, L2
Tekstien tulkitseminen		
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan lukuharrastustaan kielitaidon mukaan	S2	L2, L5, L7
T3 innostaa oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemista	S2	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi, elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvistamaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen	S3	L2, L5
T6 ohjata oppilasta sujuvoittamaan ja monipuolistamaan kirjoittamisen taitoa sekä syventämään tekstilajien tuntemusta	S3	L1, L2
T7 kannustaa oppilasta tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä	S3	L1, L2, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa	S4	L1, L2, L7
kannustaa oppilasta tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa	S4	L2, L4
T9 ohjata oppilasta syventämään tietojaan äidinkielen keskeisistä rakenteista ja analysoimaan niitä	S4	L2, L4, L5
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		

T10 auttaa oppilasta kehittämään taitoa käyttää äidinkieltään tiedonhaussa ja tiedonkäsittelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä	S5	L1, L4, L6

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Oppilaan oman äidinkielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Keskustellaan nuorten maailman, kotien ja kieliyhteisön tapahtumista, harjoitellaan keskustelua, väittelyä ja mielipiteiden ilmaisemista, vertaillaan eri kieliyhteisöjen vuorovaikutus- ja keskustelutapoja. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita hyödyntämällä omakielisen ympäristön ja median mahdollisuuksia. Arvioidaan omaa toimintaa sekä harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Vahvistetaan oppilaiden kiinnostusta omakielisiin teksteihin hyödyntämällä oppilaiden ehdottamia tekstejä. Laajennetaan lukemisen kohteita ja ohjataan käyttämään erilaisia lähteitä omakielisten tekstien löytämiseksi. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja harjoitellaan lähteiden luotettavuuden arviointia. Tutustutaan myös pohtiviin ja ohjaaviin teksteihin. Jaetaan lukukokemuksia ja tulkintoja teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan kertovien, kuvaavien, kantaa ottavien, pohtivien ja ohjaavien tekstien tuottamista erilaisia tarkoituksia varten sekä syvennetään kirjoittamisprosessin vaiheiden hallintaa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Syvennetään oman kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteiden tuntemusta ja niiden hallintaa omassa tekstissä sekä pohditaan eri sanojen ja ilmaisujen merkitysten ja sävyjen vaikutusta tekstiin. Kirjoitetaan tekstejä yksin ja yhdessä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutustutaan omakieliseen mediaan ja kulttuuritarjontaan sekä harjoitellaan niiden kriittistä tarkastelua. Syvennetään oman äidinkielen keskeisten rakenteiden ja muiden

piirteiden tuntemusta ja vertaillaan niitä suomen kieleen. Hankitaan tietoa myös Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Syvennetään eri oppiaineiden käsitteiden ja tekstikäytänteiden tuntemusta. Laajennetaan omakielisen tiedonhaun käyttöä kaiken oppimisen tukena.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetusta täydentävässä oppilaan omassa äidinkielessä vuosiluokilla 7–9

Arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä sekä ohjata ja kannustaa oppilasta. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hänen taitonsa ymmärtää ja käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti on kehittynyt. Arviointipalaute tuottaa tietoa opetuksen suunnittelulle. Sen avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista ja edistymisestä, itsestään kielenoppijana sekä taidostaan hyödyntää kielitaitoaan kaiken oppimisen ja lukuharrastuksen tukena.

Opiskelun päättyessä 9. vuosiluokalla määritellään, miten oppilas on saavuttanut perusopetusta täydentävän oman äidinkielen oppimäärän tavoitteet. Arvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki tässä liitteessä määritellyt oman äidinkielen opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvosana on oman äidinkielen opetuksen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	**Sisältöalueet**	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohde**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 ohjata oppilasta	S1	Oppilas oppii	Vuorovaikutustilanteis	Oppilas osaa toimia	Oppilas osaa toimia	Oppilas osaa toimia	Oppilas osaa toimia

edistämään taitoa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioimaan omaa toimintaansa niissä		toimimaan monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioimaan toimintaansa niissä.	sa toimiminen	satunnaisesti itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioimaan toimintaansa niissä.	tavoitteellisesti monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy säätelemään toimintaansa tilanteen mukaan.
Tekstien tulkitseminen							
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan lukuharrastustaan kielitaidon mukaan	S2	Oppilas tuntee monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Tekstimaailman ja lukuharrastuksen monipuolis-tuminen	Oppilas osaa lukea erilaisia yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Oppilas osaa lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.	Oppilas osaa lukea erilaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Oppilas osaa lukea monipuolisesti erilaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.
T3 innostaa oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemista	S2	Oppilas kehittää erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä ymmärtää ja tulkitsee erilaisia tekstejä.	Erittelevä ja kriittinen lukutaito sekä tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen	Oppilas osaa hyödyntää yksinkertaisia tekstejä tehtävän suorittamiseksi mallin mukaan.	Oppilas ymmärtää tekstin sisällön ydinasiat ja harjoittelee tarkastelemaan tekstejä kriittisesti.	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti käyttäen joitakin tekstinymmärtämisen strategioita.	Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas valitsee, käyttää, tulkitsee ja arvioi kriittisesti myös itselleen uudentyyppisiä tekstejä.
T4 ohjata oppilasta	S2	Oppilas vahvistaa	Taito hyödyntää	Oppilas osaa	Oppilas osaa	Oppilas osaa	Oppilas osaa

vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi, elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä		taitoaan pohtia tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa sekä keskustella teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä.	tekstejä ja lukutaitoa sekä taito keskustella teksteistä erilaisissa viestintäympäris-töissä	hyödyntää yksinkertaisia tekstejä ja pohtii apukysymysten ja mallien avulla tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa.	hyödyntää mallien avulla ja itsenäisesti erilaisia tekstejä tiedon hankkimiseksi. Oppilas harjoittelee teksteistä keskustelemista tutuissa viestintäympäristöissä.	kirjoittaa ja keskustella erilaisista teksteistä pohtien tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa erilaisissa viestintäympäristöissä.	kirjoittaa ja keskustella myös itselleen uudentyyppisistä teksteistä kysyen, tiivistäen, kommentoiden ja pohtien tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa erilaisissa viestintäympäristöissä.
Tekstien tuottaminen							
T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvistamaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen	S3	Oppilas rohkaistuu kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan ja vahvistaa myönteistä suhtautumistaan kirjoittamiseen.	Tekstien tuottaminen ja ilmaisu	Oppilas osaa tuottaa apukysymysten ja mallien avulla yksinkertaista tekstiä.	Oppilas osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti mallien avulla tekstiä käyttäen itselleen tuttuja ilmaisuja.	Oppilas osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti myös pidempiä tekstejä käyttäen monipuolisia ilmaisuja.	Oppilas osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti monipuolisia tilanteeseen sopivia tekstejä käyttäen luovia ilmaisuja.
T6 ohjata oppilasta sujuvoittamaan ja monipuolistamaan kirjoittamisen taitoa sekä	S3	Oppilas sujuvoittaa ja monipuolistaa kirjoittamisen taitoaan ja oman äidinkielens	Sujuva ja monipuolinen kirjoittamisen taito, ymmärrettävän tekstin tuottaminen ja	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisen tekstin, jonka	Oppilas osaa tuottaa lyhyen tekstin, jonka viesti välittyy pääosin helposti.	Oppilas osaa tuottaa tekstin, jonka viesti välittyy helposti.	Oppilas osaa tuottaa ymmärrettävän ja sujuvan tekstin.

syventämä än tekstilajien tuntemusta		ä kirjoitusjärj estelmän hallintaa.	kirjoitetun kielen konventioid en hallinta	viestistä saa selvää. Oppilas osaa käyttää yksinkertaisi a rakenteita sekä pääsääntöis esti esimerkiksi virkkeen lopetusmer kkejä ja isoa alkukirjainta .	Oppilas osaa jaksottaa tekstinsä ja noudattaa kirjoitetun yleiskielen peruskäytän teitä.	Oppilas osaa hyödyntää kirjoittamis essaan tieto- ja viestintätek niikkaa.	Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappaleens a loogisesti ja kiinnittää huomiota sanavalinto ihin sekä noudattaa kirjoitetun yleiskielen peruskäytä nteitä.
T7 kannustaa oppilasta tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä	S3	Oppilas rohkaistuu tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, k antaa ottavia ja pohtivia tekstejä.	Taito tuottaa eri tekstilajeja edustavia tekstejä	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisi a ja konkreettisi a kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	Oppilas osaa tuottaa ohjaavia ja yksinkertaisi a kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti erilaisia tekstejä ja käyttää monipuolis esti niille tyypillisiä keinoja.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T8 ohjata oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteetti ä sekä äidinkielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisö jä sekä	S4	Oppilas pohtii kielellistä ja kulttuurista identiteetti ä sekä äidinkielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisö jä sekä hyödyntää	Kieli- ja kulttuuritie toisuuden kehittymine n	Oppilas osaa tunnistaa joitakin oman kielellisen ja kulttuurisen taustansa ominaispiirt eitä. Oppilas tuntee jonkin verran	Oppilas osaa kuvailla mallien avulla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä ja vertailee niitä apukysymys ten avulla tuttuihin kieliin ja	Oppilas osaa kuvailla kielellisen ja kulttuurise n identiteetti nsä sekä äidinkielen käyttöä, merkitystä ja asemaa muiden	Oppilas osaa kuvailla itsenäisesti kielellisen ja kulttuurise n identiteetin sekä äidinkielten merkitystä ja asemaa muiden kielten

hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa		omakielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.		omakielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.	kulttuureihin, myös Suomeen ja suomalaiseen kulttuuriin.	kielten joukossa. Oppilas osaa hyödyntää omakielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.	joukossa yksilön ja yhteiskunnan kannalta. Oppilas hyödyntää luovasti ja itsenäisesti omakielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.
T9 kannustaa oppilasta tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa	S4	Oppilas tunnistaa kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa.	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa mallien ja apukysymysten avulla tehdä yksittäisiä havaintoja tekstien ja kielen piirteistä, kuten kirjoitetun ja puhutun kielen eroista.	Oppilas osaa mallien avulla tehdä havaintoja tekstien ja kielen piirteistä ja eri rekisterien ja tyylien eroista.	Oppilas osaa tunnistaa kielen eri rekistereitä, puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen tilanteista käyttöä. Oppilas osaa käyttää mallien avulla kielen eri rekistereitä.	Oppilas osaa tunnistaa ja käyttää itsenäisesti kielen eri rekistereitä, puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen monipuolista tilanteista käyttöä.
T10 ohjata oppilasta syventämään tietojaan äidinkielen keskeisistä rakenteista ja analysoimaan niitä	S4	Oppilas syventää tietojaan äidinkielen keskeisistä rakenteista.	Keskeisten rakenteiden tuntemus ja käyttö	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisimpia äidinkielenä rakenteita apukysymysten ja mallien avulla.	Oppilas tunnistaa mallien avulla joitakin äidinkielenä keskeisiä rakenteita ja käyttää niitä tutuissa	Oppilas tunnistaa mallien avulla ja itsenäisesti oman äidinkielenä keskeiset rakenteet ja osaa käyttää niitä	Oppilas tuntee hyvin äidinkielenä keskeiset rakenteet ja osaa käyttää niitä monipuolisesti myös itselleen

					ympäristöissä.	erilaisissa viestintäympäristöissä.	uudenlaisissa viestintäympäristöissä.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T11 auttaa oppilasta kehittämään taitoa käyttää äidinkieltään tiedonhaussa ja tiedonkäsittelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä	S5	Oppilas kehittää toimivaa kaksi- ja monikielisyyttään ja taitoaan käyttää sitä monipuolisesti tiedonhaussa ja tiedonkäsittelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä tekijänoikeuksia noudattaen.	Omakielinen ja monikielinen tiedonhaku ja tiedonkäsittely tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntämällä	Oppilas harjoittelee käyttämään äidinkieltään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa. Oppilas osaa hakea tietoa tavanomaisista lähteistä mallien avulla.	Oppilas käyttää mallien avulla äidinkieltään ja monikielisyyttään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojalla tarkoitetaan.	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti äidinkieltään ja monikielisyyttään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa. Oppilas harjoittelee lähteiden valintaa, käyttöä ja luotettavuuden arviointia. Oppilas erottaa yleensä faktan mielipiteestä.	Oppilas käyttää monipuolisesti ja itsenäisesti äidinkieltään ja monikielisyyttään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta ja valita tehtävään sopivat lähteet.

TODISTUKSET

Oppilaalle annetaan lukuvuoden päättyessä osallistumistodistus perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista. Myös 9. vuosiluokan päättyessä oppilaalle annetaan erillinen osallistumistodistus.

IISALMI

Opetuksen tehtävä
Opetusryhmät järjestetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden iän ja kielitaidon mukaan, mutta oppilaan oman äidinkielen opetus ei kuitenkaan ala alkeista. Opetus toteutetaan joustavasti ja opetusta eriytetään oppilaan kielitaidon mukaan. Oppilasta tuetaan oman äidinkielen opiskelussa yksilöllisesti tarpeen mukaan. Opetuspaikkana voi olla jokin muu kuin oppilaan oma koulu.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen vuosiluokkaistetut sisällöt vuosiluokilla
1-2

1.lk	2.lk
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	**S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen**
Harjoitellaan ryhmään kuulumisen ja osallistumisen taitoja luokkayhteisössä opettajan ohjauksessa ja/tai ryhmätyönä. Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja. Harjoitellaan kuuntelemista sekä puheenvuoron pyytämistä, odottamista ja käyttämistä. Tutustutaan jokapäiväisiin kohteliaisuussääntöihin. Harjoitellaan itseilmaisua. Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä sekä kysymistä ja kertomista. Puhutaan rohkeasti omista tunteista. Harjoitellaan epäonnistumisen sietämistä ja erilaisuuden hyväksymistä tarinoiden ja satujen avulla. Havainnoidaan kyseisen äidinkielen kulttuurille ominaisia ilmaisukeinoja ja vuorovaikutustapoja.	Harjoitellaan ryhmään kuulumisen ja osallistumisen taitoja luokkayhteisössä opettajan ohjauksessa ja/tai ryhmätyönä. Tutustutaan erilaisiin ryhmätyötapoihin. Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja. Harjoitellaan oman mielipiteen ilmaisua ja muiden mielipiteiden kuuntelemista sekä huomioon ottamista. Harjoitellaan palautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja sekä toisilta oppimista. Puhutaan rohkeasti omista tunteista. Nimetään tunteita sekä harjoitellaan tunnetaitoja. Harjoitellaan epäonnistumisen sietämistä ja erilaisuuden hyväksymistä tarinoiden ja satujen avulla. Tutustutaan jokapäiväisiin kohteliaisuussääntöihin. Keskustellaan lasten omien kokemusten pohjalta, miten kieltä käytetään erilaisissa tilanteissa. Harjoitellaan kyseisen äidinkielen kulttuurille ominaisia ilmaisukeinoja ja vuorovaikutustapoja.

Hyödynnetään toiminnallisia työtapoja, kuten draamaa, leikkejä, pelejä ja lauluja.	Hyödynnetään toiminnallisia työtapoja, kuten draamaa, leikkejä, pelejä ja lauluja.
S2 Tekstien tulkitseminen	**S2 Tekstien tulkitseminen**
Lukutaitoa harjoitellaan yksin ja yhdessä. Tutustutaan käsitesisältöihin äänne, kirjain, merkki, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, kuva ja teksti. Kirjain/tavumerkki-äänne-vastaavuutta harjoitellaan. Tutustutaan erilaisiin teksteihin kuten satuihin, kertomuksiin, runoihin ja kuviin. Hyödynnetään oppilaan omia piirroksia, valokuvia ja tekstejä. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja käsittelemällä yhdessä luettuja tai kuunneltuja tekstejä mm. piirtämällä, draaman keinoja käyttämällä tai keskustelemalla. Tarjotaan oppilaille heitä kiinnostavaa luettavaa, luetaan tekstejä (mahdollisesti aikuisen, sisarusten tai kavereiden avulla) ja harjoitellaan kertomistaitoja. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa kertovissa ja kuvailevissa teksteissä. Havainnoidaan erilaisia ympäristön tekstejä (esim. kuvia, kirjaimia ja merkkejä, viestejä, mediatekstejä) osana monilukutaidon kehittymistä. Tutustutaan kirjaston palveluihin.	Lukutaitoa harjoitellaan yksin ja yhdessä. Harjoitellaan rytmin, intonaation ja painon tunnistamista ja käyttöä. Tutustutaan erilaisiin teksteihin kuten satuihin, kertomuksiin, runoihin, yksinkertaisiin tieto- ja mediateksteihin sekä kuviin. Hyödynnetään oppilaan omia tuotoksia. Edistetään tekstinymmärtämisen taitoja keskustelemalla erilaisista teksteistä. Liitetään luettua omiin kokemuksiin. Harjoitellaan kysymysten esittämistä ja niihin vastaamista luettujen tekstien pohjalta. Kasvatetaan sanavarastoa selvittämällä sanojen merkityksiä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa, luetaan tekstejä (mahdollisesti aikuisen, sisarusten tai kavereiden avulla) ja harjoitellaan kertomistaitoja. Käsitellään erilaisia tapoja ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa kertovissa ja kuvailevissa teksteissä. Ohjataan huomioimaan erilaisten tekstien esiintymistä jokapäiväisissä ympäristöissä. Tuodaan esille tulkintojen merkitys vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan käyttämään kirjaston palveluja mahdollisuuksien mukaan.
S3 Tekstien tuottaminen	**S3 Tekstien tuottaminen**
Harjoitellaan oikeaa kirjoitusasentoa ja erilaisten kirjoitusvälineiden käyttöä sekä näppäintaitoja.	Harjoitellaan kirjainten tai merkkien kirjoittamista tai piirtämistä. Kiinnitetään

Havainnoidaan ja harjoitellaan kirjain-äänne-vastaavuutta. Harjoitellaan kirjainten ja merkkien kirjoittamista tai piirtämistä. Tutkitaan erilaisia tekstejä ja harjoitellaan asioiden esittämistä puhuen, piirtäen ja kirjoittaen. Harjoitellaan kirjoittamaan tavuja, sanoja ja/ kirjoitusmerkkien piirtämistä sekä lyhyitä virkkeitä kiinnostavista ilmiöistä ja asioista. Tuotetaan omia tarinoita yksin ja yhdessä. Leikitään ja pelataan kielileikkejä ja -pelejä.	huomiota äänne-kirjain-vastaavuuteen sekä tavutukseen tai kirjainmerkkeihin. Kirjoitetaan sanoja ja virkkeitä. Harjoitellaan yksinkertaisten tekstien luomista yksin ja yhdessä, puhuen ja kirjoittaen. Kannustetaan mielikuvituksen ja luovuuden käyttöön omissa tarinoissa ja ilmaisussa. Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita kielen ominaisuuksien mukaan (esim. sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä/ kirjoitusmerkkien piirtäminen). Keskustellaan eri tavoista ilmaista asioita. Kannustetaan mielikuvituksen ja luovuuden käyttöön omassa ilmaisussa.
S4 Taito ymmärtää kieltä, kirjallisuutta ja kulttuuria	**S4 Taito ymmärtää kieltä, kirjallisuutta ja kulttuuria**
Tuetaan oppilaan monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin kehittymistä. Tutustutaan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön kansanperinteeseen (esim. kertomuksiin, leikkeihin, tapoihin ja juhliin). Havaitaan, että on erilaisia kieliä ja kielessä murteita. Havainnoidaan vuorovaikutustilanteita ja oppilasta ohjataan huomaamaan, että ilmaukset ja sävyt vaihtelevat käyttötilanteen mukaan. Koulussa ja lähiympäristössä järjestetään monipuolisia oppimistilanteita, joissa oppilas voi käyttää omaa äidinkieltä. Tehdään yhteistyötä yli oppiainerajojen sekä huoltajien ja oman kieliyhteisön	Tuetaan oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä yhteistyössä muun alkuopetuksen kanssa. Tutustutaan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön merkittäviin henkilöihin ja maantieteellisiin paikkoihin. Tutustutaan vuorovaikutustilanteissa eri kieliin ja puhetapoihin koulussa, mediassa ja vapaa-ajan tilanteissa. Koulussa ja lähiympäristössä järjestetään monipuolisia oppimistilanteita, joissa oppilas voi käyttää omaa äidinkieltä. Tehdään yhteistyötä yli oppiainerajojen sekä huoltajien ja oman kieliyhteisön kanssa. Osallistutaan kieliyhteisön toimintaan mahdollisuuksien mukaan.

kanssa. Osallistutaan kieliyhteisön toimintaan mahdollisuuksien mukaan.	
S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena	**S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena**
Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa kaiken oppimisen tukena. Selitetään muiden oppiaineiden sanastoa ja oppilaiden esille tuomia aiheita. Tarkastellaan omaa äidinkieltä ja suomen kieltä. Tuodaan esille oman kielen ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan suomen kielestä eroavia äänteitä. Yhteistyössä alkuopetuksen kanssa voidaan suunnitella oppilaille yksinkertaisia tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä. Tehdään havaintoja ympäristöstä, tulkitaan kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.	Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena. Käsitellään muiden oppiaineiden sanastoa ja oppilaiden esille tuomia aiheita. Tarkastellaan omaa äidinkieltä ja suomen kieltä. Tuodaan esille oman kielen ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan suomen kielestä eroavia äänteitä. Yhteistyössä alkuopetuksen kanssa voidaan suunnitella oppilaille yksinkertaisia tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä. Tehdään havaintoja ympäristöstä, tulkitaan kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen vuosiluokkaistetut sisällöt vuosiluokilla 3 - 6

3.lk	4.lk	5.lk	6.lk
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	**S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen**	**S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen**	**S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen**
Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua ryhmässä erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Harjoitellaan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa rohkeasti ja rakentavasti.	Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua ryhmässä erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Harjoitellaan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja yhteisissä oppimistilanteissa	Toimitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja ilmaistaan mielipide rohkeasti ja rakentavasti. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön toimintaan, sen	Harjoitellaan ilmaisukeinoja ja vuorovaikutustaitoja erilaisissa viestintä - ja esitystilanteissa. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön toimintaan, sen

Valmistellaan toisille esitettävää materiaalia ja harjoitellaan puhe-esityksiä. Opetellaan arvioimaan omaa toimintaa sekä harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista oman kulttuurin tapojen näkökannalta. Käytetään toiminnallisia työtapoja, kuten draamaa.	rohkeasti ja rakentavasti. Valmistellaan toisille esitettävää materiaalia ja harjoitellaan esiintymistaitoja. Opetellaan arvioimaan omaa toimintaa sekä harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista oman kulttuurin tapojen näkökannalta. Käytetään toiminnallisia työtapoja, kuten draamaa.	suunnitteluun ja toteuttamiseen. Harjoitellaan esitysten tekemistä ja esiintymistaitoja. Tehdään ryhmätöitä, joissa oppilailla on erilaiset roolit ja vastuut sekä harjoitellaan tilanteiden ja tulosten arvioimista. Harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista. Käytetään toiminnallisia työtapoja, kuten draamaa.	suunnitteluun ja toteuttamiseen. Harjoitellaan oppimisen ja vertaisoppimisen taitoja vuorovaikutustilanteissa. Tehdään ryhmätöitä, joissa oppilailla on erilaiset roolit ja vastuut sekä harjoitellaan tilanteiden ja tulosten arvioimista. Harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista. Käytetään toiminnallisia työtapoja, kuten draamaa.
S2 Tekstien tulkitseminen	**S2 Tekstien tulkitseminen**	**S2 Tekstien tulkitseminen**	**S2 Tekstien tulkitseminen**
Harjoitellaan sujuvaa mekaanista lukutaitoa lukemalla ääneen. Tutustutaan lasten kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin ja harjoitellaan niiden tulkitsemista. Laajennetaan sana- ja käsitevarastoa monipuolisin sanastoharjoituksin. Harjoitellaan mm. ennakoivaa lukemista.	Harjoitellaan sujuvaa ja ymmärtävää lukutaitoa yhdessä ja yksin lukemalla. Pohditaan puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien merkityksiä. Tekstien tulkitsemisessa korostuu sanaston ymmärtäminen. Laajennetaan sana- ja käsitevarastoa monipuolisin sanastoharjoituksin.	Harjoitellaan sujuvaa ja ymmärtävää lukutaitoa lukemalla kaunokirjallisuutta sekä tieto- ja mediatekstejä yksin ja yhdessä. Tekstien tulkitsemisessa korostuu päätteleminen, mielipiteiden tunnistaminen ja tekstilajin hahmottaminen. Laajennetaan sana- ja käsitevarastoa monipuolisin sanastoharjoituksin.	Harjoitellaan sujuvaa ja ymmärtävää lukutaitoa lukemalla kaunokirjallisuutta sekä tieto- ja mediatekstejä yksin ja yhdessä. Opetellaan käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Tekstien tulkitsemisessa korostuu päätteleminen, mielipiteiden tunnistaminen ja tekstilajin

Käytetään opittuja lukustrategioita omakielisissä teksteissä. Havainnoidaan erilaisten roolihenkilöiden ilmaisutapoja ja harjoitellaan eläytymistä rooleihin. Opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä: juoni, päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika. Tutustutaan tarinan rakenteeseen. Tarkastellaan puhe- ja kirjakielen sekä erilaisten tyylien eroja. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Ohjataan käyttämään kirjaston palveluja omatoimisesti.	Käytetään opittuja lukustrategioita omakielisissä teksteissä. Keskustellaan tunnilla luetuista teksteistä ja harjoitellaan eläytymistä rooleihin. Vahvistetaan kerronnan peruskäsitteiden käyttöä. Harjoitellaan tarinan rakentamista ja juonen kertomista. Tarkastellaan puhe- ja kirjakielen sekä erilaisten tyylien eroja. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Käytetään kirjaston palveluja mahdollisuuksien mukaan.	Tutustutaan erilaisiin teksteihin (kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin ja kantaaottaviin) ja havainnoidaan niiden kieltä. Pohditaan ja vertaillaan kaunokirjallisuuden merkitystä omien ja muiden kokemusten kautta. Tarjotaan luku- ja kulttuurielämyksiä sekä innostetaan kulttuurin pariin. Tunnistetaan puhe- ja kirjakielen sekä erilaisten tyylien eroja. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja luetaan erilaisia tekstejä. Käytetään kirjaston palveluja mahdollisuuksien mukaan.	hahmottaminen. Edistetään eri tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Harjoitellaan tiedon lähteen selvittämistä sekä arvioidaan tiedon luotettavuutta. Keskustellaan tekstien mahdollisista piilomerkityksistä ja monimerkityksellisyydestä. Selitetään, vertaillaan ja pohditaan sanojen, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä. Tunnistetaan puhe- ja kirjakielen sekä erilaisten tyylien eroja. Tarjotaan luku- ja kulttuurielämyksiä ja innostetaan kulttuurin pariin. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja luetaan erilaisia tekstejä. Käytetään kirjaston palveluja mahdollisuuksien mukaan.
S3 Tekstien tuottaminen	**S3 Tekstien tuottaminen**	**S3 Tekstien tuottaminen**	**S3 Tekstien tuottaminen**
Harjoitellaan kirjoittamista	Kirjoitetaan erilaisia tekstejä käsin ja	Tuotetaan kertovien tekstien lisäksi	Tuotetaan kertovien tekstien lisäksi

esimerkkien ja mallien perusteella yksin ja yhdessä. Harjoitellaan käsinkirjoittamista ja mahdollisuuksien mukaan näppäintaitoja. Kertomis- ja kuvailuharjoituksissa otetaan aktiivisesti käyttöön uusia sanoja ja ilmauksia. Harjoitellaan omien tarinoiden luomista. Tuotettavia tekstejä ovat tarinat, sadut, viestit ja lyhyet asiatekstit. Harjoitellaan tekstin suunnittelua suullisen ja/tai kuvallisen kerronnan avulla. Vakiinnutetaan oikeinkirjoituksen perussääntöjen noudattamista. Opitaan ottamaan huomioon muissa oppiaineissa opittuja malleja tekstien rakentamisessa.	sähköisellä viestintävälineellä yksin ja ryhmässä. Tuotettavia tekstejä ovat kertovien tekstien lisäksi kuvailevat tekstit, viestit, lyhyet tietotekstit ja esittelyt. Harjoitellaan ajatuskartan käyttöä oman tekstin suunnittelussa sekä tekstin tuottamista kuvien pohjalta. Opitaan, että tekstit jaetaan kappaleisiin. Vakiinnutetaan oikeinkirjoitussääntöjen noudattamista. Otetaan aktiivisesti käyttöön uusia sanoja ja ilmauksia. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä sanavalintojen avulla. Opetellaan arvioimaan omia tekstejä sekä harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista. Hyödynnetään muissa oppiaineissa opittuja malleja	kuvailevia tekstejä ja lyhyitä asiatekstejä kirjallisesti ja suullisesti, yksin ja ryhmässä. Tiivistämistä ja pääasioiden löytämistä harjoitellaan esimerkiksi toistokirjoituksen avulla. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita ja tekstilajille sopivan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden valintaa. Harjoitellaan ajatuskartan käyttöä oman tekstin suunnittelussa sekä tekstin tuottamista kuvien pohjalta. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Muokataan ja korjataan omaa tekstiä. Vakiinnutetaan oikeinkirjoitussääntöjen noudattamista. Kirjoitetaan sekä käsin että koneella.	kuvailevia tekstejä ja lyhyitä asiatekstejä kirjallisesti ja suullisesti. Syvennetään tekstin suunnittelun ja tuottamisen taitoja sekä tekstilajille sopivan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden käyttöä. Harjoitellaan tekstien kokoamista tai tuottamista ryhmätyönä. Varmennetaan kirjoitusprosessin vaiheiden hallintaa. Harjoitellaan oikeinkirjoitusta, otsikointia, kappalejakoa sekä sanavalintoja. Harjoitellaan suoraa ja epäsuoraa esittämistä. Opitaan itsearviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista.

	tekstien rakentamisessa.		
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	**S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen**	**S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen**	**S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen**
Tutustutaan omaan kulttuuriperintöön liittyvään kirjallisuuteen. Tutkitaan oman perheen kieli- ja kulttuuritaustaa. Tuodaan esille oman kielen keskeisiä rakennemalleja. Avarretaan käsitystä kielitaidon merkityksestä. Opitaan huomaamaan, että oma äidinkieli vaikuttaa toisen kielen oppimiseen. Järjestetään koulussa ja lähiympäristössä sekä yhteistyössä kodin kanssa oppimistilanteita, joissa oppilas voi käyttää omaa äidinkieltä.	Käsitellään omaan kulttuuriperintöön liittyvää kirjallisuutta. Havainnoidaan oman kulttuurin piirteitä. Tutkitaan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön taustaa. Opetellaan havainnoimaan oman kielen piirteitä. Vertaillaan oppilaiden tuntemien kielten piirteitä. Tutustutaan oman kielen mukaisiin yksinkertaisiin rakennemalleihin ja harjoitellaan käyttämään niitä. Järjestetään koulussa ja lähiympäristössä sekä yhteistyössä kodin kanssa oppimistilanteita, joissa oppilas voi käyttää omaa äidinkieltä.	Syvennetään tietämystä omasta kulttuuriperinnöstä. Kannustetaan oppilasta arvostamaan sekä omaa että muita kulttuureja. Tutkitaan kulttuurisidonnaisia ilmiöitä. Kehitetään kielitaitoa kulttuurin tulkitsemisen välineenä. Harjoitellaan käyttämään oman kielen rakennemalleja. Tutkitaan, miten kielen rakenteet vaikuttavat ilmaisun merkitykseen. Syvennetään tietoja kirjoitetun kielen normeista ja opitaan tekemään päätelmiä kielen säännönmukaisuuksista. Verrataan oppilaille tuttujen kielten rakenteita ja sanastoa. Järjestetään koulussa ja lähiympäristössä	Syvennetään tietämystä omasta kulttuuriperinnöstä. Pohditaan oman kulttuuritaustan merkitystä. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen. Kannustetaan oppilasta arvostamaan sekä omaa että muita kulttuureja. Tutkitaan kulttuurisidonnaisia ilmiöitä. Kehitetään kielitaitoa kulttuurin tulkitsemisen välineenä. Syvennetään tietoja kirjoitetun kielen normeista ja opitaan tekemään päätelmiä kielen säännönmukaisuuksista. Verrataan oppilaille tuttujen kielten rakenteita ja sanastoa. Järjestetään koulussa ja lähiympäristössä

		sekä yhteistyössä kodin kanssa oppimistilanteita, joissa oppilas voi käyttää omaa äidinkieltä.	sekä yhteistyössä kodin kanssa oppimistilanteita, joissa oppilas voi käyttää omaa äidinkieltä.
S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena	**S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena**	**S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena**	**S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena**
Käsitellään muissa oppiaineissa esille tulevia käsitteitä omalla kielellä. Harjoitellaan erilaisia oppimisen strategioita. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa kaiken oppimisen tukena. Keskustellaan oman äidinkielen osaamisen tärkeydestä. Kannustetaan oppilasta työskentelemään omalla kielellään. Harjoitellaan tiedon hakua ja arvioimista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa omakielisessä tiedonhankinnassa.	Käsitellään muissa oppiaineissa esille tulevia käsitteitä omalla kielellä. Tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena. Harjoitellaan erilaisia oppimisen strategioita. Harjoitellaan tiedon hakua ja arvioimista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa omakielisessä tiedonhankinnassa. Opitaan asettamaan tavoitteita ja arvioimaan omaa oppimista.	Käsitellään muissa oppiaineissa esille tulevia käsitteitä omalla kielellä. Tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Kartutetaan aktiivista ja passiivista sanavarastoa sekä keskustellaan sanavaraston kehittymisestä. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena. Harjoitellaan erilaisia oppimisen strategioita. Tutustutaan tekijänoikeuksiin sekä tapoihin käyttää toisen tekstiä osana omaa tuotosta. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa eri tiedonalojen	Käsitellään muissa oppiaineissa esille tulevia käsitteitä omalla kielellä. Tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Kartutetaan aktiivista ja passiivista sanavarastoa sekä keskustellaan sanavaraston kehittymisestä. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena. Harjoitellaan erilaisia oppimisen strategioita. Tutustutaan tekijänoikeuksiin sekä tapoihin käyttää toisen tekstiä osana omaa tuotosta. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Hyödynnetään tieto- ja

		tiedonhankinnassa ja oppimisessa. Opitaan asettamaan tavoitteita ja arvioimaan omaa oppimista realistisesti.	viestintäteknologiaa eri tiedonalojen tiedonhankinnassa ja oppimisessa. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää osaamiaan kieliä oppimisen tukena, esim. kykyä tunnistaa muista kielistä lainattuja sanoja.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen vuosiluokkaistetut sisällöt vuosiluokilla
7 - 9

7.lk	8.lk	9.lk
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	**S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen**	**S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen**
Harjoitellaan taitoa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi- ja ongelmanratkaisutilanteissa (selostus ja argumentointi). Kehitetään palautteen antamista ja vastaanottamista. Havainnoidaan kielenkäytön keinoja ja vaihtelua erilaisissa viestintätilanteissa. Havainnoidaan kulttuuriin sopivia vuorovaikutus- ja	Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarkoituksenmukaisesti sekä pohditaan palautteesta oppimista. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa (selostus, referointi, argumentointi ym.). Kehitetään palautteen antamista ja vastaanottamista. Harjoitellaan käyttämään erilaisille viestintätilanteille tyypillisiä kielen keinoja.	Ohjataan oppilasta ottamaan huomioon positiivisen kasvun ja oppimisen näkökulma. Harjoitellaan erilaisuuden kohtaamista (mm. ryhmätyöt, draama). Syvennetään tietoa maailman eri kulttuureista. Pohditaan omaan kulttuuriin kuuluvia viestintätapoja ja verrataan niitä muiden kulttuurien viestintätapoihin. Harjoitellaan argumentointitaitojen kehittämistä. Harjoitellaan ilmaisutapojen mukauttamista kulttuuriympäristöön ja tilanteeseen sopivaksi.

ongelmaratkaisutapoja sekä pohditaan vuorovaikutuksen tilannesidonnaisuuksia. Ohjataan oppilasta kehittämään erilaisuuden hyväksymisen taitoja, identiteetin vahvistamista ja hyvää itsetuntoa. Kannustetaan oppilasta hyödyntämään omia vahvuuksia ja toimimaan aktiivisesti. Havainnoidaan ja harjoitellaan sähköisen viestinnän (sosiaalinen media ym.) käyttöä. Tarkastellaan median ja sosiaalisen median vaikuttamiskeinoja. Huomioidaan sopivaisuussäännöt (”netiketti”) ja kulttuurikonteksti.	Harjoitellaan tilanteisiin ja kulttuuriin sopivia vuorovaikutus- ja ongelmaratkaisutapoja. Harjoitellaan sähköisen viestinnän (sosiaalinen media ym.) käyttöä. Tarkastellaan median ja sosiaalisen median vaikuttamiskeinoja. Huomioidaan sopivaisuussäännöt (”netiketti”) ja kulttuurikonteksti. Harjoitellaan omien esitysten havainnollistamista ja esiintymistaitoja. Harjoitellaan arvioimaan omia vahvuuksiaan ja havaitsemaan kehittämiskohteita.	Kehitetään palautteen antamista ja vastaanottamista.
S2 Tekstien tulkitseminen	**S2 Tekstien tulkitseminen**	**S2 Tekstien tulkitseminen**
Luetaan omakielistä kirjallisuutta. Käsitellään omakielisiä autenttisia tekstejä. Käsitellään kielialueen kulttuuriin vaikuttaneita merkkiteoksia. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, tietokirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta. Kannustetaan kirjastojen tarjonnan aktiiviseen ja monipuoliseen hyödyntämiseen. Harjoitellaan kirjallisuuden analysointi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa.	Luetaan omakielistä kirjallisuutta (nuortenkirjoja, tietokirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta). Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Käsitellään oppilaiden valitsemia tekstejä yksin ja yhdessä. Käytetään kirjastoja mahdollisuuksien mukaan. Monipuolistetaan lukuharrastusta tutustumalla eri taidelajeihin, esim. kirjoihin perustuvat elokuvat, maalaukset ym. Perehdytään erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin	Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Tarkastellaan kriittisesti tekstilajeja ja niiden kielellisiä piirteitä. Perehdytään erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin (mm. faktan ja mielipiteen erottamiseen) sekä niiden

Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä sekä esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Kehitetään tekstin ymmärtämisen strategioita. Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Tutkitaan kirjallisuuden lajeja ja vaiheita. Tarkastellaan kirjallisuuden keskeisten lajien esiintymistä omakielisessä kirjallisuudessa. Käsitellään koulussa esille tulevia tekstilajeja erilaiset kielenkäyttö- ja vuorovaikutustilanteet huomioon ottaen. Tarkastellaan kriittisesti tekstilajeja (myös median ja sosiaalisen median) ja niiden kielellisiä piirteitä (tekstin tarkoitus, arvot, vaikuttamiskeinot jne.). Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia erilaisissa viestintäympäristöissä.	teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin. Syvennetään tekstilajitaitoja yksin ja yhdessä. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa. Käytetään erilaisia tietolähteitä ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Käytetään tiedonhaussa oppilaan osaamia kieliä. Harjoitellaan erilaisten tekstien tiivistämistä ja esittelemistä toisille.	vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Jaetaan kokemuksia, tulkintoja ja elämyksiä myös muiden ryhmien kanssa sähköisiä viestintävälineitä hyödyntäen.
S3 Tekstien tuottaminen	**S3 Tekstien tuottaminen**	**S3 Tekstien tuottaminen**
Käytetään opittuja tekstintuottamisen taitoja	Syvennetään erilaisten tekstien tuottamisen taitoja.	Syvennetään erilaisten tekstien tuottamisen taitoja.

luoda erilaisia tekstejä omalla äidinkielellä. Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan. Otetaan huomioon eri tekstityypit: kielelliset, visuaaliset, auditiiviset, audiovisuaaliset ja verkkotekstit. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Harjoitellaan oman mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista kirjallisesti. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Otetaan huomioon positiivisen kasvun ja oppimisen näkökulma, kannustava palaute ja oppilaan vahvuuksien tunnistaminen. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia	Harjoitellaan tekstien kohdentamista. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivia ilmaisutapoja eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenjäsenet) sekä opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja ja ilmaisemaan viittaussuhteita. Otetaan huomioon oman kielen kirjakielen käytänteet. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville sekä pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä piirteitä. Hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä.	Käytetään opittuja tekstintuottamisen taitoja omalla äidinkielellä. Syvennetään tekstilajien kielellisten piirteiden tuntemusta. Hyödynnetään maailman kirjallisuutta omien tekstien malleina ja lähteinä. Laaditaan opiskelussa ja työelämässä tarvittavia asiatekstejä. Syvennetään taitoa käyttää asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaista viittaussuhteita. Harjaannutetaan eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä tekstilähtöisesti omissa teksteissä. Jaetaan omia tuotoksia sähköisiä viestintävälineitä hyödyntäen.

tekstejä tuotettaessa. Harjoitellaan lähdekritiikkiä. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse.		
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	**S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen**	**S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen**
Tarjotaan luku- ja kulttuurielämyksiä ja innostetaan kulttuurin pariin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, tietokirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta. Pohditaan kirjallisuuden lukemisen kautta esille tulevia tietoja ja tulkintoja omasta kulttuurista nykyajan ja monikulttuurisuuden sekä erilaisuuden näkökulmasta. Käsitellään kielialueen kulttuuriin vaikuttaneita merkkiteoksia. Opitaan soveltamaan kirjoitetun yleiskielen käytänteitä omien tekstien tuottamisessa ja muokkaamisessa. Harjoitellaan eri rekistereiden, tyylipiirteiden ja sävyjen ilmaisemista omissa teksteissä. Tutustutaan oman kielen lingvistiseen, historialliseen ja maantieteellisen alkuperään. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tehdään kielellisiä vertailuja (oma äidinkieli-suomi-vieraat kielet).	Tarjotaan luku- ja kulttuurielämyksiä ja innostetaan kulttuurin pariin. Pohditaan kirjallisuuden lukemisen kautta esille tulevia tietoja ja tulkintoja omasta kulttuurista nykyajan ja monikulttuurisuuden sekä erilaisuuden näkökulmasta. Käsitellään kielialueen kulttuuriin vaikuttaneita merkkiteoksia. Opitaan käyttämään omassa ilmaisussa tarkoituksenmukaisia sävyjä, tyylejä, rakenteita. Tutustutaan oman kielen lingvistiseen, historialliseen ja maantieteellisen alkuperään. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tehdään kielellisiä vertailuja (oma äidinkieli-suomi-vieraat kielet). Tarkastellaan mediakieltä.	Tarjotaan luku- ja kulttuurielämyksiä ja innostetaan kulttuurin pariin. Käsitellään kielialueen nykyaikaisia teoksia. Keskustellaan erilaisista kielellisistä ja kulttuurisista identiteeteistä ja pohditaan omia identiteettejä. Tarkastellaan median kieltä ja tunnistetaan sen paikallisia ominaisuuksia. Verrataan mediatekstejä ja pohditaan niiden tarkoitusperää. Syvennetään taitoa käyttää omassa ilmaisussa tarkoituksenmukaisia sävyjä, tyylejä, rakenteita. Syvennetään oman kielen rakenteiden ja oikeinkirjoitussääntöjen osaamista.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena	S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena	S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
Hyödynnetään oppilaan osaamista ja tietoja oman äidinkielen taitojen kehittämisessä. Käytetään erilaisia tietolähteitä ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Käytetään tiedonhaussa osaamiaan kieliä. Hyödynnetään myös kirjastoja. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa eri tiedonalojen tiedonhankinnassa ja oppimisessa.	Tarkastellaan ja harjoitellaan eri oppiaineiden perustekstilajeja, esimerkiksi käsitteen määrittely, koevastaus ja tutkielma. Harjoitellaan lähdekritiikkiä. Rakennetaan kokonaisuuksia eri lähteistä saaduista tiedoista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa eri tiedonalojen tiedonhankinnassa ja oppimisessa.	Syvennetään taitoa rakentaa eri lähteistä eri kielillä saaduista tiedoista omia kokonaisuuksia ja tehdä johtopäätöksiä. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa eri tiedonalojen tiedonhankinnassa ja oppimisessa.

TODISTUKSET

Iisalmen kaupungin perusopetuksessa oman äidinkielen opetukseen osallistuneille oppilaille annetaan todistus väli- ja lukuvuositodistuksen liitteenä. Vuosiluokilla 1-2 annetaan sanallinen arvio viisiportaisella asteikolla: Osaat kiitettävästi - Osaat hyvin – Osaat kohtalaisesti – Tarvitset lisää harjoitusta – Tavoitteet saavuttamatta (hylätty). Vuosiluokilla 3-9 annetaan numeroarvosana. Vain osittain opetukseen osallistuneille oppilaille annetaan osallistumistodistus, johon merkitään opetuksen laajuus.